

Über dieses Buch

Dies ist ein digitales Exemplar eines Buches, das seit Generationen in den Regalen der Bibliotheken aufbewahrt wurde, bevor es von Google im Rahmen eines Projekts, mit dem die Bücher dieser Welt online verfügbar gemacht werden sollen, sorgfältig gescannt wurde.

Das Buch hat das Urheberrecht überdauert und kann nun öffentlich zugänglich gemacht werden. Ein öffentlich zugängliches Buch ist ein Buch, das niemals Urheberrechten unterlag oder bei dem die Schutzfrist des Urheberrechts abgelaufen ist. Ob ein Buch öffentlich zugänglich ist, kann von Land zu Land unterschiedlich sein. Öffentlich zugängliche Bücher sind unser Tor zur Vergangenheit und stellen ein geschichtliches, kulturelles und wissenschaftliches Vermögen dar, das häufig nur schwierig zu entdecken ist.

Gebrauchsspuren, Anmerkungen und andere Randbemerkungen, die im Originalband enthalten sind, finden sich auch in dieser Datei – eine Erinnerung an die lange Reise, die das Buch vom Verleger zu einer Bibliothek und weiter zu Ihnen hinter sich gebracht hat.

Nutzungsrichtlinien

Google ist stolz, mit Bibliotheken in partnerschaftlicher Zusammenarbeit öffentlich zugängliches Material zu digitalisieren und einer breiten Masse zugänglich zu machen. Öffentlich zugängliche Bücher gehören der Öffentlichkeit, und wir sind nur ihre Hüter. Nichtsdestotrotz ist diese Arbeit kostspielig. Um diese Ressource weiterhin zur Verfügung stellen zu können, haben wir Schritte unternommen, um den Missbrauch durch kommerzielle Parteien zu verhindern. Dazu gehören technische Einschränkungen für automatisierte Abfragen.

Wir bitten Sie um Einhaltung folgender Richtlinien:

- + *Nutzung der Dateien zu nichtkommerziellen Zwecken* Wir haben Google Buchsuche für Endanwender konzipiert und möchten, dass Sie diese Dateien nur für persönliche, nichtkommerzielle Zwecke verwenden.
- + *Keine automatisierten Abfragen* Senden Sie keine automatisierten Abfragen irgendwelcher Art an das Google-System. Wenn Sie Recherchen über maschinelle Übersetzung, optische Zeichenerkennung oder andere Bereiche durchführen, in denen der Zugang zu Text in großen Mengen nützlich ist, wenden Sie sich bitte an uns. Wir fördern die Nutzung des öffentlich zugänglichen Materials für diese Zwecke und können Ihnen unter Umständen helfen.
- + *Beibehaltung von Google-Markenelementen* Das "Wasserzeichen" von Google, das Sie in jeder Datei finden, ist wichtig zur Information über dieses Projekt und hilft den Anwendern weiteres Material über Google Buchsuche zu finden. Bitte entfernen Sie das Wasserzeichen nicht.
- + *Bewegen Sie sich innerhalb der Legalität* Unabhängig von Ihrem Verwendungszweck müssen Sie sich Ihrer Verantwortung bewusst sein, sicherzustellen, dass Ihre Nutzung legal ist. Gehen Sie nicht davon aus, dass ein Buch, das nach unserem Dafürhalten für Nutzer in den USA öffentlich zugänglich ist, auch für Nutzer in anderen Ländern öffentlich zugänglich ist. Ob ein Buch noch dem Urheberrecht unterliegt, ist von Land zu Land verschieden. Wir können keine Beratung leisten, ob eine bestimmte Nutzung eines bestimmten Buches gesetzlich zulässig ist. Gehen Sie nicht davon aus, dass das Erscheinen eines Buchs in Google Buchsuche bedeutet, dass es in jeder Form und überall auf der Welt verwendet werden kann. Eine Urheberrechtsverletzung kann schwerwiegende Folgen haben.

Über Google Buchsuche

Das Ziel von Google besteht darin, die weltweiten Informationen zu organisieren und allgemein nutzbar und zugänglich zu machen. Google Buchsuche hilft Lesern dabei, die Bücher dieser Welt zu entdecken, und unterstützt Autoren und Verleger dabei, neue Zielgruppen zu erreichen. Den gesamten Buchtext können Sie im Internet unter <http://books.google.com> durchsuchen.

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>

Rom 6070.3

Harvard College Library

FROM THE BEQUEST OF

FRANCIS B. HAYES

Class of 1839

This fund is \$10,000 and its income is to be used
"For the purchase of books for the Library"

DIN PUBLICAȚIUNILE
MINISTERULUI INȘTRUCȚIUNII ȘI AL CULTELOR
CU PRILEJUL
JUBILEULUI DE 40 DE ANI DE DOMNIE
A
M. S. REGELUI CAROL I

GRAIUL NOSTRU

TEXTE DIN TOATE PĂRȚILE LOCUITE DE ROMÂNI

PUBLICATE DE

I.-A. CANDREA ȘI DENSUSIANU ~~ȘI~~ D. SPERANTIA

VOL. I
ROMÂNIA

BUCUREȘTI
ATELIERELE GRAFICE SOCEC & CO., SOCIETATE ANONIMĂ
1906—1907

776

GRAIUL NOSTRU

0

DIN PUBLICAȚIUNILE
MINISTERULUI INSTRUȚIUNII ȘI AL CULTELOR
CU PRILEJUL
JUBILEULUI DE 40 DE ANI DE DOMNIE
A
M. S. REGELUI CAROL I

GRAIUL NOSTRU

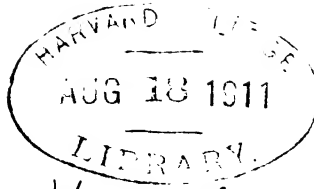
TEXTE DIN TOATE PĂRȚILE LOCUITE DE ROMÂNI

PUBLICATE DE

I.-A. CANDREA OV. DENSUSIANU TH. D. SPERANTIA

BUCUREȘTI
ATELIERELE GRAFICE SOCEO & CO., STRADA BERZEI, 59
1906

Rom 6070.3

Hayes fund

PREFAȚA

Pentru că în anul acesta se sărbătorească evenimente însemnate din istoria noastră și s'a căutat să se înfățișeze viața trecută și de azi a poporului, D. Ministru Vlădescu a avut frumoasa idee să se dea și o icoană a graiului nostru, o colecțiune de texte din toate părțile locuite de Români. Cu executarea acestei lucrări D-sa a însărcinat pe trei membri ai „Societății filologice“, și colecțiunea de față cuprinde rezultatul călătoriilor întreprinse de fiecare din ei și materialul care li s'a comunicat — și pentru care li se aduc mulțumiri aici — de D-nii I. Bentoiu, Ilie Constantinescu, V. Vircol și Celarian; pentru unele regiuni s'a recurs și la textele tipărite de alții, când ofereau garanții de transcriere exactă.

Dacă din unele părți ale domeniului nostru lingvistic se tipăresc mai puține texte decât din altele, aceasta se datorește întâi împrejurării că nu s'a crezut necesar să se dea o extensiune prea mare regiunilor în care se vorbește o limbă mai apropiată de cea literară; de altă parte, pentru că monografii speciale vor apărea asupra graiului din unele părți, s'a ales din materialul adunat numai ce părea mai caracteristic, ce se credea suficient să dea o idee de limba din acele părți; uneori inegalitatea aceasta

vine și din timpul scurt în care s'a făcut lucrarea — a fost începută în Maiu — și din greutatea pe care le-au întâmpinat uneori culegătorii de a face pe țărani să vorbească.

Nu e de sigur așa de greu să se culeagă, cum se face de obicei, poezii ori basme; de acestea țăranul e mai curând gata să-ți împărtășească. Dar în culegerea de față s'a căutat să se dea și altfel de texte — mărturisiri de ale țăranilor despre traiul lor, păreri asupra unor lucruri care-i privesc, amintiri istorice ș. a. Și se știe cu câtă neîncredere e privit cineva când îl întreabă pe țăran cum trăiește, ce crede despre cutare împrejurări — e luat drept un trimes al stăpânirii să-l spioneze ori să-l încarce cu dări nouă. Când este vorba de amintiri istorice, se întâmplă iarăși să nu prea găsești pe mulți care să-ți povestească, cu vioiciune și legătură, ce au auzit dela alții sau li s'a întâmplat lor. E o idee mai mult exagerată că oamenii dela țară păstrează bine amintirea trecutului; sunt alăfia țărani care au fost în războiul dela 1877 și cu toate acestea prea puțini își mai aduc bine aminte sau pot să lege într'o povestire mai lungă ce au văzut.

Deși mai puțin numeroase decât s'ar fi dorit poate, textele de felul acesta vor putea folosi și celor care voesc să cunoască mai de aproape viața, chipul de a gândi și simți al țăranului, nu numai așa cum îl resfrâng, și prea vag, prea de departe, colecțiunile obișnuite de folklóre. Multe din textele care se dau în acest volum pot fi socotite ca documente sufletești, culturale și, în parte, istorice, așa că colecțiunea nu va avea numai interes lingvistic.

Chiar textele mai scurte care se dau prezintă interes din acest punct de vedere; în câteva cuvinte țăranul știe să-și spue suferințele și să caracterizeze situațiuni. Unele texte vor părea poate chiar prea

scurte, dar pe lângă această considerațiune o alta îndreptățește tipărirea lor: cuvinte interesante au fost surprinse în convorbiri scurte, în două-trei fraze, și ar fi fost păcat să fie înlăturate pentru singurul motiv că nu se găseau într'o povestire mai lungă.

O culegere în felul acesteia nu s'a încercat încă la noi; nici în alte părți nu s'a dat ceva analog; s'au adunat, e adevărat, în Franța, Italia și alte câteva țări specimene de limbă din diferite dialecte, dar fără să se caute o mai mare varietate de texte; uneori s'a luat chiar acelaș text și s'a transcris în vorbirea deosebită după regiuni. E deci numai un început care se face în această direcțiune, și cu vremea colecțiuni speciale vor putea completa cadrele generale ale acesteia.

În ce privește transcrierea, nu s'au introdus decât puține semne în afară de cele obișnuite, și numai acelea care erau absolut indispensabile. De aceea nu s'a putut țineă seamă de mici nuanțe fonetice, din care unele chiar în transcrierile cele mai fidele nu pot fi redată; astfel în unele părți, în Mehedinți și Gorj d. e., se întâlnesc sunete intermediare între a și â, mai apropiate când de una când de cealaltă din aceste vocale; de asemenea âz variază foarte mult în unele părți muntoase, în sensul că d e pronunțat când mai tare când mai slab; tot așa e apare când mai mult când mai puțin deschis; și s'ar mai putea aminti că forma un își pierde pe n dinaintea unor cuvinte sau se reduce la un u urmat de o slabă nazalizare. Pentru a nu îngreuiă prea mult cetirea — lucrarea adresându-se în prima linie publicului mare — nu s'a crezut necesar să se însemneze și aceste valori fonetice; introducerea lor ar fi dat colecțiunii un caracter prea special, prea filologic.

Se vor găsi uneori mici inconsecuențe în acelaș text; dar să nu se creadă că sunt datorite in-

VIII

exactității transcrierii; nu o singură dată se întâmplă ca aceeaș persoană să pronunțe acelaș cuvânt în două feluri: pe și pă, de și dă, a și o (a venit, o venit), etc.

Textele au fost în general culese dela persoane neștiutoare de carte, dela bătrâni care, cum se știe, au păstrat graiul mai puțin influențat de cuvintele nouă; e surprinzător cât de multe neologisme au pătruns în limba dela țară, și încă uneori într'o formă așa de alterată, așa de barbară, încât abia se poate recunoaște forma lor primitivă.

La fiecare text s'a arătat localitatea din care a fost luat, precum și numele și vârsta persoanei dela care s'a cules.

TRANSCRIEREA SUNETELOR SPECIALE

ă, sunet intermediar între *a* și *o* deschis, cum se întâlnește în Istria și în câteva sate din Bănat.

ć, sunet intermediar între *tī* și *kī* (ca în serbo-croată).

č = *c(e)*, *č(i)*, în forme ca *čară*, *pičor*.

đ, sunetul identic grecesc (în aromână).

dž, sunetul intermediar între *dz* și *g(e)*: *džéal* = *deal*.

é = *e* deschis.

ê = *e* deschis din istro-română care corespunde lui *ă* final daco-român.

ǧ = *g(e)*, *g(i)*, în forme cu *ǧană*, *ǧoc*.

ɣ, sunetul identic grecesc (în aromână).

ñ, sunetul corespunzător francezului și italianului *gn* : *ñel* = *miel*.

ó = *o* deschis.

o, sunetul din meglenită corespunzător lui *ī* și *ā* accentuați din daco-română.

ř = *rī*.

ś, sunetul intermediar între *s* și *ș*, ca în Bănat, Moldova : *śinś* = *cinci*, *dulśe* = *dulce*.

tś, sunetul intermediar între *ț* și *c(e)*: *tśe duś* = *te duci*.

θ, sunetul identic grecesc (în aromână).

ž, sunetul intermediar între *z* și *j*: *žoi* = *joi*, *žinere* = *ginere*.

y, sunetul rezultat din palatalizarea lui *v* dinaintea lui *i*: *yin* = *vin*.

MEHEDINȚI

MEHEDINTI

I

Ni-am dus cin cu răzbelu în țara turșască la Ghighiu; dze-la Ghighiu am miers la Ostroveni; dze-acolo am porniit la Vădžin; acolo ni-am luptat še ni-am luptat, citșea¹ focuri. Dze-acolo am miers la Racova; acolo s'o 'nșeput, dzimi-niață pe nșegură, lupta, s'o² ținut toată dziullica până noaptșea tirdziu, la dóșosprădzése. Turșii o'nșeput să dzea focuri si pe urmă am inșeput si noi a traže foc asupra Turcului. Turșii au fužit si s'au dus int'o șetățse si noi am intrat în Racova. Acolo am măi stat mult, si dze-acolo am porniit apoi la Podu Hirlețului; acolo a fos căpitan Merișăscu c'un bătalion. Turșii i-o loviit noaptșea pe la co-coși; o prins a da 'nt' ai noști pân'au sărit toț în apa Hirlețului, si pe urmă au dat fuga care măi scăpase dzintre ieș vii. Si dze-așiia au dat fuga la Lom-Palanca; acolo or stătit v'o dóșo luni. Noi am rămas la Racova s'am îngropat toț Rumini și Turșii. Dze-acolo ni-am dus la Arșer-Palanca si acolo 'nt'o dzi s'o făcut un hătac cu Turșii, în făcut dze dzi. La Dziu am stat o lună dze dzile; lupta o ținut toată dzua si noaptșea. După o lună s'o predat Suliman-Pașa. Pe urmă ni-o veniit ordin să nșe puniș la defilare pintru primirea ženeralului Suliman. L-am primit

¹Citeva.

²Avem aici *s* pentru *ș* cum se pronunță în unele părți din nordul județului, dar cel dela care s'a cules textul avea o pronunțare neconsecuentă, numai în conjuncțiunea *și* rostia *s*.

acolo ca pî-un réze. Dze-așița a mîers cu noi, înt'o uniire, pîn nî-am băgat în șetățse și nî-o dat-o 'n primire. Noi am rămas acolo dzela zápostitu¹ păresimilor pîn la șasă dze-aprilie. Și pe urmă nî-am liberat s' am veniit acasă.

Izvernîa — Pătru Mojnîanu, 55.

II

Am fos la București pe obdzeși, cin s'o 'ncoronat Rézele. Dze dóuó ori am esit a fașe 'ncoronarea Rézeluî și nu sã putșea fașe dzin prișina ploii, ploia greü. Al treilea am esit binîe; am făcut și iău defilarea; Rézele merța năintșe și șeria sănățatșe la băieț; Rézele merța c'un escladon dze rosiorî. Am vădzut multșe mindrețuri in oras; am fos și pe podu Mogosoaielor; am vădzut trăsuri, căși frumoasă, fămei frumoasă.

Obîrsia — Nicolaî Popescu, 47.

III

M'am pomeniit că mă dușea tata la șicoală; ne 'ncherbam copii ciț sã putșea, aldată ăria măi mult, aldată măi puținî. N'ăria atunși ca sã ne dzea cu sila, și diecă ăria preotu ca sã vîinã și pă noi nu ne gâsa, nîe 'ncherbam aldată, cin sã putșea. Popa sã schimba cu fratșe-său, părăclisier: cin putșea hăla, cin putșea hăla. N'avîam cărț, avîam nișțse héle... nișțse slove măi mărișoare; și ăria nișțse sãmișercuri dze fier trimése dze-acolo, dzela ministru; ăria oable, și care nu știia-l băga acolo și-l ținia la ariest.

Bala de jos - Costache Sirbu, 49.

¹Lăsarea de post.

IV

Tudor punia 'n jug pe ăia care nu să dușa la biserică; jugu eria făcut die blane die fag, două, ș'ntre léle eria creștături la cap și la mină; punia cui pe blană să nu poată scăpa. Îi ținea până-i judeca, douăzăș și patru die șasuri.

Balta—Mihaî Anițăscu, 71.

V

Dze moare șineva, adușe pe popa dze-l cumintecă și-i punie luminile 'n mină ca să moară cu lumini. După ș-a murit, chiamă pe popă să-i șetșească săltșirile¹ ș'atunșa-i fașe liemnu², il bagă 'n liemn și-l ținie trei dzile, după liéze, ie liézea să ștșele un mort trei dzile. La groapă-l duc cu caru or dze-a păringa³. La groapă-i șetșește popa; după șe l-a'ngropat i fașe pomană. La trei dzile-i fașe parastas; la nouă dzile-i fașe al parastas; la șasă săptămîni-i fașe al parastas; dze-atunșa la anu-i fașe pomană iar, cum să cadze, cum i-o făcut la'mmormintare.

Bagna—Ghîorghie Moacă, 35.

VI

Știiu vrémea cînd ăria numa treizăș die casă 'n Șlu-reșu. Pe-atunșa lumea trăia rău că eșa Tursii, prindia mulérea, fata, de-ș bătia joc die ia. La muncă, dacă punia omu o curătură să săpe, punia o strajă 'n cucă⁴ ca cîn vedia pe șineva veniînd pe drum nîegru da viéstă la oa-

¹Psaltirile.

²Cosc iugul.

³Cu targa.

⁴Deal.

menii care munşia şi o luva la pădure die fugă. Aşa şi
hoţ în vremea vechi. Dacă simţa că ai v'un ban, venia
de-ţi spărza casa. Chiar pe mine m'aŭ călcat hoţii; baba
mia a dintii aŭ murit de mina lor.

Şiureşu (Cireşu) — Dumitru Lazăr, 86.

VII

Amărită turturia
Cin răminie singuria
Punie cuibu 'nt'o nuia,
Batie vintu şi i-l ia,
Cin soţioara-i răpunie
Niş alta nu-ş măi 'mbună',
Triése frumoasă liviede
Şi să duşe die să pierde,
Să lasă parc'o să cadă
Şi pe liemn vierde nu şade;
Cin şade citi-odată,
Pe citi-o zmicea uscată;
Să bagă 'n dumbrav' adincă,
Niş nu bea, niş nu mănincă;
Unie viede apă riése
O turburieste şi triése;
Unie viede apă ra
O turburieste ş'o bea
Să-ş diiriagă inlima;
Unie ulmă¹ vinătoriu
Acolo mi-o duşe doru,
Ca să dia să mi-o loviască
Să nu să măi pediepsască,
Diestul s'o pediepsit:
Şi-o pierdut n'o măi găsit.

Cloşani—Ion Dinoiu, 80.

¹Nu mai gindeşte, nu mai speră să aibă.

²Simte.

VIII

Am stat în Bucureşti trei luni de zile, în loagăr, când iera Cuza domn. Făseam muştră, îi zişea pe-atunşi osente, inchipuleri de răzbel, că dac' ar veni şineva să ştim cum să ne ținem. A stat şi Cuza 'n loagăr, a făcut bisercă de pinză cu sfinţ de ne duşeam dumineca-dumineca. În noaptea Cristovului¹ Cuza s'a dus din loagăr la casa lui din Bucureşti. După şe-a plecat dumnialui oştirea s'a dat la locu ieî pin judeţuri.

Iupca — Petrache Şchiopan,² 78.

IX

Săliştea a fos sat. Biserică erea 'n sudoame³; hăl bătrini au mutat-o 'n sat. Ieu am pomenit-o la locu ieî, un să găseşte acu. Aldată să duca la biserică hăl bătrini de voie, da acu măi siliţ o ţiră, pin tobă. Lumea trăga măi mult la biserică, acu gaba-s mult, că-s necăjiţ rău; nu pot oamenii ca să să suptină.

Imoasa — Gligorîe Codiţă, 73.

X

Luniţă, luniţă,
Glas dîe porumbiţă,
Fă-mi-ţ luminiţă
Sara pe uliţă;
Îău am însărat
Dieparte dîe sat
Cu doi căluşei
Vinăţ-porumbei,

¹La 14 septembrie.

²Ripe.

Îău nu i-am furat,
Și i-am cumpărat
Din sat
Din Bănat.
Îei că mă 'ntreba
Dîe dovezi pe cine am
Cînd i-am cumpărat;
Dovezile mele:
Ușa grajdîului,
Grajduful cailor.

Albina—Ghîorghîe Margine, 70.

XI

Sus la poala muntelui
Cade smoala codrului;
Surioară căprioară,
Roade poala codrului
Să văz raza soarelui
Și coifu pistolului
Și dălogu friului;
Indîamnă murguleț la pas,
Că ne prîndie ziua 'n sat
Și ie murgu dîe furat,
Mă dau singur vinovat.

Albina—Ghîorghîe Margine, 70.

XII

Alexandru Ghica a fos domn, și frate-său Costache
avea treabă cu oștirea, de-aia-i zicea Spătaru. Din Ale-
xandru Ghica a 'nceput șicoale în Țara ruminească. Să
cam stricase 'nt'o ivreme, sta cășile pustii, și pe urmă
veni Cuza și să 'nfurmă șicoalele. Dupe Cuza veni Regele

Carol și măi bine le desfăcu, le 'nfurmă măi bine de cum a fost; și puse oameni învățați, profisori voînici; un copil învață acu bine, nu măi sin vremurile cum aū fost odată.

Oprișor—Stan Tuturigă, 92.

XIII

Cin naște un copil dela o mulere, să duce moașa și-i face molivdă la popa, și la trei zile o fată mare face o turtă de piine, pune masa și pune un pahar cu apă și pune acolo un fir roșu pe piinea aia, ș'o așază acolo 'n casa aia și spune că vin ursătorile și-l ursază pe pruncu ăla, care l-a făcut.

La zăce zile, la cinsprece zile să face botez, vine la primăriie, la un certificat de botez și-l dă popii și-l botează; îi pune lumele¹ dupe cum o zice nașu-său. Dupe ce l-a botezat popa, a venit nașu-său cu iel acasă, a pus masa; a șăzut la masă, a mincat, a beut ceva, ș'a făcut dar ca să albă și finu o mulțumire dupe urma nașului și a părinților și a zilei care s'a creștinat.

Dirvari—Oprea Răbonsu, 70.

XIV

Cin venia Turcii, oamenii să strîngea, să ducea fuga cite cincî-șasă săptămîni măi bine, lăsa pătule, lopata 'n-fiptă 'n griu. Turcii lăa boi, vaci, găină, lăa și mulerea de lingă tine, lăa fata cui-i plăcea, iș făcea ris de iele între om.

Era oameni hăineni²; acu am scăpat, slavă Domnului, de giji³ aia care ne minca; să-î mulțumim lu Căról că ne depărtă vrăjmașii dela noi.

¹Numele.

²Haini.

³Lighioane.

Acu mă culc cu aznaûa¹ 'n bătătură și nu vine nima, habar n'am; da atunci lăa desagiî pe umăr mama mea și să ducea 'n boji și durmîa 'n baltă; aia era odina ieî, cu lupiî. De ce să nu mulțumesc lu Cărôl? Nu mai are nima treabă cu minē, nu mai sare cu biciu pe spinare.

Vrata — Stan Tutunariu, 90.

¹Lada de bani.

G O R J

G O R J

I

A venit p'aici un stint, sfintu Micòdin. A fos să facă intr'altă parte sălaşu hăsta, cășile hēstea. A niimerit aici la un om, omu hăla avea un copil și umbla cu caprăle. Așa, sara l-o 'ntrebat ta-său pe un-a fos cu caprăle și a răspuns c'o fos pi la pișitor¹; așa că sfintu o audzit dîin hodafe dîe diincolo; atunci o ieșit sfintu afară și o 'ntrebat pe copil că minie mierge iar pe-acolo. Ș'o răspuns copilu că „mîerg“; așa că dîiminiața o plecat ș'o venit aici, ș'aici o fost o țiră poiană, padlină, și dac'o vădzut că cură apa dîi-aică, o'nceput să curețe pădurea aici, să facă loc ca să s'apuce dîe lucru, așa că mîi la vrlēmea prindzului i-o venit foame copilului, acela care venia cu caprăle ș'o dzis: „miie mi-i foame“. Dize: „băiete, aștiaptă să toace'n ceri“. Așa că la douăsprădzēce dzis-a sfintu: „băiete, punie piçoru pe-al mieu“, așa c'o pus piçoru pe-al sfintului ș'o audzit toaca'n ceri. Dupe cî-o audzit, i-o trăcut dîe foame ș'or lucrat amindoi merieū aici, și caprăle s'o dus acasă singure.

Tismana — Costândiin Tomoniū, 65.

¹Cascade.

II

Satu țigănesc a fost în vîrîmea vîche su coastă, dîe cîtră Pocruța. Erîa puținî Țiganî, și după ce-a doborît la linîe¹ s'a 'mmulțit. Cînd erîa mănăstîirea 'ntrîagă, erîa v'o cîndzăci dîe fîmelîi.

Tismana — Mătîei Costăndîinîescu 61.

III

Cîn s'a ars mănăstîirea erîa un Nîamț Văsile care. erîa maîstor dîe măturat coșurile, una alta; erîa 'ngrijitorî acolo cu lîafă, și cîn s'a ars mănăstîirea s'a aprîns dîela brutăriie; s'a aprîns noaptea și nu s'a băgat samă pînă cîn s'a 'ntîns dîe nu s'a mîi putut potolîi. Am adus patru satîe, o săptămină dîe dzile a stîns merîeû. Focu s'a 'n-tîmplat la șăidzăci și unu, cam pe primăvară.

Tismana — Mătîei Costăndîinîescu, 61.

IV

Sîn dîe loc dîin Dobrița, am fos gînerît aici. Îu nu țîu mîntîe cêle dîe dîemult. Sîn dîe obzăci fără doî dîe anî. Țîn la puțin, c'am fos bolnav, am avut un betesug și dîin aîa am to dzăcut; am avut la pîntîece cul; n'am fos nicăîurea, n'am beut niș o doptorie, am beut di pe nêștie cuîe dîe brad, nêștie hêlea, mî-o venit mîi bine dîntr'alea.

Runcu — Mătîei Stoîconîu, 80.

V

Vérde frundză dîe lîipan,
Cîn îeram copil dî-un an

¹Stradă.

Furam calu diin poivan',
 Și cin ieram die doi
 Îl furam di pe zăvoi.

Runcu—Ion Bălu, 32.

VI

Plecam cu oile toamna diin muntie, ne duçam până la Marea Niagră, doboram pe plaïu Novacilor, o lûampe Dealu Muierii și ieșam toamna la Craïova; acolo lûam drumu 'n jos, treçam Oltu la vale 'n jos și merğam pe malu Dunării; treçam Dunărea pe la Oltenița in țara turcască; cit îi Dobroğa și cit îi Bulgaria pe-acolo umblam. Dacă treçam Dunărea nu ne 'ntreba niminea de une vii și un te duci; la Turc plătiam o sfânțuică pintru o oaie. Îera di-ai noști die știia turcăște și așa ne 'nțălegam.

Merğam citie șasă săptămîni, ș'acolo șădiam până pe la Sfintu Ghîorghie.

Runcu—Dumitru Prodan, 60.

VII

Eriam die șasă ani la Tudor. Boierii o trecut p'ici și Arnăuții lu Ispilat i-o ajuns in muntiele Porcenilor; i-o jăluit și i-o legat și i-o dus la tirg; o veniit Turcii 'n urmă, o lovit dupe Arnăuț să-i prindă; pandurii lu Tudor diin plaïu Novacilor s'o priedat și s'o dus cu Turcii și o lovit pe pandurii diin plaïu Vilcan. O rămas țara Turcului apoi; venia Turcii ș'apuca oamenii die bani, die bir și cinie n'avia-i punia la gard și-l diesculța, il lega și-i da fum die ardiei.

Nu știu ciț ani o stăpîniit Turcu, o veniit Muscalu și i-o scos diin țară.

Bumbeștiu de Jiț—Toma Moștinică, 92.

¹Pripon la cal.

VIII

Laptiele să mulge diela capre, să punie 'nt'un hirdău, pe urmă aruncăm un fiel die chiag, pe urmă dacă să 'nchiagă-l lom cu liingura dîin ciubăr și-l puniem în straichină.

Bumbești de Jiî—Antonie Surdu, 70.

IX

Lă noi sin mult care nu să 'nsoară dîin pricină că n'aũ pămînt. Iău sint unu dîin hăia, cinie-m dă mile pămîn die pomană? Părinții a fost oameni săraci. Îm parie binie că nu m'am insurat, măi binie trăiesc io numa, singur cu capu, deci s'am gloată die copiî după minie. Măi sin v'o cinci-șasă ca minie.

Bumbești de Jiî—Antonie Surdu 70.

X

Cîn să 'nsoară punie o masă și vinie lumea albă, care lii-i chief. Le punie bucate pe masă și beuturi, să cinstiește unu pe altu. Pe urmă plătiește fiicare om cit o vria să dia; la ospăt, la botiedz, tot așa

Bumbești de Jiî—Antonie Surdu, 70.

XI

Ginerile 'mpește fata, mierge cu oameni după iel la tatal fietii, o scoatie afară și-i prindie 'n hură, dă ocol așa cu toții, o punie 'n căruță și plăcă cu ia la biserică și di-acolo mîerg acasă liimpedz.

Pe la noi nunta să face măi dîin iuțime, rar să 'ntimplă să triacă mult, citi-o dzi, două; să nu să laudie die rău unu pe altu, di-aia fac în scurt.

Bumbești de Jiî—Antonie Surdu, 70.

XII

Foae v erde măr  i prun,
 De cin a născut Păun
 Nu măi sin boeri p a drum,
 Măi ie unu Nespălatu,
 Mi-l bate cu biltacu
  i-l ia bani cu com anacu
  i rău tr e te s racu.

C rpini u — Ion F asu , 86.

XIII

Foae v erde pelini a,
 P a cel deal, p a  a culmi a,
 M erge Ghi a Columi a
 Că-a lui dalbă mindruța;
 N'are Ghi a ce f a a:
 „Mîndră, mindruleana mea,
 Dă cin i   că mi te-am l uat
 Nici-o sclujb a nu  -am dat;
 Să-m cin  un cintecel
 Cu cuvinte vo nice ti,
 Cu viersuri fome e ti“.
 Da Ilinca ce f a a?
 Prin livez s'abătea
  i ni te flori cule a,
 C tr  Ghi ' a a zi a:
 „Ghi a, Ghi a, tinde mina,
 Na-  o floare
  i măi mă pune călare,
 Că fu drumu ars d  soare.
 — Mîndră, mindruleana mea,
 Da nu vez  i dumni ata

Că mi-î murgu tinerel,
D'abi-m duce trupu miău?»
Da Ilinca ce ziça?
„Aude arămbaşa,
Arămbaşa dă haïducî
Pestă patruzăci şi cinci,
Tot călări pă cai d'eî murgî“.
Da Ghiţă ce-m ziça?
„Dă cin iău mi te-am lăat
To pin codru mi-am crescut
Ca un puişor dă lup,
Frică de-alţii n'am avut.
Mindră, mîndruleana mea,
Iău gîndiam că ieşţ' a mea,
Si tū-ai fost a multora,
Vin dă răsfringe brînaşu,
Că mă omoară vrăjmaşu.
— Ghiţă, Ghiţă Columiţă,
Care pă care v'îţ răzbi
Bun bărbat miie mî-a fi“.
Toată ziua să luptară,
Zi dă vară pănă'n sară.
Da Ghiţă ce făca?
Odat cin să năcăja
P'arămbaşa-l aduça,
Pă stînga-l invirtia,
Pă direapta-l întorča,
Dă pămîn cin-il da,
Fiérea 'n iel că pleznia,
Mina pă cizmă punea,
Îataganu şi-l scotea,
P'arămbaşa mi-l tăia
Şi din gur' aşa ziça:
„Cum o să-m ieî muiérea
Cu de-a sila?“

Cărpinişu — Ion Făsuî, 86.

XIV

Foaie verde trei lalale,
 Stare-i pustie dă vale,
 Cum rămăsei tu dă jale,
 Făr dă glas dă fată mare,
 Fără voinicel călare!
 Că becherii de pin tine
 Mi i-a 'nchis la mănăstire
 În haîne săine,
 Săine și mohorite
 Cum arată mări urite.

Cărpinișu—Ion FăsuI, 86.

XV

Cin ieram io haïduc băgam pă boeri 'n draci. Cin
 iera luna la amiaz mă puneam cu bolovanI pă polata
 cășii, și boerii tremura dă frică cin tunam¹ la lei 'n casă.
 La unu Niculafe Bădoi am găsit poli și n'am putut să-i duc.
 İera unu 'n Cărbunești și mi-a dat șaizăci dă miI dă poli,
 dăo puști ș'un pistol. M'am dus la Tirgu-Jiū la unu Băr-
 bučan; l-am găsit cu calu pin obor și i-am zis:

- De tine doriām, Domnule Bărbucene.
- Da, ă-ai cu mine?
- Să mă 'mprumuți și pă mine.
- Dă mult băni?
- Cît oi putea duce iău 'n circă.

Cărpinișu—Ion FăsuI, 86.

¹Intram.

XVI

Să povestéște din bătrini c' aici a fos cinci oameni, ș'apoî de-acolo s'a 'mmulțit, până la o miie. Să mustrează¹ c'ar fi venit di pestă munte, dela Jina, poate să fîie de-atuncîa dîo sute de ani. Acei oameni s'a harănit² cu vite.

Cărpinișu—Niță Crețoiu, 70.

XVII

Cîn i săcetă nimic să face, cîn i ploale să face dacă să pune gunoi. Oamenii trăiesc bine cîn să face bucate bișag³; cîn să face lipsă măi fomează⁴.

Cărpinișu—Niță Crețoiu, 70.

XVIII

Nespălatu a fos hăiduc mare. Înt'o zi s'a făcut femelește — n'avea barbă — și s'o dus la pluguri și s'a făcut o proastă; o zis că-i bolindatică⁵. Și s'o dus sara cu plugurile la curtea lu baron, în haia țară⁶. După ce s'a 'nnoptat, a tras drugurile ș'a mers îel toț tovarășii dî-a 'ntrat la baron. Și i-a 'ntrebat:

— Ce cătaț?

— Ană⁷ bani, ziseră îel.

Și a luat dîin casa baronului aur mult ș'argint, ș-a umplut poverile.

¹Se spune, se bănuște.

²S'au hrănit, s'au ocupat.

³În belșug.

⁴Rabdă de foame.

⁵Nebună.

⁶Peste munți.

⁷Adu-ne.

Da o slugă dădeasă larmă și baronu o pus o păcură
dîe harmată¹ și a 'mpresurat curtia.

Și atunci hoții ziseră lu Nespălatu:

— Tu ne-ai adus, tu să ne scapi.

— Sufletele s'o duce, da bani! nu, zise Nespălatu. Iău
v'am adus, tot iău o să vă scot.

Ș'atuncea Nespălatu a lăut un copil dî-ai lu baronu
în brață, și harmata n'a putut să dîa 'n lei, și așa o scă-
pat. Și după c'a plecat s'o dus, int'o vale, int'o țigănie,
și s'a pus dîe i-a topit acolo pă toț Țiganii.

Radoși — Anghel Mărăcine, 80.

XIX

I dîe mult taîna².

Numele satului să trage dila unu Radu, om bătrîn
ca și mine, iel l-a amiruit³ pămîntu; auzam și iău vorbe
c'a venit dila Jii. Iel a făcut tri fîcîri și s'a 'mpărțit pă
iei: unu la Cărpiniș, altu la Radoși și altu la Aniniș. Poate
să fîle trei sute dîe anî dî-atunci. Aninișu să chiamă așa,
basam⁴ că iera aninî; la Cărpiniș a fos carpini cîn s'a
făcut hodăile⁵.

Radoși — Anghel Mărăcine, 80.

XX

DĂ IZDAT

Fugiț, datîine curate,
La al dî-are plată pă spate;
Tîe du în vâl,

¹Armată multă, de părea neagră ca păcura.

²Povestea.

³Cîștigat, luat în stăpînire.

⁴'Bag' samă.

⁵Caselc.

În scorobai,
 La copii tăi,
 La colțații tăi,
 La fetele tale,
 Despletitutele tale,
 Acolo să lăcuiești,
 Acolo să vecuiești,
 Dila [cutare] din trup să ieși.

Radoși — Marica Sirboaița, 80.

XXI

DĂ VIVÓR (DĂ MĂSĂLE)

Vivór vivorat,
 Nu umbla ca un cine turbat.
 Cu usturoi ti-oî ustura,
 Cu sare ti-oî săra,
 În mare ti-oî arunca,
 Petri negri-oî arunca,
 Dila [cutare] din gură ti-oî depărta.

Radoși — Marica Sirb oaița, 80.

XXII

DĂ METRICE

Tu metrice mătriculată,
 Nu umbla cu coada ridicată
 Ca o căța turbată.
 Am nóo čobani
 Cu nóo găvani¹,
 Cu găvanu ț-or sparge burta
 Și cu coasele ț-or scoatie oichi.
 Metrice mătriculată,

¹Linguri mari.

Să nu umbli cu coada ridicată
Ca o căța turbată.

Radoși — Marica Strboața, '80.

XXIII

Am umblat čoban v'o șapte-opt ai, ieram de v'o dōūozăci de ai cin am început să mă duc cu oile, ieram tinăr, nensurat; după ce m'am însurat m'am lăsat de oi și m'am apucat de muncă.

Vara stam aici la munte, iarna plecam departe. Am fos până 'n țara turcăscă, in Dobroğa, cu oile, ăstă pēstă patruzăci de ani. Am fos păn la marea. Iera lume măi puțină pe-acolo și d'aia ne dučam; nu da zăpadă ca pe iča, puținică, az o da, mine o lăa. Acu s'a 'mmulțit lumea și Turciil nu ne mai lasă. Plecam toamna dila munte, de-aici d'acasă; măi iera Ungurenii de dincolo și merġam cu oile acolo, cu toțil; merġam cîte trei-patru ciopoară¹ de oi la un loc; merġam cam până 'n dreptu Bucureștilor și pe urmă trečam Dunărea pi la schile; puneam oile 'n pod și trečam dincolo și umblam pe cimp pe-acolo, in țara turcăscă. Pășunam de toamna până primăvara.

Cernădița—Ion Dungan, 75.

XXIV

Pe-alocuri să face porumb. Să făcea bine'nt'o vreme, nu măi ploūo nici că ziua, nici că noaptea; estimp² nu să face nimic. Măi de mult munča unu și mînca șapte, acușa muncim cîte cinci-șapte și n'avem pentru hrana vitelor.

Uite și io n'am bani—tăuci.

Săcel—Petre Grigoraș, 60.

¹Turme de cîte o mie de oi.

²Anul acesta.

XXV

Su poală de codru verde
 Mititel foc mi să vede;
 Nu știu focu-i potolit
 Saū de voinicī ocolit,
 Nu știu zăce saū cinsprece,
 Pestī-o sută ciț, măi trece;
 Parcă frig la un berbece,
 Un berbece mitutel,
 Sugătorel,
 Și mi-l frige prin cirlige
 Ca să-i fiie carnea dulce.

Săcel—Petre Grigoraș, 60.

XXVI

Cin văzuī că nu măi ninge
 Prinsei armele a stringe
 Și pistoalele a unge
 Să tragă drept la semn;
 Văzuī frunza faguluī,
 Am pus gîndu draculuī
 Asupra bogatuluī.

Săcel—Petre Grigoraș, 60.

XXVII

Spune maică taiculuī
 Să dea feru draculuī
 Din mina Țiganuluī,
 Că nu face sapa bună;
 Sapa lată, coada lungă
 Mă bagă 'n pădure 'n umbră
 Și mi-i ziua cincī parale,
 Sara le beau din picioare.

Săcel—Petre Grigoraș, 60.

XXVIII

Frunzuliță mărgărit,
Fusei pe une-am iubit,
Găsi pământu pirlit,
Iarba n'a mări otăvit;
Amindoi ne-am bolnăvit
Ș'amindoi zăcem di-o boală
Ș'amindoi sintem în lume
Di-o făptură și di-un nume,
În amindoi un suflet bate
Di-o făptură și di-un lapte.

Săcel—Petre Grigoraș, 60.

XXIX

Frunzuliță spic de griu,
Ară lumea, pune griu,
Îău port pistoale la briu,
Ară lumea, pune orji
Și îău sin gazdă de hoți.
Chiar la fagu din cărare
Zaci un voinic de lungoare,
Și mindruța-i la picioare.
Zaci, voinice, saū te scoală;
De-i zăca de doru mieu
Să te scoale Dumnezeu, ¹
De-i zăca de-al alții ¹
Să-ț dea Dumnezeu mări ra,
Că m'am iubit cu dumnăta
Din dalba copilărea ².

Săcel—Petre Grigoraș, 60.

¹Alteia.

²Copilărie.

XXX

Între Olt și 'ntre Olteț
 Răsărit-a un nuculeț;
 Nucu-î mare, frunza rară,
 Și să string cucii din țară
 Și cîntă de să omoară.
 La tulpina nucului
 Cîntă muma cucului
 Și mai jos pe lămurele¹
 Cîntă dóo turturele.

Săcel—Vasile Vastilescu, 84.

XXXI

DE FRIGURÎ

Fugî, muroi² deoîchetori.
 Rămnitóri,
 Cine-a rămnit
 Ochîu i-a pleznit,
 Cine-a deoîchiât
 Ochîu i-a crăpat,
 Fugî cu frigurile și cu boalele
 Și cu durerile,
 Duceț-vă une cocoș nu cîntă,
 Fată mare coadă nu 'mpletește
 Și voînic ieșche³ nu scoate,
 Și duceț-vă la fetele 'mpăratului,
 Că-s cu mese 'ntinse,
 Cu ficii aprinse,
 Iele beaŭ și mănincă
 Și [cutare] să vaită de dureri,

¹Rămurele.

²Moroi.

³Așchie.

De friguri că tremură.
 Și Maica preceastă-l auza plîngin
 Ș'a trimis fetele cu furcile,
 Cu cusăturile și cu leacurile,
 Furcile și cu cusăturile lăară
 Și leacu-l lăsară 'n crîierii capului,
 Și 'n fața obrazului,
 În moalile capului,
 Și 'n inima lui;
 L-o lăsat curat,
 Luminat,
 Din Dumnezeu dat,
 Din Maica preceasta lăsat.

Săcel—Ioana Ticoci, 70.

XXXIII

DE BUBĂ

Bubă albă,
 Bubă neagră,
 Bubă cinească,
 Bubă tătărască,
 Bubă nemțască,
 Bubă de năozăș și năo feluri,
 Bubă cu izbitori,
 Bubă cu fulgerători,
 Bubă din somn,
 Din sculare,
 Nu umfla,
 Nu durea,
 Nu junghia,
 Nu facereț¹ carne ra
 În inima [cutăruia],
 Că io te trag,

¹Nu faceți.

Îo te mut;
 Cum nu ştii cîn ai venit,
 Aşa să nu ştii cîn-îi pleca;
 Cu cuşitu ţi-oî tăia,
 Cu mătura ţi-oî mătura,
 Cu sufletu ţi-oî sufla,
 Cu dreapta ţi-oî descinta,
 Dela [cutare] ţi-oî muta
 Din inimă, din ficaţ.

Săcel — Ioana Ticoci, 70.

XXXIII

DE SPURC

Fugî, spurc spurcat,
 De porci mîncat,
 Cu urlăturile
 Şi cu bumniturile
 Şi cu cuşitele,
 Cu umflăturile,
 Cu durerile
 Şi cu junghiurile,
 Cum fuge dracu de tămîie
 Şi Turcu de untură,
 Aşa să fugă spurcurile
 Din oasăle [cutăruia];
 Tu argintule, cum ştii
 De umbli pin toate cutiile
 Şi pin toate prăvăliile,
 Să umbli pin încheieturile [cutăruia],
 Să-I scoţ durerile
 Şi să-I vindecî rănila.

Săcel — IoanaTicoci, 70.

VÎLCEA

VÎLCEA

I

Întîi a venit Turcii la minăstirea Urezului, la Crizanti, Grec, ș'a vorbit cu iei turcește și s'a dus la minăstirea Bistriții și i-a dat foc, c'a gîndit că-i sfîntu Gligorie acolo cu trupu. Ș'a dat foc și pesterii, c'a gîndit că sint amaneturile minăstirii acolo. Acuma, după ce déteră foc, i-a spus tat-so lu sfîntu Gligorie să-l insoare. Și iel a fugit în piatră, ie o piatră tălată, poa să hiie o sută de stinjenî și ie loc numa cit a băga un om singur. Ș'a șăzut iel în piatră acolo cit o hi șăzut, trei-patru zile, pe-acolo. Ș'a strigat tat-so 'n vale și iel nu 'nțălegea ce zicea tat-so, fîncă erea apă. Ș'a zis sfîntu Gligorie apîi să tacă ș'a tăcut, și az tace. A zis:

— Ce vreî, tată, cu mine?

— Vîno 'ncoa să te 'nsor.

Și iel a fugit în țara turcească. Acolo s'a băgat la vaci. Iel nu minca, nu bea; vacile singure să 'nchidea, singure să deschidea. La urmă ș'a dat sufletu, și trupu ie și acuș cu inel în dești, de aur, cu mîinile pă piept, de le sărutăm noi. Și i-a loat un Turc și l-a pus pin cas pi la el. Și un domn—nu știu cum îi zice—s'a dus să-l cumpere de-acolo. Domnu ăla a avut banî puținî ș'a zis Turcu, ice: „să-m dai banî aur cit o atîrna Gligorie al vîstu, că-i al vîstu“. Cîn colo, iel a atîrnat banî puținî, i-a ajuns, i-a mai rămas din iei. L-a loat

ș'a plecat cu Iel să-l aducă 'n țara asta. L-a pus în car, a pornit să-l ducă la cutare minăstire. A pus boi, a pus biveli și n'a vrut să meargă. Și la alte minăstiri n'a vrut, și cîn a zis la Bistrița, odat a pornit, s'a făcut ușor, putea să-l ia cineva 'n mină.

Turcu, cîn erea sfîntu Gligorie la Iel, erea bogat și Iel. Să gîndiră Iei, să sfătuiră Turcii să apuce pe domnu ăla, și l-a apucat. L-a băgat la Iei 'n temniță și l-a legat cu lanțuri în temniță. Și 'n zoăa cîn erea sorocu să-l tale, s'a rugat lu Dumnezeu. Noaptea s'a pomenit în bisărică la Bistrița cu lanțu la Iel. Veni popa dimineața, ușa bisăricii 'nculată. Întră 'năuntru. Acolo văzu o măgăoană¹ și s'a spăriiat popa.

Rîmești—Păun Androneșcu, 60.

II

Detă frunza, detă iarba,
 Dacă nu e neica, jeaba.
 Pe desupra casî méle
 Tréci-un stol de rîdunéle,
 Nu e stol de rîdunéle
 Sin dragostile méle.
 Uite dealu, uite vyîța
 Unde vorbîam cu Mărița,
 Uite dealu, uite vyîa
 Unde vorbîam cu Măriîa.
 Uite plopî râtezat
 Unde sta murgu legat
 Nebăut și nemincat;
 Îi damă fin nuelile
 Și grăunțe stelile.
 — Di ce stai, murgule, trist?
 — Am auzit că mă vînz
 Și io mul bine ț-am prins,

¹Mătă hală.

Și pă mine 'ncălicaî,
 Unde-aveaî gînd te duceaî;
 La circiumă cîn mergeaî
 Dă mine că nu 'ngrijaî,
 În circiumă că intrai,
 Cu mindrele te-așazaî;
 Cîn erca ocaûa plină
 Te ținea puîca pă mină,
 Și cîn da la jumătate
 Te da mindra după spate.

Birlogu — Ion N. Petrescu, 24.

III

Foale vërde foi ș'o fragă,
 Cîntă cucu dă mă sacă.
 Foale vërde dă năut,
 Cîntă cucu să mă duc
 Și mierluța să mă 'ntorc,
 Să-i daû rûgetului¹ foc
 Pă trei părț cu liémne vërz
 Și p'o parte cu uscate,
 Să-m arză mindrele toate.
 Arză-te-ar focu, pădure,
 Să să facă drum pîn tine
 Să mă uit la minăstire,
 Să văz cirduri dă copile,
 Să văz și copila mea
 Cum o bate maică-sa
 C'o chită dă busuîoc
 Pestă piept, pestă mijloc,
 Pestă gitu cu mărăgele
 Pestă oîchi, pestă sprincéne.

Birlogu — Ion N. Petrescu, 24.

¹Loc acoperit cu rugi.

IV

Îm spunea tată-mio c'a venit Muscalii. A șazut șapte ani'n țară d'a gonit Turcii, că fusasără Turcii'n țară și oamenii erea supuș Turcilor. Moși-mio a fost în fugă pestă Olt și a șazut, cit o hi șazut nu țiū minte. Erea supuș Turcului. Dăc'a venit, l-a prins; il prădasă Turcului. Il loa cu—cum să-i zic? — cu slugă la Pașa. Acolo să ducea la iel cu hîrtiia pusă'n prăjină să nu măi viie altu la iel, să-l vază că-i prădat. Și iel, ala, Turcu ala, l-a rugat pă moși-mio să schimbe calu cu iel, și n'a vrut să schimbe calu cu iel. S'a dus ș'a spus lu solului ăluia, care erea, Turcului ălui măi mare. Dăcă i-a spus, i-a spus să nu schimbe calu cu iel că-i ia calu, și p'al lui și p'al Turcului. L-a măi rugat încă aldată și n'a vrut dă loc. Și dăcă n'a vrut, calu a fos mergind im buestru, a scos tesacu, sabie saū ce-a avut, nu să știe, și i-aū tăiat pulpa dă îndărăt. Atuncea ș'a dus la Turcu ăl măi mare, unde-fos prădat iel. Calu l-a lăsat năpustit cu pulpa tăiată, pin porumbi. Dăcă s'a dus la Turcu ăl mare, a minat alț Turci după iel și l-aū prins. L-a adus și i-a tăiat gitu. A dat odată cu sabia, i-a tăiat gitu; corpu n'a măi fos picind jos, a fos mergind to'năinte. A sărit la iel și i-a dat bringi 'n Olt. Și așa a venit îndărăt moși-mio acas. A șazut calu trei luni dă zile. La trei luni dă zile s'a dus ș'a găsit calu vindecăt. L-a loat acas, da tot a fost amerințind din picior; șchiopăta puținel, nu măi putea merge; n'a măi putut ținea im buestru bine, cum l-a avut.

Pietrari — Ion Dumitru Popescu, 47. .

V

În vrémea véiche cin oamenii mérgea la bisărică după datoriile lor, nu ișa din bisărică până nu ișa popa măi 'năinte. Ișind popa afar, oamenii toț mergea și-i săruta

mina, păcum și fomeile, și zicea unu la altu: „bună dimineața“, și să 'ntreba unu pă altu de-ale lor, și toate pricinile ce erea 'n sat să domolia 'n stoboriu bisăricii. Oamenii să domolia cu cearta 'ntră ie. Care nu să putea dumeri, mergea la Aleși, la Logofătu satului și spunea pricina lor acolo. Aleșii-l aducea și-l cerceta și carc-l găsa cu vina-l bătea și-i da cuvint: „să nu măi faci așa“.

Oamenii toți să jăluia la oameni bătrini. Bătrini chiema pe prigonitori 'n fața stoborului: „di ce ai făcut dumniata așa? Să nu măi faci așa, că ie rușine“.

Az nu măi știie oamenii dă bisărică. Merg la bisărică și nu ascultă nici la slujba popii, și măi mult zice că la bisărică la ce să meargă, că bisărica lui ie 'n cas. Io l-am întrebat:

— Di ce nu mergi dumniata la bisărică?

— Apăi io n'am icoană 'n cas? Cîn mă culc, mă 'nchin.

Io le-am zis ca să meargă la bisărică; că „'n casa dumitale multe nezdrevenii faci; jaba te 'nchini, jaba te rogi, că Dumnezeu nu-ț iartă greșala. Să mergi la bisărică, să te rogi la bisărică, sin sfînt mult“.

Pentru ce ai făcut Dumnezeu bisărică, ai inchipuit-o c'au făcut-o lumea? Pentru să mergem acolo, să ascultăm sfînta liturghie, să facem și noi rugăciunea, cum face popa. Apăi ie spune că popa merge la bisărică că-l trebuie parale. Multă lume vine la bisărică și nu ascultă nici un cuvint despră credință. Așa și Dumnezeu s'a depărtat de noi — și asta.

Ocenele-Marî — Din Enache, 76.

VI

Régele dipă ce l-a făcut Domn, a venit odată aici în sat și de aici a mers la Riu-Vadului, la vamă. Sara ăream la gardă supt un șop dă frunză, umbrări, nu l-am

cunoscut, şădeam jos. Trecu pă dinaintea noastră cu Iancu Brătianu, s'a dus pă pod la otar ş'a stat pă pod acolo, în mijlocu podului. Vine un căprari la noi:

— Mă, n'aţ văz't cîn a trecut Domnitoriu pe-aicea ?

— Noi am văz't doi oameni trecin, da n'am ştiut cine ie.

— Domnitoriu nost cu Iancu Brătianu, şăd pă pod, tălnuesc acolo amindoi.

Apăi a ven't la gazdă, la casa vameşului, s'a's' in cas, apăi s'a culcat. Apăi in cas acolo o hi durmit, n'o hi durmit, Dumnezeu să-l ştife, noi l-am păzit acolo. Area şi doftoru Dăvila. A ven't dimineaţa'n jos, călare. A'mpărţit apăi cercei la fete, inele la copii, la muieri şi nu-ş ce le-a măi dat. Area tinăr, Doamne, tinăr măi area, infiera mustaţa o ţiră! Io nu-ş di ce a 'mbătrinit așa.

A măi ven't odată aicea, nu ştiu in ce an, şi ne-a dat nêşte cărţ, nu ştiu ce cărţ, că ne-a dat citi-o carte la fiicare, un potret, mi să pare. Păi a plecat de-aici. A umblat pă dă rind țara toată to cu doftoru Dăvila şi cu Iancu Brătianu.

Ciîneni — Constandin Diăconu, 77.

VII

Plec sara până cind intunecă cu plăşca² după păstrăvi. Dipă aia fac foc şi mă culc. Cîn văz cu oichiî pă vale, până iesă soarele, daū cu plăşca. Plăşca are o tirsină³ lungă, o țin pă cot ş'o daū in baltă la unda bolovanului. O trag de tirsină incet-incet până vine lingă mine. Cîn sin peşti, mişcă 'n sinu plăşchiî. Cîn pun mina 'n fundu sinului şi văz că nu-i nimica iaū iar şi daū al doile

¹S'a dus.

²Plasa.

³Sfoară.

la altă undă dă bolovan. Acolo iară, dacă văz că mișcă,
il iaș și-l bag în traistă. Tot așa fac până dă soarele, să
face zio. Atunci iaș plașca, o bag în traistă și vin acas.
Acas mînc di prinz și iaș coasa la spinare și mă duc la
livadie și cosăsc până sara. Sara vin acas, cin și mă culc.
A dooa zi mă duc la polog, il string, il fac copiță, pă
urmă mă duc la clădiș, adun toate copițalile la un loc și
le fac claie. După aia vin acas. Claia rămîne 'n virf, în
deal. O 'nchiz, fac țarc pi lingă ia să n'o mince vitile.
Îarna duc vitile la țarc, le daș finu ala de-l mîncă acolo
lingă țarc.

Cîineni — Constandin Tăbăcu, 56.

VIII

Foae vîrde nucă sacă,
Unde vād citi-o nevastă
Mi să face dor d'acasă;
D'o fi dor dela nevastă,
Să las calu să-m mai pască;
D'o fi dor dela copii,
Să puî șaua și să mil;
D'o fi dor dela vr-o mumă,
Să-m fac calu numa spumă.

Govora — Nicolae Ghebîrța, 35.

IX

Frunză vîrde izmă creață,
Am o mindră cam isteață,
Todăună-m dă povață
Să mă duc de vrême-acasă,
Că s'o făcut lumea hooță,
Î fură dragostea din brață.

Govora — Constantin Anghel, 22.

X

A fos lipsă mare acu patruzăci de ani. Am plecat cu oile din Groapa Malăii și ne-am dus cu oile pân în Bornaz, moșila Cerevenilor. Am stat acolo și nu ne-a dat drumu să trecem Dunărea, zicea că să face răzbel pe-acolo și ni-o prăpădi vitele. Am stat până pela Sfintu Nicolaie; era vr'o mîle de oi mari, vr'o șasă sute de noatinî. De-acolo ne-am întors la munte 'ndărăt, tomna 'n dîlalu Boului, în Negrița. dila Rîmnic în sus, că nu măi era fin, venise strînatate¹ multă și cuprinsese locu.

Mihăiești—Nicolaie Toitan, 70.

XI

PĂTRU LETINU-BOGAT

În oraș în București,
 L'ele² casă mari domnești,
 Mare masă mi-estă 'ntinsă
 Și de boferi mi-e cuprinsă,
 Că să 'nsoară Iancu-Vodă
 Și-l cunună Ștefan-Vodă.
 Mircasa de unî-o ia?
 Din oraș din Dobrogea;
 Iar socru cine-m erea?
 Pătru Letinu-bogat,
 Vai! ciîmile și spurcat
 Și de lege lăpădat
 Ș'in cruce nebotezat
 Și cu lutu dupe cap,
 Par'că-m iese solz de crap.

¹Oamenî din alte părți.
²La acele

Pleca nunta la Sim-Pietru
Și-m ajungea la Simietru.
Iară nunta c'ajungea,
Și Letinu ce-m făcea?
Sus pâ casă să sula
Strig'odată ruminéște,
De trei orî dobrogenéște:
„Care-m iestă ginerile,
Ginerile, mirile,
Ca să-m saie porțile
Să-î văz vitejiile?”
Iar ginerile c'auza,
Foarte rău că să 'ntrista
Și la nași-so mergea.
Dară nașu ce-m zicea?
„Taci, fine, nu te 'ntrista,
Te roagă la Dumnezeu
Să trăiască nași-to,
Și la Maica precista
Să trăiască nași-ta”.
Pă vinātu 'ncălica,
Puțintel infierbînta,
Pă sus porțile sărîa,
Zăvoarăle le tăia,
Nunta 'n curte că intra.
Iar Pătru Letinu-bogat,
Vaî! ciinile și spurcat
Și de lége lăpădat
Și 'n cruce nebotezat
Și cu lutu dupe cap,
Par'că-m iestă solz de crap,
Nici p'aia nu s'a lăsat:
Nóo buț' în rind punea,
Sus pâ casă să sula,
Strig' odată ruminéște,
De trei orî dobrogenéște:

„Care-m iese ginerile,
Ginerile, mirile,
Să s'aleagă din nuntaș,
Din nuntaș, din călăraș,
Să-m sale buțile,
Să-I văz vitejiile?“
Îar ginerile c'auza,
Foarte rău că să 'ntrista.
La nași-so că mergea,
Îar nași-so că zicea:
„Taci, fine, nu te 'ntrista.
Te roagă la Dumnezeu
Să trăiască nași-to,
Și la Maica precista
Să-m trăiască nași-ta“.
Pă vinătu 'ncălica.
Puțințel infierbînta,
Pă sus buțile sârîa,
Cercurile le tăia
Și vinurile că curgea,
Nuntaș caii adăpa.
Îar Pătru Letinu-bogat,
Vai! cîinile și spurcat,
Nici p'aia nu s'a lăsat:
Noo postavuri că loa,
Toate 'n rind că le punea
Și din gur'așa striga:
„Care-m iese ginerile,
Ginerile, mirile,
Să-m taie postavurile,
Să-I văz vitejiile?“
Îară iel că le sârîa,
Postavurile le tăia,
La nuntaș că le 'mpărța.
Cum erea nuntașu
Așa-I da și postavu.

Pătru Letinu-bogat,
Vai! ciîmile și spurcat,
Nici p'aia nu s'a lăsat:
Treî fête că-m aducea,
Tot un port și tot un stat
Și'năinte le punea:
„Care-m iestă ginerile,
Ginerile, mirile?
Să-ș aleagă mireasa
Și să nu ia pe alta,
I să va scurta viața“.
Îară nașu ce-m făcea?
Treî mére de aur loa
Și pe tavă le punea,
Sabia lingă éle sta:
„Care iestă fină-mea?
Să să 'ntinză ca să ia,
Îar să nu vie alta,
Că frumos capu-i l-oî loa“.
Mireasa să cunoștea,
Ochișorii-i lăcrăma
Și la mére să 'ntindea.
Îară nașu ce-i făcea?
De supțiori că mî-o loa
Și 'n trăsur'o arunca
Și 'nspre casă apuca.
Pătru Letinu-bogat,
Vai! ciîmile și spurcat,
Nici p'aia nu s'a lăsat:
Sus pă casă să suia
Și din gură blestema;
Îar blestemu-i ajungea
Și pe cale să 'ntimpla,
Singe ginerilui curgea
Și viața i să scurgea.

Pă frati-so că-l chiema,
Mireasa de min'o loa
Și'n mina frățin-so o da.

Popești (Măciuca) — Ion Costantinescu, 75.

XII

A fost unu odată sărac de tot, avea număi o miță ș'un bou ș'un bordei. Șădea 'n bordei, și'n bordei avea o groapă 'n mijlocu bordeiului. Mița-i prindea păsări, carnea o minca și penele le punea și să culca pă iele. Odată-i zice mița:

— Stăpine, să vindem bou, vreaū să te procopsăsc, nu te măi poț hărăni.

— Du-te și-l vinde.

Mița s'a dat pestă cap, s'a făcut un voinic, s'a dus ș'a vindut bou și ș-a făcut salbă ș'a plecat pin pădure cu salba la git. S'a dat pestă cap, s'a făcut iar miță. S'a 'ntilnit cu iepurile:

— Ei, surioară miță, cin ț-a făcut ție salba asta frumoasă?

— Stăpinu-mio; să mergi tu cu mine, ț-ar face măi frumoasă ca a mea.

Iepurile s'a loat dipă ia. A mers măi 'năinte, s'a 'ntilnit cu vulpea. Iar așa a 'ntrebat-o, a zis: „să mergi tu cu mine, ț-ar face salbă și măi bună ca a mea“. S'a 'ntilnit cu lupu, și iar așa s'a loat după ia și lupu. S'a 'ntilnit cu ursu, iar așa s'a loat după ia. Ia a mers cu iele până la un împărat. Cin le-a băgat in curte, s'a dat pestă cap, s'a făcut voinic. A șazut lingă iele. A işit împăratu afar și le-a văzut ș'a'ntrebat că cine a trimis astfel de plocon frumos. Ia a răspuns:

— Péneș Împărat.

— Cine ieseă aceala Péneș Împărat?

— Un voinic frumos și nensurat.

— Zi-i să viie la mine, să-l văz, a zis împăratu.

— Nu poate veni, împărate, c'a avut trăsura cu patru telegari, a plecat pi-un cimp mare să să plimbe; caii ținut¹ l-a băgat int'o baltă mare și s'a'nneecat tot, a ișit numă cu trupu afar gol.

Împăratu a trimes, i-a cumpărat trăsura, cai, aine, număi să să ducă acolo. Mița a loatu-le și s'a dus cu iele la Peneș Împărat. Îar iel cin le-a văzut s'a spăriat. Mița a zis: „nu te spăria, ai cu mine c'o să te procopsăsc“.

S'a dus la 'mpăratu. Mița-l învăța toate cum să urmeze acolo. Îel neștind cum să poarte Țoalele, să uita pă iel. Împăratu a'ntrebat pă mița că di ce să uită pă iel. Mița-i zisă că nu-i sin Țoalele ca éle de le-a pierdut. Împăratu i-a cumpărat altele. Mița s'a dus și i-a zis: „să nu te măi uiț pă tine, că te pricépe 'mpăratu.“ Nu s'a măi uitat. Ș'a făcut nuntă cu fata 'mpăratului.

Împăratu-a zis că să să ducă să vează ș'impăratu pālaturile unde stă iel. Îel a ișit la miț' afar ș'a zis: „une-l ducem noi acu, că noi n'avem une-l duce?“ Miț'a zis: „grija mea ăestă, ce-î auzi să zici așa; ce-î auzi că-s ale lu Peneș; Împărat să zici: „da, ale méle, ale méle.“

Mița pleacă'năinte și ieî vin pă urmă. Mița dă pest'o turmă de oi multe ș'intreabă ciobanii:

— Ale cui sin vitele éstea?

— Ale ălor nóo zmei.

— Să nu măi ziceț că sint ale ălor nóo zmei. să ziceț că sint ale lu Peneș Împărat, pentrucă vine Sfete Iliie cu trăznete, cu pléznețe și vă piérde pe tot.

Vine'mpăratu pă urmă și 'ntreabă:

— Ale cui sin vitele?

Îeî spun: „ale lu Peneș Împărat“.

— Ale dumitale, Domnule?

— Ale méle, ale méle.

Mérge măi'năinte. Găsăște o cireadă dă boi, o stavă²

¹Grași, depuși la muncă.

²Herghelie.

dă cai, o stavă dă bivoli, nește casă de marmure. Mița'n-treabă:

— Ale cui sînt?

— Ale ălor náo zmei?

— Să nu măi spuneț, că vine Sfete Iliie cu trăznete; cu pléznete și vă piérde pe toț.

— Da noi ce să ne facem?

— Ascunde-vă-ț int'o șiră cu paie.

S'a dus zmeii acolo, și ia a loat un tăciune și i-a ars. Vind împăratu, a deșchis porțile și i-a băgat in curte, i-a primit in cas. Casăle avea masă de să punea singură, să ridica singură. Aũ petrecut acolo și s'aũ întors indărăt. Iar Peneș Împărat, cu'mpărâteasa și cu mița aũ rămas singuri.

„Ei, stăpine, te'mbogății, te făcuî din pene împărat, din bordei in casă de marmure, acuș te las și mă duc“, zise mița. „Desară vine să-ț dai lozinca Stata-Cot cu barba di-un cot, călare pi-o jumătat de iepure schiop. Dacă n'ăi ghici, te omoară“. Iel să rugă de mița ca să-l scape și de asta. Mița-l ascultă.

Sara veni la fereastră și strigă dila fereastră:

— Dă-ț lozinca.

— Ce vrei ?

— Ce-I una?

— La lună, mulț nebunî s'adună.

— Ce-I dóo?

— Omu cu doi oichi, cu dóo miini, cu dóo picioare, bine véde, bine méрге.

— Ce-I trei?

— Sabița cu trei tăișuri bine méрге, bine taie.

— Ce-I patru?

— Caru cu patru roate, patru boi, bine méрге, bine umblă.

— Ce-I cincî?

— Căvalu cu cincî găuri bine méрге, bine cintă.

— Ce-I șasă?

- Floțeru cu șasă găuri, bine mERGE, bine cintă.
- Ce-I șapte?
- Omu cu șapte fete'n cas — claca'ntreagă.
- Ce-I opt?
- Plugu cu opt boi, bine mERGE, bine ară.
- Ce-I nouă?
- Omu cu nouă ficioari'n cas: nu bagă coada, c'o scoț
cioantă.
- Ce-I zăce?
- Din zăce nu măi trece.
- Pleznesc ghiavoliu la pârète.

Popești (Măciuca) — Ion Costantinescu, 76.

XIII

Erea un om odată dus la margina mărilor. Așa, umblin să-ș facă hărana lui, dovedește că vine o pasăre mare cit nu să măi putea și loa oamenii 'n ghîră și trecea marea cu iel. Și-I puneă jos și 'ncepea să-I mănince. Da iel ce s'a gindit, că ce pasăre să fite aia de mănincă la oameni. Așa, ș-a loat un etăgan la brîu și c'un pistol și să duce și iel pă margina mării ca să privează cum ia acei oameni. Și cin l-a văzut pasărea, s'a răpezit, ș'odată l-a vâlmăcit cu hărpile¹ și l-a răpit și pă iel. Cin l-a lăsat pestă mare pă pămîn jos, l-a și lăsat din ghîră ș'a scos limba ș'a plecat încolo, ostănită, pă pămînt. Acel om, cin iș vine 'n fire, să uită și văzu cîmpu plin de căpățîni de oameni, ș'o văzu și pă ia, după ce s'a hodinit, vind d'a dreptu și la iel să-l mănince și pă iel, ca ceilanț. Număi decit scoate pistolu, cin văzu că vine la iel să-l mănince, și trasă 'n ia. Ia să'mputernici, că n'o lovi bine, să saie pă el. Atuncea băgă și etăganu 'n ia ș'o tocă ș'o 'mpărți pă poiană, cum a 'mpărțit ia căpățînila oa-

¹Aripile.

menilor. Îel să gindi că cum să măi treacă 'ndărăt această mare. Gindindu-să și mergin pin a pustilețate, să 'ntilnește c'o sălbatica, și sălbatica să jălui la ia ce-a pățit și să văicăra mult că ce să să facă. Sălbatica zisă că-l hărănește ia cu hărana un an dă zile, da la un an: „am tot io să te 'nvăț cum să treci marea 'ndărăt“. Și-l lo. Îl dusă acas la sălbatic. Îi da o rădăcioară ș'o minca și ținea citi-o săptămână dă foame, pân a 'mplinit anu. Atuncea vine sălbatica și-l întreabă că măi are poftă să măi stea, și îel zisă că i s'a urit foarte rău. Sălbatica zise: „număi decit îți dau drumu de te duci dincolo, unde-ai fost, la locu tău“. Număi decit făcu sămn corăbierilor c'o hramă¹ pusă 'nt'o prăjină, și număi decit veniră corăbierii că să vêze ce sămn îi ăla. Și dăteră pestă îel acolo. Îel să plinsă la corăbieri că d'atita n'a măi putut vedea casa. Corăbierii-l întrebară că cum a trecut acolo. Îel, dă plins, nu putea să le spuie, așa, uite, de frică, că nu-l măi trec dincolo. Lor li să făcură milă și-l pusără 'n corăbie și-l trecură marea dincolo, la locu său, unde-a fost îel.

Glăvile — Ion Radu Lăzăroiu, 50.

¹Năframă.

D O L J

D O L J

I

Păi de ce nu faceți dumniavoastră ceva cu oamenii strini? Cîn vin Tallenî la noi avem suferință din pricina lor; unde trebuie să fie Rumin cuprind ieî cu munca.

Da de ce nu faceți dumniavoastră o lege să nu fie strini, d'ala sintem noi strimtorat, toată Rumiîa. Și statu de ce ar deveni să dea moșii la arindaș și iu să dă la locuitori, plătim și noi ca arindașii?

Maî bine ierea pă vremea Turcului, făceam 12 zile pe an și dam dijmă la porumb; încolo nimic. Durmiam cu boii pă livez pînă 'n Sfintu Ghîorghe și pînă să făcea la loc și niminî nu mă 'ntreba. Mă apuca namîazu pă cîmp și nu mă 'ntreba niminî de unde viū și unde mă duc.

Aduceam lemne cu traga¹ și așa că nu mă 'ntreba niminî. Aveam de cosam fin ș'aram pe unde vream. Ne-a cuprins statu de peste tot, n'avem nici o mișcare.

Turcu a fos credințos: ieî a fos, siriacu, bun; cum da îndreptări așa le ținea.

Plinge inima'n mine cîn văz că stă griu pă livez și trebuie să muncim la arindaș.

Ar trebui Regele or statu să'nchirîeze pămîntu la locuitori, ar fi și avantu² lui și al nostru. Am plăti maî mult ca arindașii.

¹Sanie de transportat lemne.

²Folosul.

Da, uîte, am ajuns de ris.
 Noi Rumîniî ne furăm unu pe altu, ie frumos? În
 loc să ne povăţuim unu pe altu, ne mincăm.
 Statu ar fi bun, da sin căţaiî care mănincă.
 Moflenî — Sandu Dina Duţă, 52.

II

Am auzit că la Pleşoiu s'a găsit şuşaia lu Domnu
 de rōă. Ala s'a fos ducind pin ţara turcăscă ş'a fos
 vind noaptea'n ţară, ca cirtiţa, să nu-l vadă soarele. Aciia
 i-a fos starea lui. Înt'o dimineaţă l-a cuprins soarele şi
 s'o virit su pod, da tot s'a topit de soare ş'a murit.

Să zice acu cin să bolnăveşte cineva: „tiu! că parcă
 eşti ca domnu de rōă“.

Tirpeziţa — Radu Şoancă, 75.

III

La fintina Tirpeziţiî erea govie¹ la Paşti. Acuma, a
 venit o coară şi „gar, gar“ in marginea drumului. Cin
 s'a uîtat lumea, a fos vind Turciî ca frunza şi ca iarba.
 Atuncea a luat pă una Bibeasca a noastră 'n Țara tur-
 căscă ş'a scos-o din robie unu Vercea şi s'a întors grea
 şi l-a făcut pă Bibescu al nostru.

Tirpeziţa — Radu Şoancă, 75.

IV

Cind erea Ghica
 Răsuca bătriniî chica;
 Cind erea Ştirbei
 Puneai plugu unde vrei.

Tirpeziţa — Radu Şoancă, 75.

¹Nedeie, petrecere.

V

Anu ăsta ie rău lu Dumnezău, e bișag¹. S'aũ făcut porumbi și griũ, intri'n porumbi ca'n pădure. Numa vin nu-i, le-a lăat Dumnezău viile. Înt'o vreme erca bișag și de vin; lăam buțile de pe la Cirstov² și le deregam. Făcam cite două sute hirdae. Cin slobozam un troc erca numa o horă.

Tirpezița — Radu Șoancă, 75.

VI

Am văzut cum aũ venit lăcustele; ercam copilandru, păzam vitele. Ș'a venit în otaru Sălcuții și s'aũ așăzat de s'aũ frint crengile cu ele, s'aũ făcut leasă. Le lăam cu fiară, cu clopote, și le minam spre Dunăre.

Tirpezița — Radu Șoancă, 75.

VII

PĂTRU HAIDUCU

„Ale! cistite de Petre,
 Ai, de-ț boteaz' un finișor,
 Fiile-ț în codru de-ajutor“.
 Dale! Pătru ce-m făcea?
 Armele și le 'ngropa
 La o butureă³ de fag
 Unde trage Pătru cu drag.
 Și la iel ce mi-ș oprîa?
 Oprîa o luce săbioară,
 Ghemuită, ghem făcută,

¹Belșug.

²14 Septemvrie.

³Buturugă.

Adus virfu la mărunchi.
Dale! Pătru ce-m făcea?
La 'mpăratu că pleca,
Pe poarta mică intra,
Pe 'mpăratu că-l vedea,
Buza 'n patru că-l pleznia.
Singe negru că-l pica,
Pe caftan că să sleia:
„Luminate de 'mpărat,
Trupşurel fără păcat,
Leagă miinile 'ndărăt
Cu trei frimbii¹ de mătăsa
Şi cu trei de ibrişin,
Aleasă din Sighidin,
Şi dă-m drumu 'n oastea ta,
D'oî scăpa scăpat să fiu“.
Miini 'ndărăt că-l lega
Cu trei frimbii de mătăsa,
Alea din Braşov aleasă,
Şi cu trei de ibrişin,
Aleasă din Seghedin.
Da la iel ce mi-ş oprîa?
Oprîa o luce săbioară
Ghemuită, ghem făcută,
Adus virfu la mărunchi.
La 'mpăratu că-m pleca,
Împăratu că-l vedea,
Miini 'ndărăt că-l lega,
Drumu 'n oastea lui că-l da.
Dale! Pătru ce-m făcea?
Odată că-m chiotia,
Văi adinci că răsuna,
Toate sfoarele-l pleznia,
Drumu 'n oastea lui că-l da.

¹Frimghii.

Dale! Pătru ce-m făcea?
 Scotea luce săbioară
 Și di-un zid că mi-o trintia,
 De rugin' o scutura,
 Sus la cer că-m fulgera
 Și pin Turc că-m abătea
 Ca un vintu vihorit
 Pint' un pomet inflorit,
 Și cum cădea florile
 Așa cădea celmelele.
 Și cin fu soarele 'n chîndițe
 Taie Pătru șapte miie,
 Și cin fu soarele-a scăpăta
 N'avea Pătru ce lucra,
 Numa sta de-i buldușa',
 Și mul puțin ce scofelia¹
 Trei catiri că 'mpovăra
 La 'mpăratu că pleca:
 „Luminate de 'mpărate,
 Trupșurel plin de păcate“.
 Da 'mpăratu ce-m zicea?
 „Du-te, Petre, 'n haiduciile,
 Fost-aū dăruită ție,
 Cit-oī sta ieū în domniie
 Să stai și tu 'n haiduciile,
 Fost-aū dăruită ție
 Din mica copilărie.

Plenița — Stan Cîurezu, 80

VIII

CHERA

Verde ca mazlina,
 Mai din coa de Schila,

¹Îi căuta de banl.

²Aduna.

Din jos de Brăila,
Încarcă, mi-să 'ncarcă
Două-trei sandale¹,
Nouă galaoane²;
Da cin le'ncărca ?
Al Arap sangap,
Negru și buzat,
Cu rip după cap
Ca solzu de crap,
Cu ripu pe burtă
Ca solzu de știucă;
La chiept găvănat,
Cu mustăț de rac,
Negru și buzat,
Par'că-m iese un drac,
Unde-l vez pe dinsu
Nu-ț poț ține risu.
Da ce fel de marfă ?
Bumbac și mătăasă,
Marfă fomeiască,
Că ie mai bănoasă,
Valuri de bumbac,
Tutun de-al tocat,
Tutun iniğa,
De-al de bea Pașa,
Fir și ibrișin,
Megadi³ de-al bun.
Da cin le'ncărca ?
Al Arap sangap,
Negru și buzat,
Cin te uiț la dinsu
Nu-ț poț ține risu.
Arapu ziça:

¹Bărci.²Corăbii.³Marfă.

„Chero, Cheralină,
Tinără copilă,
Frumușiță zină,
Floare din grădină,
Vino după mine,
Că Ț-o fi mai bine;
Așternutu tău
Parale mărunte,
Pe sirmă ȝasute,
Sin la Arap multe;
Căpătiiu tău,
Coporișu¹ tău,
Galbină venetică,
De-ai de cite cinci,
Sin la Arap mult*.
Chera răspundea:
„Fugi, Arape, fugi;
De uritu tău
Și de-al tat-tău
Îm vine să fug.
Unde s'a văzut
Și s'a pomenit
Arăpoaică albă
'N țar' arăpească,
Să-ȝ fiu de nevastă,
Surorile tele
Cumnatele mele,
Frățiorii tăi
Cumnățăii miei,
Tăiculiȝ'al tău
Fiie socru-mieū,
Muiculiȝa ta
Fiie soacră-mea?
Și ieū că mai am

¹Invelitoarea.

Tot doi frațiiori,
Din și Costandin,
Oții Brăilii,
Șarpii Dunării,
Și ieși mi-or veni
La al miez de noapte
Cu fiori de moarte
Să descuie poarta,
Să bage aznaua¹.
Chero, Cheralină,
Tinără copilă,
Frumușică zână,
Floare din grădină,
Vino după mine
Că Ț-o fi mai bine".
Făca cum făca,
Pe Cher' o'nșela
Și cu ia pleca,
În vale cobora,
Din gură-m grăia:
„Voi cîrmacilor,
Șaluparilor,
Și voi să-m minaț
De az până mîne
Cale de cinci zile,
Că voi plăti bine".
Cu Chera pleca,
Pe Dunăre'n jos
Mul merğa frumos,
Noaptea că-m venia.
Frații cîn venia
La poartă striga:
„Chero, Cheralino,
Descuie poarta,

¹Lada cu bani.

Să băgăm aznaŭa,
Ne-apucă ziŭa“.
Chera nu răspunde,
Că n'are de unde.
Da ieŭ ce-m făca?
Pe mă-sa'ntreba:
„Mamă, mama noastră
Unde e Chera?“
Din umeri 'nălŭa.
Da ieŭ ce-m ziŭa?
„De nu poŭ cu gura
Arată cu mina“.
Cu min'arata,
Pe Dunăre'n jos
Mul merŭăŭ frumos.
Iar ieŭ ce-m făca?
'N vale-m cobora,
Din gură-m ziŭa:
„Voi cărmacilor,
Şaluparilor,
Şi voi să-m minăŭ
De az până mîine
Cale de ob zile,
Că voi plăti bine“.
În barcă să suŭa
Şi cu ieŭ pleca,
Pe Dunăre'n jos
Merŭa de tolos.
Merŭăŭ ce merŭăŭ,
Ochian aruncaŭ,
Pe Chera vedeaŭ,
Buzdugan trăŭăŭ.
Cîrmacîu-l lovîaŭ,
În loc că să'nvirtîa,
Până-m ajunŭa,
Acolo ajunŭa,

Din gură-m ziă:
 „Chero, Cheralină,
 Tinăra copilă,
 Frumușică zină,
 Floare din grădină,
 Cu cine-ai vorbit
 Cîn te-ai logodit,
 Pe cine-ai 'ntrebat
 Cîn te-ai măritat“?
 Chera răspundea:
 „Neica, neic'al mieu,
 Din și Costandin,
 Cu nim n'am vorbit
 Cîn m'am logodit,
 Pe ni.n n'am 'trebat
 Cîn m'am măritat;
 Pe mine m'a lăat
 Al ciîne de-Arap,
 Cu mine-a plecat
 În țar'arăpească
 Să-i fiu de nevastă“.
 Iar ieî îi ziă:
 „Chero, Cheralină,
 Pitește capu
 Să-m tai Arapu“.
 Arapu-l tăia,
 Pe Chera o lăa,
 'Ndărăt să'ntorča,
 'N țara ruminească,
 Să să pomenească.

Plenița—Ionică Mărinică, 37

IX

CĂLIN CURCĂ

Foaie verde di-un pelin,
 N'aț auzit de Călin?

De Călin omu ăl cu minte
 Care a ținut moșii multe;
 Moșii multe
 Și lumite¹,
 Risipițu, Cetatea,
 Poiana și Plenița,
 Poiana cu finurile,
 Plenița cu vinurile.
 Frunză verde peliniță,
 Pleca Călin din Plenița
 Cu patru cai la căruță.
 Frunză verde buruiănă,
 Pleca Călin la Poiană,
 Da'n gazdă unde trăga?
 La logofătu Neța,
 Că cu iel știia vorba,
 Și din gură-l întreba:
 „Logofete, dumniata,
 Ai socotit Poiana,
 Poiana cu finurile
 Plenița cu vinurile“?
 Logofătu-i răspundea:
 „Am socotit Poiana,
 Poiana și Plenița,
 Pe toț ciț i-am socotit
 Trei calici nu mî-a plătit;
 Și de nu mă crez pe mine
 Ieu ț-oî spune pe lume²:
 Unu iese Vășilan,
 N'a plătit claca dî-un an,
 Ș' unu-m iese Chiriș,
 Nu-m dă banii niçi de cuș,
 Să uită la mine ghioldiș³;

¹Renumite.

²Nume.

³Chiorlș.

Unu ieste Ion al mare,
Nu mi-a dat nici trei parale¹.
Călin Curc' așa zița:
„Logofete, dumniata,
Să te duci la Ion al mare
Și să mi-l trimeț încoa,
Viie să plătească claca
Și toată obăciia¹“.
Logofătu-i răspundea:
„Daū pin apă și mă 'nnec,
Și pin mărăcinī de-a drept,
La Ion al mare nu merg;
Să-m dai cincī-șasă catane,
Să mă duc la Ion al mare.
Pe Andrei isprăvnicelu
De bea vin ca mīelușelu
Și mănincă ca purcelu,
Și să-m dai și pe Andrei
Că știie sama'n bordei“.
Cincī-șasă catane-i da,
La Ion al mare merğa.
Ion al mare mi-i vedea,
Mina pe lance punea
Și din gură întreba:
„Ce cătaț voi pi la mine,
Ce mai sin dator la tine?
De clacă mă știu plătit
Și de dijmă curățit“.
Iar nevast' așa-i zița:
„Stai, Ioane, nu face-așa,
Ia na-ț tu colea punga,
Du de-ț plătește claca
Și toată obăciia“.
Ion al mare ce făca?

¹Iobăgia.

Punga la git că-ș lăa,
La Călin Curcă merğa:
„Bună ziua, măi Căline.
— Nu-ț mulțumesc, porc de cline.
Ciț pindari trimit la tine
Ca să te plătești de mine!
— Aleoleo, sărdar Căline,
De ce mă faci porc de cline,
Ce mai sin dator la tine?“
Catastivu 'n mină-l lăa
Nici bine nu socotia,
Cu cincî lei mi-l ajunga;
Scotea banii și-i plătia,
Nici fitanță¹ nu-ș mai lăa.
Îel din gur' așa ziča:
„Aleoleo, sărdar Căline,
Ăști bani care sin la tine
Az ți-i dau,
Miine ți-i iaă;
Miini-o să te rogî de mine,
C'am să te tai ca pî-un cline“.
Călin Curcă de-auza,
Isprăvniceii chema
Și din gur' așa ziča:
„Puneț mina de-l legaț,
Și-l legaț să-l ferecaț“.
Ion al mare răspundea:
„Aleoleo, sărdar Căline,
Ce mai sin dator la tine?“
Îel pe ușă că ieșă
Și acas mi să duča,
La Chiriș mi să duča
Și din gur' așa ziča:
„Măi Chirișo, dumniata,

¹Chitanță.

Scoală frate nu şădea;
Vez al ciîne de cōcoi?
Cit o sta ăsta pe noi
Nu mai facem car şi boi,
Nici 'n obor zece oi.
Aîde să-l prăpădim noi,
Aîd să tăiem ciînele,
Ne-a mincat cu clăcile
Şi ne ia şi zilele".
Da Chiriş așa-î ziça:
„Neică Ioane, dumniata,
Nu vez c'am îmbătrinit,
Nu-ţ mai sin bun de slujit?
Îţ dau copiii-amindoi
Că țin bine la război,
Îţ dau pe Dobric' al mic,
Face potera colnic,
Îţ dau pe Dobric' al mare,
Face potera răscoale,
La briu cu şapte pistoale,
Patru pline şi trei goale".
Ion al mare ce ziça?
„Mulţumesc iu Dumnezău,
Făcuî doi cu mine trei.
Foaie verde ca spanacu,
Un să găăsăsc pe-al de patru?"
Să duca la Văsilan
Şi din gur' așa-î ziça:
„Văsilane, dumniata,
Scoală frate, nu şădea;
Vez al ciîne de cōcoi
C'a supt singele din noi?
Aîd să tăiem ciînele,
Ne-a mincat cu clăcile
Şi ne ia şi zilele".
Văsilan așa-î ziça:

„Neică Ioane, dumnăta,
Nu vez c'am îmbătrinit,
Nu mai sîn bun de slujit?
Da-ț daŭ copilŭ-al mai mare,
Face potera răscoale,
Cîn prinde omu bătrîn
Ț-il face de roade sîn
Și-i trîntește cătî-un pumn
Și-l îndreptează pe drum“.
Ion al mare ce zîcă?
„Mulțumesc lu Dumnezăŭ,
Făcuî trei cu mine patru;
Cînd ai zice de sporîș,
Un să găsăsc pe-al de cincî,
Să păzască la cirligî?“
La văru-săŭ să ducă:
„Scoal vere, de nu șădea,
Ai să tăiem ciînele,
Ne-a mincat cu clăcile
Și ne ia și zilele“.
Călin Curcă ce-m făcă?
Punea caii la căruță,
Îar copii lu Chiriș
Ținea calea la năsip,
Că treăa Călin la Pisc,
Îar în Pisc unde trăăa?
La Măriia văduva,
Că cu ia știia vorba
Și toată 'nvățătura.
Fečoru lu Văsilan
Păza la Cruăa lu Dan,
Și copii lu Chiriș
Să făcură puî de miță,
Să suia din spiță 'n spiță,
Până să suia 'n căruță;
Îar în Pisc cînd ajunăa

Mi să făcă cocoloș,
 Să pitula lingă coș.
 Cîn soarele scăpăta
 Și Ion al mare sosa,
 Să plimba pe bătătură
 Să-ș facă inima bună,
 Că-l apucase la mină;
 De pătul să răzma,
 Călin Curcă mi-l vedea:
 „Cine-i răzmat de pătul?
 Ala nu iese om bun.
 Îa 'nchideț voi ușile,
 Întăriț zăvoarele,
 Sloboziț perdelele“.
 Punea masa și mînca.
 Ion al mare ce-m făcă?
 La ușă cîn merğa
 Cu pumnu 'n ușă cîn da
 Ușa paică¹ fu de spumă,
 Așa sări din țîțînă;
 Cîn da cu piçorû-al stîng
 Săria ușă și c'un stîlp.
 La Călin Curcă merğa
 Și la masă mi-l găsa:
 „Bună sara, măi Căline.
 — Mulțumescu-ț, frate Ioane;
 Vîno, frate, de mînină
 Ale bucate frașonite²
 Pentru dumniata gătite.
 — Acu sin frate cu tine,
 Îeri mă făcăi porc de cîine.
 Ale bucate frașonite
 O să le văz pîngănite³.

¹Parcă.

²Alese.

³Pîngărite.

Pentru-o oală de urzici
 Prinsăş fata la Ghidici,
 Îi lăaş salba dela git,
 Toată vara a jălnicit;
 Pentru şira din obor,
 Îm lăaş dijma de trei ori;
 Pentru cinci zile de clacă,
 Îm lăaş un minzat ş'o vacă;
 Am şi ieū copii mărunţai,
 Numa cit bobu de mei,
 Cu c-o să-i cresc ieū pe ieī?
 Pling copii pe bordei
 Că n'aū lapte 'n putinei".
 Odată să opintia,
 Lanča'n buric i-o'nfiga,
 Din gurişă-l judeca,
 Cu paloşu-l cōcirtia,
 Iar copii lu Chiriş
 Venia pe coş tăvăliş
 Şi-l tăia şi-l isprăvia.
 Cin ziua că să făca
 Toţ sătenii să stringa
 Şi din gur' aşa ziča:
 „Neică Ioane, dumniata,
 Ai băgat satu'n belea".
 Ion al mare aşa ziča:
 „Nu vă temeţ, speria,
 N'am băgat satu'n belea;
 Singurel oi răminea
 De mī-oī face osinda,
 C'aşa scrie pravila".

De cin Călin mī-a murit
 Poiana s'a 'nveselit,
 Pleniţa a 'mbobocit,
 Risipiţu-a odrăslit.

Pleniţa—Ionică Mărinică, 37.

X

Foaie verde fir mărari,
 Pe dealu dela stejari
 Mîi-auleşti-un păcurari
 Din fluier şi din căval.
 Da iel frate ce-audia?
 „Uiuu“ şi „iaiaia“,
 De uritu oilor,
 De dragu nevestelor
 Şi de iubu¹ fetelor.
 Da iel frate ce-m făcea?
 La un stejar să culca,
 Oiţele le pierdea
 Şi cînd iel mi să scula,
 Sta pe loc şi să gîndia
 Pe ce colnice s'o ia.
 Mîi-apuca pî-un colnicel,
 Pî-un colnicel ştrimticel
 Cu troscot verde pe el.
 Iel cu lupu să'ntilnîa
 Şi din gur' aşa-i grăia:
 — Bună ziua, lupule.
 — Îţ mulţumesc, ciobanule.
 — Da tu frate, lupule,
 Nu mîi-ai văzut oile?
 — Ba ieū, frate, le-am văzut,
 Le-am văzut şi le-am păscut;
 Pe dirêle, pin vilcele,
 Pasc sărmanele de ele,
 Pin vilcele
 Corniţele,
 Pin gunoaie
 Tot cotoaie²,

¹Dragostea.

²Ciolane.

Pin fîntînî,
 Tot căpăţînî,
 Dar în virful dealului,
 Samaru măgarului,
 Arana ciobanului*.

Dobridor — Marin Lungulescu, 19.

XI

Foaie verde sălcioară,
 La Ploieşti pe mărgioară
 Eşti-un nuc cu frunza rară,
 Să fac nucile amară,
 Să strîng cucii de pin ţară
 Şi cîntă de săl omoară;
 Cîntă, cuce, limba-ţi pice
 S'o ia daica¹ s'o dumice,
 S'o dumice 'n lapte dulce
 S'o dea nelcăi s'o mănince;
 Da mai sus pe rămurele
 Cîntă două turturele,
 Nu sîn două turturele,
 Ci sîn dragostele mele.

Dobridor — Ghîorghe Manca, 22.

XII

Foaie verde di-un areu,
 Niţa, pentru Dumnezău,
 Şi pentru lumele² mieu,
 Să nu mă măi ţii de rău
 Dila sînişoru tău;

¹Lelea.

²Numele.

Că m'ai mai ținut odată
 Ș'am zăcut o vară toată.
 Nița, Nița copiliță,
 Dila chiept pîn la guriță
 Parcă iese' o iconiță,
 Iconiță jugrăvită
 Dila Țaligrad venită;
 Cin ț-a pus lumele Nița
 Sîntă să-î fie gurița.

Dobridor — Gligore Florea Negreț, 45.

XIII

Foaie verde viță viie,
 Drăguța Sîntă Mărie
 Nu lăsa toamna să viie,
 Că mă ia bacîu 'n miliție,
 Rămin stînele pustie,
 Tîrlița fără oiță,
 Scaunel fără băciță
 Care face brinza dulce
 S'o dea la ciobani s'o mince.
 Foaie verde mîrgărit.
 Merg vitele pascînd
 Și ciobanii fluierînd
 Și mielușei vghierînd
 Și mamele lor plîngînd.

Șigarcea — Ion Alecu Virvorea, 25.

XIV

Foaie verde trei zmicele,
 Asară pi la o vreme

¹Sbierînd.

Visai niște visă grele,
Visai pistoalele mele
Șad în cuî fără de oțale,
Și șad pline ghintuite,
De șapte poteri gălitate
Și unsă cu undelemn
Să tragă bine la sămn.

Șgarcea—Dumitru Vilvoi, 20.

XV

Foaie verde di-o răchită,
Cite păsări sin pin luncă
Bine ca cucu nu cintă;
De-ar fi cucu di-un voinic,
L-aș prinde di-un ibovmic,
Și nî-e cucu păsărea
Și nu știie dragostea.
Ș'alta verde de măr creț,
Între Olt, între Olteț,
Răsărit-a un nuculeț,
Nuculeț cu frunza rară,
S'a strins cucii toț din țară.
Și cintă de să omoară.
La trupina nukului
Cintă tatal cucului;
Sus pi virfu nukului
Cintă mama cucului,
Jos pe două rămurele,
Cintă două turturele;
Și nu cintă cum să cintă:
Una fluștlură din cloc
Tot ca Lina din mijloc,
Ș'alta fluștlură din pene
Tot ca Lina din sprincene.

Șgarcea—Dumitru Vilvoi, 20.

XVI

Cit fu vara de văroasă
 Și iarna de degeroasă
 Nu pusăi pictor la coasă,
 Cătai umbrelor de deasă¹
 Și mindrelor de frumoasă.

Șigarcea — Ion Alecu Virvorea, 25.

XVII

— Foaie verde trei zmicile,
 Despăgubește-mă, lele,
 De părăluțele mele,
 Că sin bune, nu sin rele,
 Nî-a muncit neica pe ieie,
 Pe coaste și pe vâlcele.
 — Țaica² te-ar despăgubi,
 Da nî-e bărbățulă-aci,
 Așteaptă pin'o adurmi;
 Să nu vii sara pin curte,
 Că am dușmane multe,
 Să vii măi aminat³,
 Cîn dușmanii s'a culcat.

Șigarcea — Ion Alecu Virvorea, 25.

XVIII

Pe dealu Comoștenilor venia Turcii tulumbe-tulumbe⁴
 călări cite zăce-doisprăzăce și dedea cu girete⁵ pe sus. Fe-

¹Cătaia care umbră era mai deasă.

²Lelea.

³Mai tirziu.

⁴Grămezi-grămezi.

⁵Bețe scurte.

tele cin auza, da fuga 'n cring, să minja cu cărbune pe ochi. Să uita pin sat, dacă erea niște cocirle nu trăgea acolo, unde vedea casa mai ridicată acolo trăgea. Ghietele neveste le ținea caii de căpăstru și-i implimba, armăsarul să 'ncondura și necheza pe lingă fomei. Și sta Turcu cu cebuc și să uita, parcă-l văd ș'acuma.

Șigarcea — Done Micu, „de șase ani în timpul lui Tudorin”¹.

XIX

ANTOFIȚĂ A LU VGHIOARĂ.

În oraș în Fildîșoara,
La casăle lu Vghioară,
Lu Vghioară vătău mare,
Vătău mare de nevoade,
Frumoasă masă le 'ntinsă,
C'o făclie dalb' aprinsă.
Da la masă cine-m șade?
Ăi cinzeci de nevodari
Cū-ăi doisprece vâtaș mari.
Iar în capu mesii stă
Moș Vghioară ăl bătrîn,
Cu bărbuța pîn la briu;
Da la masă ce mănîncă?
Numa cigă și postrungă
Și nisătru de-l mărunt,
C'a ieșit pustiu mult,
Că e lezne de prinzare
Și ușurel la purtare
Și e dulce la mincare.
Îei beaū și să veselesc,
De niminîa nu gîijăsc,
Numa unu nu mi-ș bea,

¹Tudor Vladimirescu.

Dor stă cu inima ra,
Niș nu bea, niș nu mănincă,
Numa cu ochii să uită.
Da pe lume cum îl chîamă ?
Antofiț' a lu Vghioară,
Cu mina la inimioară,
Parc'ar fi lovit dî-o boală.
Niș nu bea, niș nu mănincă,
Numa cu ochii să uită;
Îar Vghioară-l întreba:
„Antofiță, fiu taicăi,
Noi toț bem și toț mîncăm
Și cu bine petrecem,
Numa tu, taică, nu bei,
Niș nu bei, niș nu mănînci.
Numa cu ochii te uîți.
Or de chelçug¹ ai firșit,
Or aîne c'ai ponosit,
Or fetele nu te-a vrut,
Or calu ț-a 'mbătrinit,
Or ție că ț-a venit
Vremea de căsătorit?
— Să vez, taică, dragă taică,
Îaă de chelçug n'am firșit,
Nici aîne n'am ponosit,
Toate fetele m'a vrut,
Calu nu nî-a 'mbătrinit,
Da miie că nî-a venit
Vremea de căsătorit,
Nî-a venit și nî-a trecut;
Să-m faci, taică, nuntișoară,
Până măf ai zilișoare,
Și miie, taică, să-m dai
P'ai cinzăci de nevodari,

¹Cheltuială.

Că-ăi doisprece vâtaș mari,
Cu toate nevoadele,
Cu toate luntrile,
Că iău, taică, am văzut
În Vidrôs pește frumos,
Șapte cete de morun,
Tot morun pește de-l bun,
Știucile ca vacile,
Mrenele ca grinzile.
Taică, iău de i-aș vina,
Mare bine nî-ar prindea,
Vez, cu carnea peștelui
Peștelui morunului,
Nunta, taică, nî-aș nunti,
Pe tine te-aș pomeni;
Da să vez, cu oasăle
Că nî-aș zidi casălc,
Cu solz le-aș șindili,
Cu singe le-aș jugrăvi,
Pe tine te-aș pomeni“.
Da Vghioară ce-m ziăa?
Îel din gur' așa-i grăla:
„Antofiță, fiu taicăi,
Iău de cin m'am pomenit,
Cu pește m'am arinit',
Cu pește am negustorit,
Toate bălțile-am vinat
Și 'n Vidrôs n'am căutat,
Că Vidrôs iese adinc
Cit din ceri până 'n pămînt,
Atit e Vidrôs de-adinc“.
Antofiță ce-m făcă?
Îel de ta-său n'asculta,
Nevoadele le lăa;

Hrănit.

Și lăa nevoadele,
 Toate catravasăle¹,
 Pe-î cinzăci de nevodari,
 Că-ai doisprece vâtași mari.
 Și iel frate să duca
 La apa Vidrosului,
 Unde-i toana peștelui.
 Cin la Vidrôs ajunga,
 Luntrile le băga,
 Opăcini² că așăza,
 Nevodele le-arunca.
 Și 'ncepea a trăğa
 Unde s'alinește³ apa;
 Dete-o toană, dete două,
 Și cin fu l'a treia toană,
 Vez, în fundu mătii⁴
 Scoasă puîu İudii;
 Puîu İudii că-l scotea
 Și-l bătea și-l chinuia
 Și de prște-l suduia.
 Să vez, İuda ce făca?
 În fața apii că ieșă,
 La Antofiță striga:
 „Antofiț' a lu Vghioară,
 Ce-m baț puîu,-l chinuești,
 Și de pește-l suduești?
 Cum nu ț-e, frate, păcat
 Și frică de blestemat,
 C'az noapte l-am ciștigat?
 Iău în Vidrôs m'am născut
 Și 'n Vidrôs am crescut,
 Nici io nu l-am dat de fund,
 Că Vidrôs iese adinc

¹Uneltele.

²Lopeți.

³Curge mai lin.

⁴Partea din fund a năvodului împletită mai des.

Cit din ceri până'n pământ,
Atit e Vidròs de-adînc;
Îar tu, frate, să te duci
La coada Vidrosului,
Unde-i toana peștelui".
Antofiță ce făcă?
Drumu pufului că-i da,
Și iel frate să duca,
La coada Vidrosului,
Unde-i toana peștelui,
Luntrice le băga,
Opăcinile-așăza,
Nevoadele le-arunca,
Și'ncepea a trăga.
Îel trăga, da nu putea,
Nevoadele de pește să'ncărca
Cosacu să șindilia.
Cosacu să șindilește,
Nici apa nu măi răzbește.
Apoi un vînt mare'ncepea,
Un tîlaz mare făcă,
Toț nevodarii 'nneca,
Numa unu rămînea,
Antofiț' a lu Vghioară
Înt'un pisc de luntrioară,
Și mi-l bate vînt de vară;
Un tîlaz mare-l izbește,
Ochii din cap îi pleznește,
Și iel, frate, rămînea
Tot ca un buștean pirlit,
Ca niminea pe pământ.
Vghioară cînd îl vedea,
Din gur' așa-i zîcă:
„Antofiță, fiu talcăi,
N'ascultaș de vorba mea,
Să-ț fiie rău, nu așa“?

Gîngiova—Dănilă Stănescu, 55.

XX

- Barză, barză ă-ai în ăoc?
- Un boboc.
- Da în gușă?
- O căpușă.
- Da în chiept?
- Lapte schiert¹.
- Da'n piçoare?
- Nouă rișchitoare.
- Da'n pene?
- Frigurile mele.
- Să te duci nouă mił de ani
cu lele.

Gingiova—Ioana Floarea, 13.

XXI

Cind eream micșor, copilandru dupe boi de-ı minam cu strămurarea, erca din cinci una la arindaș, și alta nu erea nimic, decit dijma. Togmelile vechi erea togma² vitelor la arindaș, citi-o stăntuică de vacă, oala erea două-zăci și două de părale cu mhelu, porcu erea un sfanț.

Acu am înjugat boii de cin s'a dăjghiețat pămintu și-i ținem până 'nghiață. Acu tot dăm la arindaș, ne dă șasă pogoane de muncă, le muncim noi, din ale șasă ıa două și aștelante le facem în desăvirșire, un pogon i-l copoim³, i tăem buruenile, ıl rălițăm⁴, ıl culegem, ıl curăm și-l ducem la măgăzile; și două de secerat tot ale lui. Din ale șasă ne rămıne trei nouă, încă ne ıa și d'acolo trei coșuri, patru, pındăritu. Și facem trei zile cu caru cu boi;

¹Fiert.

²Tocmeala.

³Prășim.

⁴Arăm.

ziua trei lei o plătim dacă n'am faci-o; și trei cu miinile, și-i dăm și doi puî de găină; nu i-om da, i plătim doi lei. Boii nu sîn scutiți la erbărit, plătim cîte șasă franci de boû, oaia, mînelu un franc jumătate.

Nedeia—Ion Radu Șarpe, 60.

XXII

Poate s'aib pște obzăci de ani.

Cîn s'a lăut Oreava ne-a gonit muscalu la Gîngiova. Ca cită vreme o fi de-atunci nu știu, eream micșor, aduceam păducele; erea pădure alături cu Gîngiova. Muscalu zicea că ne tae Turcii pădum, pădum. Sta călare cu pilu¹. Nu-ș cit om fi stătit la Gîngiova, e vreme de-atunci. Dacă s'a potolit rezebelu ala, după ce s'a spart Oreava ne-am întors iar la Nedeia.

Nedeia—Dinu Iordache, 80.

¹Bici cu „coderila scurtă”.

ROMANAȚI

ROMANAȚI

I

Arde focu 'n paie ude,
Strig la puica nu m'aude;
Auz puică or n'auz,
Or n'ai gură să-m răspunz ?
Auzi-te-ar stelele,
Că mi-ai săcat zilele,
Auzi-te-ar, puica mea,
Că mi-ai săcat inima!
Arde focu 'n București
Și dogoarea la Ploiești
Și lumina 'n Slatina
La Măriia văduva
Care m'am iubit cu ia
Din copilăria mea.

Ghizdăvești — Constantin Ghican, 21

II

Floriți, floricelelor,
Da-v'ar daica¹ relelor;
Cind iereaț de trebuială
Vă făceaț neagră cerneală;

¹Lelca.

'Nfloriț de staț ca culmea,
 Că daicăi i-a trecut lumea;
 'Nfloriț de staț ca macu,
 Că daicăi i-a trecut vacu,
 Că daica s'a măritat,
 Florile i-s'a uscat.

Ghizdăvești — Constantin Ghican, 21.

III

Frunzuliță d'afion,
 Îeū, murgule, oi să mor;
 Dupe Paști 'n sirbători
 Să-m facă bradu cu flori.
 Pe tine cui să te las?
 Să te las la taică-mieū?
 Taică-mieū e om bătrîn,
 Nu cosăște vara fin.
 Să te las la frate-mieū?
 Frate-mieū e om bogat,
 Om bogat și dipotat,
 Îa bastonu pleacă'n sat,
 Tu, murgule, mori legat.
 Să te las la maică-mea?
 Maică-mea e vrăjitoare,
 Îa disagiī pe spinare,
 Tu, murgule, mori de foame.

Sorenī — Mărin Preda. 45.

IV

DE DIOCHETE

Păsărică albă, codalbă,
 Pică'n ceri, pică'n pămînt,

Pică'n pîtră nestrămată¹;
 Pîtra nu putea răbda
 Ș'in patru crăpa,
 Așa să crăpe ochii
 Diochetorilor,
 Gînditorilor,
 Strigoilor,
 Strigoaicilor,
 Moroaicilor,
 Să rămîie [cutare] curat,
 Luminat
 Ca roûa 'n cîmp,
 Ca steaûa 'n cerî.

Sorenî — Măriia Mărin Preda, 60.

V

Să vaîetă un păcurar
 Din floer și din caval
 Că ș-a pierdut oile:
 „Uiûu și iaîaîa,
 Frunzuliță, unt topit,
 Pusăi capû-am adurmit,
 Oițale le-am pierdut,
 Uiûu și iaîaîa;
 Cu lupu m'am întîlnit:
 — Bună ziûa, lupule.
 — Mulțumim, voînicule.
 — Mî-ai văzut oițale?
 Uiûu și iaîaîa.
 — Le-am văzut și le-am păscut;
 Pi la fintini
 Căpaîîni,

¹Nestimată.

Pin pirloage¹
 Staū sfirloage²,
 La capu pirlogului,
 Plotogu³ măgarului⁴.

Celar — Ion Nuță, 45.

VI

Cecă Dumnezeu a pus cărciumar pe iepure, și puindu-l cărciumar, iel a băut vinu cu mîndrele lui, ș-așa bindu-l și cin a venit să-l dea socoteala, iel fugi și fugi ca un iepure, fiind băut atîta vin; mirosindu-l, a pus pe ogar socotitor ca să-l găsească, și cum l-a găsit l-a și trînit, și de-atunci iepurile fuge de frica ogarului ce-a fost socotitor.

Celar — Ion Nuță, 45.

VII

Frunză verde salbă moale,
 Mai pe valea Galbinii
 Și pe-a Gălbînușii
 Vin Tătarii Crimului
 Și cu ai Buzducului.
 Sin trei sațe apusate⁴, nevăzute,
 Și de agi⁵ neștiute;
 Da sătenii ce făcea?
 Cu săcuri și cu topoară
 Lăa pe agi 'n goană.

Celar — Ion Nuță, 45.

¹Loc de muncă lăsat în părăsire.

²Bucăți, sfircuri.

³Pielea.

⁴Dosite.

⁵«Căpeteniile Turcilor».

VIII

A fost odată un om foarte leneș. Îel ce să facă de atita lene mare ce ierea căzută pe trupu lui? În timpu ăla, atunci cîn trăia iel, să făcea război de pasări. Toată lumea care ierea atunci aducea pasări, care cu arpî¹, cu picere frinte. Acuma, nevasta lui l-a minat și pe iel: „du-te și tu, bă Stane, de ado și tu f-o² pasăre“. Cesă facă iel? Dî-o lene mare ce avea, nici boii nu-i putea înjuga. Acuma iel i-a zis iei: „înjugă boii, fa!“ Înjuga nevasta boii și-l suia 'n car, il pornia către război.

S'apropiile și iel acolo dî-o margine. Ce să vez? Găsi și iel o gadină mare c'o arpă frintă. Îl lău și-l adusă să-l pule 'n car, și-l pusă 'n car. Cîn plecă 'ndărăt și veni acas, spusă nevastă: „vez, fa nevastă, ce-am adus ieū? Astă păsărică, is place or nu?“ Cîn văzu ia: „vai de mine, Doamne, ci cî-oî face cu as vulur?“ Îel zisă atunci: „ce, fa, nu ie de folos?“ Acuma iel, de necaz cîn auzi că nu e de mincare, pusă mina pe topor și-l dete la pro-țap, rădică toporu-'n sus, să-l omoare. Îa strigă: „da, ce-ai mă cu a pasăre?“ Îel is lăsă mina la vale, iel iar rădică înc'odată păn la a de trei și l-a iertat. „Acuma ce să-i facem, fa? trebuile să-l arinim³, să-i tălem un boū, ca să-l mănince“. Și i-a tăiat și l-a mincat. Și i-a tăiat și pe'llalt. Acuma, dupe ce a mincat boii, iel acuma la arpă s'a vindecat, a zburat în slava ceriului. Îel a 'nceput să să bată cu mîinile peste ochi și să s'amărăscă; în loc să să folo-sască, mai rău a sărăcit. Acum, vulturu ce-a făcut? S'a dus și s'a dus și s'a 'ntors îndărăt, s'a lăsat la iel jos și i-a zis: „stăpine, stăpine, suî in spate la mine“. Îel ce să facă? S'a suit. A zburat vulturu cu iel, s'a suit în slava ceriului. Odată s'a scuturat, și pe iel l-a aruncat.

¹Aripî.²Vre-o.³Hrănim.

Îel striga: „m'am dus, m'am dus“. Cîn să cază jos, s'a dat pe supt îel și l-a lăut iar. Păn la a de trei ori tot așa l-a făcut. „Ci știi tu, stăpine, cîn aduceai cu toporu să mă tai? tot așa Ț-am făcut și ieū. Acuma, ai să mergem la maica mea.“ S'a dus, s'a dus cale de trei zile și trei nopt păn a ajuns la o cruce. Acolo s'a pus pe cruce.

— Vez, mă stăpine, ceva de aice?

— Ce? nu vâz nimic.

— Îa sama bine!

— Parcă să zărește niște albituri.

— E! Acolo sîn frații miei și muma mea. Cîn ti-or vedea îel, de bucuriile că m'ai scăpat dila război, mama o să te 'nghiță ș'o să te verse. Tu să nu te spei. Îa o să zică: „ce să-Ț daū de binele ce mi l'ai făcut?“ Îa o să zică, ca să-Ț dea boi, vaci și cai, bani, da tu să cei nuca din căpătii.

Mergînd îel așa nainte, văzură că ieșiră naintea lor o negreață. Îel întrebă: „ce iese aia“? Îel răspunsă: „aia ie muma mea; un' să te bag? să te bag su mine“. Așa-i și făcu, și iacătă mă-sa sosi.

— Cine, muică, te-a scăpat? Cine bine mi-a făcut miie?

— Îoițe, un om!

— Încotro a lăut-o?

— S'a dus sus incolo.

O lău la fugă 'ntr'acolo, goni goni, și nimic nu găsi. Să'ntoarsă 'ndărăt.

— Spune-m încotro a lăut-o?

— Ite, a lăut-o la scăpătat¹.

O lău 'ntr'acolo, a fugit, a fugit și tot nimic n'a găsit. Să'ntoarsă 'ndărăt binișor.

— E, maică, dacă l'ai mai vedea ce l'ai face?

— Acu ce să-i mai fac? acu am ostenit.

Îl scoasă de supt îel și cîn îl văzu, repede-l inghiți, și mai frumos îl vârsă. Și, ia mi-l întrebă:

¹Apus.

— Ce vrei să-ț dau eu ție drept plată, că mi-ai scăpat ficioru din bătăliie? Îț dau cai, îț dau boi, îț dau bani, orce vrei tu.

— Nu, vreaū să-m dai nuca din căpătîi.

— Cin te-a 'nvățat?

„Acuș“, zisă vulturu, „Iacă tacî tu din gură maică, că o să să ducă păn mai încolo și o să te îei dupe îel și o să i-o îei“.

Acuma ce să facă? Scoasă nuca și i-o dete și-i spusă: „mă băiețas, păn acas să nu spargî nuca. Cîn ti-i duce acas cu ia să-ț tomnești cai, boi, casă, mașini; cit de mare avere, așa să faci“.

Ce să facă? Îș lăă drumu 'ndărăt, să dusă, să dusă cale de trei ani, să gîndi îel: „mache! ci-o fi 'n nuca asta? s'o sparg“. Cîn o sparsă, să vez neiculiță ce n'ai văzut! Îeșiră cirez de vaci, de cai, mașini, casă, averi nepomenite. Umplură cîmpu. Acuma, îel să mai gîndi, să mai 'nvirti, să pomeni cu 'Tartacot', călare pî-un vătărog¹, în loc de sabie o țastă de albîe.

— Cî ce-ai făcut, mă; de ce ai dat drumu ăstora pe aici?

— Nu știu, neiculiță, nu știu nimic, a ieșît din nuca asta.

— Ce-m dai să ți le string.

— N'am nimică, neiculiță; ci-o să-ț dau?

— Dă-m pe nimica.

— Să-ț fîie nimica dăruit.

Să 'nvirti Tartacot pi lingă ele și le băgă 'n nucă. Dupe ce le băgă 'n nucă încheie nuca: „na, și bago 'n sin și te du acas s'o desfaci“.

Îel plecă pe drum, să dusă, să dusă; să'ntilni c'un voinic:

— Un te duci, mă băiete?

¹Dracul.

²Iepure mic.

— Mă duc un m'a dăruit tata.

Trecu ăla 'ncolo și nici nu s'a gândit la ce făcuse. Cîn a ajuns acas deșcheie nuca și 'ncepură să iese averile, lucru nepomenit. Îel cîn pleasă de-acas lăsase nevasta 'nsărcinată. În atita timp cit îel a stat pe-acolo l-a prăsit, și să făcuse bălatu mare și să dusă un l-a făgăduit îel.

— Bine mă, zice ia, cîn ai venit cu bălatu nu te-ai întilnit?

— Ce vorbești tu, fa, ce băiat?

— Ce, nu știi tu? cîn ai plecat am rămas grea și s'a dus un l-ai făgăduit tu.

— Aoleo! n'o fi fos bălatu ala cu care m'am întilnit ieū.

— Ba ala a fost.

— El ci-o să-l faci acuș? S'a dus, s'a dus.

Acuma, lăsăm aci și trecem la Tartacot. Băiatu s'a dus și l-a băgat sârvisor la îel. Dracu ma avea și îel o fată. Acuma, ăl băiat dupe ce a stat atita timp de mult, s'a 'ngirluit cu fata dracului și a vorbit să fugă cu ia.

Acuma, ia ierea mai meșteră ca mă-sa cu una.

Îa cîn vorbiră să fugă, spusă sara vătraîului, zice: „vătraî, tu dimineață cîn o striga mama: „ci tu, fată, scoal de fă focu“, tu să suni, să troncâni pe vatră. Așa tu, căldare, cîn mama o zice; „tu, fată, du-te de ado apă“, tu să suni; cînd o zice: „tu, fată, fă de mămăligă“, tu, ciurelule, să suni pin căpistere“. Așa a și făcut toate la rînd ș'a plecat. Cîn a plecat a luat cu îei gresia, chieptinu, și a plecat și s'a dus, s'a dus.

„Ci, ia zău!te-te¹, mă, să vede ceva 'n urma noastră?“

Mai mearsără ce mai mearsără și:

— Mai zău!te-te odată, mă.

— Să vede o negureață.

¹Uite-te.

— Aoleo, ăla e tata, fugi, fugi; mai uită-te înc'odată ce să mai vede?

— Fleacă ră de foc neapropiată.

— Fă-te tu un loc de mei și ieū un băiat să-l păzască de păsărici. Cin o veni cineva și ti-o 'ntreba: „a trecut cineva pe-aci?” tu să spui că n'a trecut niminea. Acuma, și ti-o'ntreba: „tu ce păzești aci”, să zici: „păzesc locu ăsta de mei să nu-l mănînce păsăricile”.

Așa a și făcut, și iacătă-l că a și venit.

— Ce faci, măi băiete, aci? ai văzut pe cine-va trecin pe-aci?

— N'am văzut pe niminea, moșule.

— Tiu! lasă-l să să ducă un a ouat coțofenile.

Și să'ntoarsă 'ndărăt.

E! acum ajunsă acas la drăcoaică.

— Ce ai făcut, mă; l-ai găsit?

— De un să-l mai găsești, fa!

— N'ai găsit nimica pe drum?

— Am găsit un copilaș, păza un loc de mei și l-am întrebat și a zis că nu l-a văzut trecînd.

— Aoleo! ce mitocan ești! Aia a fos locu de mei, a fost ia, și copilu de păza mei ie iel. Stai să mă duc ieū.

Și plecă a bătrînă.

Băiatu o văzu și zisă: „ia zău! te, că vine o bătrînă”. Mai mearsă ce mai mearsă, să mai zău! și văzu că a bătrînă să apropia de tot. Aruncă gresla nainte, să făcu stei de piatră și tot trecu, aruncă chieptinu și făcu pădure deasă ca dinții chieptinului. Trecu și pin aia; să făcu ia o baltă și iel rătoî în mijlocu bălții.

„Să vez tu că ia cîn o veni o să zică: „mani cu muica, mani cu muica”; tu să nu te 'ntorci cu ochii la ia, că-ț ia ochii”.

Acuma, ia veni pe mîrgini și 'ncepu să strige: „mani cu muica”. Rătoîu „mac! mac!” și cu coada spre ia. Acuma, ia văzî că n'o să-l poată înșăla, trasă balta

'n ȩa și veni rățoiu cu coada la ȩa, ȩl prinsă și-ȩ lăă ochiȩ și-ȩ băă sup limbă și plecă 'ndărăt. Acuma, să dusă să dusă păn ajunsă la umbra unui copac și să dusă de să culcă la umbră ostenită. Acuma fata să făcu fată și rățoiu băiat. Ce zisă fata: „stai să mă ȩau ȩeu dupe ȩa“; și cȩnd o ajunsă o găsi culcată cu fața la deal și cu gura căscată. Lăă o pĩatră, o băă sup limbă și-ȩ lăă ochiȩ și plecă 'ndărăt; ȩȩ pusă la loc și plecară pe drum amin-dol ȩar.

E! acuma cin s'a sculat ȩa a plecat și a ajuns acas.

— Ce, vez mă? ȩeu zici că sin ca tine prost, ce ȩeu sin sdravin, ȩ-am luat ochiȩ.

— Nu sin, fa nevoȩașo; cască gura.

Și cin aruncă, ȩn loc de ochi găsi o pĩatră.

ȩi! să dea D-zăă să să ducă, să să tot ducă un a dus nanu cirĩanu; și trecuȩ pin ȩesle și nu mai ȩeste.

Celar — Vasilie Tonea, 25.

IX

DE IZDAT

Izdat ȩntimpinat,
Nu-ȩ daă singe de nevinovat,
Și-ȩ daă cruce și biserică;
La cap, cap de lighȩan¹,
La ȩimă, ȩimă de vidră,
La picere, picere de urs.
ȩeș izdat ȩntimpinat,
Scoate-ȩ ghȩeraȩele²,
Pirăȩele³,

¹Lighȩoană?

²Ghȩare marȩ.

³Pirăȩane.

Din inimă, de supt inimă,
Din rărunchi, de supt rărunchi
Că ieū cu crucea ti-oi bătea,
Cu cuțitul ti-oi tăia,
La ciini ti-oi arunca,
Nefript, nesărat;
Cu limbă te-am descintat,
Peste mări te-am aruncat
Unde popă nu toacă,
Cocoș nu cintă,
Fată mare cosiță nu'mpletește,
Topor nu ciocănește;
Acolo să șazi, să vâcuiești,
În coadele mărilor,
În coarnele caprălor.
Izdat intimpinat
Îeș dila [cutare] din inimă,
Cu limbă te-am descintat,
De boale te-am curățat,
Maica Sintă Măriie
Leac lui [cutare] să fie.

Celar — Măriia Alexe, 65

X

Și iar verde ș'o lalea
Ș'o creacă de micșunea,
De unde vii Marișo, fa?
— Din oraș din Dobrogea.
— Și dealdată trei lămăi.
Da la neica ce să-m spuî?
— Da la neica ieū spuî bine
Arde inimioara'n mine,

To gîndindu-mă la tine,
 Ca un cuptoraș de pîine;
 Cuptorașu să răcește
 Inima să prăpădește.

.
 Foaie verde dă săcară,
 Dă săcară, dă năgară,
 Mî-a plecat neica de-asăară
 Și m'a lăsat tot oftînd,
 Din ochi negri lăcrămînd,
 Lacrămile pică jos,
 Obrazu ie tot frumos.

Celar — Vasile Toma, 25.

XI

— Cuculeț de Topolog,
 Mai cobori din deal în Olt
 De mai potolește-ăl foc.
 — Da cu ce să-l potolesc?
 Că n'am frunză să-l pleznesc
 Nici glas vesel să-l aulesc.

Marotinu de jos — Moș Măndache, 70

XII

Foaie verde bob năut,
 N'am gîndit, n'am socotit
 Că doru s'aibă sfîrșit
 Și dragostea scăzămînt.
 Cine n'are dor pe lume
 Știie luna cîin apune

Și cloța¹ 'n amiază² cin vine,
 Cine-m are dor pe vale
 Știile luna cin răsare.
 Și de aldată trei grănate,
 Dragostea ce-aveam noi frate,
 Credeam moartea c'o desparte;
 Îacă moartea n'a venit
 Și 'ncă noi ne-am despărțit
 Pintr'un lucru de nimic,
 Pintr'un inel de argint,
 Mi l-a dat și i l-am frint.
 Cine a lăsat iubit
 Nu i-ar putrezî trupu,
 Mince-i carnea ciorile,
 Vintu oșiorăle³.

Marotinu de jos — Ion Dumitru, 17.

XIII

Și iar verde de trei mure,
 Pe sup deal, pe su pădure,
 Să duci-o copilă 'n lume,
 Dupe dorî și dupe milă.
 Strină, strină, strinătate,
 Să nu mă strinaț⁴ departe,
 Că n'am tată să mă cate;
 Muma e bătrină, nu poate,
 Fraților sin departe,
 N'au părale să mă cate.

Marotinu de sus — Ion Neațu, 50

¹Cloșca (constelație).

²Miezul nopții.

³Oscioarele.

⁴Instreinați.

XIV

Foaie verde ș'un dudău,
La crișma din Făgădău
Unde bea și bun și rău,
Bea săracu și bogatu
Până cînd o să-î la dracu;
Îar bogatu ce-m grăia?
„Măi sărace, nu mai bea,
Ce tot bei 'mpotriva mea?
Că n'ai cară ferecate
Nici pătule cu bucate“.
Foaie verde ș'o lalea,
Da săracu ce-m grăia?
„Să-m dai două-trei parale
Să iaū la copii nițică sare,
Copii mi-aū leșinat
Mîncînd mălai sărat;
Ș'am să trag o brazdă lungă
Pi la bogat pi la pungă,
Ș'am să trag o brazdă lată
Pi la bogat pi la vatră,
Că port nume de haiduc,
D'unde iaū ieū nu mai duc,
Și în calea la strîmtorî
Să despoi la negustorî;
Pe negustoru bogat
Să mi-l iaū să-l bag su pat
Să-m dea bani de chîeltuială
Și aîne de premeneală,
Ca să ies în primăvară
Cîn să 'ndasă codrii iară,
Cîn iel geme de aîducî,
La toț fagiî cite cinci.

Marotinu de sus — Iancu Vijulițe, 45.

XV

A fost odată ca niciodată, a fost odată un domn, și palatu lui Ierea 'n virfu muntelui, și a avut o ibomnică în țara sirbească, și iel cin vrea să să ducă la ia punea caii la carită și să ducea la ia, și tot noaptea să'ntorcea. Cîn cinta cocoșii iel pleca dela ia la palatu lui în munte. Odată ibomnica 'nchisă cocoșii, și iel tot aștepta să cinte, și așa că l-a apucat ziua pe drum la satu Potopin, și iel s'a băgat să nu-l vadă soarele supt un pod, și s'a topit de soare. Lui îi zice Domnu de roună, fin-că s'a topit, și drumu lui să vede și până astăz dila Dunăre până la munte, pe lingă Olt.

Zvorsca — Ana Ionescu, 17.

XVI

DE IZDAT

Fugî, izdate veninate,
Din tălpi, de sup tălpi,
Din genunchi, de sup genunchi,
Din inimă de supt inimă,
Din rărunchi, de sup rărunchi,
Din cap să saî cum a sărit
Așchla din copaci,
Că ieû cu crucea ti-oî descinta,
Cu picerele ti-oî arunca,
În Mare Neagră ti-oî arunca
C'acolo-I casa ta,
La [cutare] să rămîie
Cruce și biserică.

Amărăștiî-de-jos — Zoița Dumitru, 80.

XVII

DE MĂTRICE (DOR DE INIMĂ)

Mătrice, mătrăgună,
O capră neagră te făcuș,
Înt'un vir de munte te suiș,
Novă ciobani negri te găsiră,
Cu miini negre te lăară,
Cu cuțite negre te tăiară,
Cu sare neagră te sărară,
Cu foc negru te fripsără,
Cu guri negre te mincară.
Maica Sintă Măriie
Leac lui [cutare] să fie,
Să să prinză cum să prinde
Pomu'n viie.

Amărăști-de-jos — Zoița Dumitru, 80.

XVIII

Și iar verde trei migdale,
Dila București la vale
Mi-s'a 'mpușcat trei cocoane,
Treii cocoane domnișoare.
Și iar verde de pelin,
Că le-a omorît Mărin,
Mărin și cu Costandin;
Pe Mărin că mi-l prindea,
La temniță mi-l băga,
Mi-l băga, mi-l judeca.
Și iar verde de pelin,
Pe deal pe la Severin
Vine mama lu Mărin
Cu paisprăzace buț de vin,
Dete vinu-a două parte,
Pe Mărin nu-l poate scoate.

Și iar verde de pelin,
 Pe deal pi la Severin
 Vine tata lu Mărin
 Cu doisprăzăce boi bătrini,
 Dete boi a două parte,
 Pe Mărin nu-l poate scoate.
 Și iar verde de pelin,
 Pe deal pi la Severin
 Vine-amanta lu Mărin
 Cu f-o' două sălbi 'n sin,
 Dete salba a mai mică
 Mărin nu ștîle de frică,
 Dete salba a mai mare
 Scoasă pe Mărin afară.

Dobrotești — Florea I. Popa, 19.

XIX

Îndeamnă, 'ndeamnă, murguleț,
 Până'n vale la Cerneț,
 Să face di-un bilciuleț
 Să-ț cumpăr di-un friuleț,
 Friulețu de arnici
 Împletit de puica'n cincî;
 Friulețu de mătăasă,
 Împletit de puica'n șasă;
 Friulețu de bumbac
 Să șază bine pe cap;
 Friulețu cu zăbale,
 Amărită ursătoare,
 Drum la deal și drum la vale,
 Te zării la luminare
 Cu cămașa albă floare.

Dobrotești — Ștefan David, 25.

— Vre-o.

XX

A fos trei fete 'n cinepă.

Înșiră-te mărgărite.

A trecut un logofăt, ș'a zis a mare: „să mă iei pe mine că-ț satur casa dintr'o pită“. A mijlociie a zis: „ba să mă iei pe mine că-ț umplu curtea și casa de pinză dintr'un fus de tort și de trimbe de pinză.“ A mică: „să mă iei pe mine că-ț fac doi feț-logofeț cu totu și cu totu de aur“.

Și a pornit grea și a făcut doi feț; și a avut logofătu țitoare 'n curte. Cind a abătut fata să facă, sârvi-toarea a aruncat copii ș'a pus cățăi, și copii l-a 'ngropat în bălegar și a eșit doi meri cu totu și cu totu de aur. Logofătu cind a venit acas, sârvi-toarea l-a zis: „uite mă ce Ț-a făcut nevasta: a făcut doi cățăi, 'ceal' că face feț-logofeț cu totu și cu totu de aur“.

Logofătu a lăsat-o pe soția lui și a luat pe sârvi-toarea, iar pe soția dintîi a pus-o curcăreasă 'n curte. Curcăreasa a zis să tale meri, s'astupe coșu să nu iasă f'o¹ schintae; ș'a ieșit două schintăi ș'a răsărit două stebles de busuoloc cu totu și cu totu de aur. A venit un miel și le-a ros și s'a făcut mielul ala cu totu și cu totu de aur. Nevasta lui, țitoare, l-a văzut ș'a zis să-l tale: „că ce facem cu iei? că ieu cu tine nu mai staū aici“. Și logofătu a zis: „da la ce să-l tăiem“? Și dupe ce l-a tăiat s'a dus sârvi-toarea, adică soția de-a două, cu mațale la pirău să le spele și a scăpat două căpățile de mață pe apă și s'a făcut un bălat ș'o fată cu totu și cu totu de aur; și iei sta pe apă, nu-l putea prinde niminî. Ce să facă? O babă bătrînă, spunea lumea că doi copii strălucesc pe apă, nu-l poate prinde niminî, baba a zis să facă un tolegel ș'o furculiță; s'a dus la marginea apii baba cu furculița și cu tolegelu, fata a tras la furcă și băiatu la tolegel și a văzut care e băiat și care fată, și l-a

¹Ziceal.

²Vre-o.

crescut baba pân a venit timpul de-a strins logofătu clacă la curte de fete și de băeț, și s'a dus și ai doi copii de-i prinsăse baba pe apă, ș'atunci lei știia că logofătu le e tată și curcăreasa mamă. A venit timpul, a spus toț care ce-a știut, pân a venit de a spus și lei. Băiatu a zis fetiț: „spune, soru-mea, și tu“; iar ia a zis: „spune tu, frate-mieș“. Băiatu a 'nceput a spune ce a pășit cu mă-sa a vitregă și pe mă-sa lui a bună a gonit-o. Cînd a început a spune vorbele ăstea, a adus pe mumă-sa a dintîi, pe curcăreasa, și a cunoscut pe copii lei, și lei s'a despuiat și i-a văzut că sin de aur; și pe mumă-sa a vitregă a legat-o de coada calului și i-a dat drumu, și pe mumă-sa a bună a lăut-o 'ndărăt.

Cacaleți — Ilie Ion, 18.

A R G E Ş

ARGEȘ

I

După ce-a isprăvit mănăstirea, a'nvălit-o cu șită¹, a'n-
trebat Neagoe pă Manole că mai face v'o biserică ca asta.
Manole a răspuns după bolta bisericii că asta-l dă'nvă-
țatură: „o să fac altele mai bune decât asta“. Neagoe cin
a auzit, a poruncit să ia scările dăla biserică : „mulț o să
sărăcești tu ca mine?“ Și Manole s'a sfătuit cu ăilalt
dulgherî: „ce-l dă făcut să scăpăm d'astă osindă?“ Micu,
unu din timplari, a zis cătră Manole: „ia să ne facem
haripi, să zburăm ca să scăpăm“. Ș-au făcut haripi dă șită.

„Care din voi aveți coraj să faceți porneală să zbu-
rați?“ Ș'a zis Radu: „Io o să zbor întâi“. Ș'a zburat până
'n Cimpu Rădovanului ș'acolo s'a lăsat jos, și ostașii care
ereea sosiț capu l-a tăiat. Ș'a zburat Sasu la Valea Sa-
sului, ș'acolo ostașu l-a sosit și l-a omorit. Ș'a zburat Micu
în Valea lu Micu și l-a tăiat și pă ăla. A zburat și Manole
mai pă urmă până 'n Dealu Negrului, acolo l-a isprăvit
și pă Iel. Ș'a pus sămn ș'a făcut fintină și-l zice până az
„la Fintina lu Manole“. A zburat și Dan până 'n Valea
Danului, și i să dă numele până az „Valea Danului“.

Curtea-de-Arges — Tudor Ștefănescu, 72.

¹Șindilă.

II

Aşa cînd erea biserica 'n stare bună şi domnia Ghilorghe Bibescu a venit aici în mănăstire ş'a şazut patru zile; şi mereu s'a 'mplimbat pînă prejur ş'a văzut dinaintea bisericii pînă pîtră scris cum erea datu ieî, cum lăsa Neagoe, şi ieî a citit acolo pînă săpătura aia dă pisanie, şi, ce i s'o fi prins lui, a strigat vr-o doi robi d'ăi mănăstirii s'aducă o scară lungă; a pus scara acolo ş'a chemat un pîetrar ş'a lăsat-o dă sus în jos cu dalta, a săpat scrisorile, a lăsat numa niţal. Şi d'aciia s'a dus pînă ograda mănăstirii ş'a venit înapoi spre apus, la paraclisu dîn spre miază-zî, ş'acolo erea un domn ş'o doamnă jugrăviţ, ş'a citit acolo tituluşu lor ş'a chemat iar d'ă adus scară ş'a stricat numele lor. A mers la paraclisu dîn spre miază-noapte; acolo a şters iară slovele alea, şi vorbea cu spătaru şi cu boerii lui că „voi strica şapte mănăstiri şi voi răspunde şapte drumuri“. A şi pus la stricarea hodăilor¹ ş'a poruncit să găsască cărămizari să facă alte palaturi, şi le-a lăsat pînă urmă neisprăvite ş'a fugit dîn ţară.

A venit domn în locu lui frate-său Barbu Ştirbei ş'a stat aici şasă zile, la patruzăci şi şapte. Şi pleca dă dimineaţa pînă sara pînă dealuri, cu Goleşcu şi cu Tudor Brătianu. S'auza că vrea să cerceteze locu pentru răzbel. Î-am văzut io înt'o sară; închisăsam vitele ş'am aruncat un lemn ş'a trecut toamna pînă la gura lu Ştirbei. Am sărit dinaintea lui şi m'am pus în ghenunchi:

„Să mă iertaţi, c'am greşit“.

M'a dus pînă la gura văii şi m'a 'ntrebat:

— P'aci, spre răsărit, mai ie sat?

— Nu mai ie, să trăiţi Măriia Voastră.

Ş'a mers mai departe la Ion Căluţ. Acolo iar a statut şi m'a 'ntrebat unde duce drumu: „haît să mergem înainte“.

¹Caselor.

Am mers înainte, am mers până la o dăspărțire dă uliță. Pă urmă s'a'ntors spre mănăstire, și cind a sărit și aghiotații după dinșii am croit-o și lo pă vale. Am șazut acolo ca vr'un čas ș'am plecat pă urmă acasă.

Curtea-de-Arges — Tudor Ștefănescu, 72.

III

Spunea Pătru Capac c'a venit Turcii la treizăci și doi ș'a scos călugării d'aciă. A fugit episcopu Grigorie 'n Aūstria ș'a rămas numa călugării, ș'a rămas numa unu, și Turcii a băgat caii 'n biserică, și caii, ai Turcilor ai mari, minca fin după prastol. A 'nceput pă urmă să strice jugrăveala, a dat cu spângile 'n ochii sfinților, și s'a dus un călugăr la București, la Grigorie Ghica, ș'a spus acolo că Turcii le-a prăpădit biserică, și s'a trimes d'acolo un boer cu putere dăla Pitești și din Argeș ș'a căutat cheia bisericii ș'a scos caii din biserică.

Curtea-de-Arges — Tudor Ștefănescu, 72.

IV

Aldată erea mai bine ca acuma. Nu merșai la șorț¹ ca acuș; la șaizăci a ieșit cu șorții 'ntii.

Țara erea pă mina Turcului. Am văzut și ieū oștire turcăscă. Am venit odată cu mama la riū să spălăm rufele și ne-am spărlat ș'am fugit; Turcii minea 'n sat la Rumini, aldată plecaū mai departe, să plimbaū pîn țară.

La patruzăș și opt a bătut Unguru pă Neamț dă l-a topit, ș'a cerut ajutor dăla Muscal, și Muscalu aū ernat aici. Erea oameni buni, să inchina la Dumnezăū mai bine ca noi, avea și cruce la piept.

¹Sorți.

A venit toamna, ș'a bătut pă Unguri, la lei năuntru.
După ă-a bătut pă Unguri a venit dăla Sibii ș'a ernat
aici, cite unu dă casă.

Alimănești-Poenari — Ghiorghe Ologu, 72.

V

Foae verde-a bobilor,
Sus pă dealu Grecilor,
Starostea haiducilor
La cel fag mare din coastă
Șade Radu ca'nt'o casă
Cu carabina pă masă,
Cu ocaua plină rasă,
Nu știu plină or m-e goală,
Șapte poteri bagă 'n boală,
Nu știu goală or m-e plină,
Bagă potera 'n izină¹.
Foae verde micșonea,
N'avea dracu ce lucra,
Pă Radu mi-l învăța,
Dă ghetе să dăscălța,
Cu opinci că să 'ncălța,
Opincă cu cataramă,
Și nu-l bagă nimeni samă.
Foae verde ș'o lalea,
Da după ce să 'ncălța
În picere să scula,
La picere să uita,
Bine, mări, zău că-l sta,
Treі dește 'n gură că punea
Și 'ncepea dă șuera,

¹Primejdie.

Tovaroșii că-I venia,
Șapte inși că mi-ș venia,
Cu Radu opt că-m făca,
Armele că le găta,
La căprar Ion merğa,
„Bună sara“ că mi-ș da:
— Bună sara, căprar Ioane.
— Mulțumescu-ț, căpitane.
Dară Radu ce-m zița?
Lu căprar Ion i spunea:
„Căprar Ioane, dumnîata,
Nu-m mai zice „căpitane“,
Că pul mina pă pistoale,
Vez dă dă ceva mincare,
Că n'avem dă cheltuială,
Mîne sară oi veni,
Până 'ntr'una ț-oî plăti“.
Dară Radu ce făca?
La masă că mi-ș sădea
Și băeții și-I chema,
D'o junincă că-m tăla,
Patru čozvirț o făca,
La frigări că mî-o punea,
Șasă inși că mî-o friga,
Nu mî-o frige cum să frige,
Ci mî-o frige din cirlige
Ca să-i fiie carnea dulce,
Și-i mai dă cu saramură
Să să facă to mai bună,
S'albă gust la băutură.
Dară Radu ce-m făca?
Dăla masă să scula,
Pă cai că-m încălica,
Mina pă durdă punea
Și cu durda cind im da
Să dăspica pădurea.

La popa Stan că merga,
 Dăla denie mi-l lăa
 Ș'acasă că mi-l duca,
 Trei măcucl 'n spate-i da
 Ș'una 'n plept dă-l îndrepta,
 To dă banl-l întreba:
 „Părinte, simșila sa,
 Ia, vez dă ceva parale
 Că n'avem dă cheltuială,
 C'am copilaș făr dă minte,
 Prăpădesc la gloanțe multe,
 Bagă praf cu chivăra,
 Gloanțele cu banița,
 Rău-m sacă inima,
 Că mi-a golit ganta¹“.
 Dară popa ce-m făca?
 To pă barbă să jura
 Că n'are cruce dă para.
 Dară Radu ce-m făca?
 „Părinte, simșila sa,
 Acuma mi ti-oî lega,
 Scoate banl cu banița“.
 Dară popa ce făca?
 Dă Radu nici nu grija.
 Dară Radu ce-m făca?
 O funie că-m scotea
 Și pă popa mi-l lega,
 De grindă mi-l spinzura.
 Dară popa ce-m făca?
 Dă moarte să sperla
 Și lu Radu că-i zîca:
 „Căpitane, dumniata,
 Mai slăbește-mă nișăl
 C'o să-ț cînt d'un cîntecel

¹Geanta.

Dă cind eream băețel*.
Radu mi-l slăbia,
Dară popa ce-m făcă?
Din guriță grai grăia:
„Căpitane, dumnăta,
Du-te tată, la bordei,
C'avem d'un putinei,
Erea plin dă gălbenei,
Dobinda banilor miei*.
Dară Radu ce-m făcă?
Mina pă paloș puneă,
La bordei că mi-ș merğa,
Putineiu mi-l găsa,
Dă manta să dăzbrăca,
Putineiu-l dășarta
Și preotesii-i ziă:
„Prioteșică, dumnăta,
Ado un cintari încoa
Să-ț cintăresc rugina
Ca să-ț dau dijma din ia*.
Da preoteasa ce-m făcă?
Cintariu mi-l aduă
Și lu Radu 'n mină-l da;
Dară Radu ce-m făcă?
Baniu mi și-i cintăria,
Obzăci dă oca-m găsa,
La dăsağı că mi-i puneă,
Patru cai că încărcă,
Îar la popa că-m merğa
Și dă barbă că mi-l lăa.
Dară popa ce-m făcă?
Dă moarte să speria,
Din guriță grai grăia:
„Cată, tată, după ușă
Că mai am d'o găletușă,
Ș'aia plină dă rublițe“.

Dară Radu ce făcă?
 După uşă că-m căta,
 Găleata că mi-o găsa,
 În dăsagi mi-o punea,
 Patru cai mai încărcă,
 Iar la popa că merğa,
 Iar dă git că mi-l stringa.
 Da preteasa ce-m zică?
 „Căpitane, dumnăta,
 Mai slăbeşte pă popa
 Că ȋ-om da din ȋ-om avea;
 Ia ascultă, mălculiȋă,
 Pune mina pă poliȋă
 Că mai am d'o sălbuliȋă
 Dă cind eream copiliȋă
 Dă sugam la maica ȋiȋă“.
 Radu mina pă poliȋă punea
 Şi salba că mi-o găsa
 Şi la git că mi-o punea,
 La picere-m ajunȋă,
 Înc'odată o 'ndoia,
 La ghenunche-ȋ răminea,
 A treia oară o 'ndoia,
 La briu că mi-o lăsa,
 Pă cai încălica
 Şi la coastă că-m pleca.

Tutana — Constandin Difaconu, 45.

VI

Foe verde bob ca macu,
 Cintă cucu săracu
 Şi mindra ş-a urit bărbatu,
 Ia nu ştiie c'o la dracu.
 Foe verde, fo! trifol,

Ha! mîndro, să murim noi
Să ne'ngroape p'amindoi
La biserică 'n zăvoi,
Să cînte cucu pă noi
Ca pă doi porumbiei.
Foaie verde bob năut,
Și să las cu jurămint,
Cine m'o băga 'n pămînt
Să-m facă coșciug dă plumb
Și căpacu de argint,
Să nu putrăzască curînd,
Să putrăzască la cinci ani,
Să fac voia la dușmanî.

Corbiș-Ungurenî — Marin Gîorgescu, 25.

VII

— Foaie verde maghiran,
Ionel du peste deal,
N'ai venit la noi di-un an.
— N'am venit, că n'am putut;
Mîi-a fos murgu ostenit,
De șapte mindre gonit,
Dar acuma mîi-am venit
Ș'am lăut un cal împrumut,
Șapte șai mîi-am ponosit
Și trei bice-am despletit
Și la puica c'am venit.
Ce folos dac'am venit?
Văzuî pă mindra 'n mormînt.
Foaie verde, foaie lătă,
Îa o sapă ș'o lopată
Și haidet' la ia la groapă,
Dăm țărîna la o parte

Și iarba pă jumătate,
Să v'arăt pă mindra moartă
Cu osșoarele¹-i 'nșirate.

Băbana — Miu Bădoi, 25

VIII

Foaie verde mărăcine,
Strilor sîn, vai dă mine,
N'am nici tată, n'am nici mumă,
Cine mă scoală mă 'njură.
Foaie verde, foaie lată,
N'am nici mumă, n'am nici tată,
Cine să scoală mă bate,
Parc'aș fi născut din pîtră;
Și călcai din urmă 'n urmă
Să-m fac din striin o mumă,
Și călcai din pîtră 'n pîtră
Să-m fac din striin și tată.
Cine e striin ca mine?
Numa mîerla din pădure,
Da nici ia nu e striină,
Mai are d'o surioară,
Pă mica privigătoare,
Cîntă noaptea pă răcoare,
Scoală voinicii din țoale
Și mă scoală și pă mine,
Cu inima tristă 'n mine.

Băbana — Miu Bădoi, 26

IX

Foaie verde ruguleț,
La un cap dă pisuleț

¹Oscioarele.

Mi-a eșit un nuculeț,
Nucu mare, frunza rară,
S'a strins cucii dintr'o țară
Și cîntă dă să omoară;
Mai la virfu nucului
Cîntă tatal cucului,
La mijlocu nucului
Cîntă mama cucului,
Mai pă jos, pă rămurele,
Cînt 'un stol dă turturele,
Ș'ascultă lumea la ele,
Că să 'ngină 'n glăsurile.
Îa, mai cîntă-m cucule
În toate diminețile
Și resfiră penile
Ca mindra sprincenile,
Să te-auză mindrele,
Să-m pornească vitele
Pă toate vâlcelele.

Cîmăgeștii-dă-sus — Florea Marin Difaconu, 36

MUSCEL

MUSCEL.

I

Tudor Vladimirescu și cu Popa Viteazu și cu Magheru a strins militari cu bani pînă la o vreme. Dăla o vreme 'ncolo l-a lăsat cu sîla ș'a făcut ob mîi dă soldaț. S'a lăsat pă urmă la luptă cu Turcii, la Tismana.

Cînd a mers să să ia la chlept, aștia. căpeteniile lor, a fos vînduț Turcilor, și Turcii l-a bătut și arvații lu Tudor a venit pînă aici ș'a lăsat doi Rumi să-i treacă dîncolo, și Rumi a mers pînă la un loc și Turcii a mers după lei, l-a prins la Rucăr, la Valea Mulerii, și l-a tocat pă toț.

Cindești—Năstase Savu, 80.

II

A venit aița trei fraț: doi oameni, Ion și Iordache, și o fată Marița, Cindești; a venit dăla Dimboyița. Frații aștia a avut ș'un frate Mihă ș'a fost hoț vestit; stăpînirea a pus potera pă frații aluila, ca să-l arăte pă Mihă, că lei știie dă lei. Și lei a lăsat pă soru-sa ș'a fugit aici ș'a găsit moșila pustile ș'a făcut bordeie. Odată a venit apa mare ș'a 'nnecat bordeiele, și atunci a făcut case.

Sîn patru neamuri dă oameni d'atunci.

Cindești — Năstase Savu, 80.

III

Cîm m'am pomenit nu era domn în țară, era o comisie, cînd era Golești; nu știu cit o hi ținut comisia aia, ș'apăi dup'ăia a venit Cuza.

P'atunci nu era ocenie care 'nvăța militarii muștra cu pușca. Cuza a pus plăiaș dă paza becheturile. Din Cuza s'a 'nceput muștra, ocnia; a pus intii pă Cîndea, pă Bratu și pă Savu, i-a pus pă iei să 'nvețe pîn'a scorocit' pricina. Pă urmă a pus și pă ăi tineri. Az ne aflăm bine cu muștra aia.

Cîndești — Năstase Savu, 80.

IV

Măi Stoilene, popă vechi,
 Popă vechi și dă dă mult,
 Ai urit biserica
 Ș'ai îndrăgit pă mindra.
 „Mindro, mindrulița mea,
 Cîntă, mindro, cîntecu
 Că mî-e drag ca sufletu“.
 Ia din gură că grăia:
 „Măi Stoilene, popă vechi,
 Dară iău cînd oi cînta
 Braz înalt s'o legăna
 Cetioara* mî-o cura*,
 Tarîmbașa m'o auzi,
 Tarîmbașa dă voînici
 Pestă patruzăci și cînci.“
 Ia cînd cîntecu 'ncepea
 Fîntinele să surpa,

*A pus la cale, a învățat.

*Cetina.

*Curge.

Văi adînci să 'mpreuna,
 Tarimbaşa că-m venia :
 „Or la luptă să ne lăăm
 Or în săbiî să ne tăiem.“
 Da Stoian din gură grăia
 Că la luptă să să ia :
 „În săbiî să nu ne tăiem,
 Că lupta e mai dreaptă
 Dă Dumnezeu lăsată“.
 Iei la luptă că să lăa,
 Şi luptară zi dă vară
 Pină 'n sară ;
 Da Stoian din gură grăia :
 „Mindră, mindruliţa mea,
 Ia apă 'n gurişoară
 Şi mă udă la feţişoară“.
 Ia din gură că grăia :
 „Mă Stoiene, popă vechi,
 Care mi-ţ birui
 Ala bărbăţal mi-ţ hi“.

Cindeşti — Ioniţă al Stoicăi, 70.

V

Cin s'a făcut satu a venit nişte boeri streini în vină-
 toare ş'a venit p'aici ş'a văzut loc pustiū, şi ce-a zis Iei?
 „Să facem aici nişte acioale¹ dă vinătoare. Ş'am auzit
 aşa că Negru-Vodă a găsit pietrari şi oameni meşteşu-
 garî dă dogării şi le-a dăruit să facă pă munţ, unde-a fos
 găsin Iei pădure, să facă doniţe, fără plată. Şi le-a dăruit
 trupu ăsta dă pămînt şi s'a 'ntrunat² ş'a făcut comune.

Albeşti — Nicolaie Nap, 70.

¹Adăposturi, colibe.

²Intrunit, adunat.

VI

Cind am pomenit d'am intrat in școală era școala unde e casa lu Bizon acu, și era școala mare cu doo caturî, ș'in școală, uîte cum era atunci. Ca cum ar hi p'ici, era patru cercurî, in fieșcare cerc să băga cite patru copii și șădea 'n picioare și tabla era dă hirtiile scorțată, pusă 'n părete. După ce ne asculta din cercurî, ne scotea și scriîam cu deștu pă năsip; slovele era mari puse pă tablă, le vedeam de departe ca p'o fată frumoasă.

Învățător era popa Ion.

Igzamăn nu era ca acu.

Albești — Nicolaie Nap, 70.

VII

Foac verde toile,
 Porni Costea oile
 Pă toate hobăile',
 Și umplu poenile
 Dă toate mîelușălele.
 Az m-e lunî,
 Mine m-e marț,
 Pleacă Costea la Galaț
 Cu catirii 'nsămăraț,
 Daoleo, čobane măi,
 Să ne faci brinză dă oi
 Și opinci pă la čobani,
 Sare moale
 La mioare,
 Polovanî
 Pă la cirlanî;

¹Văi infundate.

Dară voi, čobanił miei.
 Ia s'aveț grijă dă oi,
 Că mi-s mieił mititei
 Și fură vilcan' diniei.

Berevoeștił-pămuntenı — Ion Neagoe, 35.

VIII

Am auzit c'a fost unu Bucur, čoban burlac. İel a făcut o tirlă dă oi în mijlocu cimpului. Și după aia, după ce-a tirlit acolo, s'a 'nstatornicit, a făcut o biserecuță și 'mprejuru lui s'a prăsit unu și alt și din iel să trage Bucureștił.

Cetățenił-din-vale — Ghıorghe Mincună, 63.

IX

Ne stringem pă la han și vorghim ce să mai facem. Noi am munci, și mic și mare, da n'avem ce munci. La noi nu să tae păduri, nu să cară piatră nicăluri, nu face niminea nici un comers. Dac'ar hi un drum dă hıăr și pă Dimboyița noastră noi ne-am hărani mai bine. Noi am ajuns în stare să nu mai plătim nici dările către Stat, că n'avem ce lăa.

Noi ne ridicăm cu mic și mare și ne ducem la Petroșița; acolo sîn dă toate feluri dă muncă: păvrici², hıărăstrae. Nu știu dacă rămine 'n sat douăzăci dă oameni.

Cetățenił-din-vale — Ghıorghe Mincună, 63.

¹Vultur.

²Fabrici.

X

Schitu lu Negru-Vodă, după ce la gonit pă Negru-Vodă Tătarii, a rămas singur, dărimat pină la un timp dă anī. Dăla un timp dă vreme încolo s'a sculat doi bătrini, unu Bucur Baciu și unu Ion Popa Neagoe; ie cînzăci dă anī d'atunci; după ce l-a tirnosit a adus călugări în iel din lume. A slujit v'o cițva anī dă zile. Dacă călugării a văzut că li s'a lăut moșila, s'a sărăcit, a fugit. Ș'a rămas schitu singur, s'a ruenit¹.

Cetățeniī-din-vale — Ghîorghe Mincîună, 63.

XI

Țara asta a fost o țară strină ș'a venit Tătari să robească pă Radu-Vodă. Gîrla a fost oprită dă Radu ș'a făcut stăilar. Cînd a văzut că yine Tătarii, a ridicat staila ș'a dat drum apii și apa i-a 'nnecat pă Tătari.

Cînd a venit odată Turcii, doamna lu Radu-Vodă a trecut pă podu dă pîei care să 'ntinde piste apa Dimboyiții—Radu l-a făcut ca să poată trece la oștirea lui și să vază dacă nu yin dūșmanii. Doamna a văzut pă Turci venind; Turcii voia s'o prindă, și la s'a aruncat di-o stîncă, și-i zice pină az Colțu-Doamniī. Și Radu ca să scape a potcoyit caii cu potcoava 'ndărăt ș'a trecut dincolo, în Traxivanîa.

Cetățeniī-din-vale — Ghîorghe Mincîună, 63.

XII

Numa acu doi anī m'am lăsat dă oi. Merġam pă Bărăganu cîte douăzăci; plecam după Sîntă Mărie și

¹Ruinat.

mergam cite trei săptămîni; era stăpîni dă dincolo, Sibieni, Săceleni. Acolo, dacă erea iarna grea, dam pale la oi or dărimam salcie. Ne 'ntorçam îndărăt pîn mai.

Maî dă mult, cin a fos Mocaniî, erea soselile largi şi nu-l globla; merğa 'n voe fără să-l supere niminea.

Cetăţeniî-din-vale — Constantin DiŃaconescu, 22.

DÎMBOVIȚA

DÎMBOVIȚA

I

Numele satului să trage din Cindea care a venit împreună cu frații lui, Voinea și Gemen. Cindea a ocolit o zi cu măgaru hotaru Cindesc, Voinea a ocolit și iel iar o zi hotaru Voinesc; nu știu dacă unde or fi venit.

Locu Cindeștilor le cam dovincat¹. Cin a venit Cindea a împărțit, pă moși, dealurile. Dealu Mircea să chîmă așa dăla domnu Mircea; a lăuat în bătaie coastele cînd a venit Ungurii.

Cindești — Lisandru Chirițescu, 30.

II

Foae verde anason,
La fereastra din obor
Bate murgu din picior,
Mă scoală noaptea din somn,
Să-l dau fin și orzișor,
Să-l puî șaua binișor,
Să mă duc unde mi-i dor:
La fereastra c'un oblon,
La casa cu foișor,

¹Adîncat.

La nevestă făr de om.
 Scoală-te puică din somn,
 Să te sărut odată bine
 Să-m țină un an dă zile.
 Dă ce ești, murgule, trist?
 — Am auzit că mă vinzi;
 Dă ce, stăpine, mă vinzi,
 Pă un ȝ-a plăcut te-am dus.

Gemenea — Sofia Rudăreasa, 19.

III

— Marin al ȝaȝil iubit,
 La ce focu mî-ai slăbit?
 — Am o coasă dă bătut¹
 Și două dă vârguit².
 Tu, puică, dă ce-ai slăbit?
 — Am o pinză dă urzit
 Și două dă năvădit;
 Cum dracu să nu slăblesc?
 Că războiu mî-i 'n București
 Și sulele în Ploești,
 Vătalele 'n Dragomirești.

Gheboenî — Mariîa Purcărea, 45.

IV

Mă uitaî din deal pă lună,
 Ionică,
 Văzuî luna 'mbobocită,
 Ionică,

¹De bătut muchea.

²De pîlit.

Ș'o nevestă tinerică,
 Să ceartă cu moartea furcă:
 „Stai, moarte, nu mă lăa,
 Că n'am fos femeie rea“.

Gheboeni — Mariia Purcărea, 45.

V

Auz, maică, cucu cîntă,
 Ieș afară și-l ascultă
 Dă vez, maică, dă ce cîntă,
 D'o cînta dă haiduciile
 Intră 'n casă și-m spune mile;
 D'o cînta dă alceva,
 Ușuește-l¹ la naiba,
 Că-l dau una cu flinta.

Gheboeni — Mariia Purcărea, 45.

VI

Mama mă mină la sapă
 Și ieū staū, că nu mî-e dragă;
 Mama mă mină la muncă,
 Ieū puī coada la măciucă
 Și apuc la Valea-lungă
 Să păzesc pi la strimtori,
 Să ucid la negustori,
 Să iaū bani și gălbiori,
 Că sin la purtat ușori;
 Negustori bucureșteni,
 Trec la tirg la Riurenî.

Gheboeni — Mariia Purcărea, 45.

¹Zi-i: „uș uș; alungă-l“.

VII

Frunzuliță mărăcine,
 M'a făcut maica pă mine
 Și m'a făcut porc dă ciine,
 Nu-ș aude nici un bine;
 Da ce bine să-ș auză?
 Că d'o lună staū in frunză
 Dă trag creștinaș pin spuză,
 Copilașii pin cenușă;
 Să fi făcut și mai mulți
 Gemea codru dă haiduci,
 Dă tulpină cite cinci,
 Cite cinci și cite șase,
 Care 'ndrăznesc pă la case
 Și-m ia baniū după masă,
 Cite doi și cite trei
 Care 'ndrăznesc pă la bordei
 Și-m ia baniū din ulei¹.
 Foaie verde barlaboi,
 Ne-a făcut maica pă noi,
 Unu miercuri ș'altu joi,
 Să temea Giurgiu dă noi,
 Dă făcea și mai mulți
 Să ducea satu d'aici.

Dragomirești — Ion Gherghișan, 30.

VIII

Vară, vară, primăvară,
 Ia zăpada după coastă
 Și bruma dăla fereastă,
 Să văz mindra'n ișoară,

¹„Ulei“ înseamnă de obicei „coș de stupi“; aici înseamnă simplu „coș, ladă“.

Sărind ca o căprioară.
 Surioară căprioară,
 Nalță-te 'n doo picioare
 Și roade codru pă poale;
 Roade-m poala codrului
 Să-m văz matca Oltului,
 Unde Oltu să cotește,
 Voinici caii-ș potcovește
 Cu potcoave dă argint
 Săvai¹ rabde la nisip,
 Cu caele dă oțal
 Săvai² rabde la muscel,
 Cu caele dă sirmă 'ntoarsă
 Să rabde la pulbere groasă.

Dragomirești — Ion Gherghișan, 30.

IX

Frunzuliță ghiorea,
 A focului este dragostea;
 Mai bine să fi murit
 Dă cînd eram copil mic,
 Că plecai dăla rimnic³,
 Lăsaî rimnicu 'nflorit,
 Și l-am găsit veștejit,
 Și dă chidă⁴ năpădit.

Gengoești — Ghiorghe Ciobanu, 25.

¹Forma aceasta, care apare și în vechia românească, înseamnă aici, cum ne-a spus cel dela care s'a cules, „ca să”.

²Vale.

³Brumă.

X

Estă v'o cinci ani dă cînd am fos pă Baltă, pă moșie, la gura Ciulnișii. Am plecat între Sîntă Măriile cinci ciobani cu șasă sute dă oi, din Valea Speriată; am trecut pîn Tîrgoviște, am ținut drumu pîn Văleni; am făcut ob zile pîn'acolo. Acolo am păscut oile pînă 'n Crăciun și pe urmă le-am adus îndărăt, pă muscel. Primăvara ne-am dus în munte, la Măra.

Gengoești — Ghîorghe Ciobanu, 25.

OLT

110

O L T

I

Eream 'n armată la 'ncoronarea Regelui și m'am suit pă un zid d'am văzut petrecerea Regelui. Făca focuri, artiștișturi pă toate străzile. Regele erea cu Regina în caretă și Ferdinand erea 'n alta cu frate-său, și vine un domn și mă ia pă mine după zid: „ia vino 'ncoa, mă soldat, să ne ținem după caretă Regelui.“ Și domnu ăsta mă 'nvăța pă mine să zic așa: „hura, să trăiască Regele“ și fel dă fel dă moși. Și domnu ăsta a mers ținindu-să dă caretă pină la palat și pă urmă l-a luat în palat; ce i-o fi zis nu știu.

Topana — Mărin Constantin. 46.

II

Pă cind erea Turcu 'n țară erea țara mănoasă; da erea Turcu dușman, pentrucă trebuia să-i dai din zece o oaie, din toate o zecime.

Cind a venit Muscalu să bată pă Turc la Potopini, păste Olt, a vindut Ruminu pă Muscal Turcului și a bătut pă Muscal Turcu. D'atunci Muscalu ie jurat să nu treacă Oltu; d'ăia n'a trecut la șaptezeci și șapte Muscalu Oltu.

Alunișu dă sus — Ioniță Toma Stana, 61.

III

Pă șaizăci și patru, cin s'a delimitat moștile, eream în București. Am fos și cind a deșadeat pă Cuzea. Domnu colonel Hert prubase că Cuzea umblă să vinză țara, să pue domn din Ovrei, și atunci pă Cuzea l-aū prins, cu povața lu Hert, și l-aū pus într'o caretă, cu o scufă 'n cap; erea la șaptesprezăce Ionoare¹, și l-aū plimbat toată strada și striga toată miliția că să trăiască domnu colonel Hert.

În anii Cuzii, la șaizăci și patru, am avut innec mare 'n București, că am cărat trei zile și trei nopți pline pă apă și mergea armata cu podurile pă apă și striga la filecare casă:

— Îe om aici? te dai jos?

— Nu mă dau.

— Îa ascultă, mă, dacă nu te dai o să să surpe casa dă apă.

— Bine, bine.

— Primiț pîine?

— Primim, că murim dă foame.

Într'o dimineață aruncîndu-ne ochii pă apă la deal, vedem că pă apă vine o albîe. Poruncește Cuzea: „Îndreptăț podurile pă apă dă vedeț ce vine.“ Văzin că vine o albîe, numai dăcît, prinzînd albîa, găsrăm un copil și pisica la cap. L-aū oprit copilu, și domnu Cuzea a spus să-l dea la cutiie, la doiți, să-l crească la școala lu Davila.

S'a 'ntimplat pe-atunci și revoluție mare, cît omora Ovrei și-l da pă gîrlă, pă Dimboviță, și le-a spart lavra.

Dacă mai sta Cuzea erea ferice dă noi; dacă mai sta ne făcea pă noi Ruminî, pă boeri Țiganî

Alunișu dă Sus — Ioniță Toma Stana, 61.

¹Ianuar.

IV

DĂ BRÎNCĂ

Brinca brincilor,
Sora ciurilor,
Nu junghia, nu cuțita,
Nu te 'ntinde,
Nu coprinde;
Brîncă albă,
Brîncă tutungie,
Brîncă căfenie,
Brîncă bășicata,
Brîncă topsicata,
Îeș cu junghiurile,
Cu cuțitile,
Dăla [cutare] din creerii capului,
Din zgîrciu nasului,
Din fața obrazului,
Din jugu gîtului,
Din umerii trupului,
Din fălcile dinților,
Din rostu măselilor.
Să ieș din os în carne,
Din carne 'n piele,
Să piei.
Să răspiei;
Brîncă văcească,
Brîncă boiască,
Brîncă dă noozeci dă feluri,
Să te duci din vad în vad
Pînă-î intra în mal.

Constantinești — Ancuța Ungureanu, 70.

V

DĂ MĂTRICE

Mătrice mătrăgună,
Fă-te capră bătrină
Și te sue 'n munte
Cu noo ciobani,
Ciobanii cu noo lănci;
Și ciobanii 'nfipseră
Lăncile 'n pământ,
Și mătricea să iasă curînd
Din inimă,
Din cap.

Constantinești — Ancuța Ungureanu, 70.

VI

Te duci la fata Ruminului cu plosca și pă urmă te
ajunge 'n vorbă, 'n zestruri, și d'acilea vin cu cinsturi,
așază nuntă.

În sîmbătă, în spre duminică, începe nunta. Să duc
băeții și fetele și joacă dă fedeleș. În ziua nunții mirele
să duce la mireasa cu nunu, cu lăutari la tatal miresii,
o ia cu cinste și să duc cu toții la biserică. După ce să
cunună să duc la ginere acasă, dau oamenii daruri, mi-
reasa dă nunului peșchire, șervete; s'așază la masă, dala
prinz pină pă la nimiază.

Altădată nunta ținea mai mult, acu s'o mai scurtat.

Constantinești — Ancuța Ungureanu, 70.

TELEORMAN

TELEORMAN

I

Pă vremea aia-m spunea tata că arindașu scotea pă țaranî la muncă ca pă vite. În ajunu ziliî dă muncă inchidea satu cu gardă să nu lasă nimenî din sat și 'n ziua dă muncă-l lua dîndărăt călărașîi trimeș dă zapciû cu bicele, dă pă unde nemeria și eșă lumea cu totu din casă, îi scotea afară din sat, îi ducea la locu dă muncă unde șădea pînă isprăvia și-l 'ndemna cu bicele. Dacă lipsa vr'unu din sat, cin venia-l ducea 'n curtea boerului care-l trîntia jos la falangă și de două părți cu bicele-l trăgea pînă-l strivia pielea, apoi-l uda cu spirt și-l da'nainte, după care-l punean pîei dă berbec proaspete, să nu moară. Atunci era dijma din zăce una și p'alocuri era din douăzăci, d'aia era bilșug în bordeiul creștinului, c'avea'n bătătură turmă dă oi, cirez dă boi și vaci și hergheliî dă cai, nu ca acu cin copilu nu vede lapte dăcit la țîța măsii și noi bătriniî i-am uitat gustu.

Poroschița — Ion Dumitrescu, 45.

II

Cin eram copilandru era un zapciû, Ciocirlan, care cin venia la primăriie trebuia să găsească afară din primăriie pă notar, primar cu toț conțiliî la rînd, dacă lipsa vr'un conțillû da ordin să bată pă primar și zicea: „Ia-l,

călăraș, dă-l jos și dă-l la spete cu trăgătoarea; nu l-am spus dă trei zile să fie toț la primăriie?”.

Poroschița — Ion Dumitrescu, 45.

III

Cin eram in școală la Turnu-Măgurele aveam dascăl p'unu Leuneanu care bătea p'ai proști cu prăjina hirdăului cu care aduce slugile apă la școală. Da cu ea dă-l dărîma jos, ca 'n vite, îl rănîa fără să zică ceva. Era mai bună cartea atunci că'nvăța copilul, da 'nvăța, nu să juca; vrea! nu vrea! trebuia să 'nveți.

Poroschița — Ion Dumitrescu, 45.

IV

Dăla Cuza a venit comindu ăsta și ciocoli s'a făcut mai răi dă cum a fost ș'a ajuns vremea să dăm două părți cîlociului și una nouă, care abia ne-ajunge să plătim biru și fonciera, că noi umblăm ca Țigani cu trențe pă noi.

Poroschița — Ion Năbărogu, 90

V

Înainte vreme aveam vaci cu lapte, o sută, două dă oi, vr'o douăzeci dă stupi, ca! ciț vre!; da acu n'am nici cu ce orbi un șoarece; dă lapte, dă mîere nu mai e pomeneală, și asta numa din libărtate [din 48] s'a făcut rău, da rău dă tot, și are să fie și mai rău dacă n'o băga dă samă comindu ala din București.

Poroschița — Ion Năbărogu, 90.

VI

Bisărica noastră a fos făcută dă Gîagirtu, era maiur, și să vez mneata cum. Eû eram bălat, în libărtate [în 48], și am venit pă la Stavrești, așa-î zicea la Poroschiia atunci, și m'am insurat atunci. La doi ani am doblindit un fecior și cind era fecioru meu dă doi ani tocm' atunci a făcut Gîagirtu și bisărica. Cind a sfințit-o a adus vr'o patruzeci dă popi, pă toț ai din Lixandriia. A tăiat o vacă, a fierț-o 'n cazan, a dăsfundat o butle dă rachiû ș' una dă vin ș'a zis: „beț și mîncăț cît v'o lăa burta“.

Gîagirtu era boer mare, care'ntrecea pă toț în boeriile; la trup era dă mijloc, cam măruntac, era om dă treabă, vorbîa și cu copîi ș'avea drag dă noi, și doamna, cocoana lui, o punea călare p'un cal mare dorobănțesc, d'aia să zmintise dă nu făcea copîi. Cind a lăat-o boeru, era 'naintea dă libărtate, cin s'a făcut miliția'ntîi; boeru nostru a făcut cazarma 'ntîi în Zimnicea, parcă o știu ca azi. După ce s'a lăat, s'a făcut maiur ș'a mers ca maiur multă vreme. El era om tare¹, mai tare ca toț boerii. Apoi la cinzeci și patru a avut un răzbel la Măgurele; d'aci s'a dus cu miliția lui toată 'n Rusia la Sevastopol, unde a stat fugit vr'o patru ani și d'acolo a venit ș'a făcut satu dă l-a numit Poroschiia.

Cin era dă curin lăat venia și el la horă și să uita la noi cum jucam, și la al dă juca bine îi da citi-o pătacică dă treisprezece, miie mi-a dat o pălăcică dă douăzeci, dă părere dă bine, ca să fac adălmașu, cind i-am spus că viû în comuna lui. Am dat cincî sfaț arvună și la doi ani am dat toț baniî pă locu unde am casă.

Cocoana venia la bisărică singură cu sluga, să'nchina și ea, aprindea lumînare pă la sfinți, da parale la ai săraci și pleca'ncolo acasă.

Boeru Gîagirtu avea milă mare dă noi; odată mă

¹Deștept.

muşcase pă mine o jiganle pă cîmp și mă umflasem dă tot. Cît a auzit boeru dă pățanîa mea a chemat pă popa Marin și l-a zis: „du-te, popo, la Lixandrița și cumpără-î rețică¹, că moare ruminu dă-î rămîne casa pustile“. S'a dus popa numa dă cît și mî-a adus: „na, Ioane, dă bea rețică să nu te'ntîmpinez să morî, că asta te dăsfundă la burtă“. Pă sară a venit și boeru și mă mai făcusem sănătos și mî-a dat trei sfanț să mă caūt.

Giagirtu a venit dă m'a dijmuit într'o toamnă, pă la șaizeci și trei, a intrat în bordeiu meū, a dășchis ușa și geamurile și mî-a zis: „fă-ț, Ioane, casă că aici 'n bordei vă mănîncă broaștele“, și'n vara aillaltă mî-am făcut casă cum mî-a zis boeru — dijma am dat-o dîn șapte, și la trei ani am dat-o dîn șase una, care a ținut așa pînă la moartea boerului, acum vr'o cinsprezece ani, și d'atunci ne urcă pă an pă an Bulgariî aștia.

Poroschița — Ion Năbărogu, 90.

VII

Mî-aduc aminte ca az dîn Muscali. Ei era oameni mari și bea spirt dă le rușa nasu, apoi ne lăa la bătae; ce mî-este Zău al mare? că așa este, că nu aveam cui ne jălui, că dacă ne jăluîam ne bătea mai rău.

Turciî n'a fost oameni răi, mai răi a fos Muscaliî. Eū n'am văzut Rumin bătut dă Turci, da dă Muscali, n'am pâr în cap.

Poroschița — Ion Năbărogu, 90.

VIII

Știrbei-Vodă era domn mare dîn Cervenî. A venit odată pă la Cervenî ș'am fost și eū dă l-am văzut, mî-am lăat căciula la el și mî-a mulțămît cu zîmbet.

¹Rețînă.

În urma lu Știrbei-Vodă a venit Cuza, care era prietin bun cu Desiu din Brinceni și s'a vorbit amindoi ce să facă, ce să dreagă, să facem oștirea noastră ca să mergem la ciocoli să dăm pământ la țărani, ș' atunci s'a făcut bolintiri¹. Ș'a mers întâi la Brincoveanca de-a dez-robit Țiganii ș'apoi a mers în București. Lui Desiu și Cuza le-a dat Împăratu ragaz șapte zile, că ce om o muri să hie mort. Dacă a trecut șapte zile pă Desiu l-a 'nchis boerii și Cuza a mers înainte cu domnița.

Poroschița — Ion Năbărogu, 90.

IX

Pă timpu războiului am fost și eu la Calafat d'am văzut pă Carul; era'n căruță cu cai mult, acolo 'n oștire aveam și pă fiu-meu și pă gineri-meu. În timpu ala Turcii da cu ghiulele dă dincolo ș'o ghiulea am văzut-o cu ochii cum a picat pă cafenea d'a prăpădit-o.

Poroschița — Ion Năbărogu, 90.

X

La bisărica noastră a fost întâi un popă, zis popa Niculcea, apoi a venit popa Marin care nu lăa dăla creștin nici porumb nici puî dă găină, da oțu asta nu să mai satură dă avere, ne lă'n file-ce an tirna dă porumb și puica dă găină; dă nu l-o dăm zice că nu ne mai cetește pomelnicu la slujbă, — să fie, iac'ășa dă bodaproste. La Paști-i dăm francu, dă'ngropat îi dăm zece, cinsprezece franci și un pol, la unu ca mine bătrîn im la un pol, la botezat la doi franci și cinzeci, și la cununat cincî, șase franci. Să n'auză că ț'am spus eu că nu mă mai'ngroapă.

Poroschița — Ion Năbărogu, 90.

¹Volintiri.

XI

Am văzut pă Domnitoru Știrbei cîn venise la Cervenî unde avea moșile hamnică¹, era 'n trăsură cu opt cai și era lingă el Gîagirtu ca paharnic.

Pă la 63 am văzut pă Cuzea'n Lixandrița, era Domn bun, umbla pă jos și vorbea cu toț negustorii, și la țărani ne-a spus că ne dă delimitate².

Pă la 68 am văzut și pă Domnitoru Carol tot la Lixandrița, unde a venit la biserica Sf. Impărați, a ascultat la slujbă, s'a'nchinat ca noi ș'a pupat crucea.

Am văzut și pă Osman-Pașa cîn îl făcuse prizonier Domnitoru nostru, trecea'n trăsură pă la Cervenî spre București.

Poroschița — Nicolae Susai, 70.

XII

Zapciu Stamatie umbla călare și cîn venia'n primăriile bătea din picior dă să dirdiia primăriia și'njura pă dipotații satului dă să scutura țărîna din pod. Asta era pă la 45, nainte dă libărtație.

Poroschița — Nicolae Susai, 70.

XIII

Claca era dă trei mîini: frunțașii, cu obzeci și ob dă lei vechi, mijlocașii cu șaizeci, și palmașii cu douăzeci și patru dă lei care toț îi da propitarului și'n locu lor făcea zile dă lucru; dijma era din zece și la finațuri din patru una; atunci aveam eū zece bioli, patru vite dă lapte, trei gonitori, trei minzate, patruzeci dă oi, patru-

¹Ohabnică, de moștenire.

²Pămînturi delimitate.

zeci dă stupi, da acu nu e vită, nu e nimica; copiii, fiu-
mea nu știu ce e laptele, dacă e negru or alb.

Poroschița — Nicolae Susai, 70.

XIV

Eū am învățat carte la popa Vladu din Beiū, avea
un băț găurit ș'o fringhie; cin nu știlam leția-m pune
bătu dă picere și mă bătea la tălpi pină albăstriam.

Poroschița — Nicolae Susai, 70.

XV

Aldat iera 'n sat aleși satului. Care iera dă vină
și făcea rău, il băga la pușcăriie ca ș'acu. Atuncia iera
bătaie multă, dă-i znopă. S'a făcut mai rea lumea ca
atunci, omoară omu 'n drum. Vine la prăvăliie și d'ar
cheltui un franc, și zece să-i fure. Dacă-l prinde-l bate 'n
pungă, nu 'n palmi; il pradă și-l dă drumu. Miie mī-a
furat caii; am umblat pină 'n noaptea Simților¹, da n'am
dat păsti ieī.

Atuncia fāmeile fac bradoci² cu cap, il 'nțlapă cu
trestii și-i minjăște cu mīere. Pomene să fac: stringe lume,
dă rachiū și mīncare, că așa a lāsāt apostoliī — ciștigă popil;
ca ieī nu mai ie pă lume. İera la noi un popă; mai dă dimi-
neață iera bun; pă urmă să 'mbăta, dă nu mai făcea nimic.

Mirzânești — Moș Naciū, 67.

XVI

İăū am făcut armata legat cu funia, pă vremea lu
Alixandu Ghica; la cinzeci dă case loa unu. Mă pome-
nesc cu doi dorobanț la Sintu Niculae — İăū İeram cioban:

¹Sfinții Mucenici.

²Colaci.

— Ai furat niște berbeci; ai! cu noi.

Dacă fugiai și nu te prindea, atunci scăpai; dacă nu, te loa cu funia și te puneă 'n fiare ca pă oîi.

Îera trei iscadroane; cîm a venit Cuzea — să surpase Alixandu — s'a făcut lagăr la Florești. Am stat trei luni, p'ormă ne-a trimes pă la casile noastre.

Mirzânești — Moș Naciu, 67.

XVII

La București n'am fos la ispuziție; am fos la a dăla Lixândriia. Primaru ne-a lăat dă beilic, da nă-a dat apoi plug și vyite. Da unu îera cu patru măgari înămaț¹ și așa și îel; unu avea plug cu patru cai și coș dă pica boabe, trei, pat' boabe. Î-a dat și lui boi.

Așa îeste satu ăsta; îe vechi sat, mare, dă mult; îe mai dă mul ca Lixândriia — poa să fie o sută dă ani și mai bine. Pămîntu nostru îe al obștii.

Pă timpu Turcilor îeram mic, d'abi țiu minte. Cu Turcii o ducea lumea mai greu, da îera lumea mai domoală. Și îel îera unii mai buni, alții mai răi; vez dumneata, să 'mpăca. La Giurgiu îera cetate pă lingă biserică, îera șlanț larg și adinc dă două ori cit casa asta.

Atîrnați — Stan Dumitru, 68.

XVIII

Ăi care a lăat moșiia asta la 'nceput nu mai sînt. Aici a fost o cîmpie, nimic afară dă cîmp: fin, mărăcin și nimic alta. Oraș a fost Mavrodin. Ce îe drept că pă

¹Inhămați.

vremea ala iera oamenii supuş arindaşului ; iera clăci, n'avea vreme să să 'ntinză la negoţ, circiumă.

Îel ce-a făcut? S'a unit fo' şapte inşi, d'aici, dăla Zimnice, dăla Ruşi, ca să cumpere loc dă oraş. Aşa, să aude c'au cumpărat moşile; pă timpu ala iera Alisandru Ghica.

— Ce-aţ lăat şi ce vreţ să faceţ cu locu?

— Uite, așa ş'asa.

— Să facem schimb, să vă dau eu moşia mea, între Zimnicea şi Mavrodin. Duceţ-vă dă vedeţ-o, şi dă vă place, spuneţi-mi.

Să vedeţ mneavoastră: aştia care a vrut să facă moşia iera Bulgari. Ce-a făcut iei, vez dumneata: iei, negustori bulgari, s'a unit să nu intre ciocoli între iei, pen'că iei iera epitropile; trebunale n'avea treabă cu iei.

Pe-atunci să făcea uşor cineva Rumin:

— Ce ieşti tu, ce cei?

— Sin rotar, sin negustor — da nu iera.

Îi da loc şi să făcea oraşan.

Atirnaţi — Stan Dumitru, 68.

XIX

Dă l-aş fi apucat pă Cuzea l-aş fi iubit, că iera om bun; dacă trăia, n'ai mai fi văzut ciocoli. Cu timpu dăscoperia iei toate.

Atirnaţi — Stan Dumitru, 68.

XX

Și pe la noi sin vetirani; uite, a 'mplinit zece zile
dă cin a plecat unii la Dobrogea; a adăstat pină cin a
venit orden. Ama¹ ie tîrziu acu să mai plece alții.

Puținței — Marin Geană, 58.

XXI

Un țaran are comună pîntru care plătește. Iel țipă
dă pămîntu ăsta, că n'are dă un să plătească. Vara lu-
crează; da iarna să stringe zece, douăzeci, iese pă uliță dă
să 'ntilnesc; vine să mănince, pă urmă iar pă uliță pin să
culcă. Uite'așa-ș pierde vremea omu toată ziulica.

La șezători vin mult copii, fete, flăcăi, fâmei; să
stringe, joacă, cîntă or povestesc.

Puținței — Marin Geană, 58.

XXII

Pă la sat sintără dă toate: și dofturi și babe. Om
fără boală nu să poate. Doftoru nu ie Dumnezeu; și mai
oprește pă bolnav și dă mincare și mai rău să bolnăveșc
Baba: „mănincă, măculiță, dă care-ț place“.

Puținței — Marin Geană, 58.

XXIII

Apoi ieu am trei băeți: doi sint în armată.
P'al mai mic l-am dat la meșteșug, să'nvețe și iel
cum să s'arănească².
Unu ie 'n concet³, că ie bolnav.

¹Insă.

²Să se hrănească.

³Concediu.

Am un vecin, are cinci fete, cinci băieți; unii sin mari, unii micșori. Cum l-o ține, nu știu. Să hile vrednic numa, că ăla izbește treaba.

Puținței — Marin Geană, 58.

XXIV

Păi vez mneata, cică oamenii dintîi din satu ăsta a fost adunindu-să prea puțini pă vremea cîn s'o făcut cătunu, și le-a zis „Puținței“, dă le-a rămas numele pîn'acu.

Puținței — Marin Geană, 58.

VLAŞCA

V I A Ș C A

I

Să chiam' așa fincă 'nainte vrîeme, cin s'a publicat Frăsinetu, jicea părinții mei, Iera o baltă cu frăsinii multe. Nu mai trăiește oamenii dă pă vrîemea cin s'a făcut. La patușopt am fos dă patru ani și m'a pierdut părinții 'n pădure. M'a găsit un pădurar, care-a ochiat ș'a dat cu pușca 'n mine: a zis că sint o fiară, fincă a văzut că-mașa că să mișca. Alicele, vez 'mniata, m'a șters numa, ș'acu mai am semne — uile, tomite ¹ 'n crieștet. M'a lăut in brațe că lău Ieram chielălăind.

Frăsinet — Mialache Păun, 64.

II

Propitaru ohavnic ² să lumla ³ Slătineanu; d'acușica-I Domnu Costică Distorian. Era arindată la un Grec, Dumitru Steriade, ăsta s'a ștramportat la țara lui ș'a lăsat inondratu ⁴ lu Domnu Părtinescu din Giurgiu.

Merenii-dă-Jos — Marin Pătrașcu, 62.

¹Tocmai.

²Care avea moșia din moștenire veche.

³Să numia.

⁴Contractul.

III

Avui trei feciori. Al mai mare cind are răpaos face ştrapoarte cu căruţa cu negustori.

P'al mezin ¹ l-am minat la Cimpulung cu al mic. acuşica trei ani, ca să intre 'n şcoală acolo să lăsă 'nvăţător. Hei, şi pă drum a fos răpus dă cai ş'atunci mî-am luat dă samă, n'am mai lăsat p'al mai mic să intre'n şcoală; l-am lăut pă lingă mine.

Mereni-dă-Jos — Preda Coimindac, 6

IV

A mai fos pă la noi unu ca dumneata cu nişte irtii şi cărţ. Åsta ne spunea să ne sucităm ² cu partidu ţărănesc la unu Domnu Gogălniceanu din Bucureşti; apoi nu ştiu cî-o hi făcut.

Mereni-dă-Jos — Dumitrache Marcu, 52

V

Anu åsta fu prăpăd dă şoareci. Mişuna pă cimp ca furnicile. A dat gata griuleţu. Vez dumneata, că şoarecele-i blestemat dă Dumnezeu să facă dor rău.

Cin fuse lat ³ dă Noe 'n corabie, orătania ⁴, s'apucasă să roază fundu corăbii ca s'afunde pă Noe. Şi s'a necăjit Dumnezeu şi l-a blestemat să fiie uricios şi stricător şi lumea să-l omoare.

Mereni-dă-Jos — Ilie Nedelcu, 62.

¹Mijlociu.

²Să ne asociem.

³Luat.

⁴De obicei înseamnă „pasăre”, aici „dihanie”; sau poate e un derivat din „urti”?

VI

As toamnă-m răsărise griu, mai mare mindreța. Să vez dumneta ce pradă făcu șoareci, plingî dă milă.

Mă ustură la hicaț cin mă gîndesc că dă nu era pacostea asta scăpam dă multe nevoi.

Clejanî — Ion Dumitrache, 56.

VII

Să vede că ești din altă parte, că nu prea dai vorba ca noi.

Ăi fi vr'un taxidar?

Clejanî -- Ion Dumitrache, 56.

VIII

Cum o ieși 'n primăvară griu nu știu; da mă tem că procopseală n'o s'avem că l-a ros șoareci d'un cap.

Cin treceam noaptea cu caii la cîmp, pîn șanțu soseliî alergau ca telegarii.

Clejanî — Ioniță Stan, 43.

IX

Mihaî Ghideazu spunea bătriniî că s'a 'nvrăjbit cu Turcu și Turcu a intrat în țară ș'a fos băjenie. Da Mihaî l-a răpus pă Turci și numa așa a venit oamenii la căsile lor.

Crevenicu-Mare — Stan Măgineață, 78.

X

Adică, cum spuî dumneta, să gîndesc boeriî cum vorbim noi? De, noi vorbim mai din topor, c'ășa am

apucat din bătrîni. Mă uît la ai dă vin din melițe. Aștia
aû vorba supțire, nu-î pricepe ȃrcine.

Crevenicu-Mare — Ion Păsărică, 65.

XI

Păi n'ai văzut? Avem școală și biserică la felu ei.
La noi sin numa Ruminî. Pin Epurești sin Bulgari; da
vorbesc dor bulgărește. Sin și costorari d'ai dă spoesc;
d'ai noștri, Ruminî, nu preă sint.

Bulbucata — Stoica Costache Tufă, 53.

XII

Dă Barbură¹ fâmeile 'mbărburează² copii cu miere
sor³ cu apă zăhărită ca să nu-î apuce frigurile dă Bar-
bură, că sin rele; îmbărburează la frunte și pă obraji.

Gorneni — Ion Gorneanu, 62.

XIII

In zi dă Barbură fac fâmeile turtă și-î pun nucă
pisată ș'o unge pă d'asupra cu miere sor³ cu apă zăhă-
rită. Asta-î turta Barburîl.

Gorneni — Ion Gorneanu, 62.

XIV

La noi n'avem dăcît Ruminî. Pă la Bila și Singu-
renî, in jos, sin mai mult Bulgari. Aștia-s impeștrîț cu

¹S-ta Varvara.

²Descîntă (de S-ta Varvara).

³Sau.

Rumini, ș'a trebuit Ruminiî să 'nvețe bulgărește. Aă și
popă bulgăresc.

Gorneni — Vasile Grădinaru, 53.

XV

Foaie verde dă moor,
La fereasta din obor
Batie murgu din picior,
Și nu batie ca s'adorm
Și batie ca să mă scol
Să-i dau fin și orzișor;
Să mi-l țesăl frumușel,
Să scoț șiaua din cămări,
Să mi-o așez binișor,
Să mă duc unie mi-e dor.

Popești — Ștefan Ungureanu, 21.

XVI

Foaie verde trei costrei,
Vrei, mindruțo, or nu vei,
Că și coea mă roagă trei,
Trei dă logofetei,
Cite trei știe condiei,
Cite trei știură cartie,
Dă nici unu n'avui partie,
N'avui partie nici noroc
Să iubesc un puî-boboc,
Iubiî bocu ¹, lăsaî p'altu,
Și mă 'ndragostiî cu altu.

• Popești — Ștefan Ungureanu, 21.

¹Bobocul.

XVII

Foale verdie arțaraș,
Puțu dadii băiețaș,
Drag ț'a fos drumu la Iaș
Cu marfă dă Călăraș.
Verdie, verdie dă pelin,
Puțu dadii, măi Marin,
Drag ț'a fos drumu la trin
Cu marfă dă Severin.
Verdie, verdie dă urmuz,
Și s'a dus puțu, s'a dus
Treî zile cu trinu 'n sus
Și găicuțîi nu i-a spus.
Foale verdie, salbă moale,
Ș'oi să fac d'o azimioară
Frămintată 'n lăcrimioare,
Cu laptie din țîișoare,
Dospită la inimioară,
S'o trimet la neica 'n cale.

Popești — Ștefan Ungureanu, 21.

XVIII

Foale verdie, foi dă foi,
Să vii, mamă, pă la noi
Să vez cum ne pune cîte doi,
Și ne pune cot la cot,
Și ne plimbă Gîurgiu tot,
Gîurgiu tot și jumătate,
Bucureștii-a treia parte.

Popești — Ștefan Ungureanu, 21.

XIX

Pai iău sin din Chiriac. A stăruit¹ p'acolo un Turc mare și după ce s'a tras d'acolo a făcut satu după numele lui. Acu vez că ie greu, că arindează moșiile greu propitarii; dă ia moșila c'un pol dă parale, iăl ia doi poli; iăl face două părț, numa după oasile noastre. De, io oi vorbi și proaste și bune; ia să facă o lege: nu mai arin-lăț moșiile la arindași, să le daț la țaranî.

Propitaru să duce la Austria or Merica² lui, ce-î pasă dă țară? Tot dîn spinarea noastră și tot noi dă ris sintem. Vez că Ruminu ie ca pyiatra, că să sparge, da nu să 'ndoale.

Iău am zece băieț; unu ie 'n antilerie³, unu aici; da nu ie bogăție; că dacă ie pămînt, d'acolo muncim, d'acolo 'mpărțim; dă nu ie, ce să faci?

Chiriac — Marin Radu, 50.

XX

Am fos la spuzița⁴ aia, la zece mal. Frumusețuri, ce să spu? Regele, conțiliî aia. A ișit suprefectu aia cu camenî frumos, nali, cu cămeș, nu știu dă pă unde, dă pîn Gorj. În Vlașca ieșă și primaru cu oamenii lui; cîn lera singuri vorbea, da cîn a ișit Regele și moștenitoru, tăcea.

Chiriac — Marin Radu, 50.

XXI

Am fost în răzbel, da n'am intrat la război. Cîn dădea atacu noaptea, numa ce auziai țipînd și răcnind,

¹Stat.

²America.

³Artilerie.

⁴Expoziția.

mai dă dai dosu dă groază. Ruminii s'a luptat mai bine, Turcii a fugit și Muscalii s'a sucit incoa. Răzbelu a ținut din toamnă, dăla aūgust pînă la martie; șădeam pin găurī pitīț zi și noapte, că dă vedea Turcu te și curăța.

Chirfac — Marin Radu, 50.

XXII

Sin și la noi d'ăi din răzbel, da-i mină la Dobrogea; acolo a rămas numa pămîntu ăl rău, pyiatră goală, ce să faci cu iel? Nu-i bine, nu-i; nu-i cioban să poarte turma. Cuza a dat comună cit a avut nevoie Ruminu, după boi. Cică acu ie la noroc; le dă la ăi tineri; da ăi bătrini să moară? La Bulgari ie bine. Nu să poate 'n altă parte ciocoli ca la noi. Bulgarii n'aū ciocoli; iel pleacă, al dracului, dă gras d'acolo și vine la noi și muncește. Da noi! dă primăvara pînă iarna, la ciocoli: fă-i zile, fă-i arătură. Nu-i bine, nu-i bine, da un' să te mai duci?

Chirfac — Marin Radu, 50.

XXIII

Am fostără cu băiatu ăl mare la dispoziția¹ ala 'n București. Era frumusețile dă pă lume. N'am văzutără dă cin trăiesc așa mindrețe. Iera lumea luminată adunată acolo.

Mihălești — Ion al Lianchii, 56.

XXIV

Foaie verde mărgărit,
Spune, puică, m'ai dorit
Cit am fos călătorit,
Iău dă tine m'am topit.

¹Expoziția.

S'a topit carnea pă mine
To gîndind, puică, la tine;
S'a topit inima 'n mine
Puținică ci-a rămas :
Ș'ala s'a fript și s'a ars.
Oî să te las, puică, plingîn
Dăla inimă oftîn,
Că iar mă călătoresc
Și mă duc, puică, pin lume,
Nu mă duc dă rușine
Și mă duc dă frica ta
Și dă pasu murgului
Și dă doru drumului.

Novaci — Ioniță Radu State, 48.

XXV

Luncă, luncă,
Mul mi-ești lungă,
Și n'am cal bun să ti-ajungă.
Că cal bun ce mi-am avut
M'a pus naiba l-am vindut,
Banii l-am dat pă iubit.
Cine știie goana luncilor?
Numa muma cailor,
Bătrîna cirlianilor
Știie goana luncilor.
Aruncaî ochii pă plai,
Váz un car cu șlase cal.
Sileștie, murgule, sileștie,
Că dă gazdă nu-i nădejdie,
Că iar gazdă mi-am avut,
Să vez, puica mi-a murit.
Frunză verdie, foi dă baltă
Haî să vez une-l 'ngropată.

Dacă nu-m credieș cuvintu,
 Aidiē să v'arăt mormintu,
 Cat'o sapă ș'o lopată
 Să mi-o vez cum ie 'ngropată.

Novaci — Ioniță Radu State, 48.

XXVI

Foaie verde, salbă moale,
 Batie vintu dăla vale,
 Vez, mă frige și mă ardie,
 Vez, dă străinătate,
 Fără mamă, fără tată,
 Fără fraț, fără surorī,
 Fără inimă cu dor.
 Nene, calu mi-l gonesc,
 Iău nevastă nu gălesc.
 Să las calu să mai pască,
 Și iău să mă hodinesc
 Că nevestie mai gălesc.

Novaci — Ioniță Radu State, 48.

XXVII

Sileștie, murgule, sileștie
 Că dă gazdă nu-i nădejdie,
 Că ninge și viscoleștie
 Și seara ne-a apucat,
 Nu-i vole să intru 'n sat;
 M'oi trage și iău ling'un gard
 Să dorm ca un creștin sărac.
 Dacă văzul și văzul
 Dădui iar și tăbăril,
 Pusei șlaua căpătii
 Cu mantaūa mă 'nvelii,
 Dă somn că mă îngrijii.

Novaci — Ioniță Radu State, 48.

XXVIII

Vara mă mai duc pă la București; alte ori cu peni, alte ori cu castraveți, alte ori cu buturugi. Cîn putem, mă duc cu cîți-un băiat, cîn dobîndim marfă. Cîștig nu prea facem. Îa, mergem și noi să cumpărăm cîți-o căciulă, bumbac, două-trei perechi dă opinci.

Comana — Ion Bîrsan, 40.

XXIX

Cică Rumînu cîn doarme, iese sufletu dîn ieî și să duce acolo, la lună, cîn o mîncă pă lună, și să face zvîrcolac.

Am văzut cîn o mîncă pă lună; o mîncă ca cîn tai singe dîn Rumîn, rușește luna.

Comana — Ion Bîrsan, 40.

XXX

Am ales un primar care nici n'am avut pînă'n ziua dă astăz altu mai bun, și l-a suspendat și l-am votat iar și nu vrea să ni-l dea; pricina numa dîn partea so-citășii, că ieî nu-l vrea, ca să ne frece ieî cum vrea ieî.

Comana — Ion Bîrsan, 40.

XXXI

Mănăstirea dăla Comana ie făcută dă niște călugări, Greci a fos mi să pare; s'a dărîmat, n'a mai 'ngrijit niminî dă ia. Aud și io că Cuzea l-a alungat. Acum văz că mănăstirea s'a pus în lucrare, s'o facă al doilea, acuș pă anu ăsta. Mănăstirea are ocol mare cu zid înalt, în mijloc ie biserică.

Comana — Ion Bîrsan, 40.

XXXII

Aia-i moartea noastră — arindașii. Moșila noastră s'a luat dă niște socitari, Ruminii d'ai noștri, ș'acuma trăim mai rău cu ăștia ca cu ăia care a fost înainte, ca cu Grecii. Uite ce 'ntocmeală: Iei a luat pămîntu ăi bun și nouă, la niște săraci, a rămas pămîntu pă unde nu le-a plăcut, și prețu tot ala; nu vor să ne dea din ce-a apucat Iei 'nainte. S'ar putea face 'ndreptare, da nu vor Iei, a apucat Iei putere.

Plătim pogonu douăzeș și cinci dă Iei; am făcut plingere am fos și pă la domnu ministu și ne-a tremes anchietă, și nu ne-a făcut nici un drept. Pă urmă a venit altu și a zis să 'mpărțească și la sărac și la bogat, tot-dăuna să fie. Și pă urmă a venit altu, ș'a rămas tot cum a zis Iei, ăi cu banii.

Comana — Ion Birsan, 40.

XXXIII

Aldată dăla noi pînă dăparte Iera cîmp pustiu, numa găinuș sălbatică; acu le cîlori. numa că mănîncă bine din spinarea noastră; ș'a 'nfîpt clonțu adînc. Iera aicea cîmpii ăștia dă ținea pîn la Comasca; acolo te tăvăliai așa și Iera căpșunî dă te minca lupu'n căpșuni.

Aldată făceam vin dă-l bea giștele'n bătătură.

Est-an dac'a fos vacu¹ bun s'a făcut.

Am avut doi băieți: unu a făcut slujbă, casă; n'a avut parte să intre 'n Ia, l-a luat Dumnezeu, ce să-i fac! Astalalt are case 'nfîpte, cu rostu lor. Cu plugu muncește la ciocoli, că asta le robila noastră.

Stănești — Ion Cucuruzu, 78.

¹ Timpul.

XXXIV

La cinzeșpatru a venit Muscaliî dă toamnă și s'a bătut colea 'ntr'un tirlog¹ și i-a tocat ca pă ciuperă, cu ghinărari cu tot. Ai care a scăpat puneă foc la poduri pă un trecea; iț minca bou dă lingă tine.

Cin trecu plotă², aveam butoale cu apă la cimp. Unu s'a 'nnecat acolo 'n butoi, că de unî-o fi venit iei, iera copt, dă sete; unu ținea așa să-l pice aîlalt, în gură apa din butoi; altu găsi donița cu brinză și supse, dă sete, zăru, dă lăsă brinza numa. Pă care-l auziăi:

— Ai vodiț, vodiț?

— Nîet, nîet.

Stănești — Ion Cucuruzu, 78.

XXXV

Cum să nu știu dă haîducî? ala-s panduri, Tătari, Cîrjaliî. Une afla omu cu parale venia să-l jăfue. Tata lu tetea³ a stat aci la Naziru, a știut cin-șase limbî, a avut doi salcimî blană dă copac. Balamalele a fost innodate așa și băgate 'n stîlp. Noaptea a venit să-l calce Cîrjaliî, da iei avea sabie, pușcă și lance — cum o fi fost, mă! A venit noaptea doisprăzece Cîrjaliî Turci, Tătari, alte națiî; s'a pus să spargă ușile zovorite; a bătut la fereastă — nu iera ca acu, iera citî-o burtă dă vacă — a legat caii dă salcimii aia, a loat o grindă și s'a pus șase înș p'o parte și șase p'o parte și s'a năpustit în ușe, da ia nu s'a clintit. Tata lu tetea iera bogat și iei venia pă vorbă; iei stătea'n girlici⁴ și putea să-l taie unu cite unu. Spunea bietu tetea că iei iera micî și s'a băgat dă frică 'n ieslea boilor.

¹Vale.

²Infanteria.

³Tata.

⁴Pivniță.

Tetea asculta să vadă cum o fi vorbind, da n'a fos vorbind nici unu. O babă a ieșit în poiană. Unu ajunge pă babă, ăa strigă lu tetea să dășchidă ușa că n'o mai lăsa Tătarii ăla: „nene Ivane, dășchide ușa că-s niște oameni călători să-î găzduiești“.

Și auziră conșili, ipotaț¹ d'ăia cum ăera pă vremea ăia, nu ca acu primar — să strinsără zece, doozeci, treizeci dă oameni. Mătușa din casă dășchise: „Moș Dobre nu ăe aciă?“

Pasă-mi-te ăel ăera 'n ăesle. Le făcu turtă, puț, le coapse porumb; cin să mănince crăpa dă ziună. Unu a ieșit afară și dete cu pușca. ăllalt, p'aci ț'e drumu. ășa n'a putut să jăfue pă tata lu tetea.

Am mai auzit dă vitej, dă Corbea, dă Miaț Viteazu, da ăia a fost dă mult, nu știu să spuț.

Stănești — Ion Cucuruzu, 78.

XXXVI

Satu nostru ăe jumăta Bulgari, jumăta Rumini; vorbim și ruminește și bulgărește. Sin din răzbelu alantu, am avut tată beteag ș' am scăpat dă asta.

A fos Muscalu la noi în pădure dă n'avea loc — poa să fi fost o mițe dă Muscali.

Pă un ăera casile noastre le dărîma, uite-ășa, și făcea pîntru ăel bordeie. Tunuri, cică ținea pă marginea Dunării, da pă noi nu ne lăsa să ne apropiem. Poa să să fi dus unu din noi, da ăău n'am fost.

Slobozița — ăordan Necula, 50.

XXXVII

Cin m'am născut ăău a fos răzbeluri multe. A rămas Giurgiu pustiū. P'aci ăerea strada asta, a marginii;

¹Deputați, delegați.

p'aici lerea table dăla Turci, șianț ca puțu dă adînc, cu gropyl dă prindeam ștucî ca mina. Biserca Adurmîirea lerea'n pyimniță jos, între rarele¹, dă frica Turcilor; aici lerea poșta, dudale² mari. Tată-mîeu a cumpărat pămînt cu doi lei vechi stînjenu dă pămînt. Tot iel spunîa dă cîn cu Turcii, jice că trăgea cu tunu dă făcea ghiuleaŭa: fyir, fyir, fyir.

— Mamă, mamă, i-auz, Turcii!

Bîata mamă-mea, fugla cu mina tiriș pă dîal. Pă la patușopt, Giurgîu lera 'nnecat, iău leream băiat dă cinspece-șaispece ani. Mai sîn și alțiî cu porecla Bobrec; muma lor a fos sor cu tata.

Giurgîu — Ilîe Bobrec, 72.

¹Bălîrii.

²Burueni.

PRAHOVA

2701111

PRAHOVA

I

Dumnezeu a urzit pământu mare c'a avut pământ prea mult și n'a fos cer mare ca să cuprinză tot pământu; a fos mai mic ceru ca pământu, și a vrut să 'ntrebe pă cineva cum să-l facă și n'a avut pă cine să 'ntrebe, ș'a 'ntrebat: „muscă, zice, pă cine să găsim să ne 'nvețe cum să facem pământu, că prea l-am urzit mare“? Ia s'a dus la arici să-l întrebe. Țăla n'a voit să-l spue d'odată, a fos ștret. Ia s'a 'ntors înapoi și ia n'a voit nici ia ca să fugă și s'a pus afară pă părete și Țăla a voit ca s'o vorbească dă rău pă ia. „Ei, zice, dă ce a minat-o pă ia să mă 'ntrebe ce să facă; dă ce n'a minat pă altu mai înfasonat¹, sau să mă hi 'ntrebat pă mine mai 'nainte cîn s'a 'nceput? Zice acuma, da Iel să să hi gândit mai 'nainte ca să urzească numai cit are să cuprinză și a minat la mine, la un ghemuț, să le dau povață“. Și aia asculta, l-a furat pă Iel. „Dă ce nu s'a gândit să-l hi făcut d'atuncia maluri și văi, să-l strângă?“ Iel cum a zis vorba asta și ia atuncia a zburat după părete, s'a dus acolo dă unde a minat-o. Și ia a spus acolo, zice: „Dă ce nu l-ai întrebat întâi, că ariciu a zis așa, așa, așa“. Dumnezeu a strins pământu și atunci cînd a văzut ariciu că l-a pă-

¹Mai priceput.

călit musca a zis: „Nu știam ieū că iești hoată să mă cumperi pă mine“. Și iel s'a necăjit și s'a ghemuit mai rău, s'a făcut mototol dă năcaz.

Telega — Moș Ion, 70.

II

Pă vremi, cutare s'a 'ntimplat ș'a pierdut săminătura, și daca s'a găsit un om bătrîn, i-a zis: Ce facem acuma, că nu mai avem săminătură noi?

— Atunci nu putem să facem nimică, a zis moșu, dar să arăm drumu morii, că acolo trece cu semințe cu caru, sar-care¹ ar hi, și acolo putem să dobîndim sămința ca să nu pierdem sămința. Daca s'a arat astea, a răsărit și nu s'a mai pierdut.

Telega — Moș Ioan, 65.

III

Foate verde dă lipan
N'aț auzit d'un Jiian
Și d'un hoț dă căpchitan
Care umblă pîn păduri
Cu șalsprezece panduri
Cu ghetе și cu pături²
Numa găllan cusături.
Cu pchistoale înarmaț
Cu puști, finte³ încărcaț,
Umblă ca niște turbaț
Seacă oamini la hicaț,
Că la miei dă la ciobani

¹Ori-care.

²Poturi.

³Flinte.

Armăsari dă la mocani,
Fără plată, fără bani,
Măiculiță, ce dușmani.
Că păzesc pă la strimtori,
Să dăspoale negustori,
Să ia tot la gălbiori,
Că sin la purtat ușori.
Fără frică dă păcat,
Jiianu-umblind din sat în sat,
Multe case a călcat.
Pă cine 'ntilnia zmulgia,
Mădua la toț sugia.
Lumea dă iel că fugia,
Da jalbă la Caragea.
Domnia, cit mai curind,
Potera la iel minind,
Da Jiianu 'nțelegind
Să opri la Olt fugind,
Calare p'un armăsar.
Strigă: „Mai frate podar,
Trage podișca dă car
Nu-ț mai hie 'ntru zadar.
Trage podu mai d'a-drept
Nu mă face să te-aștept
Că-ț trintesc un glonț în chiept
Și te culc or te deștept.
Podaru sta prăvia,
Să făcea că să gindea
Voind poteri să-l dea.
Dar Jiianu 'nțelegind,
Dete drept în Olt zicind:
— Dă cit să mă rog dă prost
Pină să dea podu 'n rost,
Oî hi volnic cum am fost
Și voi trece 'n adăpost.
Dă cit să staū să mă smeresc,

La toț să mă căciulesc.
 Haide murgule, haideț,
 Te silește, murguleț,
 Nu-ț mai face păru creț,
 Hai la Slatina 'n județ.
 Staî, murgulețule, staî,
 Nu sufla, nu te umfla,
 La gazdă te-oi răsufila,
 Gazda-mî iese 'n Valea-rea.
 Da murgu cînd îmi săria
 Poștia-un sfert îl părea.
 Cîin la gazdă-ajungînd
 Așa a auzit țipînd,
 Potera gazda legînd,
 Și dă Jîlanu întrebînd.
 Atuncîa că se deșteptă
 Și la murguleț strigă:
 Staî, murgulețule, staî,
 Să fugim dă chin și vai,
 Țin'te, gazdă, nu mă da
 Că ț-oi da o malotea,
 Cu florile cît palma,
 Luată din Slatina..

.
 Seara cam pă la apus
 Cînd iel la curte fu dus
 Cu tovarășii 'n rînd pus
 Așa cînta cu glăsu sus:
 — Staū în drum și mă gîndesc
 Ce să m'apuc să muncesc,
 Că nădejdea mî-a răpus
 Ședeam pă gînduri pus,
 Aminte ce mî-am adus,
 Mă uitam în jos pă luncî,
 Văzuî oameni, muleri, prunci,

Cu plugurile la munci,
Că toț îmbrăzda mereu.
Că doi boi ce avusei,
Dă vremi rele-l răpusei,
M'am miluit și m'am rugat
Dă chlabur și dă bogat
În seamă nu m'a băgat.
Î-am cerut boii 'ntr'un ceas
Să-mi ar și ieū preț d'un pas,
Nevoii să nu mă las.
Dar nilă n'a mai rămas,
Atunci mă'ntorsei și ieū
Și zisei în gîndu mieū:
D'o vrea bunul Dumnezeu
Să umble și plugu mieū
Săbghioara să-mi fac plug
Pchistoalele să le 'njug
Să pui într'o parte fesu
Să trag parte dintr'ales
Unde-o hi cringu mai des
Să trag brazda dracului
Dă mai susu dealului,
Dealului Ardealului,
Pin' la capu satului,
În dreptu ș'al bogatului.
A spus Jiianu legat
A stătut dă mi-a cîntat.

Telega — Moș Ioan, 65.

IV

Foaie verde, foaie lată,
La cruciulița dă pîatră
Să 'ntilni fată cu fată:
— Ce-oî să ne facem noi, surată ?

C'am rămas nemăritată,
 C'a luat flăcăii 'n armată;
 Să dea satu 'n judecată,
 Să dea drumu la flăcăi,
 Să ne mărităm și noi.

Slănic — Voicu Dragomirescu, 21.

V

Cuzea, iel a dat pământ la clăcași. Ierea boer de neam, care nu plăteau bir, ierea sudiți austrienți, ăștia plătia un galben pă an la conțu nemțesc¹. Și boerii avia robi Țigani, și Cuzea i-a pus la bir pă toț, și pă boeri și pă Rumini și pă Țigani, d'opotrivă pă toț la toate dările; după cit pământ a avut a plătit foncieră, care n'a avut dă loc n'a plătit, da contribuție a dat.

Așa a făcut Cuzea atunci, da n'a putut trăi mult, din pricina boerilor, căci le-a luat moșiile.

Izvoară — Ion Pisău, 70.

VI

Nunta boerească dar nu dă, iei fac joacă; beaŭ mă-nincă, și nunta rumînească a oamenilor ăștia dă jos să face cu dar și plătește fiecare om doi franci, altu trei, după cum sînt și iei.

Întîi să 'nțelege ăi tineri, mireasa și ginerica, pă urmă să duce ăi bătrîni și să 'nțelege din zestre, ban dacă are îi dă, pământ, yite. După ce s'a 'nțeles pă urmă fac masă, cincî, șase, douăzeci dă inși, asta-i masă fără dar, dă la logodnă. Să isprăyește apoi pînă la nuntă; la două, la trei săptămîni să duce și tirguește la tirg. Pă urmă yine sorocu nunții și face nuntă. La nuntă pune lăutari,

¹Consulul.

yin oameni cu pocloane; pîlne, turtel, mere, pere, ce are Ruminu. Ginerica cu mireasa odată merge la biserică; cîm merge la biserică dau pistoale cînd iesă afară dă trage un pistol, două. Ş'apoi după ce yin acasă dau mai multe pistoale, ş'apoi să face nunta la casa ginerichii. Acolo părinţii stau pă scaun şi le toarnă apă pă mîini mireasa, şi să spală şi pă urmă-i dă un pahar dă yin socru miresii, şi-i pune în pahar un franc. După ce merge dăla biserică acasă pune masa, ziua, seara apoi iar pune masă, ş'atunci dă dar, plăteşte doi franci, trei franci, ai mai dă jos dă mai puţin, ai fruntaş mai mult.

Izvoară — Ion Pisău, 70.

VII

Îera numa v'o cincizeci dă case; acuma sint aproape dă patru sute; streini nu sint; stăpinirea a crăpat satu 'n două, îera doi pîrcălabi, unu lăa părăle pă Ungurenii, alălalt pă pămînteni. Satu s'a despărţit acum d'o şaizeci dă ani, în zilele lu Ştirbei. Am intrat atunci în slujbă, îera la 51, atunci s'a 'nceput cu graniţa pă munte: am ieşit din slujbă la 60; mi-am văzut dă necaz, dă tirla mea, dă casa mea.

Mîneicii pămînteni — Neculai Ion al lu David, 74.

VIII

Cînd a croit a face armată intii cu funia-i prindea; dacă nu-l putea prinde pă flăcău, nici nu-l punea.

Îe şaizăci dă ani d'atunci; nu ştiu cine îera domn p'atunci; m-e teamă că îera unu Caragea; ala a vindut robii pă Ţigani la boeri; cum a ieşit Cuzea i-a dăşrobit pă Ţigani dă pin curţii.

Cuzea îera om bun, galanton, dulce la cuvînt, la

treabă; la oameni a dat pământuri, l-a înlesnit. Să-i ușureze Dumnezeu țărina.

Cerașu — Săhache Spătaru, 70.

IX

A fost un părat, și 'mpărătița făca numa fete, ș' acușa împăratu s'a supărat pă ia. După ce face numa fete, iel i-a zis „numa fete faci, flăcăi nu-m faci?“ Acum iel plecând într'o călătorie departe, ce a zis: „Să nu te gădesc că mi-ai făcut iar fată, că-ț tai gitu.“ Acușa a venit timpu ș'a făcut tot fată. Ce să facă ia? S'a tinguit, cind o veni împăratu, îi tale gitu. S'a vorghit cu moașa care a moșit fata că nu s'o găsi un băiat să ștlimbe: „Să dăm fata și să luăm băiatu.“ A dat vorbă pă colea ș'a găsit la un vecin, colea aproape dă curte, la un olar care face oale. Ș'a dat vorbă că „să poate să ștlimbăm?“ — „Să poate.“ I-a dat ceva parale că avea parale păratu ș'a ștlimbat. Și pă cind a venit împăratu a găsit-o cu băiat. Apoi părerea bună a 'mpăratului că a găsit-o cu băiat. Da numa 'mpărătița și cu moașa știia. Acu ce face 'mpăratu dă dragostea copilului? Numa 'n trăsura cu iel mergea, îi iera drag dă băiat. Ș'a venit vremea plimbându-se 'mpăratu cu iel, după ce s'a făcut băiatu mare, de zece doisprezece ani, așa mergind pă drum în trăsura, ce-a zis băiatu? „Tată, ce mai pământ dă oale tată, aicia, zice.—„Dacă ie pământ bun, cine să facă oale?—Îeū fac oale, a zis băiatu.“ Nu s'a supărat împăratu, a stat în loc, ș'a lăut un ștuc¹ dă pământ și l-a sucit, l-a 'nvirtit, ș'a dat oala gata. Păratu nu s'a supărat, zice „asta-I meșteșug, trebe în lume și oale.“ —Îel nu știia că-I neam dă olar.

Maî trece un timp dă vreme și să face mare băiatu dă 'nsurat. După ce să face dă 'nsurat a 'ndrăgit fata ola-

¹Bucată.

rului pă care a dat-o 'mpărătița de-a știimbat-o. Împăratu s'a supărat pă bălat, zice: „Măi băiete, dă ce pui ochii pă dă cei săraci, zice, să lûăm dă sama noastră fiete“. Bălatu zice: „asta-m place mie, nu-m trebe alta“. A și lûat-o. După ce a lûat-o nu prea ținea 'mpăratu samă dă ia. Așa, ce să facă 'mpăratu? Avea o judecată grea la o o parte dă loc: scăpase un mocan oile într'o vile și le-a prins al cu vița și le-a închis. Ș'acușă al cu vița cî-a zis? A zis că să le ia dă cotrobont¹, să le cotropească pă toate. Acușă s'a dus împăratu la 'nfățșare; nu s'a putut despica lesne judecata, hin-că lera grea. Mocanu nu să mulțumia așa să ia oile dă cotrobont. Așa s'a dat cu idilea² 'mpăratu, s'a gîndit așa: „Ia să iaū pă noru-mea la judecată, să văd ia ce grăește.“ Merserà cu dînsa la judecată. Dăpă-ce a mers la judecată, ia a 'nceput a vorbi. P'al cu vița a 'ntrebat acolo ce-a stricat oile, dac' a intrat pîn vile. Și ala a zis: „A mîncat frunza dă pă vița și strugurii.—Dac' a mîncat frunza și strugurii, vița n'a mîncat-o? — N'a mîncat-o, zice, pă vița.“ Așa nemîncîndă vița, uîte ce-a zis ia acolea: Vița face alț struguri la anu; să ia rodul dă la oi ce-a rodit oile 'ntr'o vară; oile face alț miei d'alt an; vița face alț struguri. Și s'a mulțumit și mocanu și al cu vița dă judecata nurilor împăratului.

D'acia 'ncolo a lûat-o tot pă dînsa la judecată apoi; ia știia ce să vorbească. N'a mai urit-o 'mpăratu, a ținut sama dă ia. Îera neam dă boier, d'aia știia ce să vorbească. Neamu dă olar știia să facă numa la oale; nu știia să judece.

Cerașu — Sănache Spătaru, 70.

¹Contrabandă.

²Ideea.

X

La noi rău trăim, că n'avem pământuri d'ajuns; pădurile care am avut s'a mintuit, s'o tocit; yiță numa v-o zăce pogoane; să făcea prune pin' acuma; le-a luat Dumnezeu, le-a mincat iermi¹; le puțin și fin; le loc sărac, munte, muchii; mai lesne nu crește nici o alimană² dă pom ca salcia și aninu și mesteacăn; cin să făcea, să făcea mere și nuci; cireș cite unicu singur și cite un sișeu.

Bătrini—Neculai Stanciu, 56.

¹Viermii.

²Fel (probabil alterat din „animal”).

ILFOV

ILFOV

I

Simbătă seara joacă flăcăii și fetele bradu la mireasă. Să stringe apoi toți acolo la mireasă; iar ginerica aduce pâ nuni și stați la masa fără dar. Duminică dimineața să ducă la un puț spre răsărit dă casa miresii și scoate mireasa o doniță dă apă ș'o joacă cu un băiat care are părinții 'n yiață¹. Pune un șervet pîn coada doniții și pune cli-va bologan² în doniță și după ce joacă apa pîn'acasă la toate rispintiile, o varsă și banii i la lăutarii. Pă la nămezi yin fetele și femeile cu plocon la mireasă. Și 'nainte dă plecare la biserică iar joacă bradu și ia flăcău ce-a jucat bradu un șervet mare, aduce un pahar dă yin ș'o turtă și frînge turtă, ș'o aruncă 'n patru părți, și yinu-l aruncă tot așa. Soacra mare pune 'n sinu ginerichii cevașilea cu ce-l dăruiește; iar ginerica-i pune 'n sinu soacrii tot la fel. Ș'apoi pleacă la biserică. Cîn yine dă la biserică îi trage 'n casă p'amindoi c'un șervet dă git.

Luceanca-Butimanu — Ioniță Ovăzaru, 63.

¹Viață.

²Banl.

II

La Măcinici femeile fac colindețe mici, le dă pin cuptor ș'apoi le pune 'n căldare dă le fierbe. Le pune pă urmă 'n cenace și toarnă miez dă nucă și cu zacăr pisat, ș'apoi împărțește la vecini. Oamenii fac nouă grămez dă gunoale și le dă foc: ci-că să'ncălzesc morții, ș'apoi să-dește pomii.

Poțenarii-Vulpești — Ion Stan Birligiu, 59.

III

Am rămas singur acasă și tare-î rău. Mă dor picioarele dă la ghenunchi în jos dă nu mai pot. Baba s'a dus la schit pă la nepoat'-sa că blata fată-î bolnavă dă cîn s'a acioat acolo ș'ar avea nevoie să-î dăscinte baba, că pricepe nevoie mare.

Movila -- Alecu Chiriță, 62.

IV

La Simbăta morților femeile să duc la chimitiru, tămiază la morminte, înghenunche dă trei ori ș'apoi ghine și'mparte pomnețele.

Cocloc — Ene Voicu, 58.

V

În Joia furnicilor, femeile fac turtă și ia brinză și să duc cu copii pă băligar și dă dă mănăncă acolo așa, și aruncă firimiturile, ci-că pentru furnici să nu ghie în casă, să stea dor pă băligar.

Brătulești — Ioniță Dobre, 72.

VI

Noi ducem preduftu¹ dă la ghite acilea la lăptărila Coroanii. Unii mai smecheri, mai pun apă ș'apoi o pat rău când il grăduște domnu lăptar. Le dă amendă ca să-l învețe minte să mai umble cu hoții.

Periș — Ion Rădoi, 63.

VII

O yinit anu trecut o cocoană dăla București cu premaru și cu siglitaru dî-o strîns țoale d'ale noastre, ci-că să le ducă la dispoziție² să le vază boerii, adică după cum ni-i portu nostru p'acilea.

Da nu'ș ce păcatele or hi făcut cu iele că nu ni le-a mai adus. Te trezești că li-o hi dus pin alte țări streine.

Vălenii-Buriasî — Ion Gligore Conțiliu, 58.

VIII

Cîn fată vaca, daca vrei să ai lapte, duce laptele și-l toarnă la rădăcina unui măceș iar p'ormă-l duce dă-l dă pă gîrlă ca s'aibă lapte mereu ca apa la gîrlă. Unele fâmei dă necaz pă altele să duc și jumule din griu dăla cîmp și-l duce acasă și-l fierbe și-l mai dăscintă și vaca pierde rodu, nu mai dă lapte.

Tîncăbești — Nae Snagoveanu, 68.

¹Productul.

²Expoziție.

IX

Dă cin Ghîorghe-al meu s'a dus
 Trei garoaje'n poart-am pus,
 Și niciuna nu s'a prins,
 Cite trele mi s'a stins.
 Arză-te-ar focu dă trin
 Cin te-auz, mereu suspin;
 Pă Ghîorghe mi-l ocolești
 Și mi-l duci la București.
 Vai surată, vai surată,
 S'a dus băeții 'n armată,
 Ș'a rămas tigorile,
 Să 'nvirtească horile.
 Să ne rugăm dă ciocol
 Să dea drumu la flăcăi
 Să ne mărităm și noi.

Fierbinții-de-Sus — Sandu Ioniță, 56.

X

Cînd o da cinevașilea cenușă cu cărbuni în noaptea
 dă Pilipi, atunci vine lupu și-l mînîncă cevașilea dă pă
 lingă casă; dă n'are ce minca, atunci-l mînîncă pă el. Așa
 s'a'ntîmplat cu sora lu Dinu Bailă dîn Meri Petchi. Dînsa
 s'a semetît ș'a dat cenușă cu cărbuni afară 'n noaptea dă
 Pilipi și cînd a ieșit afar', a sărit lupu la ia ș'a omorit-o.

Fierbinții-de-Sus. — Sandu Ioniță, 56.

XI

Foaie verde dă dudău,
 Calule, căluțu neșu,

Ce te-abaț din drum mereu?
 Or Ț-e greu trupșoru ție?
 — Nu m-e greu trupșoru tău
 Și m-e greu năravu tău:
 Pă la cîte circiumi treci
 Pă mine dă gard mă legi
 Și-ń dai fin nuțelile
 Și grăunță-ń beaū balile.

Berceni — Sterea Lixandru Conțeanu, 29.

XII

Cu boerii trăim greu dă tot, ne dă cîte doo pogoane dă loc, im parte: unu al mîeū și unu al boeruluī. Apăi ne cere zile dă facem cu caru, o zi cu căruța la un iectar, și doo cu mîinile. Apăi facem străpost ¹ citi-o chilă la pogon, la gară saū la București. Ii dăm și trei puī dă găină; pă urmă douăzeci dă oo, dă lume, dă om. Și dijma iese im parte cu arindașu. Aminterea ne ia și coceni, doozeci dă znopi dă pogon, și cincī banī ² dă pogon dă pîndărit dă-l silvește ³ la curtea dînsuluī cîn sîn bucatele strînse la tabără.

Berceni — Dumitru Drăghici, 45.

XIII

S'a bolnăvit Țiganca Țiganuluī ș'a trimes un copil mic la popă: „Du-te, zice, tată, să vile popa s'o oțălească și pă mă-ta, că i-o oțali și tata f'un ⁴ topor“.

Popa s'a dus la streășina casii ș'a prins un ghiespar ⁵

¹Transport.

²Cinci gologani (= 50 de bani).

³Il „servește“, il duce.

⁴Vre-un.

⁵Viespe.

și l-a dat în mina Țiganului ș'a zis: „Să nu'njuri, că pierz anafura din mină“.

Țiganu a strîns mina pin'acasă; ghiesparu l-a supărat tare la mină, l-a mușcat. Cum a ajuns acasă: „A na, mamă, cască gura, că anafura mî-a spart mina; d'o umbla și 'n burta ta cum a umblat în mina mea, toț dracii te ia“.

Pă urmă a murit mă-sa ș'a venit popa.

Berceni — Dumitru Drăghici, 45.

XIV

Pă cer să schimbă ceru dă să face un drum, să numește că le drumu robilor; ala-l drumu nostru, c'am rămas noi robi la boeri, robim noi toată vara și toată iarna. S'a dăzrobit Țiganii ș'am rămas noi Ruminii.

Berceni — Dumitru Drăghici, 45.

XV

La bobotează, flăcăii fac steag dintr'o băsmă mare și-l pun în vîrfu unei prăjini. Prăjina e'mbrăcată cu bete. Steagu ăsta să chîmă iordan. Să duc la popă și-l pun francu jos și iaă căldărușa cu aiasmă. În ziua dă Sfintu Ion pleacă pin sat. Pă care 'l întilnește-l iordănește. Îl ridică de trei orî în sus și-l stropește cu aiasmă. Trebuie să cinstească pă flăcăi.

Dacă ie cineva cu trăsura saă cu sania, il ridică cu totu. Păla case umblă cu frigarea ș'adună carne ș'apoî o vinde și 'mpărțesc baniî.

Gruîu — Nicolae Mititelu, 61.

XVI

Îeū sin plugar az: îeū mă duc la boeri și mă 'nvoiesc — dijma una ș'una; dup'ăla cum nî-om putea 'nvoi.

Afară dă una ș'una facem arătură, seceră, dăm puî dă găină, oo, transport, la fiecare pogon o chila, la fiecare pogon o zi cu caru, o zi cu miinile.

Berceniî-Dobrenî — Petrea Ivan, 40.

XVII

Porumbu-l culegem și-l ducem la tabără, tabăra ie un cimp mare a boeruluî, ie pîndaru boeruluî acolo și păzește; pîn nu terminează boeru la plug nu le dijmuește la nici unu, nu le dă voie să ia un porum.

Berceniî-Dobrenî — Petrea Ivan, 40.

IALOMIȚA

IALOMIȚA

I

Greū tată, greū dă tot ierea pă vremea Turcilor!.. O hi fos ghine și 'n țara asta alte dăț, da atunci ghinele-l lăa Turcu. Of! plătiām dajdīe cincī sfaņț la sferț pă an. Plătiām șaizăci dă lei claca la ghionoile dă arindași, sco-ghi-I-ar coțofenile, și nu ne lăa parale, munciam pînă vedeam verde și tot nu ne plătiām. Ierbărit dă yita mare un sfaņț. Of! sārăcan dă noi! Cîn vinla cîrpălabu¹ pîntru ghir și cu dorobanțiī cu călcete², ba mai avea și așcheri³ cu lei... țin'te chieptule să nu crăchi, iț vinla să lei lumea 'n cap, dă n'aveai să dai în ceasu ăla. Punea ghiciu pă noi și dîn pămînt, dîn iarbă verde, trebuia să-I dai.

Apți cîn pornia Turcu cu război și ne lăa dă bellic, p'acolo rămīneam. Rămīnea ghīetele neveste văduve și ghīetiī cochilaș pă drumuri și puțin îi pāsa stăpīniriī dă noi. Vinla Turci negustori dă stringea yite pă ce apă nu curge și ne punea dă le plimbam caiī pînă să usca nădușala după lei; iar Turcu intra 'n casă și punea pă ghīata nevastă să-I facă plăcinte. Of! Doamne! rău mai ierea!... Cîn mă gīndesc par'că să cutremurā carnea pă mine.

¹Pîrcălabul.

²Cizme răsfrīnte și cusute cu găitane.

³Soldați turci.

Dă multe ori ne trecea decindea¹, cărindu-le cine știie ce. Fel dă fel dă belele— s'a isprăyit. Ș'am dus-o, așa, tiriș-grăchiș pînă la vinirea Domnitorului Cuzea, hi-I-ar țărina ușoară, p'acolo pă undi-o hi! cîn toate cele ce-ț spusei să duse, par'că li-a lăat zăporu². Ni-a dat pămînt, a făcut oștire, școli, a gonit Grecii și li-a lăat moșile, a oprit ghiru Turcilor și multe, multe... Ocaua lui pă undi-o hi! Drept om a fost și tare mindru ierea 'n haînele lui dă Domn cu apaleturi³. L-am văzut în trei rinduri. Și n'a trecut mul și spurcații dă ciocoii l-a mincat fript, minca-I-ar răznirița să-I mănince! Bree! par'c'a fost ieri! Ce repede trece vremea, în pohida noastră.

Văldomir — Pandeale Stan, 83.

II

Îeream în oștire, grănicer d'ăi dă pă marne⁴. Făceam parte din compania dă călărași și ieream op sute obzăci dă omeni, cu un maîur, un căchitan și trei ofițeri. Cînd am ajuns la București, ni-a ieșit 'nainte trei ghinărari la Cotroceni. Pă Domnitoru Carol l-am priîit pă ulița Gijmigiului. A trecut pîntre compania noastră în trăsura cu Brătianu și l-am dus la Nitropoliie d'a jurat ca să ne hiie Domn.

Nu ț'am spus cum am jurat noi cînd am intrat în oștire: „Jurăm să ne vărsăm singele pă marne¹“. Pă noi, dă pă lingă Dunăre, nu ne putea duce 'n război, în altă parte, că păzeam granița. Așa jurasem.

Văldomir — Pandeale Stan, 83.

¹Dincolo de Dunăre.

²Revărsare de apă.

³Epolet.

⁴Margine.

III

Ținem și noi că așa am apucat din vacu dă dă mult, cîn lumea erea mai bună la Dumnezeu. Nu le ghine să mănîncî măr nou pînă 'n ziua dă Sfîntu Iliie, cică atunci Dumnezeu pune dă scutură 'n rai măru cu mere dă aur și nu lasă pă morț să să aprochie dacă mă-sa or ta-so a mîncat aici mere. Nu le ghine să s'arunce măru 'n sus pînă la Sfîntu Iliie, că din bătrîni am apucat așa, cic, atunci bate chîatra bucatele.

Da unde mai ține toată lumea acum, doar ai mai bătrîni să mai gîndesc la Dumnezeu!

Cîn tună și sfulgeră Sfîntu Iliie umblă cu căruța și caii dă foc pîn cer și gonește necurații. Și cîn trăznește din ghiță atunci sfulgeră.

Nu le ghine atunci să ții ușa casii dăschisă, nici fe-reasta, și să gonești cîinele dipă prispa casii.

S'aprinz tămîie 'n casă și să te rogi la Maica Dom-nului să ierte toate și să să ducă pă pustiie, dăparte d'ăst loc.

Ceacu — Mariia Tudor, 72.

IV

Hi, hi... apîi ieū știu c'a fos Turcii. Stăi să spui din cap. Turcii a 'nnebunit pă oameni. Nu putea să ia lemne din pădure, că Turcii-i bătea, le lăa ochincile și-i omora.

Oamenii a trimes carte la Muscal, nî-a spus niie moș Stoian al babii Cula. Și Muscalu a trimis lăz cu haîne multe, ș'un om s'a 'mbrăcat cu haîne d'alea și s'a dus la horă și Turcii cum l-a văzut l-a tăiat.

Toț oamenii s'a 'mbrăcat atunci cu haine ș'a 'nceput să tale pă Turci, că și ieî tăia cochiiî noștri.

Uiti-așa știu ieû dăla Plevna.

Ceacu — Chirana Petcu Simion, 80.

V

Hi!... ieû vez, ieram nica, ni-a rămas un laț la război. Taman mă duceam la ușa să intru să ȳes, cind auz ciț, ciț, ciț, ciț, ușa; am dășchis, ițele, vatalele și spata iera rupte drept în două. Ieû strig: „mamă!“ ia ni-a zis: „fugi d'acolo să nu mai 'ntraț la război. că sin Rusaliile“.

Mama a lăat un braț dă pelin verde ș'a aruncat peste război, ș'o săptămână n'am dășchis ușa la război unde iera. Cîn ni-am dus dipă ci-a trecut Rusaliile, și ițele și vatalele toate iera bune. Rusaliile sin zile dă pri-mejdie — d'aia le ȳinem noi.

Ceacu — Chirana Petcu Simion, 20.

VI

Boierule, ci-o hi gindindă cu noi ăi dă sus? Ai vă-zut dumneata girla? yine apa gros! Uite frate, ieste mai ghine dă zece ani dă cîn n'am mai văzut așa ninune. Ci-o hi făcindă ghietii clobani pîn baltă! Da ghietele yite! Da o hi vinită soldaț să spargă ghița?

Călărași — Petre Rădulescu, 37.

VII

Ei! Domnule profisor, nunțile țaranilor inainte vreme să făcea cu mare alaiū și curat ruminești. Începea tām-bălău dă joî seara și să isprăyia taman la săptămână. Joî

incepea nuntași cu bradu flăcăului la socru al mare, iar simbăta 'n vreme ce gimerica să spăla și tunde și lăutarii cînta cîntece dă jale și maică-sa-l bocea și plîngea, la socru al nîc, la fată, să juca cît îi bătătura dă mare bradu și 'n capu nîresii să frîngea turta spoită pă d'asupra cu nîiere, dă care p'atunci iera mai dîn belșug în țara asta. Noaptea să juca la fată cununile, iar la flăcău socru mare avea masă și iera veselie mare, că și oamenii avea buluc mare dăla Dumnezeu. Duminica după ce 'ncărcam zestrea etii pă care, o purtam pîn tot satu, ne duceam la primăriile și d'acolo la biserică și cînd ieșam d'aciia să hi văzut chiote: „păzește soacre mare“, strigam așa ca să-i dăm dă veste c'am isprăvit și să gătească ploștile cu yin și buriile cu rachiū. Și cînd ajungeam acasă soacra mare ne ieșă 'n prag 'nainte și 'nfășura pă tineri cu un ștergar pă după git și după ce le punea florî la urechi îi băga 'n casă. Să dădea daruri la neamuri și pă bătătura casii să juca horî mindre și bătute, nu 'nvirtituri d'astea nimțeștile ca acum. Lunea o 'ncepeam cu uncropu, cu rachiū și cu toate ghidușiile lui. Marțea iera plăcintele, nîercurea rufele, și tot așa ntîndeam danțu pînă joî seara cîn tinerii să ducea la socru al nîc ca să-i lerte. Așa ierea pă vremea veche, și oghicefurile astea a 'nvechit ca și noi, acum a ieșit alte alea și sin și necazuri mai multe.

Șocariciu — Dima Ghîorghe, 75.

VIII

Cînd am ajuns întîi la Plevina am făcut rădute dă tunuri pîntru trei baterii și după ce li-am firșit nî-a simțit Turcii ș'a 'nceput să dea focuri ș'a rînit trei inși dîn cumpania noastră, ierea cu noi și sârjantu Stan dîn comuna Rasa, și trăgîndu-ne 'ndărăt nî-am supus unor șanțuri dă yîi părăsite, ș'a două zi am mers în Valea Plîngerii 'n care am așăzat bivăacu acolo ș'am

inceput a intra 'n gardă pă șanțu rădutiî. Noi am mai lucrat cu rădutele, pînă cînd am vinit aproape dă răduta Turcilor și ieram așa dă aproape că unîl dă ștîfa turcește, puș dă ofițerii noștri, întreba pă Turci că au ce mai minca, și iei răspundea că au pîine dăstulă, ș'ofițeri i li-arunca cîti-o pîine, ș'asa le ceream și noi pîine crezînd că n'are dă loc, și ne răspundea c'a două zi la opt yine ș'a lor caldă.

Ș'am stat in gardă 'n rădută cam nouăzeci dă zile fără să 'ntrăm in foc. Într'una dîn zile pă la ceasu șapte dă dimineață am auzit c'a fugit Turciî dîn rădutele Pleviniî și ieșînd și noi dîn rădutele noastre pă unde s'auzea împușcături ni-am pominit c'un ofițer rus călare care dă o irtile cătră domnu colonel, care ne spune că Ozmân Pașa s'a predat și că noi cu voia lu Dumnezeu o să ne 'napoîem la casele noastre.

Șocariciu — Marin Dudă, 64.

IX

Teiule cu frunza lată,
 Ce ghine nî-ai prins odată,
 Cînd dă poteră fugeam
 Supt umbra ta nî-ascundeam,
 Dă poteră că scăpam.
 Foaie verde matostat,
 Staî pă gînduri rezemat
 C'oî să plec la Calafat,
 La cel ciolpan¹ dărimat
 Dă scumpe harme 'ncărcat.
 La umbra ciolpanului
 Dorm stăpîniî harmelor,
 Da pă nume cum îi chîlamă?

¹Trunchi.

Unu-ni iese Stăniloi,
Stăniloi din Brăiloi,
Ș'altu-ni iese Macovei,
Ș'altu-ni iese Neculai,
Arabagiū dă cai,
Face pîn Craiova vai!

Șocariciu — Marin Deacu, 35.

X

Foaie verde bob năut
Ș'am să plec la Cimpulung,
Cimpulung la Asan turc,
Să-i măsoz grajdu dă lung
Și chivnița dă adinc,
Să-ni aleg d'un cal porumb,
Lung în trup și scurt în git
Cum ie bun dă zurbalic.

Șocariciu — Marin Deacu, 35.

XI

Mai vorghim și noi pîn sat dă pirdalnica asta dă
răzvoluție din țară; cică s'a sculat oamini și cere să le
dea stăpinirea pămînt. Ie rău acum. Vez dumneata, ieū
în vremea mea am apucat timpuri grele. Ni-aduc aminte,
ieram țingău¹ la patrușesopt cind a fos libertatea, ș'um-
bla cuconu Tache cu steagu și' ndemna pă oamini să
meargă la București. Că vez dumneata, ciocoi atunci
iera dă mai multe feluri: unii boieri dă neam, alții pos-
telnici și unii mazili. Dă childă vorghesc ieū cu dumneata,
daca vreai să ie boieria, o plătia cu bani și nu mai

¹Copilandru.

plătiai ghir și nu făciai nici miliție. Și trebuia să stai naintea boierilor zmirna și stirceaî căciula sup suptioară dă crăpa. Dă cin cu libertatea a căzut boieriile și s'a pus ghiru p'avere; da oaminiî n'a făcut atunci ce zice că fac acum.

Maltezi — Stan Dragomir, 77.

XII

Ni-aduc aminte că la cinzeșpatru a vinit și Rușii aici, cari-avea forma¹ ca la călărașii noștri. Atunci am mers salaor la Muscal d'am cosit fin, că ieram otăriț a face hiteș-care citi-un număr dă căchițe. Da la Cireșar Muscaliî a plecat dăla Silistra 'n țara lor dă s'a bătut cu Franțuzu și Inglezu. Atunci Rusu, taman la Ovideniie, a fos ghiruit, cin dăduse un yifor mare. Să vorghea că Bunaparte a fos prins dă Muscal și 'nchis, și cică s'a făcut bolnav, și cind a dat în dirdură să moară i-a adus un duhovnic să-l spovedească. Bunaparte l-a omorit și după ce l-a dăzbrăcat i-a luat ainele dă s'a 'mbrăcat cu ieie ș'a fugit în țara lui fără să-l bănuască. Și cică după ci-a ajuns în țară a trimis vorbă Muscalului că: „rindu trecut Dumnezeu l-a bătut, da acuma vreaū să te bat ieū“.

Maltezi — Stan Dragomir, 77.

XIII

A fos domn unu Ghica cari-a pribegit, și după iel a vinit Știrbei. Țsta a stat șapte ai, și după iel a vinit Cuzea din Moldova. Atunci stăpinea Turcu și noi ieram clăcaș. Clăcuîam² la prochietar două zile pă hiteș-care săptămînă cu mîncarea noastră și ne plătea și șaizeci dă

¹Uniforma.

²Făceam clacă.

banî pã ziua dã lucru. La Turc cîn munceam ca salaor în Dobrogea ne plătea numa cite cinzeci dã banî pã zi, citi-odată dã loc. Cînd a vînit Cuzea la şaîzeşpatru, am scăpat dã obăgiile şi dã străpoarte¹. Dam dijma dîn zece una, adică nouă la om ş'a d'a zecea la cîcoi, şi făceam un pogon dã hiteş-care om. Pîi unde mai pui c'a dat şi pămînt!

Maltezî—Stan Dragomir, 77.

XIV

Am făcut armată cu schimbu şapte aî. Bechetu-l² aveam la Dunăre, ş'acolo soldaţii făcea 'n vac dã caraulă. Pã mine mă grădase căprar, şi ştiî cum aveam funcţia asta, duceam mare grijă sã nu mă găsească v'o stăpinire în nerăgulă, cîn vinia dăla cîntălare sã ne cotoroleze. Stăpinirea vinia mai des noaptea şi trebuia sã dai lozinca, c'alfel sã făcea bucluc mare, dã nu te mai cotoroseai dã daravelă, şi d'aia noi stam toată noaptea dã povesturi.

Maltezî—Stan Dragomir, 77.

XV

Din vechime am apucat pã pîrcălabu dã stringea dăjdiile pã răboj. Atunci nu îera cîntălare; îera nişte juraţ, adică dipotaţ aleş dã comună şi lei făcea tot ce sã cerea dã stăpinire. Da le îera frică grozav cîn vinia zapciu, cã-i bătea pînă-i znopea.

Da cum vâz, povesturile mele o s'ajungă la Bucureşti, cã sã vede treaba cã d'aia le tot slomneşti³ pã irtiie.

Maltezî — Stan Dragomir, 77.

¹Transporturi.

²Pichetul.

³Insemni.

XVI

Pă vremea mea fetele purta în chicioare hileri și flăcăii și bătrînii purta pantofi și cizme turcești. Ce, ca acum? Acum lumea-i fodelă rău, cu toate că-s vremurile mai grele. Îeu aveam patru, cinci sute de franci, îi băgam în pămînt și nu-i dau pe fleacurile astea de azi! Acum s'a luxit lumea, Domnule. Ocaia de yin iera și cu două parale. P'atunci oamenii purta poturi¹. Nu să purta p'atuncea ghete. Cine să'mbrăca nemțește trebuia să știie carte. Fetele purta pistolci dinainte și dinapoi, nu ca azi doamne ferește!

Bordușani — Tudor Glăvan, 76.

XVII

Cînd a lăsat Moscalu Brăila — că 'nainte vreme Brăila iera a Turcului — a stat la noi Moscalii șapte ani de zile. Ș'atuncea tăia yîta d'aici dăla noi ș'o duceau. Ș'asa s'a 'mputînat yiile la noi. În timpul războiului toată lumea a fugit de Turci, numai unul nostru a rămas. Îeu n'am fugit. Doar am trimis nevasta și băiatu', cu calabalicu la Cosimbești pe Ialomița, iar îeu m'ascundeam și durîiam pe pod de frică. Toți oamenii ieșeau seara din sat, să ducea pe cîmp. Aici vinia Cazacii și fura d'ale mincării. Vinia și Cerchezii dăla Turc pe baltă și fura toate yitele care le găsia 'n baltă.

Bordușani — Tudor Glăvan, 76.

XVIII

Îera o nevastă și i s'a bolnăyit bărbatu. A tras ia cu dînsu v'o lună, două, dacă nu mai ghine, și dacă v-

¹Șalvari.

zută ci n'o si mai să'ndrepte. I-a 'ntrebată: „mă omule, zice, văză ci nu mai mergi spre ghine și tu ai si te chierz; da ieū ce si faci, si mă mărită daca ti-oi chierde?”

Așa, omu să gîndi: „apii de, nevastă, zice, si te mării, da si caț omă, zice, totă cam di itatea mea” — İera omă ca di cinzeci di ani.

Dar İa ce-İ răsunde? „Apii daca n'oi găsi unu di cinzeci, si nu İau doi di cite douăzeci și cinci”?

Cînd aude İel așa, i s'a firșitū yiața curîndū, curîndū. Și să petrece İelū și-İ gîtește dipă oghiciu mortuluİ. Acuma, di unde... și nuntă 'ntimplată totu 'n ziua aİa piste uliță. Ce si faci İa? La mortū si să ducă, or la nuntă si să ducă? Zice: „mă ducū si catū o babă si meargă dipă İelū și İeū mă ducū la nuntă, ci scapū nunta, zice, pină l-oi İmmorminta”.

Ș' așa merge și găsește o babă cum sin babile: „mătușă, zice, si stai la coșciugū pină yine popa și si-lū ducei la groapă, zice, ci İeu-ț plătescū; İț daū un găvanū di făină ș'o bucată di slănină”.

Ș'asa baba să bucură și vini. Femiİa, dac'a vinitū baba, a mersu'n casă și s'a priminitū și s'a dusū la nuntă. Dipă aİa n'a mai trecutū multū ș'a vinitū popa ș'a pornitū mortu la groapă. Tuma pi lîngă nuntă İera drumu. Așa, baba-İ plîngea dipă cumu să legase; da İa-ș plîngea păcatu İei:

„Săracu di mine!
Or İi-o da, or İi-o da,
Or oi plînge di giaba...?”

Da femiİa 'n oră¹, cînd aude:

„Ba ț-oi da, ț-oi da,
Și slănină și făină.
Zi mă!...”

İa-İ da coraj Țiganuluİ.

Găița — Ion Burnache, 77.

¹Horă.

XIX

— Du-te neică, du-te,
 Du-te di te culcă;
 Nu-ț mai chierde somnu,
 Ci nî-a vintû omu,
 Ș'a vinitû cam beatû,
 Șade 'n patû culcatû
 Și cată 'ncruntatû
 Ca un leû turbatû.
 — Unde si mă ducû
 Singurû ca un cucû?
 — Verde peliniță,
 Du-te 'n grădiniță,
 Ci ț-am așternutû
 Foițe di nucû,
 Căpătîiû ț-am pusû
 Foițe di fagû,
 C'asa nî-aî fos dragû;
 Așternutu tău
 Chieptîșoru nîeû,
 Pernîșoara ta
 Țîțîșoara mea.

Găița — Ion Burnache, 72.

XX

Verde foaie di mohorû, dorû și iar dorû,
 La fereasta din oborû „
 Bate murgu din chicîorû, „
 Da nu bate ca s'adormû „
 Și bate ca si mă scolû, „
 Si-l daû finû și orzișorû, „
 Si-l puî şaûa ghinișorû, „
 Si mă plimbû pi un' nî-i dorû: „

Pi la fraț, pî la surorî, dorû și iar dorû,
 Mai cu focû pî la puîca, „
 Care nî-a friptû inima „
 Și nîie și multora. „

Găița — Ion Burnache, 77.

XXI

Trei dofturî a plecatu'n țară si să ărânească. Și unde li s'a 'mplinitû beleturile lorû a statû di li-a 'nnoitû. Așa, înnoindû îei beleturile i-a văzutû stăpînirea. Îei-ș arătă drepturile lorû și omu stăpînirii li-a dat voie. Zice:

— Sloboz si hiț în țară, da si-n spuneț hilecare ce doftorile știț.

Așa, spune unu — al dîntiîu:

— Îeû taiû mina omului din umărû și la lună îi puîu mina la locû și-lû facû omû cum a fostû.

Îlû lûă 'n scrisû și-l ajunse rîndu pã altu:

— Da ce doftorile ai?

Zice:

— Îeû îi scoțû omului ochîu din capû și la lună i-l puîu la locû di-l facû omû cum a fostû.

Așa, îl ia și p'ala 'n scrisû.

Mai rimine unu. Åsta zice:

— Doftoriîa mea, îeû îi scoțû inima omului din coșu chieptului și la lună-l facû omû cum a fostû.

Și-l ia și p'ala 'n scrisû.

Văzu stăpînirea ci meșteri oaminî trebue si hile aștia și i-a lûatû di i-a dusû la unû spitalû si facă 'ncercare. Și dac'a ajunsû acolo, a tras unu la un patû și unu la un patû și unu la un patû. A tăiatû la un bolnavû mina din umărû, i-a scosû la altu ochîu cu briceagu și la altu i-a lûat inima.

Dîpă aîa, îei a pornitu'n țară cu gîndû ci si yiie la lună, cum a vorghitû — da lucrurile astea la îei 'n däsagi.

A mers ieî citû o hi mersă ş'a ajunsu 'ntr'un sat unde avea o gazdă. S'a datû la vorbă cu omû, s'a cistitû¹ şi cin si plece:

— Nene cutare, zice, noi'avemû nişte scule la noi şi li-am lăsa la dumneata.

Omu prinse bucurosû. A pusû scara la gura podului şi li-a aşazatû pâ dipă coşû.

Aşa, dîpă cî-a plecatû negustoriî, a vinitû şi nevasta omului — cî ia nu fusese acasă. Di unde, cătîndû ia pîn podû, a datû piste mina di omû. Cîndû a văzutû, a rămasû di lemnû:

— Îa te uită ninune! Astea nî-a făcutû di pagubă cineva. Ş'a lûatû lucrurile dofturilorû şi li-a zvirlitû'n focû. Seara cîndû a vinitû omû-acasă, i-a spusû femîia cî-a făcutû: „bărbate, iotî-aşa ş'aşa, am găsitû'n podû nişte fermice şi li-am zvirlitû'n focû.

— Tii! zice omu, cî-ai făcutû?”

Da femîia ce yină si aibă, daca nu-î spusese ieî ni-nica? Îel a văzutû c'a greşit-o, ş'a rîmasû lucrû-aşa.

Aşa, la lună a vinitu 'ndărătû dofturiî si-ş ia sculile şi si pornească la stăpinire, cum să legase. A cistitû, a mincatû, da omu hierbea singile'n ieî! La urmă li-a spusû dreptû toată păţaniîa.

O dată să uită ieî cite trei unu la altu. Tac ieî, tacû, da al di tălese inima spune gazdiî si-î aducă un căruşaşû. Gazda să duce di chiamă pâ vecinû. A vinit omu numai di citû, c'avea meseriîa aîa. A pornitû doftoru cu ieîu'n goana cailorû ş'a ajunsû tuma la marnea² oraşului unde ierea un oţû spinzuratû. Î-a tălatû mina şi pînă dimineaţa a fostu 'ndărătû la tovarişi:

— Îeû am scăpatû, zice ieîlû.

Al cu ochîu iese'n tindă la focû, pune chicîoru pâ capu pisiciî, îi scoate ochîu şi-l bagă 'n baltonû. Cîndû yine 'n casă, zice:

¹Cinstit.

²Marginea.

— Am scăpatu și ieū.

Ăl d'al treilea să duce 'n curte la cocina unde ținea omu porcu di crăciunū, scoate inima porcului ș'o bagă 'n dăsağı.

Așa, a pornitū ieī cîte trei iar la spitalū la bolnayii di-I sluțise. Li-a pusū la hiēcarea ce-I lipsea — la unu mîna, la altu ochiū și la ălilantū inima — și I-a făcutū sănătoș. Și daca I-a făcutū sănătoș, I-a trimesū stăpinirea pi la casile lorū.

A trecutū dipă asta cităva vreme. Di unde, yine timpu di să'ntilnescū ieī la moară — ăi trei bolnayi:

— Par'că ti-aș cunoaște ieū pă dumneata.

— Și ieū pă dumneata.

— Ei! d'apîl cum vă mai ie?

— Mă, zice ăl cu mîna, ieū mă ducū cu nevasta la tîrgū și cu mîna di nîl-a pus-o ăla înîl yine si mă repezū mereū și si tragū totū ce vază.

Aia iera'nvățată si fure, cîci fusese mină di oțū.

Ăl cu ochiū zice:

— Ieū, c'un ochiū vază cumū vază, da vază cu ochiū di nîl I-a pusū atunciā di par'c'aș avea luminări în Ielū.

Ăsta vedea noaptea ca pisicile.

Da al treilea zice:

— Ieū nu mă poclū scula dimineața nicî di cumū. Ce nu-m face nevasta... și ieū pace!

Vez, Ielū atirna ca porcu'n streatū¹.

Găița — Ion Burnache, 77.

XXII

A fostū odată o femiie, care iera văduvā, și pleacă ia 'ntr'o zi la tîrgū si ia un măgarū. Pă drumū să 'ntil-

¹Paiele pe care se culcă porcii.

nește c'o pretină. Asta o 'ntreabă ce mai face și un' să ducе.

— Unde si mă ducū, zice femila văduvă, mă ducū la tîrgū si iaū un măgarū ca si ducū cu iel la moară și s'aducū lemne din pădure.

— Nu lăa măgarū, surățică, zice aîlantă, ci măgaru trebue si-l duci di nasū; ia-ț mai ghine un bărbatū, ci bărbatu să ducе singurū.

Făcăienī — Costandinū Neculaŭ, 50.

XXIII

A fostū odată doi fraț care nu să potriyia la norocū. Partea care le rimisese dila părinț unu din iel a 'mmulțit-o, ba încă făcuse moșii și aîlilantū nu putea si lege doŭo 'ntr'un teiū.

Al bogatū văzin citū nenorocū căzuse pă ghîetu frati-so, merge la un podū și pune la un capătū di podū o pungă mare cu bani, ca si vază daca are fratile lui norocū s'o găsească. Îar ielū s'a ascunsū sup podū.

Cin yine āla, zice: „mă, da ieū di cindū m'am pominitū, podu āsta a fostū pă moșia lu tata și niciodată nu l-am trecutū cu ochii 'nchiș; ia, si-l trecū acumū cu ochii 'nchiș“.

Și trece cu ochii 'nchiș pă podū și nu vede punga cu bani. Fratile lui cind aude vorbile-astea l-a lăsatū 'n plata sfîntului, ci distul să căsnise si-l pricopsească.

Cine n'are norocū, n'are, di cin naște pină moare.

Făcăienī — Costandinū Neculaŭ, 50.

XXIV

Cuza, sireacu, āla domn! Iel a făcut multe bunătăț pintru noi și nī-a iubit mai abitir ca un părinte. Dă nu

iera iei, nu mai aveam az pământ și tot clăcași iera să murim.

Bora — Toader Rotaru, 78.

XXV

Pin multe războaie a mai trecut și țara noastră. Âst din urmă, barem, ne feri Dumnezeu sîntu și! să făcu 'n țară străină. Of!... Atunci să prăpădi și ghietu Stan, hi-nîo. Sărmanu, ce băiat bun iera! Âl mai bun ni să prăpădi și ni-a rămas draciî, ca să-nî măninc amaru cu iei.

Bora — Toader Rotaru, 78.

XXVI

Turciî, arză-l un foc din cer! multe necazuri ni-a mai adus. Pă vremea lor, nu ieraî stăpin pă niînic. Îț lăa di'nainte și bucătura și n'aveaî gură [să zici o vorbă măcar, că te minca gaia. Pă loc te lăa la bătaie. Ba te și ucidea și habar n'avea dă nimerea. Ghine c'a dat Dumnezeu dă ni-am cortorosit dă iei.

Bora — Toader Rotaru, 78.

XXVII

Arindașî ne mănincă pă noi. Toată munculița, toată sudoarea noastră la iei să duce. Dă cum ieșim în primăvară și pînă iarna, la iei ne chîrdem timpu. Ale noastre le bate Dumnezeu pă cîmp. Întrăm în iarnă goi și fără nici dă unele! Vai dă măiculița noastră!

Bora — Toader Rotaru, 78.

XXVIII

Propchietaru nostru nu l-am mai văzut dă cînd iera copchil. Cică-î dus naîbiî, Doamne iartă-mă, tocma . . . tocma . . . nî-umblă pîn gură . . . tocma . . . la Vena, bat'o pîrdalnicu! Ghietu ta-so nu să nîșca dîn sat. Doar pîn la isprăvnicie cîn să ducea, ș'atuncea rar. Ș'apîî nu iera fodul ca ăsta; vorghea cu noi și ne 'ntreba mai dă una, mai dă alta. Îî spuneam dă multe ori citî-o brașoavă și să-l hi văzut cum mai ridea dă să prăpădea. Hi-so ăsta cică nu știie nicî rumînește, yine pă la noi dîn an în Paște ș'atunci stă cite puțin, acolo la cîmp, unde are case. Dacă să 'ntîmplă să-l vază d'ăî noștri, nicî nu să [uîță la Ieî; nicî măcar nu moțăie dîn cap cînd îș ia căciula la Ieî. Sărmanu ta-so, unde Ie să-l vază!

Bora — Toader Rotaru, 78.

XXIX

Boierîî dă mai 'nainte, pă vremea cînd avea roghî, Ie drept că ne bătea, da tot Ieî te 'ntorcea cu vorba. Ăști dă az nu te bate cu bățu, da te frige cu fapta. Ăia te bătea, da te nîluia; ăî dă az habar n'are dă tine și dă nevoile tale.

Bora — Toader Rotaru, 78.

XXX

Sîntu Iliie, vara, umblă 'n car dă foc pă norî și vrea să omoare dracii. Îel nu știie cînd îi Ieste ziua luî, căci ar omori pă toț diavoliî. În ziua asta, i-a dat Dumnezeu pûtere să-î omoare.

Bora — Toader Rotaru, 78.

XXXI

Rusaliile să țin pintrucă-i rău dă boale. Îe mare sărbătoare. Ghietu Marin alde Budu îl rămăsese o bucată dă loc dă porumb nesăpat ș'a vrut să-l isprăyiască tocma'n ziua dă Rusalii. Noaptea i-a și strîmbat gura și i-a lăut o mină ș'un chiclör.

Bora — Toader Rotaru, 78.

XXXII

Negustoriia ie mai bună ca plugăriia noastră; măi! ia te uită la chir İani, or și la Tudorachi-al nostru. Mai nińica nu iera dă capu lor și poftim dă-i vez az! S'aũ boierit. Da par'că nu ni-ar vini să crez că umblă cu lucru cistit.

Bora — Toader Rotaru, 78.

XXXIII

Tiii! mă frate, că mare dandana mai ie și moda asta. Nu mai cunoști copchiil noștri din ai boierilor. S'a dus androcu ș'altele care ținea cîte doi, trei ani; acum stămburile și putrigalurile dăla străini; ne ia toț banii ce putem agonisi.

— Tăicuțule, ia și niie o bălărină ¹ d'alea. Nu vez că toate proastele are?

„Dăiculiță fa, leliță Radă, că multe mai fuserăm orinduie să vedem! Fa, a ieșit dracu pă pămînt! İa te uită colo, fata pîndarului cu mănus și ghețe 'ngaloșate și

¹Pelerină.

cu păru măciucă 'n frunte! — Na-na-naaa! Uite Tuta cu umbrea și mălai n'are nici cît să orghești un șoarice. — S'a dus boii dracului! Să vede că nu mai ie mult pîn la sfîrșitu pămîntului“!

Bora — Toader Rotaru, 78.

BUZĂU

B U Z A Ū

I

Dă răzbel știu c'a trecut Muscalii p'aici și iera cimpu ăsta alb dă corturi pină piste drumu dă hier; și trecea Muscalii la Plegna ca să roghească pă Turci și Rumini ținea cu Muscalii. S'a bătut cică un an dă zile și citi-un porumb pă zi minca un soldat, că nu avea dămîncare. Și cîn s'a 'ntors Muscalii după un an a loat pă toț Turcii dîn Plegna, i-a loat în roghițe cu trinurile și i-a dus în țara rusască roghiț. P'aci, Muscalii a stat dor dă s'a odinit și să duca rinduri după rinduri. Unii pleca az, mîine vinea alții, și toț să duca 'n Plegna la răzbel. Săracii, iera rău dă iei că nu iera dămîncare d'ajuns.

Mizil — Uța Anton Manole, 67.

II

Dă Cuzea știu c'a vinit odată ică la pod la Brăileanu și iera o frumuseță mare. Cuzea ăsta a dat pămînt la lume. Ș'atunca a ieșit fata lu Îordăchița Zapciu, că tat-su iera boier mare și fata iera gătită numa'n hir dă frumoasă ce iera. Și iera acolo frumuseța dîn toată lumea: cînta lăutarii; piste o sută dă scoarțe iera pă jos așternute. Și iera un umbrar frumos făcut acolo dă n'oi mai

uîta nu-ș'cit oî mai trăi. Cuzea ăsta dac'a vinit, a făcut mul ghine 'n țară, că iel a dat la toț oaminiî pămînturi. Ferice și halal să-i hîie dă sufletu lui!

Mizil — Uța Anton Manole, 67.

III

Boierî iera p'atunča: unu Ghinăraru Mavru, a lui îi grădina aîa dă pă șușa. Fata lu Mavru ăsta a loat pă Cantacuzin, care ține Mizilu. Mai iera Îordăchiță Zapciu, cari-avea nevastă pă fata lu boier Ispas din Grindu. Fata lu Îordăchiță a loat pă unu Paul căpitan, maiur, nuș'ce iera. Mai iera Ghîorghe Tacîu, Spirea Tacîu dă az, Ștefan Băcanu, unu Brăileanu dăla pod, și alții care nu-i mai țin minte.

Mizil — Uța Anton Manole, 67.

IV

Hapiî iote ce-i: Sfîntu Iliie l-a loat melitar ș' a făcut melița treî ani, și după ce s'a liberat, iel iera 'nsurat ș'avea o nevastă dă treabă, a vinit acasă și cin să între 'n sat i-a ișit diavolu 'nainte cu chip dă ūom și i-a zis: „mă Iliie, mă!” Da Sfîntu Iliie zice: „ce zici, mă?” Da diavolu i-a zis: „dă unde yîi tu?” Și Sfîntu Iliie i-a zis: „uîte acuma mă liberaî și io din armată”. Și diavolu i-a zis: „mă Iliie, tu nu știi una, mă, nevastă-ta să ține cu tat-tu.— Ce vorgești tu, mă?” I-a zis Sfîntu Iliie. Îar diavolu i-a zis: „da, să știi tu că nevastă-ta nu-i fată curată”. Și s'a dus diavolu. Pă urmă Sfîntu Iliie cînd iera aproape dă casă, s'a 'ntîlnit iar cu diavolu, și iera seară și i-a zis diavolu: „mă Iliie, mă, nevastă-ta să ține cu tat-tu și ai s'o vez culcată 'ntr'un păt cu iel”. Sfîntu Iliie întră 'n casă și necăjit dă vorbele diavolului, scoate saghîa și dă cu sete mare 'n capu pa-

tului unde iera culcaț mă-sa și tat-su și li-a tăiat la amîndoi capu, și nevasta s'a dat speriată jos, că iera 'ntr'alt pat și i-a zis: „Iliie, Iliie, d'aghîa acum ai venit ș' ai omorît pă mă-ta și pă tat-tu“. Îar sfîntu Iliie, zăpăcit dă omoru ăsta, s'a pominit odată cu-o mină ș'un chișor secate, adică uscate. Și i-a zis nevasta că 'nțelese dă ce a dat sfîntu Iliie cu saghîa, i-a zis: „Iliie, Iliie, sin fată curată, sin fată curată, și ăla a fos dîavolu dă tî-a amăgit“. Și sfîntu Iliie a căzut in ghenuchî și s'a rugat lu Dumnezeu să-i dea ceva să pedepsească pă dîavol, și Dumnezeu i-a dat pă mina lui nori ca drum, și i-a dat un car dă foc cu doi cai cu un ghici și care s' alerge după dîavol să-l prăpădească și să-l trăznească.

Și d'atunța pînă la sfîrșit, or-cin s'aude duruind pă cer după fulger, să știî dăla mine că ie sfîntu Iliie cu caru dă foc, cari-aleargă mereu după dîavol să-l trăznească cu săgata lui, și cîn fulgeră acolo pă cer trăznește ghiciu lui, cîn dă in cai să fugă iute. Și d'ăia ie rău cîn ploură și fulgeră, să nu țîi 'n casă doghitoace d'alea, ciîni, pisici, c'intră dîavolu 'n iele și sfîntu Iliie dă acolo cu săgata și trăznește locu ăla.

Mizil — Uța Anton Manole, 67.

V

La noi a fos boierî dă nîam, mazilî. Avea pîcetlurî, sipeturî, ș'alte cite. Țștia nu plătea niș-o dajdie, numa ăi dă jos plătea. Da cînd a vînit Cuzea, li s'a 'nfundat și lor, li-a dat și lor grijă.

Vintileanca — Dobre Dinu, 76.

VI

Ei, păcatele mele! Ce să știu, Domnule profisor? Că uîtc, am rămas io dă duc păcatele, nî-a murit trii fișori

și nîi-a rămas nepoții, să-I îngrijăsc io acuma. Uite, fetița ce vez, tat-so i-a rămas casă, magazile bună, coșar pă tîlchi, dă care io trebuie să 'ngrijăsc acuma, păcatele mele.

Glodeanu-Sărat — Costandin Tudorache, 85.

VII

Dăspre asta nîi-aduc aminte că 'n timpu nîu am apucat dijma din zăce, și pă urmă, poate sin păste cinzăci și șasă dă anî dă cin m'am căsătorit, s'a făcut dijma din ūopt, apoi din șasă, din cincî, și două pogoane resfet, ș'apoi din patru și patru pogoane resfet. Acuma ie una și una, un pogon resfet, apoi pîndărit, cocărit o baniță dă pogon, că ia ūomu și coace din iel pînă a cules), puî dă găină, zile cu caru și cite halea toate.

Maî ghine iera aldată, că aram cit vream; aveam, cite cincî vacî dă ūom fătate, cite douăzăci dă boî și cite treizăci, patruzăci dă cai în erghiliie. Și-nîi aduc aminte că moș Ioniță Sitaru avea șaizăci dă cai în erghiliia lui. Suaturile iera otărite cu Jilavele, Dudeasca, Cazota și pînă 'n drumu Cirligului. Și cirez iera două 'n sătucu nostru, dă cite unsprece sute dă yite 'n cireadă. Si paza dă yită iera citi-o sfîntoaică. Sfîntu iera nouăzăș-cincî dă parale. Apîi mai 'n urmă s'a mai scunchit. Cînd iera călugării, pă lingă plata ierbăritului, maî făcam și șasă zile clacă și dăca nu le putea să le facă, să dea șasă baniț dă ūorz. Cin m'am insurat aveam patru boî, trei vacî, doi cai și v'o zăce oi, ș'am dat ierbărit unsprece lei vechî. Iera maî ghine, Maică Precistă! Tot ūomu iera cu stare atunci: aveam cașcavele, putinî cu brinză, unt, păsări, yite și cite halea toate.

Glodeanu-Sărat — Costandin Tudorache, 85.

VIII

Dă Cuzea știu că nî-a dat pămînt. A trecut odată pă la poștă cu cocoana lui; ș'acolo a făcut aî mari florării, o frumuseță mare, a pus scoarțe dăla fete mari, ramuri dă la salciîi și iera lume, lume... Ce să potriyește! Ș'a-proape iera niște bostănării dă pepini și minca lumea pepini. Și cind a vinit Cuzea să uita la florăriia aia, la scoarțele și la hondroacele¹ alea. Și 'ntreba, că dă cine sin făcute?

— Dă dumneavoastră sint?

— Da! Da!

Și-l povățuia Cuzea să puie cinepă și in, să are porumb, griu, fasole și să hie oameni muncitori. Ei, sāracu Cuzea, tare ghine ne vinea iel!

Glodeanu-Sărat — Costandin Tudorache, 85.

IX

Dă Turci! Știu io! Că uite sin cam bolnav, doar ie anî la nîjloc, că sin dă v'o obzăci dă anî și bolnav prăpădit. Nu văz ghine, ș'apiî am ș' o betejală la inimă. Cîm m'apucă unîori îni ridică sufletu tocma ici în coș. Dăspre Turci știu, că io am petrecut cu Turciî, da nîie. nu nî-a făcut nici un rău. Tare rău făca sfintelor biserici, spurcații. Io am fos, țiu minte, odată la Buzău, la moară și vinind îndărăt, pă la Spătaru am intîlnit o ordie turcăscă; da nu nî-a făcut nihic. Mai incoace, la Costești, altă ordie, și nî-a loat boii, și m'am dus la comuna Stilpu; iar pă mine m'a dat la o căruță cu dî-ale lor. Acolo am tras la biserică și lighioanele spurcate trăga din lulele 'n sfînta biserică. Ei! Doamne sfînte! Apiî iera ca'n țara lor aici și trăga nădejde să rămile lei eget-

¹Androacele? Țesăturile?

beget, și plăteam noi Ruminii un firfirc dă cap, haraci la Turci. Apoi a venit Muscalii și i-a gonit. E! frate! Știi cum iera atunci? Cîn Muscalii gonea pă Turci, cîn Turcii pă Muscali, așa că noi ieram todauna dă beilic. La Silistra a fos răzbel mare. Ș'acolo a bătut Turcii pă Muscal, că-i vinduse ghenerealii lor: Cărcacov și Lider. D'apii și iei a fos legaț într'o căruță fără obez, numai cu schițe la roate, să-i hodorogască și mațale 'n iei, și i-a trimes la Rusia. Ș'acolo a tochtit aur și li-a turnat cu pîlniia pă git. Noi trăiam ghine, lasă că iera Muscali și Turci și beilic mereu, da iera dijma din zăce ș' asta ne mai răsufila; da acum faci o chilă dă griu ș'o dai și p'ala la priciptor.

Glodeanu-Sărat — Moș Pană, 80.

X

Rusaliile sin zile ca toate zilele, da sin cu primejdie. Ai care lucrează 'n zilele astea mult, trebue să pățască cite ceva: innebunește, să'mbolnăyește, il primejduște¹.

Glodeanu-Sărat — Ioan Tudor Sim-Petru, 70.

XI

Ă! Sfîntu Iliie umblă cu miniile cu tunetele și trăz netele pin cer. Are necaz pă diavol și-l trăznește. Cică are să yiie diavolu pă pămînt să să lupte cu iel la sfrîșitu lîniil, ș'are să-l omoare pă Sfîntu Iliie, și din singele lui are să să fac' un foc mare, ș'are să arză toată lumea. După aia are să yiie judecata. D'ăia-l trăznește.

Glodeanu-Sărat — Ioan Tudor Sim-Petru, 70.

¹Capătă boala copiilor.

XII

Ă! Că ce ūom voinic iera Alexandru Cuzea! İera dă treabă ūom. Odată vinise la poștă și ne zița să arăm cinipă, in, să lucreze nevestile noastre, să nu cumpărăm bumbac, că sintem plugari. Și pinza dă cinipă și dă in le mai ieftină și mai trainică ca aia dă bumbac.

Glodeanu-Sărat — Ioan Tudor Sim-Petru, 70.

XIII

Ei! dăspre răzbel știț mai ghine dumneavoastră din cărț dăcit noi. Răzbelu ăsta a fos mare, tare morticios, a fos grozav, lume multă a cherit. Din batalionu ăla dă vinători auzam că taro puținî soldaț a rămas, da s'a purtat ghine 'n răzbel, c'a loat steagu ăl mare al Turcilor.

Glodeanu-Sărat — Ioan Tudor Sim-Petru, 70.

XIV

Satu Siliștea-Cotorcil a fost un sat vechi. Spunea aldi taica bătrînu că-î dă pă vremea lu Brîncovanu.

Odată a vinit Turcii 'ntr'insu și s'a vorghit să ro-ghească pă toț oaminiî din sat. A trimes atunci oaminiî pă un ūom, care-l chema Crivăț și care fuğa mai tare ca un cal, să să ducă la Buzău, unde iera Muscalii și să-î aducă ca să-î scape dă Turci. A plecat pă jos Crivăț din sat, coalea pă'nserat, a mers cale dă două poștiî și mai ghine pîn la Buzău, a vorghit cu mai mariî oștiî rusești și coalea pîn răvărsatu zorilor a sosît cu Muscalii 'n marginea satuluî. Turcii, cînd a auzît c'a vinit Muscalii, a 'nceput a striga: „ghiaur! Muscal! ghiaur!“ ș'a suna din tobe, a face gălăgiie mare. İutî-a 'nceput a-ș pune

șăile pă cai ș'a ișit în partea aîaltă a satului, dăspre București. După aîa a 'nceput impușcăturile. Turcii a'nceput a fugi și Muscalii a-i goni; da cîn să treacă gîrla Siliștii să 'ngrămădesc pă pod și s'a făcut atunci încăirare zdravănă și tăiere mare. Din Turci n'a rămas nici unu; da din Muscali n'a cherit mult. Și să povestește că Turcii ar hi fos mult, că mai la hîecare casă s'afla în fartir¹ citi patru-cinci pin la nouă soldaț. Și Siliștea îera doar sat mare, că după ce s'a părăsit șapte sate din iel s'a făcut. Toț Turcii îera călăreț. Cică mult dă frică ș'aghia deșteptaț din somn s'a buimăcit și n'a știut ce să mai facă; n'a mai încălicat să iasă afară din sat ș'a rămas to pă la gazde 'n fartir și să ruga dă Ruminî ca să-i ascunză. Î-a chitit după cum a cerut iei; da cînd a 'ntrat Muscalii 'n sat, după ce isprăyiseră cu Turcii, Ruminii i-a arătat Muscalilor și și p'ăștia i-a omorît. Muscalii a loat atunci dăla Turci caii și tot ce jăfuisse iei. Bănet mult cică ar hi loat atunci Muscalii; da și Ruminilor li-a rămas la mult bănet o grămadă. Turcii în zarvura² ala a uîtat tot. A mai zăboyit dup' aîa v'o două zile Muscalii ș'apli a plecat îndărăt spre Buzău.

Vremurile alea îera tare grele. Dă citi-orî vinîa liftele astea, Ruminii o duča greū dă tot. N'avea nici o tîcnă 'n casa lui. Orcine ar hi fost, Turc or Muscal, să făca stăpîni și Ruminii îera la chilimu lor, zluga lor. Ba mul mai avură dă suferit ghieții Ruminî. Femeile tinere și fetele mari șădea ascunse to timpu ala. Dă multî-orî to Ruminu le da și mincarea. Bătăi ș'omoruri dă citi-orî să'ntimpla! Și satu Siliștea îera aşăzat toma pă drumu al mare, care duce dăla Buzău la București și cam p'un delișor, și nu îera trecire dă Muscal or Turc ca să nu s'abată și 'n sat. Ș'atunci îera³ greū dă tot dă Ruminî. D'aîa s'a otărit să-l părăsească, că la rău loc mai îera: toma'n drumu al mare, pă unde nu mai curma

¹Cuartir.

dă multi-orî nici ziua, nici noaptea trecire dă Muscal la Bucureşti şi dă Turc la Buzău. Ş'asa a plecat tot neamuri, neamuri, ş'a făcut satele astea, cari sîn şi astăz: Cotorca, Glodeanu, Siliştea, Glodeanu-Cîrlig, Glodeanu-Sărat, Slătioarele, Jilavele şi Urziceni. Nu vez ci vale iese aici la Glodeanu-Sărat? Cică atunci mărăcinişu şi bălăriile irea cit casa; bordeile nu să vedea dă loc. Par'că nici nu irea ţipenie dă ūom p'aici, aşa buhădi¹ irea.

Ba spunea taica bătrinu c'odată a vinit Turcii p'aici, da nu 'n sat, ci 'n aprochiere dă sat. Şi lumea a fugit dă frică la munţ. Ba a răzghit pîn muniî Muşcelului pă lingă Cimpulung, ş'a stat acolo pîn' a trecut răzniriţa şi s'a 'ntors iar pă la bordeile lor.

Glodeanu-Sărat — Ioan Tudor Sîm-Petru, 70.

XV

Dă cîn cu lăcustili, mari păcat irea pă ghieţii oamini. Vinia lăcustili pă sus ca un nor negru. Zbura aşa ascuţit 'nainte, ca dăpă 'mpărat. Işam cu űic cu mari 'nainte lor şi şuiram, fluiram, chiuiam, strigam, sunam din clopote ş'arămuri, să făcă ramăt² mari ca să nu să lase pă bucati. Undi să lăsa, cimpu din verdi rămînea pirlit. Li măturam cu măturli 'n şanţuri, li pirleam cu paie. Uniori grăpa oaminiî bucatili dă verz, cu grăchili dă mărăcini, cu pămînt mult pă feli, ca să li striyească.

Cîn să ridica, rămînea numa beţili la bucati şi băligaru lor, cari irea alb şi lunguiat ca bobu dă ovăz. Yitili n'avea ci să mai măninci şi űiros urit irea pă cimp.

Padina — Iordache Coman, 74.

¹Burueni mari.

²Sgomot.

XVI

Cind iream băiat mărișor, așa ținăiaș, mă duçam cu tata la Brăila, cu caru cu bucati. Turcii 'ntindea ipin-găuă pă marginea drumului și să oprea hiicari ũom cu caru ș'arunca citi zeci parali pă ipin-gă. Vai dă mama lu ala cari nu arunca banī. Că Turcu, cari pindea mai dăparti, vinīa și-i da o bătaie, sor cu moartea. Dacă dam, api aveam voie să dijugăm boii și să pască cit vream. Așa irea 'n raiaua Brăiliī, baniī pintru iamaș i dam pă ipin-gă.

Padina — Dobre Teișan, 96.

XVII

Cind iream nīci și vinīa citi-un Ovrei īn sat, dăpă lină, făcam citi-o cruce dă trestie ș'o puneam īn căruța Ovreiului. Să hi văzut cum sārīa Ovreiū, ca ars, și fu-gă blogodorīnd īn limba lui. Lăsa și cai și căruța și sta dă-parti și să ruga să-i lūam cruca dīn căruța. Ni da citi zeci lescāi ș'api o lūam, și Ovreiū o tulīa la fugă dīn ghice cailor; și toată lumea-l hūīduīa. Acum īnsă li zicem jupīnī și domnī și rid īi dă noi; ba, auz c'a lūat și moșīi cu arīndă.

Padina — Dobre Teișan, 96

XVIII

Ghini mai irea cin a avut țara asta pă Cuzea. Irea bun Rumīn ghīetu Cuzea și mult ajuta iel pă sārācimi. Să vez dumneata ci păța ghīeții Rumīnī 'nainte d'a hi iel domnitor. Cōcoīī irea mai mari, lucrām pină nu mai puteam și șādea pă urma noastră și nu ni lāsa să ni hōdinim o menutā, par'c'am hi fost roghiț dă tot la īi.

Da ci să mai zici dă ghieții Țigani cari munca pîntr'o țandă dă măligă. Da dac' o hi fos numa atîta nu irea nînic, da ghieții oamini făcă toată noaptea dă carauale la casa cōcoifului, și vai dă schinarca ălor cari nu vinia să facă caraulă, c'a două zi dă cu noapte chema pă conțilieri la curte și-i suduia. Cum spus, iream flăcău dă ūop-sprece anî cîn spunea taica că Cuzea-i domnitor. Dumnezeu să-i ierti păcatili, că mul ghini-a mai făcut la ghiata sārăcimi. Numa ci ni pomnim într'o zi c'a dipișat Cuzea 'n toată 'mpărăția să să dăzroghească oamini dă-la cōcoi. Ehe, ci chef pă capu nostru! 'Nainte dă dipișa asta a vinit alta și spunea că hiicari Rumin s'aibă pușcă 'n casă, și ci mai horghea oamini și spunea ci-o să-i sune ghiata schinară-a boerului d'acu 'ncolo.

Da oca lu Cuzea! că ti săturaî cîn beaî yin, da nu ca acu cîn d'aghea puî pă limbă. Da cîn să ducea Cuzea la Galaț dipișa să ișim 'naintea lui; să hi văzut, ni ducăm o grămadă la satu ăsta cari-i acu Bilhacu și numa videai cum yine delegența cu Cuzea; avea și pă urmă și 'nainte meletari dă-l păzea. Cîn ajungea 'n dreptu nostru i făcăm salotu și iel ni mulțamea. A stat numa ho cițva anî și irea dă loc cică din țara Moldovii. Și numa aud c'a plecat din țara asta și cōcoii credea că iel s'a dus să yiie cu Turcu ș'atunci îi s'a apucat și s'a dus la Brăilă ș'a lăut pă meletarii grăniceri și i-a dus la brazda Turcului ca să nu yiie Turcu; ci s'a mai făcut cu iel n'am auzit nici az. Da dac'o hi murit, să-l ierte Dumnezeu și să-i hiie țarna ușoară că ni-a scos din roghiia cōcoilor și irea ghini dac'avea fișori că mai căpătăm și noi o țandă dă pămînt.

Largu — Păun Nica, 66.

XIX

Iream copchil și spunea multi taica dă angăralili dă Turci. Ieu sint acu ūom bătrîn și par'că nî-aduc aminti

ca pîn yis cum irea ghișii oamini dă chinuiș cîn vinla liftili dă Turc asupra Muscalului. Az văz că ghini pitrec toș Ruminii că nici o liftă nu mai yini ca atunci. A vinit odată Turcu aci la Brăilă și s'a 'ntărit ghini, și Rusu a vinit să-l bată. Da să hi văzut dumneata ci dă chistoali avea Turcii la briu. Taica irea tilmaci la doi Turci și pintru ghinili ci li făca i dădea bani să cumpere yite, hiie pintru casă sau pintru tăiet.

A vinit împăratu Rusului c'un ghenear ș'a dipișat că nu-l dovidesc pă Turci și s'a suit îi pă molament la moyiș dăla Brăilă și s'a uitat cu ochianu să vază ci faci Turcu, și cîn l-a lăut cu pușca la ochi l-a loyit pă ghietu ghenear și ghini ci li părea Turcilor că l-a omorit. Niști dofturi i-a scos mașili ghenearului și l-a dus la Roșia, i-a făcut o cruce mari; d'aici a dus acolo trii ani.

Da yicleanu dă Rus a făcut o bortă pă su pămînt ș'a răzghit tuma la ierbăria Turcilor. A lăut ierbăria și pă urmă i-a bătut pă Turci ș' a 'ntrat în Brăilă ș'a bătut yin și rachiū, că Rusu așa-i bătutor. Nu ocsărvi dumneata că îi cîn să bătea cu Turcu să'ngrămădea ca lupchiu asupra unui ghiēt ūom cari-a amurgit pă drum. Să vez ghișii Turci cum i ghișuia cu ghicili Rusu, vai dă schinarea lor; pă alții i scăpa fuga cu chicerile. Az nu ma ie horba nici dă Turc nici dă Muscal. Nu li mai vez chișor pin țara asta. Az trăim mai ghini, da lumea s'a 'mmulțit și-i greu dă trăit. Armata cum văz az îi ghini 'nvățată.

Largu — Toader Căcan, 90.

XX

Iream copchil și numa aud că Rusu a trecut brazda să yiie să să bată cu Turcu. A stat Muscalu mult aici pă capu ghișilor oamini ș'am pățit multi și dăla Turc, că irea aici la Dobroge.

Muscalu ăsta-i rău liftă, să vez dumneata, răsichitor,

n'am văzut; pă undi-ajungea pitrecea. Irea oamini ghini făcuț la trup și ti 'nspăiminta cin să uita la tini, țiu minti ca acu că iream zburățal copchil. Vinia pin casă și li făcam mincari și ni lăa și ghiata hrană dăla ghițili yiti și sāracili zghera dă foami. Da așa poati-am fos noi sorociț dăla Dumnezeu. Mult Ruminī a mai fugit din satu āsta dă frica Muscalului, cā s'auzea cā bătea pă Ruminu cari să sfădea cu ii ș'a fugit mult Ruminī cu femeili și copchiii dă frică c'avea ghice dă chīeli făcuti, și pă cari-i prindea-i ghițuia pă schinari dă zghera cit ți-i gura.

A stat aici mult, și iel a vinit să gonească pă Turca să nu la țara.

Muscalu āsta făca volintiri din soldaț di-a noștri și li plătea un pol pă zi; da vai dă capu lui cind a vinit ghițu vār a nīu, irea umplut dă păduchi.

S'a bātut cu Turcu, ș'un ghețner Rus a vindut pă Rusu la Turcu și s'a bātut la Silistra și pă urmă s'a făcut la pace. Î mare mă Rusu āsta, da-i prost cā nu-i ca Ruminu iuti. Ioti-acu la Plevna, Ruminu a 'ndovidit pă Turc și ni spunea și nouă profisuru cin ni-aduna la școală cā Turcu irea să 'nneci pă Rusu la Dunăre ca pă yiti.

Acu hun¹ an a avut răzbel cu Jamponu, da a mincat ghițu Rus bătaie la cataramă. O pomini-o și mort. Da cum o hi Rusu, cum n'o hi, noi să ni videm dă țara noastră, cā la răzbelu āsta irea să ni unim și noi cu Rusu să batem pă Jampon; da daca ni lăa, io cred cā noi i 'ndovideam, c'avem împărat bun pă Caru.

Largu — Toader Căcan, 90.

XXI

Știū cā oaminiū fuğa dă Turci cu calabalicu și cu rișnița 'n car, fuğa vara pin bălării pă cimp și pin bălț,

¹Vre-un.

îş făca pătuli pă apă 'n stuf, aşternea stuf pă cămaşa apii ş'apoî s'acoperea dă toati părţili să nu hiie văzuţ dă Turci pină cind auzea că s'a dus Turcii. Cari răminea dă avea nevastă, il punea Turcu să-î plimbi calu şi Turcu să duca 'n casă la nevasta lui. Satili irea dăparti unili dă altili şi Turcii să'nhăita şi işa 'naintea oaminilor cîn să duca la Brăila cu bucati dă vinzare, hin-că nu irea drum dă hier p'atunci, li-aşternea ipingăuă 'naintea carălor şi li cerea banî. Uniori scăpa oaminiî zicin că n'ău banî, adică-i minţea pă Turci şi credea că n'ău, şi că yin or să duc in altă parti. Alti ori, suduia şi li lăa părălili şi vinia ghieţii oaminiî acasă plingînd.

Găvăneşti — Neagu Dragu, 75

XXII

A vinit Muscalii şi i-am iernat cîn s'a bătut la Silistra, ni-a luat dă podvadă pă la Călăraş. Iream supuş orundi ni cerea cu caru, cu boî, cu podvez, şi Muscali schiloz cari nu putea mergi pă jos dă boală, i puneam in car.

Găvăneşti — Neagu Dragu, 75.

XXIII

Cu tocmelili a fos mai ghini 'n vremili vechi, că ni ziă arindaşu, cini irea, să ni ducem cu plugu 'n cutari linie, că s'a dăşchis loc dă arat. Toţ oaminiî iream clăcaş şi făcam citi patruzeci dă zile dă clacă cu braţali la cîmp, ierbăritu irea iefin, aveam citi cinci yite scutite; irea doi sfanţ dă yită mari, zeci oi o yită mari. Dijma, din trii pogoani porumb făcam zeci grămez, una irea a arindaşului; din trii pogoane dă fin, lăa din cinci căpiţ una; dintr'alilalti lăa din şapti una. La ziă dă clacă, la min-

carî ni da un čas hodină la prinz, ș'un čas la năniez. Az îi destul dă greū, n'avem pămînt ca atunci; mai ghini o duçam atunci. Am avut noroc cu ghietu Cuzea, Dumnezeū să-l ierti, a fos bun, dă mai avem citi-o țandără dă pămînt dă cin cu claca.

Găvănești — Neagu Dragu, 75.

XXIV

He! He! Domnule! Înainti cu 'nvoielili pă moșie irea di-o sută di orî mai ghini ca acuma. Atunci primăvara ci făcam? Puneam boulenii la plug cin să făca di-arătură și plecam pă moșie; nici nu știam undi mă duc. Undi videam loc bun di-arat, stam și brăzdam și aram cit îni tribuia, și nimerica nu mă 'ntreba că cini nî-a dat loc acolo.

La secirat saū la cules dam din zeci, ș'alt nînica. Acu ie di speriat. Ghini faci ci faci cu čocoiu cu 'nvoiala, da cind ajungi pă mina logofetilor ș' isprămniceilor, pină să-ți dea locuri in v'un lac saū sărătură, lț yini să ti lipsești și di-alea.

Ei frati, toati ca toati, dinspri altili par c'ar h mai ghini acum ca 'nainti, da dispri locuri s'a dat dracului di tot cu čocoii! Barem nu-ț dă așa dipă cum ti 'nvoiești. Aș! ț-ai găsit. lț dă la iel pintru cinci pogoane ūopt și la tini pintru cinci pogoane trii. Pii mai ie di trăit?

Țintești — Toma Drăgan, 80.

XXV

Intr'o zi trieram cu tata lingă Moyila Tabli. Pă la năniez undi videm că vinia dinspri Cacalet, un Cazac călari di scăpăra chietrili. Cum a vinit nî-a dat „sdraste“, a discălicat, a legat calu di-o căruț' a noastră, și pă urmă

ni-a cerut dac' avem să-i dăm civa dimincare. Î-am dat ci-am avut. Îel minca și cu ochii mereu 'n toati părți. Nu isprăyise ghini di mincat, numa-l videm că aleargă la cal, îl dizleagă, incalică pă iel ș'o tulești 'n' goana mari spri Cacalet. Cin ni uităm într'acolo, undi videm că vinia spri iel doispzeci Turci călări. Cazacu dipă ci s'a aproi chiāt di ii ca d'o zvirilitură di băț, a tulit-o 'ndărāt spr-noi; Turcii dipă iel. Îel fugi, pină cin Turcii s'a 'nșiruit dipă iel, cind o dată ca fulguru s'a 'ntors îndărāt ș'a tăiat pă citi-unu pină i-a isprăyit pă toț ș'api li-a lūat la toț puștili, săghiili, chistoalili și pă toati li-a aruncat într'un puț adinc și caii i-a 'nșirat unu d'altu di coade ș'a plecat spri Moyila Lunga, pină nu l-am mai văzut. Așa meșter nici n'am văzut! Unu singur a făcut varză doispzeci.

Țintești — Radu Drăgan, 75.

XXVI

Ei, ca Grecii daț dracului nu sint alții! Dac'ar putea să-ț ia și chielea di pă tini. Îera mai acu cițva ani un Grec in hanu ăsta al cociului. Într'o zi din postu ăl mare trecām la plug pin fața prăvălii lui pă sușa mai mult inș. Numa iacă iese Grecu 'naintea noastră, ni-oprești și ni spuni că noaptea a yisat pă tat-su și vrea să-i facă pomană. Să hiie al dracului Grec că noi l-am crezut.

Am intrat in circimă, ni-am pus la masă, și scoati Grecu la yin, taie la plini, adu măsline, icre, praz. Dipă ci ni-am săturat răzghit, cin să ișim undi să puni hăl Grec la ușă și ni ceri părali pă ci-am mincat ș'am hăut.

Noi: „da ci-i asta jupine? N'ai spus așa ș'asa“?

Grecu: „da ci, mă, steț nebuni? Aț mai pominit voi pomană 'n postu Paștelui ș'incă luna?“ Dac' am văzut că nu-i chip, am scos frumos citi-un frăncuț și jumătati, c'asa ni-ajungea, am plătit Grecului ș'am plecat cu coada

'ntre chiçoari, şi Grecu, hir'ar al dracului, ridea şi bătea 'n palme. Cuî irea să ni mai plingem că irea omu čoco-iului, a lu Anton Garohide. Şi Grecu aša-i iel făcut, dacă nu poati să-ţ facă v'un rău mai mare, îţ scuipă 'n cofă cin iese din casă.

Țintești — Alexe Ioan, 60.

XXVII

'Nainte di Cuzea oaminiî irea 'mpărțiț in brasle: neamuri, postelnici şi mazili; ăilalt irea birnici şi mai irea şi clăcaş. Neamurli avea să stringă cară di podvadă pintru Muscali, că irea Muscali mult, Doamne ferești, in țară, şi treča mereu să să bată cu Turcu.

Neamurli şi maziliî nu făča meliție, numa birniciî făča meliții şi aștia da citi-un ūom doi din sat pintru tot satu.

Clăcașii irea roghi la čocoî, ii irea 'mpărțiț in trii: frunte, nijloc şi coadă. Fruntea plătia o sută patruzeci di lei vechi pă an, nijlocu șaizeci şi da ș'o găină, şi coada plătia triizeșicinci di lei, ș'avea voie să pască cu yitili pă moșiile čocoilor, s'aducă lemne din pădure şi daca co-sea fin, sau ara porumb pă moșiile čocoilor, da dijmă din cinci una. Ehe! oaminiî trăia atunci mai ghini, irea mai 'ndestulaț din toati, avea yiti multi şi frumoase, şi nu irea nici fuduli ca acuma, oaminiî umbla 'mbrăcaț cu zeghi albă di diñiie şi ițari şi ochinci in chiçoari, da nu ca acuma ghetе; cizme n'avea dicît citi-un postelnic sau mazil or boier di neam şi aștia rar! Așa a fos pină la Cuzea. Dipă ci-a vinit Cuzea, a dat tot jos, a stricat toati breslili şi pă undi irea bani pă la minăstiri, iel i lăa; a lăat dila Čolanu dila Ichiscupiie, şi irea Ichiscupiie părintili Filoftei şi i-a lăat lada cu totu. Şi ci-a făcut ci-a dres, că l-a dat jos Caru, şi cin l-a dat jos irea formili făcuti ali Domnitorului şi meliția s'a sculat şi

Oltenii irea mai răi ș'a fos strigind mereu; „Ai di-ț dă socoteala meliții, ci umbli?” Și pă urmă s'a pus Caru domnitor, ni să pari la șaizeci și șase.

Chietroasa-di-Sus — Ioniță Răducan Frunză-Verdi
(fost mazil pe vremea breslelor), 98

XXVIII

Di Turci spuni că irea răi, făca rău la oamini, li lăa yitili cari irea mai buni, și fetili sta ascunse di trica lor pin grochi di bucati, pin chimniț și pin podurli chimniților.

Grecii irea negustori, circimari, îi ținea moșiile cu arindă, stringea cirez di yiti pintru tamazlic.

Ovrei irea și p'atunci, da nu irea răi; Turcii irea mai răi.

Chietroasa-di-Sus — Ioniță Răducan Frunză-Verdi, 98.

XXIX

Cu tocmelili irea așa: ai cari n'avea pământ, că numa moșnenii avea pământ, să duca pă moșiili cocoliești și făca casa acolo și plătea clacă in bani sau in zili di lucru, și aștia irea mai mult ungurenii, că vinia din țara ungurească, și cin vinia, avea niști lemne 'ncrucișati, la un cap strinse și la unu rășchirati și juca cu iel și li ziă Moș di turcă și li ținea piste an in pod și numa la sărbători li da jos.

Chietroasa-di-Sus — Ioniță Răducan Frunză-Verdi, 98.

XXX

Di Sint-Ilîie spuni că iel s'a supărat și s'a suit la cer cu caru și cu cai di foc, și că iel ținea cu lumea. Irea un popa Manea și noi iream la prășilă și cind a 'nceput să tuni și să fulgire, popa a zis: „taci, Ilîie, că-m sperii îapa“. Doamne ferești, ci vorbă mari, și noi am zis: „taci, părinti, di ci vorghești așa că ni chierdi Dumnezeu“?

Chietroasa-di-Sus — Ioniță Răducan Frunză-Verdi, 93.

XXXI

Ehe! Atunci irea mai ghini c'avea tot yiti și irea dulcăță multă. Noi n'aveam dicît obzeci di oi și mă duçam simbătă seara cu cotiga cu doi boi ș'o aduçam încărcată cu dulcăță, brinză și cașcaval berechet; irea ghirșug, nevoie mari. Acum n'ari ghietu creștin undi să mai ție o văcuță măcar; s'a strimtat di tot pămîntu, nu mai ie larg ca atunci. Talc' al neū avea v'o șaisprecî cai și plătea citi șase lei vechi di cal ș'umbla pă undi li plăcă. E!... da acuma ie rău, dărli s'a mărit.

Chietroasa-di-Sus — Ioniță Răducan Frunză-Verdi, 98.

XXXII

Cind a lăut Bibescu pă cucoana Spătarului, a pus-o 'n călească ș'a trecut cu ia la Iaș di s'a cununat ș'avea șaisprecî cai la călească și cin s'a 'ntors l-am petrecut și ieū dila Buzău pină 'n dreptu nostru, că iream mari atunci; aveam un cal fugaș, mă țineam la fereasta călești și irea Chitaru Ghiță din Lipia tist dă dorobanț și Căuș Dobre dila Merei dipă călească cu v'o douăzeci

di dorobanț, ș'am mers dipă călească pînă la Poștia veche
ș' acolo a hodinit caii și nî-a dat la toț citi-o rilă și lu
Chitaru Ghiță i-a dat o șapcă plină cu galbină. Și dorobanții irea 'mbrăcaț cu minteni albi și cu găitani roșii,
numa Chitaru Ghiță irea 'mbrăcat mai ghini. Numa dila
Cuzea 'ncoaci a 'nceput fuduliă.

Chietroasa-di-Sus — Ioniță Răducan Frunză-Verdi, 98.

XXXIII

Di Sint-Ilie nu-i ghini să lucre ūomu, că bate chîa-
tra rogoadele și bucățelele dă pă cimp.

Dă Foca, Doamne păzea! să lucrî că te pirjolește. La
mort, cindu-l ingroapă, hiște-cari aruncă citi-o mină dă
țarină, ca să nu-i urmeze la groapă.

Breazu: — Dumitrache Cotu, 57.

XXXIV

Pripoarele iestea-s răle. Cin ploūă, să dai mult cu
multu și să nu imbli cu căruța pă știuștele.

S'aude vorghindu-să că hiie cari cap dă familie să
plătiască citi cincî lii pîntru siguranție la vreme dă lipsire.
Ghini-ar hi cum zic dumnelor, da timpurile-s greli-acu,
n'are Ruminu dă unde da. Cincî lii ie mult pîntr'un sirman.

Greceanca — Dinu Samson, 59.

XXXV

Îeū sin stăpin la casa mea și pă lucru neū. Cin nî-e
foame 'mbuc, cin nî-e sete beaū, cin nî-e somn mă culc, da
sint alții sirmanii d'o duc ca roghii.

Bucățele mai n'ai unde pune; dă pă rogoade mai la sirmanii cîti ceva bani.

Oi și ției nu prea sint, mai mul capre.

Greceanca — Dinu Samson, 59.

XXXVI

Asta a fos moșila lu Spirea a Tândăroaii, ala irea hain și 'nglobia nărodu. Acuma n'o ducem nici noi mai ghine. Popă n'avem, că nu să 'nvoiește cu lăcuiitorii, că nu-i patrofiie¹. Da pă vremuri dă noroi, vai dă sufletu nostru cum trăim. Șușelele-s rele că nu le ține din scurt premaru.

Vispești — Ioan İova, 42.

XXXVII

A fost odată un Țigan sărac ș'avea patru copchii. Într'un rind nu mincase v'o patru zile, și ghiata fomeia lui și copchiii iera lihniț dă foame. Atunci Țiganu 'ș aduse aminte d'o stină, care iera la marginea satului, și spuse fomeii că să duce la stină să mince măligă cu hurdă, ca să să poată lupta cu ursu. Și plecă la stină. Cum ajunge la stină, Țiganu spune čobănăilor gindu lui; da aștia ca să riză dă iel, i-arătă 'n țarcu oilor un bulgăre dă sare aninat într'un crăcan, și-i spune că acela-i hurdă; și i-a mai arătat ș'o groapă 'n care punea zăr pintru ciini, și-i zice că acolo-i lapte. Țiganu văzin că sarea-i tare, s'a pus pă brinci ș'a supt la zăr, pină i s'a umflat burta ca un čumpoi, ș'apoi vru să plece acasă. Da čobănăii a zgherat la iel ca să meargă să să lupte cu ursu cum spusese; ș'atunci Țiganu să duse cu iei pin pădure ca să găsească

¹Epitropie.

ursu, căci n'avu ce face. În pădure Țiganu vede un čuf mort aninat într'un copac; și ia o zburătură ș'o aruncă 'n iel; da văzin că nu fuge, a 'ntrebat pă un čobănău, ce ie ăla? Ruminu-î spuse că-î čuf.

— Minca te-aș, par'că yinc 'ncoace...

Maî merge iei, ce maî merge, și vedî-o tufă mare, și iar întreabă:

— Da ala ce maî ie?

— Ii tufă, Țigane.

— Haoleo, par'c'aleargă dăpă mine!

Ș'o tulește la fugă, dă frică să nu dea chiept cu ursu.

Lapoșu — Mihaî Bălan, 72.

XXXVIII

Odată Sint-Ilie năcăjindu-să foc pă tat-su și pă mă-sa a pus mina p'un chičor dă scaun și loyindu-î, i-a omorit p'amindoi. Apăi iel s'a dus pă un munte și s'a făcut pă-zitor dă oi. Acolo a șăzut iel trii ani, și ș'a făcut și iel o turmă dă oi. Dăla o vreme i să uri pin ăle pustiităt, ș'a vindut oile, și s'a 'ntors acasă la fomeia și copchii lui. Aproape dă casă iel vede un ūom ce furase pă sor-sa, și l-a 'ntrebat unde să duce cu ia, și nu i-a răspuns nînic. Atunci a tras cu bita, și cind a dat în ăla, a loyit pă sor-sa ș'a omorit-o. Da Dumnezeu, care vede toate, i-a zis:

— Ce făcuș Ilie? Te-a 'nșălat ghiavolu! Căci iel iera ăla care furase pă sor-sa.

— M'a 'nșălat, Doamne! da să ni-l maî dai odată'n mină, căci nu fusei harnic dintii.

Și Dumnezeu i l-a dat. D'atunci Sint-Ilie alcargă mereu după ghiavoli, și-î tochește cu bătaia, trăznetu și fulgeru 'n toate părțile.

Lapoșu — Mihaî Bălan, 72.

XXXIX

A vinit pircălabu să stringă zahara, cîn s'a bătut Turcii 'n Brăila cu Muscalii, și s'a apucat mama cu v'o cîteva babe s'ascunză griu, ș'a vinit pircălabu să-i ceară griu și ia nu i-a dat. Ș'a minat-o la virfu plăiului. Și cînd a 'ntrat a zis: „bună dimineață!“ Da pircălabu dă colo: „dăscălicaț-o, dăscălicaț-o,“ și ia a plîns și s'a rugat s'o lase că mai are nițel griuleț supt o puțină 'n pod.

Da nașa pircălaghiță ridea mereu: „ha, ha, ha! Rumine, or că dăm dă v'o pacoste mare, or că ghine mare dă peste noi, că iote cum să bocesc muierile, parcă li-a ișit veleatu.“ Și s'a dus mama cu babele ș'a dat pircălabului griu să-l ducă la zahara, c'asa le scriia lor stăpînirea p'atunci. Ș'odată a răgnit o nevestă: „Turcii, Turcii, pin siliște!“ Și m'a lăuat mama 'n brață ș'am fugit in pădure și noi dă colo videam pă Turci cum pîrlea oile la cite două frigări, cit colea, cit colea, grămăjuî că le iera foame. Ș'a 'ntrat într'o casă, și fata murise, și mă-sa o păzea. Ș'a 'ntrebat un Turc:

— Moartă, babo, moartă?

— Moartă, Ago, moartă. Ș'a plecat sirmanii că le iera rîlă și lor.

Da un unchiaș, c'a lăuat o traistă cu bani la schinare ș'a fugit la măgură ș'a ascuns-o 'ntr'o scorbură, ș'a uitat-o ghietu unchiaș dă frică ș'a găsit-o alții mai norocoși!

Da ghietele neveste, că chitea săpunu pin biserică, că-l fura Turcu dăpă rudă, dăpă sămință, că 'cea că l-a făcut cu sare din mal!

Odată, cic'a 'ntrat un Turc la niște Rumini și iera o ghiată fată singură la argea ș'a prins-o somnu și cîn să intre Turcu pă ușă vede un șarpe maare virit pă gura fetii și l-a lăsat Turcu să să vire tot, ș'apăi a sculat fata ș'a minat-o să-i taie o găină grasă și să-i facă hiertură. Și pin' a hiert hiertura a minat-o la apă ș'a lăuat Turcu dracului un pumn dă sare ș'a turnat-o 'n oala cu hiertură;

și dac' a făcut fata mămăligă i-a pus Turcului pă masă să mănince și iel s'a făcut a gusta și numa unde a lăut saghîa ș'a 'nceput a croi fata pă unde înemerea pin' a făcut-o d'a mincat toată zeama dă trică. Cic' a fost înghițind ghiata fată temei, că mă-sa nu mai vinia dăla prășit. Ș'a murit șarpele d'atita saramură și i-a vărsat fata pă gură și cind a vinit măsă, a găsit șarpele spinzurat d'o cracă și nu știia ghiței Rumîni cum să mulțumească Turcului că i-a scăpat fetișoara.

Ș'a fos jucind fetele la horă cu cercuri dă bete pă cap, și pă cercuri cu bani cusuț dă rind. Și cin spăla cămeșile i spăla și pă iei în zoî. Par'că pă ieie le văz cum le ședea dă ghine 'n horă, și cin juca mai tărișor suna banii ca alte halea. Și ieû ieream nîcă și stam la vatră și dăpă ce aprindea mama hopaițu vinia Turcu și ne puneă să jucăm, și iel cinta cu tambura și ne da cite patru părale. Da ce, par'că noi știām juca? Țopăiam cit puteam dă trică lui.

Bozioru — Baba Neacșa, 88.

XL

N'aud ghine; că 'ntr'o noapte hodineam afară numa cu cămașa pie minie ș'am simțit on vînt rău și cin m'am sculat im duruia capu.

Vintilă-Vodă — Costandin Mătălan, 68.

XLI

Moșlia-i a Ștatului dăruită di Vientielă-Vodă. Zidirile șietății lui-s în sus dîe minăstire.

Minăstirea si dărămasă ș'am sărit cu tăți: șii cu minile a dat citie zîeșe lii; șii cu boi șînsprizîeșe; alde Domnu Tache Tocilescu, Alecu Picleanu, răpusatu, citie două trii sutîe.

Vintilă-Vodă — Ion Îenică, 75.

XLII

Nainte iera coşuri dă leasă. Cîn da Dumnezeu dă să făcă bucăţele, puna hişte-care cît rinduia aleşii; iar la vreme dă lipsire li da la sirmanî.

Cum s'o nîcşurat ghiru, nu-î greū să plătească siguraţia; numa să teme Ruminu că i-o preţui sacu dă porumb dooşcîncî dă lii.

Becenî — Duţu Nicolai, 48.

XLIII

Nî-aduc aminte dă războiu dăla Silistra cu Turcii, c'atuncea a fos la noi în Becenî o roată dă Cazaci, îi şedea pă case şi li da dămîncare. D'aci s'a dus la Lopătarî ş' a prins nişte Lehi ce se ivise ici şi i-a dus la Buzău. P' atunci timpurile iera mai bune, căci iera ghilşug din toate şi ghine, dor iera rău că făcam podvez dă surda şi nu ni da nici o para chioară, ba dă multe ori ghice cu năpîrca cu dooăsprece ghiţe.

Pă mine m'a trimes tata 'n locu lui d' am dus merinde la Muscalî la Fundenî.

Becenî — Ghîorghe Moşescu, 72.

XLIV

Ştiu că Cuzea nî-a fos tatăl nostru, iel ne-a vroit ghinele, căci nî-a lăut ghiciu dîn schinare şi după urma lui trăim, căci iel nî-a 'mprochitărit cu pămînt. Pin'aci iera val dă chielea noastră, făcam la zile dă clacă, care nu să mai isprăyia nici-odată, făcam mai mul dă dooşpatru şi tare rău iera cîn ni bătea cu ghiciu vatafil bole-rilor, dă ni silea la muncă după urmă; cîn dădea cu ghiciu crăpa chielea.

Mărgăriţ — Lache Dărstoru, 70.

XLV

Popa Țordache în vorghirile lui cu tata ne spunea: că la vremea d'apoi o să lăsă boeri alghî cu čocu dă hîer, cari-o să čocănească lumea ca ghionoile copacil. Tata l-a 'ntrebat, ce sunt boeri alghî? Îel spunea c'o să să ridice din săraci boeri și ăla o să hîie răi. Popa lera om bogat ș'avea și stuchină mare. Stupar a avut pă moș Soare.

Oilești — Petrea Sorescu, 77.

XLVI

În yiața mea am întunchinat¹ multe pă ale cîmpuri pă unde am fos ca slugă, am suferit iernuri și geruri grele cu yifore mari, că cu schinarea aduçam lemne dăla pădure și le surceleam în tîrlă. Nu mai vorghese, că dă multî-orî yiforu nî-a nemețit că d'aghea scoteam oile scormonind cu mîinile pîn zăpadă și la mult din čobanî li degera chičoarele că treča apa pîn oghele și n'aveam unde să ni uscăm, asta să'ntîmpla mai cu samă la burletici². Oile noastre mînca pîn baltă numa mugur dă salcie ce-l dărîma cu topoarele dă pîn sălcîi.

Țenculești — Ghîorghe Bonciu, 70.

¹Întîmpinat.

²Ciobanii cei mici.

BRĂILA

BRILA

I

La nuntă şedie zinerica 'n casă pin se mireasa aghezmuleşte. Dup' aşela intră 'n casă şi staū la masa socrilor, cîn nu să dă nişi un dar.

Vădeni — Ion Turculeţ, 63.

II

Maî anţărţ am fos pă la un sat Flăminzeni din ținutu Bucureştiului ş'am văzut pă sieşetă¹ nişte Țigănuş c'un boţ dă năroi şi-i zişa Căluian şi cînta:

Da şi-i asta, Căluene?
Că d'atita lungă vreme
Şeru nu l-ai nourat
Şi pămîntu s'a uscat.

Vădeni — Ion Turculeţ, 63.

III

Îţ spun drept, domnişorule, orî şi ni-i spune dum-neta, tot maî ghine eria pă vremuri. Şeia se ne spun cār-

¹Secetă.

turarii nu leagă. Vorba, că pă cit am trăit, n'am s'o mai duc, ș'apoî povestea cîntecului:

Niși nu'm pasă
Al dă Năstasă,
Dă Nichita
Niși atîta.

Vădeni — Ion Turculeț, 63.

IV

Moș Barbu mult îera chiznovat¹.

Zîsa că dî-o muri vara, să-l ducă cu ghîoșlu cu trei cai pîn la groapă și coștîlugu să i-l îmbrace cu roșu și să-i pue la cap șîubucu și parchetu di tutun.

Odată îera la nuntă la fata lu Pescăruș. Cîn fu să plece ghîoșlu cu druștile, iel îș puse zăbunu pă dos și să dete 'n preajma cailor. Cum îera caii lu Pescăruș cu melic², dor atît li-a fost. A zbughit-o pîn curte di nu li să zărea chișloarile. Noroc că poarta îera 'nchisă. Druștile cătară să sară din ghîoși; da vai di ie! Chicară pă jos care 'n cătro. Pescăruș să făcuse roșu ca chiperu di necaz și gata să-i sară țandăra.

Aghîa, aghîa să mai ogoiră lucrurile...

Ghietu moș Barbu îera lumeț.

Fusese 'nsurat di două orî și n'a avut parte di mulere. Niși n'a avut noroc să moară vara. Să dusesese s'adune uscături din lunca Siretului și dor veni cu croznîa pînă 'n marginea satului și să fi rși ca un pul di găină.

Niamuri n'avea. L-a 'ngropat primăriia cum a putut, fără coștîlug îmbrăcat și fără șîubuc și parchetu cu tutun.

Petrofiu — Ilife Dumitru Cucu, 52.

¹Ciudat.

²Boală de cai.

V

Sfintu măcinic Ilie le geambaş mare. Are căruţa cu cai di scot foc pă nări. Îs potcoyiţ cu potcoave di argint şi cind îi goneşte, bat în cochite şi scapără şi d-ala să văd fulgerile. Şi cind aleargă căruţa pîn cer face mare hălălae, că-s drumurile rele ş'atunci la noi pămîntenii s'aude tunînd.

Şi vez dumneta... bălatu notarului învăţa la şcoli mari pîn Brăilă. Şi cînd venea acasă vara, făcea mare haz cînd îi spuneam di puterea lu Sfintu Ilie. Tot spunea dî-o drăcovenile — că nu-l pot zice pă nume; zicea că cu ala poate şi iel fulgera şi tuna... De, păi să-l rabde Dumni-zeu?... 'Căpîi nici că l-a răbdat... S'arata di ploaie'n ziua di Pălii. Ai lor avea fin cosit şi nestrîns. Taică-so-l mină s'adune finu pîn nu'ncepe ploaia. Cum o hi făcut, cî-o hi făcut, nu ştiu; da pesti cîtva timp începu o mare cumpănă cu fulgere şi tunete. Vez, iera 'nnăcăjit Sfintu Ilie că lucrase lumea'n ziua 'di Pălii... Turna, turna, ca cu găleata. Pă'nserate, ai lui, văzin că nu să mai 'ntoarce a plecat pă urma lui şi l-a găsit trăznit ling'un tufan. Să vede că iel cătase să s'adăpostească sup tufan şi Sfintu Ilie năcăjit pă iel l-a trăznit.

Naziru — Vasile Ispas, 53.

VI

La noi, unii p'ascuns, dă undî-or hi ştînd? în noaptea dă Sinziene fac cununi dă sulhină ş'o pun pă casă la bătaia lunii. În zor dă ziua, pîn nu răsare soarele, trebuie să caute cununa. S'arată anume la ce are noroc. Dă ai noroc la cai, le pă cunună hire dă păr dă cal; la boi dă boi.

Am cercat şi iău; da nu ni s'a arătat niînc. Să vede treaba că n'am ştiut dăscintecu.

Gurguieţi — Tănase Ghergheluş, 57.

VII

Țiganu vinea dila o nuntă, cu vioara suptioară. Văzin mogildi¹ pă vali: „olai“! mai mergind, iar „olai“! și pin'acasă tot „olai“!

Ghietu Țigan, ajungind acasă, mort di frică și 'nspălmîntat, a lăsat vioara jos, puse miinile dindărăpt, și strigă:

— Lisăvicioară! tu dornî?...

— Da, dorm!

Și plimbîndu-să cu miinile dindărăpt pînă casă, și cu capu 'n pămînt, tot zicea:

— Hm! Da dacă iera altu!... da dacă iera altu, Lisăvicioară! hm!

— Da ci-i, mă?

— Hm! v'o, v'o, v'o sută di lupchi nî-o ișit nainte; și din toț lupchi s'alege unu c'o gură cit un braț di mare, și să pune 'naintea mea. Ș'am scos vioara digrabă di colo, și i-am făcut capu praf! am scos ș'arcușu, di i-am spart burta, și i-am scos mașile.

Țiganca necrezîndu-l, s'apucă a doă seară și leagă o tivgă la pragu di sus a ușii, pă dinafară; și tivga 'ncepe: „cioc-cioc“. Țiganca:

— Îa vez mă, cine ciocănește!

— Du-ti tu, Lisăvicioară!

— Nu mă duc mă, că nî-i frică!

— Da nu-s iău aici, fă? Du-ti, că sint iău aici!

Țiganca să duce, și iute vine'ndărăt, cu miinile la chiept:

— Da ci-ai facut, mă?!

— Da ci-i, fă?

— Ce să hiie!: tata lupului, mama lupului, nașă-sa lupului, sora lupului, ș'un frati-al lupului...

— Și ce vor, fă?!

— Cică di ci-ai omorit lupu?

¹Umbre, năluciri.

— Și... și... și ce vor, fă? Cică să ieș afară să vorghești cu ieși.

— Lisăvicioară! spune că... că... că să hiu al dracului di-am văzut v'unu!

— Du-ti tu, că ni-i frică.

— Du-ti tu, Lisăvicioaro!

Să duce Țiganca, ia tivga, ș'o aruncă p'o laiță.

Făcindu-să hodorogeală, Țiganu ia plapoma 'n cap, și țuștiu! su pat! Țiganca:

— Undi iești, mă?

— Spune, fă, că nu-s aici; spune că-s bolnav, spune, fă că-s mort!

Țiganca:

— Nu-s, barbate, a fugit... ț'a auzit gura... și să vede... lă-a fos frică să nu dea'n doaga celui omorit di tine!

— Tacă, tacă, Lisăvicioaro; că să hiu al dracului: nu văz iău unu stind în prag?!

Dăpă care Țiganca iș scoate yiteazu di su pat, îi spune păcăleala, și Țiganu rămîne rușinat. Da-i spune Lisăvicioarii: „fă, ... să nu mă spuă să mă faci di rușinea Rumînilor.“

Moyila Niresiș — Antohi Băluță, 40.

VIII

A fost odată doi frați, unu mai mare și unu mai mic. Țăluț mic îi plăcea todauna dreptatea și Țăluț mai mare nu. Țăluț atunci s'a vorghit ca să plece undi-o găsi pă cineva, ca să le aleagă dreptatea. Așa dar Țăluț plecară 'ntr'o zi pă un drum. Merse Țăluț ce merse, să 'ntilniră c' un om. Atunci Țăluț l-a 'ntrebat că ci-i mai bună: dreptatea or strimbătatea. Omu Țăluț l-a răspuns: „ce dreptate? Dreptatea a fos cind a fost, da acum strimbătatea le unde le“. Și Țăluț cind a plecat pă drum s'a hotărit că la care li-o alege dreptatea să-i scoată ochi, să-l lase chior. Și după ce li-a spus omu Țăluț așa, a tăcut omu Țăluț, care iera Necuratu, s'a făcut nevăzut. Așa

iei plecară și merse mai 'nainte, să 'ntîlniră cu alt om, și omu ăla iera to Necuratu, schimbat într'alte haîne. Iei a 'nceput să-l întrebe: „măi creștine, ce ie mai bună, dreptatea or strimbătatea?” Necuratu le răspunse: „ce, mă, sin-teț nebuni cu dreptatea? Dreptatea a fos cînd a fost, da acum strimbătatea ie unde ie“. Iei plecară și mai 'nainte și iar să mai 'ntîlni cu Necuratu, schimbat, și tot așa, li-a spus. Ȃl mai mare-i zise ăluî mai nîc:

— Ei, vez că toț a zis că strimbătatea ie mai bună? Ei, acum trebuie să-ț scoț ochii.

— Haîde di mă du la o răs-pîntie și să-nî dai ș' o strachină, cînd o trece cineva să cer să mă hărănesc și iău.

Atunci iel l-a dus la o răs-pîntie, i-a dat o strachină'n mină. La răs-pîntia ăia iera o apă. Lîngă apa ăia iera ș' un plop.

După ce l-a dus acolo și i-a dat strachina 'n mină a scos cuțitu și i-a scos ochii și l-a lăsat chîlor. Cînd auzea și iel zgomot iș inchipuea că yine cineva, incepea și iel să ceară și li să făcea nîlă și trebuia să-i dea și lui ceva.

Iel, pînă nu-i scosese ochiî frate-su, să uitără pîn prejur și văzuse plopul care iera lîngă apă. Iel bijbliră sāracu pin' ajunse la plop și să suiră 'n iel. Noaptea s'a strîns dracii și cu împăratu lor. Împăratu a 'nceput să-i întrebe:

— Ei, ce-aț făcut pă ziua di az?

Unu din iei a răspuns:

— Moara nu umblă și ca să poată moara umbla ce s'ar putea face?

— Să ia cineva o nuîa din pomu ăsta, s'o ducă 'n apă pîn la moară. Moara ar umbla.

Alt drac spuse că fata ăia nu s'a măritat și cum s'ar putea face ca fata ăia să să mărite.

— Să omoare cineva pă baba ăia vrăjitoarea și fata s'ar mărita.

Alt drac spuse că doi fraț miîne are să să omoare, că 'mpărțești-o yiie ș' un butuc ieste mai mult și d'ăia are să să omoare; cum s'ar face ca să să 'mpace?

— Dacă s'ar duce cineva ș'ar tăia butucu ăla, Iei ar hi 'mpăcaț.

Altu spuse că 'mpăratu ș' acuma Ie chior și ca să-ș capete vederea ci-ar trebui să facă?

— Să Ia cineva apă din lacu ăsta și să-I dea să să spele, Iel ș'ar căpăta vederea.

Bălatu ăla chioru, care Iera suit in plop, a auzit tot ci-a vorghit Iei. Dimineața s'a dat jos, s'a spălat mai 'ntil Iel cu apă din lacu ăla ș'a căpătat Iel intil vederea. Pă urmă a luat o nua din pomu ăla ș'a dus-o pin apă pin, la moară ș'a făcut moara să să nîște. S'a dus ș'a omorît baba ăla vrăjitoarea și fata s'a măritat.

S'a dus la yia ăla, unde Iera să să omoare frați ăla doi ș'a tăiat butucu, și dimineața cind a vinit să 'mparță a fost împăcaț. A luat într'o sticlură apă din lacu ăla și și s'a dus la 'mpărat, l-a spălat la ochi și i-a dat vedere. Împăratu di bucurie i-a dat o pereche di dăsağı di galbinl. Iel a luat dăsağı și s'a dus acasă. Frate-su, cari-i scosese ochil, cind a văzut că Iel, cu cerutu, a căpătat atia banl I-a zissă-l ducă și pă Iel la răspintia ăla și să-I scoată și lui ochil. Iel a 'nceput să să roage di Iel să nu mai facă ci-a făcut Iel, că vai di Iel cum a scăpat.

Iel n'a vrut să-l asculte. Apăi s'a dus tot la răspintia ăla undi-a fos și Iel. I-a scos ochil, i-a dat o strachină 'n mîna și l-a lăsat acolo. Seara s'a suit și Iel in plop ăla. Cind a vinit draci a 'nceput să-I 'ntrebe 'mpăratu lor cari-a fost ăla cari-a făcut ca toate lucrurile cari-a fost oprite să urmeze Iar după treaba lor. Iei a 'nceput să răspunză: „ăla nu, ăla nu“, da unu dintre Iei a zis: „ăi di sus“. Cîn să uită 'mpăratu 'n sus vede pă ăla chioru. Il trîntește di-acolo și-l omoară și l-a dat pă apa ăla care Iera lingă pom. Și la urmă am plecat și Iău 'ncoa și vă spusei dumneavoastră așa.

Viziru — Mariia Ciuciaru, 60.

IX

Acu doi ani, pă arșița aia mare, toată lumea să da
dă ceasu morții că nu chica ploae și să usca toate pă
cîmp. Tot eșise mereu cu icoanele; gîaba fu că nici semne
nu s'arăta.

Di-unde pînă unde, iacă 'ntr'o Vineri o păpălugă.
Îera 'mbrăcată toată cu boji și sarea și juca trecin di-
la casă la casă.

A trecut cîntînd pă la toate casile:

Păpălugă lungă,
Săi să dee ploile
Să curgă șoroaile.

Pă seară 'ncepu un vîntuleț ș'apăi să răcori. Noaptea
să te ții neică! Turna di să rupea băirile pămîntului.

Berlești di sus — Alecu Neacșu, 40.

X

În ziua dă sfîntu Ghîorghe, la noi pîn oaminiî brazdă
dă iarbă verde la stîlchiî porții ca să le margă ghine celor
dîn casă, să hîie veseli ca verdeața cîmpului. Dă Dumi-
nica mare să duc cu foi dă nuc la biserică. În alte părț,
mai 'n sus, aū obiciî dă duc foi dă tei.

I greū din partea lemnilor. Nu prea avem păduri
și lemnile-s scumpe foc. Ardem tizic și paie. Tizicu ie
gunoi putrezit și uscat la soare 'n bucăț marî.

Cîocî — Ioniță Iancu, 51.

XI

Îera odată un om bogat, cari-avea șapte, ob moșii,
două-trei rîndur dă case, magazii, ș' avea numa un fîcior.

Ficioru ăsta să lăuse dă craialic, n'asculta părinții. Într'o zi moșu zice babii: „babo, să-i punem niște bani d'o parte, c'ăsta chierde moșii, chierde tot. Așa să facem“. A chemat un maister, a scoghit grinda casii ș'a băgat bani mult acolo: asta fără știrea băiatului.

S'a 'ntimplat c'a murit baba ș'a rămas moșu.

— Mă băiete, mă, tu o să chierz tot, mă! îi zise moșu.

— Tac! din gură, hirsă bătrână, caută-ț dă bătrînețe! îi zicea hi-so.

— Mă băiete, cu capu ăla al tău, văz iău că n'ai s'ajungî ghine, o să yiie vremea să ti spinzuri, da măcar odăița să n'o vinz — cînd îi vedea că toț ride di tine și nu-i mai avea niînic, să ti-agăț dă grinda asta să-ț faci samă singur, dăcit să hiî dă risu lumii.

Ț'ai găsit hi-so să ție 'n samă vorbile lu ta-so! Iel tot ce știia făcea, p'o ureche intra și p'alta ieșă.

După moartea lu ta-so n'a trecut vreme multă și iel tot petrecind, ba cu unu, ba cu altu, a chierdut tot, rămăsese fără niînic, nici ce mînca n'avea, nici ce 'mbrăca.

Acu-ș aduse el aminte dă vorbile lu ta-so și zicea: „unde sin banii ăia lu tata, că cum aș mai ști să-i păstrează“. Da di-unde, că iera prea tirziu.

Auzin c' un boier dă bani pă muncă la bătaia porumbului, s'a dus să ia și iel bani d'acolo 'n rînd cu alți golanî, că și iel acuma iera 'n rîndu golanilor.

Cin să scriie și iel, il întrebă boieru cum il chîamă ș' al cui ie. Iel spuse, iar boieru a'nceput să riză dă iel, să-l ocărască și să-l injure, că știia cită averi-i rămăsese dăla părint' ș'acum ajunsese 'n rîndu golanilor, pă toată o risichise.

A lăut banii cu chiu, cu vai, și s'a dus acasă.

Cînd a venit vara a strigat boieru să să ducă la muncă.

Iel dă frică, dă rușine să nu hiie iar bajocorit și aduse aminte dă vorbile lu ta-so și zise: „unde sin banii,

c'aș ști iău ce face". Ș'a pus în gînd să să spînzure. Puse un scaun, să sui pã iel, puse un ștreang dăpã grinda casi și cîn puse capu și trase dă ștreang, grinda s'a rupt, hiind șubredă, și baniî clurrr!! grămadă'n capu lui.

— Bodaproste lu ghietu tata, că ghine mă'nvăța iel, da ieū n'aveam cap!

D'aci 'nainte bălatu nostru s'a'nțelepțit, i-a vinit minte, a lăut alte moșii ș'a făcut averea la loc.

D'aghia atunci a băgat iel dă samă că părinții lui i-a gîndit ghine pãntu iel și-i părea rău că n'a ascultat dă cuvãntu lui dăla 'nceput.

Cioara-Doicești — Ioan Țene, 72.

XII

Mergea trei inș pã drum cãlãtori: vintu, geru și zădufu, și cum mergea dă dî-o fată mare care secera la griu.

— Bună ziua, fată mare!

— Muțuñim dumitale!

Mergin mai 'nainte s'a lăut la ceartă: ala că nî-a mulțuñit nîle; geru: „ba nîle“, și vintu zice: „ba nîle“. S'a 'ntors îndărăt la ia ș'o 'ntreabă:

— Fată mare, noi ț-am dat cu toții, bună ziua, și tu numa la unu ai mulțuñit. Cui ai mulțuñit?

— Vintului.

Zădufu zice:

— Ti-oî apuca iău la vară pã vãile alea!

— N'am grijă, numa vintu să bată!

Geru zice:

— Ti-oî apuca iău pã cîmp la iarnă!

— N'am grijă, numa vintu să nu bată!

Așa c'a scăpat dă ieî, și ie drept că ghine a mulțuñit fata.

Cioara-Doicești — Ioan Țene, 72.

XIII

Îera odat'un pusnic. Îel toată yilața nu păcătuse cu niînic. Ucigă-l-toaca vrîn să-l dea'n calea lui, a lăut chip dă cal cu șaua pă îel, cu dăsağı dă chiele și da năvală la chilița lui. — Îel cînd il vede zice: „ăsta-î cal negustoresc“. A'ncălicat pă îel ș'odată a zburat cu îel în sus.

D'odată s'oprește și-l întreabă pă călugăr că ce-ș alege, dacă vrea să nu-l trîntească tuma d'acolo jos.

Călugăru zice: „să iaū bețița, că nu-î așa rea“. Atunci să lăsă 'ncet și să pomini la o crîsmă. Aci după ce să 'mbătă începu să chiște circîumărița, iar circîumaru-î spune: „Părinte, astîmpără-te, că dai dă dracu!“, da dacă s'a 'mbătat par'că mai știia ce face? zor la circîumăreasă, s'o sărute; circîumaru sare la îel și 'ncepe a-î căra și trage-î! iar călugăru cîn văzu că-î groasă a scos cuțitu ș'a tălat pă circîumar.

D'aci 'ncolo țin-te pinză să nu te ruchi; l-a legat fedeleș și la dus la pușcăriie.

Uiti-așa: din bețiile iese toate năravurile.

Cioara-Doicești — Ioan Îene, 72,

XIV

Doi inș a plecat odată 'n lume să muncească. Unu din lei a zăboyit vrî-o paisprăzece ani, a făcut parale bune și 'nainte di-a pleca 'n spre acasă, s'a dus la un moș bătrîn:

— Tată bătrînnule, vreaū să plec spri-acasă ș'aș vrea să-îi spuî ccva dispre drumu ăsta al nău.

— Îț spuî, da să știî că cuvîntu nău i un galbin.

— Un galbin îț dau.

A'nceput să spuie moșu: „tu undi-î ajunge să conăcești, să mănînci, să nu te bagî în crîsmă, că'n crîsmă sint oamini beț, să iaū la ceartă, la bătaie și te pune

martur. Tu stai 'n bătătură și cere acolo ce-ț trebuie, plătește și pleacă.

— Mai spune, tată moșule!

— Apăi să-ni mai dai un galbin.

Î-a mai dat un galbin.

— Cînd îi ajunge la malu gîrlîi să nu dai tu'ntîi, să stai pîn'o trece alții.

— Mai spune, tată moșule, că-ț mai dau un galbin.

— Tu să ții minte vorba mea: todauna năcazu dă seară să-l ții pînă dimineața.

A plecat iel sprî-acasă. Pă drum ajunge la o crișmă și să puse să mănince'n lături afară. În crișmă iera mult. D'odată aude zgomot și ieșă pă ușă grămadă, beț, cu cuțitele să să taie. — Iel plecă și zice: „ghine mă'nvăță moșu“.

Merse iel ce merse; a dat dă malu gîrlîi, acolo a stat pîn' a vinit niște călători ș'a trecut iei'ntîi, da i-a lăut apa. Iel iarăș ș'a adus aminte dă sfatu moșului și-i mulțuîi.

A plecat sprî-acasă ș' ajunse tirziū. Întră 'n casă p'întuneric și chipăle iel cu mina și vedî-un om că durîla 'n locu lui, d'odată s'a năcăjit, credea că nevasta s'a măritat, a scos cuțitu să-i taie. Î-a vinit în minte vorbile moșului și zise: „la să staū pînă dimineața să văz cine ie.“ S'a culcat la pragu ușîi d'a curmezișu, nici să intre nici să iasă. Cîn să sculă femeia, dimineața, dă dă iel și 'ntreabă cini-i.

— Îăū sin, zice iel, da cine iera culcat în pat?

— Vaî dă mine! ce nu-l cunoști? Ie bălatu nostru.

— Nu știi c' az noapte ieram să vă tai p'amîndoi și s'a 'mplinit iar vorba moșului „că năcazu dă seară să-l ții pînă dimineața“.

Cîoara-Doîcești — Ioan Îene, 72.

XV

Doî pochî ș'un diîac cu dascălu lor s'a dus la o casă dă Rumin la praznic.

Fomeia dă gazdă făcuse ciorbă dă crap. Al mai bătrîn din pochi, lăa capu peştelui zicin că la capu cărţii le scris pântru iel. Al doilea popă lăa nîjlocu zicin că la nîjlocu pămîntului s'a răstignit Mintuitoru. Dîiacu lăa coada peştelui zicin că din rămăşiţă să satură mulţi. Ghîetu dascăl innăcăjit s'a sculat şi lûln cenacu¹ cu zeamă a zis: „văzîn Dumnizeu răutatea şi lăconîia ominilor, a dat potopu şi i-a 'nnecat“. Şi zicînd aşa li-a turnat pochilor zeama pă cap. Pochiî opăriţ a lăat fuga. Apăî dascălu stîn şi mîncîn liniştit peştile a zis: „numa Noie a scăpat din potop şi mîncea 'n tîhnă stînd în coraghîă“.

Cîoara-Doiceşti — Vasile Tudoran, 63.

XVI

M'am dus la tîrg di Sfîntă Mărie să-nî iaŭ un cal. Înfî iaŭ calu, bem aldămaşu, ieram cu hi-su lu Stan Gustăreaţă. Îel zice c'ar lăa şi iel un cal. Îi daŭ ajutor şi cumpără şi iel un cal. Zice: „Iăŭ aş mai lăa un cal şi n'am banî, aş vinde boîi şi n'am beletile“.

Acuma uîte ce-î zic Iăŭ: „găseşte şi tu un om din sat, c' auzeam pă Stan Şarban Istrate, poate să ţi-î ia ala, că-î place boîi tăi“. Îi aduc Iăŭ omu şi ne 'nţelegem şi vinde boîi 'ndată. Aşa, ce-nî zice băiatu? c'a găsit un cal, da nu-î plăcea.

Aşa Iăŭ ci-î spuseî:

— Măî băiete, tu ai avut vrî-o vorbă cu tat-tu?

— Tata nî-a spus să-l aştept pînă mîine, c'o să yiie să mai cumpărăm un cal şi să nu vindem boîi.

— Ghine mă, firî-ai al dracului, ce n'ai spus? Ci-o să zică tat-tu cîn ţi-o vedea fără boî?

Iăŭ am plecat din tîrg cu căruţa lu Şarban Istrate care cumpărase boîi, şi băiatu a rămas acolo, să yiie iel cu căruţa, cu care ne dusesem împreună. Pă drum spu-

¹Blidul.

neam Iău: „mă nea Șarbane, dacă ăla o 'ntoarce cu boii, să-I dai, că nu-s beletile vizate și să nu să 'ntimple ceva, dracu știe! Măcar di-aș chierde Iău doi-trei lei“.

Pă la calea jumătate ne 'ntilnim cu tat-su băiatului, Stan Gustăreață. Cînd îi spuî di boi zice: „nu-I nimic, hai 'napoi să mai cumpăr un cal și dacă n'oi putea să Iău boii lu Dumitru Mărgărit, o să 'ntorc Iău boii, măcar di-aș chierde vîr-o zece lei“.

Mă 'ntorc îndărăt; cînd ajung în marginea tirgului mă 'ntilnesc cu Petrachi-a lu Ivan Ieni; îl aducea doi jandari. Îel vruse să vinză o Iapă a unuia om. Și cum dă cu ochii di mine zice jandarului: „nea Ion ăsta fî-a dat Iapa“. Iău am zis: „Domnule jandar, dacă Iău aș fi hoț, mai veneam îndărăt la tirg?“ Îel nici una, nici două: „hai, hai cu mine la primăriile“. Ne 'cem la primăriile, cîn colo nu dăm di nimeric. Iău atunci: „mă Țigane, hai să fugim, or stai tu aci și să fug Iău“. El: „nu, dacă om fugi, ne prinde și ne leagă ca pă niște yinovaț“.

Iău îi zic:

Mă Țigane, tu iești yinovat, da Iău... sāracu di mine ci am făcut?

— Ei, acum ti-am apucat aici, te țiu cu mine.

Yine primaru și 'ntreabă pă Țigan și-I cară citeva palme; mă 'ntreabă și pă mine și după ci-I spuî, zice:

— Și tu ai fi bun di bătut.

— Bun aș fi, Domnule Primar, dacă sint în mîna dumneavoastră, da Iău nu știu nimic la sufletu nău.

— Îa s'aducem gărzi și să vez cum spuî că I-ai dat Iapa Țiganului.

— Păi, Domnule Primar, dacă m'oț bate di mă'ț schilăvi o să spuî di frică, să scap, o să spuî că I-am omorît și pă tata, măcar că nici n'am apucat să-I știu cum İera; da dumneata o să costatez, o să cercetez pîn oaminiî cu carî-am fost ș'o să dovedești că nu-I așa.

— Hm... stai că nu merge treaba așa, mă așez Iău pă tine.

Stau Iău și mă gîndesc: „măi drăciŃa dracului! yi-

novat nu sint, nu mă știu cu nimic; da, să-i dau ceva primarului să scap di-aci, dac'am ajuns așa*. Zic iău:

— Domnule Primar, uite ci-i, yinovat nu-s; da am o casă di corhii și bucatile ni să prăpădesc pă cimp; it dau patruzeci di lei, și dați-ni drumu di-aci, c'o să costatez dumneata că nu-s yinovat.

— Du-te la notar, că iău sin numa dă v'o două zile; dacă-ț priîește iel, di mini n'ai nimic.

— Domnule notar, te rog, yinovat nu sint, da ai nilă că ni să chierde bucatile pă cimp, mă ținete digeaba aici, poț să-ni tai capu, nu știu nimic, it dau patruzeci di lei și dați-ni drumu să-ni văz di treabă.

— Nu-ț priîesc, da o să-ț fac un procest ușor, ca să scachi dila Brăila.

Dăpă ce ni-a făcut procest, dăpă ce m'a răgulat, notaru a zis: „indărăt o să viniț, cind o da Dumnizeu“.

Atunci iău am dat cincî frangi primarului și i-am zis:

— Ce vorbă-i asta, care ni-o spus-o Domnu notar?.

— Ce să hiie? Ț'o făcut un procest greū, ca să te 'nchiză la Brăila.

M'am gindit iău fel și chip ș'am trimes o scrisoare l'alde frati-nu, ca să yie dăpă mine la Brăila, da să yie pă la secția di jandari dila Silistraru, dacă yine mai dăgrabă, ș'am spus acolo, să să ducă 'ntii la primărie să vază ci-i di făcut. Care iei ni-a făcut o dovadă iscalită di v'o nouă oamini și di preotu ăsta bătrinu Chiriac. Cin m'a dus la Brăila, m'a băgat intr'un beci, cind a două zi auz pă la ferăstrucă: „măi Ion Baștiurea, măi Ion Baștiurea!“ Iău știām că nu-i nici unu d'ai noștri, cin bag samă, văz un gardist care făcuse meliția cu frati-nu și -ni zice:

— Ai o dovadă, da cu dovada nu faci nimic, it trebuie o petiție care s'o dai judecătorului.

— Ce să fac, cine să ni-o facă?

— Uite, ț'o fac iău, spune-ni hiie păsu tău, ș'o fac și ț'o dau.

— Î-am spus Iău tot și nîi-a făcut-o și nîi-a dat-o pã drum cîn m'a dus la judecãtor, da nîi-a spus sã -o daũ Țiganului, dacã-l chiamã pã Iel intîi. Așa am făcut. Cînd yine Țiganu, il întreb: „undi-I petiția, mă Țigane, aî dat-o?” Țiganu mut. Daũ Iău sã l deschei, cîn sã l-o Iău, Țiganu o băgase 'n sin, n'o dase di loc, cînd Iaca mă strigă unu și mă zmuncește și 'n brînci, cruci și dumnizei m'a băgat innăuntru. Iău zăpăcit mă gindeam ce sã zic Iău acuș la judecãtor, care Iău nu mai fusesem la judecată nici măcar martur pãntu altu. Am spus cum oi fi spus, judecãtoru zice: „sã-I dãm drumu, numa sã-I mai ducem la poliție, sã-I mai lûam odatã interogatoriu, iar pã Țigan la parchet“. Da un registratur d'ăla dî-acolo zice cã mai ghine la parchet cu Țiganu la un loc. A stat Iel judecãtoru nițel pã ginduri, ș'apăi s'a lăsat și Iel așa.

M'a dus, m'a purtat pã la judecãtor; a treia zi cîn m'aduce iar la judecãtor mă 'ntilnesc cu sergentu ăla și-nîi spune cã dî-aici nu mai scap pinã s'o isprăyi judecata, da dacã daũ o garanție mă liberează, sã mă judec pã din afară.

Parale aveam Iău v'o două sute di frangî. Fac ș' o scrisoare lu naș Ioniță, care iera primar la noi, și dă Iăi garanția, da 'n loc di două sute patruzeci di frangî nîi-a spus c'a dat patru sute douzeci, ș'am scăpat dî-acolo.

Și pinã s'a isprăyit judecata am cheltuit toată munca din vara ăla; șapte sute cinzeci di frangî lûasem pã bucate și s'a dus toț, nici măcar un pachet n'am lûat, și aî două sute patruzeci di frangî garanția a pus-o nașu pã numele lui, care Iel a scos-o, Iel a mîncat-o; da mare a fos Dumnizeu, cã și dila Iel a mîncat pã urmă alții ș'az Ie mai rău dicit mine.

Am fos di trei ori citat, Domnule, ș'am cheltuit sã-răcuț di maica mea . . . numa Dumnizeu știie, cã Iău

n'am fos yinovat, nici az nu știu, să hi dat Iău Iapa Țiganului.

Cum a mers și cum s'a 'nfășurat Iău nu știu; c'am lăut și v'o cîteva zile pedeapsă la urmă.

Rușețu — Ion Baștîurea, 50.

XVII

Ion a lu Ion Vlad mă silea mereu să mă duc cu iel la pîndă.

Î-am spus:

— Da dacă yine niscaîva luchi?

— Nu ni-i frică!

Și plecarăm amîndoi cam pă cînd cîntă cocoșii di nezu nopții; vorbă, vorbă — ba di una ba di alta, pînă ce ajunserăm la o groapă făcută di mine di cu toamnă, sus pă Moyila cu măcriș.

N'am apucat să ne așăzăm ghine 'n groapă și numa ce să vez? Doi luchi. Da nu mari...! da nu graș...! Ieșău din niște mărăcinî la o dipărtare, să nu minț, di v'o sută di pași; vineau drept spre noi pă lingă șanțu di lingă drumu Jugureanului. Și-i vedeam ghine, că iera lună. Iău cum i-am văzut am șoptit incetinel tovarășului: „Ioane, gătește-te! uiti doi luchi!” Îel nici una, nici două, că-s doisprăzece.

Și numa a 'nceput să tremure ca varga.

Cîn s'a apruchiat luchiî ca la treizeci di stînjăni, parcă-l văz pă ghîletu Ion, di-aghîa mai putea să vor-ghescă și zice:

— Hai să mergem, că ne mănincă.

— Păi așa nî-a fos vorba, mă? îi răspunsei Iău. Ce ziceai cînd am plecat di-acas?

— Haldeț că mor! înîi răspunse.

— Îa să staū Iău aci pă tine, să nu-i mai vez. și nu mai duce nici o grijă, că nu te mănincă.

Cin m'am lăsat pă iel tremura di gindeai c'a dat altî-alea pesti iel și numa odată a răgnit tare: „haideți! că mor“.

Ș'a și ieșit di sup mine—și să te păzești fugă!

Luchii auzin răgnetu lui s'a oprit puțin în loc ș'apăi a plecat îndărăt. Atunci am ieșit și lău din groapă ș'am plecat după iel strigindu-l mereu: „mă Ioane, mă Ioane“, ca să să oprească. Cin l-am ajuns iera atita di uînit că mă 'ntreba undi-i ie pușca; și pușca la iel și cu cocoșu ridicat. Mă fir că nu s'a 'mpușcat. Vorba Țiganului: „caută tetea luleaă și luleaă 'n gură“.

Asta ie toată pricopsala ci-am făcut. Iău m'am ales c'o noapte chîerdută di surda și tovarășu c'o frică ce nu i-a ieșit nici az din oase.

Rușetu — Nihai Chilă, 35.

RÎMNICU-SĂRAT

RÎMNICU-SĂRAT

I

Sfîntu Haralambie a lăsat cu limbă di moarti că undi s'o găsi o bucățică din trupu lui, locu ala să hiie 'n veci ferit di cîmă.

La Sin-Toadir să laū fetili cu ogrinj din ieslea cailor și cu păr dila coadili mînjilor și zic: „Toadiri, Sin-Toadiri, Iț daū coada fetii, să-m dai coada iepii“, ș'atunța capătă păr frumos.

Sfîntu Spiridon a lăut capu di cal și l-a pus la măgar.

Sfîntu Anton a legat diavoliū pă undi l-a apucat: în api, în maluri, pă pămînt și 'n văzduh.

Dacă tună 'n ziūa di Sint-Ilie să știū că sacă alunili și nucili.

În Vinirîa-sacă să nu ari, să nu samini, să nu să-dești poîi, că toati sacă apol.

Racoîțeni — Lixandru Ion Anca, 58.

II

Unioarea cîn dă ploale să fac bucatili și s'ajungi: unioarea cîn nu, pîi iesti răū.

Pă vremi, iream mititel, irea coșurli opștești ș'alea prindea ghini la nevoi.

Racoîțeni — Lixandru Ion Anca, 58.

III

Ci să fac? Îa p'acolea pin prijuru tirlil. Cu iarna asta ni-am to luptat, nu, zău, crez că nu mai videm căldură 'n ochi. Da undi s'a mai pominit să 'nghețe apa pin puțuri. Carî-o ajungi'n vară să să laudi, zău așa, cu iarna asta. Îău crez că nu numa din yiti o să s'a-leagă degirati'n primăvară, da și din Ruminî.

Și auziș că iream să mai pățasc una ș'încă cit di bună în iarna asta? zău că numa di capu nău să țin toati relili.

Într'o dimineață mă scoală baba, încă ci zic îău di dimineață? nițal trecusi di cîn cîntasi cucoșii 'ntăia oară, să mă duc, să-î aduc pale, să bagi în sobă, că așa ari păcati, să culcă di cu seară, doarmi ghini di un somn și numa să scoală la lucru. Îa niști puzderil di cinipă to toarci pintru saci și poloagi și ioti-așa s'a deprins cu lucru și nu-î yini să stea în țol, ba mă scoală și pă mini, că de, îău aş mai atirna, mai ales cîn să'ntimplă, di mai staū seara pă la Mirlan. Aduc îău pale la foc, să duci baba să bagi'n sobă, îău mă duc să 'ncarc sămănătoarea di pale să dau la caî. Cînd ajung la coșar, rămîl ca 'n-crimenit, lacātu nou noușor spart și dat jos, ș'alături irea un dănănău di drug di hler, pă cari-l băgasi sub verigă, dî-a ridicat-o 'n sus dî-a sărit lacātu cit colo, și veriga bănănăla, par'c'o găsisî Rusaliili, loyindu-să di ușă. Hi! s'a dus găinili noastre. Să nu pui veriga și să chem vecinii? că-î prindeam acolo. Coșaru irea bun n'avea pă undi să lasă. Mă duc în casă la babă:

— Babo! ni-a furat găinili!

— Tacî din gură uncheș.

Aprindi baba o luminari și mergim amîndoi la coșar. Cum întrăm, ni ultăm sus în pătul la găini. Aș! găinili irea toati neclintiti la locu lor; mă ult la caî, cîn ci să vez? unu cu coada căpăstrului tăiată. Hi! babo! la caî a vinit ucigă-î toaca, nu la boalili di găini și să știî

că îi a zbughit-o 'n urma mea dî-aici; dacă li puneam veriga l-apucam acolo. Norocu lor a fos c'a scăpat. Da nu-i vorbă că și lău dacă mă punea dracu să întru cu sămănătoarea di pale pisti îi, acolo'm făca aliluia. Mă duc la Ienică premaru, yini ghietu om, umblăm, cătăm pă după pale, pă după čocani, cîn colo niñic. Nu c'aveam cini ști ci lupchiț di cai, la niști tăgîrț și știu dumneatali, că dacă nu-i ai nici p'ăștia cît di rău î yini?

Maî ales c'as' toamnă am arat și pă lingă școală, numa cu îi am băgat în pămînt op pogoani di mă-runțș. Cîn la ziüă auz că i's'a furat caii lu ghietu Ion Neagu sāracu, că după ci a ișit di la mini, s'a dus întins la Ion Neagu. Și loti-așa irea să maî pățasc sāracu di mini. A două zi toată ziüa m'am închinat cu ghiata babă c'am scăpat di păcatu ăsta.

Da'n iarna asta un an, nu știu că m'a călcat unii 'n casă? Mă puni dracu și'ntr'o duminică seara, mă duc cu baba la masă la nunta lu hinu Duñitru Čubucel, cînd a măritat pă hina Floarea, asta cari-o țini Pavel a lu Grama. Ni dăm noi la chef, de, știu ca la nuntă. Di la o vreme, baba sta'ntr'una di capu nău:

— Ai uncheș acasă, ai uncheș acasă.

— No, c'om merge, no, c'om merge.

Vez par'că-i spunea îi inima c'o să să'ntimpli civa acasă.

Îău n'o ascult, prinsesăm și la o leacă di chef. ba s'a maî întimplat cîn să trec pisti masă ca să ies, nu știu cum dracu fac și-nl alunică chičoru și caz jos cu chičoarli 'n sus, m'am loyit rău în schinari și dî-atunci cîn și cîn mă doari.

Și așa, după ci maî stăm o leacă, cam di cînd am vinit, baba țîindu-să di capu nău plecăm acasă. Să vez drăciia dracului, cîn să dișchiz ușa tinzi, ușa dis-culată. Ba irea gata să lău ghiata babă la trei, c'a uîtat ușa nenculată. Ghiata babă tăca crezin c'asa iesti. Cîn să 'ntrăm în casă ni'nchedicăm pin niñlocu

tinzii cu o budăcică¹, pă cari-o ştiîam pusă 'n fundu odăii din fund, cu nişti bucăţ di zlănină. Cîn cătăm în ȧa, zlănina nicăiri. Aveam două bucăţ di pîece², două zlănini ş'un cirnaţ di cel lung atirnat în chileru³ dila spatili casii, li-a lăat şi p'alea. A'ntrat în casa mari, aveam su pat două pîrnăi⁴ cu untură tochtă, o pîrnăle p'a mai mare a lăat-o şi una nî-a lăsat-o; am zis bodaprosti că nî-a mai lăsat una di mincari. Încolo la ci să minii pă Dumnezeu, nu nî-a mai lăat nîîic. Ci nî-a luat nî-a lăat, ci nu, nu. Uîtaî, mai avea baba aruncaţ la chiçoru patuluî v'o patru franci, să vedi că îi cînd a cătat untura l-a găsit, c'ăşa zic iău că numa dup'ali mîncării a vînit. Şi totî-ăşa am păîit.

Costîeniî-Marî — Duîitru Stoian, 64.

IV

Drep să spuî, di cîn l-a pus dracu pă Ghiţ'a Pochiî di-a dişchis crişma ala lîngă noi, mai în toati zili mă duc p'acolo. Încăîltea popa cîn mă vedi numa auz: „aî, moş Duîitri“. Şi lui îî yini ghini al draculuî, că un ban cari-l cheltueşti ştii îel că mergi'n tîjghea la hi-su. Zău, ci dracu s'o faci cu atîtea bogăîiî! Şi ari nişti ţuică dila Deduleşti, spuî drept uîţ neamurli cîn beî. Şi cum zic cîn mă chiamă ciniva di-acasă, baba înră'n casă şi-l ȧa la blestem, să li-auză faţa ci li-audi dosu nici spri mini nu s'ar mai uîta niminea. Înr'o zi iream afară pă prispă, treci p'acolea Sotir: „aî, cumetri Duîitri, să ni cînstim colea la crişma asta nouă“. Babiî mai ghini-l dai o palmă di cît s'auză ăşa. Să uîtă rău la cumătru, îel să vedi c'a priceput, că-l zici:

¹Putinică.

²Carne.

³Cămară, chelar.

⁴Vase mari de pămînt de 4—5 litri.

— Lasă, cumătră, că nu stăm mult.

— Da știu iău crișma voastră, îl mul pină 'ntraț acolo că di ișit nu vă mai gindiț, rabdă ghietili doghi-toaci 'n coșar.

Și iotl-așa.

Costfeniț-Marț — Duñitru Stoian, 64.

V

Cini nu țini Chilichii', să știț că-i rău di lupchi, că-i mănincă lupchiil oili.

Rusalili, Doamni păzești, is reli di nebuneală.

La Nez-di-Peret* să'nnumără ouăli.

Trifu ti-apără di gindaci.

Chietrili lu Sin-Chietru li țini omu că-i rău di chlatră, c'alfel it bati grindina porumbu și yila.

Pintilei călătoru călătorești vara.

Tănasi-i bun di cumă.

Spălăcaniili li țini fimeia, și spală toati č-ari di spalăt.

Costfeniț-Marț — Duñitru Stoian, 65.

VI

Răposatu, boieru Costachi, al cu casili marț pă undi trecuș, irea muncitor și filotim. Ciț n'a cununat! Ciț n'a botezat! Pă vremuri di lipsă ajuta pă nevoieș.

Slobozița-Galbină — Ion Duñitru Ștefan, 65.

*Pilipiț (Filipiț).

*Miezil-Păresimil.

VII

Cam în toati părți 'mprijur obiceiurli și graiu-l
la țiel. Unioari cîn yin Muntenî d'îi din țara ungurea-
scă, păi ti ninunez di graiu lor.

Slobozița-Galbină — Ion Duñitru Ștefan, 65.

VIII

Chilichii să țin că sînt răi di jigăniî. Fimeili lichesc
gura sobii ca să să legi și gura lupchilor.

Vinirița nu-i ghini să speli rufi, nici să coasi că pă
lumea aîlaltă li dă să bea zoili rufilor.

În Simbăta lu Sin-Toadir fetili să leșite cu ogrinj di
la cai și să chîaptănă ca să capiti păr frumos. Cînd îi
fata nichiptănată să 'ncurcă caii lu Sin-Toadir în păru îi.

Slobozița-Galbină — Ion Duñitru Ștefan, 65.

IX

Lazăr a murit di doru plăcintilor, și-i ghini să 'mparț
plăcinti 'n Simbăta lu Lazăr.

La Nezu-di-Pereț¹ nu să lucrează, numa să 'nnumără
ouli adunati dila păseri, că li prierști ghini.

Nici joili după Paști să nu lucrez că-i rău di trăznet.

Slobozița-Galbină — Ion Duñitru Ștefan, 65.

X

Ni-a sfătuit la școală să dăm citi cinci lei pricictorului
ca'n drept di porumb, cum să da pă timpul cînd irea
coșurli opștești. Da-i greu di noi acum, și n'avem di-undi da.

Balta-Albă — Stancu Ilie, 65.

¹Miezii-Păresimi.

XI

Sintu-Iliie să plimbă năcăjit cu caru pă cer și-i tot minios, și cind umblă caru faci să tuni. Îel nu știie cind îi ziua lui și tot întreabă pă Dumnezău să-i spuie, da Dumnezău știie că-i năcăjit și nu vrea să-i spuie niciodată ca să nu prăpădească lumea.

Balta-Albă. — Stancu Iliie, 65.

XII

Foca ț-apără casa di foc.
 Sfintu-Andreî ursăști oili să hîie mîncati di lupchî.
 La Strat di Rusali să poartă pelin la briu și s'agață
 și pă la ferești p'afară și'năuntru ca să nu nebunească.
 Dacă lucrează omu il ia Rusalili pă sus.
 Joia minioasă apără di vînt și di trăznit.
 La Pantilimon să călătoresc berzili.

Balta-Albă. — Stancu Iliie, 65.

XIII

La Chilichî nu să cadî să măturî pin casă, nici să coș, să nu 'mpungî în chieli, să nu dai împrumut, să nu scoț cenușa, să nu duci la moară, că-i rău di tot, it mă-nîncă lupchîi ghietili yiti or pățăști omu civa mai rău.
 Di Mărina să lichești baligă di vacă pă gardu di nuiei
 și să să afumi cu ia că-i bună di năjit.
 Sfintu Spiridon a fos hierar, ș'odată a tălat chiçoru la
 un cal di l-a potcoyit, ș'apoî i l-a pus la loc.

Balta-Albă — Stancu Iliie, 65.

XIV

Am făcut melișle pă cîn cū-arcanu. Atunci irea greū
nu ca acu. Pă cari-l cresta la răboj aleși satului, musai
il rădica dorobanșii și-l tunde di chică și-l ținea șapti ai.

Grădiștea — Ion Ghîorghițoiu, 63.

XV

Nu-l ghini să lucrezi omu 'n ziua di Foca, că-l rău
di foc; o țin și Turcii că-l cu primejdie.

La Sfînta Varvara să'mbărburează¹ copchiil cu călini,
ș'atunci nu mai zaci di vărsat.

În ziua di Trif îl ghini să strochești yiili cu apă sfin-
țită di popa și să dai citi-o strachină di mălai la săraci,
că scachi di gîngănil.

Sfîntu Haralambie ține čuma 'n lanț și-l dă drumu
cîn vrea, că n'o lasă 'n voia il să seciri pă pămînt.

În Simbăta lu Sin-Toadir fimeili 'ncep capitili², și fetili
să lă cu ogrinț di la ieslea cailor ca să li crească păru
lung și frumos.

Grădiștea — Ion Ghîorghițoiu, 63.

XVI

Chilichii sin trii la număr și să țin că-l rău di ji-
găni: să nu dai gunoiu afară. să nu dai împrumut, nici
sărătură, să nu coș. Atunci să string lupchii 'n halți dipă
pradă și umblă strigoil.

Odat'o babă di la noi a lucrat în ziua di Trisfetițili,
și ziča că n'ari ci să-l măninci lupchii, și cînd a ișit într'o
noapți-afară a și fos mîncată di lupchi.

Dila Ignat și pină la Crăcun nu-l ghini să torci.

În Marța sacă, cini ari rile să să ducă la riū să
să scaldi, că scapă di Ia.

Grădiștea — Ion Ghîorghițoiu, 63.

¹Se unge pe obraji și se descîntă.

²Capetele pinzei la război.

PUTNA

PUTNA

I

Sică Dumnezău cind a urzit pământu, sic'a făcut pământu mai mari ca șeriu, și di-acoalea Dumnezău șerea povați ba la unu, ba la altu, și nu-i spunea niminea și si faci. Cin colo iaca un ariș își dintr'o bortă. Cin l-a văzut Dumnezău, s'a dus și la dinsu și s'a jăluit. Arișu la 'nșeput nu vrea ca si-l inveți, ci-i iara frici, și daca văzu ci Dumnezău își șeri mereu povața dila iel, i-a spus ci si mai ingrămădească pi pământ la un loc. Cin Dumnezău a 'nșeput a 'ngrămădi pământu, s'a 'nșeput a fași munț mari și richi și vâi, și di-atuns pământu-i cu munț și vâi pi iel. Dumnezău dac'a văzut c'arișu l-a 'nvățat, l-a blagosloyit ca si trăiasci și iel ghini pi pământ, si nu muști pi niminea, și niminea si nu-l poată omori, și chielea cu ghinchii lui si ardă în vatra focului și si-i bea omu, ci sin buni di vătămături ca doftoriie.

Bolotești — Dochia Pirvu, 83.

II

Iara un om sarac. Iel avea copchii mult. Iel n'avea mincari ca si mănâși, li-a spus la copchii ca si șadi acasi „ci leu mă duc, ziși, ca si v'aduc dimincari“. Omu șeala

s'a dus. A dat di niscai flăcăi; il minca pi zi hii-cari flăcău citi-o baniți di malaî. Omu şeala sarac s'a şerut di la flăcăii şeala ca si mli acolo la ii, şi flăcăii l-a priñit, ş'a dat omului şeala sarac si măninşi cit minca ii. Flăcăii avea un cini şi nu-i didea di iel mincari, şi omu şeala sarac a zis flăcăilor să dei la cini mincari. Ş'a stat omu şeala sarac pînă s'a făcut ziună, atuns a plecat şi s'a dus, s'a dus, pîn'a dat di patru zmei. Zmeii l-a 'ntrebat daca vrea si stei la ii. Iel a zis ci stă. Zmeii l-a trimăs la păduri ca s' aduci lemni. Iel s'a dus la piduri ş'a belit teŭ, şi cu teŭ a legat gtrneŭili una di alta. Şi zmeii cin s'a dus la iel l-a 'ntrebat ci di si s'a apucat iel si faci. Omu şeala sarac li-a spus zmeilor ci di si să yii mereŭ la lemni, mai ghini si iei pădurea toati acasi. Şi zmeii a lăut un lemn acasi şi pi om l-a trimăs la api c'un burduf di şeale marî ci aghia-l putea rădica aşa dişart di zos. Omu s'a dus la puŭu, ş'a 'nşeput a sapa puŭu 'nprizur. Şi cind a vinit zmeu l-a 'ntrebat ci di si s'a mai apucat ş'acuma. Omu l-a spus că di si să yii mereŭ mereŭ la api, să sâpi mai ghini puŭu 'nprizur si su-l duci acasi. Zmeu a lăut iel api şi s'a dus acasi. Ş'acasi l-a 'ntrebat pi om citi parali si-l plătlasci ca si-l dei drumu. Şi omu l-a spus si-l plătlasci atitea parali citi şasuri l-a slujit. Zmeii s'a sfătuit cu toŭi ca si-l omoari, şi s'a sfătuit di-o parti ca si-l tai, şi'n noaptea cari vini si-l culsi 'ntr'o telcă, şi noaptea cind omu ari si doarmi si-l opăreasci. Saracu a ascultat şi iel, şi pisti noapti s'a sculat din telci ş'a pus in loc un tumurug¹. Zmeii s'a sculat noaptea ş'a opărit tumurugu. Şi omu cari iara di-o parti a'nşeput a striga la zmei că si vrea să-l opăreasci. Zmeii a spus ci n'a vrut su-l opăreasci, il a crezut ci nu-l acolo. Dimineaŭa omu n'a vrut si pleşi, a zis ca si-l mai plătlasci odati, şi zmeii dac'a văzut aşa, ca si scăpi di iel, l-a umplut burdufu di bani. Şi daca l-a umplut, saracu li-a spus ca si i-l duci ş'acasi. Di-acolea un

¹ Stîlp.

zmeu a luat burdufu di-a-schinari, și pi omu șeala sarac l-a 'ncălicat pi burdufu și s'a dus acasă. Ii cînd a azuns acolu acasă, saracu l-a zis zmeului si stei afari ci ari niști băieți cam răi și si-l lezi mai întîi di chișoru patului. Și zmeu cînd a vrut si intri 'n casă, băieți toți îi zîsă: „hă, hî-i a minca di carni di zmeu, hă, hî-i a minca di carni di zmeu!“ Și zmeu a trîntit burdufu aista cu bani zos ș'a fuțit.

Și 'ncălicăi pî-o lînguri scurți, si hîi pintru sîni-ascultî; și 'ncălicăi pî-un fus, si hîi pintru sîni-a spus.

Bolotești — Dochîa Pirvu, 83.

III

Armatî n'am făcut, di v'o două orî mă prinsesă cu frînghia, asta a fost la șalzăș. Îara atuns vornicu, praznicu, și îara 'nprîzuru lui somî ca si ni prinzi mai mul ca hoți, și noi ni apăram cu cuțitili. Pi mini m'a prins Coțofani, moșu-ru; îara ca vătășal acu. Am scapat așa di ghini și ni-a dat ciț-va inș la plug la Asanachi, ș'a spus ci sîn di vādani. Îara citi șapti ani treaba așeia.

Bolotești — Lixandru Dedîu, 68.

IV

DI LICHITURI

A plecat [cutari] pi cali, pi carari,
 A azuns supt o ripi di părău
 Și l-a 'ntîlnit mari rău:
 Lichituri cu șas rău
 Lichituri di mă-sa
 Lichituri di ta-său
 Lichituri di boi
 Lichituri di oi

Lichituri di api
 Lichituri di foc
 Lichituri di veșini
 Lichituri di streini
 Lichituri di nouăzăs și noii di feluri.
 Pricoliș ti-ai făcut,
 Pi sup chilei i-ai intrat,
 Carnea i-ai mincat,
 Sînzili l-ai băut,
 Ca un buștean a rămas.
 Îeu ti-am discintat
 Și curat ai rămas,
 Cu mătura ti-am măturat,
 Cu ghișu ti-am pleznit,
 Cu cuțitu ti-am tăiet,
 Și băletu s'a curățit.

Bolotești — Mărița Buleandra, 60.

V

DI NĂJÎT

Năjit roșu infocat,
 Și-ai intrat la cutari 'n cap,
 Dinț, măsăli, să-I zdroghești?
 Niș măsăli să-I chiorăști,
 Niș urechili să li surzăști.
 Du-ti 'n dialu Delileului
 Acolo ieseți masi 'ntinsi
 Și făclii aprinsă.
 Di nu v'a asculta,
 Cu mină inapoî v'a lega
 Și'n mari v'a arunca

Bolotești — Lixandru Dedîu, 68.

VI

DI ZUNGHÎ

Bolerî din țara muntenească
A vînit în țara moldovinească
Ca și cati calu zungîului,
Cu șaua di hîer,
Cu friu di hîer.
Zungî pi cal a'ncălicat,
Și la năgra mari a plecat
Și șaua ș'a atîrnat
Și pi zungî ci l-a 'nnecat
Ș'a rămas curat, luînat
Ca maica și l-a lasat.

Bolotești — Lixandru Dedîu, 68.

VII

DI DIOCHÎ

Pasări albă cudalbă
Din șeri zbură
Pi chîatră crăpată să pusă,
Să crăpi ochii cuî o diochîet pi [cutari].
Dî-a hi [cutari] diochîet di fumei,
Să-i crăpi țîțîli;
Dî-a hi di fată mari,
Să-i chiși coadili.
Didiochî cu 'ntilnîtură,
Didiochî cu poșîtură,
Didiochî cu săzîtătură,
Didiochî cu trimăs,
Didiochî cu frigari

Didiochi cu şasu şel rău.
Să rămi [cutari] curat, luînat,
Ca Dumnezeu şi l-a lasat.

Găzeşti — Măriia Neacşa, 64.

VIII

Lichitura-i din supărari; daca m'a bătut şini-va,
îaca m'am spăriet, mă le furnis, techi, din vinili chişoa-
rălor di zos şi m'aduşi pînă pin muşchiî schinăriî; să
bati inima ş'o le pînă la chiept di să 'nneacă; i yini
suflitu la chiept, să 'ngrămădeşti acolo şi nu-ş poati
trazi suflitu.

Găzeşti — Măriia Neacşa, 64.

IX

A chierit credinţa dila oamini. Ieū is fumei acu
di şaizăs şi patru di ani, aşa ştiū ieū să hiū, a trăit
ghini oaminiî în timpurli şelea şi paralili avea spor.
Dac' avea parali-ţ da, şi ieū dam, da acu-s vădană.
Dam la oamini şi la săptămînă aduşea. Acu s'a stricat
rău, nu-ţ dă o strachină di făină, stă să să măninşi unu
pi altu, toţ să ţin tari şi mari, şi nu să ultă la o vădană.
Am fişori patru; ş'am un fişor prostolan, l-a bătut Dum-
nezău di s'a prostat di bătăi, acolo undi-a fost la meli-
ţlie. Şi plătesc şi pensia melitarie, torc cu furca şi plătesc.
Chiar ş'acu am să dau pi doi ani şi n'am putut. Munşesc
cu sapa, alsiva n'am cu şi să mă supţîi, cu furca, mai
cu discintatu; cu aîestea am trăit.

Găzeşti — Măriia Neacşa, 64.

X

DI BRÎNCĂ

Înapoi groaza pămîntului
Înapoi să ti 'ntors
Să n'apuș să ti coș.
Brîncă porșească
Brîncă călască
Brîncă vâcască
Brîncă gîscască
Brîncă cu răseală
Brîncă cu herbințală,
Brîncă cu săzîtătură,
Brîncă cu poșitură.

Găzești — Mărița Neacșa, 64.

XI

DI NĂJÎT

Pleacă nouă feti
Cu nouă sapi,
Cu nouă lopeț,
Merzi pîn' la nîljoc
Di cali, di carari.
Întoarși-vă-ț, nouă feti,
Cu nouă sapi,
Cu nouă lopeț,
Întoarși-vă-ț.
Nu săpaț măru mari
Din rădășină,
Întoarși-vă-ț și săpaț
Năjitu din crierii capului lu [cutari]
Năjit cu frigari
Năjit cu săzîtătură
Năjit cu poșitură.

Găzești — Mărița Neacșa, 64.

XII

CÎNTICU NIOARIÎ

Pi chişor di munti
Merg oili 'n frunti,
Şi-s nouă sobanî
Cu vâtafu-i zăşi.
Unu-i ungurean,
Di zili mai nîcu,
Di trup mai voînicu,
Nant şi supţirel.
Feţişoara lui
Spuma laptilui,
Ochişorii lui
Mura cîmpului,
Mură di pămînt
Niažunsă di vînt
Coaptă la răcoari
Niažunsă di soari.
— Nioară, nioară,
Şi-m ieşti năzdrăvănioară,
Di trii zili 'ncoasi
Gura nu-ţ mai taşi.
— Tovărăşii tăi,
Îi nî s'a vorghit
Ca să ti omoari
Şi să nî ti 'ngroapi
În dosu stiniî.
— Nioară, nioară,
Fluiraşu nîu
Tu să nî-l puî
În vîrt di pâlţinaş,
Cin vîntu o bati
Fluîru nî-o zişi,

Oili s'or strinzi,
 Ș'or înșepi-a plinzi
 Cu lacrim di sinzi.

Găzești — Neculaî Purdel Mare (fost_cioaban), 76

XIII

— Leliță din Brebu
 Îeū stam să ti 'ntrebū
 Ai bărbat or n'ai?
 — Bărbățul nî-am
 Tînăr și gălant
 Și l-am di barbat.
 Merindi i-am pus:
 Chișor di cucos
 Din zenunchi 'n gos;
 Putină cu brinză,
 Didisuptu-i frunză,
 Și dîasupra-i brinză;
 Putină cu unt,
 Didisuptu-i lut,
 Și dîasupra-i unt.

Găzești — Neculaî Purdel Mare, 76.

XIV

Codruli, codruțu des,
 Îeū din tini n'oi să ies,
 C'am intrat di nîc copchil,
 Ș'acusa mor di bătrîn;
 Ș'am intrat făr di mustață,
 Ș'acusa-s cu barba groasă.

Găzești — Gavrilă Purdel, 34.

XV

Foai verdi lemn domnesc,
 Staū în loc și mă gîndesc
 Cu și zili mai trăiesc.
 Foai verdi mărăraș,
 Nî-am avut un pui cu haz
 Și l-am scapat în alt oraș,
 S'a făcut căluguraș.

Găzești — Gavrilă Purdel, 34.

XVI

Foai verdi stejărel,
 Pi șel dial pi colnișel,
 Cum să primbl'un voînîșel
 Cu calu di dălozel,
 Și cu mindra după iel.
 Mindruța-m zîșea-û-așa:
 — Puni-mă voînîc calari
 Că nu mai pot di chișoari
 Că nî-i drumu glonțuros
 Și nu pot merzi pi zos.
 Voînîcu zîșea-û-așa:
 — Aleoleo, mindruța mea,
 Nu ti poș puna calari,
 Că nî-i murgu nîc di zili
 Ș'aghîa mă duși pi mini,
 Pi mini și armili
 Disații cu galbinii.
 Mindruța zîșea-û-așa:
 — Dar-ar unu Dumnezău
 Potihnească calu tău,
 Calu să să potihnească,

Tocma 'n git să ti trintească.
Mina dreaptă să-ț scrintească
Mina stângă să Ț-o fringă,
Și să Ții friu cu dinți
Și să mli calu ca muți.

Găurli — Neculaî Bobeica, 60.

XVII

Foi verdei toi di nuc,
Di șinș anî fusăi haîduc,
Și la var' oi să mă duc
Să măninc carni di cuc,
Să beu sinzi di haîduc
Și să zic că sîn voînic.
Foi verdei trii aluni,
Șini-i mai strein ca mini?
Numa nîrla din păduri.
Amindoi fașim bordei
Cu mărtășii șei di tei,
Cu ușa di clocotiș,
Șini-a mai treși pi-aiș
Pominească di voîniș.

Găurli — Neculaî Bobeica, 60.

XVIII

Foi verde di tiutîun,
Drag nî-a fos căluțu bun
Priponîit chlar lingă drum.
L-aș fura și nu știu cum,
L-aș lăsa și nu mă'ndur.
Dacă văzuî și văzuî,
Sfînta cruși nî-o făcuî,

Și la dinsu năvălii.
Priponașu i-l tăiai
Și pi dinsu m'aruncaî,
În zos la Oltu-l îndreptaî,
Că di-o mîinii și di-un foc
Înîi luaî drumu la Olt.
Cin la Olt, Oltu vărsat.
Staū în armă răzămat
Cu murgu di briū legat,
Cum îi omu suparat
Și di beleli mîncat.

Găurli — Neculaî Bobeîca, 60.

XIX

Foai verdi di măcriș,
La temnița lu Ghimiș
Acolo-l Corbea închis
Pintr'un lucru di niñic,
Pintru-o gloabă di cal
Pintru Roșu năzdrăvan.
Dară Corbea to striga:
— Maică, măiculița mea,
Naț cheia dila lacată
Și-nîi discui grajdî di chîlătră,
Că sin trii cai
Dila trii crai
Unu roșu ca focu,
Unu-i alb ca omătu,
Unu-i negru ca corbu.
Puni șaua pi Roșu
Și-l ad' di dăruială,
Ca să iasă Corbea-afară,
Da baba di'ncălica
Pin sati undi treșea

Toț boierii o'ntreba;
— Di ți-i Roșu di vinzari
Ți-l drămuiescū cu parali.
— Nu ni-i Roșu di vinzari
Și-i datū di dăruială,
Să iasă Corbea afară.
Da baba cind a azuns
La Ștefan-Vodă s'a dus.
— Bună ziua, Ștefan Vodă,
Nu-i priîni o babă'n vorbă?
— Și iesti băbătii?
— Să dăm pi Roșu di dăruială
Să iasă Corbea afară.
Ștefan Vodă și vorghia?
— Babă, hăi, tu iești bătrînă
Și iești cu mintea di copchilă.
Pi Corbea l-am logodit
Cu jupineasa Carpina
Adusă din Slatina,
Numa din topor șioplită
Și din bardă bārduită,
Lu Corbea iesti gătită.
— Dacă-i așa, să trăiești,
Doamne, Măriia Ta,
Dă pi Corbea să mă vază.
Ștefan-Vod', Măriia Sa,
Pi Corbea-afară-l scotea.
Îel pi Roșu 'ncălica
Și da 'ncolea și 'ncolea,
Și la scară tot trăzea.
Da Ștefan-Vodă-l întreba:
— Și primbli, Corbeo, calu-așa?
Dară Corbea-i răspundea:
— Să să uîti la mama
Și să să 'nveji cu 'mneata.
Cin ghini i-a vinit

Pi măsă-o-a zmînsit
 Și din curți a porînit.
 Ștefan Vodă și zîsea:
 — Îa vez hoțu nențierat
 Îl priîiî ieû la sfat.

Găurli — Neculaî Bobeîca, 60.

XX

Oi, Șoîcană, maică mea
 Cînd irea cu mini grea
 Dragă-î mai irea lumea.
 Dacă maîca m'a făcut
 M'a născut un puî di lup,
 Codrilor m'a dăruit,
 Codrii mari m'a făcut,
 M'a făcut un puî di lup.

Găurli — Neculaî Bobeîca, 60

XXI

Foi verdi izmă creață,
 Duminică dimineață
 Bati țata la fereastă.
 Las' să bată că nu-îl pasă,
 Că mai am v'o șapți 'n casă.
 — Foi verdi otrățal
 — Și caț leli pi mușel? '
 O vacă și c'un yițal
 Ș'un drac di ibovnișel.
 — Foi verdi di păsat
 Și caț lele pi Bărlad?

¹Imaș de vite.

— Ia vaca și cu minzatū
 Ș'un blăstămat di barbatū.
 Măi barbati blăstămati,
 Nu baga în samă toati.
 Foaie verdi necoreți,¹
 Su poal i di codru verdi
 Mititel foc nî să vedi.
 Nu știu focu-l potolit,
 Or di haîduș ocolit.
 Nu știu zăși or șinsprăși,
 Or pisti sută mai treși,
 Că-m frizi d'un berbeși.
 Un berbeși ochișal,
 La trii oi aplecălal,
 Nu irea 'n turmă ca iel.
 Și nu-l frizi cum să friz
 Și nî-l frizi pin cîrlizi,
 Și-l intoarși pin belșfuzi.
 Ca să-i hii carnea dulși,
 Îl strochiesc cu salamură
 Să ții la băutură.
 Foaie verdi griu mărunt
 Drag nî-a fos drumu cotit,
 Cu troscăt verdi 'nvălit.
 Foaie verdi trii alun
 Puica mă 'ntreabă pi mini
 Și nî-i nîi drag pi lumi?
 Săghioară dintr'o nîi
 Și armî di haîdușii,
 Potiseaūa pin păduri
 Pardosită cu aluni,
 Cari merg haîduș pi ia
 Frunza li-astupă urma.

Găurli — Neculaî Bobeîca, 60.

¹Un burete care se face prin pomi, prin nuci.

XXII

Foai verdi di aclaz,
 Morî murguli di nacaz
 Că n'am undi să ti las.
 Ti-aş lasa la taică-ñeū
 Taică-ñeū îi ūom bătrîn
 Nu cosăşti vara fin.
 Ti-aş lasa la maică-mea
 Maica mea i boghitoari ¹,
 Ia boghîi ş'apucă 'n sat
 Şi tu stai di gard legat,
 Şi di foami roz zăbali,
 Şi di seti schinghî ² din speti.
 Ti-aş lasa la soră-mea,
 Soră-mea i fală mari,
 Să dusi la şăzătoari
 Şi morî, murguli di foami.
 Ti-aş lasa la frati-ñeū,
 Frati-ñeū îi ūom bogat
 L-a dat satu neputat ³,
 Ş-ia bastonu, apucă 'n sat
 Şi tu stai di gard legat.
 Haî, murguli 'n pasu tăū
 Să azung la satu ñeū.
 Haîdi murguli la pas,
 Că doară n'ăi da în nas.
 Plinzi-ţ-or urmili,
 Strochi-ţ-or cărării,
 Tot cu lăcrîñili.
 Haî murguli 'n pas di vremi,
 Treş Nilcovu, nu ti temi,

¹Dă în bobi.

²Schimbi.

³Deputat.

Ț-oî da fin cu yioreli
 Și iarbă cu florișeli.
 Măi voîniși Rîmnișeni,
 Întră'n casă nu ti temi,
 Că di șini ti-ai temut,
 A. pus spată la pămînt
 Și ochi negri-a putrizit.

Găurli — Neculaî Bobeîca, 60.

XXIII

Cin s'a făcut pămîntu a fos șeri mai mult și pămînt
 mai puținel. Ș'a trimăs Dumnezău pi la toati lighioili ca
 să 'ntrebi să vază și-i di făcut și nu ș'a dat sama niminea.
 A trimăs la ariș, a trimăs pi corbu, și corbu a găsit o
 mortășiuni undi-a hi găsit, s'a-û-oprit acolo să minîși, și
 Dumnezău a fos silit ca să yii digrabă și l-a blăstămat:
 Corbuli, să hii penili teli cum îi inima mea. Ș'a trimăs
 altă lighioai, altă pasări ș'a adus arișu. A 'ntrebat arișu,
 „și să fac ieû? — Vez că am pămînt mai mul și șeri mai
 puținel“. Îel o dată s'a lunzit și numa s'a 'ngrămădit cum
 îi bulzu: „așa să faș, zișe, cum is ieû, să-l strinz pămîntu
 grămadă la un loc“. Și hincă a strins pămîntu s'a făcut
 munt și dîaluri. Și Dumnezău i-a mulțănit și i-a zîs:
 „Iac'așa arișule să trăești! Atita-i povestea.

Vizantea — Șarbu Grozavu, 84.

XXIV

Foi verdi ștejărel
 Citii ūomu tinirel
 Să țini doru di îel,
 Dacă ūomu 'mbătrînești
 Doru să călătorești.

Vizantea — Șarbu Grozavu, 84.

XXV

Astă iarnă mă 'nsural,
 Tinirică śi-o luał,
 Di-o sută śinzăs di al,
 Dinț 'n gură staū cunună,
 Ca parił la curătură;
 Śi la gitt ari mărzeli
 Śi 'n gură n'ari măsăli;
 Dinț in gură nu-s di loc,
 Fără șăpti nu sint ūopt.

Vizantea — Șărbu Grozavu, 84.

XXVI

DI MUȘCĂTURĂ DI ȘĂRPI

Sulimindriță pristiță
 Întră 'n ūos di cheliță
 Śi chelița-i di ūos
 Śi ūosu-i di carni.

Vizantea — Nedelea Neculaĭ Șġobanu, 70.

XXVII

DI ŽUNGHI

Să stai să ti ostuiești, c'apoġ am să ti trudesću truda
 cinichiġ. O săp, ș'o samġn, ș'o țincănescű, ș'o culeg, ș'o to-
 chiesćű, ș'o meliț, o rayil, o fac cair, o torcű, o rișchilű,
 o coc ¹, o deapăn, o urzăsćű, o 'nvălescű, o năvădescű,

În ciubăr.

o minjăscu, o țas, o dau pin spată, pin ită, am țasut-o,
am 'nălghit-o, am făcut-o val, am croit-o, ș'am cusut-o,
ș'am îmbrăcat-o.

Vizantea — Nedelea Neculai Șîobanu, 70.

XXVIII

Zvircolacii mănincă luna și soarele și să 'ntunică;
nu-î vedem ce sint, că să pun pe ceri acolo și pe lună.
La un an la doi să 'ntimplă odată. Trage popa clopotu,
să 'nchină și oamenii, čocănește două hlare sau două cu-
țite unu 'n altu și piste un čas și jumătate iar s' arată.
Nu știu č-o hi, doar să pune nor derep lună și lumea
zice c'o mănincă zvircolacii.

Dragosloveni (Soveja) — Mărina Gosavu, 75.

XXIX

DE DEOCHI

Fugi deochi dintre ochi
Că ti-ajunge vint săratu,
Sudori de om botezată,
Să crape ochii cin' ti-a deochiată.
Sulemendriță pistriță
Intră 'n tufuliță,
Cum intră, cum fătă,
Puii-ș mincă,
Cum mincă, cum crăpă,
Crăpa-i-ar ochii cui ti-a deochiat,
Și să rămie curat luînat
Ca argintu-ăl strecurat
Cum dela Maica Precista l-a lăsat.

Dragosloveni (Soveja) — Mărina Gosavu, 75.

XXX

— Niorița nîcă,
Ai fos năzdrăvănică,
Di trii zili 'ncoasi
Gura nu-ț mai tași,
Că la apă ți-am adăpat,
La iarbă ți-am păscut,
Și lupu minca-ți-ar?
Oai lai, bucălai,
Niorița nîcă,
Cu lina pi tini clădită,
Di și gura nu-ț mai tași?
— Stăpini, stăpini.
Îo Ț-aș spuni
Că s'a voroghit
Trii stăpini a tăi
Ca să ti omoari
Ca ai oi mai multi,
Și să ti îngroapi
În dosu stîni,
Uni zac cîni.
— Niorița nîcă,
Di m'or omori
Să-m puî la chișoari
Bușimaș di fag,
Fluiraș la cap;
Cîn vintu-a bati
Bușimaș să-m cînti,
Fluiru să-m strîzi
Ș'oili s'or strînzî.
Pi mini m'or plînzî
Cu lacrim di sinzi.

Cîmpurli — Toadir Bodea, 70.

XXXI

DI DIÛOCHI

Pasări albă cudalbă,
În chiătră calcă,
Chiătra pi patru părț să crapă,
Așa să crăpi ùochi
Cuî a diochiët pi [cutari].
Di-a hi di fată mari,
Să-i chiși pletili,
S'o rîză fetili,
Să-i hii sūdă.
Di-a hi di fumiei
Să-i crăpi țîțili,
Să-i curgă laptili,
Să-i moară pruncu di foami,
Să-i hii sūdă.
Di-a hi di codru,
Să-i chiși frunza,
Să rāmii negru,
Să-i hii sūdă.
Di-a hi di cîmpu,
Să-i chiși florili,
Să rāmii slutu,
Să-i hii sūdă.
Di-a hi di apă,
Să-i săși izvoarili,
Să-i rāmii chietrili,
Să-i moară peștili,
Să-i hii sūdă.
Di-a di vînt,
Să-i chiși arichili,
Să-i hii sūdă.
Aista ùom
Să rāmii curat

Și luînat
 Ca maică-sa și l-a făcut.
 Ca spuma di mari,
 Ca rōua di soari,
 Ca sfînta zi di azi.

Cîmpurli — Mărița lu Todiraș Toma Potopu, 66.

XXXII

DI DIÛOCHÎ

Fuž didiûochî
 Dintri ochî,
 Negru ca corbu,
 Îuti ca focu.
 [Cutari] să rămii curatû
 Și luînatû
 Ca Dumnezău și l-a lasatû.
 Ca spuma di mari,
 Ca rōua di soari,
 Și ca sfînta zi di azi.

Cîmpurli — Mărița lu Todiraș Toma Potopu, 66.

XXXIII

DI DIÛOCHÎ

Vini șuta di la munti
 Și linzi ghițalu 'n frunti.
 Nu vini șuto din munti,
 Di linzi ghițalu 'n frunti
 Și linzi pi [cutari]
 Pin zēni, pin sprinșeni,
 Pi ûochî, pintri ûochî,
 Pi față, pintri față,

Din inimă, di supt inimă,
 Din rinză, din oslnză.
 Diüochi cu poșitură,
 Diüochi cu'ntilnitură,
 Diüochi cu șas rău,
 Diüochi preclețitū,
 Diüochi di ūom întors di la țlța,
 Diüochi cu frigari,
 Diüochi cu trimăsu șel mari.

Cîmpurli — Mărița lu Todiraș Toma Potopu, 66.

XXXIV

Strigoii cîn chieri luna să fac zvircolaș; să fac și
 din copchiîi șeia cari n'apucă botezu. Copchiîi din rudi,
 din veri primari și din fraț să fac și îi zvircolaș, cari
 mor nibotezaț, dintr'aistea-s făcuț. Sîn cu coadă și să sui
 sus la șeri di mănincă luna; cîn să'mplinești luna, atunș
 cîn chieri. Numa di cît trazi cloputu ș'aprindi zmiernă
 și tāmli și să'nchină, și toacă 'n coasă și 'n tilinș, trăn-
 cănesc tilinșili, dacă prindi lumea di vesti 'ngrabă, dacă
 nu, o mănincă vrut nevrut, rupi dintr'însa ca cum ar rupi
 mascurii din bostan. Să vedi doi băieț acolo cum să răped
 unu di-o parti, altu di-o parti. Acu numa di v'o ciț-va
 ani n'am văzut, da 'nainti di cîti ori! Da sini n'o vedi
 cîn să'ntimplă!

Cîmpurli — Mărița lu Todiraș Toma Potopu, 66.

XXXV

Niorița dragă,
 Di trii zili 'ncoași
 Gura nu-ț mai tași.
 — Stăpini-aș tășea

Dacă nîi-aş putea,
Că io-ŭ-am auzît
Di doi verî primari
Ca să ti omoari,
Şi să nî ti lîi
Din zburdu¹ oilor,
Din zocu nîilor,
Şi să nî ti-omoari
Şi să nî ti'ngroapi
Din dosu stîniî,
Undi zaşi cîniî.
Io nu ti-oi lasa
Stăpîni, stăpîni,
În braţă ti-oi lăa
Şi ti-oi arunca
În nîjlocu stîniî,
În zburdu oilor,
Şi 'n zocu nîilor,
Şi 'n verdeaţa cîmpului.
Şi la umbra codrului,
În florili cîmpului.
Cîn vîntu nî-a bati,
Codru cînd a cadi
Şi umbră Ț-a faşi,
Cîn vîntu nî-a aburi
Nînus² di florî Ț-a vini
Şi noi toati ti-om boşi.

Cîmpurile—Măriîa lu Todiraş Toma Potopu, 66.

¹Cînd sburdă oile de se joacă

²Miros.

XXXVI

DI DISFĂCUT

Sculatu-m'am az sfinta Marț
 Gras și frumos
 Bun sănătos,
 Cu minișili suplicati
 Cu minuli albi 'mbirnati,
 Cu sprinșenili mindri 'nchinati,
 Ș'am ișit afară 'n prag
 Să văz dușmañii ñei și facū.
 Dușmañii și dușmansili
 Îș pustiisă casăli
 Și ñi-aținea drumurli,
 Cu toati farmisili.
 Cum dușmañii m'a văzut
 Că io-ū-afară ñi-am ișit,
 La mini s'a răpezit,
 Drept în față m'a stuchit,
 Cu palmilipisti ūochi m'a pălmuit,
 În casă di speti m'a huțuchit¹.
 Dacă 'n casă m'a bagat,
 Păr di drac pi cap ñi-a-ū-aruncat,
 Cu cămeșă di lup m'a 'mbracat,
 Cu ochinș di urs m'a 'ncalțat,
 Minuș di bursuc in min' ñi-a bagat
 Schin și mărășin pi limbă ñi-a aruncat,
 Chișoarili ñi li-a închedicat,
 Minili ñi li-a legat,
 Limba că ñi-a fericat
 Ūochii 'n cap ñi-a painjinit
 Fața că ñi-a viștiziț
 Io dacă m'am văzut

¹Imbrăncit.

Atita di negru și slut,
 Iar afară nî-am ișit,
 În sus m'am uîtat,
 În zos m'am uîtat,
 Altu nîca¹ n'am văzut :
 Un ștejar mindru 'nfrunzit,
 La tulchină masă di-arzînt.
 Da la masă sîni șadi?
 Șadi Domnu Dumnezău
 Și cu Maica Preșista.
 Cu nîr să nîruești,
 Cu pini să hrănești
 Cu yin să sînstestî,
 Cu nîeri să 'ndulșestî,
 Di [cutari] pominești.
 Maica Preșista auziră
 Bind și mincînd,
 Țiplînd ș' olicăînd.
 Maica Preșista 'n chișoari s'a sculat,
 Pi potică s'a uîtat,
 Pi [cutari] l-a văzut
 Plîngînd, olicăînd,
 Slut și urît,
 Negru și pirlit,
 Di chișoari 'nchedicat
 Și di trup fericat
 Și di min' legat,
 Di ūochi chîorit,
 Di limbă mușît,
 Di față slușît.
 Maica Preșista fuga-ŭ-alergat
 Di mina dreaptă l-a lăut
 Și din gură l-a 'ntrebat:
 — Și plînz, și ti-olicăiești

¹Nimic.

Negru și părliț
Di față sluțit?
— Cum n'oi plinzi
Și m'oi olicăi,
Că nu sin negru și urit,
Dintr'a mea născari,
Și sin negru și urit
Di faptu șel mari,
Că io-ū-az m'am sculat
Ș' afară 'n prag că m'am plecat
Gras și frumos,
Bun sănătos,
Dușmații m'a-ū-aflat
Dî-a fuga-ū-alergat,
Păr di drac pi cap nî-a-ū-aruncat,
Cu cămeșă năgră 'mbracat,
Cu șuboti negri m'a 'ncalțat,
Mănuș negri 'n min' nî-a bagat
Fața că nî s'a schimbat,
Potretu nî nî l-a lăut,
Și pî-a mortuluî nî l-a dat.
Păru din cap nî-a lăut,
La propreli l-a legat,
Din urmă că nî-a lăut
Și 'n tohilă l-a bagat,
Nici cū-atîta nu m'a lasat,
Cu multi fapturi m'a 'mbracat,
Cu lut dila toșilă,
Cu lemn dila tohilă,
Cu zmoală dila moară,
Io pi undî-am calcat
Lumea-am suparat
Cu șini-am vorghit
Toț m'a horopsit.
— Nu plinzi, nu ti-olicăi
Că io pi tîni nu ti-oi lasa,

D mina dreaptă ti-oî lăa,
Pi potică 'n slava șerifului ti-oî ridica,
Pi potică ti-oî îndrepta,
Potica lu Adam,
La fintina lu Iordan
Cu stilchi di leuștean,
Cu mărzeli di mărgăritar,
Cu piriū di yin,
Cu spumă di fieri.
Niș cū-atita nu ti-oî lasa;
 tibli di busuſoc
In mina dreaptă nî-oî lăa,
Și di cap ti-oî aplica,
În fintină ti-oî arata;
Cum ti-oî videa di slut,
Nu ti 'nspăimînta
Că io pi tini nu ti-oî lasa
Cu apă din fintina lu Iordan ti-oî spala,
Cu stibli di busuſoc ti-oî mătura
Și di fapturi ti-oî discurca
Chișoarli ți li-oî dischedica
Minuli ți li-oî dizlega,
Ochi ți li-oî dispainzini,
Fața ți-oî disviștiți
Sprinșeni di corb în frunti ți-oî lichi,
Ochi di șoim în cap ți-oî dăruî,
Fața di coală di hirtii ți-oî zugrăy ,
Buzili ți li-oî înrumini
Dinț di mărgăritar în gură ți-oî arunca,
Suflițal di yin ți-oî da
Di mina dreaptă ti-oî lăa
Pi pămînt că ți-oî lasa
Ca un vișin frumos înflorit,
În poali poliit,
În virf zugrăyit,
Cu florili di-arzînt

It sări și-ț răsări
 Pin stoară, pin stoboară
 Pin seti di feti
 Pin stoboară di flăcăi
 La mese di oaminī bătrini.
 Ciț vor hi 'nainti,
 Or stă ș'or aștepta;
 Ciț or hi 'in urmă,
 Or da di fugă ș'or azunzi
 Or întreba stoboarili șeli tiniri
 Pi șeli bătrini:
 Iotī-on pom frumos înflorit
 Din raī slobozit.
 Or zice šiī bătrini
 Că nu ī pom frumos înflorit
 Că s'a disfăcut
 Și pi leac s'a nimerit.
 Iar sini lor It-a făcut
 Ca lemnili 'n codru s'or usca,
 Ca ierghili s'or legăna,
 Ca florili cimpului s'or scutura,
 Ca niști buturuț pirliti-or rămīnea.
 Ca niști buturuț pirliti,
 Di vinturi bătuti,
 Di păsări șuchiti,
 Di Dumnezău nivăzuti.

Cîmpurli — Mărița lu Todiraș Toma Potopu, 66.

XXXVII

Plecat pi cali, pi cărari;
 La fcljoc di cali mă'ntilniū
 Cu nouă lupchi întăritaț,
 Înherbintaț,
 Cu gurili căscati,

Cu linghili spînzurati,
 Cu dinți di hîer,
 Cu măsîelili di oțal
 — Undi vă dușiți?
 — Ni dușim la păru lu Salim,
 Frunza să I-o 'ngălbînim,
 Otraza¹ si I-o viștijîm.
 — Nu vă dușiț la păru lu Salim,
 Frunza si I-o'ngălbîniț,
 Otraza si I-o viștijîț!
 Să vă dușiț la [cutari]
 C'a făcut cherit,
 Cherit piclisit,
 Cherit cu roșată,
 Cherit cu albață,
 Cherit cu negreață
 Cherit săpășîos,
 Cherit mîncășîos,
 Cherit di nouăzieș și nouă di nîlamurî.
 Cu dinți săpați-l,
 Cu măsîelili roadeți-l,
 Cu limba linziți-l,
 In Marea-Neagră aruncați-l,
 Călini depărtați-l.

Si iasă:

Cheritu din chîeli. di sup chîeli
 Din criirî capuluî,
 Din fața obrazuluî,
 Din sfircu nasuluî,
 Din toati 'nchiiturili lû.
 Si iasă din chîeli, di sup chîe ,
 Si râmii curat,
 Ca arzîntu di stricurat.

Bălca,— Marița Busuțoc,

¹Puterea.

XXXVIII

A fost odată, îi mult d'atuns, pi cind umbla Sfîntu Petrea cu Domnu Isus pi pămînt şi să'ncălţa cu ochîns di hîer.

A fost odată trii fraţ. Pi unu-l chema Zoridizi, pi unu Sară şi pi unu Nîezdinoapti. Li plăsea la citiş-trii si umbli pin toati pădurli dipă vinat. Si duşea pin toati locurli fără chic di frică.

Odată pi cind aşti trii fraţ umbla la 'ntimplari pin-tr'un codru des ca periîa, a dat d'un palat mari, cari iera a lu Barbăcot.

Ăsta iera dus la vinat cind a azuns acolo, şi îi n'a găsit la palat di cit p'o fată, cari făsea mîncari pintru Barbăcot, stăpinu îi. Doi din fraţ s'a dus la vinători, ca si măi aducă sîva, şi frătii al măi nîc, Nîezdinoapti, a rămas si facă mîncari pintru îi, la bucătăriia lu Barbăcot, la un loc cu fata pi cari a găsit-o îi acolo. Fata-i tot zişea si fugă, si s'ascunză undi-o şti, ci d'o vini stăpinu-su, ar'să hii rău di capu lui. Da iel par'ci niş n'auza şi-ş vidia di treabă.

Cînd a vinit Barbăcot, s'a supărat foc pi ghîetu ũom, ci di şi a 'ndrăznit si intri 'n casili lui. Pi urmă ş'a luat sama şi l-a iertat, da l-a spus să nu-i măi calsi p'acolo, ci-i nevoi. Apoi Barbăcot, s'a dus iar la vinat şi cînd a vinit iar, a găsit la palatu lui pi frătii al nîljoşiu, căruia-i vinisi rîndu si facă mîncari. Pi ăsta măi a fos să-l bată di supărat şi iera, da Sară s'a rugat di iel şi l-a iertat, da l-a spus si nu cumva si-l măi găsască acolo ci-l omoară. Vez... Barbăcot, credea ci-i tot al dintăi, ci sămăna al trii fraţ unu cu altu, ca cind ar hi fos zemîni.

Tuma pisti v'o citiva zili cînd a vinit iar Barbăcot, a găsit la palat pi Zoridizi făcî mîncari. Acu nu s'a măi putut ţinea şi l-a dat o palmă zdravănă flăcăului. Da şi ăsta nu s'a lăsat şi cin l-a luat odată, şi cin l-a trîntit di pămînt, a rămas măi mort. Nu s'a mulţănit voînicu

numa cū-atit; da l-a lūat și l-a dus la un copac trăznit, pi cari-l știia 'n păduri, și l-a 'ncurcat cu barba 'n țăndărli copacului, ci Barbăcot avea o barbă lungă di i si tira di pământ și d'ăia îi zisea așa.

Cînd a vinit ăilant, fraț, l-a găsit foarti vesel și cînd a aflat di isprava lui, l-a rugat să li ariti și lor undi-î Barbăcot. Cîn s'a dus la copac, ăla fuzisi cu copac cu tot, il scosăsi din pământ și fuzisi cu iel, că nu-ș putusi dăsurca barba. Hincă si cunoștea urma pi undi tirisi copacu, s'a dus dipă iel, pînă a azuns la o bortă mari, undi si virisi pisti un bălaur, cari-l mincasi.

Acu ăi trii fraț a rămas stăpîni pi palatu lu Barbăcot și s'a așazat acolo.

Bălca — Ion Rachieru, 11.

XXXIX

Odată un leu s'a 'ntilnit c'o miță s'a 'ntrebat-o:

— Di și iești tu așa nîcă, fă?

— Apîi, cum să nu hiu nîcă, daci trăesc tot în casă cu oamini și cu copchii lor, cari mă bat hojma.

— Fă, ia ascultă! Aș vrea să văz și ieu un ūom, si știu și ieu și fel di lighioană-î iel.

— Daci vreî si vez, apli hai cu mini la capu podului, ci p'acolo trec îi mereu.

Pi cîn șădea îi acolo, a trecut un copchil la școală.

— ăsta-î om? întreabă leu.

— Ba nu, ăsta acu si fași, a zis mița.

Dipă ăla a trecut un uncheș bătrîn di tot.

— ăsta-î om? întreabă leu.

— Ba, ăsta a fost, ziși mița.

Măi la urmă treși un soldat însins cu saghie și cu pușca pi umăr.

— ăa, ăsta-î om, ziși mița. Dacă vreî să-î vez puterea, ia-ti cu iel la luptă.

Leu si duși minios la soldat și ăsta cind îl vedi,
puni pușca la ochi și traži 'n iel, și-l rănești in citi-va
locuri și dîpi și a mintuit gloanțili, a scos saghîa și l-a
loyit di l-a rupt falca ș'o labă.

— Cum ți si pari ūomu"? l-a 'ntrebat mița cind a
vinit la ia fugind di ūomu, cari-l virisi 'n spărieț.

— „A dracului-s oaminiî ăștia! Mă nîr ci tu ai
măi rămas atît di nîcă și n'ai murit di mult! :

Bălca — Costandin Vrânșeanu, 10.

XL

Struguraș bătut di brumă
Rău-i, Doamni, fără mumă
Struguraș bătut di chiatră,
Rău-i, Doamni, făr' di tată
Rău-i, Doamni, pin streini
Ca discult pin mărăsiuni.
Rău-i, Doamni, pisti tot
Cind omu n'ari năroc.
Haî năroc, năroc, năroc,
Di ti-aș prindi la un loc
Să-ț pui lemni, să-ț dau foc
Ca să zîs că n'ai năroc.
Foi verdi di aclaz,
Pucă nu-ț mai fași haz,
Căș ca minî-o să ti las
Cu coatili pi zăplaz,
Cu lacrănil pi obraz.
Di-aș avea un drum mai lung,
Să mă duc pi iel năuc
Și 'napoi să nu mă uit.
Foi verdi mărăsiuni
Sini mă știi pi mini

Cu și foc trăiesc pi lumi
 Amărit și vai di mini
 Și nipitrecut pi lumi.

Mărășești — Vasili Ștobotariu, 40.

XLI

Foi verde hir mohor,
 Cuculeț di pi răzor,
 Tu n'ai nîlă n'ai nis dor
 Dar io-û-am nîlă și dor,
 Numa n'am arichî să zbor,
 Și să zbor pi sup pămînt
 La măicuța la mormînt,
 Să-i văz oasăli 'nșărati
 Și sprîsenili 'nghinati;
 Să-m puî capu pi chișoari
 Să mă jăluî di mă doari;
 Mă doari'n chiept și'n schinari,
 To di doru dumîitali.
 Foi verde ș'un lipan,
 Uîti, neni, sui dîalu
 Io-i cunosc urma și calu;
 Calu-i sur, neîca amur¹
 L-aș blăstăma și nu mă îndur
 Că nî-a fost on an amur.

Mărășești — Vasili Ștobotariu, 40.

XLII

Foi verde odoleană,
 Ghițșor di pisti dîal,
 N'ai vinit la noi di-un an

¹Amor.

N'am vinit c'am fos bolnav.
 Am fos bolnav ș'am zăcut
 Ș'am zăcut pi prisp' afară
 Pi-un șersaf ș'o plăpouă.
 La Dumnezău m'am rugat,
 Di pi boală m'am sculat
 Ș'am făcut cum am putut,
 Ș'am loat calu împrumut,
 Ș'am vinit di v'am văzut.
 Și folos că v'am văzut,
 Că ni-am găsit puica 'n pământ.
 Foaie verdi trii maslini
 Și-o să fac ș'o ieș cu mini,
 Macar calea zumatati,
 Să nu-m pai așa diparti.

Mărășești -- Vasili Șteobotariu, 40.

XLIII

Am făcut oștiri pi vremea lu Cuzea. He, he, sireacu,
 și mai barbat iara!.. Tomna 'n noaptea cin l-a da zos
 din tron, iaram di gardă la palatu lui. Nu știam nimic
 ca și să hii. Tomna noaptea tîrziu văzu că 'ntra tunari
 cu roatili di la tunuri îmbrăcați cu rogoali di pai. Și să
 zic, n'am văzut cum l'a zgonit. Spunea unii că l'ar hi în-
 velit cu'n șersaf și l'ar hi suit într'un rădvan ș'a lăut-o
 la goană.

Blihanț — Ioniță Mărinuș, 67.

COVURLUI

COVURLUI

I

Îera doi bătrini ș'avé o ghiati fati numa și ié s'o amurizat di-un flăcău, di-un tinir și tiniru séla iera strigoî și ié nu l-o știut ci-i strigoî. Acu iel — ca fetili la țari: „Fa, tu ieș la mini disari?” Ci și ié-l iughlé. Ié o ișit odati, di două orî și iel nu l-o făcut niñic.

Și pi urmî fata așela o spus la alti fati: „Fa, cutari vini la mini, da nu știu cum îi, îi răsi di tot ș'o spus: fa, tu merz dupî mini, ieû vreû si ti ieû“.

Și ié si s'o gindit, si furî-un val di pinzi dila mă-sa din ladi și s'o dus cu iel, cu strigoîu. Cin colo, o dus-o la bisărici, in ograda bisărișii, și s'o dus tocma la mormintu lui acolo ș'o zis:

— Întri, fa, acolea tu!

— Întri tu 'nainti, i-o zis fata, si vād cum întri ș'apăi întru și ieû.

Dupî si o intrat iel, ié l-o dat capîtu pinzii și pin'o tras iel pinza toati, fata o fužit. Cind o azuns fata acasi, crăpă inima 'ntr'insa di frici ș'o dat Dumnezău ș'o cintat și cucoșu ș'o rămas iel, strigoîu, acolo pi urmî.

Fata o spus la părinț și s'o dus acolo la bisărici oamini măi mult și adivarat o găsit pinza acolo, cum o spus fata și pi iel l-o găsit cu gura 'n zos. Pi urmî l-o dizgropat oamini și i-o bătut un par in inimi și cu atita o scapat fata.

Galați — Anica Ispăs, 60.

II

Si fac unii strigoî, cîndu-l mort în casî şi sar miţi, cîni pisti iel. Cîndu-l mort în casă nu si primeşti miţi or cîni în casî, şi atunş ii pazi mari 'n casî: astupi oglinzili, astupi cadrili, ca si nu si vadi şi nu mături casa păr' nu si ridici mortu. Pi urmi cîndu-l ridici, stric'o oali în urma lui, şici si nu măi moari nimea acolo 'n casî. Aşé si zişi la noi, la Rumîni, da ştii Dumnezeu!

Galaţi — Anica Ispas, 60.

III

Cîndu-l fimeia lăhuzi, nu si lasi singuri 'n casî păr'la ob zili ş'afari si nu iasi, să nu lipsasci di-acolu, ci vini strigoiu şi schimbi copchilu: ii lasi pî-a strigoîului şi-l ié pî-a lăhuzii. Da undi măi iesti acu aşé! Aşé iera pî-atunş, spuné ghiata mama. Ci strigoiu aşela cin'o creşti mari, iş omoari părintii, umbli păr'al noulea neam, noaptea, iel tot cauti si faci rău.

Moartea lor, a strigoilor, si-i bati un par în buric. Alfel daci moari, iel tot si scoali, n'ari odihni.

Galaţi — Anica Ispas, 60.

IV

La Boboteazi, fetili fac pi ursiti, ca si visăzi pî-urşitoru lor. Fac citi-o turti sarati: puni o coaji di nuci di sari ş'o coaji di nuci di făini ş'o coaşi. S'o pui la cap, sup perni, da api si nu bé, nis la fereasti si nu si uiti, si-ş vadi ursitu lor.

La anu nou si pun trii foi di şeapi şi daci li-o găsi plini cu api, ari si hii timpu bun, ari si hii sloati la cîmp.

La zili mari, la Crăsiun, la Sfintu Vasili, la Paști, si dișchidi șeriu și cari vor si nu doarmi, staū toati noaptea și pazăsc, și cin si dișchidi șeriu, il șer or sánatati, or bani, or năroc. Saraca mama a văzut: șici si fași ca o carari și 'ntr'o parti și 'ntr'alta.

Cindu-i sășiti, si udi o fimei 'ngreunati, ca si ploai. Așé zic oamenii, da noi par'ci știm!

La Sfintu Andrii, si nu mături, si nu dei gunoū din casī, si nū dei nīnic afari, ci-i primijdīos. Si țini Sfintu Andrii pintru oaminiī cari sin drumet, di lupchi. Spri azunu lu Sfintu Andrii, si unz ferești cu usturoi, ușili, di strigoī.

Galați — Anica Ispas, 64.

V

Rădășini di calamb o amestiș cu rachiū di drojdi, il buni pintru vătămături și zunghi. Burueni altili: iarbi mari pintru aprins in casī, o aprinz — ferească Dumnezăū! — pintru toati boalili — duci-si pi pustii!

Pintru dureri di cap, frunzi di nuc, daci-i proaspiti, o hīerghi și puī așeia 'n cap și ti culs cu iē.

Di buba iniñiī șini ari — ferească Dumnezăū! — si coaci trii alămii și si pui trii hiri di tāmli albi, trii hiri di chiperi negru și așeia o minincă. Și legătura cari o puni la inimi: puni trii șechi¹, trii căpățini di usturoi și făini di sacari și s'o pui la stomag. Si mininși alămiili așeia, cin'o puni legătura așeia.

Pintru friguri i buruiana puturoasi. S'o puī s'o chisăz și zama s'o beī și buruiana s'o puī la cap. Daci nu-i trési cu așeia si iē di zăși bani rom curat și si bati un ou proaspit, si-l strisi 'n romu șela și si-l bati ghini și si-l dei pisti cap.

¹Cepi

Cin ti dor tari măsălii, un hir di usturoi in urechi.
 Di gils, si si știu, pu o luminari într'un șorap și-l
 cals in pragu ușii și-l pu la git. Asta iar ii bun.

Galați — Anica Rotaru, 65.

VI

Cindu-i diochiet siniva, strinz noui carbuni și cu cu-
 țitu discinț apa și zis: „Aista-i di vint, aista-i di poșituri,
 aista-i di 'ntilnituri. Din vint ai vinit și'n vint si ti duș,
 si rămla cutari curat și luinat“. Ș'apoi azvirli apa pi un cini.

Galați — Anica Rotaru, 65.

VII

Pi vremea mé umbla: sorocoveții di cîti doi lii șai-
 sprizăși; fîfiriși di arzint șaisprizăși parali unu, și golo-
 gan di aramî iera di șii di zăși parali unu, irmiliș sinș
 lii unu, da nu lii ca acuma, di șii vechi; carboavili sinș-
 sprizăși lii, așe umbla carboavili, și galbinî marî, aur.

Galați — Ștefana Petrescu, 70.

VIII

DI DIOCHÎ

Pasiri albi,
 Cudalbi
 Zboari din creangi 'n creangi,
 Din coadi-i chic'o chiatri.
 Chiatra 'n patru crapi,
 Diochiu dintri ochi crapi.
 Di-o hi diochiet vintu
 Si-i ié puterea,

Di-o hi diochiet dîalu
 Si crăpi calu,
 Si fugi diochîu lu [cutari],
 Cum fuzi iepurli di ogar:
 Si rāmii curat luñinat.

Galați — Ștefana Petrescu, 70.

IX

DI DIOCHÎ

Chicat-a tril chicături din seri
 Una di yin,
 Una di ied,
 Ș'una di diochî.
 Șini-o mincat iedu,
 S'o săturat;
 Șini-o băut yinu,
 S'o 'mbătat;
 Diochiturili și poșiturili
 Din inima lu [cutari]
 O crăpat.
 Din inimi,
 Di supt inimi,
 Din rinzi,
 Di supt osinzi,
 Din sfircu nasului,
 Din fața obrazului.
 [Cutari] si rāmii curat
 Luñinat,
 Ca maică-sa și l-o născut,
 Ca auru, ca arzintu stricurat.

Galați — Elena Dimitriu, 48.

X

DI GÎLS

Ștefan merzé pi cali,
 Pi carari,
 Inșet, ci Maica Presista-l auza,
 Di mina dreapti-l apuca,
 Și-l întreba:
 — Di și plinz, Ștefani,
 Di și ti olicăiești?
 — Gîlcătura,
 Znochitura,
 Din fața obrazului.
 Din zgîrsu nasului,
 În așternut m'o găsit,
 Chemaț pi Măriia discintătoria,
 Să yii, si discinti,
 Cu mina si frăminti,
 Si dipărtezi gîlcătura.
 Znochitura,
 Din fața obrazului
 Din zgîrsu nasului.
 Ieș, părăsaști-ti, du-ti,
 Undi cucosu nu cînti,
 Undi om nu umbli,
 Ci ti-așteapti cu mesili pusi,
 Cu faciili-aprinsi!
 Acoli si bei, si minîns,
 Si rămii Ștefan curat.
 Luînat,
 Cum Maica Preșta,
 Ghini l-o cuvîntat.

Galați — Măriia Balan, 32.

XI

Cin tati-ñu o vinit odati dila Ieş cu patru cari cu pini, i-o işt Tatari călări 'nainti şi taman lingi cari i-o lăat capu cu saghla unu om cu briu roşu, şi omu o mărş cu capu tăiet, în chişoari pini lingi nişti stuh ş'acolu o chicat. Iel merzé în chişoari şi sinzili ca pin nişti ţayit iştia în naltu şerului, din yinili gitului.

Tatarii apoi o vinit la oamini şi li-o spus: „Nu vi 'nspăimîntaţ, ci nu vi faşim voui nînic. Merziţ sănătoş! Aista n'o fos bun!“

Galaţi — Mariia Răpizasca, 62.

XII

Cînd o trecut Ruşii la Turc, noi ni gătisim calabalicu şi cu copchiî cu tot, ca si fuzim di-aiş din oraş. Rusu n'o stricat nînic: îi aduse, sarasi, dila Plevna cu minili şi chişoarili rupti şi undi ţipa şi si văicara... Îi adusii la malu Dunării şi priyia norodu. Îi duşe la spital, ci făcusi un spital la dial, printru îi. Atuns s'o stricat multî lumi în război.

Dintăi o vinit Cazasi călăreţ şi drept la Țiglina o stat. Şi toţ s'o tuchit¹ zos şi pindea pi Turş. Şi Turşii si plimba pi Dunărea cu vaporu cu tunuri: vinla la vali cu pandela lasati, pi urmă iar pleca spri Brăila şi ridica pandela.

Şi Ruşii di isé o pindit, cin s'o dat la vali dila Brăila, la gura Siretului şi o şi dat cu tunurli în vapor şi s'o risichit tot, şi vapor şi lumea toati din Iel.

Daci nu iera Ruşii, iera si faci ţarni Galaţu... Şi pi ormi s'o potolit şi norodu.

Galaţi — Măriia Răpizasca, 62.

¹S'au pîtit.

XIII

Boerii şei mari nu i-am apucat ieŭ. Iera cluseru Ghiorghi, Matei, iera tot unu şi unu... Şi, cum spuné şi ghiata mama, undi si mai affli negustori di aseŭa acuma!

'Nainti vremi vinŭa mai multi vapoari, cişligurŭ iera mai multi. Di cin cu vânilŭ s'o stricat... Nu iera vami 'nainti: vinŭa marfa ş'o lŭa negustoru fâri vami, nu-l in-treba nimini. Atunş, cum si spuŭ, iera mul di lucru. Lucra oaminiŭ aişŭ la portu, şi iera mulţâniŭ di cişligurŭ. Oca di yin iera douzâs di banŭ şi bea patru oaminiŭ din oci. Lŭam pinea şea rici di zumatati di oci cu zâşi banŭ. Toati iera ieftiniŭ-atunş, trăia oaminiŭ mai ghini.

Galaŭ — Măriŭa Răpizasca, 62.

XIV

DI NĂJIT

O plecat pi cali plingin şi vâitind, şi s'o 'ntilnit cu Maŭca Domnului ş'o 'ntrebat-o:

— Di şi plinz?

— Cum n'oŭ plinzi ş'oŭ ofŭa, ci ieŭ m'am intilnit cu vintu turbat, cu năjit amesticat, pin urechŭ m'o săzitat.

— Nu mai plinzi. Du-ti la Sofiŭa, ci ié cu fum di tăriŭ ŭa da: ca fumu s'o risichi, ca tăriŭa s'o 'nnegri!

Galaŭ — Cătinca Mărtinoafă, 70.

XV

DI DIOCHŭ

Iestŭ-o salsic rotiti şi c'o fati 'mpodoghiti, c'un ochŭ di api, şi cu unu di foc. Şel di api o stŭns pi şel di foc, stingă didiochiŭ dila Vasili.

Galaŭ — Cătinca Mărtinoafă, 70.

XVI

În vremea mé, vinla Turşii şi lăa pi vornic şi pi paznic pin măhălali, si stringi ghiru. Ş'apli si 'duşé pi la casî şi prăda, şi oaminiî di frici s'ascundé 'n grochi ş'acolo sta pini pleca Turşii.

Cum afla citiva dugheni, vinla Turşii şi li dăde foc.

Galaţi — Ileana Teodorescu, 60.

XVII

Cînd iera Cuza, iel şerca pin crişmi si hii oşili drepti şi porunse yin:

— Dă-îi oca dreapti a lu Cuza!

— Eş afarî, măi şîobani, zise crişmaru. Cui porunseşti tu, şi, tu ieşti Cuza?

Dimineaţa, cîn si scula, crişmaru, nu-l da voi si dişchidi dugheana şi plăte ştreaf¹ şi-l puné la gros.

Galaţi — Ileana Teodorescu, 60.

XVIII

Cînd ieram la mama fati,
Mincam turti coapti 'n vatri
Şi rasi pi răzătoare,
Ni-era faţa ca o floari.
Casa-îi părea zugrăyiti
Şi ograda poliiti,
Şi cararea chetruitî,
Da paili di pi casî
Numa scului di matasi.
Da di cîn m'am măritat,

¹ Pedepsă, amendă.

Mininc pini și beū yin,
 Puī la inimi venin,
 Mininc pini și beū api
 Puī la inimi otravi;
 Casa-nī pari putrigai
 Și ograda schin și scai,
 Da paili di pi casī
 Numa stiriyyi¹ arsi.

Galați — Cătinca lu Ghîorghî Schîopu, 35.

XIX

— Cinti, cinti, cuculeū!
 — Nu mai pot, voīniculeū,
 C'am cintat la munț di chīatri,
 Mi cunosc ci iăū n'am tati!
 — Cinti, cinti, cuculeū!
 — Nu mai pot, voīniculeū,
 C'am cintat la munț di-arami,
 Mi cunosc ci iăū n'am mami!
 — Cinti, cinti, cuculeū!
 — Nu mai pot, voīniculeū,
 C'am cintat la munț di braz,
 Mi cunosc ci iăū n'am fraț!
 — Cinti, cinti, cuculeū!
 — Nu mai pot, voīniculeū,
 C'am cintat la munț di flori,
 Mi cunosc ci n'am surori!

Galați — Ion Buzeac, 50.

XX

Ĭeram băețandru cam di doisprăzăși anī și numa iaci
 ci yin Tursii 'n satu nostru și nī-a dat afari din casī, și

¹Funingine.

iei hlerbé mereu la oi di-a noastre din zăsi una, și le mînca. Pașa lor iera dus la minăstirea Măxineni, pisti Siret, de fășe o taghie¹ la Braila. Și di-acolé Turșii ni-a luat carile cu citi patru boi de i-am dus spri Braila, și gheții oamini a vinit inapoî acasi fari boi și fari parale. Și undi s'a zvonit ci yin Cazașii, ș'apîi si hi văzut cum mai fuze Turșii.

Si mai oamini voiniș mai iera Cazașii iștia! Ave păru mari di tot și rățezat par'ci pi marzina străchinii cînd i-o puî în cap.

Turșii o schelmasi², par'ci nu mai fusisi di cin lumea pi la noi.

Cazașii o rămas pi-aîștia și numa pisti ii o vinit și Rușii, tot șimotii³ di-a lor, di păza brazda⁴ dispri Siret, ș'avé cu ii tot și li trebuie. Ii o stat pi la noi h'o⁵, șasi lunî și d'își s'a dus.

Di-aghla ni dizmetișisim o leaci și numa iaci ci yin Nemții dispri Tîecuși, șici si li-azute Rușilor si bati pi Turși.

Nemții iera cu niști șepci în cap, di postav, tîrșiti⁶ ca fainarii dila tirg; și mai avé, măi nene! niști șălvăroi larzi di ncăpé'ntr'un crac două chișoari, ca vai di om!

Nemții, pi urmă, cînd a vrut să pleși, ni-a luat pi noi di bellic cu trii sfanț, di caru cu patru cai, și i-am dus în Braila la Hanu-Roș, lingi bisărica lu Sfîntu Ghîorghî, oleacă mai 'nainti cum apuși la stînga.

Cînd a vinit întii și 'ntii, merzé pi zos sarașii și vai di chișorușile lor, a tricut pi urmi pi la podu lu Zahariî, și vinia, dragu moșului, ca negura di pi pămînt.

D'apîi n'a vinit ii dižaba, ci șici a gonit pi Turși pini nite la Măru-roș, undi-i Calarașu di astăzi.

¹Tabără.

²Fugise.

³Nearuri.

⁴Hotarul.

⁵Vre-o.

⁶Turtite.

Doamne ! Doamne, și a fost si-ni vazi ochisorii !
 Ș'apăi si gășasc nandriși¹ di iștia și spuni ci li-I rău azi !
 Par'ci îi a mai văzit șeva ? Păi, să li spuî lău citi nizdră-
 vâniî căde pi ghietu capu nostru, cind vinîa Tursiî, Ru-
 șîi, Nemțiî și mai ales cin mi gindesc la boerii șîi gu-
 lerați cari lăa două chei di pi o oaie, las ci și az tăt așe
 am rămas.

Independența -- Duîitru Nihalșea, 70.

XXI

Hei ! dragu moșului ! Acu-i greū... Acu-i zoacă ?
 Sici munșești la boer ! Apăi si munșești di cind si dij-
 ghiați. pămîntu și pini'n zăru bobotezii și nu mai dis-
 calț ochinca din chișor niș să dižuți doghitocu dila zug,
 si-ț plesneasci și ochiî ș'apăi si ziși c'ai munșit ! D'apăi
 așa ! În vremea mé, nu țîi minte cum oi hi fost, am apu-
 cat pi moșîa noastră pi Manolachi Grecu cu nasu cam
 cosorit² ș'a lăat dila guvern pi sama lui zilile di mere-
 ment³, di pont ș'apăi las să ti freșe Grecu cind cu api
 hiarti di ti hierbă, cind cu omăt de dezerai.

Îi dădeam di vaci citi șinși lîi nămaș⁴ și 4 zili di cal
 la arman⁵ și undi puné, măi băete ! snochiî di arnăut în
 chișoari unu lingi altu, ș'apăi băga căișorii noștri 'n arie
 di si lăsa numa api.

Di pi și triiera, ni dăde o țidulici la mîni cum c'am
 scăpat di beleașa di nămaș a calului. Îi mai dădăm și
 citi un șfert di icușar di cap di oaie cu țel. N'a trecut
 mult și numa iaci ci si vestești ci chir Manolachi s'a
 dus într'o buni dimineați p'își'ncolo și'n locu lui a
 vinit Hazi Enachi Istudur cari ni puné di-i fășam citi

¹Tineri.

²Încovoiat.

³Meremet (în înțeles de «reparația șoselelor»?)

⁴Îmaș.

⁵Arie

șinzași prăjini di popușoi, araț, săminat, cu sămința lui, prășiț di două orî, dus la coș, tăiat șocanili și citi șinzași prijinî seșere pusi'n șuri.

Par'ci scăpai cu aistea! Da di undi dracu! Îi mai căram, ca colac pisti pupăzi, și citi douăsprăzași chile di podhoadă la Galaț la hambaru lui, șici undi a șăzut mai pi urni Cuza.

Și numa s'a dus și Hazi Enachi și 'n locu lui a vinit alt impelițat, minca-l-ar ciinii, unu Zaiman Grecu, sarbăd la fați, slab prăpădit și aista; ni-a dat din patru trii și una boerului pusi'n șuri.

Daci ti ținei di vorbi, dragu moșului, și li făsaî treaba la vreme, tu ieraî ūom, di undi nu, vaî di chelea di creștin.

Și iaca așa, moșule, cu boerescu din vremea noastră.

Independența — Duñitru Nihalsea, 70.

XXII

— Logofete Dinule,
N'asculta minșunile,
Yiņo 'n toate zilile.
Foaî verdi baraboî,
La moari la Dorohoi
Yini-un om cu șasi boî
C'o vargi pi dinapoî.
Îac'un boier gulerat
Cu strămurarea dinapoî
I-trase șasi pi schinare
Di-i făcu di-o vinătare:
— Măi țarane, tu ești bat!
— Latri, șocoî, gulerat
Di trii zili-s nemincat.

Independența — Duñitru Nihalsea, 70.

XXIII

Eram ca di v'o pâlspăzăși anî cin iaci ci ni pomenim cu holera, of! mamî, multi nî-a mai fost si vâz! cam pi vremea prașii, și undi nî l-a apucat pi ghetu tata, Dumnezeu si-l ierte; nî-am sușit, nî-am invirtit, și numia am auzit că iesești pisti Siret un uncheș meșter, și l-am lăut pi tata și l-am trecut pisti Siret la Minăstiri¹ cu luntrea, și uncheșu șela l-a lăut sinzi la cap, la minî, la chișcari, la șafă. Trupușoru lu ghetu tata-nu iera negru cum îi șaunu, și l-a mai uns cu usturoi chisat, și numa a dat Dumnezeu și s'a 'nhipat.

Di-ăcolé, a vinit la noi în sat un bărghier, trimis șici di stăpîniri, și așta lăa sinzi dila oaminiî atinș di molima asta, și uniî a murit și alții cari a avut zili a dat Dumnezeu ș'a scăpat.

Di noi ca di noi, da numa a dat o molimă în ghiștili doghitoași, di muré sârașili cu dulumu, și daci a vinit unu dila Galaț cu ordin dila boierî, ni li-a 'mpușcat pi toati și nî-a lăsat fări chic di doghitoc in bătături.

Independența — Constantin Neagu, 72.

XXIV

Racule săracule,
 Hai tu, broască, după mini
 Cămîndoi om trăi ghini,
 Ci nî-l moara după casî,
 Chiscoala² nî-l pi ferești
 Și-nî curzi faini 'n casî.

Independența — Constantin Neagu, 72.

¹Maxineni, zidită de Matei Basarab.

²Țava moriî.

XXV

— Sici a fos două surori alătura și una a fos lumariți, iar șalaltî cuminti.

— Șa lumariți iera și mai bogati, iar șa cuminti mai sărăcuți.

— Doamne! soro, ieū ții credit lu Dumnezău și trăiesc mai greū, iar tu še dracu fași cu dragostea ci trăiești mai diha! dicit o cucoană? Am si m'apuc și ieū di ighit¹.

— Numa si știî si fași și si disfași.

Dipi și pleaci bărbat'su la moari, ia s'apuci și bagi un dadalet în casî, și numa iaci și bărbat'su!... Dizugi boîl, bati la fereasti si intri'n casî, da fimeîa nu-i da drumu, și tot spuné pin casî:

— Ghinî-a zis gaga, nu știu niși si fac niși si disfac!

Bărbat'su s'a dus la cumnat'sa și-i spuni poșinogu:

— Haidi ci nu vré si-nî dișchizi ușa!

— Știî una? Stăî tu aișia si mi duc ieū întîi în casî.

Intri 'n casî, ia putineîu cu lapti și-l varsi togmaniti 'n fiîljocu casîi și varsi laptili tot, și dă drumu aman-tului afarî.

Numa iaci' yini și bărbatu sorî-si.

— Di še, fa, nu dai drumu?

— Îoti bre! înșepi cumnat'sa, di frici a vârsat chișleagu pin casî și-i iera frici si n'o baț și di-aseîa tât striga ci niși nu știie si tacî niși si disfacî.

— Doamne, bre, fa fimee! Și dracu! pintru atita lucru să sai dizaba la batae? Si mi fereascî Dumnezău di așa sminteali.

Și iaca așa cu istoria fimeîi hațațue!

Independența — Gherghina D. Nihalșea, 69.

¹Iubi.

XXVI

Măi bărbati, hîi cuminti
 Cum ai fost și mai 'nainti,
 Îa cinipa și nî-o vindi
 Și nî-o vindi tăt cu preț:
 Lunîa, marța nu lucrez,
 Nercuria-î fărîmătoare,
 Zoiă-î rău di doghitoași,
 Vinirea dracu nu toarși,
 Simbăta-î di ghilosit¹,
 Duminica di iughit;
 Ci niîța n'am făcut,
 Cu niîța nu m'am trezit.

Independența — Sofia N. Ștefan, 65.

XXVII

Sici'n vremea di dimult, Ruminu știia cind ari si
 moari și di șeia nu mai munșe di loc. Numa iaci Nihail și
 Gavril și s'a gindit ii: „și-î di făcut?” ci n'aū și minca daci
 nu munșesc citi doi-trii ani!“ Di-așeia ii s'a vorghit amîndoi
 ș'a găsit o fimee văduvi pî-atunși, in lumi și s'a dus la
 văduva șeia, ș'a 'nvățat pi văduvi un discintic ca si
 munșeasci omu pin'o muri și cu sticla di doftorii si dis-
 cintiși la cap.

Ș'a fos si moari un Rumin in ziua șeia, și oamini
 din sat il păza si moari 'n zori cum îi lezea din bătrîni,
 ci așeia scapi di păcati, și numa iaci fimeea șeia văduvi
 s'a dus la Ruminu șeia c'o steclă cu api și a zis oami-
 nilor: „oamini bunî! dați-nî drumu si intru ieū in casi
 și voi ișiș toț afari“.

¹Spălat, gătit.

Ş'a discintat văduva şeia cu apă, di diochi:
 „Pasăre cudalbi zburari,
 Trii chicături di sinzi chicari
 Şi leac si si scoali Ruminu 'n chişoari
 Şi si şeari dimincari“.

Şi cînd a intrat oaminiî pi urmi 'n casi, Ruminu şi
 si chinuia di moarti, a şerut dimincari, şi di-atunşi a ră-
 mas obişeu ca si si discinte şi omu să munşească pini
 o muri.

Independența — Sofia N. Ştefan, 65.

XXVIII.

M'am sculat marţ dimineaţa
 Buni, sinătoasi,
 Grasi şi frumoasi,
 M'am uîtat si văz soari răsărind
 Ş'am văzit Muma-pădurii viind
 Ca o iapi nichezînd,
 Ca o scroafi gifăind,
 Şi cum a vinit cu gura m'a lăut,
 În pămînt m'a trintit,
 Frica'n trup băgatu-nî-a,
 Sinzili suptu-nî-a,
 Oasili sdroghitu-nî-a,
 Carnea mursăcatu-nî-a,
 Minili legatu-nî-a,
 Chişoarili 'nchedecatu-nî-a,
 Limba incurcatu-nî-a,
 În stobor di cămeşi 'nfăşuratu-m'a,
 Pisti drum m'a aruncat,
 M'a făcut din om, neom,
 A ţipat şi s'a vălcărat,
 Nimini nu l-a auzit
 Numa Maica Măriia, slinta Măriia,

Țos din șeri s'a scoborit
Pi-o scară di-ărzint
Ș'a'ntrebat: „șe ți-i? șe ti vaiți?
— Cum n'oi țipa și nu m'oi văita
Ci m'am sculat bun sinătos,
Gras și frumos
Si văz soari răsărind
Ș'am văzit Muma-pădurii viind.
Ca o iapi nichezind,
Ca o scroafi gifiind,
În guri m'a luat,
Țos ci m'a trîntit,
Frica'n trup băgatu-ni-a,
Sinzili băutu-ni-a,
Minili legatu-ni-a,
Oasili sdroghitu-ni-a,
Carnea mursăcatu-ni-a,
Chișoarili inchedecatu-ni-a,
Limba incurcatu-ni-a.
— Nu țipa, nu ti vâlcara
Curind la [cutare]
Și ia cu foc și cu tămie,
Și cu topor,
Oasili s'or dizdroghi,
Carnea s'o dizmășelări,
Frica din trup ț-o își,
Minili s'or dizlega,
Chișoarili s'pr dischedeca,
Limba s'a discurca,
Cu toporu-i tăia,
Cu tămîia-i tămîia,
Cu minili-oî lăa,
Pisti mări negri-oî arunca,
Toati boala lui,
Toati frica lui,
Toati lichitura lui,

Din inimă, di supt inimă,
 Din criiru capului,
 Din sfircu nasului,
 Din fața obrazului,
 Și rămii curat lătinat
 Ca Dumnizău se l-a lăsat;
 Discinticu dila mini
 Și leacu dila Dumnizău!

Independența — Sofița N. Ștefan, 65.

XXIX

Bădiuleasa șea frumoasi,
 Patruzăși di Buzueni
 Și șinsizăși di Gălațari
 Ii la mal că ni-s trăzea
 La crișma lu Badiu era,
 Pi Bădiuleasa'ntreba:
 — Bădiuleașa șea frumoasi
 Undi-i Badiu? 'nchis în cas?
 — Valeu! Badiu nu-i acasi,
 Și-i în tîrg la carni grasi
 Si ia carni fără di oasă,
 Si ia carni di cucos
 Di pi la zenunchi'n zos*.
 Dar un Turc mai nititel,
 Fratili lu Sucargel
 Iel în chivnița intra
 Șinși buț cu yin ridica,
 Pi Badiu ci ni-l gâsa
 Cu paloșu pus pi chept,
 Și iel trii palmi-i trăzea,
 Ghinișor că ni-l lega
 Cu șforili di matasi,
 Cu trii yiți 'mpletiti'n șasi

Ș'afari ci ni-l scoté
La chișoru hornului ni-l lega
Pi trii zili, pi trii nopți,
Cu sfircu girbașului
Pi fața obrazului,
Ca si spui galbinii toți.
Iel așé ni si gindia
Pi Băduliasa chema:
— Bădiuleasă șea frumoasi,
Cu statu di zupineasi
Îa-ț cofili, garofili,
Coghilița, crăița,
Și pleaci din vad în vad
Păr' la hanu lu Arghir
Că Neculșea bea la yin".
Îa cofili ci-ș lăa,
La api ci ni-ș pleca
Coghilița ni-arunca
Cofili ci li-azvirlia
La Niculșea că-ni intra,
Niși buni ziua nu-ș da,
Și Niculșea iel ni-ș bé
Cu sinși feti-alătura:
Una-l chișci, una-l mușci,
Una cu yin ni-l strochești,
Una cu basmaua-l șterzi.
— Valeu, cumnati Neculșea,
Ci tu bei și veselești
Și de Badiu niș gindești,
La chișoru hornului,
La duhoarea focului
Pi trii zili, pi trii nopți,
Cu sfircu girbașului
Pi fața obrazului
Pin si-a spus galbinii toți".
Niculșea cum auza

Fetili ci-ș arunca,
Oca di yin răsturna,
Buzduganu ci-ș lăa,
Palușu ci-ș ascuța
Și cind iel ni-l azvirlia
Togma la Badiu ci sta,
În prag di trii orî si răsusé;
Acolo cind azunzé
La Neculșea că merzé:
— Valeū, frati Badiule,
Cum ț'ai lăsat spetili
De ti-a legat babili".
Turșii pi Badiuleasa 'ntreba:
— Badiuleasă șea frumoasi,
Și cat-aista la voi?
— Aista-i negustor di boi
Și țini gazdi la noi,
A vindut șirezili
Ca si-ni bé dobînzili".
Îar Neculșea cind vinîa
Palușu ci-l invirtîa,
Cu buzduganu-i omora
Și pi toț ci ni-i tăia.
Noūă grămez ci fășé,
Afarî marfă scoté
Și Turșii 'n pod ci-i suia:
Badiuleasa citi unu,
Badiu căra citi doi,
Îar Neculșea citi trii,
Și foc crișmii ci-i puné;
Căraușii ciț treșé:
— O! sarace Badiule,
Cum iț ardi crișmili,
Crișmili, slăninili.
— Las' si ardi pini mini,

Nu-i făcuti la loc bun
Și-i făcuti lingi drum!"

Independența — Sofia N. Ștefan, 65.

XXX

Hăsa-mărsa, n'am se țasi,
C'am avut două fuioare
Și li-am dat la o muiere
Și nî-a fătat pisica 'n lele;
Hăsa-mărsa, n'am se țasi,
Usuci-ti rufi tari
Ci iău sint o nuni mari;
Nuni 'n sus, și nuni 'n zos,
La cămeși poale nu-s,
Da li am și nu'li-am pus,
Îs la soacri-mé pi fus,
Di sîhici, di urzici,
Di cinipi sălbățici,
Nunișoari tăt si-nî zici!

Independența — Sofia N. Ștefan, 65.

XXXI

Valeu, soro, și si fac
Ci nî-a chicat puu drag,
Da nu am cu se si-l îmbrac;
Ș'am si-i fac un bulbărac
Cu sinși noduri dipi cap;
Ș'am o pinzi di fuor
Și-i in pod pi răschitor,
Am un petic di bumbac
Nu mi'ndur că si i-l fac,
A chicat la alți drag.

Independența — Sofia N. Ștefan, 65.

XXXII

Mi 'ntregî cam şe-nî mai aduc aminti din vremea mé. Doamne, doninule profesâr, şe vi mai yini'n cap? He! He! la şi folos iţ esti vorbili meli? Dumnia-voastri şitiţi pin cărţi, toati şelea, şi pi urmă ni li spunîţ nouî, da noi şi prisepem, şi ni duşi capu pi noi? Tât ascult şi iău cîlî-odati cin vorghesc doi-trîi boeri dila noi, şi numa şi-i auzî: „tichir, bichir“ şi'n colo nu mai prisep niînic, ci îi vorghesc in lezea lor, c'asa o hi 'nvăţat şi il, ci cartea asta-i mare lucru, Doamne păzeşti!

Păi, hinci m'ai chemat, o si-ţ spuî şi iău seva, da numa di nu m'o puni şiniva la h'un¹ ştreaf² ci-s slobod di guri.

Ţîi minti ca acuş, ciţ ani or hi nu-nî aduc aminti, ci paznicu din satu nostru di divaşe, ia! moş Duñitru ista, il vez, puné di ni prindé cu harcanu, şici si ni duci la oastea lu Cuza. Apîi, si hi văzut băiete, cum fuzeam si nu ni prindi, ş'aşteptam doar o prindi pî-altu ş-oî scăpa iău. Ţ-ai găsit: cum Ţi-i scris! Cum mi duc acasî dupi v'o săptămîni, iera 'nt'o duminici pi la aîiazî, puni mîna pi mini şi mi orîndueşti pintru miliţile. Numa iaci yini ghiata mama, Dumnîzău s'o ierti, şi s'a rugat in sus şi'n zos „ci-s fişior di vădană, ci atîta băiet ari“, da Ţ-ai găsit! Îîi tunsî ghiati chiculiţi de nî-a lăsat capu ca un bostan şi m'a dus taman la Izmail, dincolo pisti Prut ca si fac slujbi ţăriî. Bulgariî di pi acolo nu vré si faci nişi carauli, nişi gardi, ci şici spuné îi nu sînt di-a noştri, şi di-a Ruşilor. Şi undi nî i-a înţăpenit odati di sus şi i-a pus şi pi îi la treabi. Iău n'am stat mult acolo ci m'a adus pi urmî la Bucureşti la cazarmili lu Cuza.

¹Vre-un.

²Pedeapsă, amendă.

Măi! măi! și măi om chipeș și bun la inimi iera Domnitoru Cuza!

Di citi ori mi nimerem la curtea 'mpărătească, numa și-l videti îmbrăcat în haine soldățești frumoasă și vinia la noi și ni spuné:

„Făseți-vi datoriia câtri țari, băeți! ci, nu vedeți? și iău sint tot soldat a țării, și dupi și v'ați duși pi la casa voastră, am si vi dau pământ, vi scap di boieresc“ — și multi di-aistea.

Sfint si-i hieie siolanu, ci mult ghini ni-a măi făcut ōomu aista!

Independența — Ghîorghî Costin, 70.

XXXIII

Locu-i măi scump acu; iera din patru una, din trii una, ș'alti niinic; la suhat iera douzăs di franzi pärechea di boi, da făsé, ci iera iarbi din ghelșug, șidé bou 'n iarbi pini 'n chiept; acu dai o grămad di parali și iarbi nișcum.

La arîe țineî pin dăde omātu și tot nu iera ghini mintuit, ci nu iera marșini.

Vinia boerîu și-ț lepăda banii acas, numa si ti duși si-i fași treabi.

La clădit plăté pin la trii franzi pi zi; la arat iera zumati di galbin pintru o zi; așa cind iera două-trii zili pini'n Paști ni dușem di aram și lûam doi galbini pini 'n Paști.

Chiriia pin la Gălaț iera un galbin di chili, diși dac' o ișit trinu ista o stat chiriia.

Di arat aram cu șasi ori opt boi cind spărzém la țalini; d'apii boi di-aistia? si hieie di-așia, acu ar făsé șasi suti di franzi pärechea; diși măi 'ncoace aram cu patru boi și cari n'avé si'ntovărășă; ș'acu ar puté si si'ntovărășăcă, da nu si'ntovărășăsc ci-s răi, n'o scot la capăt.

Înainti dac' avei car și boi eraî fruntaș în sat, niși nu ti 'ntreba nîmi di loc; carlii nu sî mai mîntue pi drum, si fășe colbu di-o palmi di nu si mai vidé obada.

Smulți — Costache M. Cîlișu, 70.

XXXIV

Un om avé o fati. Și hinci avé numa una, ghiata fati nu pré vré s'asculte di nimeni. Vai di ghietu ta'său și păța cu Ié.

Si făcu mărișoari, togma bunî di măritat. Yini unu ș'o șeri. Tatu fetii-i spuni ci i-o dă; însi ca si nu-l blăstămi pi urmi, îi spuni drept ci fata lui îi foarte ră și niși Iel n'ari și-i fashi și-l sfătuești ci mai ghini si-ș caute di treabi. Ghietu pețitor pleaci, si dusi și după un timp yini altu. Și aista pătaște ca și șel dintii.

Din unu din altu si svonești ci fata omului di cari s'a vorghit îi ră și pași buni.

Iera un flacău cari-ș lăa inima 'n dinti și-ș zisi: „și-o hi o hi: ori Iău, ori Ia“. O si mi duc s'o șer. Pleaci. Bătrînu-i spuni și lui ca și la șillalț ci i-o dă, însi-i amarnici di ră. „Cum o hi, cum n'o hi, dă-ni-o fiile“. Logodesc, fac-nunta și de, după nunti si tragi și Iel la birlogu lor. Nou 'nsurat avé din păcati pi lingi șeialalti averi și un cine.

Puni calu la trăsuri, în trăsuri iș Ia o armî pi drum său pintru oriși'mprejurari o săcuri, și si duși si-ș Ia nevasta si și-o aduci acasi. În capu lui nu Iera, nu umbla altseva dicît frica ci Ia Ie ră și si si faci, cum si dreagi s'o Ia pi pîrtie buni.

Iș Ia rămas bun dila părintile și socru-său, si suie 'n trăsuri și minî. Cinile di cari fu vorba si lăasă după dînsu. În drum si 'ntimpli si ploae și cinile ași si suia

'n trăsuri, asi si dăde zos, aşe ci-i murdăria di glod. Iel zisi cinilui: „măi cuşule, or şazi in trăsuri, or merzi pi zos, ci Iău numa odati zic“. Şi-i păsa cinilui? hop sus, hop zos. Opri calu, si deti zos şi-l bātu cu capu di roata trăsuri pîni şi-l omori.

Si sui 'n trăsuri şi pleci 'nainte. Drumu Iera lung, cind aproapi di casî Iera un deal mari şi calu aghîa mai puté merzi, cind diodati calu stātu. Omu zisi calului: „de, calule ci Iău numa odati zic“. Calu Iera ostenit şi paşi buni, nişi nu vroia si audî ci Iel numa odati zisi. Si deti omu nostru zos din trăsuri, lui săcurea şi 'nşepu a tăia calu pîni şi-l omori, zicînd in şir ci Iel numa odati zisi. Lui hamurile pi urmă di pi cal, le pusi'n trăsuri'n locu lui. Lui hublele¹ in mîni şi 'nşepu a trazi. Dumneai şadé poponeţ in trăsuri. Trazi la stînga, la dreapta, înainte, totu dizeaba, trăsura şadé pi loc. Di drumu hublelor şi-I spuni nevasti-sii si si dé zos şi si puni mîna la roati, si 'mpingi, căsi-I apuci noaptea pi drum „şi Iău de: numa odati zic!“ Dumneai si si mai spuî? ră era, dar o cam lûasă di gînd, ci: „numa odati zic.“ Si deti zos, puni umăru la'mpins, ridici trăsura 'n deal, si lasi di vale 'n sat, azung acasi la Dumnealui. Pin sat toţi si uita şi li păre rău la şii cari o şeruseri şi n'o lûasi — ci şi bun suflet di om Iera — împinzé şi la trăsuri. Şi toţ Iş zisé ca şi mine: „aş vré si am şi Iău o nevasti așa di buni şi di cuminti ca a şelui cu 'ntimplarea, ci de „Iău odati zic“.

Şi astăz Ie şea 'ntîi gospodini din sat.

Măluşteni — C. Ursu, 16.

XXXV

O fost trii vinători şi s'o dus la vinat. Unu Ion, unu Vasili şi unu Neculai. Ion o avut o bardî 'n brîu şi o rubli 'n chimir şi cuţit la briu şi puşci 'n spati, şi Vasili

¹Hlubele.

numa puști tot în spați și Neculaî iar așa. Mergind îi după vinat, o mers cât o mers pînă cînd o ajuns într-o pădure. Așe o 'nsărat ș'o ajuns la o fîntînă și la un ștețar și îi avé la dînșli făini. O făcut cum si zîși 'n muntenească burci saû pâlanci di-a noastre moldovinească și s'o pus la hodinit la ștețar în pădure. Pisti noapți o vinit un balaur și i-o 'ncunzurat pi cutitrii¹ și o pus capu pi dînșli balauru. Așe s'o trezit Vasili din somn ș'o văzut ci-l balaur, o tuchit capu zos, o văzut ci-l balaur. S'o trezit Neculaî și iar daci o văzut ci-l balaur iar o tuchit capu zos. S'o trezit și Ion și cînd o ridicat capu sus ș'o văzut ci-l balaur, o răcnit: „săriț măi ci ni mininci balauru, nu vedeț voi?“ Balauru s'o dizvirtit dîm prijuu lor și s'o dat di-o parti. — Și cînd o plecat îi cutitrii, așe pi Ion l-o apucat di minici balauru și tel daci o văzut ci l-o apucat di minici o dizbrăcat lîanca² ș'o lepădat-o zos.

Așe balauru dac'o văzut o dat drumu lînsii și l-o apucat di schinari și l-o lăut în gură și s'o dus cu tel și tel răcné: „dușiț răspuns la fimeia mé acasi ca si-nî faci prăznuirea mé ca unui mort“. Tovarișii lui, Neculaî și Vasili, s'o dus acasi la fimeia lui și o spus si-i faci mormintarea. Așe balauru l-o dus pînă la malu unii ape, în guri pi Ion, acolo la api l-o dat drumu. Atunșia o grăit balauru, zîși: „ai vizut, Ioane, ci dîn toț numa tu ai grăit. O ridicat capu Vasili ș'o văzut ci-l balaur, o tuchit capu și n'o zis nînica, Niculaî tot așe n'o zis nînica; iar pi tini, Ioani, ti-am văzut c' ai o leaci di simțiri 'n tini c' ai ridicat capu di zos ș'ai grăit, și di șeva ti-am lăut pi tini 'n guri și ti-am adus aisi c'o si-ț arăt șeva. — Vez tu, Ia colo 'n malu api un balaur o intrat în casa mé și m'o dat afari. Acolo am lău chietri scumpi și daci tu-l poț scoati a tăli si hîie chietrii șeli scumpi“.

Ion atunșia o grăit:

— Numa pîntru atîta nu mi mai supăr.

¹ Cîte trei.

² Sumanul.

— Iău-ț mai daū și altseva, Ioani.

— Și-m mai daI, balaure?

— Du-ti și tai, Ioane, o cucuți lungi ca s'o puI la ochi și ti prevăz pîntr'insa.

— Ei, am adus, asta, balaure?

Atunși balauru zise: „bini, dî-acu fă-ț treaba, Ioani, și-ț scoati balauru dîn casi“. Așe Ion o scos rubla dîn chimir și ș'o regulat pușca. Ș'o căutat un chetroI pi malu apîi ș'o pus rubla pi chetroI ș'o scos barda dîn briu și cuțitu. Cuțitu l-o pus pi rublă, o bătut cu muchea berziI ș'o tăet rubla ș'o făcut-o halîși¹ și li-o pus în pușci. Balauru dîn nuntru cin sufla i să umfla gușa așe di tari ci si 'n-tindé pîni la api; iar Ion s'o pus în zenunchi la pîndi. Ș'o lûat pușca la ochi și cînd o făcut trosc, i-a sfărmat capu și di hierbinteali și zvircoleali o ișit afari și s'o bătut zumîta di zi. Atunși balauru cu casa o intrat ș'o scos cheurile șeli scumpi și li-o dat lu Ion: „și-ț mulțumăsc, Ioani, nî-aI făcut ghinili aista. Puni 'n guri cucuta la mini, o zis balauru. Puni și la tini, Ioani, tot în guri, și așa o suflat balauru într'insa și l-o 'ntrebat pi urmi:

— Simți șiva, Ioane!

— Puțin, prē puțin, zîși.

— Mai puni odati.

Iar o suflat și iar l-o întrebat:

— Da acu, Ioani?

— Aghe, aghe simț balaure!

Ș'o suflat balauru di tril ori. Atunși Ion o zis ci simti și cunoaști șeva. Atunș balauru o zis: „Iău ti-aș mînca pi tini, Ioani, da nu pot ci dî-acu tu ștîl cum șădi inima mē și cumu-I în air, și ștîl cînd razi vaca și ștîl cînd nîhohoești calu și poți șeti carte citu-I de iși pîn la Galaț di diparti— așa di ghini și ti-am învațat“— o zis balauru.

Și și-o mulțănit unu altuIa pintru ghinile și ș'o făcut.

¹Alice.

După asta balauru l-o mai învățat pi Ion ca si nu spu
în toată viața lui trei cuvinte fimeii și însămneară:

„Ti-i duși acasă și tu si nu spu fimeii ci tu ști și
ziși cucoșu cînd cîntă, cînd cîntă latră și cînd iapa nechiazi”.

Așa iel s'o dus acasă; cînd s'o dus, oamini eșă din
ograda lui, mîncasă pomana, o mai stat v'o două trei zile
și o pus iapa la ghioși — iapa iera a fătă și cu noatinu
după dînsa. Mergînd în spri tîrg, iel și cu fimeia 'n căruți.
ghioși, cum si zic, numa și rămîni noatinu 'n urmă
păscînd iarbi, nechiazi noatinu — răspundă și iapa. Noatinu
o zis: „stăi mamă, c'am ostinit”; iapa o zis: „ai ostentit tu
ci ești slobod, dar iău nu mai zic nimic ci duc doi în ghioși
și ghioșu după mini și alt mînz în mini”. Atunși Ion s'o zînghit
di ris. Așa fimeia pi loc o stat și o prins a'ntreba mereu:

— Di si ti-i zînghit di ris, Ioani?

— Nu-i nimic, fimee, hai 'nainte!

Fimeia o spus: „iău mă 'ntorc înapoi dacă nu-ți
spu di si-i ris”. Așe s'o 'ntors și Ion cu dînsa și l-o zis
că „ț-oî spuni acasă di si-am ris”. Așe s'o dus la lemnar,
s'o 'mpăcat s'o făcut săcriu, l-o adus acasă s'o făcut lu-
minarea s'o aprins-o și s'o suit în sicriu s'o prins a spuni
fimeii ci di si-o ris. Cucoșu numai zup pi cheptu lui în
săcriu s'o cîntat cucurigu. În cîntarea lui o vorghit cu
Ion s'o spus așe: „nu veză, mișelule, ci iău port după mine.
patrușă și gășă un grăunte și pi la toată-l port în guri
și tot iău îl mininc. Așe scoală-te și tu și nu spuni toată
ale tăi fimeii. Bă, mininci, și veză ghișu sel din cui?
Puni pi fimele zos, și-i puni yîlă sup chișor și trazi cu
ghișu pînă si-o zîși ci nu ti-o mai întreba di si rizi”.

Și i-am lăsat gospodari pi amîndoi. Minșuna gata.

Mălușteni — Panaita Talpă, 38.

XXXVI

Di cînd am înșeput si cunosc și si țîi minti, ni-a-
duc amînti ci iera alți vremuri, alți lumi, da și alt Dum-

nizău, cari mătinci¹ iera mai tinăr ca sel di-acuș, ci aista o pré 'mbătrinit di nū si mai gindești la noi. Pi-atunși omu puné fimeia 'n car și copchi² și si dușé trii zili pini undi iera bisărici, da nu ca acuș! Nu vez, undi mai toaci pochii acu la Sf. Aftene, ori la Anton? Ba mai niși duminica, d'apli și lumea ră grozav!

I, ha! Domnule profisăr, eram copchil di doisprizăsi ani cind o vrut Tursii si si duci la Catrina împărăteasa și i-o apucat iarna 'n satu nostru ș'o iernat di șela parti, undi-s acu yiile și primăvara cind i-o puțit Turcului a Rus o fužit și di grăghit și iera o oitat sfanducu² cu bani, ba și buzdu-ganu lor. Dupi și-o plecat ii s'o dus unu Ștobanu și alții pi-acolea undi-i zîși „Podu Oarbii“ ca si pui yil în urma lor și cind sapa o dat pisti sfanduc și cu buzdu-ganu sel di aur gonla porșii, ci iera lumi proasti, nu ca acuș. I-o dus pila Ieș, da n'o scos dila ii bani, da n'o avut parti di dinșii ci i-o 'nșalat unu Caranhil, cari iera croitor, ci li-o spus ci iel ari cunoscuț în Roslia și-i schimbă acolo, și s'o dus și-i bun dus și azi. Pircălab iera tatu lu Ghica, amar-nic mai iera.

Dupi și-o fužit Tursii o vinit Rușii cari si dușé si iei Brăila, și dupi și-o lăut-o o stat un ghinărar aiși in sat la noi și avé și căzași și iera și un starosti di darabani, ghietu moș Gavrilă, cari 'nvață la dărăbani, colea in medianu ista, și cind făsem mîmăligi, mi dușem de-l strigam, ci știia doar moldovinești; și-ni aduc aminti cum spuné iel c'o lăut șetatea Irdime — undi-o hi nu știu — și sici o porunșit ghinararu ista cari iera 'n satu nostru ca tot soldatu si faci zeși focuri ca si sperie pi șil din șetati, și cu amăzeli o 'ncunzurat-o. Cind in șetati iera doi ghinărari franțuji, nepoții ghinărarului istuia. S'o azuns cu dinșii ș'o'nșeput a căra cu cofile la galbină, și ghinărariu după si s-o săturat di-atita bănet o lăsat pi Turc in pași.

¹Mă tem că.

²Lada.

După și s'o mintuit cu rezebelu o vinit ghinărarîu 'na-
poi tot pi-aiși ș'o rîmas în sat. Și cînd pitreșea mai ghini
o vinit porunci dila 'mpăratu ca si tochiăsci aur și ar-
zînt și si-l toarni cu pîlnîa pi gît ca și-l satori di aur și
arzînt. Si adunasi norod pisti norod și iel țîpa de-ț iera
mai mari nîla, și l-o pus pi urmi 'ntr'o ladi di plumb
și pi dînsa 'ntr'un olac și l-o dus si-l vadi 'mpăratu.
Și iera polata asta plînă di puști, săghii și etane, și numa
o dat Dumnizău o șlumi strașnici dî-o fuzît Rușîi, da și
satu s'o spart. O fuzît cari pi Chetroasa, cari la Virgoliși
ori la Poiană. Ș'o murit lumi avan di multi. Preoții i-o
prohodit tocma'n primăvari, așa, la morminturi.

Rogojeni — Toader a Popii, 87.

TULCEA

TULCEA

I

A fos doi fraț: unu iera foarti bogat, de nu știia ce averi ari, iar ălălalt sărac, că nu avea după ce bea apă. Ȃl sărac să ducea mai totdauna la fratile lui de-l muncea, cînd il chema. Săracu avea numa o fată și văzin că n'o poati s'o scoață la capăt cu sărăciia dipă iel, s'a dus în toată lumea să-ș găsească norocu. Pă drum s'a 'n-tilnit c'un om, cari iera alt noroc, nu iera al lui și l-a 'ntrebat pă sărac:

— Un' ti duci, măi, omule?

— Îa mă duc să gălesc norocu.

— Ti 'ndreptez iău, măi omule, iău sint alt noroc. Să ti duci pă câmpiia ăsta 'nainte și ai să dai di-un beci și 'n beciu ăla la o masă 'n fund ie norocu tău îmbrăcat c'o șubă.

În beciu ăla să stringea toati noroacile dipă lume. Unile venea di stetea la masă, altile pleca. Ș'a dat di iel :

— Da tu, omule, ce cauț p'aci?

— Ce nu știî ce cauț? cauț norocu.

— Îău sin norocu tău. Să ti duci atunci în tîrlaūa¹ cutare, că iesti un păr acolo și să stai, că am să yiu iău acolo.

¹Bucată de pămînt cultivat.

S'a dus săracu ș'a dat di păr. Cum a ajuns l-a apucat somnu ș'a adurnit. Iată că-i yine și norocu și văzîndu-l adurnit l-a dișteptat și-i zice:

— Ce faci, măi creștine?“

— Ia ti așteptam, să yii și m'a furat somnu.

— Păi nu așa. Să yii mîine c'un om credincios al tău și am să yiu iău tot aci.

Săracu pă cini să ia mai di credință? A lăut pă fimeia lui, ș'a doăa zi iar a adurnit. Yine norocu și găsești pă nevasta lui lingă iel durînd.

— Da ce stai aci fimeie?“

— Ia am vinit aci la păr cu omu nău ș'a adurnit așteptînd să ni yile norocu.

— Iău sint norocu pă cari-l aștepta. Ia ascultă, fimeie, uiti ce să faci. Io văz că norocu ie pîntru tîni, nu ie pîntru bărbatu tău. Ca să nu știie nimenea na cuțitu ăsta și tale capu lu omu-tău și ai să mergi să dăzgrochi comoara unde ț-oî arăta-o iău. Cînd a'ntins cuțitu ca să-i tale capu, odată s'a sculat în sus omu, ș'a văzut ce iera să-i facă nevastă-sa, căci norocu a făcut di l-a sculat să vază și iel cini-i di credință. Atunci norocu l-a spus: „păi, omule, nu ț-ai ales omu di credință, căci văzuș singur tu cu ochi ce ieraî să pățăști dila fimeia ta. Adu, și yino cu alt cîniva, da să-ț hile di credință.

Atunci săracu vini cu fata lui la păru ăla și aștepta acolo să-i yile norocu. Și cu hilcă-sa a pățit-o tot așa ca și cu nevasta. Norocu l-a mai spus ș'a triia oară: „yino, măi creștine, c'un om al tău di credință, nu cum ai făcut pînă acum“.

S'a dus săracu și să gîndea pă cini să ia cu iel și n'a găsit altu. A plecat așa singur îndărăt luîndu-să dipă iel un cățeluș nîc și iel tot il gonea înapoi, yinea cîinile ce yinea și iel tot il gonea înapoi. Cînd a ajuns acolo la păr, l-a ajuns și cățelușu. Iar l-a apucat somnu pă sărac și vinînd norocu, cățelu a nceput a lătra și l-a sculat din somn. „Vez, zise norocu! ăsta ie ăl mai credincios al

tău, ghini ai făcut acuma. Ai acu să-ț arăt undi ai să sachi ș'ai să dai di comoară. Uiti aci să sachi. Du-ti și adu un car mai întilî".

Săracu a găsit un car pă la vecinî zicînd ca s'aducă lemne. Săpă undi i-a arătat ș'a ridicat comoara în car ș'a dus-o acasă. Undi să pule banii, undi să-i pule? i'ngropă su pat. După cităva vreme iacă că yini fratile săracului la iel să-l chieame la muncă. Uitîndu-să cu ochii roată pin casă văzu su pat niște bani afară ce rămăsăseră dăsvăliț și 'ncepu a-l zice lu frati-său: „uiti, nene, ai bani rămaș moștinire dila tată-nău și nîle nu nî-ai făcut parte". Tura, vura începură să să ia la ceartă, până ajunse treaba ca frati-său al bogat să-l dea 'n judecată p'al sărac. Hiin chemaț inaintea judecătîl, judecătoru li-a pus întrebarea la amîndoi: „ce ie mai iuti pă lumea asta, ce ie mai moale și ce ie mai gras".

A răspuns mai 'nainte al bogat că ce-i mai iuti ie calu, ce-i mai moale ie salteaă și mai gras ie porcu. Săracu n'a răspuns di loc hincă n'a știut ce 'nsemnează astea. Nerăspunzînd nicî al bogat ghini le-a aminat judecata. Cînd a vînit al sărac acasă l-a 'ntrebat fată luî cari iera năzdrăvană:

— E, ce ai făcut, tete, cu judecata, ai scăpat?

— Ari să mă rămină dușmanu di frati-nău.

— Da ce ti-a 'ntrebat di n'ai știut' ce?

— M'a 'ntrebat judecătoru: ce-i mai iuti pă lumea asta, ce-i mai moale și ce-i mai gras.

— Să te 'nvăț iău cum ai să răspunzi. Să spui așa: mai iuti ie focu, mai moale ie palma cîn ti culci pă ia și mai gras ie pămîntu.

Cîn s'a dus tată-su iar a două oară a răspuns întocmai după cum il învățase hică-sa. Judecătoru a rămas încrimenit di răspunsu lui întrebîndu-l că cini l-a 'nvățat; i-a spus că fată-sa. Iar li-a aminat judecata ca să cheme și pă fată. Cum a ajuns săracu iar acasă a spus tot di cum s'a 'ntîmplat și că acușa ari s'o cheme și pă

fata. Fata i-a spus: „lasă, tete, că iaă am să știu ce să răspunz și iaă am să ti scap și di judecata asta“.

Înfățișându-să și fata la judecată a 'ntrebat-o așa: „ia ascultă, fată, dacă tu ai să știi să răspunzi“, a zis judecătoru, „poț tu să pui un petic la oala asta nouă spartă, atunci-i ști că ari să scape tat-tu di judecată?“ Fata a răspuns: „dacă dumneavoastră, Domnule judecător, puteț să 'ntoarceți oala pă dos, atunci iaă pot s'o cirpesc“. Judecătoru n'a știut ce să mai răspunză și așa a ciștigat fata scoțind pă ta-său dila belea.

Luncavița — Mărgărit Malcea, 62.

II

Isus Hristos s'a 'ntilnit odată cu Mahomed și vrind să 'ncerci puterea lu Mahomed, îi spuni să 'nhigă o sulită 'n pământ, și să țîșnească apă.

Mahomed ceru lu Isus să-i dea două zile și apoi îi va 'mplini dorința.

Îndată chemă Mahomed la dînsu mulțime di Turci și le porunci să 'ngroapi 'n locu ăla o sută bordufe di capră pline cu apă și să le acoperă cu puțin pământ.

A triă zi să 'ntilniră iar amîndoi pă locu ăla, da cari nu fi cîuda lu Mahomed cîn văzu că toati bordufurile era scoasi din pământ di-o turmă di porci, minca din iele. Deci Mahomed rămăsese di rușine. Mînios zice: „blestemat să hiie Turcu cari-o mai mînce carnea li-ghioanilor astea“.

Și poruncă fu di-atunci pîntru toț Turcîi.

Cerna — Vasilca I. Chiru, 47.

III

În vremea di dimult, fata unui împărat să 'mbolnăyise di lepră. Leac nu să găsea nicăiri. Împăratu deti

poruncă, în împărăția lui, că cini va afla un leac să să tămăduască hiica lui, aluia i-o va da di soțiile și pă di-asupra ș'o jumătăti din împărăție.

Sfintu Vasile trăea 'n acel timp și iera di vrî-o douăzeci și cinci di an. Cum auzi iel di porunca 'mpărătească, a plecat să cauti o buruiănă, cari va hi bună di leac pântru fata 'mpăratului. A mers trii zile și trii nopt pănă ajunse la un izvor dintr'o pădure; bău apa și să pusi jos ca să să odihnească puțin. Pă cind șidea aproape di iel auzi un glas năbușit și căutînd deti pisti un urcior. Distupînd urcioru începi să iasă un șarpi lung di vrî-o zeci pași. Ci iera șarpile ăla?

Aproapi di izvor, în nijlocu pădurii iera chiliia unui pusnic Anton. Negru¹ să prifăcea 'n șarpi și 'n hiēcari seară, pă cind sf. Anton iș făcea rugăciunile, intra 'n chiliia lui, și virindu-să 'n căldarea undi sfintu-ș ținea apă di băut, făcea zgomot.

Sf. Anton cu mari trudă-l prinse 'ntr'o seară; il băgă 'n urcior, astupîndu-l ghine, și-l duse 'n locu undi sf. Vasile deti pisti urcior.

După ce șarpile a ișit din vas, a 'ntrebat pă sfint să-i ceară tot ce vrea și iel i-o da ceva pântru bunătatea ce i-a făcut. Sfintu Vasile-i ceru o buruiănă cari poati vindeca rîla.

Atunci șarpile spuse sfintului să 'ncalice pă iel și răpede ca gîndu, trecînd pisti multi mări și țări, ajunseră pă vârful unui deal.

Aci să opriră.

„Vezi 'n valea cari-i 'naintea ta? acolo sint draci; iei lucrează o buruiănă bună pântru ce cauț tu, da să nu vorghești nihic trii ani di zile. Ce fac iei, tă și tu. După trii ani iei o să-ț dea trii hire din buruiăna aia drept plată. Cînd îi ajunge la voi în țară, seamănă hirile alea

¹Dracul.

trii. După ci-o crești hîerbe citiva frunze 'ntr'o oală; leșiia aia o să vindece pă bolnavu di rîle.

Sf. Vasile cobori 'n vale și s'apucă di lucru, alătura cu bălaurii, da nu zicea niciun cuvînt.

După trii ani, unu din balaurii, îi deti trii hire și sfîntu să urcă iar în deal, undi-l aștepta șarpile:

— Încalică pă mipe.

Și 'ntr'o clipă fură iar la izvoru din pădure. Șezură ca să odihnească. Sfîntu înțelesesi cini iera șarpile.

— Cum ai încăput tu 'n urcîor? Întrebă sfîntu nîrindu-să.

— M'am suptîiat și așa am putut intra, răspunse șarpile.

— Nu-îi yini a crede, zice sfîntu. Aș vrea să văd și iaū cum ai intrat.

Șarpile să suptîie și 'ncepu a intra 'n vas.

— Mă mai văz?

— Coadă puțin.

Șarpile să mai ghemui puțin și intră tot; iar sfîntu, di colo, clap! odată puse dopu, astupînd ghini urcîoru.

— Ce faci? strigă șarpile.

— Cînt-a pus dopu 'ntîi și ti-a 'nchis în urcîor, ala să yîie să-l ridice, ca să ieș afară.

Apoi plecă și-ș căută di drum.

Ajungîn la locu său, semănă hirile alea. După ce foile să făcură galbine, hîerbe vri-o trii patru într'o oală și duce leșiia la 'mpărat. Fata spălîndu-să, să vindecă.

Împăratu plin di bucurîie zise sfîntului:

— Rămîi la mine, hiica mea a ta o hi și 'ncă jumă-tati din împărăție!

— Nu, răspunse sfîntu.

— Ce vrei atunci, pîntru ghinile făcut?

— Să ti creștinezî tu și hiică-ta.

— Bucuros.

Buruiana aia iera tutun.

Și d'ala să spală lumea cu tutun ca să nu aibă rîle

pă trup; trage 'n chiept ca să nu aibă 'năuntru și trage 'n nas, ca să nu aibă lepră la creier.

Balabancea — Nihai Pogurschi, 55.

IV

Pă cînd Hristos trăea pă pămînt, mai mult Ovrei puseră supt o covată o Ovreică și 'ntrebară pă Isus ce iese supt covata aia, vrîn să-l ispitească.

Isus supărat di 'ntrebarea asta zise: „Ieste o scroafă“. Ovrei ridică covata și văzură mare minune, o scroafă.

Di-atunci Ovrei nu mai mănîncă carni di porc.

Balabancea — Nihai Pogurschi, 55.

V

Un Turc porni odată pă la sate, să cumpere nîei. În ziua plecării 'ntrebă pă Hogeă dac' o să hîie timpu frumos. Hogeă-i zise: „du-te fără grijă, că vremea ari să hîie bună“.

Turcu ajungînd seara 'ntr'un sat găzdui la un popă dila cari tîrguea di multe ori nîei. Noaptea, Turcu spuse popii că lel ari să doarmă afară pă prispă, hîncă 'n casă iera cald. Popa-i zise:

— Bre! Hasan! yino 'n casă, că timpu ari să să strice și poate să și ningă!

— Da după ce cunoști, Popaz Efendi... că nîie mî-a spus Hogeă că timpu ari să hîie frumos?

— Uite, bre, Hasan!... Porcu nău umblă cu gunoale 'n gură și după asta cunosc că timpu ari să să strice.

Popa vâzin că Turcu nu vrea să intre, închise ușa și să culcă.

Pisti noapte 'ncepu un yifor. Turcu aproape 'nghețat bātu la ușa și popa-l primi 'n casă.

— Adevărat, Popaz Efendi, ghine nî-ai spus dumneata aseară.

A doua zi Turcu ducîndu-să acasă să abătu pă la cafenea_unda știia că găsești Turci mult și pă hoguea.

Intră 'n cafenea și după ce deti „bună ziua“, porunci o cafea și să puse la o masă.

Toț Turcii să grăbiră, cari să-l întrebe mai 'ntîi cum l-a mers pă drum.

Turcu le povesti și la urmă zise:

— Ce știie hoguea al nostru? Niînic. To mai mult știie porcu popii, că iel a spus drept că ari să ningă.

Cirjilari — Petre Ioan, 57.

VI

Cuza-l strimtora Sultanu să-l dea ghiru. Iel s'apucă și face sfat cu boerii lui. Ș-a ales v'o douăzeci di oameni voinici di-ai lui, ș'a purces. Da li-a zis că „di-oi muri să-nî trimitet trupu să-l îngropaț aici“. Și s'a dus cu vaporeș iuti ș'a ajuns acolo la Constantinopole. A lăut cu iel v'o zeci oameni di-ai lui, și s'a dus la palatu Sultanului. A vrut unu să-l propească să discalțe cismile; da iel i-a dat brînci ș'a intrat la Sultanu, că iera voinic; că di iera prost, n'ar hi făcut o treabă ca asta... Sultanu toma ședea 'n tronu lui și bea cafea și l-a găsit, a intrat la iel și i-a dat „bonjur“ și i-a pus cartea și condeiu pă masă:

— Iscălești colea ca să nu mai plătească țara ghir; iscălești or te tai!

Ș'a scos saghîa, și Sultanu di frică să nu-l taie a iscălit. Ș'a lăut cartea și nișcă băete! S'a suit în vapor, și drumu 'nainte la București. Cică să hi lăut după iel, da nu l-a putut ajunge. Ș'așa a scăpat ghietu Cuza țara di ghir. Să hi trăit Cuza, he, he! Dumnizău știie cî-ar hi mai făcut! Oca lu Cuza iera dreaptă!

Cișla — Toader Elmedi, 75.

VII

În vremea răzbelului dila 77, lumea iera oropsită, fugită pin bălți, pin orașuri. Cerchejii vinea ca să ne prădeze. Auzin plîngerile noastre, ne-am dus la pașaua din Tulcea. Și pașaua ce-a făcut?

Ne-a trimes pă bimbașa lui, și ni-a apărat bimbașa ăla și ni-a pus și cite zeci călăraș în comună. Pă urmă a trecut Rușii la Măcin, Turcii a fugit la Constantinopole. Îel, bimbașa, cum a simțit di-a trecut Rușii, îel atunci a chemat pă toț din Tulcea, și li-a spus așa: „pîn' acuma v'am apărat, da di-acuma 'n colo, plec și îău. Or și ce-ț videa că yine să dea navală 'n oraș, să săriț cu chistoale, cu topoare, cu ce aveț, să vă apăraț tîrgu“. Și atunci a cerut îel iscălitură cum „m'am purtat îău cu voi“.

Ș'apoi l-a ajuns Turcii din urmă în Megidiia, ni să pare.

Îel ș-a arătat îndreptările și purtările lui di cum s'a purtat și atunci Rușii l-a 'ngradat și i-a dat midalii, l-a lăudat și i-a dat drumu. Ba să nu hi fos bimbașa ăsta, multi pățeam noi. Ce pățeam! că ne strica.

Cișla — Trofim Dobrișan, 60.

VIII

Cine a pătiñit vrî-o dată di urcior ia ochi, să nu mănince aripă di găină, că iar să 'mbolnăyiești.

Hagilar — Aglaea Brăileanu, 42.

IX

Pămîntu le ținut di coarnile unui ghivol culcat; cind obosești pă o parte, să 'ntoarce pă ailaltă. Atunci să cutremură pămîntu.

Hagilar — Nihai Stanciu, 47.

X

În vremea Turcului tot și pisti tot iera slobod: ti duceaî în pădure, puneai căciula p'o ureche și tăiaî di undi vreî și ce vreî. Scoteaî un bilet pântru o sută di doage și tăiaî trii suti și nimen nu ti 'ntreba.

Trecînd pă la casa pădurarului îi lăsaî un lemn, două și 'nainte băete.

Vitile le păsteaî pă undi vreî. Cu pămîntu iera mai ghini ca az: să plătea dijmă numa pântru pămîntu sămănat; pântru al nesămănat nu lăa niînic.

Pântru stuf din baltă iar nu te 'ntreba nimenî.

Ghini iera, da yitile trebuîa să le păzești cu patru ochi, că le fura di prăpădenîe.

Cînd intra Turcu 'n sat, venea la casa unui om, dădea calu stăpînului casii ca să-l plimbe, iar iel intra 'n casă, minca și benchetuîa cu fimeîa ta; nu puteaî să zici niînic, căci te tăia și judecată nu iera.

Di frica Turcilor, fetile mari umbla cu haînile rupte, nu să spăla cu lunile pă față și-ș înticsea păru cu cenușă ca să pară urite, bătrîne și bolnave.

Hagilar — Alexe Dimu, 60.

XI

Îeram în satu Greci, copchil di patru ani, cîn bîntuîa cîuma a mare. Hei, ce iera atunci! Di frica boaliî țîu minti că puținî creștinî a rămas pă loc; a lăat uniî fuga 'n țara ruminească, alții spre Rusia, cari 'n cotro a văzut. Îera zapada mari, di 'nnotam într'însa până la genuchi, cînd iarăș ne 'ntoarserăm îndărăt în satu nostru, pustiî, căci doar yitile și alelalti yîetăî, atît mai rămăsese 'n sat. Doamne, că urite mai iera! Numai videaî cum li să umfla cîti-o parti a capului, cu față, cu ureche cu tot, și

'n vîrfu umflăturii numa odată spârgea o bubă urită. —
Să ne ferească Dumnizău di-aşa bătae ca aia!

Başchioi — Duînitru Radîef, 86.

XII

Îeram di vrî-o şaisprezeci ani; îera 'n timpul ăla armate turceşti în Babadag. Noi căram acolo cu carăle, făină, orz, ovăz, lemne, ce nu căram? Cîin s'a început răzbelu, di-a trecut încoace, ş'a izghit întîi Tulcea, Isaccea şi Măcin, ni-o rînduit pă vrî-o treizeci cu carăle; ciîi dintre noi putură încă fugi, fugiră sănătoşi; da noi aiştialaltî, iău şi 'ncă doi bătrîni, cari nu avurăm ăst noroc, minarăm trii zile, zi şi noapţi, boii dila carăle noastre încărcati cu puşti şi praf. Spre Şumla 'ncolo ni-a pornit. La Megidîie ni-am oprit; acolo ni-aduc aminti, am fugit lăsînd în mîna Turcilor boi, cară, tot ce îera al nostru. Am ocolit drumu togma pă la Caramurat, ca să ne 'ntoarcem la noi în sat. Alţii dintre creştinii noştri fugiţi i-am găsit tăiaţi la Podu Camumgiia, iar cîind am trecut dincoace la Cabgagîa, ni-a ieşit înainte doi oameni din sat şi ni-a spus: „nu vă duceţi îndărăt, acum să tae Lipovenii, ia veniţi numa 'n satu nostru şi să vedeţi ce ris şi-a făcut.“ Lipovenii ăştia dădea soldaţi Turcilor. Aşa ni-a luat di mîna şi ni-a dus în Cabgagîa şi ce-am văzut atunci, am văzut zău cu ochii mei, să ferească Dumnizău să mai văz vrî-odată. Atunci am văzut, Doamne fereşti, în chinuri grele pă preuteasa satului; după ce a ameninţat-o cu tot felu di cruzimi, era arsă, friptă, o Doamne, i-a tăiat la urmă cu saghia ţiţile, pîntru că nu li-a dat bani — trii zile s'a chinuit sărmana pînă s'a sfîrşit. Popa lipsea togma atunci din Cabgagîa, era dus la Camumgiia, pîntru nişti 'mmormintări şi apucîndu-l răzbelu acolo, nu s'a putut întoarce 'ndărăt. Iacă, aste am văzut cu

ochii Ńei, fac și cruce c'am văzut. Și astăzi cind îni aduc aminti ńi să faci reci 'n schinari.

Başchioi — Duńitru Radief, 86.

XIII

Ei, omu ista-ı ca copacu, di-ı vară, cu vara trăești, di-ı iarnă cu iarna, până să 'ndură Dumnizău di-ı ia zilile.

Da, drept grăind, am trăit și văzut multi, că nici nu mă mai duce capu să ie spul. Altă lume-ı az, alta ıera pă vremea cind ıeram noi copchii. Traıu și toati ıera alfel. Pă timpu Turcului, frate, toati ıera alfel. Ce grijă aveai tu? Pămint berechet, undi vreaı, acolo ti duceai di puneai plugu și 'mbrăzdaı cıti-o bucată cit videai cu ochii; lumea nu ıera lacomă ca az. Odată ce-ai 'mbrăzdat tu, nimenia nu vinea să-ț intre 'n tarla. Fin și yite, nici nu le știaı rostul. Di țineaı yita 'n baltă, plăteaı numa finu. Și ce plată! Di-o țineaı la cımp, plateai și mai puțin.

Pinea di să făcea plăteaı zecıulală, și aceia cum? Să uita zapciu pă deasupra și potriyia din ochi. Di nu să făcea n'avea ce-ț lăa. Cu finu tot așa. Chema doi, trii gospodari și-ı întreba: „oamini buni, cıti cară sınt aici?” Poati ıera zece cară. Dar oamenii știaı... zicea: „trii, efendim”. Și-ț scriia trii cară.

Da ıera rău, că să făcea hoții multi și nu să mai cerceta ca az. Nu puteai tu lăsa partea femeiască să să ducă di ici până colo. Di-ț vinea la casă, tu trebuia să-ı plimbi calu, și nu 'ndrăzneaı să intri 'n casă până ce nu ti chema.

Dacă vineai călare di undiva și videai vinind spre tini un Turc, apoi trebuia să ti dai jos di pă cal și să stai în genunchi până ce trecea ıel, semn că ti supul, că alfel ti omora. Di ti duceai cu căruța undiva și ti sosea din urmă, trebuia să dai în lături, să ti dai jos din căruța să ții caii di căpestre, până ce trecea ıel, c'alfel ıera

boclucl. Trebuia să ai cai prea buni, să ai nădejde 'n ieî ca să ti 'ncumeţi a nu-i băga 'n samă. Ei, da li s'o trecut vremea.

Îera şi din ieî unui oamini cum să cade. Aşa poate c'ai auzit D-ta di Rîşic-Paşa. Îaca iel a făcut satile: Satu-Noû, Letea, Şiştofca, ş'a dat poruncă ca şapte ani di-a rindu să nu la nimeni nici o dare. Lemn puteai lăa cit vreaî. Şi iera păduri pă vremea cea cum îi bradlu. Dăduse poruncă să pue lumea poîi pin sate. În Cătirlez ş'acum sint sâlcii puse di Rîşic-Paşa. Vez că iel iera ca un fel di profect. Îera cam crucişat la videre. Cin să sfădea lumea, vinea Rîşic-Paşa şi-i întreba: „ce aveţi oamini buni?” Şi le făcea 'nlesnire,

Odată, ce i-a vinit lui c'a dat poruncă să yină la Sulina toî oaminiî ai mai vechi di pin bălî. În Cara-Orman iera un om, Tudorică Bugeacliu, al mai vechi om di p'a-tunci, di loc din Letea. Frate, Rîşic-Paşa avea şi semne di a fi om mare. Să vezi D-ta, oaminiî mari au semne, da nu-i cunoaşti ori şi cine. Îaca şi iău cunosc o leacă. Să nu-nî uit vorba. Moş Bugeacliu avea tapie¹ pântru baltă şi girila Sulimanca (noi îi zicem şi Magiara) şi a scos cartea şi a arătat-o lu Rîşic-Paşa. Îera scrisă cartea cu slove di aur. L-o sărutat în cap Rîşic-Paşa şi i-o zis: „ia, uite ra-iaua noastră cea veche.” Şi i-o dat lu Moş Bugeacliu pămînt pă la Roşu, Ivancea. Bugeacliu a murit, Dumnizău să-l ierte, da di tapiîa lui să folosesc ş'acuma străiniî. Ei... iera cu dreptate Rîşic-Paşa!...

Iău l-am văzut pă Rîşic-Paşa la Sulina. Vinise cu Cuza-Vodă. L-am văzut pă Cuza, să nu spuî minciună, iac'ăşa la doi paşi. Cuza iera om nalt, bălan, corotic la nas. Îl văd şi pin potrete, da nu samănă, il arată prea inchis; şi nu, iel iera bălan. Parcă-l văz cum mulţă-nîa la toî cari-l saluta. A ners la comisie. Acolo-i făcuse un palat şi masă. Ş'a chemat oamini mulî la masă.

¹Act de proprietate.

Scaunu lui İera mai sus, iar a noastre, to mai jos, to mai jos până la capăt. A pus la İılecari om mİncari ři ocaİa cu yin a lu Cuza. Parcă-l aud cum ne zicea: „beİ pİntru sİnİtatea lu Cuza.“ ři ce mİncari mİnca İel acela ne da ři nouă, atİt dor cİ İel řidea 'n palat, da noi in ceadir¹. ři scaunu lu Riřic-Pařa İera mai jos ca a lu Cuza. Sİ hi vİzut lucea hainile Pařalei de-İ lİa ochiİ, İera numa 'n aur, da ale lu Cuza nu atİta. La İıle ce vorbİ sİ 'njunghea a rİde². ři toatİ lumea-l lİuda cİ-l bun řİpİn. O stat triİ zile 'n Sulina ř'apoİ a plecat. Dİ-atuncİ nİ l-am mai vİzut nici pİ Riřic-Pařa, nici pİ Cuza-Vodİ.

Morughİol — Ghİorghe Parfene, 70.

¹Cort militar.

²Se zİmbea a rİde, expresiune care se mai aude İn unele pİrİi, dar ajunsİ neİnİteasİ aici.

CONSTANȚA

CONSTANȚA

I

Patru bozgunurî' am pitrecut, taică! Întîlu bozgun ie al dăla Sevastopol cîn Cremenîi a trecut la Țarigrad la împăratu turcesc dă le-a dat tot cite doi boi, o vacă și șase poli pântru casă. Cremenîi a fost așezat dă Said Pașa la Carasuia care era o siliște. Da împăratu a spus lu Said să pue numele lui unde s'ar așeza Cremenîi și d'ăia-i zice Megidiia. Dăla noi și până la Megidiia era numa o apă și mergeam cu șaița pân' acolo. De multe ori te pome-neai pă drum cu musahiri nepoftiț care-ț dădea drumu dacă le dădeai bani. Îț da și un bilet la mîna și cu iel scăpai și dă hoții care era mai incolo, în drum. Said Pașa fusese un Tatar care după ce furase niște cai dăla unchi-so din Alîbei Chîlair fugi pîn Țarigrad după ce vîndu caii și să'mbogăți. Pă la Țarigrad făcu ce făcu și ajunse Pașă dă ținea Ruscîucu. Asta, Said, care păzea caii pă lîngă Boazgic îm spunea: „dă ce n'am bani ca să hiu un pașă“.

Alt bozgun a fost cîn s'a bătut Neamțu cu Rusu; iera 'ncurcat atunci. Atunci a umplut p'aicea Nemții pân s'a astîmpărat. Alt bozgun cînd a lăut Silistra s'a bătut Rusu cu Turcu. Rușii a fost vînduț dă un Ungur; acelaia i s'a turnat aur pă gît ca să sature dă aur.

¹Războae.

Apoi a fost bozgunu cu Ruminii și cu Turcii. Dacă nu vinea. Rusu, îi bătea pă Ruminii.

Ne-a dat atunci Dobrogea asta.

Cernavoda — Ghîorghe Dima, 95.

II

A făcut multe istorii ăla — Cuza. A dat și călugări afară din mănăstiri. S'a făcut că-i cioban, s'a dus la călugări să vadă ce fac. Călugarii minca și bea ghine ș'apoi să lăa la luptă. Cînd a văzut așa le-a zis Cuza: „așa faceți voi? stați!“ și i-a scos afară. — Da, era și posnaș, îi plăcea mult muierile. L-a prins odată c'o muieră. Ca să scape trimitea butoale ca ăle dă bere, pline cu aur, numa rile¹.

Cernavoda — Ghîorghe Dima, 95.

III

P'atunci vlădica dăla Silistra pochia. Dă priot, p'aici iel avea grije, or dă iera v'unu yinovat. Atunci pă pochii nu-i prea 'ntreba carte multă.

Era dreptate pă timpu Turcilor, nu te silea dă ghir ca acu. Îi dai un leu ghir, or cît aveai, scriia pă răboj și pleca. Noi sintem Turcani, așa ne zice.

Dă Turc nu ne-am plîns niciodat. Cerchezii iera dă fura, nu Turcu. Da-i bătea dă rămînea lungi și să scula și nihic n'avea. N'avea frică, nu să shîia nici dă su-prefect.

Și Rușii pă Turci-i feria, da pă Cerchezi-i bella, unde-i prindea cu ceva.

Apoi la patruzeci și opt țin s'a bătut Unguru cu Neamțu a vinit iei, că iera cinchiu pustii p'aici. La cinzeci și patru a vinit Tătarii din Crim.

¹Lire.

Cercezii umbla sprintări, c'un singur giorăchel¹ umbla pă zăpadă; și cai buni avea.

Dă cădea v'unu mort, îl băga'n apă și nimeni nu știia, nici femeia nu plîngea, așa blăstămaț iera.

Cochirleni — Duăitru Șchiopu, 71.

IV

Maî la vale dă Cochirleni ie o gaură; ți-i frică să te bagi acolo. Și cetățile astea tot oaminiî le-a făcut, d'ăia acu s'a fărîmat. Ghelmeaua² e din malu Dunării pină'n Constanța și pă dădăsupt ie gaură, da nu poate nimeni să intre acolo.

Cochirleni — Gavril Îordache, 69.

V

În timpurile maî dă dă mult pin părțile astea iera numa Turci; ieî trăia ghine, făcea plugăriile. Maî în urmă, după răzbelu Crimeii, dăla Sevastopol, a vinit și s'a așezat Tătarii. Aghia după răzbel a vinit în Cavaclar niște Greci.

Ailalt lăcuiitori ai Cavaclarului a 'nceput să să așeze dăla 1895 încoace. Ăștia sint viniți din multe părți, maî mulți din Vlașca și Teleorman și din Ardeal.

Cavaclar — Radu Ștefan, 70.

VI

A fost un haiduc, Sali Mandagi, și iel a umblat nouă ani și pă iel nu l-a loyit nimenea, și un Arnăut a tăiat un

¹Ciorap.

²Valul lui Traian.

icusar d'argint și l-a băgat în pușcă ș'a tras în Sali Mandagi și cu iel l-a omorit. Și a fost și o femeie cu iel, o cadină, o chema Anifê și tovarășu lui a fost Badatli.

Pă iel l-a loyit la satu Alfatar într'o peșteră. A hoțit nouă ani dă zile. Femeia lu Sali acu ie măritată și trăește.

Alt hoț mare a fost și Deli Ali; iel a hoțit pin părțile dăla Silistra.

Cavaclar — Radu Ștefan, 70.

VII

A fost un hoț, îi zicea Chlorourlo. Iel cîn s'a 'nsurat avea ș'o iapă; iel n'a stat cu nevasta dăcît o lună dă zile și nevasta a rămas ingreunată; cînd a rămas nevasta și iapa a rămas ingreunată. Cînd a fătat nevasta a fătat și iapa; iel cînd a plecat d'acasă, a zis așa: „fa nevastă, ioti iău mă duc, îndărăt nu mai yiū, d'o hi fată copchilu, pazvanta¹ asta s'o dai lu gineri-tău, cînd s'o mărita fata; d'o hi bălat s'o dai băiatului“. S'a 'ntîmplat dă s'a născut un băiat; cît crește lumea în zece ani atîta a crescut iel numa 'n doi ani dă zile; iel a apucat dă să ducea la școală turcească, la hoguea; îi zicea băețil cînd eșea din școală: „hai sictir, băiat fără tată“. Iel yine 'ntr'o zi acasă la mă-sa: „mamă, iău tată n'am? Unde ie tata? Dă ce zice lumea că sint fără tată?“ Mă-sa zice că tată-său a murit; iel să duce iar la școală; îi zice băețil iar așa: „copchil fără tată“. Iel din gură ce grăește? „Iău am avut tată, dar a murit“. Altu, carî-o fos mai bun dă cap, bălat mai mare: „hai sictir d'aici mă, că tată-tău n'a murit, tată-tău ie hoț mare, știe lumea dă frica lui“. Iel yine acasă și iar întreabă pă mă-sa: „mamă, tata unde-i?“ Ia tot așa-i spune că-i mort.

¹Un fel dă dicorație, cum l-a explicat persoana dela care s'a cules.

S'a făcut seară, iel s'a pus la culcare, dimineată cîm să scoală să face că-i bolnav; mă-sa-l întreabă:

— Ce ai, maică? :

— Uite ce-am yisat în noaptea asta. Să ridici, știi, talpa casii, să-m dai țîță d'acolo, pă su talpă.

Mă-sa să duce cu iel acolo și iel ridică talpa casii și pune țîța pă su talpa casii să-i dea țîță și cînd a pus țîța, iel a lăsat talpa casii pă țîță; a'nceput să strige mă-sa.

— Să-m spuî tată-nău unde-i?

— Tată-tău a fost hoț mare și acuma hoțește. Pă tată-tău hoțila l-a mincat și pă tine tot hoțila o să te mănînce.

Atunci i-a dat drumu mă-sii.

Iel și pune atunci șeaua pă noatenu care să născuse cu iel da'mpreună ș'a plecat; cînd a plecat a dat la un oraș.

Ta-său s'a bătut nouă ani dă zile ca să ia o fată d'acolo dîn orașu ăla.

Ta-său prinsase un loc, care nu mai trecea niciun om pîn locurile alea; iel a apucat drumu ăla și s'a dus, că ta-său făcuse niște palaturi acolo dă hoțime; numa a dat în drumu ăla ș'a ieșit ta-său înaintea lui; nu-l cunoaște că-i ie ficior, dă unde să-l cunoască? Cînd a ieșit înaintea lui:

— Mai băețăș, ce-ai fost tu d'ai vinit p'aici?

— Poate oi hi și iău un voinic cum a fos tata.

Ta-său a zis așa: „în saghia să ne lăăm, saū la luptă să ne lăăm:”

Ba iel ce-a spus? „În luptă să ne lăăm, că lupta ie voinicască, da saghia muerească”.

Iei cîm s'a lăat la luptă, bălatu l-a trintit, și numa a scos saghia să-l tae pă ta-său; iel a sumețat mina și s'a văzut pazvantu ăla, care iera dăla iel lăsat.

— Ho, nu mă tăia, că iău sint ta-tău, ce ce-i pazvantu ăsta? că iău ți l-am lăsat!

Și iei acolo bea și să veselește, iar noi spunem vorbile aici.

Cavaclar — Radu Ștefan, 70.

VIII

Pîinea nu s'a isprăyit dă cîn ne-am ajuns la talca, dă dulce n'am mincat niciodat. Am vrut să măninc odat cu dulce și m'a lăut niște friguri, d'am zăcut doo săptămîni. Așa-i, măcar să-l întregî și pă talca.

Oili sint bune, știî vorba Țiganului: „bună-i moartă, bună-i yile.

Acu îe rău că nu-i iarbă, s'a uscat d'atita căldură.

Mirleanu — Vasile Toader, 27.

IX

Fugî junghî că te 'njunghî, că te zmulg și te leg, te topesc și te scot, te spăl, te usuc, te chisez, te meliț, te dărăcesc, te fac caere ca pă cinipă, te deapăn ca pă tort, te urzesc, te 'nvelesc, te năvădesc, te țes, te tai, te 'nălbesc, te fac trimbă ca pă pinză, te croesc ca pă trimbă, te fac cămașă, te port ca p'o cămașă, ca p'o cămașă te rup, te fac zdrențe și te arunc în foc și te scot dăla [cutare], din cap, din oase, din măduvă, din ochi, din fața obrazului, din zgîrciu nasului și din tot trupu.

Techederesi — Ștefana Lache Dobre. 62.

X

A fost odată ca niciodată că dacă n'ar hi nu s'ar povesti, pă cînd să potcoyia purecile cu 99 dă oca dă hîer și cu nouă dă oțel și sărea 'n naltu cerului și tot ușor îera.

A fost un popă care avea o vacă și îera atita dă rea în cît nu să mai putea, ziua trebuia să alerge păste nouă hotare și noaptea să băliga nouă care, așa că ghetu popă nu-ș mai găsea pă cine să-i hiie în stare să-i vază dă vacă. Așa

să hotări popa ca să-ș bage doi servitori să vază dă dinșă, ș'a plecat popa după servitori ca să-ș găsească la un oraș. Din întâmplare găsește doi frați, băieț săraci, fără părinți, și le spune popa că dacă vrea să hîie servitori le plătește un preț bun și că are numa o vacă. Băieții să 'nvoiră.

Așa dar pleacă popa împreună cu servitorii acasă, aci le arată popa vaca care era legată 'n grajd și apoi merșeră 'n casă; a stat la masă cu toții.

A două zi pleacă unu din ieți cu vaca la cîmp, ce să vez? Vaca hodinită puse coada pă schinare ș'o lăă la goană; aleargă ghetu băiat după ia; a aruncat și traista cu merinde și 'n sfîrșit o prinse seara; a adus-o acasă. Îi spune popii: „Părinte tot așa umblă vaca Sf. sale dă rău? că astăz m'a făcut d'am aruncat și traista cu piine după ia“.

— Ba nu umblă băiete, da acuma este hodinită, și pântru aia.

A două zi iar pleacă sluga cu vaca la cîmp și tot așa pătăște ca și zăă dăntii. Așa, dă ghine, dă rău, s'a făcut seară ș'a dus vaca acasă la popă fără să mai zică ceva: după ce a stat la masă cu toții s'a dus să să hodiească. Acuma al care iera pântru curățenie, grăjdaru, la hîiecare lopată dă gunoi popa care iera totdeauna lingă dînsu îi da citi-o palmă zicîndu-i să dea mai repede că să face seară și nu-i grajdu curățat. Asta însă nu-i spunea lu frate său care să ducea cu vaca la cîmp. Atunci să 'ntrebară unu pă altu zicînd:

— Cum trăiești tu?

— Trăiesc ghine, că la hîiecare lopată dă gunoi mă cînstăște popa cu citi-un pahar dă rachiū.

— Și iău trăiesc ghine la cîmp, că ie vaca bună, toată zăă paște 'n juru năū.

— Atunci mai rămii și tu la grajd să mă duc și iău cu vaca.

— Ghine, atunci mai du-te și tu.

A triia zi pleacă grăjdaru cu vaca, dar asta hîind

mai rău și văzind umblările vacii începu s'o 'njure, cum o hi zis, că nu m'am intimplat aproape să auz; da vaca 'ndată ce a auzit s'a făcut nevăzută și păzitoru a chierdut-o din ochi; atunci s'a 'ntors ghetu bălat noaptea acasă la stăpin fără vacă, a intrat în curte fără ca poșă să-l simptă, ș'a luat pă frati-său și s'a dus dăla popa, dă sint duș și 'n ziua dă azi.

Vaca s'a dus la poalile munților unde s'a așezat într'un loc ferit ș'a născut, în loc dă yițel ca toate vacile a născut un om său cum să zic? un puî dă voinic. Din ceasu nașterii mama băiatului, adică vaca, l-a botezat într'un părău care trecea pă lingă locu ăla și l-a pus numele Craiovisin, hincă vaca vorghia cu gura ca orcare om, însă nu știa nimenea.

Aproape dă locu nașterii iera un copac mare. După ce Craiovisin a supt lapte dăla mama lui șase luni atunci vaca i-a spus lui: „scoală, dragu mamii, și du-te la copacu d'alături și nu poți să-l scoți din pământ afară numa cu miinile și să-l întorci cu rădăcina 'n sus și virfu 'n pământ“. Atunci băiatu s'a dus ș'a scos copacu din pământ, dar n'a putut să-l întoarcă cum ceruse mă-sa; atunci a mai supt lapte încă șase luni și s'a făcut un an; atunci s'a dus la altu copac mai mare și l-a pus cu virfu 'n pământ și cu rădăcina 'n sus. Văzind vaca atita putere la hiu-său i-a spus: „dragu mamii, acuma te-am crescut și te-am făcut voinic, te poți duce 'n lume, fără să ai teamă dă cineva, pântru că așa ie scris dă Dumnizeu și să știi că iaū am trii suflete cu care te pot inyia încă dă trii ori dacă ai fi chierdut dă cineva“. Zicind așa vaca scoase un inel din cornu al drept și l-a dat băiatului zicindu-i: „Ia inelu ăsta și'ndată ce-î vedea pă iel trii chicături dă singe să știi, dragu mamii, c'am murit“.

Atunci și Craiovisin l-a dat mă-sii o batistă zicind: „ține, dragă mamă, batista asta și cînd îi vedea pă ia trii chicături dă singe, atunci află că m'am prăpădit, și'n pă-

mint or su pământ să cauți să mă găsești“. Apoi luându-și ziua bună plecă undă l-o 'nvăța Dumnizeu.

Merse Craiovisin pin păduri și-s puse 'n gînd să-ș facă un ciomag dă haîduc; cînd să duse să tae un băț să făcu odată strimb; apoi 'ncearcă altu și tot așa pînă cînd văzu că nu-i lucru bun și-ș făcu socoteala că trebuie să hiie cineva care să-i strimbe lemnele și'ncepu să strige: „cine este ăla care-m strimbează lemnele și nu mă lasă să-m fac ciomag dă viteaz“? Atunci iese unu dintr'un copac mare și zice:

— Iată-mă iău sint.

— Și cum te chîamă?

— Mă chîamă „Strimbă-lemne“.

Atunci să lăară la luptă și luptară pînă ce-l trînti Craiovisin cu atîta putere în cit îl îngropă 'n pământ pînă 'n genuchî; atunci Craiovisin vru să-l omoare, iel strigă: „nu mă omori, Craiovisin, că Ț-oi hi frate pînă la moarte“. Atunci să 'mpăcară și plecară amîndoi, ș'a făcut bețe și ce-a dorit atunci, că nu să mai strimba lemnele.

După ce merșeră citeva zile amîndoi voiră să bea apă dintr'un izvor; cînd să aplecară să bea apă dă undeva mai limpede odaă să turbură și să făcu ca pămîntu; atunci-ș făcură socoteala că trebuie să hiie cineva și 'ncepură a striga, și iată că iese un om dintr'o stîncă dă chîlătră din marginea riului și zice: „Iău sint și mă chîamă „Freacă-chietre“. Atunci să lăară la luptă cu Craiovisin și-l trînti Craiovisin așa dă tare dă l-a 'ngropat pînă 'n briu în pământ și cînd a scos saghia să-i tae capu a strigat: „nu mă tăia, Craiovisin, că Ț-oi hi frate pînă la moarte“. Atunci l-a lăsat și s'a făcut trii frați dă cruce. A trecut mai mult timp umblind iei în vinătoare și'ntr'una din zile ajung la niște munți dă chîlătră și acolo găsiră un bordei în care lera trii fete singure; atunci iei să hotărîră să le ia dă neveste, după cum a și făcut, ș'a lăat hiiecare cite una din fete și trăia cu vinătoarea, ziua făcea vinătoare și seara venea acasă; a trăit iei mai mult timp cu nevestile, da ne-

vestilor lor nu le mergea dă loc ghine, slăghise, așa dă tare dă nu le mai rămăsese nici singe 'n ȧle: bărbaii vâzindu-le așa slabe le-a 'ntrebat că ce suferă ȧle, și n'a vrut să le spue ce pătesc ȧle; vâzind ȧi că nu vrea să le spue nevestile niñic, să hotărîră să păzească cu rindu, fără să hiie vâzut dă neveste, să vază cine yine ziua la ȧle. Rămase 'ntii Strimbă-lemne ș'a păzit pină l-a ajuns un somn ș'a adurnit dă n'a vâzut niñic; a doăa zi rămase Freacă-chietre și tot așa a făcut ca și Strimbă-lemne; a triia zi veni rindu să păzească și Craiovisin, ȧel a păzit toată ziua, cînd aproape dă seară vede că yine un zmeu mare și tare, călare pă cal ca un ducipal și cu ghici dă foc în mină; vinea și punea o alghie mare acolo 'n bordei, apoi lăa femeile cite trelu, le punea cu capu pă alghie și cînd trăsnea cu ghiciu dă foc ȧle vârsa singele dă frică. Zmeu bea singele și pleca. Vâzindu-l Craiovisin că face așa a pus mina pă ȧel, și cînd a vrut să-l tae a zis zmeu: „nu mă tăia, Craiovisine, că păste trii zile ȧ aduc zmei cită frunză și ȧarbă să te bău cu ȧi“. Atunci Craiovisin l-a dat drumu zmeului și cînd a vinit tovarășii seara l-a 'ntrebat pă hiiecare cită putere are. Strimbă-lemne a răspuns că ȧel tae zmei pină l-o vini singele la genuchi; Freacă-chietre a zis că tae pină o trece singele dă briu; atunci Craiovisin spuse și ȧel cit poate, zice: „lău tai pină o trece singele dă mine 'n sus și cit o ajunge saghiă mea 'n sus și atunci moare și ȧel“. Peste trii zile vâzură că yine din toate părțile ca frunza și ca ȧarba, atunci s'a pus pă luptă care pină unde le-a vinit singele ș'a murit toț, rămîind numa Craiovisin; a tăiat și ȧsta cit a spus ș'a murit și ȧel, așa că din toț zmei care a fost acolo a mai rămas trii; le-a lăat nevestile lor și s'a dus cu ȧle. În timpu ȧsta vaca ș'a adus aminte dă băiat și cînd s'a uitat la batistă a vâzut-o cu trii chicături dă singe pă ȧa; atunci vaca a plecat să-ș caute băiatu în niñlocu morților; l-a găsit ș'a trecut păste ȧel odată și s'a sculat băiatu. Acum ce să facă ȧel singur? a rugat pă mă-sa să-l scoale și pă tovarășii lui zicînd: „mamă, am avut și lău încă doi

tovarăși în aceste pustietăți și cu tot am murit, acum tu hincă Ț-a dat Dumnezeu atîta putere scoală-l și pă dinșii, că tot ești bătrînă și iău tot singur rămi și noi te 'mmormintăm ghine". Ghîata vacă s'a 'ndurat dă iel ș'a sculat tovarășii, dar o murit ia. Vaca a 'mmormintat-o iel cum s'a priceput, și s'a dus acasă. Cînd acasă nevestile le lăuse zmeii rămași din luptă.

Văzînd iel că nevestile nu sint, a 'nceput să le caute în toate părțile; așa căutînd iel pîn pādure a găsit o peșteră mare. Ce să facă și cum să dreagă ca să între acolo? căci numa acolo 'n peșteră nu căutase. Așa dar văzînd că peștera era mare s'a apucat să facă o funie mare și groasă din coaje dă tei. A lucrat la ia un an și după ce a sfirșit-o s'a dus toți cu ia la gura peșterii; s'a pus Strîmbă-lemne pā funie ca să să lase 'n peșteră zîcînd la ailalți: „cînd oi nișca tare dă funie să mă scoateț afară". Așa a făcut și s'a dus cale dă patru ceasuri și nișcînd tare dă funie a fos scos afară cu macaraăa făcută la gura peșterii. După ce a ieșit afară spuse că n'a văzut nihic, ș'apoi s'a dus Freacă-chietre. S'a dus și ăsta cit s'a dus ș'apoi a făcut semn să-l scoată afară, apoi s'a pus și Craiovisin; ăsta le spuse: „iău din ce oi nișca d'ăia să-m daț drumu 'n jos, că vreaū să mă duc cit ie funia dă lungă și trebuie să văz iău ceva". S'a dus cale dă trii zile ș'a ajuns în fundu peșterii, aci văzu lume, sate și yite; iel să dete jos din funie și pleacă pîntr'un sat să vadă ce fel dă lume o hi p'acolo. Mergînd iel și nîrindu-să ca unu care nu mai văzuse lume și sate, iacă din întimplare să 'ntîlnește cu nevasta lu Freacă-chietre; cînd l-a văzut femeia a 'nceput să plîngă și să-l întrebe că ce căuta; iel zise:

- Pā voi.
- Ne-a adus niște zmei.
- Și toate sinteț aici?
- Da, toate sintem.
- Atunci unde este zmeu tău, o 'ntreabă Craiovisin.

— Zmeu rău este la vinătoare, zise femeia.
 — Cită mincare mănincă zmeu ala?
 — Mănincă trei cuptoare dă piine, trei ghivol și două
 buți dă yin.

— E gata masa zmeului?
 — Da, ie gata.
 — Atunci iau oi minca acea mincare a zmeului și
 mă duc înaintea lui la vinătoare, pă unde yine iel?
 — Pă la podu dă aramă.

Atunci să duse Craiovisin acolo și pă cind zmeu
 vinia dăla vinătoare și ajungind la pod să oprește calu
 cu iel, iel însă zise: „ce-ț e cal dă leu și paraleu? că nu ni-i
 frică dă nimeni pă lume“. Și zicind asfel iacă că ieșe și
 Craiovisin dă su pod și să lăară la luptă, dar parcă n'ar
 hi fost zmeu dă cind lumea, că l-a tocat și pă zmeu și
 pă cal. Apoi merse la sat, unde găsește și pă nevasta lu
 Strimbă-lemne ș'a'ntrabat-o:

— Unde este zmeu tău?
 — Ie la vinătoare.
 — Și tot atita mincare mincă ca șiălălalt, și pă
 unde yine dăla vinătoare?
 — Pă la podu dă argint.

Apoi să duse acolo; cum ajunse la pod iacă și zmeu,
 care fu tocat cu cal cu tot, și să'ntoarse la sat; apoi să
 duse cu două femei și la soția lui care văzindu-l a rămas ca
 moartă dă bucurie, apoi întrebînd-o și pă dinsa dă zmeu
 îi răspunse că este la vinătoare, ș'o 'ntrebă:

— Cită mincare mincă zmeu tău?
 — Mănincă patru cuptoare dă piine, cinci ghivol și
 bea un butoi dă rachiū și trei butoae dă yin la o masă.
 — Cam mult zise, Craiovisin, nu știu dacă le pot
 minca și iau.

Și s'a apucat să mănince, dar a rămas un cuptor dă
 piine ș'un ghivol nemincat și după ce s'a mai plimbat
 puțin le-a mincat toate ș'a plecat înaintea zmeului.
 Zmeu vinea pă la podu dă aur; ajungind zmeu la pod

s'a oprit calu cu iel în loc fără să mai meargă: „he! cal dă leu și paraleu că nu ni-i frică dă nimeni pă lume“, și zicînd așa iacă că iese Craiovisin dă su pod, apoi să lăară la luptă și să luptară trii zile și trii nopți și nici unu nu cădea, cînd a patra zi trecea niște păsări pă sus în zbor și zmeu a zis cătră ieie: „ciorilor, ciorilor, muiați aripile voastre 'n apă rece și viniți dă mă răcoriți și pă mine ca să-m yie putere să vă fac un hoit să mîncăți carne din iel“. Dar Craiovisin zise: „măi zmeule, tu nu te lăsa 'n nădejdea păsărilor“. Și să opintește Craiovisin odată ghine și-l puse pă zmeu la pămînt și numai dă cit îi și scurtă zilele, apoi plecă vesel acasă la nevastă-sa și strinse tot calabalicu și toate avuturile care le avusese zmeii acolo și plecă cu ieie la gura peșterii unde aștepta frații lui. Așa dar s'a apucat să 'ncarce tot avutu ș'a rămas numa iel în peșteră, iel s'a gîndit și ș-a zis: „îău nu prea sint sigur cu frații ăștia ai neli, căci ie! cînd or vedea alitea bogății ce le-am trimes îău d'aici, te pomenești că tae funia cînd oi hi pă la calea jumătate, ș'apoi ghiata mamă a murit și n'are cine să mai mă scoale“. Și zicînd așa puse un chetroi mare 'n funie și căciula de-asupra și apoi face semn dă tras, și 'ntr'adevăr că frații i-a tălat funia cînd iera pă la calea jumătate și chiatra a căzut jos. „He! ghine m!-a dat Dumnizeu în gînd dă nu m'am pus pă funie, iacă ieram mort acum“. Și pleacă ghetu necăjit și amărit în toată lumea; a mers el cit a mers pin niște păduri mari și 'n nijlocu unui păduri găsește o babă bătrînă și chioară care păzea niște capre; merse Craiovisin la babă și zise:

— Da de ce bătrînă nu te duci cu caprele 'n pădure?

— Nu mă duc, dragu nău, că sint singură și'n toate părțile sint moșii d'ale urșilor, lupchilor, ș'a mai multor, care dacă m'or găsi mă mîncă cu capre cu tot.

Atunci Craiovisin să făcu cioban la babă și'n trii zile omori pă toți moșierii cu moșii, aducîndu-le cheile pă băț acasă la babă; ghiata babă nu știia cum să-i mai mulțumiască

lui Craiovisin și-l întrebă dacă unde a rămas Iel singur în acei codri; Iel îi spuse tărașenia¹ babei și o întreabă pe baba încotro mai sînt moșii ciocolești oprite; baba răspunse că nu mai sînt, dar îi arată cu mina într-o parte dă loc zicînd: „să nu te duci, dragu mamei, încolo că este moșia Ielelor și-ți ia ochii dacă te lasă ca pe mine“. Iel cum auzi pleacă cu caprele acolo la moșia Ielelor, cîntînd cu flueru; și cînd ajunsese pe moșia Ielelor iată că viniră și Iele zicînd: „cîntă băete să jucăm“. Iel ce să facă? scoase după dăla fluer și zise: „stați să-m facă dop la fluer și vă cînt cit vreau“. Apoi să duse și tăe un copac mare să-și facă dop la fluer și cînd a dat să-l spargă le-a zis Ielelor: „veniți să puneți mina și dați-m ajutor să sparg copacu ăsta că-l bun pîntru dop la fluer“. Ielile a pus mîinile în crăpătura lemnului ca să tragă într-o parte și într-alta, dar Craiovisin scoase toporul din lemn și lemnul să strînse la loc și Ielile rămaseră cu mîinile prinse în lemn, apoi le lău la bătaie cu coada toporului zicîndu-le: „pînă nu aduceți ochii babei nu vă dau drumul d'aici și vă omor“.

Atunci Ielile văzînd că nu mai pot să scape l-a dat ochii babei, și s'a spălat baba de trei ori și vedea că una de zece ani. Atunci le-a dat drumul Ielelor și le-a zis: „duceți-vă d'aici să nu vă mai găsesc, că nu mai scăpați de mine“. Și s'a dus Ielile. A doua zi spune baba lui Craiovisin că dacă s'o duce cu caprele spre răsărit nu să mai întoarcă, că ie Cîmpu cu doru și-l ajunge doru și să duce unde o vedea cu ochii. Craiovisin nu ascultă pe baba și pleacă acolo, dar cum a ajuns p'acolo l-a ajuns un dor și jale și a lăsat și capre și tot, a plecat căutînd pînă în codri. Mergînd Iel pînă în pădure aude că cineva-l strigă pe nume, cînd să uita Iel ghine sus într-un copac iera niște pui de gripsoroaică, o pasăre mare de tot, și puii ăia-l striga pe Craiovisin zicînd: „Craiovisine, te-a lăsat Dumnizeu viteaz mare, nu trece pe lângă noi și ne lăsa în gura bălaurului

¹Pățania.

mare care se sue la noi să ne mănînce*. Și bagă dă samă, vede un bălaur mare dă șarpe care vrea să să sue la pui și să-i sfîșie, dar bălauru zise lu Craiovisin: „ba tu vezi-ți dă drumu tău, Craiovisine, că-ț fac și ție ca și lor*. Atunci cum auzi Craiovisin așa dăla șarpe și cum iera dă năcăjit, cînd s'a repezit la bălaur l-a făcut numa grămezi. L-a omorît ș'a voit să plece, da puii a zis cătră iel: „staî, Craiovisine, nu pleca, că yine mama noastră și cînd o vedea bălauru mort are să te mănînce dă bucuriile, hincă dă nouă ani scoate pui în copac și pină acuma nu l-a putut să-l crească din pricina ăstuî spurcat*. Și l-a lăut pă Craiovisin ăl mai nîc din pui și scoțînd o pană dăla aripă l-a băgat pă Craiovisin acolo și ș-a pus pana la loc și pște puțin timp a sosit și gripsoroaica bătrînă, mama puilor, cu nouăzeci și nouă dă ghivoli 'n spinare, merinde pântru pui, și cînd l-a văzut pă bălaur mort a leșinat dă bucuriile; mai tirziu ș'a vînit în fire ș'a ntrebat baeții:

— Cine ne-a făcut nouă acest mare ghine?

— Îa un ghet creștin care a trecut p'aici, mamă; să-l găsești p'acel om ce l-aî face dă bucuriile?

— Nu l-aș mai face niîc acum.

Atunci pui ăl nîc scoase pana dăla aripă și-l lăsa jos în cuibu lor; ghlata gripsoroacă a 'nceput să ntrebe pă Craiovisin ce răsplată cere pântru ghinele ce l-a făcut :

— Niîc mai mult dăcit dacă poți să mă scoți la lumea mea.

— Te scot, da cam greu.

A două zi lăa în schinare gripsoroacă zece ghivoli și pă Craiovisin și plecă cu iel în zbor cătră lume; ș'a mers pină aproape dă cer ș'apoî a 'nceput să să lase 'n jos pină a isprăyit gripsoroacă și merindele și l-a tălat Craiovisin dîn chicîoru lui și l-a dat să mănînce, si de-atunci să zice că are omu lipsă la talpa chicîorului. Așa a ajuns pă pămînt și gripsoroacă a plecat kîindu-și ziua bună dăla Craiovisin. Acum ghetu Craiovisin să văzu iar pă

lumea lui, dar trecuse timp mult cit stătuse iel p'acolo. Craiovisin avea un băiat născut înainte d'a să bate cu zmeii; mergînd iel vesel p'un drum găsește un băiat cam dă zece ani și-l întreabă că al cui e băiatu și de unde este. Băiatu i-a răspuns că este slugă la niște cîcoi:

— Și cum îi chîamă pă ciocol.

— Pă unu-l chîamă Freacă-chietre și pă altu Strimbă-lemne, zise băiatu.

Vez, iera chîar băiatu lu Craiovisin și păza porcii ciocoilor și pă mă-sa băiatului o pusese după curci; cînd a auzit Craiovisin dă numele lor, nu știia cum s'ajungă mai dă grabă la acele curți. Ș'a stat pînă seara cu băiatu cu porcii și seara s'a dus acasă cu băiatu și i-a spus băiatului că-i iese tată și i-a mai zis: după ce-i închide porcii să spuî mă-tii să yile afară, da vez să nute vază cineva". S'a dus băiatu, a chemat pă mă-sa și cum a văzut femeia pă bărbatu-său l-a cunoscut, ș'a nceput să-i spue cum a trăit. Craiovisin zice: „acu nu mai aveț frică, am venit iău ș'oi face toate bune.“ Î-a lăsat în pace pînă dimineața ș'apoi s'a dus la dinșii dimineața, dar ieî ca niște mari boeri nu să mai sculase, să sculase numa cocoanele lor. Craiovisin a bătut la poartă, da porțile iera dă hier și gardurile 'n juru curților lor. Văzînd că nu yine nimerea să-i deschiză porțile, a dat odată cu chicioru 'n poartă ș'a fărîmat-o, apoi a intrat înăuntru. Boerii dă zgomotu făcut la poartă s'a sculat. Și cînd l-a văzut pă Craiovisin a rămas ca niște lemne, fără să știe ce să mai facă. După ce s'a liniștit ieî le-a zis Craiovisin: „păi ghine, măi fraților, voi știți ghine că iău v'am făcut pă voi în starea dă sinteț astăzi și v'am înyat din morți. Apoi voi nu vă gîdiți la Dumnizeu că ie păcat păntu nevasta mea s'o puneț să vă păzească curcile și băiatu nău porcii voștri? Voi at vrut ca să mor iău, da n'a vrut Dumnizeu; iată-mă c'am venit iău iar la voi. Acum cum credeț dă cuviință să facem noi, or mă puneț și pă mine după vaci?“ Ieî nu zicea nici albă, nici neagră, ca ăla cu musca pă căciulă;

atunci Craiovisin porunci să facă o cămașă largă și să intre toți cîte trii într'însa; și după ce s'a făcut a intrat cîte trii în cămașă, apoi a lăut un harc, cum iera p'atunci, ș'a tras Craiovisin cu iel. Și lui Strimbă-lemne l-a vinit săgeata drept în creștetu capului și l-a sfișiat pînă jos. Al triilea a tras în Freacă-chietre și tot așa a pățit și a rămas singur Craiovisin și cu femeile. Iei 'a împărțit toate averile frățești ș'a rămas Craiovisin mare și tare p'acele locuri și cu femeile lui Strimbă-lemne și Freacă-chietre. Și 'ncăleacă p'o șea și v'am spus D-voastră poveste așa.

Musca albă pă perete,
Mai mincinos cine crede.

Techederesi — Ion D. Bașcoveanu, 50.

XI

Mai 'nainte vreme, cînd umbla holera pă pămînt, ca să scăpăm dă ia, iacă ce-i făcea: s'apuca o femeie, lăa cinipă, o torcea, o năvădea, o țesea și făcea o cămașă din astă pînză, care o puneă 'ntr'un par la marginea satului. Cînd vinea holera la satu nostru, dacă găsea cămașa la marginea satului o lăa și pleca. Alfel nu scăpai dă ia.

Într'un sat, dac'a văzut că nu mai scăpă dă holeră, oamenii a lăut un băiat voinic, l-a făcut o groapă 'n pămînt, adîncă cit iel și strîmtă, așa ca să poată sta un om în chicioare. A lăut apoi băiatu, l-a pus în groapă ș'a pus pămînt păste iel dă yiu și iel a murit acolo.

Așa o scăpat satu dă holeră.

Mustafaci — Mariia Ionescu, 70.

XII

Mogoș pune șeașă pă murg
Ș'o ploșchiță nititică,
D'o vadră și cincî oca,
Tot la Stăncuța-mî pleca,
Tot bună ziua mi-ș da,
Niciunu nu-i mulțușă;
Dar îndrăcitu al mai nîc:
„Mulțușescu-ți dunitale
Ca unui cumnat mai mare,
Postim, Mogoșe, la masă
Ș'oi să bem și să mincăm,
Bune chefuri să făcem,
Pă Stăncuța să ț-o arătăm
Dă frumoasă, dă urită,
Dă bogată, dă săracă.
Pleacă Mogoșe 'nainte
Că yine Stanca pă urmă
Cu doisprezece telegari
Mulți sint negri armăsari,
Pă schinare zugrăyiți,
Pă chicere carlaoanțe“.
Trecu anu, trecu doi,
Îar bună ziua mi-ș da
Niciunu nu-i mulțușă.
Dar îndrăcitu al mai nîc,
Tot ăla era cu cuvînt,
Ca unui cumnat mai mare:
— Dar cum ne-a fost prinsoarea?
Să yîl vara dă șapte ori
Că sint multe sărbători
Și-i ghine dă omu călător,
Și iarna dă trii ori
Că ie frig și gerișor,
Și-i rău dă omu călător.

Stanca unde ne-ai lăsat-o?
— Stanca mi-î pă urmă
Cu căruța moldovenească,
Mare 'n dric, mărunță 'n roate,
Cu doi boi moldovenești,
Ciuți dă coarne,
Ciuți dă coade,
Stanca invelită 'n rogojină
Ca să nu-î hiie rușine.
Stanca sosea, dă Mogoș întreba:
„Dă ce nu mi l-aș iertat
Că l-ași văzut că ie beat?”
D'ar dă Stanca pină 'n yiie,
Să răzbească la domniie
Să 'mi vază trii spinzurați,
Pă patru în ocnă băgați.

Mustafaci — Duñitru Stanciu, 60.

TECUCI

TECUCI

I

Am avut o daravelă c'un Ovrei, am avut niște acte date lui, actile caselor, că ne-a dat șeva parale. Noi i le-am plătit la vreme și Iel a fužit în America și actile le-a lăsat la un bancher din Focșani. Un an ne-a urmărit bancheru și i-an dat și lui un rind de bani. Pe urmă bancheru s'a apucat și le-a vîndut lu Iancu Bulaî, ș'acu Iancu ne-a apucat iar pe noi să plătim a treia oară.

De-acolea Iel a luat bani dela ștat ș'a fužit în America. Iel Iera preșiptor, a luat bani încăsaț de pin sat ș'a fužit iar în America.

Ș'acu ne urmărește pe noi ștatu cu ipoteca așeia cu actile, că s'a găsit la dînsu. Ș'acu bașca că ne-o pus casele, da ne-o pus toate șelea, an rămas să murim de foame pe drumuri ș'acu vinim la judecată. Advucații sere bani mult și n'avem să plătim, dacă sintem sechestraț și bulendrele de pe noi.

Duminică are să ni să vinză tot, și boi și cai și zestrea fietelor care le-avem în casă — pe ziua de opsprezeșe.

Apăi să vezi cum ne-a 'nșelat. Iel ne-a dat chitanță și i-an rămas la judecată, da Iel ș-a luat tălpășița și s'a dus. Acu chitanțele nu să țin în samă.

Cînd o sută cînd două, pînă la șapte sute de lei i-an dat pe rînd. Contestațiile an făcut și la dimistrațiile, da nu ni s'a luat în samă.

Liești — Ion Paul, 48.

II

Trăim cu plugăriile și cu yite. Dăm cite sinzeș de franzi și patruzeș de păreche, la suhat la boier, că noi n'avem loc de păscut. Și dacă nu-s parale să dai la vreme, apăi una o dăm lui și una rămîne noîo.

Uneori ie ca lemnu de uscat locu și yita o aduși slabă ca cînd ai iernat-o.

Acu dă un să hiie frumoase? Acu șocani le dăm se-am făcut astă-vară. Se nu ne-ajunze ne'ndatorim tot la boier.

Ș'avem familie grea, avem copchii cite patru, sinș. Îi dăm la școală, că iese școală de ștat. Ieste o cătună, tot de comuna noastră ține și are școală și ia.

Liești — Ion Paul, 48.

III

Anu aista o lecuță ne-a mai ușurat la prășit și ne-a pus la arătură, și tot acolo ie.

An făcut trei și patru prăjini de prașlă, patruzăș seșeră, șalzăș arat ș'o zi cu caru și ne-a dat și noîo boieru o false. Cu zi, cu șeia cu șeia, cu 'ncărcătură-i înc'odată mai mult ca cit fașe o false.

Acu pine albă¹ nu s'a făcut; numai porumb puțintel, cam șapte chile, opt, la false. Da griu nu sămănăm, că nu-i pămînt și n'avem sămînță, numa la boier ie.

Liești — Ion Hamzu, 56.

IV

Noi sintem umblaț dela Liești și pin ia Tecuș, incolo nu mai știm.

Dacă n'avem cu se, un 'să ne dușem? Chirîia-i cu

¹Adică: griu, orz, ovăs.

trinu acu, nu mai fac oaminiî cu căruțe. Avem cite doi boi, adușem de pe cîmp, încolo zăba-i ținem. N'au imaș, n'au unde le ținea oaminiî. Înainte İera, ții minte İeû. Dela obzăs İncoaș s'a scunchit locu, de cînd a İșiț griu aİsta de-l samănă toamnia.

Cînd İeran copchil İera din trei dijma, și din zăse spune oaminiî c'a fost. İera doozăs de lei ș'acu-l șapte-zăs falșa.

Apăi hinc'a vinit boİerİ aİsa mult, a vinit Greș; sin multe nățiİ aİș.

Liești — Ion Hamzu, 56.

V

Cu daravela noastră an făcut la minister jalbă și nu yine 'napoİ răspuns. S'a hi trimăs, nu s'a hi trimăs nu știm. Avem și reșipisİle. Și dacă ne-am dus ș'am İntrebat a zis că „nu ne-a vinit nİnİc“.

Așa răminem pe drum, alta n'avem se să fașem.

Advucatulul İİ dăm șalzăs de lei și nu vrea așa.

İel așa ne făgăduİește c'a fașe șeva. Părale cheltuim și n-İe că n'om putea reuși nİnİca.

Liești — Ion Hamzu, 56.

VI

Noİ ne-am munsİt cu copchil cu tot, și ștatu-İ mai rău ca Jİdanu. Noİ gİndİan că să ne dea ștatu pămİnt, da nu să ni să vİnză și casilİ și yitilİ.

Liești — Ion Hamzu, 56.

VII

İaca si'nİmplİ! vezİ, niși nu-ț yine 'n gİndu; İeû nu mİ dușem mai săptămİna carİ-a trecut la deal, cu ghİoșİu

cu fimeia și cu Sanda lui frati-ño, cind pi dincolo di năsipuri iaca un drac di iepuri și ieū n'am di lucru, m'apuc di huhurat și undi-o pleaci, giupine, calu cu minī; și fimeili di-i țipeti și ieū traže di hățuri și traže și țini... păn'an întors iar in năsip a fos chip? Diși de-acolé m'an dat gîos, s'a astîmpărat fimeili șele, s'o liniștit și calu și ne-an dus, da cit pi și s'o pățim.

Liești — Constantin Matei, 63.

VIII

N'am niș o fașiri, șad chîar zaba așa, niș parali, niș tu făini, zăbunu ista trazi-a nou; m'aș puni și ieū acolé, cu luna, cu anu cum iț vré, n'am niș fimel, niș copchil nic, is singur, să munșesc și si trăesc; daci nu v'a plăse cum oi munși, si nu-n dat niș o para.

Liești — Șfetan Borșan, 50.

IX

Da n'am mai niñic; ia si si hii? doi giuncănaș, niș nu poși treși năsipurili cu ii, da si-i mai puī la chiătri! Da si mi puī s'o fac cu palmili aiși in sat bat-o s'o bati di suși, c'apăi la anu, dac'a hi, oi fași-o cu boiī, ci doar a da Dumnizău di-or mai crești și ii, c'acu il o si hii di citi doi ani — mînci zaba acu.

Liești — Nihaī Panaite, 40.

X

An luat dila boierī pi șaizăs di prăjini di prași, pazăși di sășiri și douăzăs di franzi in mîni. Și cind a vinit, cum an ziși, vreme munși m'an dus și nî-an făcut-o. Acu la măsurat, cind la măsurat, vătavu lui gă-

săști șasi prăjini mai puțintel și m'a dat pi listră cu șasi prăjini lipsi. Diși de-acolé cin m'an dus la socoteali nî-o dat mai puținteli parali, și an așa, ș'acu așa, și dila toț așa. Îa ti 'nchipuești citi furături?! Apăi... dă...

Liești — Nîhai Panaite, 40.

XI

Și si hii, mă rog duñitali? Iaca 'ntimplarea, Dumni-zău, ori sini mai știi și păcat a dat pisti capu nîu! niși nu-ț yini 'n gînd; am sășerat ieū, de-a-puterea hi din copchilării și n'am pățit ca'n ziūa așee; măi, parci-n luasi mințili, cin m'an trezit ieū sinzili țîșné dî-un stînjîn din mîna mé; am mai pus ieū mîna pi sășiri o lunî di zile? Dea... pași! a sășerat ghiati Stanca pazăși dî prăjini singurici, și era griū cit nî țî-i omu, iaca așa. Da acu, di asta ca di asta, da nacazu nîu pi urmă, tot n'am umblat la ranî chîlar nîs di fell, ca doar si n'o zădărăsc; cin colo é mai rău... s'a pus colb, ba sudoare, și cînd m'an dus la doftor, ci n'a mai fos di chip, si ti hi făcut neni și țî-pam! Da și iel ca cînili nu-l iera nîli, di fell, di feli, trăzé cu pămătuvu șeala cu vati multi di mî trîsé sudorili; ei!... a mai trecut v'o trii săptămîni, ș'a dat Dumnizău di nî-o conținî durerile și s'o sghișit.

Liești — Andrei Sandu Panaite, 27.

XII

Ba niși noi n'am îngropat niși di cum yiia dila Vladimirești; daci-l diparti di tot și ne-am zăbăyit ba cu popușoîl, ba cu plugu ș'a ramas așa; de'ghé am îngropat-o pi ias'd-iacasî, da nu știū cum si mai zic și ieū, da iaca nîs an n'am mai îngropat-o și s'a făcut, iaca tot s'a făcut, am umplut o poloboșici di sinzăși di vedri; si nîra unî cînd o auzit; mai iesti și norocu omulū.

Apăi iaca și si mai zăsim? ne-a prins iarna di git iar; lemnili este di salsii nu fac foc mai di loc; păr' hierghi o ulsăcuți-ț treși foamea di șinși ori. — Nu-î hi știind mai ghini, ne-a mai da boeriu ista loc di primăvari, nu ne-a mai da? ci, zăsi, leze șee nu mai iesi, o astupat-o boierii și pi asta, șini știi se-a mai hi?

Liești — Ioan Susanu, 38.

XIII

Avem o judecată, de șinș ani de cind ne judecăm. Sintem șapte fraț pe niște pământ. S'o hotărit să hile asupra noastră și un frate-o vinit cu marturi să ni'ncurse pe noi. Dela părinții noștri-l avem pământu, poate di-o sută de ani de cind ie.

Cit o fost părinții 'n viață nu s'o 'mpărțit, că l-o stăpinit un frate mai nic. La urmă ne putindu-ne 'mpărți de bună voie l-au dat la domnu judecător, ca să-l împărțim cu judecata. Îel ne amină terminurile ca să ni strise și ș-o pus avocat.

Asta a fost acu. După așeia după se am adus toate dovezile că noi sintem fișorii tatălui o rămas pământu nempărțit.

Și ni s'o dat hotărîrea ca să vinim să tragem loturile. Ș'atuns piriții au scos doi marturi ca să ni strise pe noi, și s'o aminat terminu pin la treizeș, ca să se ia 'ntrebările dela marturi.

Matca — Chiriac Lazu, 60.

XIV

Satu nu-î departe, un șfert de poștă de aiș pi jos. Numai singuri noi sintem, boieri n'avem, ieî sint afară de sat cu moșii.

Trăim cu munșile pi la alții, pi la boier, care din doou, care din trei, cum ne-an putut împăca. Boii-i dăm la imașuri, vașile acasă le ținem. Da le-o vindut oaminiî ghitele, le-o dat la nevoie că n'aū un'le ținea. Iaca dezaba trăim că n'avem cu še.

Anu aista an rămas cu sămănăturile că n'am avut unde. Am așteptat să ne yite de-acolo de sus ševa. De-acu sămănăm la primăvară une-om găsi.

Nainte iera bine, da acu s'o schimbat socotelile. Nainte iera din șins, apoi o rămas din patru, acu-i din doou, ș'ncă ne mai șere ševa, bașca din doou, o arătură.

Matca — Chirfac Lazu, 60.

XV

Cin cu revoluția noi n'am făcut niîc și ne-an dus la școală, ne-an sfătuit cu părintele Toader și cu profësoru cun să fașem.

Ș'am făcut o hirtie ș'am iscălit cu toții, an dat-o la domnu prefect, am trimes patru delegaț și noi șeilanț an stat liniștiț.

Matca — Chirfac Lazu, 60.

XVI

Nainte timp iera foarte frumos timpu. Acu ne-an sărășit cu toții. Acuș dacă am doi boi, acas ii țil. Vacă, ševa, porc, nîc¹ nu putem ține. Nainte avem o mie de fals pintru yite; și dan cite trii lei de yită, acu trizeș de lei de părechia de boi și trizeș de care de snochi să-i dușem la ariie. Acu cit luom locuri dela boieri d'eștia, ni le dă'n muncă. Pintru-o juma² de false o false i-an munsit, cărate bucatile de mine acolo la ariia boierească.

Matca — Ion Pohrib Tchel, 73.

¹Nimic.

²Jumătate.

XVII

Știu de Ruș că am avut un serzent, l-am ținut în casă. Rușii vinia și vorghia cu noi. Pe aista, pe frati-nea, l-o bătut un Rus și serzentu pe toț i-o bătut, hincă ieī s'o bătut între ieī în altă casă. Și iel i-o chemat ș'o zis: „se-aț avut cu Ruminu? — că știia moldovenește — și să nu vă mai aflu cu șeva!”

Avé șartă cu șineva, o hi avut război cu Turcu, că la noi vinia 'n treșere și se opria cîte puțin.

Matca — Ion Pohrib Tichel, 73.

XVIII

Noi puțăm haîne de-astea ca la țară, mocănești: că-mașă, antereu, fuște, jumetăț. La fete-s rochiī de șit or de lina.

Fimeia toarșe, de-acolea chiaptănă, meliță la cinepă, coasă, țasă, urzăște, nevedește, pi-urmă-i leagă gura la pinză și s'apucă de rostit, adică dă cu suveica pin rost.

Aistea-s la fimeie.

Slobozia — Marghioala Nichifor, 32.

XIX

An fos fată năcăjită și m'am măritat tinără numa de șăptesprezeșe ani. L'an luat văduoi și m'o bătut mereu.

Acu hiie cumetriie, hiie se-o hi, mă las păgubașă; niș la crișmă nu mă duc cu iel. Ș'acasă dacă vād că să 'mbată, ies di-acasă, fug.

Slobozia — Marghioala Nichifor, 32.

XX

La nuntă chiuie, joacă, și cind închină de bea paharu de yin le spune din gură, da io nu le-an prea băgat samă.

La botez botează, yine acasă, pune masa și mănincă. Da moașa scaldă cochilu, -l înfașă și-l dă 'n mîna mini-sa.

La botez chiamă oaminî de pin sat. Apăi spune să trăiască cochilii cu părinții din preună, cu nănaș, cu tată și „cum l-aș botezat să-l și cununaț:

Să fașeț hiu de hiu,
Să vă hiie chefu deplin.

Io cînd an fos lehuză, io singură n'an făcut tot.

Apăi cum îi creștem? Îi înfășăm, îi primenim. Căz-nim care cum îi cochilu de bun și rău.

Io 'n șapte ani an făcut șapte băieț și trăiesc șins. Unu-i la școală.

Slobozița — Marghioala Nichifor, 32.

XXI

Acuma rar dacă-i videa catrințe. Toate o făcut cons aiș îndărăt.

Io pî-aselea an șudă mare. Io să hiu ca ștatu pî-aseia aș tunde-o 'ntîi care are cons.

Acu fete mari cu părinț și au cochii și-i țin ieie și părinții lor.

Li-i mintea lor așa. Fișorii să duc în armată și dacă yin nu să mai uită la ieie. De! muîerea-i poale lunzi și minte scurtă.

Așa-i fimeia blăstămată de Dumnezeu, că n'ar fașe dacă n'ar căuta alții la ia.

Slobozița — Marghioala Nichifor, 32.

XXII

S'o făcut omor la noi, o vinit niște hoț dela Bacău — io ieram în poziție. Ș'o chical pe oaminii di-acoio poliția.

M'o dus ca martură ș'an jurat. O năcăjit multă lume atuns pe drumuri. Pe urmă o dat Dumnezeu și s'o prins așa ș'o scăpat lumea.

Dacă șineva jură strimb, n'ajunze niș sínș zile. Io cum an văzut așa jur. An cochii și-s tinără, an de gind să mai trăiesc.

Și dacă-s martură spun: „Io vra să zică m'an dus duminică acasă ș'an mas acolo și m'an sculat de dimineață, cin o fos două șasuri pin la ziună, și m'am întilnit cu hoțu cu vaca de funiie și cu sumanu pe băț și l-am întrebat: un te duș? și Iel n'o vorghit cu mine. Io viind in sat m'an dus la crișmă ș'am întilnit păgubașu. Iel mă 'ntreabă: de unde yii? n'ai întilnit pe nimeni? Io zic: am întilnit.

Așa trebuie să juri cum ai văzut.

Slobozița — Marghioala Nichifor, 50.

XXIII

Haî lelița 'n deal la viie
Să-ț arăt curțile pustii,
Numa una nu-i pustiie,
Îeste-un scriitor de scrie,
Și nu scrie bunătăți.
Vinde, mamă, boii toț
Și mă scapă dela sort.
—Dela sort și dela moarte
Mama nu te poate scoate.

Tecuși — Neculaî Alexe, 12

XXIV

Pasăre albă codalbă
Din șef s'a coborît,

Din arichî o bătut,
Trii chicături de sinze o chicat,
Să crăpe deochiu
Cui o deochie pe [cutare].
Di-o hi deochiet de fată mare
Chişe-i cosița,
Plingă de pe dinsa,
Di-o hi deochiet de fimele
Să-i crăpe țitele,
Plingă-i pruncu,
Plingă de pe dinsa.
Deochi de hină,
Deochi de veșină,
Deochi de fată mare
Fuziț, deochi dintre ochi
Să rămîie [cutare]
Curat luînat
Ca arzintu strecurat,
Ca maică-sa še l-a fapt,
Cum Dumnezeu pe pămînt l-a lăsat.

Cozmești — Alexandru Bulhoi, 30.

XXV

Noi cu plugăriia trăim. Anu aista o pus oamini ș'o colțivat și tiutun. Apoi mai ie cite-o yiie unde și unde, cite la zeșe gospodari o rămas un colțisor, încolo s'o uscat. Dacă n'avem yiie nu ne yine bine. Cu yinu iera lumea 'ndestulată nainte, da acu te ține douăzeș de franz o pomană.

O babă văduvă făsa atuns cite zeșe pomeni și lua cite un balerc de douăzeș de vedre la una. Înainte pe timpu așela dovedia 'n yiil omu. Șel se făsa atuns douăzeș de vase az niș poame de mincare n'are să puie o pomană.

Nu știm de se-o cherut, din prisina filocsării său de-a sesetii? C'apoi și poñii din grădină, cherziș, zarzăi, o cherut tot.

Îeste la noi ș'o leacă de pădure de nuiele și de hreapcă¹, mare nu ie, și'ncolo pămînt de hrană, trii părț rău ș'o parte bun. Pune omu pe iel păpușoi pentru casă, pentru hrană, pentru gospodărie; cite-un chic de orz, o leacă de griu, da numai parte din oamini. Care n'are pămînt nu samănă niș de cum. Care n'are alt venit mai munșește cu ziua or cu luna, cu opspreșe și șinpreșe franț luna. Ținem și yite care putem; altu cite doũo, trii, altu niș de fel; numai parte din oamini au yite cornorate.

Ghizărești (Vizurești) — Eftenie Ștefăname Oiță, 50.

XXVI

Ții minte că ieran mititel. Cind invățan la școală, iera școala 'n primăriile. Priotu Ghîorghe Siñionescu — acu o murit — iera profësor. Cu litere de-aistea latinești am invătat. Cărț iera: arimetica, șetireă, hiziēna. Le Ții minte numele lor, da nu știũ se-ĩ in iele acu.

Tot mai ghine iera pi-atunș. Atunș un popă invăța patru clase primare, invăța și la Roman patru și iera gata, să făsa popă.

Ghizărești (Vizurești) — Eftenie Ștefăname Oiță, 50.

XXVII

Az nu-m mai yine să prind a cinta. Cind iera de iasta, yin, cinta Ruminu, da acu le 'n stare să moară decit traĩ d'esta.

Care-ĩ așela care să nu beie? S'aude și pe la noi

¹Pădure de un an (de lăstar).

de lezea așeia ș'ar hi ghine să nu s'aprobe. Că de! Ruminu-i năcăjit și să-l mai pule și la ștrea¹, că bea?

Ghizărești (Vizurești) — Eftenie Ștefănahe Oiță, 50.

XXVIII

Ion Mănăilă a fost ales ca hoț p'aiș. Îel s'o streinat d'acasă, o umblat încolo, încolo, pin lături, pină s'o găsit cu unu Dragoș. Ș'o vorghit, s'o sfătuit și s'o unit și d'asi o umblat amindoi, o plecat încolo. Da o făcut ghine, n'o făcut rău. Șerea dela boieri, trimetea scrisori să facă rost de parale 'n cutare loc, că de nu „vinim 'la dumneata” zisa îel. Cu oaminiî sta ghine. Odată i-o murit unuia un bou și plinzea 'n drum. Îel—Mănăilă—s'o dus la iel: „mă! na o sută sinzeș de franzi”. Da boieru nu s'ar hi 'ndurat să dea. Îel o 'mprumutat la nevoie pe oamini. Le da de-ș cumpăra la d'eștia scăpătaț: „na mă! că m-eț pomeni și voi pe mine”.

Ghizărești (Vizurești) — Eftenie Ștefănahe Oiță, 50.

XXIX

Cu posturile estea, cun s'o dușem? Postesc dacă n'au se minca. Țin oaminiî bătrini, țin și luna post.

Se să gindește Ruminu? măcar de-aș avé ieū in selesalte zile de dulse. Citeodată ie duminecă și mănincă fasole.

La noi cit a fost vara de mare — pin an luat și noi varză de post acu pe toamnă — mai rar să fac mincare cu carne, mai mult sec an mincat. Se fașe Ruminu? yine dela cimp cu fumeia, pune čaunu cu apă la foc, presoară făină'n apă și fașe ters, și-ș ține de saț. Doar pune sarea

Amendă.

'ntr'insa numa să hie sârat și-l mîncă, niș cu udătură, gol așa. Făina singură cu apă să chiamă terș.

În casă cum să hie? Altu are rogojină așternute pe pat în loc de păiere¹. Altu n'are niș rogojină, pune cite-o bucată de țol pe scinduri, sara cin să hodinește.

Ales la timp de iarnă murmură de frig cu băieții, mai mare fila să vezî! Îi pune lingă cheptu lui de-i încălzește.

De-acolea care-s mai bogaț le dă mina să facă cite un minder² și așternut de țara, de lină de oaie, saū plapumă de tirg. — Pe jos e lichit cu lut amestecat cu balebă de cal or de boū, că singur nu-l poate lichi pe lut. Aminterea crapă, să coșcoiește³.

Păreții-s goli, numa cu var daț, la care-i dă mîna, care nu ține și mai așa numa lichit cu lut. Priotu și școala aū case bune, șelelante nu-s.

Țăpu--Ion Vasile Oiță, 40.

XXX

Îera bine atuns, petreșem cu oca Cuza. Îel o dat pămînt la gospodari, la pontăș, cite șese fâlș. Nu l-an vîdzut față, da putretu si vidé 'n primării, da nu îera primării ca acu.

Lumé vorghia bine de îel, și îel ține cu gospodarii, cu lumé. Dacă mai trăia fâșe bine.

Cuza o 'ntrebat pi boieri: „can cit pămînt ar trebui pintru țărani”? Îei o răspuns că doospredzeșe fâlș. Și îei cînd o simțit că Cuza vré să dele pămînt l-o și cherdut. Atuns o spus lu Brătianu că-l dă bani să-l împuște pe Cuza și îel să hie ca și reze. Și îel li-o spus că-l dă zos.

¹Saltele de paie.

²Saltea de lină.

³Se găurește, se ridică'n sus scoarța uscată de lut.

Pi urmă o spus tot iel: „Doamne Cuza! să vorghește boierii să ti dé afară“!

Bre — dzise — să'ndoim străzile, unde-i unu să punem doi.

Ș'o pus straže 'ndoită.

Dup' așeia s'o dus Brătianu iar la iel în casă și i-o pus cuțitu 'n chept și l-o silit să dzică că n'a mai hi domn, să-ș dé demisiia. Ș-o dat-o și l-o pus în trăsură și l-o scos afară din București și i-o tras clopotile să dzică lumé că-i mort. Și iel pi urmă o mai trăit doodzeș di ani și s'o'ngropat la o moșile a lui.

Brătianu o făcut treaba așeia și pi urmă iel o adus pi Rezu aista.

Si vorbé bine di Cuza. Iel zisé să hiie unire ș'un duh în lume, să trăiască oaminiî uniț unu cu altu.

Gohor — Vasile Clisu, 55.

XXXI

Apoi cu se să trăim? Anu aista an sămănat și tiutun. Dacă ti-i ținé di iel iese seva, da-i muncă nîgăloasă și n'ai spor. Alfel, io dzic c'ar sămăna boierii. Io an munșit șeptespredzeșe prăzinî.

Alfel omu trăiește greū, că n'are pămînt. O yitā n'ai undi-o paște, că șela o hiriie di colo, șela di dincolo.

La noi sin zumătate di aū yite, zumătate di n'aū, că n'aū undi li ținé.

Nainte iera ușor c'o fos falsă doîspreșe și s'o ridicat pîrā la obzeș.

Acu pămîntu-l ia Greșîl 'n posăsiie și-l dā la oamini citi-un frang prăzina. Așe-l speculează. Noi sintem rădzeș, am avut pămînt, da s'o'mpărțit din pîrinț la fișori.

Gohor—Vasile Clisu, 55.

XXXII

Făsa chemarea a două și n'an fost în răzbel, nu m-o conșetrat. Pi șeptedzeș și șapte i-o conșetrat, pi noi nu.

Cin s'o sfișit răzbelu s'o făcut o masă mare și i-o 'ntrebat Rezu: „băieț, dacă aveț o lăcrămă pintru pământ, să lăcrămaț!“

Din boieră audzind cuvintu șela o spus că „muriț voi și Rezu vostru și pământ nu să va mai da voăo“!

N'an fost acolo, da nă-o spus care-o fost în foc. Șei di-o vinit riniț dintr'inșii are penție cite douăodzeș di frans pi lună.

Gohor — Vasile Clisu, 55.

XXXIII

Chirvăsuță o fos rinit la Grivița și după se i-o rinit, soldații o prins a zise „ura“ ș'o sărit în pirapete tursești și i-au atăcat.

Întorcindu-se un serzent inapoī i-au găsit pi dinsu rinit și i-au luat di mină mergind cu iel la corpu prinsipal. Atunș o vinit un glonț și i-o lovit în chișoarele amindoo pi serzent ș'o căzut zos alătura di Chirvăsuță. Și serzentu așela care-l dușă di mină l-îmbărbăta pi Chirvăsuță să hiie cu curaz și pi urmă o căzut iel. Chirvăsuță o stat patru luni în spital, s'o făcut bine și trăiește și azi, are o pențiune di doozeș di lei.

Gohor-Gavrilă Beldea, 42.

XXXIV

Avem școală acu, da iera si pi timpu rezbelului, în șeptezeș și șapte. Atunșă iera numa 'nvățator, acuma ieste și 'nvățătoare, sin sinș cu toții. Și ies bunī băieții, că i-o dat oamini și la Ieș la școală.

Avem doo biseriș cu doi prioț. Despre partea religiiei merțem bine. Cin cu revoluția o fos oaminiî cumiņț, n'o făcut divastări. Noi auziam mai mult in žurnale se ieste.

Sin buni oaminiî, țin și posturile, da mai mult cu fasole; di-aistea brinzături nu prea aū. Cind are omu, cin poate să ciștițe, mai cunpără dila căsăchiie carne.

Acu s'o strimtat locurile, munșim greū. Noi am avut întreținerea mai mult in yii, da s'o stricat di filocsără.

Gohor — Gavrilă Beldea, 42.

XXXV

Mă duc la Tecuș și trag la un prieten, un Ovrei care s'o premutat di-acolo dila noi aiș. Mă duc pintr'un puț. Puțu așela ie făcut di tată-neū, di obzeș di ani trebuie să hiie făcut. In locu lui trebuie să stăpinesc ieū acuma. Iel — un veșin — di undi i-o pus măsura opștea satului, lăcuiitorii, s'o 'ntins piște loc di'ncchidi locu așela și-i rău di yiti.

I-an spus, an chemat și primaru la fața locului și nî-o spus: „du-ti și lăcramă la procoror“.

Ieū fac o 'nlesnire la lume cu puțu și ticălosu așela o declarat inaintea primarului că are să mă 'mpuști. O mai fost iel inchis la parchet c'o tăiat un Țigan.

Apăi nu știū să fași seva?

Scărișoara — Ghîorghe Ștefan a Lupoaii. 57.

XXXVI

Scărișoara ie ca un chilometru și jumătati di Corbasca.

Avem și școală, chiar acușa s'o 'nființat. Is doi dascăli.

Acu il amăndează pi om dacă nu dă băieții la școală.
Avem și biseriș buni și prioț.

Scărișoara — Ghîorghe Ștefan a Lupoaii, 57.

XXXVII

Țesti o cătună di-o parti, numa ursărime, nu-s Moldoveni di loc acolo. Apoi di cin m'an trezit acolo i-am apucat.

Ursarii au meșteșugu herării și scripcăriia. Aū casi; mai puțin au bordeie 'n pămînt. Munșesc, adună bani și cunpară și fac se trebuie.

Tigani-s mai aprochieț cu Corbasca și-i dau acolo băieții la școală. O ișit uniia buni, o 'nvățat bini.

Is oamini buni, nu s'acață di furtișaguri. Aū și pămînturi.

Scărișoara — Ghîorghe Ștefan a Lupoaii, 57.

XXXVIII

La noi n'o fos revoluție. O fos puțină la boier. Ziși c'ar hi stricat o leacă di zăplaz și boieru o ieșit și li-o spus că li dă pămînt. Apoi nu știu di li-o hi dat.

Scărișoara — Ghîorghe Ștefan a Lupoaii, 57.

XXXIX

Pini albă n'am putut puni anu aista. Noi așa zișem la grîu, pini, și la porumb, păpușoi.

Avem și yîie și yin bun, doi franz jumati deca, er cumu-i și yinu.

Noi trăim și cu pinea. Samănă oamini pini și plătesc datoriile, ghiru, beilicu. Adică, dacă nu fașem șușaua, dăm triizeș di franz, și poati n'ai sîns bani.

Faşem drumuri buni pin sat, din sat pînă'n satu
şelalalt, pi undi sînt o leacă di surpături. Dacă nu faşem
ni sevăstrează¹. Îi duşi pi om pi la primăriie. Nu poţ
să ti opuî înaintea lezii. Să daū plecaţ oaminiî, dacă-s da-
tori trebuîe să platiască.

Ştim noi cum ari să miargă cu lezea? Cari credi,
cari nu credi.

Scărişoara — Ghîorghe Ştefan a Lupoaii, 57.

XL

Apoi cun să facă? Să duşi o dată, di două ori ş'o şeri
la părinţ şi pi urmă dacă părinţii nu vor şi fata ari plă-
şeri cu flăcău: „Îa-l di mină şi pi lună“, cum îe vorba. Dacă
vré părinţii atuns o duşi cu nuntă cu lăutarî, cu treabă.
Asta duminecă, şi cum îe disară pun masa şi daū cari
doi, cari-s rudeniî daū citi patru franţ di paralî, citi şins
Asta-î nuntă cu dar, da să fac şi fără dar. Îa omu o ocă
di rachiū dila crişmă şi dă la rudi. La nuntă cîntă, fac
chef, joacă, închină pahari di yin. Şini'nchină să zişi vornic.
Aşa staū la masă şi dacă aū yin să mai apucă di joc,
dacă nu bé apă şi să duşi acasă. Dî-aldi mini nu-î mai
dă mina să joaşi, numai tineriî.

Scărişoara — Ghîorghe Ştefan a Lupoaii, 57.

XLI

Nainti o trăit mai bini, n'o fos dări. İera timpurile
mai buni. Faşa părinţii nei citi şinsprezeşi chili di griū,
da acu orz doar să mai faşi, de-ţ plăteşti nevoile, belelile.

¹Sevestrează

Acuma nu să fași, așel di vară o cherit; di șin, șasi anī să fași numa di ista bănatu, așa-ī zisem la ista di toamnă.

Scărișoara — Ghîorghe Ștefan a Lupoaii, 57.

XLII

Avem și păduri. Iesti fag, tiei și stejar și carpăn, alții nu. Mai iesti schin și pădureț. Schinu-ī bun di făcut garduri. Pădurețu fași poami gălghii, ca și merile, și 'nflo-rești primăvara.

La noi sint și perzi. La tot omu sint citi patru, șins perzi. Îi plătim la primăriile pintru că-ī avem. Ziși că avem folos di ieī.

Scărișoara — Ghîorghe Ștefan a Lupoaii, 57.

XLIII

O fost odată un hoț, unu Balcăneanu, pī-acolo pi la noi. Întii o fos ca vataf pi moșie și pi urmă s'o apucat di potlogării, di daună, di năsdравăniī. Și l-o prins, l-o dus la temniță. Dī-acolo și-o hi mai făcut, nu știu. İera nant și bălan și voinic strajnic.

Undi-or hi or mai hi hoț, da aiș nu, di v'o șapti opt anī di cind nu mai ie așela pi la noi.

Scărișoara — Ghîorghe Ștefan a Lupoaii, 57.

XLIV

Purtăm iminei, ochinș, ițari, suman, cămeșe și căsulă și antereu.

Pleti numai dī-aiștia di sama mé, da tineretu nu poartă. Tot in chipu neū să poartă și 'n alti sati.

Umblă uniia cu chimir, uniia cu briu. Fimeia ari ca-trință, ștergar, polcă. Tot dila tirg li cumpărăm toati.

Fimeile, ieli cu tortu, țas bumbac și fac cămeș or țas în război pintru suman și-l dușem la chiură di-l batem.

Scărișoara — Ghîorghe Ștefan a' Lupoaii, 57.

XLV

La noi în sat ie azil de infirmî, la minăstire. Întîia oară o fost ca un castel, că ie moșiie minăstirească acolo și ie zidărie multă 'mprejur. Hramu să fașe la Sintă-Mărie.

Are trei sute de fals de codru cu fag, stejar, tiei, afar de brad. Sint căprioare acolo, porș sălbatiș.

De lezi am auzit, da oaminiî vorbesc care cum il dușe capu și mintea.

Îo darea cătră stat n-o plătesc; d'asi m'apuc de beție, fac se vreaū, sin să mă opriască?

Îo carte nu știū, da ții crișmă, că n'am nevoie de slugăret. Îo gășăsc pe om la nevoie, îi dau bani și-m mun-șește pintru iei pămintu vara.

Răchitoasa — Petrache Bușilă, 48.

XLVI

Ș'o mers, ș'o mers păn' o agiuns în fundu Boroii la șipoti. Ș'o căutat é pin păduri, ș'o căutat preț de gîmăta di zi și nis n'o găsit vașile și dac'o văzut ș'o văzut s'o 'ntors și é 'napoi. Cind si scobora dila lutării la vali, numa si audi c'o striga din urmi: „Ilinci, Ilinci“; da é ș-o adus aminti că nu-i ghini si răspundi și cum era pin nijlocu pădurii o pălit-o o frică di i s'o ridicat păru mășiucă și la goani, la vali, și fuži și fuži și din urmă o striga mereū, Nicuratu pisăni¹. Și numa o dat Dumnizău di-o agiuns

¹Pesemne.

acasi. Cind o văzut-o ta-so și mă-sa galbină și nu-î mai viné suflet i-o apucat năbădăili. „Da și-î Ilincă, și vii tu așa?”

Și numa o'nseput ghiata fati si spui săraca, ș'o prins-o frigurile toată verisica. Iaca așa, erau mai di multi vremi multi bizdigăni și stahii pin pădurile esté, da acu chîar și oaminiî is stahii, zău așa!

Buda-Colonești — Constantin Ifrim, 62.

TUTOVA

TUTOVA

I

Îa păcati di fimele vădană! n'a murit omu ș'aldi socru-ñeū mă dă afară din avere. Î-an tot lăsat pir m'an trezit cu niñic. Îeū an plătit tacsîa di muștenire și ieī nu vor să știie. Unu și altu o dzis: „nu mai plăti muștenirea că-ī avere socru-tăū“; da iel m'o amăzit să plătesc, c'o dzis că mă lasă 'n casă, că ieū n'am băteț. O spus in fața primarului și primaru chiar o dzis: „numa așa să hiie, moșule, să nu schinghi horba“. Iel dzise: „nu, nu!“.

Ș'așa an stat in casă, nu m'o supărat nimeni piră o nepoată ī-o spus: „uīte ti ții ieū; la še s'o mai ții pi noru-ta acolo?“

Și soacră-mea o vinit și n-o dzis: „oare vinde-o lor oare stric'o, că aiștia nu ti mai priñește“.

An tăcut. Odată mă duc la seșeră la frati-ñeū, și-m puī lăcatu la casă. Cīn yiū găsesc ușa descuiată. An prins a plinze: „vai di mine, di še-aț stricat lăcatu?“ Caūt in ladă, patrudzeș di coț di pīnză nu-s.

Fimeile o vinit la horbă să mă vadă. Apoi o vinit socru-ñeū: „cū-a cui horbă ai intrat in casă?“ mă 'ntreabă, ș'o prins a da cu pumnii. M'an dus la primar și n'o spus: „să hi fužit mai di mult să nu ti bată“.

Și 'n dziūa așeia ni'an dus la părinții ñei.

Minăstirea lu Adam—Mariia lu Siñion Bălsanu, 45.

II

La noi sin pontaş, munşesc oamini cu dzua. Fimeile pune pinză, altă niñica. Mai pune altele şi fuşte, cadreluri — lăyisere di pus pi lăyţ, așa si chiamă.

Minăstirea lu Adam — Mariia lu Siñion Bălsanu, 45.

III

Bună viață dușem. Sintem răzeș vechi, avem moștenire părintească, dila strămoșii noștri. Niș nu sint la noi arindaș, fiecare are pământu lui; mult puțin, iel il stăpinește. Niș moșii di-a ștatului nu-s înprejuru nostru. Avem imașu nostru, sintem regulaț în treghile noastre, avem și yii. Nu sintem daț la boier, niș clăcaș nu sintem; pin'acu n'avem nîc dila ștat.

Dacă ștatu ni mai dă, ni mai dă, dacă nu, cumpărăm dila alții. Falsă-i o mîie di lei. Dacă nu să mai vinde șez, așa.

Cîn cu revoluția oamini o fos cumîn, la locu lor. Noi auzian că-i revoluțiile, da noi nîc nu ștîian șe-i. Noi n'aveam pintru șe să fașem. Dac'ar hi șeva 'nprejur fași; dacă nu, stai ghinișor la locu tău.

Bălăbănești — Petrache Șiocan, 56.

IV

Leat sint șeptezeș și patru. An fost consêtrat în timp di rezbel. An fost pir la Dunăre și cind să ni triacă Dunărea ni-o dat drumu. Noi ni dușam pi drum pin București la Calafat, cu trinu, și d'acolo ni-o 'napoiët.

Ni-an dus bine, că ieran tineri, cîntind ni dușam.

Bălăbănești — Petrache Șiocan, 56.

V

Foaie verde trii masline,
Alelei frate peline,
Amară-i frundza pi tine
Ca și inimioara 'n mine.
Cind iera să mai petrec
Îm vine ordin ca să plec,
Să mă plec la Călăraș
Vide-i-aș pirlit și arș,
Să rămână numai pari
Să si'nțape zineralii,
Zineralii, căpitani
Și la urmă toț dușmanii.
Dușmanii, dușmansile
Care strică casile:
Nu le strică cu ghiozile,
Le strică cu vorbile,
Vorbile seale adincoasă
Care strică dzăse casă.

Docani — Ghîorghe Tătaru, 21.

VI

Ș'an dzis verde lezioară,
La moară la sălsioară
Să mașină griu di vară
Să fașem o turtișoară
Plămădită'n lăcrămioară,
Coaptă'n sin la țitișoară,
Dospită la sfintu soare,
S'o dau puifului să moară;
Să ia și dușmanca mé
Să plesniască ferea 'n ia.

Docani — Ghîorghe Tătaru, 21.

VII

Ș'an dzis verde petrunzel
 La umbră di șireșel
 Frumos doarme-un voînișel,
 Cu poturi cu cozoșel,
 Cu cușmă creață di miel.
 Dă-mă mamă după iel.
 — Draga mamii, nu ti daŭ,
 C'așela-i voînic Ziiian.
 Cind îi dragostea mai dulce
 Îi vine ordin și să dușe,
 Și mi-l dușe is colé
 Pir mi-l treșe Dunărea.
 Dunăre apă vioară,
 Fașe-te-ai apă ușoară
 Ca să scriu o hirtioară,
 S'o trimăt la puica'n țară
 Să'n dé banî di cheltuială
 Și haîne di primeneală.

Docanî — Ghîorghe Tătaru, 21.

VIII

Aho, ho, ho !
 Bucurați-vi, boîeri mari, bucurați-vi
 Di ist clopoțâl vârsat
 Din ziua lu Sfîntu Vasili lăsat,
 Precum s'o bucurat
 Și Alixandru Machidon Împărat
 Di șeli două merișoari di aur,
 Din poala lu Sfîntu Ghîorghe;
 S'o aruncat
 Sfîntu Ghîorghe, pi ôchi negri s'o spălat,
 La icoanî s'o 'nchinat,

La sluzi c'o strigat,
Sluzili l-o ascultat,
Fuga la grajd c'o plecat,
Un căluț negru scosări
Și l-o 'nșăuat și l-o 'nfrinat
Foarti bun di'ncălecat.
Sfintu Ghiorghi eșir'afari
Voios, bucuros,
Cu băsmauă fluturind,
Sulița 'n pământ pusări
Și pe roibu s'aruncări,
Fuga la răi ci plecări.
Cin la răi, rău 'ncuțet,
Trii mătănii ci bături,
Rugăminti ci făcuri;
Iar Dumnezău ca on sfint
Trii inzeri îi trimăsări,
Doi di mină ni-l ține,
Unu rău-i discuie;
Și la răi cin ni-l dăduri
Si văzuî mi bucurăi,
Tot mesi 'ntinsî și păhari plini
Și cuvinti buni.
Strămoșu nostru Adam
Bé și vesălă,
Di păcati nu gîndé
Și din gur' așa grălé:
„Bcț, băeț, și ospătaț
Di pomanî si vi daț;
Ci sini ș-a da pi iasta lumi
A avé pi șefe lumi,
Sin' nu ș'o da pi iasta lumi
N'a avé pi șefe lumi“.
Dila răi ci purșesăi,
Sulița 'n pămîn pusăi
Și pi roibu m'aruncăi,

Fuga la iad ci plecâi.
 Cin la iad, iadu căscat,
 Și-am văzut m'o spăimintat:
 Tot muierî inșolomoniti¹
 Și cu Iuda 'mpotriviti;
 Fimele fărâcătoari
 Umbli cu drași in chișoari,
 Fimea cari iubești
 Drașii nî-o sghihuești,
 Fimea cari îe mana vașilor
 Îe gonîta drașilor.
 Umbli Vlădica călari,
 Ș'o mini Scaraoschi sel mai mari
 Cu ghîs di foc di-a schinari,
 Pi dealu cu schinii
 Nî-o 'ntind păginii
 Și nî-o julesc creștiniî.
 Copchiî nibotezaț
 Șad in ramuri 'mbrăcaț
 Și 'n țurțuri ințurțuraț
 Și di limbî spinzuraț.
 Și mai avêm v'o doisprezăși
 Copchiî cherduț,
 Șadé 'n vâi cu neguri
 Și 'n bălț cu păcuri
 Și din gur' așa striga:
 „Vaî di noi, și di noi
 Și di șii și nî-o făcut pi noi,
 Greli păcatî-o avut“.
 La podu lu Sătachi
 Suduîe doi băeț di cruși
 Pintru trii linguri di lapti dulși,
 Îar o babi bătrini
 Si vâita di-o mini

¹Fermecate.

Pintr'o linguri di spumi.
Mi rog, boierî mari,
Si nu bânuiț
C'aveț o fărâcătoari mari
În virvu curților Dumnevoastri
Și ie vrê ca si ni faci noi rău
Și nu-i azuti Dumnezău.
Ș'avém si ieu doi copilaș,
Ni-i frici ci i-oî prăpădi,
Ci i-am mai prăpădit odată
Și i-am cătat o lumi toati,
Î-am găsit la capu pământului.
La torțili șeriului,
Bé și vesălê
Și di mini nu gindê.
Scrișâr'o cărțaluie
Naramziie
Cum ni-era dragi și niie,
Pi la colțuri incolțurati
S'o privasc'o lumi toati.
Cind om vini la anu
Si vi găsim
Cu curțili făcuti
Pi timilii di chiatri,
Cu flori și cu busufoac încunzurati;
La mult ani cu sănătati.

Sirbi — Ion Gh. Popa, 45.

IX

A cui sint aceste curți?
Mult is nanti, minunati:
Dinaintea șestor curți,
Ler domnescu.

Sint doi braz mari 'nrotaț
Di trupini departaț,
Di virvuri amestecaț,
Ler domnescu,
La trupin' așestor braz
Esti-on pat mindru 'ncheiet
Cu stilchiî galbinî di fag,
Ler domnescu,
Cu scindurî albi di brad
Dar pi dinsu și-i așternut?
Cohor verdi mohorit,
Ler domnescu,
Dar pi dinsu și-i culcat?
Tot župinu dumnîalui
Cû-a lui dalbi župineasi,
Ler domnescu,
Cû-a lui draži di cuconaș.
Aleî! dragi soțu neû,
Multu-mî dormî și-mî hodicnești,
Ler domnescu,
De niñica nu gindești,
Îeș afari și privești
Cum ni ninzi vivoraști,
Ler domnescu,
Și gré oasti ni lovești,
Vînt di vari ni-aburești,
Din spri poñîi raîului,
Ler domnescu,
La curtea 'mpăratului;
La mulț anî cu bucurii
Și la noi cu vesălii,
Ș'amin boîeri si vi hii.

Sîrbî — Ion Gh. Popa, 45.

X

(și zîși di trîi ori fări răsufłari)

Iediți pestriți,
Mușcă di peliți,
Pelița di carni,
Carnea di os,
Osu di măduvi,
Șarpili-ș bé veninu
Și onu apa.

Sîrbî - Neculaî Ghețău, 49.

XI

Un Țigan ó rupt on capăt la car. Și 'n calea lui era niști bordei cu Turși. El s'o dus la dinșii să sețe on sfredel, o cuțitoae ș'on topor. El ș-o făcut socoteală si horbasci tursești cu Turșii, nu țigănești: „Turchilinghili, dă-ni on șoilé, on se se... ș'on hacană cu coada la așa“.

Sîrbî — Neculaî Ghețău, 49.

XII

Da on Țigan sîci pornisi cu foili dî-a schinarea dupi lucru. Azunzi pîntr'o păduriși și cum era noapti, vedî-o rădășini și pi dinsu l-o cuprins frica, o gîndi ci-i lup. Și si sfātuie cu foili, cu barosu și cu chila, or ține cu dinsu si omoare lupu? Și li 'ntreabi:

- Da voi foi?
- Și noi.
- Da tu chili?
- Niși o țiri.
- Da tu baros?
- Eū și mai fricos

Țiganu si dizbraci di suman și lasi chiia 'n drum și barosu, și ié foili și li puni 'n fața lui și sumanu 'n cap. Cum șadă el si'ncălzisi cu sumanu'n cap și zîși: „știi ci-i cald su coada lupului”.

Sîrbî — Neculaî Ghețău, 49.

XIII

Unu s'insurasi și luas'o fimeie cirni, da el n'o vidé ci-i cirni, ci-l discintasi și aproapi di moarti i-o arătat fimeia lui o ulsici legati la guri și i-o spus cu zûrămînt ci dupi ši-a da-o 'n groapi si strîsi ulsica di racli, ci 'ntr'insa ari bani. Și dupi ši moari fimeia ș'o dushi la biserici, is ié și ulsica și spuni popii ci intr'insa ari bani și baba o lăsat cu zûrămînt ci la moartea îi s'o strîsi di racli și si ié banii. Popa șici s'o deie la dinsu, Ruminu nu vra. În sfîrșit o ié popa ș'o trîntești di racli ș'atunși Ruminu vedi ci fimeia lui n'ari nas, fâri si vadi v'un ban. Popa rămîni scîrbit că n'o fost niînica 'n ulsici și Ruminu căuta prișîni popii ci i-o loyit fimeia pisti nas și i-o rupt nasu.

— Vez părinti c'ai stricat nasu babii?

Sîrbî — Neculaî Ghețău, 49.

XIV

— Ș'am zis verdi alior,
Ghițisor di pisti deal
N'ai vinit la noi dî-un an.
— N'am vinit că n'avui cal.
Șapți sati am umblat,
Șapți frii am putrezit,
Șapți ghiși-am displetit,
Șapți șali-am ponosit,
Cal pi gust nu nî-am găsit.
Ș'am făcut cum am putut
Di cal mi împrumutai

Și la puica ci vinit.
 Și folos c'am mai vinit?
 C'am găsit puica 'n mormint.
 Ș'am zis verdi di doi braz,
 Dî-aș azunzi pări marț
 Si-nî dizgrop puica 'ntr'on șias,
 Si-i trag țarna la o parti
 Si-i vād fața ei sé albi.

Sîrbî — Anica N. Jacota, 22.

XV

On Țigan umbla cu niști foi dî-a-schinarea pîntr'un sat pi cînd îera oaminiî la prășit. Azunzi la o casî undi îera numa fimeîa Ruminului. Dinaintea casîi la Rumînu așeala îera on șireș și o scroafă șadé sup șireș ș'astepta si chiși șireși pi cari li minca. „Giupindeasi, la'si mănînc și ieû o leaci di șireși“. Și s'o suit în copac ș'o prins a scutura la șireși — și îel li scutura și scroafa li minca, și îel îe barosu s'o goneasci, și scroafa cam blindi nu si păza, și îel dî cu barosu și omoari scroafa Ruminului. Îel dac'o văzut c'o făcut pozna iș îe foili'n schinari și vra si pleși. Tocma atunși vedi și fimeîa, dintr'o bojdeuci di undi fășé mincari, scroafa moartî.

Sări la Țigan: „staî măi Țigani, si n-eî omorit scroafa?“

— Auleû! fa Rumînico, n'am omorit-o ieû, a murit îe singurî di jăli.

— Și jăli, măi Țigani?

— Staî să-ț spuî. M'am luat di vorbă cu dînsa ș'o spus ci ari neamuri în sat la noi, și cînd î-am spus c'o duc ghini și-s sănătoasi îe o murit di jălea lor.

— D'apăi si-i fac ieû acu?

— Păi si si-i fași? Dă-nî caru cu boi s'o puî în car și s'o duc la neamurili îl.

Fimeîa s'amăzești și-i di caru. Și Țiganu puni scroafa'n car și foili ș'o îe rara la drum.

Nu tirziû dupi așeia vine și Rumînu, și 'ntreabi di caru cu boi undi-s. Fimeia-i spuni c'o dat caru cu boi unui Țigan si duci scroafa la neamurili îi, ci murisi di jălea lor. Rumînu înșepi-a si scărchina'n cap și a-i ziși:

— Bati-te mama lu D-zău, ti-o amăzit Țiganu. Di mult o plecat?

— Căm di multișor.

Încalici Rumînu pi cal și si ié pi urma Țiganului. Țiganu vedi viind unu răpidi 'n fuga calului și-i dá'n gînd c'ar hi Rumînu cu caru. Și cum iera 'n marzina unui tufăriș, trazi boii cu caru 'n tufăriș și iel is ié toili'n schinari și ieși iuti la drum și pornești 'nainti. Rumînu-l azunzi:

— Măi Țigani, n'ai văzut tu unu cu caru cu boi și c'o scroaf in car?

— Ba am văzut.

— Da-l azung ieû călari di grab?

— Păi, dà, io știu, călari l-ii azunzi? Că calu si mai baligi și ti zăbăvești, mai ghini pi zos poț-să-l azunzi.

Si'nșali și Rumînu și zisi si-i lase calu la Țigan. Dar Țiganu il întreabi:

— Măi Rumînico, da calu tău n'ari v'un nărav?

— N'ari.

Și Rumînu o ié pi zos, și Țiganu rămîni si-i ține calu.

S'apuci Țiganu și tale coada calului dupi și si duși Rumînu, și pi cal il di la dos, și coada o 'nhizi cu rădășina'n pămînt in nîjlocu drumului și si ține cu minile amîndouî di coadi, și striga: „săriț că-l scap in pămînt”. Rumînu pisăni să 'ntorsăsi 'napoi si-ș ié calu, vidé ci pi zos nu mai azunzi Țiganu cu caru.— Țiganu cînd il vedi: „haîdi măi, ci scăp calu'n pămînt. Si-ai zis că calu tău n'ari nărav?” Rumînu si răpedi s'azuti pi Țigan si tragi calu 'napoi.

Și cînd apuci di coadi si opintesc, chic'amîndoi cu crașii'n sus. „Vezî măi că calu tău o avut nărav? Ci iera si mi tragi și pi mini 'n pămînt”.

Ruminu pornești văitindu-si 'napoi la fimeie c'o prăpădit și caru cu boi și calu.

Sirbi — Nevărachi Jacotă, 29.

XVI

An fos la iarmaroc cu yite. O fos timpu rău, ședé carele așé žaba.

Îe drumu rău ș'an loat un băiat că nu li-an putut adușe singur. Băiatu ie'n caru istălant, dincoase. Îs yitele di ris acu. Nainte o fos trii sute triizeș di lei părechia di boi. O žuncă o fost azi patruzeș di franș. Numa cin s'o nimerit šineva di-i trebuia o yită di casă atunș o chicat mai bine. Še vraî? Iarmarocu așé-l.

Acu-i bine să cumperî yite și să li ții, cin s'o scunchi să li vinzi. Cum ie azi meržé și šinzeș di lei doi boi mai slaghi.

Care-o avut vacă cu ghițal mititel o făcut părale bune.

Costești — Toader Trohin, 30.

XVII

Un fișor a Ńeū o fost in rezbel, io n'an fost. Pe urmă s'o liberat d'acolo ș'o vinit la Galaț, ș'o murit acolo. Ńi-o luat altu pe šinș ai ș'o murit ș'așela.

Am avut șapte fișori ș'o murit toț. Acu-s singur cu baba.

Popești (Tulești) — Ion Mureș, 89.

XVIII

Cin o vinit Turșii de fășa paradă la Mihai Sturza, dup'așeia o vinit Nemții ș'atunș m'an căsătorit io.

P'atunș iera boierescuri, şușeli, fâșa omu ponturi la propitari, că ieî ne da păminturi de ne hrăniam noi. Care cum puté trăia ș'atunș. Acu se chiamă că ne-am pămintenit. Noi nu ieran răzeș vechi, noi sîntem dela Cuza 'ncoase pămintenit.

Atunș ne scutia boieru ytile pe moșii. Avé cum iera și omu de chiabur: altu mai multe, altu mai puține; da răzeșii sta mai bine. Ieî unbla cu antireie lunzi, noi nu; noi unblan cu cozoașe și cu sumane ca ș'acu. Chiar și boierii unbla cu antireie, de-un timp încoase o prins a fașe surtușe de-aistca.

Noo ne zișa Ungurenî pintru că n'avém pămint, moșii; lor le zișa mazilî și răzeș. Și nu da un răzeș fata după unu din noi, că zișa că sîntem Ungurenî. Ieî iera fudulî nu priîia fișor de-ai noștri să-i șarâ fata. Niș nu se ischitiia să dé, că zișa: „cum să dau io fata după unu care munșește și fașe boierescuri?”

Popești (Tulești) — Ion Mureș, 89.

XIX

Puțină armată iera mai 'nainte. Atunș prindé cu funiia. Dacă-l vidé că-i om voinic, bun, îl zgârda și-l dușa la Ieș. Io am unblat fugar, mă dușan pin pădure, pin alte sate. Dacă nu mă prindé se avé să facă? Io mă rătășam, că atunș fâșa șapte ai armată.

Atunș numa la șinzeș de oaminî iera unu soldat, in sat. Și numa ghirnișii da atunș soldaț, răzeșii vechi nu da. Pe urmă dac'o ișit sorții incoas o prins a lua fișori mult.

Popești (Tulești) — Ion Mureș, 89.

XX

Se obișei să hile? Dacă lua un flecău o fată și nu iera cum se cade, îi făsa cite pozne toate. Cîn vinla tatu fetii îi da să bé cu paharu spart, or se suie 'n gura podului șineva și-i slobozia ițele'n cap.

Az o fost duminecă, cum ie mine lună iera uncrop, vinla părinții fetii la ai fișorului și iera masă mare. La masă zuca paharele și lăutarii făsa „vivate“.

Ș'acu petrec; vara se strinze tineretu la un copas și fașe zocuri la umbră. Zoacă or rusește ori altu, cum îi plașe fișorului.

Popești (Tulești) — Ion Mureș 89

XXI

CONVORBIRE ÎNTRE UN RĂZEȘ, UN CLĂCAȘ ȘI UN ȚIGAN LINGURAR

Răzeșul. — Buna ziua, Domnu Ghiorghi!

Clăcașul. — Mulțănesc duñitali, Domle Duñitri!

R. — Da, și lucrezi acolo?

C. — Iaca, m'am apucat să'ntund o balercă de zin. Am și io o lecșoară de poamă'n zîie ș'am să m'apuc s'o culeg, că tăta nî-o zdroghit-o și nî-o calcat-o 'n chișioare niști ziti.

R. — D'apoî zîia netai nu-i ingrădită?

C. — Ba, chipurili i'ngrădită, da ari frati-ño ista trii giuncanî și sar ca vraghja pisti gard. Irî îi păza pî-o nîriști di alătura o șiorcobană di Țigan, și si vedi c'o adurñit șioara și haramurili o sărit în zîie și nî-o făcut-o chiseliță.

R. — N'a hi oare Țiganu ista carî-o vinit la mini azi?

C. — Poî io știu! Îm pari că l-o ferchezuit frati-ño asară ș'a hi fužit coșofana dracului.

R. — O vinit azdimineață la mini Țigănușu lui

Burghel și ni-o spus să-l prinesc să culeagă la ghiie. Ș'acum l-am lăsat să vii cu caru cu boi din urmă.

C. — Poî tocmai ielu-i. Da duñeta nu ti duși?

R. — Mă duc, să-nî ieū niști her pintru poloboasi.

C. — Lira... Iacă și io am mintuit șeru. Nu-i fași duñeta un ghini, șîind că ti duși cu caru, să-nî aduși și pintru mini v'o citeva chilogrami?

R. — Ba, ț-aduc, cum nu?

C. — Am la un poloboc trii șercuri cam slabi și li-aș primini, că știi ñeta, zînu cînd șerbi ari puteri și trebuie vas bun.

R. — Poî la mini, intr'un an, în timpu hiertului, n'o plesnit un poloboc?

Țiganul. — A ho! ho, ho! Bun ajuns.

Plopana — (comunicată de D. Constantin Coman, învățător).

BACĂU

B A C A Ū

I

Care are pământ de cultivat, de sămănătură de-azuns, trăiesc ghine; care nu, rău.

Școală avem strașnică'n Berbeșeni, școală făcută de stat în anteprize. La noi ie școală într'o casă.

Să'nvăța ș'atunș, mai 'nainte, da care vrea; care nu, nu'nvăța; nu iera silință. Acu dacă-l pune la ameandă-i silit omu să deie copchilu la școală.

Acu să bucură omu de școală, că iacă io nu știu și m'an rugat de mată să vez še-i aiș. Da așe-i mai ghine, să știie hiicare.

Săcuieni — Nihai Proca, 48.

II

Oaminii munșesc la boier și cu sinzeș de bani ziua la posăsiie, la care țin moșiile'n arindă. Dacă dă pământ omului, boieru-i dă primăvara o prăjină un frang, care-i mai slab cu șeptezeș de bani.

Care n'are pământ să duc de munșește pentru hrană.

Frati-ñeu o fos pește Dunăre, în Costantinopol. O păzit yite, o făcut še serviș o putut găsi, să trăiască. Să duc tineri care să poate dușe, care-s slaghi nu.

Săcuieni — Nihai Proca, 48.

III

Satu-i vîechî, aşé am apucat. Împrejur sint păduri a ştatului. Aû şi răzeşii cite-o leacă de tufiş, da pădure mare nu. Pădure de nufele, de făcut garduri, vra să zică. — De! oamini săraş!

Creştinătatea-i bisericoasă, avem biserică. Pe aiurea sint Unguri, da aû şi ieî a lor biserică. Ieî is catoliş, da nu-s oamini răi.

La noi ţin oaminiî post; la tirg nu prea ţin.

Lăsat săc a trebuit să lăsăm ierî — drept —, da an lăsat marţ, că ierî să chiamă c'o fos nercuri.

Acu s'o modelat lumea. Tinereaţa s'obraznişeşte, nu mai ţin la bătrineate. Acu fiete de-a răzeşilor is cu pălăriute.

Nu de mult, acu de vr'o ciţva ani s'o fudulit lumea aşă.

Să'nţeleze că n'ar trebui să hiie omu cu inimă bună cin vede că-i rău.

Priotu-i cuminte, din oamini de-a noştri din sat.

Săcuieî — Nihai Proca 48.

IV

Îo an vinit aiş, c'an cunpărat zeşe prăzini de loc, că am doi băieţ. Dac'or trăi, un să stea? Le-an luat de la un ghet Rumîn bătrîn. Iel nu are niş un sprizin. An dat o sută de lei, da să-l ţii şi pe iel şi să-l îngrop, cind a hi, să nu moară ca un doghitoc, să nu ştie niminî de capătu lui. Nu-i bătrîn, da-i slăbănog, o munsit pe la boierî, vai de capu lui! Ie om neţinut, nehrănit.

Săcuieî — Nihai Proca, 48.

V

La noi sint Unguri şi Rumini. Ungurii ştiu rumineşte. Aiştia de cindu-i pămintu sint aiş. În Călugăra mare

o fos și răzeș. Pe urmă s'o'ntors un boier și le-o luat păminturile, cînd iera domniia la Îlăș. Nu poș să știu șine iera domn, Sturza or șine, că iera 'nainté Cuzii.

Îel ne-o fos bun — Dumnezeu să-l ierte! ne-o scos din robiie, ne-o dat o leacă de pămînt. Și ne-o scos din ghiș, că iera ghiș p'atunș, ne băté cu arapnișile; greșei or nu greșei, avé gust să te bată, te băté.

Noi ieran clăcaș, munșam cu pont. Fășem zile de seșeră, la prașilă; de-acolé zile de maramet¹. Iera rău, da avém yite 'n tinpu așela, că nu popria dela lemne, dela pășune. Însuram un fișor, îndată-i da pămînt boieru, pintru cit munșă claca așeia.

Niș cin cu Cuza n'o dat la mulț pămînt. O zis că ba o fos coșerari, ba pădurari, prisăcari, și nu le-o dat. Îel, ghetu Cuza, o dat la toț, da boierii o făcut așeia. Pe iel il ferise toată lumé, că dela Cuza 'ncoase an trăit ghine; și az il ferisește lumé și să mulțamește.

Ș'aista domn ar hi făcut șeva, da n'o putut de rău boierilor, i-o fos frică să nu meargă pe urma Cuzii, că pe iel l-o nenoroșit, cred că boierii i-o făcut șe i-o făcut, de-o murit iel așé de grabă.

De iel să zisé multe. Unbla și mocănește — așé să vorghia —, lua cite-o ocă de yin în crișmă. Și oamini citeodată-l suduia, că nu știia că-i Cuza. Îel puné amandă — da nu-i băté — ca să'nțalagă că-i iel, c'o vorghit cu Cuza.

Doamna Marița (Letea) — Ion Bașu. 80.

VI

De-aisté yite ținem, ca ș'acu; ținem si oi. Io am avut stina mé. Atunș iera bucuros boieru să ai yite, să-i fas avant² pe moșii.

¹Pe de-asupra.

²Folos

Ș'acu le duc la munte șei din țara unguriască, da noi le-an ținut acasă, am avut locu nostru.

Așeia aū oi multe, unblă 'n toate părțile; pe la Călăraș, pe-acolo ierniază ieī.

La munte nu-ī fin și chică omātu dela Ziūa-crușiī ș'atunsă să slobod în vale la cinchī mai lărzi, unde-ī fin, unde-ī loc de iernat. Iei cu oi și cu cai să țin.

Acu nu. Odată treșé și pe la noi o samă, da o samă să dușe 'n zos.

Doamna Marița (Letea) — Ion Bașu, 80.

VII

Cu munca trăim. La noi sint și clăcaș și răzeș.

Sintem can șugubăț cu lipsile astea: yin puțin, poame de fiel, păpușoi tot așa. Altă ocupație n'avem; nu-ī fabrică nu-ī niñic. Aghia să fașe păpușoi, ovăz și o leacă griū. La noi să zișe griū, că pinea-ī șé coaptă.

Satu-ī viechi, de cin s'o delimitat pământu, de-atunșa ie.

Onești — Toma Bratu, 48.

VIII

Omu poartă căsulă, ițari, suman, cămașe de cinepă, ochinș; și-s înșinș cu chimir.

Fumeile unblă cu fuștă, cațaveică, papuș și cu casincă¹.

Sumanile să mai fac și'n casă; care n'are cunpără dela dughiană.

Pinza de cilț o fac în casă fumeile, ca să nu șadă așa de žaba.

Onești — Toma Bratu, 48.

¹Brohoadă.

IX

La noi ie cînp, da-s și prunduri, locuri chetroase, dacă sintem in scursuța apii. Ie apa Cașinului, vine dela Săritoare, de unde izvorăște ia 'ntii — așa să numește, că sare apa de sus. Da io n'an fost acolo, spun oamini bătrini.

D'acolo 'n sus nu să mai dușe pieștile.

Ieste'n apa șeia piește nic: morne, giriș și ștălcuș și scobăieș. Girița ie numa ca ața, puțin mai groasă; ca fusu, așa ie.

Să duc copchiii cu sașii și prind. Ie numa amăzala de copchii.

Onești — Toma Bratu, 48.

X

Poa să hîie pin la granița triizeș de kilometre, dela noi.

Transporturi de liemne nu fac oamini noștri, că-i de parte de pădure ș'avem yite mărunte: vaș și yiței.

Ie gară la noi, da aduc liemne numa șei de pe lingă pădure.

Onești — Toma Bratu, 48.

XI

Sin din tinpu cîn m'o prins cu fringhița.

Așe prindē atunș. Pi tilhar il dușe și-l spinzura, fășe moarte pintru moarte.

Atunș trăia grieu omu, că plăția unu pintru altu, că dacă n'avē iel, mă punē pi mine și la fum di șucălăi, ca să dau banii.

Nîie-m pare mai ghine az ca atunș.

Di še ? Că-m plătiesc datorila mé și n'am niînc cu niminî.

Așe am o leacă di yiîe, da-m plătiesc io și locu și yiîa.

Tescanî — Costache Bîere, 90.

XII

Știu cînd o vînit Rușîi, că io i-an dus în car la Țara unguriască. Vinîa și-i dușe omu din sat în sat și di-acolo îi dușe alții.

Îț da drumu, da numaî cu sufletu. Atuns si bătê cu Unguru, da o bătut Rusu.

Tot pî-aiș s'o 'ntors Rușîi cînd o vînit. Alfiel iera oamini buni.

Tescanî — Costache Bîere, 90.

XIII

La noi i bine, că aũ oaminiî cu še si hrăni, aũ fabriș — imprezur — de butoaie, de scinduri, de stravele¹; munșesc și cu ziũa și lunar, și cărușeri. Îe un pâlmaș trii șinzeș, trii și obzeș pe zi, după cum îi și omu mai voînic de lucru.

La noi îe bine. Dacă ar hi 'n tot locu ca la noi ! Numaî boîerescuri pin alte părț. Piste Siretu ista 'n zos trăiesc că iaũ bani pe boîerescuri, fac angazamenturi cu boîerii. La noi îe de laudat și'n curățaniie și'n toată fața. A așuns si dé palma cu prefectu ! N'aũ pămînturi bune de hrană, n'aũ locuri întinse, is slabe, locuri de munte. Da munșesc — cum an spus — la herăstraie de lemne, la fabriș de petroliu.

În tinpu prașiliî ș'a coasiî ș'a seșerii niș bărbat niș

¹ Traverse.

fomele nu-s acasă. Şed cu lunile 'ntrezi pin munt, că dacă ie cite trii, patru lei pe zi, še nevoie are si vile si munşască la praşilă c'un leu?

Ais la noi in partea mai de sus, nu numai la mine 'n sat şi'mprezur, vezi la ţaran covoare pe păreţ. Şi vezi vara haîne de cite-o sută de lei pe cite-o fată.

Şolont — Panaite Puşcălău, 50.

XIV

Uite de še s'o stricat: Iel dacă are 'n pungă mult ie 'npărat. S'o nărayit in fabriş de aistea. Sint cite obzeş de prošese la o zudecătoriile 'ntr'o zi. Si duc netoşii şi si 'nbată şi si bat. Dacă iese un gospodar bun niş nu iese 'ntre dinşii, că ştile că si bat, că-s tot beţ. Dacă are parale multe iel trebuie si befe, nu poate răbda. Lucruri de aistea fac, da numai netoşii.

Da devorţuri is multe. Uite din še căuză. Si iaū şi pe urmă plase pe altu ori pe alta şi si şeartă şi daū devorţ.

Şolont — Panaite Puşcălău, 50.

XV

Pădurile s'o pus in esplotare. Le ia şineva'n antrepiză şi pe urmă ia oamini de dă lemnele la vale.

La noi ie greu de dat de vale lemne. Niş n'ai crede cin te uiţ la pădure pe munte. Da ţaranu ţi-l aduşe cu şapine¹, fără si ai nevoie de nic. Si pun cite trii, patru pe-un brad şi'ntreg ţi-l aduşe de vale.

Şi ţarani mai gospodar i'a'n esplotare dila propetar pădure şi pe urmă pune oamini cu plată şi cişligă mult, zeş de mi de franzi.

Şolont — Panaite Puşcălău, 50.

¹Un instrument cu care se coboară copacii tăiaţi din munte.

XVI

La noi ie sat di clăcaș. Trăim cu munsile, cu boierescuri. Unii aū pămînt cite-o leacă, da unii n'aven di loc. Sintem mulț di n'avem. Trăiesc oaminiî năcăjiț, că-i loc di munte. Îeste și pădure, da-i a boierilor; mai aū și oaminiî cite-o leacă, da-i huzac, tihlăriș¹. Fag și stăjar ie numa la boieri.

Dî-așeia si calnă oaminiî, că n'aū cu se trăi. Tată-neū o fos zăselnic—cu zeșe prăjini—și are trii flșori; vine cite trii prăjini di om.

Bîhnășeni — Neculai Viieriu, 35.

XVII

An fost în răzbel. Îeran leat șeptezăs și sîns, ții minte.

An trecut Dunărea ș'an stat la Nicopol, pe urmă ne-an dus la Plevăna și la trîlzăs și una agust an făcut atac la răduta Grivița, cîn s'o șr loat. S'o făcut atacu pe ploaie și s'o loat răduta. Întii ne-o spus colonelu Fotiie: „haideț, băieț, la atac!“ An mers, ne-an dus ș'an făcut așe ș'o perit lume multă. Merzém pe brîns și ne aprochiām, și Turșii da focuri din rădute. Îera ghine de iei. Î-an scos de-acolo și s'o dus în alta și de-acolo nu i-am mai putut scoate pin spre ziua de Andrii. Atuns o ișit iei singuri, pe la nezu nopții, ș'o ișit cu atac pe Ruș spre Vidin, că s'o nimerit liniia rusască pe la gura Plevăniî. O tăiat Turșii trii liniî de Ruș, că ședé cum șed butușii'n pădure; că da și Rușii, da și Turșii.

De nu iera Rușii, de nu iera Plevăna împrezurată de Ruș și de Ruminî si dușé Turșii 'nainte. Pin la ziua o ținut Rușii și cîn s'o făcut ziua s'o văzut, ș'o dat imprezur

¹Pădure măruntă (tufișuri).

și o vinit și Ruminii. An fos și ieū acolo; și pe urmă s'o predat Turșii.

La trii atacuri an fost: la triizăs și una agust și apoi la loatu Plevăni.

Cin s'o predat Turșii, ședé armele cum șed crenzile 'n pădure; și carele cu ghiulele slobode și boii loat. Iera slaghi și i-o dat la păscut incolo Rușii. Iera așé, că Turșii încărcase ca să iasă la Vidin.

L'an văzut și pe Osman, iera un om mititeluț.

Îo an fos în răghimentu al paispreșlea dorobanț. Nu ne-o fos frică. Dacă iești acolo se ai să mai faș?

M'o păzit Dumnezeu, n'an pățit niñic, c'am agiuns și la chept. Da numa m'o iulzerat puțin la chișor.

Bihnașeni — Alixandru Niță, 53.

XVIII

La noi ie sat clăcășesc. Acu stăm mai bine, că s'o făcut o leacă de pine anu ista. Ie loc de arat, da-i mai mult ripit¹, ñic nu se fașe pe iel.

Sintem cu pămînt din loturi. Pe șaptezeș și șapte an tras sorț și pe șaptezeș și nouo ñ-o dat pămînt.

Racova de sus — Neculaî Anton, 54.

XIX

Noi an fos la călăriie, an păzit așé can mărzinile An fos la culoana de moniție. Cin soldatu gâté cartușile viné la noi la culoană ca să-ș ieie gloanță.

V'o triizeș de ai trebuie să hile d'atunș. Nu ieram insurat, ieran can de douăzeș și patru de ai.

La ifanteriie o fos can cu groază, cu frică. Noi cu prăvăliia stan can la dos, că dacă ne vidé, ne usidé.

¹ Cu ripi, cu pîetre.

Pe-un căchitan i-o rupt chişoru şi s'o suit pe cal ş'o ziş: „băieţ! să nu vă suiţ călări că vă pune zilele aiş; mărzeţ în dosu cailor şi-i luaţ de căpăstru.' Mai bine să uşidă un cal decit pe voi!“

O dat Dumnezeu ş'an scăpat din atac dela Griviţa. Pe urmă s'o'nsetat focurile şi ne-an rătras pe dealu Coi-lopşii', dela Griviţa.

De-acolo nu ne-aū mai băgat în foc, da o perit multă lume'n atacu aśela. Ş'aŃ vinit apoi acasă pe la Nicopol, de-acolea an vinit la Turnu-Măgurele. De-acolea an vinit la Bacău.

Cin cu răzbelu, la pomplieri an fost intii şi ne-o premutat la antileriile, la bateria a patra.

An fos şi la tun, da ne-o premutat la culoană, la moniţile, că de-acolo m'an şi liberat.

Racova de sus — NeculaŃ Antón, 54.

¹Probabil Koilovtzi, sat în Bulgaria, districtul Sviştov.

NEAMȚU

NEAMTU

I

Îo sint dăla Roznov; chip m'a crescut un, Rumin dă suflet, și dacă n'am avut zapis ca dă fișor m'a dat afară dîn pământ unu Cantemir. Am fost însurat și am dat piste o dihanție dă fimee, ra; amu, m'am dus la Șilioara, ia s'a dus la locu iăi. P'ormă m'am dus acolo să văd n'oi puté răuși cu ia, să fac iar gospodărie; fimeia ra m'o făcut di am vinit iar înapoi și staū di treidzeș dă ani aiși.

Stăpînu moșii o fost un boier și boieru o avut un băiet. Pi așala l-o dat la 'nvățătură pin alte străinătăț, să nu învețe răutăți ca pi la noi. Dă une și pină une o intrat în armată — și tată-so o fost colonel — și dacă o fost în armată, iacă lui l-o fost timpu ca să să'nsoare și o găsit acolo o copilă foarte bună, fără părinț, numa mamă o avut. Trimete iăl răspuns la tată-so să yiie pină acolo. Dacă s'o dus acolo, mama copiliî l-o făcut masă și s'o luat dă vorbă cucoana șeaia cu iăl: „să-m dai mîiie pi copilu dumitale ca zînere, că și iău am numa o copilă“. Iăl o dzis așé: „ți l-aș da, da numa pi ista-l am; cui rămin averile mele? Nu-i mai ghini să rămînă la copilu mîeū? Da oi vidé io și-oi fașé“.

O dzis lu fișoru-so: „dragu tatiî, dacă n'ai asculta, iacă să nu te mai răspunzi cu mine.“ I s'a stricat inima băietului — că iăra tari inimos; nu multă zăbava o fost,

c'a hi fost două, trei luni, și s'o atacat băietu dă scirbă ș'o murit. Vorba șeala: dă dragosti dzași și mori.

Roznov — Ghîforghi Rusu, 71.

II

Cuza tari o mai fost dulce și bun, cum n'o mai fost pi lumea asta. Pi-atuns iăra oca la gură strimptă și la fund largă — cum îi bărdaca ori subăru. Făcuse stămboală¹ răgulată drierpt, di douăspridzâși ocă driaptă; i-o făcut lanț ș'o pus-o într'o odăiță, în mijlocu tîrgului. Șeala iăra ca să nu înșale Jidanii — că Jidani-i ca lupu dă lacom: vinde tăti bunătățile, carne, zahar. Di și n'ar avé drierpt să vindă Moldovanu?

Di șeala o trimăs hîrțile pi la București ca să deie Jidanii afară, să-i ducă la țara lor, la America. Da i-o putut?! O trimăs bani, că iăi sint intrupați, dă nu i-o putut da. Că sică amu o dat foc la păpșoi, o făcut pozne di șele mai mari. Amu șei șe o atiharit sint la arest, hiincă o făcut atite șotil, o dat foc la pini, la dughene; o scos catifele dîn dughene și li-o aruncat la drum.

Amu să las pi Jidani și să spun dă Cuza.

Cuza s'o dus singur să vadă și ghine să fași'n țară.

O plecat îmbracat ca un saldat, cu șlapcă, saghie, dă nu-l cunoște. Iacă un popă merza la tîrg în căruță.

Cuza iăra calare și-i dzisi: „Părinti, ia-mă o lecuță în căruță; amu mă dor chișoarele, că stau tot în scări. Iacă plătesc“ — și vru să scoată dîn bozunar.

S'o dat gios și s'o suit în căruță; calu l-o legat la spate.

Pi drum l-o 'ntrebat:

— Ha! părinti, cum vă mai lăudaț cu Domnu aista Cuza?

¹Dimerlie din doage.

— I, că tari-i șarlatan — dzisi popa.

— Cum săracu, di ši?!
 Da popa avé nacaz hiincă Cuza nu-i lăsa să facă tăti

intorsurile lor. Amu ajunzi cu popa la tîrg. Cuza merze la un bărghier.

— Haî, părinti, să luăm un zin.

Da popa dzisi:

— Aişi îi bărghierile, nu-i crişmă.

— Ş'apoî? Trimăt io s'aducă o ocă di zin.

Numa o vorghit cu bărghieru: „s'ascuţi ghine brişiu că am să rad pi popa“. S'o 'ntors în dughiană, ş-o dat gîos hainele di saldat: „Iacă Cuza, io sînt Alexandru Ioan Cuza; altu nu mai ie.“ Şi l-o ras pi popa frumuşel şi i-o luat daru.

Altădată, Cuza să duşe la Mănăstirea Niamţ, într'o sară, ca saldat cu saghie. Acolo s'o rugat dă sluga călugărului al mai mare: „mă rog Dumniavoastră să mă lasaţ să dorm aişi, că sînt nevoiеш; batir într'o bucătărie cît dă ră. Pomană aţ avé, că doar di aseaia iăste mănăstire, să primască pi nevoiеш“. S'o dus sluga înapoi la călugăru şeala şi i-o spus. Amu l-o chîamat gîos în băcătărie şi s'o culcat pi un ţuhal¹ rău di tot.

— Du-ti la stăpinu-tău să-mî vindă o ocă dă lapte, că sînt trudit.

— I scump tare, o dzis sluga, şaldzăşi di bani.

— Aşé,-ţ dau.

Numa 'ndată o băgatu mina în bozunar şi o plătit. În noaptea şeala iăl n'o durmîit, o scris o scrisoare şi dimineaţa o ieşit di s'o dus la Niamţ şi acolo o lîchit scrisoarea în mijlocu tîrgului dă un butuc. O trecut pi-acolo din şei şe stiû seti carte şi o şetit: „Alexandru Ioan Cuza o durmîit în cutare bucătărie pi un ţuhal plin dă glod, la mănăstirea Niamţ“. Tăt în scrisoare iăra porunca să meargă la Niamţu mai-mariî tîrgului, că iăl îi acolo. S'o adu-

¹Sac, pinză ordinară de aşternut pe jos.

nat toț și Cuza o dzis călugărului: „Io am durmîit ca porșii
și tu dormîi în palat. Di și-s mănăstiri, dacă nu ajută pi
fimeile vădane, pi amăriț și prăpădiț“?

Și li-o luat tăti moșiile.

Roznov — Ghîorghi Rusu, 71.

III

Codrule frunză supțire,
Lasă-mă să intru 'n tine,
Nu fac niși-o stricășune;
Niși-o creangă n'oi șunti,
Oî lua numa un ot dă brad
Să pui coadă la baltag,
Niși mai lungă, niși mai scurtă,
Numa cit incape 'n glugă.
Ș'am să ieū un comanac,
Verde ca frunza di fag;
Trii chistoale și trii flinte
Dăla părinți juruite
Ca să poși treșe pin munte.

Roznov — Ghîorghi Rusu, 71.

IV

Muntele aista din fața îi dziși Chițrișica; îi dziși așé
hiincă în vale îi orașu mare Chiatra. Dă di mult o fost
răzbeluri. Care o fost în armată și o avut putere și o pu-
tut răuși în slujba lor s'o dus la război. O fost Niemții
dă toamna ș'o ședzut pină 'n postu el mare; o făcut vietre
piste o sută. Niemții, sărașii, nu știa și-I Moldovanca, pină
cind s'o 'nvățat, apoi merzé. După sé s'o 'nvățat, fimeile
răle umbla după Niemți și cind s'o dus plinzia iale după
iaî. Vedz că iăra oamini tineri, voiniși și frumoși. Pria

li plăse țara și Mihaî Sturdza indat'o trimăs să să ridise Niemții din Chiatra, une avé iăi gust și plășere să hite stăpîni. Ș'o plecat.

Pi lîngă Chiatra mai sint sate. La Cut, acolo o fost un igumân, care o șăzt la șăidzășî dă anî. Amu iăste un priot care slujește ghine la șiasă sute dă lăcuiorî. Dumbrava-Roșe îi dziși așé hiincă îi pi un dîmb și cînd răsare soarele dumbrava să vedî roșe, din vale. La Bahna o fost niști piriuți și curzé; la gîrlă să giuca niști băleț și o dat într'o ștfoală¹ și i-o stîrnit nume Bahna.

Dochîa îi sat mare și amu s'o făcut așé cit ar hi orașu Chiétrîi — dacă n'a hi două miî di oaminî. S'o adunat Ungurî, mazilî, răzeși din vechime, oaminî dă strinsurâ di pis'tot locu. Pămîntu îi dulșe și bun, că-î numa ca o masă. Cari o vinit la stăpinire să șarâ pămînt i-o dzis: „du-ti la Dochîa“; și s'o făcut așé sat vrăjmaș².

Pi la marzinea orașului curzi Bistrița. Pi plută tari-i cu intimplări răle, cînd sint apile mari cu puhoaie. Să fașe plută bună dă lemne, saū dulachî, saū scîndurî, saū tabanî³ și apoi d'acolea pleacă pi riū în gîos. Sint podurî, sint iazurî; dacă-î omu mișel și să lovește di șelea, să prăpădește. Cînd îi apa potriyitâ, merze ghine. Da-s mai mult puhoaie 'n lumea aîasta dă răutate, dăcit vrieme bună. Dacă omu suduie pi Dumnedzău, di șeia să prăpădește mișelu cu plută cu tot.

Dochîa — Moș Albu, 64.

V

N'ai vădzut pi maică-mé?
Ba am văz't-o 'n București

¹Vultoare.

²Mare, întins.

³Lemne groase, dar ceva mai scurte.

Curățind mere domnești,
 Și mi-a scris o hirtioară
 Pin la mindrulița 'n țară
 Să yile la primăvară,
 Iar pă unī-o hi să yile
 Calea trandahir să-ī hiie.

Dochīa — Moș Albu, 64.

VI

Un tînăr odati s'o'nsurat ș'o luat o fati tare har-nici, cumintse și gospodzini. Dži citse orī si punē la masi, insurățelului nostru nu-i mai plăsa mîncarea, oricit dži buni i-ar hi făcut-o.

Az așa, mine așa, pāni cînd fumeia băgi dži sami ci barbatu ei fașe fețe cînd si scoali džila masi.

Într'o zi fumeia-l întreabi:

— Da și ai barbatse, nu-ț plașe mîncarea care ȝ-o fac eū?

— Nu, fumeie... Niși o mîncare n'o poț nimeri ca džī-așele care-nī fāșa mama mé acasi.

Fumeia si lui pi gînduri.

Într'o zi ia nu pré șădzé pi lingi foc și scăpi mîncarea afumatī.

Cînd yine barbat-su și si pune la masi o 'ntreabi:

— Fumeie, o vinit mama pi iși azi?

— Nu, și-i?

— Asta-i mîncare dži șele care-nī fāșe mama și care-nī plașe nīie

Fumeia răspundze: „ghine, barbatse, džī-acu oi ȝti si-ȝ fac numaī mîncări dž'eștea“.

Ruzinoasa — Vasile Șt. Moisa, 50.

SUCEAVA

SUCEAVA¹

I

Și pi la noi si ari ca și pi-aiurlia și plugarii au cu ii tirș², bghiși, pchistol, fluir, urs, babi, moșniag, capri, jidan³ și alti budihali uriti, meniti ca si spării pi seli copchili și nevjesti dim sat. Dupi și-o găti di-arat si eū și si string cu tății 'ntr'o casi dim sat, nămfiit di cu vrîemi di băietanii și măi din ūamini; uniș-aduc dzicalaș⁴ și băuturi. Si string pi urmi ca la prepenații⁵: barbaț, fumei, fieti și ori sini vré și ari plăseri.

Seli fieti harnisi aduc mincări ca așelia, gata di-acasi, colași, plăsinti, puī fript; las ci la noi di-om timp di vrîemi nu si măi aduși-așé, da in si ti fași pisti hraniți di șela parti 'm Cordun... ș'apu si viedz pitrecani și mincări, di si ai dzăsi pintiși, nu unu.

Tot amu mamili-ș aduc copchilili cari n'o măi ieșit in sat di loc, și la gîoc mîi-o așadzi lingi fata șei măi harnici și măi di gospodari din sat și i-o arati s'o aivi ori și cin di pildi.

Da vidieț mînevăastri, amu di-o buca di vrîemi s'o 'nșeputu-si a si strica lumia și pi la noi, batir ci stăm in criili munților: ies la gîoc tăti poșodicurili nintrebat di

¹Toate textele din acest județ sînt reproduse după cele publicate de D. I. Teodorescu in *Șezătoarea* II, III, IV și culese din Cotirgaș.

²Brad împodobit.

³Diferite păpuși din Vicleim.

⁴Lăutari.

⁵Circiumă.

nimi și așé, nitam-nisam, făr dī-om pchic di rușni macar. Nu-ī cum iera pi vremea cīa neniī moșii nostri iera tiniri ca noi. Însepi-a și și pi la noi l'icāloșii și mnișālī ca la tīrg. Dūamni, și numa și nī-om trīezi 'ntr'o buni dimințați c'o prăpădieniīa lu Dimnădzăū, di nu ti-ī ști tu și ti fași. Ai si šiī 'bucuros si šiī primniit și'm găuadza¹ șārpilui, si ti-amnistui, da și dī-acolū-aī si šiī scos cu țupșa.

Și cum dzic, dupi si si string, apu si eū și s'aleg doi-triī flăcăi măi dim ūaminī, măi cu trīesiri dim sat; si pun la capu mīesii și string di pi la fișticari ūom citi-om lucru: o verigi, o mārzé, iei... om șirag di mārzéi, iei... o pără bortiti, și orīsi lucru insamnat, anumi adus, și si pun tāti la om loc intr'om vas cu api. Amu-ī înseputu Verzelului.

Dupī și-o găti di pus lucrurli, om flăcăū ie dūaūi lingurī orī dūaūi verzéi dila stativi și dzīsi:

— Și sunī, și rāsuni?

Altu rāspundi:

— Lunsīli cu giunsīli,

Vāili cu ūoili,

Zmīnidzili² cu caprili,

Verzélu cu fietili.

Amu dzīsi to šel dintiī:

— Da pim vadurī šini trīesi?"

— Trīesi Toma šel bogat,

Cu šinși bghiși-l bat.

Suni din ineli,

Bati din verzéi,

Arodiīa Dūamni.

Și šel dintiī scūati-om lucru pus in vas și dzīsi c'o scos pi Sfeti Vasili — pi iel il scūati 'ntiī, ci cu iel si'nsepi anu. Tāti lumia sti ș'aștiapti si-ī iasi norocu și sorosiīrea. A cui o fost lucru scos, dī-așela-ī feriși, ci-ī ca și Sfeti

¹Gaura.

²Pădure care a ars și a crescut iarăși.

Vasili. Si scûati pi urmî Bobotîadza, Sfeti Ioan şi pi rind tăţ sfinţii şi sinştiîi Părinţ, dzicîndu-si la flicari sfînt: „şi sunî, şi răsuni...”

Dupi şî-o găti di scos tăţ sfinţii şeli dũaûtspreşi praznici împărăteşti şi tăti sărbătorili cîti-s într'on an, înşep a si scûati: casa, masa, plugu, cûasa... şi tăti bichisurli omului din casî şi di pî-afari: ştiadza, pchiûa, mûara, bă-tocu, ilău, barosu, foiî... tîrla oilor, coşărlu, strunga, stîna, trimbghiţa, comarnicu, spătărlî, budăca, galiata, virtieju, tăujărlu, culişărlu, hirzobu, străcătoaria, fidilîşu, zgîrfaşu, şiaunu, brighideu..., mî rog tăti lucrurili cîti trebi omului orîcin şi la orî şi şî.

Pi urmî 'nşep cu păsîrî, întîl şeli dumîesnişi şi pi urmî cu şeli dim tîrş¹: găina, raţa, gînsca, pichîrla, găinuşa, ulîu, hultanu, îerunca, cîrstîelu, vrabghiîa, mînerla, şûarea, buha, huhuriedzu, pupîdza, bou di baltî... tăti şelia, dî-a-şîru-păru pin şi dihăniili.

Amu la mulţ li si pun porecli cum li-o fost norocu, pi cari l-o scos o dihanii urîti orî şini şi si dihanii rămîni cît a şi lumîa. Numa la sărbători si dîzişi: „şi sunî, şi răsuni...”, la alti şelia nu.

Dupl si s'o firşit Verzelu si pun pi băuti şi pi giu-cati si măi triaci din năduhurli şi nacazurli omului şi si duşi. — Amu fiicari-ş aduşî-amînti di vorba şela: „şeli buni si s'aduni, şeli răli si si spieli.” Băietanii si 'nsoţasc şi aû adusi din buni vrîemi şinsti. Îl şerb cu mîneri, cu cafe şi cu chiperî şi si to beî şi si cînt:

Holircuţi ş'o rachii
Cum ar bé badîa si şii,
Holircuţi cu chiperî,
N'am băut dî-alaltîerî.
D'apu înci cu dzahar,
N'am băut puîci dî-om an.

¹Pădure.

Si beî si ti 'nvesăleşti,
 Inimănuara si-ț tomnești,
 Sinzili si-ț priminești.
 Si beî amu ca si-ț sii
 Și pi-on an întreg si-ț ții.

Tot amu flăcăii-ș duc di mîni la capu mîesii pi draga
 inimănoarii lor ș'o șinstesc dimpreuni cu părinții ii ori w'o
 rudenii, di-î cu ié.

Pi la cîntători si duc fișticari pi la casa cui-a ari. Si
 ti fași numa di-o parti și ș'audz:

Bat'o crușa băuturi,
 Ci mîi-o lega limba'm guri,
 Cum o beû mi 'nvesăleşti,
 Limba'm guri si 'ncilșești.
 Și 'nșepi a vorbghi turșești.

Îa di ieștia, cîntîși cole bătrinești ș'așadzăti, da nu
 niști nimănicuri di ies[ti] și ies amu cu „hamori” și citi și
 măi citi, di ni fac bghietili copchili si-ș sai dim minț dupi
 sii gulerat și pintinaț. Ș'apu... marțafoii-ș fac chefu și ieli
 to pi noi șoricarii ni nimeresc.

II

S'o poali di codru verdi
 Gré turmi di oi si vedi.
 Da la eli šini ședi?
 On frati c'o sori ședi.
 Pi-on munti pase oili,
 Pi unu adăpi-li,
 Pi unu tundu-li,
 Și pi unu mulgu-li.
 — Frati, frati, frățioari,
 Sui-ti cole'n bitcuți!
 Și-m tai, frati. o vărguți.

¹⁰ înălțime pe coastele muntelui.

Mulzi una, mulzi doaui,
Dă-li drumu citi noaui;
Mulzi una, mulzi trii,
Dă-li drumu mîii di mîii,
Ci ni vinî-on nor di ploai.
— Sori, sori, sorioari,
Bghini vedzi, da rău cunoști,
C'asela nu-i nor di ploai,
C'asela-i leu cu zmau,
Vin la tini si ti iei.
Da pini capu'n sus mîi-a sta,
Ieu pi tini nu ti-oî da;
Li-oî da lei cu cumpina,
Galbini cu galeata,
Ci n'am cin di-ai numara,
Da di nu s'or impaca
Li-oî da mîii di mîioarei
Citi di-on ochi ochiseli,
Li-oî da mîii di mindzaruți
Gulerati pi la guși,
Li-oî da suti di berbeși
Cu coarnili prepelesi!¹
Niși vorba nu s'o'mplinit,
Leu cu zmau o sosit:
— Bună dziua, mîi cumnati.
— Da di pi si-m ești cumnat?
Ci n'am frații di'nsurat,
Niși surori di măritat.
— Noi ninica n'om lua,
Numa drept pi soru-ta.
— Pi soru-mea nu v'oî da
Pin si capu'n sus mîi-a sta.
Singurel, făr di datorii
Am cu si di-a v'o plăti.
— Să ni dai tu lumea ta,

¹Drepte, țepoase.

Noi nimnica n'om lua
 Numa drept pi soru-ta.
 — Frati, frati, frăţioari,
 Tai-o ziţi din cosiţi
 Şi-ţi fă aţi la trimbghiţi¹.
 Mnetă cin îi trimbghiţa,
 Oili s'or înturna,
 Văili s'or tulbura.
 Tai-o ziţă din şeafi
 Şi-ţi fă bairi la galeati,
 Aţişoari la saţati,
 Cu é cin îi saţeta,
 Munţii s'or cutremura,
 Si vadi şi mămuţa,
 Ci ieū nu-s cu Dumneta.
 Di-a sta păru gălbior,
 Si ştii ci mni-i bghinişor;
 Di-i vidé ci s'o negrit,
 Si ştii, frati, c'am murit.

III

Frundzi verdi di pasat,
 În poarti la Țaligrad
 Un voinic înţînţilat
 Si sfadé cu maici-sa,
 Si-i dei pi soru-sa.
 — Măi voinişi 'nţînţilati,
 Uni'n lumi si măi poati
 Si si lei sor cu frati,
 Si faci'n lumi pacati?
 El din gur'aşe o dzis:
 — Sori, sori sorioari,

¹Buciumului ciobănesc pe aici i se zice «trimbîţă».

Țipi naframa'n chilii,
Haï cu mini'n cununii.
— Îeû naframa oi țipa,
Daci mîi-i aduși-așa:

Sfînta luni,
Nuni buni;
Sfîntu soari,
Socru mari;
Lușefirîi vătăjăi,
Stelili drușcuțîi.

El afari c'o eșit
Și din gur'o fișciit,
Tăti-așelea c'o vinit
Ș'apu'n casî c'o intrat:
Și din gur' o cuvîntat:
— Sori, sori sorioari,
Țipi naframa'n chilii,
Haï cu mini'n cununii.
— Îeû naframa oi țipa
Daci mîi-i măi fași-așa;
Pod di-arzînt
Pi su pămînt,
Pod di-arami
Pisti vami.

El afari c'o eșit
Și din bghiși cin o pocnit,
Tăti-așelea s'o făcut.
Ș'apu'n casî c'o intrat
Și din gur'o cuvîntat:
— Sori, sori, sorioari,
Țipi naframa'n chilii,
Haï cu mini'n cununii.
Ê naframa o țipat,
Lacrimi ca bob o varsat,
La cununii-o plecat.

Cin in biseric'o 'ntrat, ,
 Sfinții tăț o lacramat,
 Icoanili o pchicat,
 Lumănărili s'o stîns,
 Maica Domnului o plîns.
 Da icoana Preșistii
 Din fundu bisărișii:
 — Noi pi cîți am cununat
 Icoanili n'o pchicat;
 Lumănări ci nu s'o stîns,
 Maica Preșista n'o plîns.“
 Ii amîndoi c'o audzit,
 Afari ci mîi-o eșit,
 Ș'amîndoi c'o 'nnebunit.
 Frații lor cin o vădzut,
 Dupi dinșii o eșit,
 Da fratili șel mai mari
 O scos pușca dintri armi;
 Fratili șel mîijloșii,
 O scos pchistolu di su briu;
 Da fratili șel mai mîic:
 — Ia stați frați,
 Mai stați,
 Nu dați,
 Ci îi amîndoi o fost dați.

IV

Frundzi verdi dî-alunici,
 Di doru lu Ionici,
 Răsădiî o florișici
 În coșeriu oilor.
 Buruiăna o cuprins,
 Ieu n'o poși plîzi di plîns.

Îeû cîn mi duc s'o plîzesc,
Lacrimînilî mi orbgheşc;
Nişt cû-atîta nu mîni-î'n samî,
Ci li-oî şterzi c'o naframî,
Di mari-s ca bobu
Şi di şerbinî ca focu.
Mîni-măi mînilî di obraz,
Ci rămîne fript şi ars.

V

Frundzi, verdi di măr dulşi,
Cuc mindru cîntî di cruşi;
Scoalî, badi, di ti-î duşi,
C'aud pî-afarî vorbghin
Şi di noi di rău dzicin.
— Da tot frundzi sâlşioari
Tu pulcuţi Mărioari
Las si cîntî-a două oari
Ş'apu vinî di mî scoali.
— Audzi cînt'a două oari:
Măi bădiţi, di ti scoali,
C'aud pî-afarî vorbghin
Şi di noi di rău dzicin.
Cîn si 'ntilnesc doi cu doi
Nu grăiesc di-a lor nevoi,
Şi li-î vorba to di noi.
Du-ti, badi, şi iar vinî,
Tot îl găsi oca plîni.
Amu mîni-î barbatû-acasi,
C'ar şi oca plîni rasi.

VI

Frundzi verdi iarbi niagri,
Coalăa 'n vale pin dumbravi
Paști-o păsăruici iarbi.
Treși doru și mîi-o 'ntreabi
Di și-i tinîri și slabi.
— Tași, doruli, ci ț-oî spuni
Citi-am pătimit în lumi:
Am fost crudi ca iarba
Și m'o dobîndit scirba.
Ș'am fost iuti la iubit
Și 'nțaleapti la cuvînt
Ș'am pitrecut cu urî
Și di asta am slăbghit.

VII

Frundzișoara mășișeș,
Lungu-i drumu 'n glos la Eș.
Daa... el... lungu-i și bătut,
Nu-i bătut di car cu boi,
Niși di șobanași cu oi,
Și-i bătut di ochii mnei;
To mi uîț amu ș'apoî
Si ti vād viin la noi,
To mă uîț amu și iari
Si ti vād pi prisp' afari.

VIII

Frundzi verdi iarbi neagri,
Trandașir crescut în iarbi.

Dragu mîi-i omu di treabi
Ci i-i cuvintu di grabi;
Dragu mîi-i omu blajin,
I-i cuvintu cu stăpin.

IX

Florişici floari-albastri,
Tăti lumea-i cu nevasti,
Numa ieū ca cucu'n coasti;
Tăti lumea-i cu soţii,
Numa ieū ca cucu'n yii;
Tăti lumea-i cu drăguţi,
Numa ieū ca cucu'n frundzi.
Frundzuliţa odolean,
Tăti lumea-i dintr'on neam,
Numa ieū pi nimi n'am;
Tăţi cu fraţi şi cu surorî,
Numa ieū pchicat din nori;
Tăţi cu fraţi, cu suroreli,
Numa ieū pchicat din steli;
Tăţi cu tatî şi cu mami,
Numa ieū staū si-m fac sami.

X

Frundzi verdi sălşioari,
Tu leliţi lelişoari,
Tu la tîrg şi ieū la ţari;
Tu la tîrg dupi lubit,
Ieū la ţari la prăşit,
Ş'amîndoi ne-am potriţit:
Tu n'ai tatî, ieū n'am mami
Ş'amîndoi sintem di-o sami;

Îeû cu dor și tu cu jeli
 Ș'amîndoi cu inimî reli;
 Tu streinî, îeû strein
 Ș'amîndoi sintem di chin.

XI

Frundzi verdi di-alunuți,
 Coalea'n vali pi luncuți
 Cîntî cucu ș'o mîerluți.
 Cîntî cucu și niși pré,
 Dar mîerluța saleaca
 Îț răpuni inima.
 Cîntî cucu, mîerla dziși,
 Inimînoara di ț-o frînzi;
 Cîntî cucu și mîerluța,
 Îeû mîî-aștept pi llenuța!

XII

DI POTCÎ

Ma luăi pi cali,
 Pi carari;
 Cîn o fost la miadzî carari,
 M'an tilnit cu noaûidzași și noaûi di potsoi,
 Cu noaûidzași și noaûi di potsî,
 Noaûidzași și noaûi di ghiotorî,
 Noaûidzași și noaûi di ghiotorîți,
 Noaûidzași și noaûi di diochitorî,
 Noaûidzași și noaûi di diochitoari,
 Noaûidzași și noaûi di rihnitorî,
 Noaûidzași și noaûi di rihnitoari,
 Noaûidzași și noaûi strigoî,

Noaûidzaşi şi noaûi strigoaşi,
Noaûidzaşi şi noaûi moroi,
Noaûidzaşi şi noaûi moroaşi,
Noaûidzaşi şi noaûi şumoi,
Noaûidzaşi şi noaûi şumoaşi,
Noaûidzaşi şi noaûi sazetatori,
Noaûidzaşi şi noaûi sazetatoari,
Tăti cu cîti noaûi săpi,
Noaûi hirleţi,
Noaûi cuţiţi
Brişi ascuţiţi.

— Uni meret, un va duşeti?

— Ni duşem la [cutari]

Capu si i-l taem,

Carnia si i-o mîncăm,

Sinzili si i-l bem,

Şas di moarti si-i lasăm.

— Nu va duşit la [cutari]

Duşeti-va 'm maria,

C'acolu-s peşti albghi,

Capu li-l taet,

Carnia li-o mîncat,

Sinzili li-l bet,

Şas di moarti li lasat;

Şi va duşet pîsti Vineţii,

C'acolu v'aştiapti

Cu mesi 'ntinsi,

Cu faclii aprinsi.

Acolu si va topchit,

Acolu si va izariţ,

Acolu si pcheriţ,

Si raspcheriţ:

Din moalili capului,

Din faţa obrazului,

Din zgircu nasului,

Din tătă masaluțili,
 Din tătă osuțili,
 Din guriți,
 Din masaluți,
 Din ochi,
 Din urechăuți,
 Din rărunchi
 Și din plomîni
 Și din tătă 'nchiiturelili;
 Să pchei,
 Si raspchei
 Ca roûa di soari.
 Ca spuma di mari,
 Ptfuî!
 Iar [cutari] si sai,
 Si rasai
 Bun sanatos,
 Gras și frumos,
 Ca Domnu Hristos,
 Ca Dumneadzău și l-o lasat,
 Ca mă-sa și lo fatat,
 Ca soarili din sanin,
 Amin!

Ia așe si discintă: si aduși o liaci di api ninseputi
 într'o ulsici; trazi apu trii carbuni cu virvu cuțitului, îi
 lei cu mina și-i puî în ulsê și-i stînzî și dzîși la sei dintii:
 „aista-i di potci“, la al doilîa: „aista-i di diochi“, la al
 trillia: „aista-i di mînerari, di cîscari, di strîgari“.

Pi urmî lei om cuțit și to tai crusiș și discinț cum
 ti-am învațat. Si discinti și far di carbuni stînș ori și'n us-
 turoi. Din apa ori din mujdeiu facut și discintat să bé di
 trii ori și si spali bolnavu pi frunti, la inimi și pisti tăt
 trupu. Si măi ramini tornî la țîțina ușii și rastornî vasu
 cu gura'n gîos, daci-i noaptea; iar daci-i dziûa, tornî pi-om
 doghitoc di țî-i d'amini; iar di nu, tornî pi-om par și ras-
 tornî vasu cu gura'n gîos și-l leș în virvu parului.

XIII

DI NEJÎT

Si discintî măi ales cu bochloî¹ orî şi cu alt-şeva pim
pregîuru urechiî, dzicin:

Fuî, nejîti,
Pricăjîti,
Ci ti-agîunzi ursu mari
Din pădurîa mari,
Cu gura cascatî,
Cu sula-ascuţati;
Cum ti-agîunzi,
Cum ti'mpunzi.

XIV

DI MĂRIN²

Si ié săminţi di cînipi şi putrigai di răchiti roşi. Cu
putrigai si afumî; iar săminţa si fasi lapti di săminţi şi
si discintî 'm el şi si dă calului si bei: „s'o dus tăî craî,
tăî împaraîi la bălăi s'o audzit şi Marî dim pîtişi, şi
s'o dus şi el uni cucoş nu cînti, gomot di om nu s'audi;
s'o dus dim fruntî, dim urechî, dim inimi“.

XV

DI RIHNÎ³

Duminici dimineaţa, pi inima goali, aduşi dila pirău
orî dila o fintînî orî dila on şiput o ulsé di api ş'o puî
su icoani.

¹Nişte flori galbene care se culeg la Ziua-Crucii.

²O boală la cai, umflătură la pîntece.

³De deochi şi de spurcat.

Lună dimineța torni pisti ie o ulsici di api din cofi, di sei ramasi di duminici sara, si mai adusi, to luni, o alti ulse di api proaspiti. Marți iari mai torni pisti ie o ulsici di sei din cofi si pi la cîntatori ti dusi la pirău c'o coșiti, ei api ș'apu nu ti 'ntorsi to pi uni ai vinit, si pi di alti parti si nîsi nu vorbghești cu nîmi cit țini discinticu nu trebui si bleștești-on cuvint, c'apu nu-i di leac; vii acasi, torni apa intr'on sorb¹, o amestisi cu sei strinsi dim buni vremi di duminici si di luni, apu to dim buni vremi si ai om foc bun di fag—si sii facut jar bun cin ii vini dila pirău. Pi urmiiei cu virvu cuțitului di trii ori citi noaui carbuni si to fași moșiluți; chitești așe ci si sii citi di trii ori noaui carbuni in moșiluți si fași noaui moșiluți di-aestia. Stinzi pi urmi pi fișticari grămăzoari si la tati grămăzoara cin o stinzi dziși:

„Nu sting carbunii eștia in api, da-i sting in rihni și'n potci, in diochi și'n strigari, in mîirari și'n cascari; cum s'o potolit carbunii'm api si s'o stins, așe si si potoliască si si si stingi tăt betesugu si tati plinsoarea si diochiu di pi [cutari].“

Carbunii-s stinș intr'om vas larg. Dupi si i-ai firșit di stins iei cuțitu si to dai crușis pin ii si dziși:

Capra neagri'm pehiatri calci,
Pehiatra'n trii și'm patru crapi;
Crapi ochii cui dioachi.

XVI

DI MANI

Iei on talzir cu tăriți si c'o țir di sari si sara dupi și-o răsărit stelili, eș afari si dziși:

Voi noaui steli,
Surorili meli,

¹Vas stricat.

Îeu mi culc si mi hodinesc.
 Da voi si nu vi culcaț,
 Si nu vi hodiniț,
 Și hrana și mana vașii lu [cutari]
 S'o adușeț;
 Di-a si'm păduri rătășiti,
 Di-a si'm cimp culcati,
 Di-a si'm ocol inchisi,
 Di-a si'm doniți mulsi,
 Di-a si'm oali prinsi,
 Voi lespidzili si li țipaț,
 Hrana și mana vașii lu [cutari]
 S'o adușeț

și si șii di unsuroasi ca untu și di spornici ca sarca.
 Puî pi urmi talziru într'un loc așe ci si răsai soarili
 pi el, cin a răsări întâiaș dati. Li ei pi urmi și li dai la
 vaci și pi urmi... si-ți moi donița și si-ți cumpiri oali
 și si ti ții.

ΛVII

Frundzi verdi baraboî,
 Saliașii di noi flacăi.
 Cum ni strinzi di pi vâi
 Cu primari, cu vatajăi,
 Și ni mini ca pi boi
 Si ni tundi ca pi oi.
 Si ni de păru'n gunoi!
 Ș'apu frundzi simbrisor,
 Păru mneû sel galbioru
 Sup chișoari la maioru;
 Păru mneû sel mindru creț,
 Mamuci, n'ai si-l mei vedz.
 Saliașili meli pleti,
 N'or mei sta pim sin la feti.

Numa frundzi iarbi lati,
 Și-ŭ-ai maici blastamati
 Daci nu m'ai facut fati,
 Si n'am a fași armati
 Ș'amu si šiŭ maritati,
 Si-m sii grija luati.
 M'ai facut, maici, fișor,
 Si-ț šiŭ mini dî-agîutor;
 Da cin am crescut măi mari,
 Mîi-o și pus pușca'm spchinari
 Și m'o luat la catani.
 Frundzișoari iarbi crudi,
 Eș maicuți di ti uiti
 Cum ni leagi cot la cot
 Si ni treaci pisti Olt;
 Și ni leagi șfari'm șfari
 Si ni treaci'm șela țari.
 Numa frundzi ș'o aluni,
 Șini-a lua arma'm mini
 N'a mei mulzi oi la stini,
 Niși cosi iarbi'm gradini,
 Niși n'a paști sterpili,
 Niși sta cu fetili;
 Galiata i-a mușidzi,
 Coasa'm pod i-a ružini,
 Casa i s-a pustii,
 Ogoru i-a țeleni,
 Maicuța i-a batrini,
 Puicuța i-a nebuni,
 Copchiii pi drum i-or peri.

XVIII

Frundzi verdî-a nucului,
 Cînt'om puî dî-a cucului
 La virvu molidului.

Îeû gînesc ci-m cînti mîii,
 Îel cînt'a țari pustii,
 Cî duc flacîi la catunii,
 Cu pauni la palarii.
 Fetili plîng și si roagi,
 Nevîestili nu-î di șagi,
 Ci li si îe țara 'ntreagi:
 Li îe casi,
 Li îe masi,
 Li îe mîili
 Și hodiîi

Și li lasi di suspchini,
 Și 'nci cu copchiî mîiși
 Di si trag inci pi brînsî,
 Copchiî mîiși pi linga vatri
 Di to strigi: „tati, tati!”
 Îi di plîsoari n'asculti,
 Îa mîi-î prînd pi tăț și-î leagi.
 Da nu mîi-î liagi cum si liagi,
 Da mîi-î liagi ca pi boî
 Si mîi-î tundi ca pi oî;
 Mîi-î liagi ca pi zițai,
 Si mîi-î tundi ca pi mîei:
 Mîi-î liagi ca pi zițeli,
 Si mîi-î tundi ca pi mîeli,
 Si-ț pari ci-s alti seli.

XIX

Frundzi verdi iarbi grasi,
 Ma cata muartîa pî-acasi,
 Îeû la crișmi dupa masi,
 Ci n'am și pazi acasi:
 N'am nișî cûasi, nișî n'am plugu,
 Nișî n'am boulenî si 'ngîugu.

Ma rog, măarti, ma mei lasi
C'am acasi și copchiî
Ș'o mîii di datoriî.
Oî mei vindi din copchiî
Ș'oî plati din datoriî.
Măarti. atita-s di datori
Di n'am vremi niși si mori.

XX

Ș'apuî frundzi odolîan,
Lezea ta di cuc balan!
Ți-am tomnit si-m cinț om anu,
Nu mîi-ai cîntat niși di-om banu;
Cîn colé la Simdzîeni
Tu ț-ai pus clonțu'ntri peni,
M'ai lasat cu dor și jăli,
Și cit mîi-ai cîntat o țiri,
Mîi-ai cîntat la curmaturi:
Mîi-ai cîntat pî-om mușunoi
Tot a sfadi ș'a razboi;
Mîi-ai cîntat pî-o marașuni
Tot a sfadi ș'a rușini.
Lezea ta di cuc nebun,
Nu mîi-ai cîntat la loc bun.

XXI

Pi plaîu plăielilor,
Pi virvu virvărilor,
Meri badiă cu lelia.
Da lelia așé dzișé:
— Badi, badi, mări badi.
Îe și țipi-ț pușca'm spati

Și mîi-apuci pi șei lunci
 Dup'om puî di criîerunci¹.
 Criîerunci n'o găsit,
 Ș'o găsitom prunduniel²
 Pi-o criîangi di aluniel,
 Ș'o vru ca si puști'm iel.
 Prundunielû-așé o dzis:
 — Stăi, badi, nu ma pușca
 Si-ț mări spuî citi șeva:
 Ci nu-s puî di prunduniel
 Pi criîangi di aluniel,
 Da sint puî di prundunié
 Pi criîangi di alunié.
 — Di ești puî di prundunié
 Pi criîangi di alunié
 Tu iarna uni iernîedzi
 Și vara uni-m verîedzi?
 — Acolo iarna iernîedzu:
 Su linuța oilor,
 Su gluga șobanilor.
 Și vara uni verîedzu?
 În gradina florilor,
 Îm stratu garofilor,
 Ori'm sinu fietilor.
 Și to frundzi cadalma,
 Stăi, badi, nu ma pușca
 Si ti'ntreb citi șeva
 Di tata și di mama:
 Nu i-eî vadzu uneva?
 — Pi tati-tu l-am vadzut
 Pi ulița arminîasci
 La o șatri țiganîasci
 Murgu si și-l potcoziășci,
 Dupa tini si pornîasci.

¹Etimologie populară din *rieruncă* „găinușe”.

²Probabil pasărea numită aiurea *prundăraș*.

XXII

Frundzi verdi trii maslini,
Aşe-i inimnîŭara-m mini:
Tuturor li-aş faşi bghini;
Ş'asé inimi am ieŭ:
Nimarui n-aş faşi rău.
Da im alŭi nu-i aşé,
Nu-m criedi nevoia mé.

ROMAN

ROMAN

I

N'aven catoliș la noi. Da pi undi sint ni aven bini. Iei tot ca și noi staū. Da iei is mai negustoroș, mai gri-culturoș. Ruminii numa cit sint munșitori. Ruminii fac pintru iei, nu prē vind, da iei-s negustoroș.

Hirlești — Ghîorghe Grigore Munteanu, 60

II

N'an fost în război, că n'an tras sorț, dicît pi septi-zeș și nouă. Ieran slab, ieran nîc atunș și nu m'o luat.

P'atunș nu iera — pi cînd m'an născut io — nu iera actili stăriî șivile, că aistea-s dila șeizeș și șinș incoas. Pi șeizeș și șinș sint condiș. Nainti la popă, la catastiv si'nsemna, și nu si mai găse cînd m'o chemat pi mini.

Atunșa dacă ti vidē mititel di trup ti lăsa pi mai tirziū.

Acu chică mai răū, că n'am tras sorț la vreme, că-s di șeizeș di ai și n'an scăpat di şușē, că zișe c'an tras sorțiî tirziū.

Hirlești — Ghîorghe Grigore Munteanu, 60.

III

Cîn s'o dat pămintu la şeizeş şi patru unbla Siretiu pi-acolo pi undi-i moşila noastră.

Şi pi urmă la şeptizeş şi trii s'o mutat Siretiu, ş'o mutat matca, ş'o rămas acolo apă mari stătătoari, aghia treşei cu luntré.

Pi urmă după așeia stăpiném şi noi zumătati din apă. Casili noastre rămăsesi pi malu rămăşiții di apă a Siretiului şi nu ni opria dila undit¹, dila prins cu volocu, cu crisnicu. Volocu-i di pinză şi cu două beți şi un om si viră la adinc şi unu la mal, şi prinzi pești cu dinsu. Crisnicu vini cu patru coverz², şi-l baş în apă şi-l scoţ cu pești.

Dup'ășeia o scăzut apa la v'o douăzeş di anî, o rămas loc di si fășé stuh, papură, iarbă şi păsté vitili. Pi urmă moşila s'o vindut ş'o luat-o boieru di az şi noi an stăpin-o şi cu boieru aista şi pi urmă o zis că iel vra si hiie stăpin şi pi mal, si nu mai hiie al nostru şi ni-o scos di-acolo şi noi l-an dat în zudicată. Ni-an zudicat la zudicator di trii anî.

Hirleşti — Ghiorghe Grigore Munteanu, 60.

IV

După si s'o făcut ziūă an plecat di-acasă, nu-i diparti. La noi numa Ruminî, nu-s Unguri; într'acoşi n'am, unblat, nu ştiū.

Acu flecăii li-o dat amandă, s'o cumințit, s'o astin-părat. Sara numa străzeri şi azutoru-l intilneşti pi drum, incolu niñic.

Casi-s puțini, una is, una colo, ca'n biserica șeia.

¹Pescuit cu undița.

²Bețe.

La noi nu-s nunti; dacă niş flecăi niş fieti nu-s şin si facă?

Lingă sat ie loc di arat, nu-î munti; si samănă păpuşoaie şi griû.

Hirleşti — Ion Neculăiţă, 25.

V

Cun să nu ții minti di Alesândrii? An fos la mormintarea lui.

Îera cărunt cin l-an văzut io. Am avut a faşi pi moşlia uî, da nişodată n'an vorghit cu iel, numa l-an văzu şi nî-o spus oaminiî: „aista-î Alesândrii“.

Îel o fos prinţ, în altă țară o servit, n'o stăruit în țara la noi.

Bălşeşti—Tamas Fichet, 50.

VI

Îe sat nou. Noi an vinit dila Cotu Vamăşului, sat vechi; nu ții minte, şine ştiie di cind a hi.

Tată-neu o căpătat aiş pămint. Aiş s'o căpătat trii ffeluri di pămint. Întîi sei cari-o avut zăşe prăzini. Al doilea s'o dat după 'nsurăţei. Aiştia iera 'nsuraţ cu peş, aşe si zisë pi la şaizăş. Adică si duşe la popă c'o găină şi-î cununa şi si chema că-s însuraţ cu peş.

Apoi s'o dat şi la sei di pi şeptezăs şi şapte. Îe sat di adunătură, da-s numa Rumini cari-o vinit di pin prezur.

Panait Doniş o făcut bisărică. Îel o 'ntrebat oaminiî dacă voieşte să li facă bisărică şi s'o 'nvoit şi li-o făcut.

Lisaveta — Siŋion Lepădatu, 40.

VII

Sînt v'o douăzeş di ani; am apucat rişniţă la părinţii űei. Viniaî cu grăunţile şi li măşinaî. Făşei citi-un căuş di făină. Puţină da cu gust, numa la moară maşini cu mierţa.

La rişniţă İera o chiătră zos şi una dî-asupra şi tot ĩnvirtiaî pi sê di dî-asupra c'un lemn şi punêi citi-o leacă di grăunţe 'n borta şeia.

Făşei, cind ĩt trebuia, citi-o leacă di măligă.

İera şi mori di vint, da acu n'a mai hi. İera pi la Birlad. An văzut, că İeran la manevre acolo. Şe manevră grê o fost aşeia! Ni-o plouat două stămini. O murit două suti di oamini, şedê 'ncremenit toţ.

Cordun — Ghîorghe Mărtin, 50.

VIII

La noi sî poartă omu ţerăneşti. Fietili la ţară aşa si poartă ca şi la oraş: cu fustă, cu bondă, cu broboadă. Da fimeili cum o'nvăţat dila părinţ: cu fusti di lina, di casă, cu catrinţe, mintên; o polcă groasă — İe ca o űachetă — cu şuboti şi cu bariz ĩn cap.

Dulşesţi — Paraschiva Duńitru, 25.

IX

Vasili Alisăndrii o fos ministru 'n ţara Moldovii.

İel cu bătrini grăia, cu tineri nu. Cu tata-űeū o grăit, c'o fos di noūozăs di ai atuns. Numa cu doi oamini bătrini sta, că si loyia la horbă cu İei.

Povistê İel pi undi-o fos, pi undi-o unblat. İel o unblat — spunê tata-űeū — pi undi dacă İşê soarili unbla

oaminiî cu covată'n cap si nu-î frigă soarili, că acolo-î soarili zos. Undi-a hi acolo, la capătu lumii...

Și i-o scris lu tat-su că nu mai poati merzi 'nainti și tat-su îi scria 'napoi că to si mai mîargă nainti ca si 'n-veți, si aîi si-î pi lumi tot.

Îel o'nvățat doûozăs și patru di linghi; și păsărești vorghia ca'n țara șela undi-o fost.

Am auzit io dila părinții neli. Îm spuné, că ieran flecăuș, că: „Iaca s'o povistit cuconășu Alisândrii.

La ziua lui dedé doûospresi viedri di yin la oamini; la fumei li dedé zumătati cit la oamini.

Nu mai țiu minti amu toati.

În străinătati s'o trezit iel. Cînd o vinit di-acolo o vinit alb.

Îel viné numa si vadă moșia. Și iarna și vara viné cînd i s'abăté lui. Sta trii patru zili, mult o săptămînă și si dușé iară.

„Vasilică Alisândrii minti multă“ așé i-o zis în țarili așelea undi-o fost iel.

Apoi iera nilos tari. Trimité cu balercă cu rachiû pi cînp si li dé la munșitori diminéța. Și cînd iera cald spuné si iasă oaminiî la unbră la copas, la răchiț, pîn s'a răcori vremé ș'apoi si munșască iar.

Îi-era nilă tari, nu vroia si vadă 'n fața lui că si tale găină or miel, si nu vadă niînic!

Nis n'am avut boîer bun ca iel, nis n'a mai hi.

Îel numa porunsé vîtavului. că iel nu ieșé, numa pină'n antrit. Îel o fos zîngas tari. Trebuia să hi fos vremi frumoasă si iasă iel afară.

Așé merzém cu colas la iel! la Crăsun și iel zisé: „tari vi-î frig, bre, bre, cum puteț unbla, sărașilor, amu? Îacă io nu po sufări. Puneț cășula 'n cap“ — ni zisé. Da noi n'o puîem, si hi crepat di zer.

Apoi di! dacă iera zumătati crai! Îel numa din gură li spuné la oamini că asta o văzut ș'asta, da din cărți nu.

Multă lumi s'a pietreși și n'a mai hi ca Iel. Atita știu și spuî, că știu că n'ai si mă chemî nicăîuri!

Mirsești — Nihaî Lungu, 70.

X

Îo an sluzît la Iel¹ trîzăs di anî, vizitiu numa. Numa pi la Ružinoasa cit l-an purtat!

Îo m'am însurat din ogradă dila dînsu. Îo i-am adus fimeia lui din Tirgu-Frumos. Îel o fos pin lumi, o unblat. O fos pin București cu boîerimi di-a lui și nu po si știu nihic.

Mirsești — Petre Gavrilugă, 75.

XI

La noi sin mult Unguri, da Săbăuoaîi-s mai amar-nis. În alti sati-s mai puțuntei, că sin și Moldoveni.

Undi sintem noi ie moșîia lu baron Vitor. Acolo trăin greû, ni-o strimtorit cu tăti șelea. Sinten clăcaș. O fost o leacă di pămînt, da l-o 'mpărțit omu la șela, la șela. Îo an douăzeș di prăzinî și sinten sîns in casă. Sluzăsc la un boîer și țîi copchiîi.

Propitaru undi-i un spulberîș, acolo-i dă loc Rumi-nuluî, undi nu-i trebui lui, nu ca 'nainti undi vroîai și cit iț trebuîa.

Cin m'am însurat avém di tăti șelea, amu nu, n'avem chip. Și an copchiî, aș munși, da n'am undi munși, că pi-aiș ie cu sînzeș di banî ziûa. La noi nu-s fabriș, dac'ar hi fabriș tot an trăi și noi mai lesniț.

Amu dacă poati omu si dé la un copchil triî, patru prăzinî, mai mult nu.

Moreni — Costandin Dănilă, 58.

¹La Vasile Alexandri.

XII

Di v'o doi ai aven școală, că tot an șerut noi și cu mare greu an căpătat. Noi ni-am îndemnat unii pi alții și cu primaru.

Di-amu nu si mai duc copchiil la școală la Valeni, că iera diparti și si bolnăyia, si prăpădia, că altu ari cu si-l imbrăca, altu n'ari.

Cind an fost io, atuns iera rău nu si 'nvăța, numa rar. Atunsé iera pisări — ca primaru, amu — și vornis, la dinșii iera socotiala. Șini vré si 'nveți si dușé la dinsu, îi plătia cit si puté lovi.

Atuns învăța 'n tăgadă; vra si zică, dacă-l luam in casă pi pisar, îl dam o café, șeva, it lua copchilu si-l înveți, dacă nu, nu.

La şeî sâras niș nu si uita. Nu vez amu? Cari ari, cari poati niș nu si uita la altu cari saracu poati moari di foami.

Moreni — Costandin Dănilă, 58.

XIII

Oaminii-s foarti supuș, călcaț amu. O vinit meliția acolo și i-o bătut sârașii di i-o spart, cu trăgătoarea. Da p'aiș o făcut multi socoteli și i-o bătut și pi ieî di i-o ars la inimă. O și murit v'o doi.

Și p'aiurea o făcut posne și nu li-o făcut niñic, n'o pățit niñic.

Vechilu, nu baronu, o pus la cali, iel o adus meliția și i-o dat di băut.

Și oaminii cin cu yicolu¹ asela mari o stat pin păduri. Și pi urmă li-o spus si vile 'napoi, că nu li fași

¹Viscolul.

niñic. Și pi urmă o vinit gheșii oamini, s'o astimpărat la locu lor fieșticari.

Moreni — Costandin Dănilă, 58.

XIV

Și popa s'o azuns cu curté. O făcut bancă, -i a lui. An luat și io șinzés di franž. Pi urmă, după și n-am făcut treaba cu ieî i-an dus înapoi și nu ni i-a luat, că n-o șerut și 'ncă șins franž, c'o zis că-s abunat și io acolo. Da io di un si-i daū? că an copchiî; cum si hiū abunat? Dac'oi vidé nevoia an să-i daū să mă mîntui di bucluc, că pi zi si merzi tot crești buclucu ista.

Moreni — Costandin Dănilă, 58.

XV

Satu vini piști Moldova, si hotărăști cu Ghirăiești. Amu s'o tras doūo primării la un loc, s'o trupat una, cum o vinit ležili amu.

Moldova vini din munț, nu si știi, dila noi său din ungurîască. Da-i diparti. Și merze 'n zos și dă 'n Siret, Siretu dă'n Trotuș și Trotușu dă'n Ghistrița, și si duși tot la vali 'n zos.

Moldova-i apă așe can puțună. Citiîodată stă și di-aseia nu merg pluti pi ia, numa pi Ghistrița.

Moreni — Costandin Dănilă, 58.

XVI

La noi poartă omu suman, coțoc, boandă di chieli di oaie, ițari supțiri cu bunbac; cu ieî i frig, da si si fac? Și ochins și căsulă.

Fimeili-s slăbuți, goali. Unblă cu fuștă, cu cătrintă.
În cap cu tulpănaș, da slăbuț, di sinzeș di bani, că nu-i
puteri di luat mai mult. Ari și cămeșe țăsută 'n casă 'n
război.

Moreni — Costandin Dănilă, 58.

XVII

În răzbel n'an fos, că nu vidé maica-né și m'o scutit.
Da o făcut un frati a neü, o fos la Plevna. Da iel o murit
ș'o rămas opt copchiü și-i țin alții, străini. În patru sati-s
impărțit.

Moreni — Costandin Dănilă, 58.

XVIII

Îera boier bun, bun o fos conu Alisăndrii. Ni chîama
la horă 'n ograda dumisali și ni prăvé.

O fos boier sînstit, di treabă. N'o bătut pi nimini, o
vorghit or cu și băiet.

Da-i di mulțisor di cînd o pîerit. Îeram io flăcău cin
l-an văzut.

S'o dus ș'astept di-amu si mă duc și io.

Îel nu bazocuré, nu băté, la și si vorbăsc di răutati
dacă n'o fost? Îel ni dușé di drag. Că la noi îera și sin și
az borșuri¹. Merzém la bisărică și pi urmă zăcam, și iel
ni chîama di drag, să prăvască. Da amu s'o stricat lucru,
amu-i ca amu.

Birtisești — Nihai Iacob Trîefăș, 80.

¹Jocuri.

VASLUI

VASLUI

I

Trăin greu, că n'avem și ni triebuie, cu și ni hrăni. Pământurile-s scumpi și nu-î di azuns. Răzăș sintem noi. Tata l-o avut pămîntu și l-o 'npărțit la fișori. Acu trebui să ni zudicăm, că șela o luat mai mult, șela mai puțin. Douzozeș di prăzini pi patru fișori o fost și nu ni putem împărți și di-aseia umblăm pi drumu aista.

Noi cu pămîntu trăim, incolu nimic, alt meștesug nu avem. Pintru yite plătim la suhat.

Cursești — Ghîorghe Onofrei, 39.

II

La noi o fos boli toată vara, chiar ș'acu sint bolnayi oaminiî di tifos și di vintre. Chiar și io am fost și m'an dus la doctor. Îe mîedic in Punzești, are și azutoru lui. Noi criedem in doctor.

Mai din nainti nu putem ști dicit și-o fost anu aista. Doară alții mai bătrini d'or hi apucat, da noi n'am apucat boli mai griele.

Cursești — Ghîorghe Onofrei, 39.

III

La sat, vini-o apă pintr'insu di curzi și di-aseia îi zisi Cursăști, c'ari scurzeri pin iel apa șeia.

Îe sat vîechî, răzăşesc. Îe can di pi tinpu lu Ştefan şel mari. Chîar dila dînsu sînt şi înpămîntaţ¹ bătrîniî noştri.

Străbunişii noştri dac'or şti şeva di dînsu, da noi di undi să ştim? Di povîestit si povîesteşti, da nu li ţinem minti. Chîar la noi niş nu sînt bătrîniî cari să ni spuie povîeşti di aistea. La noi mai mult ca pîn la séptizeş di ani nu îesti bătrîn. La noi niş crişmi nu sînt, i linişti, nu cîntă niminî.

Curseşti — Ilie Hordel, 33.

IV

Trimăt un vieşin: „du-ti la omu cutari şi vîez n'a da fata după mini“. Şi vini cu răspuns, ş'apoi mă duc c'o rudă la ia. Părinţiî vorghesc în casă, da tineriî trîebui să iasă afară, nu faţă, ca să nu auză şeî bătrîniî, că li-i ruşini.

Afară si dă'n vorbă cu ia şi'ntreabă nîrili pi fată dacă-i plaşi, că a ţinea-o ghini, n'ari s'o ocărască.

Dacă-i plaşi întreabă şi ia: „duñata îm plaşi, da nu ştiu io nîtale“.

Ş'apoi dacă si'nvoiesc intră'ntîi nîrili'n casă ş'apoi ia.

Părinţiî'ntreabă: „măi băleţ, îe „fin“ or „paie?“ Dacă-i bini zîşi „fin“, dacă-i rău zîşi „paie“. Apoi logodieşti, intră'n cheltuială.

Dacă nu si'nvoiesc si duc înapoi fîlecari şi si strică lucrul.

Dacă părinţiî nu vor şi îei-s plăcuţ o ia pi fată fîsoru ş'o fură şi pi urmă trimăt alt tălmaş şi şer iertari la părinţ. Spun că băleţii si potriyesc unu cu altu.

Curseşti — Ilie Hordel, 33.

¹Impămînteniţi.

V

Am adus la un Țidan niște oi la vârat¹, într'a lui, nouă oi. Dînsu o vindut oile toate și pintr'a lui și p'a mele, acu di sfîntu Dufîtru. Ș'acu nu po să scot oile dila dînsu.

L'an dat la domnu procoror și lăcrâma mea o dat-o la poliție, s'o șerseteze ia. Acu să videm șî-a hi, că mă duc să văd șî-o dzișe domnu polițar, să vorghesc cu dînsu.

Noi ținem oi puține, cite șîns, șese un Rumîn, că-i greu nevoie, is pămînturile scunpe.

Deleni — Ion Pascal, 50.

VI

Țeran răcut pi șeptedzeș și septe. An plecat pi dziua di opspredzeșe octomvre; nî să pare așe că-s v'o treidzeș di anî d'atunș. An plecat cu răghimentu treispredzeșe. Cîn nî-o băgat pi noi în foc, ieșise toț Turșîi din Plevna și gonîa pi Ruș, peste apa Grivița. Așe pi noi nî-o 'nșîrat și i-an loat din urmă la bătaie, că noi țeran tilarîori. Așe cîn Rusu o vădzut că-i armată rumînă s'o 'nturnat în fața Turcului. Turcu cîn o vădzut că vin Rușîi s'o 'ntors ș'o dat față 'n față cu răghimentu al treispredzeșelea Țeș. Și n'o avut încotro și s'o pus zos ș'o lepădat armele și așe s'o loat Plevna pi dziua di opspredzeșe — can țîi minte așe o leacă.

Pin urmare i-an țînut în pirapete v'o șînspredzeșe dzile. Dî-ași 'nainte an plecat la București cu prezonetu. Dila București am ieșît cu dînșîi la Țeș, pi zos, pînă an vînit acasă, și țera vreme di iarnă.

Deleni — Ion Pascal, 50.

¹Să le ție vara.

VII

Amar di greū iera, d'apoī ŝe sǎ fašem, dacǎ iera greū? Ŝi multǎ lume o pĕrit.

Noūo miī di cǎlǎrime prezonerī o loat Ruşii ŝi Ruminiī to noūo miī pedestrime. Mineam noaptea pi cĭmp, pi omăt, ŝi răminea dimineaţa cite doūdzeş, cite treidzeş pi troian. Tursiī iera 'nbrăcaţ supţire, di varǎ, cu colţuni di bunbac ŝi cu papus.

Vorbeam bine cu Turşii, iera oamini di treabǎ ŝi ŝtiīa rumineşte.

Turşii o dzis cǎtrǎ noi: „cǎ dacǎ an hi ŝtiut noi cǎ sinteţ numa un rǎghiment, cum eraţ voi inşiraţ in tilariī, cu stuchit vǎ omoram. Dar aşe, voi aţ avut noroc cǎ v'aţ aşedzat di-aţ pǎrut lume multǎ“. De! s'o 'nşelat ŝi iei. O azutat Dumnedzǎu cǎ ieran bǎieţ tineri. Io an fos prins in locu altuia, eran numa di şeptespreşe ani. M'an dus, dacǎ m'o loat din napoi cu moniŝia la schinare.

Pi urmǎ s'o 'npǎrŝit prezonerii, cǎ s'o 'npǎcat ŝtatu ŝi li-o dat drumu 'napoi.

Deleni — Ion Pascal, 50.

VIII

Di foame an rǎbdat trei dzile ŝi trei noptǎ odatǎ, cǎ s'o stricat podu pi Dunǎre ŝi n'o putut aduşe proviziie.

Ca ista, ca rǎghimentu al treispreselea, niş unu n'o intrat in focuri aşe multe. An tras ŝi io op focuri, op gloante, la ŝe sǎ spuī mai multe? cǎ poate sǎ 'ntreabǎ undeva di asta. Di-acolea n'a mai fos nihic, s'o strigat inşetare ŝi s'o dat prezonetu.

Aşe o fost. Ŝi ŝtatu nu ni dǎ pǎminturi nihic, nu ni faşe mǎcar scutire di ghiruri, di avalele. Lemnele, pǎminturile li-o loat Zidovii, boierii, ŝi noi şedem ... vai di capu nostru ...!

Deleni — Ion Pascal, 50.

IX

Uite la noi cum ie:

O fost o fată a unui Rumin, copchilă curățică, mai avuse fiete iel, da-i murise.

Un băietan se vinise din armată îi dușe lucruri din crismă mereu. Mă-sa mărturisîa că fata ieî nu vorghește cu niminî.

Într'un timp vine o fimeie să-i descinte și băietanu iera 'n casă. Mă-sa o dzis că fără voia fietii o fost acolo fișoru.

Toamna o vinit s'o șeară unu și fata sta 'n tinpu șela supt un pădureț cu căporalu, că cu iel s'avé.

În cursu treghei vine un alt fișor și-m dzișe niie di fată. Da io i-an spus că nu si poate pînă n'oi da ochii cu fata. — O vădz, o trag di-o parte: „uite Siñion se spune“. Și ia dzișe: „vreaū, im plașe“ — „Da, Mărină, cum fașem să dzis și față di mamă așé“?

O 'ntreb pi urmă pi mă-sa și-m spune că fata nu vré. Îi spui pi urmă fișorului: „mă, Siñioane, nu ț-an spus io că nu si poate“?

Cînd aude tat-su fietii, s'o supărat ș'o suduie și ia 'nșepe a plînze. Si mai frămînta iel că nu vré s'o deie după șela, pînă n'o vinit și pochii di i-o spus iel nu credé că fata lui o ișit din casă.

Î-o spus: „mă, iart-o, că-ț faș caraghîoz di fată“.

Pi urmă o iertat-o și i-o dat se i-o vinit ieî ș'acu trăiesc amîndoi.

Îacă așé o mințit fata părinții.

Ales acu nu mai găsești să si talmășască părinții cu părinții. Dacă iel știie să zoașe, să cinte, așela-i bun. Numa 'ntre dinșii di si talmășesc, că treaba părinților o rămas. Acu s'o stricat lucrurile.

Fișorii si 'nsoară di nis, di cite paispreșe, di sinpreșe ai, di-ășeia si 'mmulțasc așé.

Am și io fată ș'o vinit fișori și la mine, da li-an spus

că n'an fată di măritat, pină n'a hi di vrista di douădzes di ai. Și n'o las nicăfurea.

Corbu — Mihaï Mihăilescu, 45.

X

Îo dzic așé, dacă vine cazu di alezere să merțem toț să 'ntrebăm: „Ieste dziûa alezerii astădz? Dacă ieste, are să spuie președintele. „Domnule! — să dzisem — alezeț dacă vă trebuie, ștatu s'aleagă še-i plașe lui. Dacă el nu ni dă niñic di še să-i alezem noi oamini?” — Și să videm še are să facă. Așé mai bine dicit șomagu, cum o fost cazu acu. Ș'are să facă, dacă nu aleg io? An să trăiesc și io ca un vinit din altă țară.

Așé ar hi mai bine dicit s'aleagă omu cu un pahar di rachiû și pi urmă iel să ia miî di lei dila țară.

Îo așé li-an spus la oamini. Ei! da lumea noastră nu vré așé. Omu nu trebuie să ieie frangu, că tot pi spatele lui il ia.

Corbu — Mihaï Mihăilescu, 45.

XI

M'an luat la sfadă din partea averii cu fișoru. M'an dus la lei și nora o sărit la mine și m'o'nbrinsit, m'o isghit și ié și iel. „Da-s făcute di mine casile an dzis, și ié s'o dus la mă-sa ca să viie frații cu tății. Îo an tras ușa după mine. Și cînd i-an dzis: „șe, mă, ai vinit cu cumnații să mă bateț?”, iel: „taș că cîn ti-oi isghi într'n pămînt”!

Bărbatu-ñeu o murit și iel fășe še vré cu mine și mă trimete la vreme di bătrînețe, pi iarnă, pi-aiș. Nu s'o mai făcut pin'amu di-aiestea. Si mai sfădesc lei oamini, da nu si bat. Îo nu pot răbda așé. Îo am nevoie cu a

mele lucruri, nu cu a ieî. Dacă trăia bărbatu iera ghine, da iel o murit, o dzăcut o iarnă, o avut o bubă la gitiță.

Iel o dzis cin trăia: „aî, fimele, la Vaslui, să regulez cu tine“, da io an gîndit că o să mă 'mpac cu fișoru ghine și nu m'an dus.

Amu di še merze di še si fașe mai rău. Dacă n'ar hi niñic! Îi vine ieî o furie așe și-i comedie. Alfel iș caută di treabă, da-i ré di gură.

A vinit astă iarnă un doftor și l-o făcut di tătă bazocura pi ghetu om, că o mas la mine noaptea. Vinise să caute copchii di gilș.

Io an dat o hirtiie la procurori să viie zăndări la fața locului să'nșerseteze.

Amu si catolnisește¹ lumea, nu mai ține leza. Isghește fișoru pi mamă. Și io l-an scos pi iel dila zenii, di l-o dus la cășulari. O unblat ghetu ta-su, că iel o fost in răzbiel.

Iel fășe plînzere mereu să vindem zuncanii și să-l scoatem dila zenii, că-i greu. N'an știut c'are să hiie așe, că-l lăsam acolo. Amu numai așe mai dzic: „cum l-a mai 'ncăldzi Dumnedzău“.

Ferești — Marița lu Stamache Coman, 55.

XII

Fimeile lucrează, țase, torc. Cu aistea trăim noi, cu lucru'n casă și la cînp.

Avem haîne di aistea: cămeș țasute 'n casă. Cunpărăm bunbac, depenăm, urdzîm.

Mai purtăm ilic, șaluri, beltisoare² și vara bariz și fuștă. Aiestea li cunpărăm dila tîrg.

Ferești — Marița lu Stamache Coman, 55.

¹Se face nelegiuită.

²Broboade.

XIII

Pi copchil il botează, il încreştinează, il creşte, il scaldă.
Moşa-l duşe 'n braţe, nănaşu-l ţine 'n braţe la botedz.

La trei sări vine ursitorii, şi să-i puî atuns un pahar
cu apă copchilului pi masă şi cu pine, ca să-l găsască
ursita aşe, că-i ghine. Îele vin la fereastă şi spun cum are
să hiie copchilu.

Apoi si faşe cumătriiie, petreşere.

Fereşti — Mariţa lu Stamache Coman, 55.

XIV

Lumea unblă şi la doftor, că doftoru mai mult poate;
şi la descinteşe, că nu ştii di unde si tinplă leacu.

Bărbatu-ñeū o fos la doftor, io nu; nu m'o dus Dum-
nedzăū, m'o ferit.

Lumea dzişe că la doftor si lecuieşte mai ghine. O
fată a mé s'o făcut sănătoasă dila doftor, numai din trii
hapuri pi dzi: unu dimineaţa, unu la aňadză şi unu sara.

Fereşti — Mariţa lui Stamache Coman, 55.

XV

Postim pin la Crăsun, la sfinta naştere. Şi postu
mare ş'al Sin-Cheţrului il postim, da şeî dila meliţie nu.

Io mă duc todauna şi la bisărică, da şeie goluţe nu
si duc. Piste an si duc mai rar, nu tăţ. La Paşti apoi tăta
suflarea si strinze.

Fereşti — Mariţa lu Stamache Coman, 55.

XVI

Lu ghetu omu-ñeū, că iera omu ştatului, lui îi plăşe
poblicaţii di-ăiestea. Asculta, că nu ştiia carte, da iera

căpos, prindé tăt. Îera iute aman, piste samă, di-aseia s'o prăpădit.

Chiar cînd o murit, i-o adus una di-ășelea galbine — cum să-i dzic? — decurățe, di-o pune la chiept. Î-o adus-o cu doo dzile nainte di-a muri. Îera cu capu Rezelui pi ié.

Îel o'nseput a plinze.

Ferești — Marița lu Stamache Coman, 55.

XVII

Can greū o dușem. Pămintu s'o scunchit și-i puțin la noi. Șe fas cu două fals și cu șapte fișori? Dacă ai o zită, șeva, un s'o ții? Li ținem la boier și plătim di vaca cu lapte doūozeș, di părechea di boi triizeș di lei, da-i mult.

Noi sintem clăcaș, Dila Cuza-i dat la părint, pămintu șe-l avem.

Nițe să-n deie ștatu pămint c'an fos viteran — nu-n dă.

Șe să fac? Împărțasc dintr'ășela care-l am la fișori, cite șinsprezeș, cite doūosprezeș prăzină la un fișor.

Moara Greșilor — Vasile Anton Șchîopu, 56.

XVIII

Îo sin leat șeptezeș și șapte ș'an fos la răzbel.

An plecat la'ntii aprile. Dunărea an trecut-o in ziua di sfintu Ilîie, la Nicopol. Di-acolo an trecut la Grivița, la Bucova, la Viêrbița și s'o mintuit atacu la Plevna, la podu Hirlețului, despre Sofîa.

Pi urmă pi noi ni-o rătras napoi cu prezonerii, c'an rămas puțin din foc. Ob mii și sin sute di prezoneri o adus răghimentu nostru al treisprezeșelea di dorobanț, di Ieș.

An luptat ș'o mărs bine, c'an fost îndrăsneț. Îei! sta'n rădute și noi ni dușem la dinșii, la ghizuniie. Îei! băt'en

¹Turcii.

carne și noi bălăm în malurile așelea. Acolo iera grozăyie. Îei sta'n rădute și noi ni dușem după dinșii, îi scotem din iesa si duse 'n șelalalt și noi trebuia să-î scoatem și di-acolo, piră acolo mereu, piră unde i-an prins.

Acolo nu-î ca ais, să dai 'napoi, că te pușcă comandatu dila schinare, trebuie să dai nainte, să reușăști. Alfel cum îi mai prindéi piră nu te'ncheptiaî cu îei? Pi mine m'o rinit cu baineta o leacă, da n'an simțit nihic. Par'că știiaî acolo la še te duș? Atuns îț luaî gindu di casă, di masă, nu te gândiaî să mai scachi 'napoi.

Cită griză an dus! Mincam păpușoi cruz. Încăi, dacă te'npuşca odată scăpai di griză, da aşé...

Moara Greşilor — Vasile Anton Şchiopu, 56.

FĂLCIU

FALCIU

I

— Foaie verdi maghiran,
Ghițșor dîi piști deal
N'ăi viñit la noi dîi-on an.
— N'am viñit că n'avui cal
Am loat cal împrumut
Ș'am viñit cînd am putut.
Și folos c'am m'ăi viñit?
C'am găsit puica 'n pămînt;
Am să staū și lunî și marț
Să-m daț sapă și lopată
Să mă duc să nî-o dizgrop,
Să-i vād fața sé curată
Carî-o sărutam odată,
Ș'acu-i plin dîi promoroacă,
Să-i puî la cap un trandașir,
La tșișoarî-un grazantșin¹,
La o parte un salcîm.

Cornî — Ileana Sumanu, 24.

II

S'o porñit trii crai măhniț
Pintr'o sté că s'o ascuns,

¹Tufănică.

Nu merzé 'n spre apusoafe
 Și 'n sprî-añadză avé cărafe,
 Cîn sta dži să hodžiné
 Stéua lor le'ngăduié.
 „Și umblaț, și căutaț
 Sel nîc prunc ca să-l aflaț?
 Dži s'a afla să-l găsiț
 Niie dži veste să-m daț,
 Să mîerg să mă'nchin și io“.
 Și o mîers dži s'o 'nchinat,
 Scumpi daruri ș-o luat:
 Aur, zmiernă și tămli
 Precum și la carte scriie;
 Cu dar și cu veselîe
 Amin, boțerî, să vă šiie
 Dži astădz până 'n veșiie.

Cornî — Ileana Sumanu, 24.

III

Džila noi dumbrava 'n zos
 Mult e mindru și frumos,
 Numa 'n iarבă și răgoz
 Creștî-un trandașir frumos.
 Io mă plec să-l aňiros,
 El îș lasă floarea 'n zos,
 Io mă plec să-l puî în sîn,
 El im spuňe că-î strein,
 Dži strein îel ș-o rămas
 Mult îi negru pi obraz,
 Mult îi negru și pătat;
 Dži părinț s'o džipărtat.
 — Maică, džicit pin streinî
 Maî džiňe într'un vas cu st'ini,
 Că streinu-î ca șulina

Și tse'mpunze ca aldžina;
 Mă duc la cofă să beu apă
 Niștse lăcriu mă adapă.
 Bate, vintse, pintre bradz,
 Ni-aduși-un dor dżila doi fraț,
 Batse, vintse, pintre flori
 Ni-aduși-un dor dżila surori.

Cornî — Ileana Sumanu, 24.

IV

Dżin žos dżila răsărit
 Viñi-un car acuperit
 Cu covor verdze 'nvelit,
 Covor roș acuperit,
 Dar in 'nuntru siñe iestse?
 Unu singur Dumñedzău,
 Măiculița Přeșista,
 Mihailă Hranghelu,
 Vină să ie sufletu
 A răposatului Nihał.
 Pi dżipartse să ruga
 Și dż'aproape 'nženunta:
 „Viñiț fraț, viñiț surori
 Și mă 'npododziț cu flori,
 Mă stropiț cu stropi dži apă,
 Mă pitfeșeț pin' la groapă,
 Stropiți-mă și cu zin,
 Mă pitfeșeț la amin.
 Să nu mă scriț cu morțił,
 Că morțił nu-s frațił nił,
 Să mă scriț cu viił,
 C'aseia sint frațił nił,
 Să nu mă scriț cu șernălă,
 Că șernălă-i multă 'n țară,

Să mă scrii cu arzint,
 Că arzintu-i su pământ,
 Viața mă s'o mintuit.
 Înzerii vor strundzița¹,
 Părinții față ni-or sta,
 Ca pi fi ni-or zudzica.
 Să merzēm la zudzicată,
 La scaunu dži veș dži chiatră,
 Undze merzi-o lume toată,
 Să-m seū iertafe dzila tată;
 Să merzēm la zudzicată
 La scaunu dži aramă,
 Să-m seū iertafe dzila mamă;
 Să merzēm la zudzicată,
 La scaunu cu doi bradz,
 Să-m seū iertafe dzila fraț;
 Să merzēm la zudzicată,
 La scaunu șel dži florī,
 Să-m seū iertafe la surorī,
 Îm seū iertafe dzila toț veșinii nīi.
 C'acū sin pornit pi drumu dži veșii.

Cornī — Ileana Sumanu, 24.

V

DŽI ȘAS RĂC

Amin, amin.
 Cum să 'ngăduie șefu cu pămintu
 Așa să să 'ngăduie zunghiurile și duferile lui [cutare]
 Suzetătura și spulbărătura,
 Spaīma și frica.
 S'o pornit omu dz'acasă
 Gras și frumos

¹Trîmbița.

Și bun sănătos,
Pi cale, pi cărafe
Cîn la nîzloc dîi cale
S'o 'ntîlnîit cu șas rău dîin scirbă,
Șas rău cu lichitură,
Șas rău cu 'ntîlnîitură,
Șas rău cu spaîmă,
Nimin n'o vâdzut,
Nimin n'o audzît,
Numa Maîca Pîesîsta,
Supt o poală dîi sef s'o coborît,
În cîrîze dîi aur s'o sprîzîîit
Și dîin gură î-o vordîit:
— Omule, șe tșe nîșeledz,
Șe tșe vâlcăredz?
— O sfîntă Maîca Pîesîstă,
Cum nu m'oî nîșela,
Cum nu m'oî vâlcăra?
Că m'am întîlnîit cu șas rău cu lichitură,
Șas rău cu 'ntîlnîitură,
Șas rău cu spulbărătură.
— Omule, nu tșe maî vâlcăra
Și nu tșe maî nîșela,
Că îo la dîiscîntătoafe tșî-oî îndîepta
Că îe șérăle 'n foc o arunca,
Cu gura ț-a cinta,
Cu limba ț-a dîiscînta,
Cu mîna țî lî-a dîîpărta,
În fundu mării lî-a arunca,
Undîî-or sta, s'or fărăma,
În pustîi loc s'or așădza
Și la bolnavu n'or maî căta.
S'o maî porîîit dî'acasă [cutare]
Pî-o cale, pî-o cărafe
Dîi s'o spăriat și maî tafe,
Nu ștîîu dîî-un lup cî-o lupoaică

Saū dži-un urs cū-o ursoaică,
 Saū dži om bat,
 Orī dži v'un ciŋe turbat,
 Orī dži om cu capu mafe,
 Că s'a spăriat și mai tafe.
 Iō pi dziūa dži-adz
 Am mīntuit dži dziscintat.
 Niș așa nu voi lăsa,
 În gražd oi alerga,
 Pi džiș dži foc oi încălica,
 Cai inaintse vor dzipărta,
 În pustii loc vor așădza,
 Undži-or sta s'or fărâma
 Și la bolnav n'o mai căta.
 Bolnavu o rămiŋa
 Curat și luŋinat
 În ștșirea lu Dumŋedzău dat,
 La dřiapta Tatălui așădzat
 Să šiie dži boale gfēle îndreptat.
 Aistse citseva cuvintse
 Džila Dumŋedzău fi-s menitse,
 Șiŋe li-o putse dzișe
 Și li-o dziscinta,
 Dziscintsecu džila miŋe
 Și leacu džila Dumŋedzău
 Și džila Maica Pŋesistă.

Cornī — Ileana Sumanu, 24.

VI

DŽI URSÎĂ

— Ohoho vacă dži laie,
 Ohoho vacă plăvale,
 Ohoho vacă bălaie,
 Dži undže vii tu?

— Dzin nouă țări
 Și dzin nouă mări,
 Rîcîind și boncîind,
 Dzin tsișoafe brăzdze azvîrlind.
 — Stăi, nu tse rîncăi
 Și nu tse boncăi,
 Că io nu nî-oî da
 Patu cu bărbatu
 Nîs blidu cu mincafe,
 Nîs sâcultșetu cu safe,
 Că io sêră¹ am cătat,
 În foc li-am aruncat,
 În apă li-am stîns
 La inimă tși-a 'mpuns,
 Sînzele ț-o curs,
 Acolo tși-ai tăvălit,
 Acolo tși-ai forfotșit
 Și io am rămas
 Curată luînată
 Dzi urșită îndfaptată.

Cornî — Ileana Sumanu, 24.

VII

Șici o baragladinî di Țigan umblin pi cîmp șam-bura, numa și deti pisti o coșcozemite moyili di galghini aurii ca și sfîntu soari intr'asfințit, la rădășina unui schin. Di dus di cap și iara crezu ci-i alti dihonie di mîncări. Înserci si-i mininși, da nu putu. Însudat îi lăsi șoara naibii 'n pași și si dipărti minios.

Întilni un șoban cari-ș păsté oili, durluind din trișci, culcat cam într'o rîli lingi un șipoti cu apa ca la-crima. „Bre! Românico, îi zisi Țiganu, io poși si-ț dați

¹Pluralul dela „fier“.

ții pitași di aur, pi cari niși ciniî nu-î mininci, si-ț umpli gluga ta, da si-nî dai și tu nîle o oai, bre, într'ales.“

Ruminu văzu că sînstita păsăruici îi proasti di dă 'n nas și-î mininci ciniî din traîsti, ca la toți șiî din stolu lor, și si 'nvoi cu Țiganu. Răminé lucru la alezere. Da și aiși o păli ca Irînița cu oiște 'n gard, pasăre noastri. El si chiti 'n troaga ¹ lui ași: „s'o eû pi sé din frunti i pré slabi, ci di seé fuzi tari. S'o eû pi sé din nîzloc nu-î sé scofali“. Ochiî soroîului si bunghiri atunși spri coada turnîi, uni o oai rebezîti di iarni aghé viné dupi sêlilanti, di slabi și era, și mușiî îi curzé pi nas. „La cio! la cio! croncini balauru, asee-î di mini, Ia ti uitiî nêtali, di grasi și-î aghé si mai tirăști, și untura-î curzi pi nas“.

Si 'nvoi cu șobanu și o lui. O dusi acasî și o trinti dinainté bordeului; iar danșu cu mămăliguți 'ntinsi pin' si săturari 'n untura și curzé din oae Țiganului. O zuchiri și o fripsări 'ntreagi in sobi; mai haliri² și o cofi di yin, dar povesté seé: prostița din născari nisodată leac nu ari; iș adusări aminti inainti di a si puni la masi ci n'au scohasi³ — mi rog nêtali tăbet boeresc. Hai cu toțiî la scohasi. Pi drum si 'ntilniri iar cu un afurisit di Rumin. Șoara niși una niși douî'nsepi: „bre Rominico! si nu ti'si⁴ bre acasî la mini, ci-î cheé dîasupra ușiî, oae fripti'n cuptior și cofa cu yin su masi, auz bre?!“ Ruminu bun mehenchi răspunsi: „cum nu! Si poati si fac io una ca asta?“. Dar in inima lui nu-ș puté stăpini risu și chișoarili pin' la bordeu Țiganului. Iș mai lui vrî-o doî tovarăși, si dusi la bordeu șoariî și făcu boștoară⁵ pin sobi și pin cofi. Sătuî di putéî ușidi purisili pi pintisili lor o tuliri.

Șleahța di Țiganî fiiecaru cu citi un schin di mășteș in spati si 'ntoarsări și si viriri'n casî. Cin colo pași,

¹Tidva, capul.

²Înghîțiră.

³Un fel de pește.

⁴Te duci.

⁵A lăsat gol.

niși tu oai, niși tu yin, niși ńiros macar, ńăpenle nu si auza, numa un bondar di šii mari bizié ca Totoi a nostru din cobzi. Niși una niși doúi Țiganu nostru cadí pi ghetu bondar, cum ci el și nimini altu i-o făcut aist năcaz. Amandé la baros și fuga dupi bondar. Bondaru si așăzi pi horn, Țiganu pliosc cu barosu și dărímí hornu; mai dărímí ș'un părete și numa parci l-ar hi 'nvățat șineva, si pune pi nasu Țiganșii. Țiganu clichí din ochi și trosc cu barosu 'n capu Țiganșii di-o culci lati la pămínt.

Dupi si văzu balauru c'o făcut cotoarba, puni iuti un șerc di cofi 'n capu Țiganșii și prindi a bati peni di zur împrezur ca si nu iasi sufletu; apoi trimăsi răpidi pi dănsucu ál mai mari la popa din sat zicíndu-i: „du di chlami pi taica părintili si prisistuiasci pi mi-ta, și spun-i-i ci i-oí oțáli și io un topor“. Dănsucu si dusi și găsi pi popi la masi, míncin brinzi cu mămăligi caldi, di i s'o făcut pofti puradeului. Cu ochii la popi și cu gíndu la brinzi zisi: „Moș Brinzi, o's tata ci si merzi si oțálești pi mama, ci ń-a prisistui și el vr-un topor“.

Corní — Vasile Andrei, 90.

VIII

- Bre, Unguri, di si ń-i cămeșa groasi?
- Avut di uni fași!
- Da di ši-i scurti, bre?
- Atit fost!

Corní — Neculai Vasile Andrei, 38.

IX

DI ȘĂRPI

Liți pistriți,
Din pămínt in iarbi,

Din iarbi'n păr,
Din păr în cheli,
Din cheli'n carni,
Din carni'n vini,
Din vini'n os,
Din os în măduhi,
Duci-si vestfa,
Ni-aduci povestfa,
Din măduhi'n os,
Din os în vini,
Din vini'n carni,
Din carni'n cheli,
Din cheli'n iarbi,
Din iarbi'n pământ.

Vutcani — Ilinca lu Gavrili Purișe, 40.

X

DI BUBI DULSI

Mi sculăi duminici dimineați
Și făcu o masi mari,
Chemăi toati bubili,
Toati buboaili,
Toati plescayitili,
Toati cirtițili,
Toati udmili.
Numai buba șei dulși n'o chemăi,
S'o miniet și s'o uscat
Ca baliga'n gura cuptoriului.

Vutcani — Ilinca lu Gavrili Purișe, 40.

XI

DI DIOCHÎ

Di hi diochet di femeî crapi-î țîțîli,
 Curgî-î laptili,
 Di hi diochet di fati chiși-î gițîli',
 Di hi diochet di cîmp si si usuși,
 Di hi diochet di codru si-î chiși frunza,
 Si rămîi curat,
 Luîinat
 Ca arzintu
 Strecurat,
 Ca maîci-sa si l-o făcut,
 Ca Dumnezeu dîi din șeri si l-o lasat.

Vutcanî — Tudora Ion Cozocariu, 50.

XII

Fost-o șici un mari împarat si si chema Săvian. Di uni si pāni uni așel împarat avē urechi mari ca di coș-cozemite magar. Si tari si mai ferē așel împarat si nu cari cumva si afli supușii lui așasti mari taini. Umbla numa cu capu acupirit, di nu i si vidē urechili șeli mari. Niminē dar nu știē dispri așest sîcret, fāri numa bărgîieru lu împaratu Săvian il știē. Si, doamni, si ferē si el si nu-l dei 'n poblic, cāși vai ș'amar di viața lui: spînzurătoare-l aștepta. Din prișina asta, ci știē așasti taini si nu putē si vorgheasci si altuē dispri ē, inșepu ghetu om si i si faci rău, a si umfla, ci si strînzē 'n coșu lui răutati. Căzusi ghetu om in dropici.

Si dusi dar sarmanu la un doftor neamț, foarti di-parti, si-î spusî cum sti lucru. Doftoru șela si vedi lucru ci iara diștept a dracului, ci l-o putut vindeca, măi tati, ușor di tot. Î-o spus ci si si duci picîmp di-parti si si hiē

¹Vițele de pâr.

singur, si nu-l audi niminé. Si si pui si săpi o borti 'n pământ, si si pui cu gura la borti tuchit zos la pământ și si strizi tari, di trii ori: „ari imparatu Săvian urechi di magar“. Di acolo va eși o burulani cu frunza ca ureché di magar; si o tai mărunțal și si faci din é niști susu-lețe, pi cari noi li mai chemăm și țigări; pi cari si li beé și si va vindeca.

Și si vezi c'o avut dreptati Neamțu dracului, ciși cum o făcut ași, cum o 'nșeput a si disumfla și a nu-i mai fași rău sicretu pi cari-l știé dispri imparatu.

Di atunși s'a născosit pustiu ista di tiutun; di așee samini frunza lui cu ureché di magar; iar sini ari citi un alean la sufletu lui și nu-l poati uita niști spuni altuē, bé tiutun ca si-l mai poati uita.

Vutcani — Duñitrachi Popa Șobotaru, 90.

XIII

Numa sici un pré sfint vlădici si dusi la o bisărici 'ntr'un sat, ca si faci inspectiile popii di-acolo, ci nu-i pré aňirosa ghini vlădicii di el. Numa colo dupi si s'opus vlădica 'n strana arhiereasci, cin își așazi minile pi răzămători, numa si dă di coșcozemiti liulé ticsiti di tiutun. Numa uni s'o suparat, măi tati, vlădica, și chiami pi popi din oltar. „Da ghini, părinti, si si chiami asta? Aisi șad asfel di lucruri?“ Popa si facu galbin ca lipanu și si ulti mănios la dascal, apoi răspunsi: „sărut mina, pré Sfinti, faci afurisitu ista ș-o pus-o acolo. E a lui. A mé n-o țiu dicți în oltar pi sfinta masi!“

Vutcani — Vastile Stoica, 38.

XIV

DI RIIE

Noii riiam avut,
La oasti s'o dus,

Numai opt o vinit
Și una n'o vinit.
Da di și n'o vinit?
Cu unturi fripti,
Cu șapi lichiti,
Cu pușoasi tămăduiti,
Cu chîiatri'nchetriti,
Si chei,
Si răschei
Ca spuma di mari,
Ca roă di soari.

Stuhulești — Zanhira Gavrilă Dasalu, 45.

XV

Si nu vi hîie lucru cu banat, boierî mari!
Ci s'o bucurat
Mari Marchidon imparat;
Și-o văzut s'o bucurat:
Doi merișoari di aur
Dimineai cîn s'o sculat,
Pin curti ci li-o aruncat,
Curții s'o cutremurat,
Sluții s'o dișteptat.
O scos un cal graur,
Cu șaua di aur,
Cu friu di matasi,
Cit yița di groasi.
Dumnezău cîn o discălicat,
Brazdi niagri o răsturnat,
Grii di vari o sămănat,
Îa s'o's la luni, la săptămîni,
Si vadi griu di frumos.
Griu di diparti inverze,
Di-aproapi frunti di copt făse.

Di grab di calari s'o plecat,
 Trii schicușoari'n dești li-o luat,
 În palme li-o frecat,
 În năframă li-o legat,
 Și la zupineasa gazdă o alergat:
 — Valio! Valio! măi fimei,
 Griu nostru c'o si chei.
 — Măi bărbati blastamati,
 Niși o griži nu ti bati,
 Niși in samă nu băga,
 Că niși tirgu nu-i diparti.
 Te'n' tirgușor colé la Bărlad,
 C'am auzit cî-i tirgușor lăudat,
 Și é sășireli mănunțali
 Cu mănunchiu di yioreli
 Ca si tai griu cu eli,
 Și si strinzi tot nevesti ochișali
 Și copchili tinereli.
 Și ales șelilanti trăzé,
 Nu pré trăzé,
 Dar o babi bătrini,
 Cu sesiré strimbî'n mină,
 Fășé din znop, clai,
 Din clai, hodobai,
 Cara la șei fățarie di arie.
 Aduseră doispreși ghidizi²
 Negri ca corghii,
 Pi uni calca,
 Scinteî varsa.
 Cu cozili felezué,
 Cu nărili vînt trăzé,
 Cu urechili'n sac puné,

¹Du-te.

²Bidivii.

O'ncarcat douăspreși cari mocănești
Și douăspreși moldovinești;
Purșesără la moari la Ivănești,
Îar blastamata di moari,
Cîn văzu atite cari
Cu pohoari,
Căraușii pocnind
Boii muzind,
Puse coada pi spinari
Și plecî la lunca mari.
Și eși un moraraș mititel și buzat,
N'ar mai ave parti di el sini l-o botezat,
C'o mini di tiriți
Și'n mini prăziniți;
Cu tiriți nî-o amăzé,
Cu prăzinița nî-o croé
Și din gur'ași-i spuné:
„Ptru, ptru, ptru, și na, na, na!”
Moara sta și si uita,
Ca la un stăpin si-i iara,
Ș'o luari di codiți,
Ș'o trîntiri 'n pirpăriți,
Ș'o luari di dirlog,
Ș'o dăduri hop la loc,
Și-i dădur' un pumn în șăli,
Di crișcari din măsăli,
Și-i dăduri unu 'n guri,
Ș'o dăduri pi făini,
Și 'ncălicari pî-un cocoș,
Și prindé a turna 'n coș.
Nu curzé făină, și curzé aur și mărgăritar
Pin curțali nevoastri, boieri mari.
Îar zupînu gazda cu poala mîntălii-l lua
Și 'n chilna harabali ci-l turna,
Îar cu poala sumanului ci lua
Și 'n chilna carului ci turna.

Acuș'a 'ncărcat douăspreși cari mocănești
Și douăspreși moldovinești;
Plecari acasi la zupineasa gazda;
Zupineasa gazdi cin o auzit
Carili scărțind, căraușii pocnind,
Îndat'o sărit numa 'n fusti și 'n tulpan,
Ca ș'o mădami di divan,
Ș'o purșes din camari 'n camari,
Pân l'al noulé camari,
Ș'o făcut un colac mîndru și frumos,
Ca și fața lu Hristos,
Și l-o pus în cuîu din zos,
Ca si hile 'n sara lu Sf. Vasile
Noûl plugarașilor di folos.
L-o tăet in trii,
O dat și lu Andrii:
L-o tăet in patru,
O dat și șelor di-afari,
Ci stau cu gurili cascati;
Îar trii mătani c'am bătut,
Doi inzeri ci m'o luat,
La porțili iadului ei m'o dus,
Și-am văzut, io singur m'am spăriet:
To mesi strinsi și făclii neaprinsi;
Femee fărâncătoari
Si primbli pi dinsa Faraoschi pin iad calari.
Femee cari é mana dila vași,
Ni-o călăresc doispreși drași;
Îar trii mătani c'am bătut,
Doi inzeri ci m'o luat
Și la porțili raîului ci m'o dus.
Îar in raî și-am văzut
Io singur m'am bucurat:
To mesi 'ntinsi, făclii aprinsi,
Și pahari plini,
Cum îș dau creștinii

Di pi draga lumi.
Copchiii ši nibotezaț
Zboari din pom in pom
Si strigî feriși di îi și di îi,
Da mai feriși di ši și i-o făcut pi îi.
Și tot v'am mai ura boieri mari,
Dar stem tocma dila Calica,
Uni-i mămăliga numa cit nuca,
Cin oi scăpa fărătura,
Doispreși mi pălesc cu dischicătura;
Și tot v'am mai ura, v'am mai ura,
Da-s numa 'n ilic
Și mi é naiba di frig,
C'am un coțoc cu nițili di cini,
Ci de'ghé si mai țini pi mini,
Ci-i tocma di cind iara tati-ño nire;
Și tot v'am mai ura, boieri mari,
Batîr ni-ț da și noûi v'o două, trii parali,
Batîr cit om lua la băleți sari.
Trandahir bătut pi masi,
Rămii gazdi sănătoasi.

Mălăești — Ion Teleganu, 84.

I A Ş I

I A Ș I

I

O fost un imparat și 'mparatu Florea o avut un cal di aur; ș'o avut și trii fete. S'o sculat Împaratu Roș ș'o furat calu șel cu păru di aur dila împaratu Florea. Și s'o pus la masă cu lacrimă pi obraz, mult supărat. S'o sculat în răpedeșune și i-o tras o palmă fetii lui mai mari ș'o zis:

— Și ni-i folosi, dacă ț-oî spune?

— Poate ț-oî folosi și ieū cu șeva; dă-ni, babae, haine di primineali și plec ieū dupi iel.

Și i-o dat ș'o plecat dupi iel. Ș'o mers pin' la o fin-tini, undi lumea s'aduni; api buni iara. Ș'o vinit la fin-tini, ș'o vinit un moșneag c'o cană di api ș'o zis:

— Călător, băet și iești, și cauț pi-aiși?

— O furat calu tătini-nă și vraū și plec dupi iel.

— N'ai și pleși, băete, dupi iel; ai și pleși inapoī, să-ț dec cal di călăriie, cari o fost împaratu nire, și coroana, cari o fost nire, și hainile șele și-o fost nire.

S'o 'ntors, iar tati-său cînd o văzut ași:

— Ași-i ci nu ni-ai făcut treabi?

— Nu ț-am făcut treabi, da ț-oī fașe. Dă-ni aștea și-ț șer; coroana și straele și calu, cari-ai fost nire.

— Eheī!... undi am ieū aiși calu așela și undi-o mai hi coroana și straele! S'o mai găsi pin șel pod?

— Babae, lasi-mi și mi duc în ostrevile mărilor, și gălesc calu, cari ai fost nire. Dă-mi, babae, o dimirlie di

zaratic și una di cărbuni stinși, ca si găsesc calu 'n ostrevile mărilor.

S'o sculat tatî-său și i-o dat o dimirlife di zaratic și una di cărbuni stinși. S'o luat un ghiși pi mini ș'o plecat cu dimirlile seale două și s'o dus în ostrevi. Și tare i-ar hi plăcut si yiie un cal frumos. S'o vinit unu răpsigos și mult urit, ș'o tras un ghiși în cal. „Haî, minca ț-ar cinii carnea, și nî-estî tu bun nîfe!” Și tot striga: „nea, cal frumos!...” Caii sei frumoși si dipărtau, iar seale răpsigos viné. I-o mai dedet un ghiși în cap: „haî, minca ț-ar cinii carnea!... Di-ar veni al trîilea oari am si-i mai trag un ghiși în cap ș'am si-l prind”. Și i-a prins, ș'o 'ncălecat pi dinsu, ș'o plecat cu dinsu la părinte acasi. Cînd o văzut imparatu, s'o 'nspăimîntat ș'ași o zis: „alei, dragi, cû-asel cal răpsigos si ti duși pin străinătate”? Și s'o dus sus în palat. S'o 'nșeput si si 'mbrași cu straile împărătești, cari o fost tat-său nîre. Cînd o ișit afari fata cu straile tătîni-so seale di nîre și cînd s'o scuturat odati calu s'o cutremurat pămîntu și dealurile și yiile și s'o tulburat nourîi. „Tati, zișe, s'o făcut calu mai frumos di nu s'o putut pi pămînt”. Și calu zișe fetii: „stăpîni, scoati mîna ta dreapti și viri'n urechea mē dreapti, scoati hainile di primineali și pune a tătîni-to în disazi. Și tu mai viri mîna 'n urechea dreapti și scoati șaua și friu și ghișu. Ca vîntu ai si pornești, stăpîni, ca gîndu”. Și ș-o luat și i-o trebuit ș'o 'ncălecat pi cal, ș'o strigat calu: „suî, stăpîni, pi mîne și haîdem!” Cîin s'o tulburat calu cu nouîrii nu s'o știut și s'o făcut fata șee. S'o azuns la fîntîni, cari o tras întîiaș dati, ș'o vinit moșneagu to cu cana la api ș'o zis: „băete, di-acu ai si fași treabi”. S'o zis calu: „suî, stăpîni, și haîdi!” Și s'o tulburat cu nouîrii, cari așesta cal nu merzē pi zos, merzē'n aer. Și dila un timp di vreme i-o dat drumu din naltu șeriului pîni aproapi di pămînt. Și s'o răpezit rāpede ș'o apucat-o iar pi cal. S'o zis calu:

— Stăpîni, cum ț-o pārut?

— Ca leșînații sîi di moarti nî s'o pārut.

— Ași nî s'o părut, stăpini, și nîle ghișu, cari nî l-aî dat dintîi. Ei, stăpini, aî si mai trazi două, ș'aî scapat.

Merze, merze și merze și iar îi dă drumu di sus și s'azunze aproapi di zos. Răpede s'o răpezit și 'napoi pi cal s'o suit, ș'o zis:

— Stăpini, cum ț-o părut acuma?

— Nu ieram niși cu yîi niși cu morții.

— Așa nî-o părut și nîle ghișu cari nî l-aî dat al doilé. Mai aî odati si mai trazi ș'apoi aî scapat.

Mai merze, mai merze pin aer, și dila o cale și dila un timp di vreme iar i-o dat drumu. Mai mai s'o prăpădeasci. Și s'o răpezit calu răpede și iar o suit-o pi dinsu ș'o strigat iel, calu:

— Cum ț-o părut, stăpini?

— Ca un minunt n'am murit.

— Ași nî-o părut și nîle ghișu cari nî l-aî dat a triia oari. Ia, di-acu, stăpini, aî scapat. Stăpini, aî si merzi pin orașu șel mare. Șade fata lu Sf. Soare pi-un scăunaș afari și seteste 'ntr'o carte. Din fugă și din răpedesune si-i apuși coroana din cap și inelu din dezit.

Și si dușe, si dușe iel ș'a 'nvațat-o calu si iei sama ghine. Și s'o dus... ș'o azuns la 'mparatu Roș la poarti, și ié o strigat: „nu vi trebuie un vezeteu bun“. Ș'o ișit afari răpede un soldat: „îi trebuie imparatului vezeteu la calu cu păr di aur frumos“. Ș'o chemat-o 'năuntru și s'o tocmit vezeteu. Și i-o dat pi-o zi ș'o noapte o litri di undilemn. Și îi nu-i plăse luminările, îi plăse coronile și inelu. Pi grindii li-o pus și si vidé 'n gražd. Ș'o pindit-o alți grăzdi: „și luîni iesti mai tari ca la împărăție“? Și s'o dus la 'mparatu ș'o spus: „nu iesti la Sfinția ta ași luîni strașnici ca cum iesti 'n grazdiu său“. Și 'mparatu o alergat cu fuga, și cind o bătut în uși s'o 'nfricoșat ași di tari, și s'o dus ș'o luat coroana și inelu. Ș'o strigat imparatu si-i aduci stăpina coronii ș'a inelului; neaducind-o i si chierdi vița. Și ié s'o dus la cal ș'o 'nșeput a plinze, ș'o zis: „stăpini,

ași-î ci nu ti-ai putut păzi, ș'ai si trăzi.... Da nu-î niñic, du-ti 'napoi, stăpini, spune să-ț deeyin di noui anî și pine di noui anî. Ș'o plecat și i-o dat yin și pine di nouă anî, ș'o plecat in oraș și calu ș-o făcut o grădini frumoasi, cari nu si mai puté pi lumea asta. Și calu o suflat asupra stăpiniî și s'o făcut un moșneag cu sprinșenile pini'n barbi și barba pini'n briu. Și iel s'o făcut grădinar. Toati lumea s'o dus ș'o văzut grădina cu flori. Îns'o zis și fata lu Sf. Soare ca si si duci si prăvasci 'n grădina cari si povestește, ș'o zis Sf. Soare și cu măici-sa si si duci, nu i-o stricat hatiru, și i-o dat drumu, și s'o dus și ié si prăvasci și prăvind s'o zăboyit. Ș'o azuns sara ș'o flăminzit. Ș'o zis:

— Moșule, n'ai o bucatîci di pine și n'ai ș'o leaci di api?

— Am yin, cam vechi.

— Hiie și di noui anî, c'om bé.

Și s'o 'mbatat cum o băut. Calu s'o dat di trii ori pisti cap, și pi urmi s'o făcut cal la loc. În scurt, in grabi o suflat asupra stăpini-sa și s'o făcut frumoasi cum o fost. Ș'o zis: „ferești-ti, stăpini, ca s'o 'nșfăc pi mine“. Ș'o 'nfășcat-o pi dinsa. Ș'o zis: „suî, stăpini, pi mine, ci di-acu am furat pi fata lu Sf. Soare și si merțem răpede, ci ni-azunze din urmi tatu-său“. La zumatate di cale o simțit calu ci vine Sf. Soare. Ași 'nfocat pi undi merze locu s'aprinde. Ș'asa di tare s'o suparat pi fata sé di 'mparat, o blastamat-o, ci: „di iești barbat si ti fași fimee, da di iești fimee si ti fași barbat“. Și cin s'o uitat ié, s'o zăluit la cal:

— Calule, m'o blastamat Sf. Soare.

— Și?... nu-î niñic, ț-o prinde.

Ș'o azuns la 'mparatu Roș cu fata lu Sf. Soare. Cind o dus-o 'nuntru, o zis fata:

— Ticălos și blastamat, am socotit ci pintru tine m'ai adus, nu pintru unu ca aista, iar tu daci nî-ai făcut ași, nî-ai adus coroana și inelu și m'ai adus și pi mine; am si-nî aduc herghiliile mele din ostrev.

— Toate si-mi aduși își la fața locului.

S'o dus la cal plingind. Acu iara barbat. Ș'o zis ași: „e, e, he! avem si năcăzim greu. Du-ti'napoi, spune si-ț dee 19 chite di cinepi și si-ț dee 19 chei di ghihol și si-ț dee 19 oca di rișină. Și yini, stăpine, și si mi 'nvălești ghine, si mi 'mbrași ghine cu cheile estea și cu rișina și cu cinepa”.

Și l-a 'nvălit ghine.

Ș'o încălicat pi cal ș'o plecat la ostrevu di mare. Și s'o dus, ș'o zis: „fă o groapi aisa și si mi vir ieū întâi și fă și ție o groapi și ti viri și tu'n groapi”. Și cîn necheza citiodati, s'aprinde mările. Calu sela si sfrăminta virtos. Și l-o sfrămintat calu cailor și si nera si porunci, si strășniși mari iesti di-l sfrăminti pi dinsu și nu știie sine. Și iel și dup' asee l-o munsit virtos și l-o trudit. Atuns o ișit din groapi calu istaltat ș'o zis: „ieș, stăpine, și tu din groapi și prăyești¹ di lupta mé, c'am si mi lupt cu tatu cailor”. Calu cîn o nechezat inc'odati, o ișit calu ase la munșit ș'aprinș, ș'o strigat calu ase la: „în lupti si ni luptăm, sau din trinti si ni trintim sau din mincari si ni mincăm”? Ș'o zis istalalt cal: „di mincari si ni mincăm, ci-i mai buni dreptatea dicit noi ni-om lupta ș'a fi cu strimbătate; mai ghine ni-om minca ca si fașem pi dreptate”. Și s'o apucat ii la mincat, și s'o mincat, s'o mincat, pini o ramas sel din ostrev fari carne pi iel și istalalt o rupt cheile dintr'insu, pintru ci aista o dorit si-l mininse pi-asela, si-l poati dovidi mai răpede, si-l prindi. Ș'o strigat dupi si l-o mincat ghine: „pune, stăpane, căpăstru 'n cap, nu ti teme di-acu nainte”. Și dupi si-o strigat: „incalici pi dinsu și chitești două ghișe: unu'n mine și doi 'ntr'insu și mini virtos”. Ș'o ișit toati herghiliile afari. N'o ramas niși o cochiti di cal. Și i-o dus în răpedesune toati herghiliile și li-o adus la imparatu Roș în ogradi. Ș'o strigat fata lu Sf. Soare ca si li vire toati iepile 'n ogradi și

¹Grijește.

toți caii. Ș'o strigat fata lu Sf. Soare si lei șuberile, si-i mulgi iepile, și s'aduci laptile sus. Și s'o dus la cal plingind, și iel l-o zis: „tași, ticălos di stăpîn; ieū am si mi duc la poarti ș'am si-l prind di bot, ș'aū si șadi toati iepile“. Iaca calu o vinit la poarti si li-añirose. Iesta o făcut clamp din bot pi calu șila a Sf. Soare. Ș'o luat șuberile, ș'o muls iepile, ș'o adus laptile cu șuberile sus. Ș'o făcut un cazan sus, ș'o făcut o vatră di schizi, ș'o pus cazanu pi foc cu laptile, ș'ași di strașnic și șerbé! Și l-o chemat și pi ista cari l-o adus și ié s'o dizbracat cu chelea și s'o virit in clocotit. Ș'o ișit mai frumoasi di cum o fost, ș'o strigat la dinsu: „viri-te și tu. Coroana nî-aī adus, inelu nî-aī adus, pi mine m'aī adus, iepile nî-aī muls, feredcu s'o făcut. Acu si ti scalzi și tu“. Iel o strigat din guri: „scaldi-si așela și ti-o șerut“. Și fata lu Sf. Soare o zis: „Ia răpede și ti scaldi, ci m'aī adus cu toati a mele. Mi rog matale si mi lasaș si-ni aduc calu neū si prăyiasci di canonu neū“. Ié s'o dus la calu său ș'o plins: „calu, căluțu neū, pi undi m'aī purtat nu m'aī prăpădit, ș'acu o vinit timpu si mi prăpădesc ieū; haī și prăyești di canonu neū“. Ș'o strigat calu: „pune-ti, stăpine, nu ti teme ci sint ieū; haī si prăyesc ieū; ghin ci ț-o vinit in gînd pintru norocu tău ș'a vieții tale di mi iei pi mine“. L-o luat și l-o dus sus și l-o legat di toarta căldării așeli și cind o suflat odati calu s'o făcut reșe și șerbé 'n reșe, ași putere mare si avé. Și s'o virit in lapte și s'o scaldat fari grizi, și mult s'o herat, cum nu s'o prăpădit. Ș'o ișit afari și cind o suflat iari s'o inșerbintat ași di tare ca uncrop. Ș'o strigat fata lu Sf. Soare si si vire și 'mparatu Roș. Și cin s'o virit o ramas ca răsături; to s'o disfacut in șaun. Ș'o strigat fata lu Sf. Soare: „tu, ticălos și blastamat, tu ai si hiī soțu neū, trimete un răvaș la părinții tăi, ci di-acu nu vine fati, vine fișor insoțit cu nevasti“. Iar ta-său o spus ași cu răvaș inapoī: „ieū n'am trimes fișor, am trimes fati“. Și s'o 'ntimplat pintru așasti fati di-o ramas fișor. Ș'o vinit răvaș la diñșii. Ș'o trimes alt răvaș

înapoi, ci vra ta-său rezbel, ci îel o avut cumpene multe și mari di-o ramas fișor din fati. Și fata zise 'n răvaș: „si mi primești cu ghine și cu plășere, ci ț-am fos fati și sint fișor“. O trimes un răvaș 'napoi: „ghini ci n'am murit, c'am azuns si vād din fati fișor. Si-mi aduși probe, si mi 'ncred ci-ni iești fișor, din ši-ai pățit și s'o făcut“.

Ș'o zis fata lu Sf. Soare: „pune toate milițiile tale la cale, ș'om stăpini și'mpărăția asta. Și dă drumu cailor si si duci 'n locu lor în ostrevi napoi. Și haidem. Îeū am si mărg calare pi calu tātini-to șel cu păru di aur, ci ieū l-am scos. Și haidem la părinții tăi si-i vād și ieū, ci sint dipartati di părinții nēi di-acu“.

Și s'o dus la 'mparatu amindoi călări și n'o putut si margă pin aer, penci așela cu păru di aur s'o ză-boyit. Îar mărgind așa, o mārș la fintini și vine și moș-neagu ș'o zis: „brava, băete, strașnic cal di bun ai avut, di nu ti-ai prăpădit și soție ț-ai capatat și calu l-ai găsit. Măi băete, si nu prăpădești aist cal al tău. Aist cal îi nasdravan, știie ši-i în șeri și pi pămînt și 'n pămînt. Si nu cumva si-l dai tātini-to, ci aista cal ie dăruit dila Dumnezău cu științe bune di-i nasdravan, ci ti-a scoate d,n multi pi tine. Și ți-i bun calu cu păru di aur, dar îi prost la cap? Si nu dai calu. Calu ist prost la cap si i-l dai. Aistalalt si nu-l dai, ci-i di folos“. Îel o pornit și s'o dus acasi la ta-său. Ș'o azuns la hotarile 'mpărăției, i-o făcut paradi dupi cumpenile și li-o tras. Ș'o fărut paradi trii zile și trii nopți. Împaratu pitreșă, da tot cu inima ră, ci nu si'ncredē ci fata lui ie fișor—si nu hie șolticăriie.

— Dragu tati, nu ti pot încrede ci adici si ti hi făcut fișor. Fata mé avē un semn dupi cap in zos.

— Daci nu mi credeț poftiț și videț.

Și i-o aratat semnu și i-o cuprins și i-o sārutat, ș'o cuprins-o cu mari plășeri și pi copchila lu Sf. Soare, i-o sārutat și cu mari plășeri i-o 'nsoțit pi amindoi. Ș'o zis fata lu Sf. Soare: „doreșc pi tati-nēu. Di-acu nu-l mai putem

vidé. Alelui di părinții nêi“. Ș'o silit și i-o gospodărit, cari
mul s'o bucurat și Sf. Soare di copchila lui.

Iași — Duñitru Dumbravi, 40.

II

Foai verdi di mohor,
M'o făcut maica fisor
Si-i scot boii din ocol
Și plugu di sup șopron.
Ș'apuî foai măr rotat,
Niși o brazdi n'am arat,
Potira m'o 'ncungiurat,
Cot la cot ci m'o legat
Și la sort ci m'o luat.
— Numai foai ca iarba,
Vindi-ț, maici, rochița
Și-mi discui chivnița,
Vindi-ț, maici, papuși
Și-mi discui butuși;
Vindi-ț, maici, boii toț
Și mi scoati dila sort.
— Foai, foai trii granati,
Dila sort și dila moarti
Nu ti poati maica scoati.

Circhiț — Baba Crețoaia, 60.

III

Foileana di mohor,
Păru nêu sel gâlghior
Cum cadî pi gîos posmol
Su chișoari la maior!
— Numai foai peliniți,

Vini, maici, măicuți
Și mi-l strinzi 'n basmăluți,
Basmăluți di matasi
Pin pregiur cu aur trasi.
Și mi-l strinzi tu cu dor,
Si-l arăț la sărbători
Șelor cari m'aū iubit,
Șelor și m'o cunoscut.
Iari daci oi muri,
Măicuți, s'ai a ști:
Si mi-l fași o perinuți
Cusuti cu mătăsuți
Și 'nvăliți 'n busuțoc,
Și cu flori di siminoc.

Cîrchiți — Baba Crețoaia, 60

IV

Lița foai lozioari,
Î-audz cucu, Mărioari,
Cum îi trazi di vrăjmaș
Pin șel des și lung hațaș!
Ș'aști-i trazi, batî-l zina,
Par'c'ar ști cu noi prisina.
Îeș, mindruți, di asculti
Cum pădurea, codru svinti
Nerla sé ispititoari
Și di multi știutoari.
Îeș di-asculti cu și pari,
Cinti șei privighitoari.
Îeș, mindruți, și li-asculti
Grija, toati mi li ulți.
Foileana iarbi saci,
Îeū sarac și tu saraci
Îeș afari și ti roagi;

Ti roagî lu Dumnedzău
Sî trăesc sî ti ieû ieû.

Cîrchiți — Mașioara Pădureț, 42.

V

CONVORBIRE ÎNTRE TREI ȚĂRANI BĂTRÎNI (TOADER A IFTIMII, 51;
GHÎORGHE URSACHE, 56; COSTACHE MATEI, 44)

Toader — Vorghesc ieû di tatî-ñeû; c'acu duñata
știi, c'ăi fost la tocmala noastri cîn m'am însurat ieû.

Îacoboaia di colo dzîși: „daû tăt pomîntu Domnicîi,
ci șelorlalti li-an dat distul; Anicîi nu-î daû nîñica, ci m'o
rușinat“.

„Nu si poati, dzic ieû, trebui si-î daî și îi, ci trăești greu.
Moșneagu ci: „daû și ieû“.

Amu dac'o vinit leza . . . las ci mulțesc lu Dum-
nădzău, nu pot si dzic ci n'am, c'am tot luat și ieû di
pi undî-am putut, am șepti fâlși di loc; frati-ñeû Ghîorghe
ari și iel șinpridzeși, di-am avé dzili si tot trăim . . . amu
daci vini leza moșneagu ie tăt pomîntu, las si-î iei ci-i
a lui, nu-î pari rău nimăruî di aîasta; dar amu, și dzîși
iel? „Îaca măi, cum m'am potrizit ieû și v'am tăt dat po-
mîntu vouî! Am avut patru suti di franși și tăț i-am pră-
pădit! C'o trebuit si tot ieû pomînt in fiicari an, di pi la
Ghiț'a Îordăchioaii și dila comuni!“

Îi pari rău moșneagului ci ni vedi c'avem și noi;
da di și si-î pari rău? Șeli patru suti di franși daci
li ține, șini știi și si puté 'ntîmpla! chica 'n mîna mé
saû la altu . . . orî ci i li fura șiniva, orî ci li ascundé iel
sîngur undiva . . . li 'ngropa la o furci undiva și li găsam
ieû saû frati-ñeû saû o sorî și li lua numa unu. Nu-î mai
ghini ci nî-am folosit cu tății?

Ghîorghe—Tași din gurî, cumnati Toadiri. N'aș credi
ieû ci moșneagu s'o dzici din inimi ră; așî-î șirea lui, si
tolocăneasci di zăba. S'ar puté oarici unuî părinti si-î pari

rău di copchilu lui ci ari, saū si si bucuri la iel ca si-i mai iei din si i-o dat? Cari va si dzici, amu v'o luat po-mintu, šiind c'o vădzut c'aveți... Iaca ieū, dac'am vădzut ci zineri-ñeū n'ari imaș, m'am lasat pi nimi și i-am dat imașu lui.

Costache — Ba nu, ci ca Ghiorghi a lui Niți sinstit, drept si-ț spuī, mai rar s'or găsi. Zineri-so dă zuncaniī, intri žite. Cin colo la numărătoari, si găsești și iel cu doi zuncani și socru-so cu doi cai to pi-on imaș.

Ghiorghie — Atunś ieū di colo și dzic? Las si rămii zineri-ñeū... ieū mi rătrag... N'o fost la știința mé ci iel ș-o dat zuncaniī, insi dac'am vădzut ași, și știū ci iel n'ari di undi... și si fac? Las mai ghini pi dinsu și rămii ieū. Mai lesni m'oī invirti ieū. Dă, vini vremea 'n felī și chipuri, da tot mai di grabi fași un chip, la nevoi, unu mai batrin dicit śel tinăr. Pi iei îi întind in tăti păr-țili, noi am mai scapat.

Goești — (com. de D. G. Georgescu, învățător).

BOTOŞANI

BOTOȘANI

I

Șici Floaré lui Toadir o dat di beleaăa nacazului.
S'o condra¹ cu presectu² păr' i-o luat zunca și șici i-o vîndut-o la Hîrlău. O cunparat-o Moîsă Gitlan cu opspreși franși. Gligori îi spuné: „Floare, șădz, Floare nu ti puni cu presectu, Floare hăi. Capu pleacat saghia nu-l tai“. Ț-ai găsit! Moari stricali.

O făcut și é ca Țiganu cînd în loc di feștili o pus buși la luminari, di niși nu ardé. Amu-i mai ghini daci o dat șinsté pi rușini?

Hîrlău — (com. de D. Const. Gheorghiu).

II

Măi, ca popa ghini și-o duși, ales aista dila noî, niși nu mai ari chip.

Și fași iel și drezi, mai cu ghinișoru mai cu glumi, mai cu dragu părintilui o șurughești mai dihaî dic' minî.

Da la varî nu lucru la dînsu si știu ghini ci n-îe mama. Popușoi am aproapi o cutîle cu chibrituri. Mi rog, is chîabur cu trii cămeș, una 'n sat și două 'n Eșî. Las ci ghini o dzis șini o dzis ci dila popî și dila Zîdan niși dracu nu iesî cu fărătura 'n barbî.

Hîrlău — (com. de D. Const. Gheorghiu).

¹S'a certat.

²Perceptorul.

III

Doamni, doamni, măi fimei. D'apuî cu zupinu Costăchel s'o trecut cu diochlu. An si-i torn o calcavuri di ar' si pomineasci și țița dila mi-sa. Sici di-o sitămini n'o calcat pragu școlii, și noi gindim ci iel si fasi dobi di carti, da iel si buftești di somn. Vedz ci profesuru ista nu-i cine la inimi ca șel și-o fost. M'a chiamat di-o parte și nî-o spus: „Moș Ghîorghî, iaca și și iaca cum.... Știi ca si nu mi puî la amandi“.

D'apuî doarî n'oî da ieu cu crușe pisti Costăchel. Orî an si-l fac om orî an să-l cotozoșesc.

Hirlău — (com. de D. Const. Gheorghiu).

IV

Sici iara o cucoani bogati și avé o fati. Amu odati si primbla cucoana cu fata pi uliți și li-o ișit in cali un sarac și saracu șeala o șerut si-i dei șinși bani. Cucoana o scos șinși bani și i-o dat. Atunșa saracu i-o dzis cucoani: „cucoani, fata duñitali ar'si trăiasci c'un om mort. Orîși-a fasi tot nu scapi di dinsu“. Dac'o audzit cucoana ași o luat pi fati și pi vezeteu și s'o dus incotro i-o 'ndreaptat Dumnădzău.

Și tot s'o dus cu trăsura; ș'amu dila o vremi o azuns pintr'o păduri și iara 'nainté lor un diâl mari c'o trebuit si si scoboari cu tății pi zos. Amu, numa si vedi fata inainté îi on palat frumos și dinainté palatuluî o florării mindri. Și iara porțili dișchisi și s'o dus fata si iei o floari. Da cind si iasi, porțili s'o 'nchis și ié o ramas acolo.

Dac'o vădzut și vădzut ci n'ari nișî un chip si iasi di-acolo, ș-o luat dziûa-buni dila mi-sa ș'o 's ci: „si vedi c'ăși nî-o fos soarta“! Și s'o 'ntors mi-sa acasi.

Amu, dupi si s'o dispărțit fata di mi-sa o 'nșeput a imbla pin palatu șeala. Și s'o dus in întiia odai și n'o

vădzut niînica, și s'o dus în a două odai și iar n'o vădzut niînica; cînd s'o dus în a tria o vădzut on imparat mort ș'o molțime dî-a oasti, da tăț morț. Ș'o găsit o carti lingi imparatu și scrie într'insa ași: „șini a șeti carté asta șăpti ani, șăpti luni, șăpti săptămîni, șăpti dzili și șăpti șasuri așeia nî-a și soșii“.

Dî-acolê, îe dac'o vădzut ași o luat ș'o șetit șăpti ani într'una și n'o durîit di loc. Amu, într'o dzi, cînd șetê îe ași, numa și audi strigînd pi sus: „haî la roabi di vindzari, haî la roabi di vindzari“! Îe, cînd o audzit, o 'ntreabat cit î-o roabi. Așelê cari îaraû roabi o dzis ci două rubli. Atunșa fata o luat ș'o cumparat o roabi ș'o pus-o si șeteasci 'n locu îl, și îe s'o luat și s'o culcat si doarmi o leaci, ci tari îara ostinitî: mî rog, dacî șetisi șăpti ani 'n șîr!

Ș'o durîit, măî oamini bunî, șăpti luni, șăpti săptămîni, șăpti dzili și tot durîe 'nainti și nu si măî scula. Amu, roaba șeia în timpu îsta o tot șetit înainti pîni și s'o 'mplinit și șeli șăpti șasuri. Cînd s'o 'mplinit șeli șăpti șasuri o 'nzîiet imparatu și cu tăti oastê lui. Și s'o apucat imparatu ș'o luat-o pi roaba șeia di neavastî ș'o făcut-o 'mpărăteasi.

Dî-acolê, o's ci 'mparatu o 'ntreabat șini-î așei cari doarmi. Da roaba, cari si făcusi 'mpărăteasi, fași: „ei, șini si șii? Îa o roabi dî-a meli“! Atunșa s'o sculat din somn fata cari șetisi șăpti ani ș'o vădzut ci roaba pi cari dasi îe două rubli îesti 'mpărăteasi în locu îl; da n'o dzis niînica'o tăcut morcu. Numa ci veșnic îara scîrghiti. Da imparatului î-o vinit în minti ci trebui si șii șeava la nîzloc. Amu, într'o dzi o spus imparatu ci si duși 'n șeia parti și vrê s'aduci la fișticari om dila curtê lui citi șeava. Ș'o 'ntreabat pi tăț si si li aduci. Dî-acolê o 'ntreabat și pi fata șei scîrghiti și prezănt si-î aduci. Îar îe o spus si-î aduci o crușîți, un cuțit ș'o oglindî.

Amu, dupi și-o vinit imparatu din șee parti o adus și fetii șilî scîrghiti crușîți, cuțit și oglindî. Dî-acolê îe o

mulțănit împăratului pintru prezânt ș'o luat și s'o dus intr'o odai, o 'nchis ușa cu zăvoru pi dînuntru ș'o 'nșeput si plîngi și si spui: „dragi crușiți, dragi oglinzoari și dragi cuțițaș! Ieū am șetit in carti șăpti ani ș'am vădzut niști roabi cari dzișeū ci-s di vindzari; ș'am cumparat-o pi așei cari-i amu împărăteasi si ieū m'am culcat ș'am adurnit și cînd o 'nzîiet oasté și cu împaratu ieū durném. Și roaba o dzis ci ie o șetit, și 'mparatu o luat-o pi dinsa di neavasti, iar ieū am ramas roabi 'n loc“! Și si zălué ie așa.

Da împaratu și cu logofātu împăratului asculta la uși, s'audi și vorbești. Amu ie, dupi si s'o zăluit cum o 'nșălat roaba îi pi împaratu o luat ș'o înșeput si dzici: „oglinzoari, vedzi-mi! Crusiliți păzăști-mi! Cuțițaș înzunghii-mi!“ Atunsa împaratu o stricat ușa, o sărutat-o ș'o făcut-o 'mpărăteasi, iar pi roabi o spindzurat-o.

Iar ieū am încălicat pi-o linguri scurti

S'o bag in gura silui și n'asculti.

Cristești — Marița Mascan, 50.

V

Unu avé o oai di șăpti ani și nu mai fata. Di-acolé iel dac' o vădzut ași o luat-o ș'o dus'o 'ntr'o păduri diasi. Ș'o lasat-o acolo. Amu oaia si ie și si duși pin păduri. Pin păduri s'o 'ntîlnit cū-o hulpi. Oaia o dzis hulpîi: „hai și ni-om prindi fraț di cruși“. Și s'o prins oaia și cu hulpîa fraț di cruși. Amu hulpîa fasi citri oai:

— Hai 'n spri sat.

— Nu mărg in sat, c'amu am vinit di-acolo.

— Apu atunsa hai pin păduri.

— Hai!

Si duc îi pin păduri și s'întîlnesc c'un lup. Amu fasi hulpîa și cu oaia citri lup: „hai și ni-om prindi fraț di cruși“ Lupu s'o prins. Fasi hulpîa:

— Pi oai s'o chemi cumătra Paraschiva; pi mini cumătra Ileana și pi duñata cumătru Grigori.

— Ghini, las si rămii ași! fași lupu.

Amu si leu tustrii și si duc spri sat dupi vînat. Hulpîa intri 'ntr'o ogradi și o 'nșeput a si 'nvirti pi lingi poiata cu găinili; lupu și oaia rămîn în drum. Da lupu 'nșepi si șersî pi oai cît îi di grasi. Oaia 'nșepi a behăi ș'a răcni. Hulpîa si 'ntoarși si vadi și-i. Și fași citri lupii: „da si ti-apuși di rupi cozocu cumătrii Paraschivii“?

Lupū-o 'nșeput a si zura ci feritū-o sîntu, nu! Hulpîa fași:

— Nu ti cred, cumătri Grigori, ci doar ti-am zăpsit¹ cînd iara si 'nșinghî colții în cumătra Paraschiva.

— Zău ci nu, mî zûr pi si vreî, cumătri Ileani!

— Haî și-i zura! dziși hulpîa.

Și mărg cu tății în ogradi undi iara un lemn gros di steazar o lecuți dischicat și cu pana 'n dischicături, pisăni s'o munsit omu si-l dischiși și l-o lasat ași.

— Viri laba își, cumătri Grigori, și zuri! fași hulpîa.

— Îaca zûr, cumătri Ileani, daci nu mî știu zînovat, zûr!“ Și viri lupu laba 'n dischicături. Hulpîa scoati ghinișor pana, dischicătura si strinzi și prindi laba lupului, virtos. Lupu o 'nșeput a schelălăi — schelălău, schelălău. Da hulpîa fași: „vedz, cumătri Grigori, bătaia lu Dumnădzău pintru c'ai zûrat strimb. Rămii sănătos ci noi ni dușim“. Și s'o dus oaia și cu hulpîa la păduri, da pi chelê lupului trebui si si luat omu șeala v'o sînși lei.

Cristești — Pătru Șobanu, 60.

VI

— Mi duc la notariu si-nî fac un condrat.

— Ți-l fac, Frundzoai, da uîti și: pini una alta du-ti și-nî puni niști fasoli'n grădini. Ț-oî da patrudzăși di bani.

¹Surprins.

Îeū îeū și mi duc și-i pun tăti grădina cu fasoli, două-dzăși di prăzini. Dî-acolē vini iel. Aștept si-nî dei condratu și paralili — da iel fași: „dî-amu si ti duși, Frundzoai, si-nî puî fasoli la ogor“. Avē patrudzăși di prăzini la Mascan. Da îeū dzic:

— Asta n'oi mai fași-o! Știū îeū undi ți-i ogoru? Cum si mi duc si-ț pun fasolili'n ogor străin și s'avem di vorbi pi urmi? Hai, duñata și-nî arati uni, și ț-oi puni.

— Apui nu, ci am treabi la primării.

Stă și mai gindești, pi urmi fași:

— Înî pari rău, ci n'am arat inci la cuconu Aurel ci nî-ai puni acolo. Nî-ai puni acolo patrudzăși di prăzini și la ogor patrudzăși și pi urmi ț-oi da patrudzăși di bani.

M'am ultat și îeū la dînsu — da am dzis: „dă, și nîi înî pari rău. ci ț-aș puni“. Numa gîndem în gîndu nēu: atunși si mănînși tu fasoli cin ți li-oi puni îeū! Vedz duñata; daci dila o fimei vadani și nevoeși — știi-mi Dumnădzău — vrē si zucheasci dzăși chei, d'apui inci dila alții mai gospodari!

Nu i-am pus fasolili, da niși patrudzăși di bani n'am mai vădzut niși in dziua di adz.

Cristești — Marița Frundzi, 40.

VII

Am si pun pi Ghiți a nēu si faci o petiți di šeli cu drași, am si lichesc pi dînsa o mărcuți di triidzăși di bani ș'am s'o trimet tucma la Domnu Ministeri. Las' daci nu s'o fași treaba!

Cristești — Pătru Rusu, 60.

VIII

Am un țarc cu nei alghi.

Gura cu dinții.

Am un sac cu mac; stă cu gura'n zos și nu si varsi.

Hornu

Doi lemni odolemni, șealeanti minințali.

Scara.

Dulsi, dulsi și pi talzir nu-l poț duși.

Somnul.

La mătușa su părete șadi trii găini bogheti.

Geamurile.

Cinilici nititici, niși di Vodi n'ari frici.

Scinteia.

Ați'ntinsi, ghemi strinsi.

Bostanul.

Ulsicuți verdi, în fundu ii nu si mai vedi.

Oglinda.

Turti piști turti și la nižluc urdi.

Rișnița.

Supt un carpanaș, zoac' un epuraș.

Furca cu fusul.

Urli-lupu la hotari și s'audi'n șeia țari.

Ciuperca.

Cristești — (com. de D. C. Iordăchescu, institutor).

IX

Cind ii moali vremé la Bobotează ar si șii oamini
slaghi pisti an.

*

Ca si nu si dioachi copchilu nic si ie glod di pi talpa
șiboțaliș și i si fași un benchi în frunti.

*

Nu-i ghini di scaldat copchilu duminici dimineați,
pintru ci cit crești într'o săptămână dă 'napoi.

*

Nu si lasi copchilu singur cit nu-i botidzat; da daci
esti numa dicit nevoi, apui trebui di pus o mituri lingi
dinsu.

*

Duminici sara cind si scaldi copchilu îi ghini si-l fași
si pășasci 'n scăldătoari, și sporești la crescut. Scăldătoare
nu si arunci afari dupi asfințitu soarilui, ci atunsa nu
doarmi copchilu pisti noapti.

*

Cind copchilu ridi si dzisi ci atunsa îi intindi Maica
Domnului trii meri di aur, iar cind plinzi, pintru ci i li ié.

*

Sei intii rufi cu cari 'mbrași copchilu si sii din ve-
chituri, ca si sii 'n viați cruțatori.

*

Daci sufla copchilu pre tari si știu ci ari trii sufleti;
asta din prișini ci mi-sa cind iara gré cu dinsu o vădzut
pi șineava aducind api cu trii coli odati. Așa ci pintru
a-l scapa pi copchil di sullari gré si-i fași scaldatoari cu
api adusi'n trii coli.

*

Fimeia gré si nu dei cu chișoru'n porc ori in cini,
c'atunsa crești pi schinarea copchilului supt cheli păr di
porc, cari-l inghimpi și-l fași si țipi.

*

Nu si ié foc sara din odaia copchilului, pintru ci i si
furi somnu. Tot di-aseia nu si lasi alghiturile copchilului
afari, in asfințitu soarilui, niși si nu doarmă copchilu in
timpu șiala.

*

Cind copchilu n'ari somn, îi ghini a fura somnu dila
alti casu. Aștepti si'nnoptezi și cind si vedi luhini la casa

di undi vrêi si furî somnu, îeî copchilu 'n brați și-î arăt
luîna dzicînd din guri așa:

— Vedz așel focușor?

— Văd!

— Vedz așel focușor?

— Văd!

— Vedz așel focușor?

— Văd!

— Du-ti și ti'ncălzești și îe somnu și hodina și vin'
la mămuța fuguța!

Somnu si furî dila o casî nîpriminitî, adicîlea uni
barbatu și fumeîa o avut numa o singură cununii, adi-
cîlea nișîunu dintr'înșîi n'o fost văduv și cununat a două
oari. Nu si îe somnu dila o casî cu copchiî di nîli.

Cristești — (com. de D. C. Iordăchescu, institutor).

X

POLOZĂNII

Astî varî la Crăsun
M'am suit intr'un alun
Si mininc v'o două meri,
Da m'o vădzut șeal cu perili
Ș'o dzis ci si-î lăs șireșile,
Ci-s a lui perzîli;
Da îeû n'am ascultat,
Atunșa îel o luat
Un putrigai di chiatri
Ș'o zvirlit și m'o pălit
În călcîi, drept dupî urechi,
Ș'am dzăcut un an așî di tari di măsali
Ci nî-o chicat unghiile.

Cristești — (com. de D. C. Iordăchescu, institutor).

XI

Foi verde frunzi neagri,
Tăti lumé tăt mi'ntreabi
Di și port cămeșa neagri.
Așa port c'ășa ni-i dragi,
Ci ni-i neavasta beteagi,
Da ni-i beteagi di-o minî,
N'o spalat cămeș di-o lunî.
— Dă-ni-li și li spăl ieū
Cu surseli dila trunchî,
Cu leșii din părău,
Cu sopen dila Hirlău.

Cristeștî — Duñitru Sandu, 35.

XII

Foi verde ninti creați,
Duminici dimineați
M'o trimăs tata la coasi
Ș'am cosit iarba pi rouî;
S'o rupt coasa drept în două,
M'am culcat ș'am adurnîit,
Șărpi verde c'o vinit
Zumatati m'o 'nghițit,
Zumatati m'o lasat.
Vin' măicuți și mi scoati
Dila chin și dila moarti.

Cristeștî — Duñitru Sandu, 35.

XIII

Foi verde fir mătăși,
Cinti cucu sus pi casi,

Tăţ flăcăii staū la masi,
 Nişi nu bé nişi nu mănincî,
 Numa cu ochii si uiti;
 Staū la masi 'n suparari,
 Li-o chicat un ordin mari
 Si margi la răcutari.
 Ieū di cind m'am răcutat
 Multi lacrăni am vărsat;
 Cum mi scol di dimineaţi
 Lacrănilii-ni curg pi faţi.
 Nu-i o sari si 'nsărez
 Si nu pling, si nu oftez.
 Cinti cucu mercuri, zoī
 Răcuţi mărg dila noi;
 Cinti cucu luni şi marţ
 Trec soldaţi pin Galaţ;
 Cinti cucu viniré
 Trec soldaţi Dunuré,
 Mărg in zos ca nouril,
 Negri ca călugări,
 Nu-s negri di nispalaţ,
 Da-s negri di suparaţ,
 Ci s'o dispărţit di fraţ,
 Şi di fraţ şi di surori
 Şi di grădina cu flori.

Cristeşti — Duñitru Sandu, 35.

XIV

Cind iaram la răcutari
 N-îara faţa ca o floari,
 Da di cin m'am corporat
 O dzi mari n'am sarbat,
 Plug di coarni n'am luat,
 Boi la zug n'am înzugat.

Sărbătoare cum viné
 Îel în gardi mî numé,
 Îni da drumu daci vré
 Pin oraș a mî primbla,
 Citi-o oari, două, trii
 Și-nî spuné si nu 'ntîrdzii,
 Îar siava di 'ntîrdziîem
 Cu pedeapsi mî trezăm:
 Dzăși dzili di 'nchisoari
 Pintrî-o leaci di primblari.

Cristești — Toader Onțanu, 30.

XV

Amu staū ieū și staū, aștept on șeas, două. Îeū mi
 ținém, draga mé, ci-î la primăriie. N'apuc a zăboyi ca di
 cin grăim și numa si aud pin tindi hodoronc tronc. Cin
 crăp o leaci ușa la tindi și si vedzi? Omu űeū aghé-și
 purta capu di treaz și iara. S'o fost intilnit la ratuș cu
 Gligori a Popii și cu ista, cum șorile-î dziși... cu Bo-
 lohan. Măi Ghîorghîeș în sus, măi Ghîorghîeș în zos, păr
 l-o vădzut în ratuș. Curat parci o tunat și l-o adunat.
 Unu dă on șocan di rachiū, șeala on sinzeap, păr s'o suit
 rachiu la titvi. Mări, cum vini înșepi di pi la uși: „bre
 dă drumu, bre, ci s'o'nbătat căsula mé“. Amu ieū [și pu-
 tēm si dzic cind el iara crai comisari? „Măi, omule, îi
 minca tu șeava?“ Îel tași. „Măi, omule, da di undi vii?“
 Îel tași. „Măi, omule, nu cumva ti-ai afumat încotrova?“

-- Adicilea ti tai pin cap ci ieū is cam ași?

Fimei, fimei, mari pacati,

Cin barbatu nu ti bati.

Ghini o dzis sinî-o dzis ci fimeia nibătuti îi ca moara
 nifericati. ...Gligori a dracului... d'apui și purișile di
 Bolohan. Da și ieū...

Dî-amu ieû mi culc.

Fîu... fîu... cî ghini an trăit. Îa așa cum îs ieû,
fa Ileanî, cit oî şî 'n vîiață an si trăesc.

Lupărița — (com. de D. Const. Gheorghiu).

XVI

Şî? Conțiliû? D'apui conțiliû doar din pacati an fost
şi ieû. Tu ştii, măi Toadiri, pi tinpu cînd îara Sava pri-
marî la Cotnarî. Vedz daci găsam o zîti gheteagî pin sat
o luam la mini. Cin sî ivé păgubaşu viné la mini. Adz una,
mini alta, dupî o zumatati di an an făcut ca o strachinî di
gologanî. Fimeia cînd îi trebuîe un gologan lua di pi
poliți.

Amu, n'am ieû di lucru? mi puni şorile şi leg go-
loganiî 'ntr'o naframă şi-î răpăd la primăriie. Da Sava, cum
îi iel mehenchî a dracului:

— Moşule, d'apui aişi îi bortî mari.

— Dă, cucoani Sava, astup'o şi năta.

— Lipsesc gologanî, moşule.

— Pruteanu o dat la noi izvod di tăti paralili şi o
primit. Şi daci nu s'azung parali aû si tî'nchidî.

— Ieû cînd primém parale tăém pi răbuş. Izvodu
l-am prăpădit. Răbuşu l-am însipt în stuh şi nu-l găsesc.
Ieû citi parali am adus atîté sint şi citi sint atîté am
adus. Dac'o luat fimeia dî-o sari, di seava, asta nu sî chîami
lipsi. Da nu 'nţăleg la şi vi măi trebui izvod? Nişi tu
presect, nişi tu cu leafi, niñici, niñicuți. Ş'apui tot ieû zi-
novat? Daci-s prost ieû şi li daû. Li faşi on ghine ş'apui
dî-acolo n'audzi? Sic'aî si staî închis? Neam di neamu neû
n'o stat închis, şi ieû?!... Ră s'o măi făcut lumé amu.

Lupărița — (com. de D. Const. Gheorghiu).

XVII

He... he... he!... saracu Ștefan-Vodi. S'înzile iel, alți făini s'ar mășina. Și cînd a și la vreme vremii credzi ci n'ar' si'nzile?

Calu lui îi cal, nu șmirțoagi ca a mé. Di una paști pin păduri, da šini-l poati prindi?

Și?... Cuza?... Ei, Cuza o fost mai 'ncoasi. Tătuca o făcut oasti cu Cuza.

Si'nzile iel ar puni-o di mămăligi Zidanii. Î-ar lua cu pirghia.

Lupăriia — (com. de D. Const. Gheorghiu).

XVIII

Ghini o dzis šini o dzis ci din puțin prindi omu la nihic. Ași an sclintit-o ieū cu posăsăru ista din Berezlozi. Mi duc la cîntălerie, mi socotesc și la urmă si vedzi! Asti vari an făcut o sutu di prăzini di sășiri; cin colo in condișile šelē a lui minca lut și pămînt ci n'am dicit v'o șaptidzăși și v'o citeva. Prașilă an făcut patrudzăși și nouă. Amu, nu ci-ț mininci prăziniile, da niși adunăturile nu li fași acătără.

Cuconu Moisi ar și iel cum ar și, da Șoil, ardeiu draculu di contabil, ghini ti mai șurughești. Arșisii și curăliile lu tatu-su!...

Vatavu Ghiorghi îi fași chip ci adicilea am prăzini mai multi.

Vorba šiluia: sinzile api nu si fași. Da cinile di Șoil: „Ia asculti, Domnu Diordi, šini numiri cu așeli trebui si vurdești“.

Lupăriia — (com. de D. Const. Gheorghiu).

DOROHOI

DIN PUBLICAȚIUNILE
MINISTERULUI INSTRUȚIUNII ȘI AL CULTELOR
CU PRILEJUL
JUBILEULUI DE 40 DE ANI DE DOMNIE
A
M. S. REGELUI CAROL I

GRAIUL NOSTRU

TEXTE DIN TOATE PĂRȚILE LOCUITE DE ROMÂNI

PUBLICATE DE

I.-A. CANDREA OV. DENSUSIANU TH. D. SPERANTIA

VOL. II

BASARABIA — BUCOVINA — MARAMUREȘ —
ȚARA-OAȘULUI — TRANSILVANIA — CRIȘANA —
BĂNAT — SERBIA

—
GRAIUL ISTRO-ROMÂNILOR, MEGLENIȚILOR
ȘI AROMÂNILOR

BUCUREȘTI
ATELIERELE GRAFICE SOCEC & Co., SOCIETATE ANONIMĂ
1908

DOROHOI

I

— Dzău ași, măi Ioane, ci daci n'ai on moșneag bătrîn, apui si-l cumpiri... Amu fiindcî nî-am luat di vorbî dispre aîasta ț-oî spunc și ieû o pataranîe.

Mnădzău si-l ierti pi tătuța, ci-ș atîța amar di aî di atunșa di cînd o murit și tot nu l-oî mai uîta, și om diștept iara! da și șugubăț și bun di tilcuri... di iahî! comedie mari... Mî rog dă! îț spun ci cînd spuné iel cîti una dî-a lui, apui noi ni tăvălém di ris; da iel aghé zînghe a rîdi o lecuță... adictile ași numa ca si ni stîrneasci pi noi. Da și cin da iel ași cîti-un sfat șeava, apui cum țî-l da și cum țî-l spuné nu-l mai uîtaî. Ci îaga chîar di aîasta m'am și luat di vorbî, ci nî-am adus amînte di drașîi îștea di copchiî a nîi, cum împrăștii î mîliga ași și nu știu ci și fîrmăturili-s cu socoteali.

Azunsesem ieû băitanaș, dă! aghé-nî nîzău mustețile, nu țîn mînte cam ciț aî oî hi avut, da fiindcî ieû iaram măi ridicat întri siilanți frați, apui mî lasa pi mine di umblam cu șarabana¹ ași... ca la o păduri... la o moari, o chirîie... dă... ca puntru casa omului, ci la casî cît nu trebui! măi ales ci si chîami ci la noi iaraû șapte guri. Amu vini rîndu si mîerg la păduri. Tătuța știé ghîni ci noi azvîrlim fîrmăturili di mîligi acasî încî fiînd, da pi cîmp niși di vorghit nu rămîni.

¹Carul.

Ca si mi 'nveți iel si nu mai zvirl ași, și-i dă lui in gînd?

— Măi Ghîorghîeș — fași iel citri mini — Pute și-i mări: tu ti duși la păduri; măligi ț-o pus mi-ta 'n traști cit o trebuit... ași ci chitesc ci tot ari si-ț mai rămie o lecuți di fărături. Măi, amu citi discintiși am șiarcat ieū cu boala iasta a mé, da cu fărături rămasă dila păduri n'am șiarcat, cum m'o 'nvațat Ioana lu moșu Nihalachi. Iaga si ti rog: ci si fărături di măligi ț-or rămîné dupi și-i minca 'n păduri, si li lezi într'o peticuți și si nî-li aduși di liac acasi; ci dă! a și ași, n'a si, dator i omu si șerși ș'apuī dî-acolē și-a și a si.

— Ei ghine, tătuti, las c'ași oi fașe, dzic ieū și 'nzug și o și pornesc... Hadi-haī, hadi-haī... boiī 'n puteri, ieū îi cam silém. Azung în păduri. Tai, li clădesc lemnili, li aședz pi car... pări una alta soarili tresi di aňadzi, dar și ieū flămînd ca un lup nu alti șiava. Îmbuc ieū și îmbuc și măi hodinesc o leaci boiī, string frumușel fărăturili di măligi 'n știargari și o ieū in spri cast, ci vidém ieū ci am pré 'ncărcat.

Amu cînd si cirnesc ieū pi drumu șiala și fași citri Cordărești — adicilē spri satu nostru — iaga bou din brazdi si sparii dî-un drac di bondari ș'odată nî-o 'ntoarni 'n loc și-nî rupi capîtu la șarabanî.

Eeei! și ti fași tu măi Ghîorghîeș? mi rog, iara amu soarili la chindii și păr'am tras-o. păr'am sușit-o, am învîrtit-o, iaga ci s'o făcut noaptē mare. Dă! di prișeput ași ghini la treghi dî-ăiestea nu mi cam tăe capu, da di nevoie m'am înghizuit di am meșterit-o, di-ț păré ci-s bardaș vechi... Cu chiū, cu vai, am făcut-o si si tirife. Da păr'si-am închipurluit ieū caru nî s'o făcut foami dî-aș hi mincat cit șepti. Si si mininc? În traști măi avém ieū v'o doi pepini murați, v'o două căsuli di usturoi și v'o mini di bandraburci¹ șarti, da măligi numa atituca citu-i dușem tătuti di leac... Si dracu si fac? Din prișina lea-

¹Cartofi.

curilor tătuții si chier ieū di foame? M'a credi iel puntru si li-am mincat, ci doar ii om... Scot ieū fărăturelil, šeli pi cari iaram si li zvirl si pi cari li adușem di leac tătuții si mai si avem in traisti si mininc ieū hăt ghinișor, ci mi rog nu iaraū puțuni, or si fost ca la v'o doi pumnî. Amu, năcăzit ieū nu-i vorbi, da dupi si nî-am pus la cale pintișili, o ieū inșetu la vali... haî, haî, haî si rasare si luna, ași ci cu azutoru lu Dumnădzaū aproapi di nedzu nopții am fost acasi... Apu dupi si m'am dis-șocalat! ieū, dupi si-am răgulat caru si boi, si mai vedzi sfat! Tătuța șoșmolindu-si ași a lene si zinghind ași... ci adictile mi lua piști chișor, fași citri mini: „si amu šelilanti si li lăsăm la naiba; da in adi traista si-nî ieū leacurile, ci aghé ti-așteptam“.

Cind aud ieū aīasta am prins a schimba feți feți di rușini si dzic: „d'apuî... iiii... iiii... ista... ci, tătuți, da ieū iaram si mor di foami... daci nu avem leacurili du-nitale... Dă! si nu bănuești, ci iaga oi vorghi ieū cu Vasili a lui Toadiș si-ț aduci mini liacuri di aiestea, ci merzi si iel mini la păduri“.

Șiilanti din casi știēū ii si vrē si dzici, ași ci tătuța cind o 'ntors capu spri dinșii apuî cind ii o buhnit a ridi ieū am ramas ca un prost... ași, niși nu-nî dam socoteali ci si aū ii di rid ași.

Ș'apu dupi si nî-o spus ii ci adictile si pildi o vrut tătuța să-nî dei cu treaba iasta, fași tătuța citri mini si citri šiilanti: „apuî iaga, măi băeți, aīasta am vrut ieū si vi arăt, ci mi doari gura di cind vi spun; si știți voi odati ci si nu imprăștieț mālīga si orișe alt lucru, ci si chiami ci nu știu cum ari si vii lucru šala“.

Si iaga ași li tot spun si ieū amu la drașiț iștiā di copchiî, da si vedzi ci pări n'or păți n'or prindi ii minti, da atunșa or vini ii la vorba mé.

Ghiôrtenî (Pomirla) — (com. de D. Constantin D. Diaconescu învățător).

¹Desbrăcat.

II

Aho, haho, sara lui Sfintu Vasile,
 La mult, ai şinstit boeri
 Si va hii di ghine.
 O pornit zupinu gazdi
 Intr'o sfinti di zoi
 Cu doispreşi zuncalăi
 Şi cu fisorii lui amindoî,
 Mai indemnaţ măi!
 La măru rotat,
 La cimpu curat,
 C'acolo mai multi pluguri s'o adunat.
 Intr'o sfinti dzi di vari
 De'ghé o arat şi iel un corn di țari:

Zoili văili,

Marțili finațli.

O aninat plugu 'ntr'un os di rimi
 Şi l-o făcut tăt firimi,
 Şi l-o dus la covaliu¹ şeal mai mari
 Plugu di şi-l toghé,
 Brazdi neagri răsturna,
 Griu roşu răvârşa,
 Griu mărunţ şi arnăut
 O dat Domnu s'o făcut.

Dzişeţ, măi copchiî!

Cind o fost la arat,
 Mindri dzi s'o luînat;
 Cind o fost la grapat
 Mari omăt o chicat;
 Boerii s'o suparat
 Ş'acasi o plecat.
 Î-o işt inainti un fisor
 Cu doaui făclii aprinsi'n mini.
 Boerii s'o culcat,

¹Fierar.

Dimineața s'o sculat,
Pi ochi negri s'o spalat,
La sfinti icoani s'o 'nchinat,
Și pi sluzi o poronsit,
Calu di i l-o împodoghit.
Și i-o scos un cal graur
Cu șașa di aur,
Cu friu di margarintari
Ca la boerii și mari.
 Îndemnat, fișori!
O strigat cini și ogarii
Si meargi dușealui la primblare
Si vadi și grișoru dușisale.
Da și griu iara ași di mindru și frumos
Ca fața lui Hristos:
În schic ca vraghia
Și'n hir ca maziré.
Boerii tari ghini s'o bucurat,
Di pi cal s'o discălicat
Și pin griu s'o primblat,
Schisi-o apucat.
Cînd li-o pus acasi pi masi,
Copchii s'o bucurat
Ci'n casi s'o luînat.
— Măi nevasti, griu nostru-i copt.
— Tași, măi barbate, blastamate
C'ai samanat și'n an v'o zăși fălși și zumatati.
Măi ghini du-ti la Hirlău
Și ie sășiri di-on leu
Cu mănunchiu di șucălău,
Ci ști ci sășir și ieu.
Îel rău s'o suparat
Și la Tirgu Siretului o apucat.
Ș'o luat sășireli minințali
Cu mănunchiu di florișeli,
Ca pintru copchile tinireli.

Săşerica şeî intoarsi
Di copchila şeî frumoasi;
Săşerica şeî mai nîci
Di nevasta ochişici.

Minaţ, băeţi!

Cu stînga săsira,
Cu dreapta leaga;
Sta znochiî ca droghî
Şi clăile ca nourî.
Dintr'un schic, un nertic,
Dintr'o clai, o odobai,
Dintr'un znop un oboroc.
Sta doi fişori şi si sfātué:
Aria 'n şe loc s'o făsem
În capu pămîntului,
În zălişte vîntului.
Si faci aria di arami,
Cari nîmi si n'o bazî 'n sami.
Şi m'o trimes pi mini la muntî,
S'aduc noaûi epi
Suruepi
Citi di-o suti di ai sterpi
Nişi minzu nu i l-am vădzut,
Nişi laptîli nu i l-am supt,
Cu cochita di arzînt
Bati schicu la pămînt.

Minaţ măi!

Cu nările sufla,
Grîu si vîntura,
Cu codzili felezué,
Cu urechiă 'n sac puné,
Cu dinţiî înţapoşa,
La moari ni-l găté,
La moari la Ibăneşti;
Da blastamata di moari
Cînd o vădzut atité cari

Cu povari
O pus coada pi schinari
Și s'o dus la lunca mari,
Frundzi n'ari,
Lunca-i fici
Frundza chici
Tot în patru si dischici.
Da și murarașu meștir bun,
S'o 'nsins c'o ați di lini
Ș'o luat o cohiți di linti,
Parca nevasta lui s'o scoati din minti,
Ptu, ptu, ptu și na, na, na,
Moara sta și si uita,
Ci cam flămindi iara,
Pin 'o pus mina pi ié
Și i-o tras un șocan în șali
Ș'o așădzat-o pi măsăli.
Ș'o mășinat un tăbultoc
Și i-o dus la župin gazda di noroc.
Da și župin gazda ari o copchiliți
Cari aprindi la flăcăi luîniniți
Și șadi cu minicuțili suflicati
Și cu sprinșenili rădicati,
Bati 'n sîti și 'n covati
Și fași lu Ghiți un colac îndati,
Cu zahar zăhăruit
Și cu nêre îndulșit.

Minaț, flăcăi!

Da duňavoaștri, boeri mari,
Știũ ci pi mini nu v'iț supara,
Ci v'oĩ mai spuni șeva:
Luaț cheițili și merziț în camaruți,
Ci esti un sipit cu părăluți;
Pintru a niĩ flăcăeș
Aveț un portofel cu galbanaș,
Nu ni-ț da un galbanaș,

Da ni-ț da o patroanci di sínș franși,
 Cî la băeții nîi tari li-s draži.
 Si trăiț, si 'mbătriniț.

Vatra — Neculaî Coțevanu, 40.

III

O 'nblat fișoru 'nparatului dupi 'nsurat si s'o 'ntilnit cu altu, tot fișor di 'nparat. Niși aista n'o avut părintile. Și s'o pus la vorbi dupi și inbli. Unu dziși: „înblu dupi 'nsurat“, da șialalant dziși: „ieū am o sorî, cîn rîdi iesi trandahir din guri, da cîn si chiaptîni scoti din cap aur și arzîntu, da cîn plînzi api curzi di poti 'nneca lumîa. Da șialalant dziși: „dă-u dupi mini“. Da iel o avut o Țiganci c'o fati slugi la dinsu. Și trimeti pi Țiganca cu lata și pi sora lui pi api la fișoru 'nparatului, cari avé si iei pi sor'sa. Merzi iel pi api, D-dzău știi cit, sor'sa o flămîndzit și seri dila Țiganci di mincat. Da Țiganca o dzis si-ș scoti ochii cî i-a da, da é o spus cî nu vra. Dupi și o flămîndzit ghini, o scos și i-o dat o bucățici pini. Pi urmi, seri api. Țiganca dziși: „dă și șealalant și ț-oî da, di nu nu-ț daū“. O răzbătut-o sătia, é ié și dă. Di colé o liapadat-o pi șeia 'n api. Șeia o 'nnotat cit o 'nnotat și s'o prins di răchiti ș'o strigat. Murariu o audzit și o scos-o pi dînsa și o luat-o acasi. Da frati-su s'o dus acolo și dziși: „asta țî-i sora“, dziși: „asta“. É rîdi, nu iesi niñici, si chiaptîni nu iesi niñici. El închidi pi frati-su 'n grazdîu cailor și-i dă o fălîuți di pini ș'un pahar di zin. Da sor'sa așî chîori cum iara tot s'o chiaptanat ș'o făcut doi perî di aur și o dat murariții si vindi. Șinî-a da doi ochi si li dei, da pi parali nu. É n'o găsit pi nimini, é dziși iar: „in du-ti la 'nparatu și-i vindi“. Si duși é la 'nparatu și-i iesi Țiganca și dziși cî cunpirî. É dziși: „ieū nu daū pi parali, ieū vraū ochi“. Fata dziși: „nu da, mami“; da mi-sa dziși: „ihî, hî, dî-amu dragu mami, ieū daū si ieū aieste două“. Î-o dat ochii, é ié și spali, puni unu vedi, puni șialalant, vedi. Di colé puni pisti

spati minili și ș-o făcut aripă și o zburat la 'nparatu și s'o pus pi copac. Da é crușulița o avut la gît și i-o luasî Țiganca și dîîși:

— Crușulița mé.

— Aud, stăpina mé?

-- Frati-nu-i aiîși?

— Aiîși.

-- Și fași?

— Șadi 'n grazdi 'ngropat până la zenunchi și bé un păhăruț di zîn și măninci o bucățici di pini pi dzi.

— Da 'nparatu-i acasi?

-- Acasi.

— Și fași?

— Dormi.

-- Si dormi ghini și si si scoli ușor.

— Da 'npărăteasa dormi?

— Dormi.

— Di dormi, si dormi si nu si scoli.

Di colé o zburat iar la murariu șlala. Da copacu s'o uscat. Da 'nparatu s'o sculat și tăiet gîtu la livadaru și paza copasîl. A două dzi vini iar, si puni pi altu copac și dîîși tot ca ieri. Și iar o zburat și copacu iar s'o uscatu. Înparatu si scoli și iar vré si tai gîtu și la șlalalant livadari cari l-o fos pus. Da iel o ascultat și dîîși: „stai, Înălțate, ci iaca cum și iaca cum o vorghit di mata și di frati-su“. Di colé a două dzi o adus lumi multi și conzurat tăti ograda si prindi pasarica șela. Cînd a două dzi o vinit é s'o pus pi copac, da 'nparatu nu durné, ascultî șela și grăi é. Da é prindi a grăi ca si dișchidi feriasta. É intri 'n casî și 'ntorni minili și s'o făcut iar fati frumoasi. Ridi, iesi trandahir din guri. Di colé dîîși inparatu: „chîaptini-ti“. É si chîaptini, iesi aur. Di colé chîami și pi frati-su din grazdi și o spus și-o pățit cu Țiganca. Și 'nparatu o legat pi fata Țigănsii și pi mî-sa di codzili harmasacilor și li-o farmat citi-o bucățici și iel s'o cununat cu dînsa.

Tureatci — Anița Bulgaru, 50.

O

DIN PUBLICAȚIUNILE
MINISTERULUI ÎNSTRUCȚIUNII ȘI AL CULTELOR
CU PRILEJUL
JUBILEULUI DE 40 DE ANI DE DOMNIE
A
M. S. REGELUI CAROL I

GRAIUL NOSTRU

TEXTE DIN TOATE PĂRȚILE LOCUITE DE ROMÂNI

VOL. II
BASARABIA
BUCOVINA
MARAMUREȘ
ȚARA-OAȘULUI
TRANSILVANIA
CRIȘANA
BĂNAT
SERBIA

PUBLICATE DE

I.-A. CANDREA OV. DENSUSIANU TH. D. SPERANTIA

—
GRAIUL ISTRO-ROMÂNILOR
MEGLENITILOR
ȘI AROMÂNILOR

BUCUREȘTI
ATELIERELE GRAFICE SOCEC & Co., SOCIETATE ANONIMĂ
1908

P R E F A Ț A

In acest al doilea volum încheiem culegerea de texte pe care am început s'o tipărim acum doi ani. Am fi voit să concentrăm tot materialul într'un singur volum, dar bogăția de texte pe care le-am avut la îndemână ne-a silit să trecem peste planul pe care ni-l fixasem la început și să împărțim lucrarea în două: de o parte România, de altă parte celelalte țări locuite de Români.

Dacă tipărirea a întârziat peste prevederile noastre, aceasta se datorește greutăților pe care le-am întâmpinat la culegerea textelor din unele regiuni. Cum o colecțiune de acest fel se dă pentru întâia oară, poate înțelege oricine că procurarea materialului nu ne-a fost totdeauna ușoară.

Exprimăm mulțumirile noastre D-lui C. Damianovici care ne-a pus la dispozițiune mai multe texte din Vlașca și Neamț; deasemenea D-lui I. Giuglea pentru materialul din câteva județe (Tecuci, Tutova, Bacău, Roman) și din Bucovina — și D-lui Papahagi care a avut bunătatea de a controla textele aromâne.

TRANSCRIEREA SUNETELOR SPECIALE

ă, sunet intermediar între *a* și *o* deschis, cum se întâlnește în Istria și în câteva sate din Bănat.

č, sunet intermediar între *tī* și *kī* (ca în serbo-croată).

č = *c(e)*, *c(i)* în forme ca *čară*, *pičor*.

ž, sunetul identic grecesc (în aromână).

dž, sunetul intermediar între *dz* și *g(e)*: *džeal* = *deal*.

é = *e* deschis.

ɛ = *e* deschis din istro-română care corespunde lui *ă* final daco-român.

ǵ = *g(e)*, *g(i)*, în forme ca *ǵană*, *ǵoc*.

ɣ, sunetul identic grecesc (în aromână).

ñ, sunetul corespunzător francezului și italianului *gn*:
ñel = *miel*.

ó = *o* deschis.

ɔ, sunetul din meglenită corespunzător lui *ī* și *ā* accentuați din daco-română.

š, sunetul intermediar între *s* și *ș*, ca în Bănat, Moldova:
šinš = *cinci*, *dulše* = *dulce*.

tš, sunetul intermediar între *ț* și *c(e)*: *tše duš* = *te duci*.

ʒ, sunetul identic grecesc (în aromână).

ž, sunetul intermediar între *z* și *j*: *žoi* = *joi*, *žinere* = *ginere*.

y, sunetul rezultat din palatalizarea lui *v* dinaintea lui *i*:
yin = *vin*.

BASARABIA

BASARABIA

I

Foileana ș'o aluni,
Colo'n vali pi la stîni
Tresi-o fati ș'o bătrîni,
Cîti-un toițel în mîni.
Fata merzi lăcrămînd
Și din gur' așa cîntînd:
„Foilița bob năut,
Măculiți, cîn mi uîț
Colo'n luncî piști Prut
Un' ni-i satu și căsuța,
Frații, tata și mămuța,
Mi cuprîndi-un foc ș'o pari
Cole, își, la inimioari.
Numai foai mărgărint,
Di cîn Rusu o vînit
Piști noi, n'am mai avut
Vesălii ca'n trecut.
Toati lumea parci plînzî
Și di zăli ci si stînzî:
Oleo foai lozioari,
Rău ni-i dor di căsușoari,
Di livadi și di moari,
Și di flori și păsăreli
Cari-m cînta cu zăli.
Și ni-i dor, mălcuți, tari
Și di boi și di-ogoru cari

Făsem pine, păpușoi
 Ș'alungam multi nevoi.
 Numa foai măr rotat,
 Rusule, neam blăstămat,
 Pi la noi la și-ai cătat,
 Liniștea di nî-ai stricat?
 Osîndi tî-ar șel păcat
 Mari, greu și nîertat!"

Dănuțeni — Neculaî Gologan, 65.

II

Foilița lozioari,
 Prutule apî vioari,
 Prutule volnic barbat,
 Și-m tot vii, bre, tulburat?
 Doamni, Doamni, cum nu pot
 Si ti sorb ca pi un strop
 Și si trec la fraț în țari,
 Ca si scăp di foc și pări!
 Leana foai ș'o para,
 Doamni, doamni nu ploûa,
 Poati Prutu a saca
 Ș'or rămîné chetrili,
 Si li ardî soarili,
 Si-l trec cu chișoarili,
 Si-m vād surioarili.

Dănuțeni — Neculaî Gologan, 65.

III

Foileana trii laleli,
 Pi di-asupra casii meli,
 Sufli vîntu'n vâlureli,
 Și-nî aduși dor și zăli,
 Dor di fraț și di surori
 Și di-așeli mîndri flori,
 Și'n răzoari culezēm

Și cu frații mi giucam.
 Oleo foai lozioari,
 Zălea mamii mi omoari,
 Cin gîndesc cum é mi plînzî
 Și minuțili îș frînzi.
 Foileana măr barbat,
 Rusule, neam blăstămat,
 Di-a ta urî am fužit,
 Părint, cas'am părăsit,
 Și tot umblu, rătășesc
 Di nu știu cum si trăesc.
 Foilița ș'un dudău
 Dei-ț, dei-ț Dumnădzău
 Niși mai ghini, niși mai rău
 Dicît numa cum știu ieû:
 Si ti uști cum si usuci
 Îerbulița di pi lunci
 Cînd o ardi soarili,
 Vintu și cu brumili,
 Zeru și furtunili!

Dănuțeni — Neculai Gologan, 65.

IV¹

Frundzullani mărgărit,
 Cin măicuța m'o făcut
 Tari ghini i-o părut;
 Cînd o dat la legînat,
 Atunși rău m'o blăstămat.
 Din chișor mi legina,
 Din guri mi blăstăma.
 Îeû di cin m'am ridicat
 M'am pornit dupi 'nsurat;
 Nou țări am tulburat,

¹Textele de sub n-rele IV-XI sînt reproduse după Madan, *Suspine*.

Nou cai am obosit,
 Nou seli-am risichit,
 Nou frii-am discusut,
 Nou ghiși-am displetit,
 Pi Chiruți ni-am găsit
 Și vineri c'am logodit,
 Simbăți nunt'am pornit,
 Și duminici am azuns,
 Mi-sa 'n poartă ni-o eșit
 Cu păr galbin displetit,
 Cu lăcrăni pin'in pământ,
 Și din gur'o glăsuț:
 „Luaț calu niriului
 Și căruța nunului
 Ș'o purtaț pin bosuțoc,
 Cum si prinbla Chira'n zoc;
 Ș'o purtaț pin calapăr,
 Cum si prinbla Chira'n păr“.

Virzirești.

V

Is in vali la izvoari
 Crești-on nuc cu frundza rară,
 Cînt'on cuc di si omoari.
 La truchina nucuțu,
 Dzași maica cuculuțu,
 Nu știu dzași ori si fași,
 Da gurița nu-i mai tași,
 Dar mai sus pi rimureli
 Cînti două pisireli:
 Una cînti glas mai gros,
 Pintră-a nostru traț frumos;
 Alta cînti glas supțiri,
 Pintră-a noastre streiniri;
 Pintră-a noastre streinari
 La toată masa oftari,
 Niș pămîntu roadi n'ari,

Ci ticilos ni-i vonicu,
 Cum ş-a mîncat cunpitu,
 Cunpitu di vonişii,
 Di nu l-ar mai avé 'n veşii,
 În veşia vacului
 La poarta 'npăratului.

Chişineu.

VI

Frundzi verdi mirişluni,
 La focu cu doi taşluni
 Fac flicii rugăşluni,
 Ca si moară moşnezii,
 Si ſei îi babili.
 Da şi-om faşi noi, fetici?
 Ni-i mihala mititici,
 Ciţ flicii ni si ridici
 Pi toţ babili-i apuci,
 Si faşim on rivişăl
 Pi-o frundzi di pitrinjel;
 Di-a şi rivişălu prost,
 Si listm tot cum a fost.
 Da baba firmicitoari
 Înblî pi dracu calari;
 Da şi moşneagu dracului
 Cu nîravu calului
 Îe răsteu zugului
 Frinzi cornu dracului.

Chişineu.

VII

Frundzi verdi măr rotat,
 Puşor ţ-a şi picat:
 Tot cu vorbi m'ai purtat,
 Cu cuvintu m'ai legat,

Ca pî-on doghitoc di gard,
 Și flimind și nîadăpat,
 Par' ci ț-am fost zînovat,
 Și dac'am și fost zînovat,
 Micar apî nî-ai și dat,
 Dar m'ai iubit și m'ai lîsat,
 M'ai iubit ca pî-o copchill,
 M'ai lîsat ca pî-o strîini,
 M'ai iubit ca pî-o cucoani,
 M'ai lîsat ca pî-o sirmani.
 — Oh, dragi puîcuța mé,
 Nu cîta'ci tac și trec,
 Da cu ochiî ti pitrec;
 Nu credi ci tî-am lîsat,
 C'asestîa-s vorbi din sat.

Trușeni.

VIII

Frunzî verdi pătrînjel,
 Lelița cu testemel
 N'ari vaci cu zîțel,
 Numai borș cu păsățel
 Și puni ș'on pătrînjel,
 Ș'amu plînzî și suschini,
 Seri brîndzi cu smîntîni.
 Lelițî, di n'ai capot,
 A murit la pod on porc,
 Jîpoale-l și-ț fî capot:
 Lelițî, di n'ai colan,
 A murit la pod on cal,
 Jîpoale-l și-ț fî colan.
 Leliô, nu ti legăna,
 Ci rochița nu-l a ta
 Și casinca tot așa.

Trușeni.

IX

TOMA LUMOȘ

Hanea-Manea cîinchilor,
Stîpinu moșilor
Îel pi cal încilica,
Moștili 'ncunzura;
Gtsă ierbili pîscuti;
Gtsă apili biuti.
Niș nu prindi, niș audi,
Dar șini-I bé apili?
— Mîi Toma cu turmili,
Tu apili nî-aî băut
Și ierbili nî-aî pîscut;
Niș on ban nu nî-aî plitit.
Toma din guri dzișé:
— Tu și-I șeri ieû ț-oî da,
Di-aîșea nu m'alunga,
Ci nî-o fost iarna mari
Și n'am banî di cheltuialî;
Dar tu strein și ieû strein
Aîdi ghini sî trîim.
Tu-I cosî ierbili,
Îeû oi tundi oili
Și ni-om împlé punzili.
Fraț di cruși, doamnî-azuti!
Dar pi Manea si-l ascultî;
Si-I dé Manîi ascultari,
Ci iel îi frati mai mari.
Și covoru-nî așterné
Și lumea sî grîmidé,
Mari șinsti-m fășé.
Pi Manea nî-l tot chité
Di disuptu briuluî,
La nîjlocu trupuluî;
Și odati nî-l șinsté,

Cuțitu'n chept ci-l puné,
 Încilica și-m fuze,
 Manea singur riminé
 Și zos ci si pleca,
 Mațili ci-m lua
 Și in coș li așidza
 Cu chinga si'nșinzé
 Dupl Toma si lua
 Di diparti-l azunzé,
 Pin neguri ni-l zîré
 Și din guri îi dzișé:
 — Alelei Toma Lumoș,
 Di si ai fost minșinos,
 Di m'ei dat mațili zos?

.

Și la lupti si lua
 Într'o zoi dimineața;
 Într'o dzi mari di vari
 Di dimineați pin'in sari:
 Când soarili indisari,
 Pi Toma ci ni-l oboari
 Toma-l cini spurcat,
 Manea-l creștin botizat,
 Di dînsu ci s'o'ndurat
 Și o groapi l-o săpat
 Ș'acolo l-a astupat.
 Toma avé flueraș,
 Fluerașu lui di soc,
 Îar cu glasu di foc:
 Și pi mormint ci iel puné
 Și vîntu ghini ci traze
 Singur fluera dîșé:
 „Scoală, Tomi, din mormint,
 Ci oili ț-au vinit
 Și patrudzeși di meoari,
 Toati la lînt gilghioari.

Și cum plînzî o meoari,
 Parci-i sorioari.
 Scoali, Tomi, din mormint,
 Ci oili ț-au vinit
 Și patrudzeși di șobani,
 Toț îți erau verî primari,
 Verî primari și verișor
 Ficuț din patru surori,
 Și patrudzeși di berbeși
 Cu coadili pi teleti;
 Și berbeși ca a lui
 Nu si afli a nimăruî;
 Cu coarnili belșiugati¹,
 Cu aur, cu arzint suflati.
 Scoali, Tomi, din mormint
 Și pornești oili
 Si tirasci² ierbili,
 Si moari șirpoaișili,
 Si risai șipersili,
 Si culeagi fetili.

Trușeni.

X

V I D R A

Vidrușci din Țarigrad,
 Fatî di viziri bogat,
 Si ieû di cînd ti-am luat
 Tu on cintic nu m'eî cintat;
 Îan cînti-nî on cîntișel
 Cu cuvînti birbitești
 Și cu glasuri muerești;
 Ț sama di-l potrizești.
 — Ba, Stoeni, n'oi mai vra.

¹Întoarșe.

²Să bată, să netezească.

Îeu ții cind Ț-oi cînta,
 Viili s'or risuna,
 Hoții ci s'or diștepta.
 Dupi noi ci s'or lua.
 Stoian ci si minie,
 Vidrii o palmi-i șterzé,
 Și Vidra si minie
 Ș'a cînta ci însepé.
 Cînd é prîndé a cînta,
 Viili si risuna,
 Hoții ci si diștepta:
 Piunașu-m audzé
 Și din gur'așa dzișé:
 — Ian audz-o, Vidra mé,
 Cari-am logodit cu é
 A azuns-o jălea mé.
 Și armili-ș înșînzé,
 La șleah mari ci eșé
 Cu dînșîi si întilné
 Și din gur'așa dzișé:
 — Oh, Stoeni Procoviși,
 Cichitanu pi voniși
 Si ti prinbli tu pi-aiși?
 Pi-aiși-s locuri cu vami
 Și mai rarî voniși si afli.
 Di pi Vidra din cușîni¹,
 Ciși dorești să-ț sii dzili;
 Ori hadem și nî-om lupta
 Și cari a dovidi
 Așela birbat i-a si.
 — Îeu pi Vidra nu Ț-oi da,
 C'am luat-o cu luna
 Și si i-o duc maici-sa.
 Și la lupti si lua

¹Fundul căruței.

Într'o zoi dimineața,
 Într'o dzi mari di vari,
 Di dimineați pin'în sari.
 Cînd soarili în disari,
 Pi Stoian ci ni-l oboari.
 Stoian din guri dzișé:
 — Vidrușci soțlia mé,
 Puni mina'n șel poclit¹
 Iestî-on cuțit mistuit²
 Dila mî-ta zûruit,
 Ci mî vedzi la și hal sint.
 Vidra din guri dzișé:
 — Ba, Stoeni, n'oi m'ai vra
 Ci șini a dovidi
 Așela birbat ni-a și.
 Stoian cînd audzé
 Luî lacrimili îi curzé
 Și la Dumnedziû gîndé,
 Cu inima la nisip,
 Cu gîndu la Domnu sfînt,
 Dumnedziû îi azuta
 Și 'n unghii ni-I lua,
 În pămînt ni-I turna,
 Cu colb ni-î acopiré,
 Sinzili ni-I povidé³
 Și pi toț ni-I usidé
 Și 'n brișci si sué,
 La cisichii merzé
 Și din guri așa dzișé:
 — Vidrușci soțlia mé
 La pristol tu ti-ai zûrat,
 Cu mini ti-ai cununat,

¹Cutie.

²Ascuțit.

³Ii umplea.

Ț-a trebuit alt birbat.
 Și ian scubor din cușini
 Și postim la cîsichii.
 Și țîțili îi tăe,
 Pi tîbla mi li puné,
 La maici-sa si duşé
 Și din guri li dzîsé:
 — Soacri, soacri, poamî acri
 M'eî dat şîrca si țin casî,

 O Stoeni Procovişi,
 Cîchitani pi vonişi,
 Haî si bem şi si mincîm,
 Nişi di pomani si nu-i dîm.

Truşeni.

XI

BOGHEAN ŞI CU BÎRGAN

Frundzi verdi lehuştean
 Pisti Prut în şela mal
 La crişmuţa lu Căsiean
 Bé Boghean şi cu Birgan
 Şi cu fata lui Stoean
 — Bé, Bogheni, nu pré bé
 Cî potira-i pi-acolé.
 — Las si şii, ci nu-m pasi,
 Cî ni-i puşculiţa dreasî
 Şi şed cu Birgan la masî.

Truşeni.

XII

COZMA ŞI CU DAFTA

Pi_supt dîaluri, pi_supt muntî,
 Şadi Cozmulişi ascuns,
 Cosma şi cu Dafta
 Carî-aû prîdat haznaûa.

Domnu ci i-o prins
Și'n temniți i-o 'nchis.
— Dragu maîșii Cozmuliși,
Și maî beî, și maî mănîși?
— Mănînc putregaî di fag
Și beû api din bilhac
Și cînt temniții cu drag.
Maica mé, mîicuța mé,
Mi rog du-ti la domnii
Și ti-i ruga pintru mini.
Îeû micar c'am fost om rău,
Da sînt tot din trupu tău.
Du-ti, maîci, la domnii,
Bati'n pôrti si-ț discui,
Și ti rôgi pintru mini.
Maici-sa ci si dusé
Bité'n pôrti, discué,
Înzenuché și-m plînzé
Și din gur' așa dzîsé:
— Of, Dómnî, Mirîia Ta,
Mari iesti nîla ta,
Mi rog iarti-l pi Cozma,
Ci nu maî póti răbda
Di șueru șarchilor,
Di riclitu broștilor,
Ci-i brósca ca șcafa,
Puî di șărpi ca puha,
Și șărpóica cit grinda,
Și fati'n tóti luna
Și zîmești temnița
Și pătîmești Cozma.
— Ba, ba, ba, nu l-oî ierta,
Ci nî-o prîdat haznaûa,
Și haznaûa 'mpărătésci
Îera gata s'o porniasci;
Lasi'n temniți si putridzâsci.

— Da daci nu l-oi ierta,
 Cu amar ti-oi blistăma,
 Și si-ț móri Domnița,
 Și si ti 'nsorî di tril orî,
 Și si fași nou fisorî,
 Și la urmi o domnițî
 Cu păru lasat pi țîți,
 Si cari apî la temnițî
 Nou anî și nou dzili,
 S'ajungi și é ca mini.
 Si vadî jăle pi lumi.
 Domnu nîli îș fîsé
 Și blauru tăé,
 La Domnu în curti ci ardé,
 Și ardi și lumineadzî,
 Când șăd boerî la masî.
 Bilauru mari 'n cap,
 L-ar inghițî nerugumat;
 Blauru mari 'n gurî,
 L-ar inghițî ca pî-o alunî.

Trușeni — (Z. Arbore, Basarabia, 185).

XIII

Frundzi verdi ș'o sulșînî,
 Doûl florî într'o grădini
 Ca doûl surorî di minî:
 Îeû mî plec si li-añiros,
 Îeli si pleacî pânî gîos;
 Îeû mî plec si li apuc,
 Îeli si pleacî la pămînt.

Trușeni — (Z. Arbore, Basarabia, 185).

XIV

Dî-aș azunzi'n slrbitorî
 La Paști la Florî,

La claci la şidzîtoari,
 La cules la zîi;
 Anicuţa sîi frumoasi,
 Ibovnica m e,
 Cum zoaci p i dinainti
 Ca o turtur e.
 Dila una pîn la dou
 Florisici nou,
 Dila dou pîn la trii
 Florisici 'ntii;
 Dila trii ş i pîn la patru
 Dzac puicu i'n pat,
 Dila patru pîn la s in i
 A m e pulci nu- i ai i.

T p ill uca.

XV

— Bun i cal ia, lupule,
 Nu n i- i v adzut oili?
 — Li-am v adzut ş i li-am păscut.
 Pin pirloa i¹-s tot sv irloa i,
 Pin c achi i-s num ai n i i,
 Pintr'o groapi cu urdz is i,
 N i- i plin trupu di be is i;
 La fîntina lui Gheorgh i i
 Num ai capiti di n elu i;
 La fîntina lu Ion
 Num ai capiti di n eo i;
 La fîntina lui Vasili
 Num ai capiti di ol b itrini;
 Dar la capu  an ului
 Dza i capu  apului.

D n sen i.

¹P  m nt care a fost arat ş i pe urm   l  sat s   se p  r  gineasc  .

XVI

B R A T U

Supt poali di codru verdi
 O zari di foc si vedi;
 Şad vonişii codrului,
 Nu ştiu-s noaui or is dzeşi,
 Ori şi pisti suti treşi.
 La nijlocu codrului
 Beu teşorii Bratului
 Cu Dobrea Ploscariului
 Şi-m închini din ploscuţi,
 Şi ploscuţa-l dî-o vedriţi,
 Dî-o vedriţi ş'o oca,
 Cum îi ghini dî-a 'nchina
 Iari sorî-sa Soşiţa:
 — Stanşule, Stanşule, hăi!
 Ian închini şi nu pré,
 Ci nu ştiu vîntu di hueşti
 Ori potira tropleşti.
 — Sorî, sorî, sorioari
 Nişi in sami nu băga,
 Ci flinta d'oi slobozi,
 Patrudzeşi c'oi obori.
 Nişi cuvîntu n'o sîrşit,
 Şi potira c'o sosît,
 Ci flinti o slobozit,
 Patrudzeşi c'o oborit.
 — Stanşule, Stanşule, hăi!
 Ian dî-ti tu dzău legat,
 Si nu merzi la Eşi stricat.
 — Cichitani Calaoari.,
 Ieû ti las di mărturii,
 Ca si spuî tu la domnii,
 Ci ni-ş ari Bratu,-ni ari,
 Şi ni-ş ari doi fişori

Ș' amindoi is negustori,
Di ațin calea la strimtori
Și ni-ș ari Bratu,-nî ari
Și ni-ș ari o fati mari,
Di înblî pi hîl (cal) călari
Cu sínși tocuri di chistoali,
Di potiri habar n'ari.
Cî a voastră poronbreli¹
Nu pré staû la noi in cheli,
Numai plunbușoru di-arzînt.
Strici rău cî la vonic.

Nisporenî.

¹Porumbrele, adică alice.

BUCOVINA

BUCOVINA

I

Minăstirea Volovățului i făcută di Ștefan-Vodă, ie scris d'asupra ușl.

Numai care are minte știle, alți nu. Întrebî: „Se-o spus popa la biserică?“ Iel: „Am auzit șetind, dar nu știu“. — Ieū știu. Azi o șetit că tril ani și tril luni o stat șeru închis, ș'o fost foamite mare, și n'o pluat și se s'o găsit pă pămînt s'o mîncat tăt. Iera o vădană săracă și sfîntu Ilișe s'o rugat cătră Dumnezeū pîntru vădană ș'o dat drumu la șer.

Amū mă duc, c'am lăsat fișoru 'napoi cu căruța și nu mai vine.

Volovăț — Dumitru Vicol, 45.

II

Nu pré știu ieū așé mult'e. Iesti goc și strigă fișorii; da io nu umblu la goc, la șe?

Șe să-ț spuî?

Nunt'e s'o făcut d'estulișe, v'o două dzeși. Am mai fost; la tâte nu.

Oaminii trălesc tare bine, ori cu șe. Amū mai string d'e pîc cîmp: mai fîn, mai alt'e.

Vinim la tîrg cu pul, gișt'e, cu vit'e. Am adus păpușoi d'e an, veici¹.

¹Vechi.

Cu plet'e amù nu pré sint, il tale păru, il tundi.
Am vinit d'e dimineață; la amñadz mărg iar inapoî.

Izdovăț — Ion Solovăstru, 17.

III

O fost rău cîn o vinit lăcusti. Și apa di pi părău o secat și iarba s'o uscat. Matca lor s'o dus la trii zili. O făcut oaminiî foc din stoguri di fîn ca să fugă.

Îera senin ca lamura și soarele nu si videa. Îera zlăua di Probajeni, noi vinlam, işlam di la biserică și numai s'o întunicat soarele.

Și'n șelzecl și șési o fost foamite, scumpėti mari. Îera șelsprezeci lei¹ o sută di chili di fărină; o părechi di boi douăzeci di lei. Di-atunci pină azi, nu cunoaștem la gură scădéri.

Maî bini moarti, decît s'ajungem așé.

Putna — Nicolai Cornea, 58.

IV

La noi o vindut oaminiî pămîntul ieftin și l-o cum-părat streiniî.

Școală iera la minăstiri, di călugări. Părintile Gălăc-tion învăța.

Învățam relighiă, cetirea, scrierea, răfulala², tot ro-minéști, nu nemțéști ca amù. Copchii di-amù nu ni întrec cu niñic.

M'o ferit Dumnezeu, tari puțin bolnav am fost. Tăti-s bune cîn i omu sănătos.

Amù strajnic ni 'stringi fondul³. Sint poami, vara,

¹Un leu = 1 florin.

²Socoteala.

Fondul religionar gr. or.

fragi, zăneură. Di v'o trii-patru ani n'ai vole — trebuie să plătești o coroană — nici să stringi burulen; zici că strică vitile, dar nu strică; și dacă li prindi plătim ștraf¹.

Amu cari ari mai multi li duci pin munți.

Țarina o cumpărat-o streinii cin o fost foamite. Di trii ori, di patru ori li-am da să ni dea acelea 'napoi.

Nici plăști 'n vali n'avem vole să prindem, sintem propi².

În alti părți aminterea grălești; noi tăț ținem limba veichi di la Ștefan cel mari.

Cum n'om hi mindri di iel?

Putna — Nicolai Cornea, 58.

V

Plești dialul ista o vinit iel, undi trăia săhastru — ple părau Vlețiu — cin l-o bătut dujmanii. O vinit pi cal călari și flămind, și s'o pus să si hodinească că calu lera slab. O văzut o lumînă în fereastă la iel, la chiliie, că săhastru făca rugăciuni di sară. O vinit ș'o zis: „Io-s Ștefan“. Săhastrului di rușini nu-l vinla să criadă.

İera acolo chihniță di disupt și ș'o dus calu.

L-o pus pi Ștefan la ospăț cu prescuri ș'un pēști. Și s'o culcat un čas, două. Diminiața o zis săhastru: „ai cu mini!“

La un loc, i-o zis: „Calcă cu chiçoru sting! Auzi ceva?“ — „Niñic.“ — „Calcă cu dreptu!“ O călcat. Apoi o zis Ștefan: „Amu auz preoț cîntînd la un paltin“.

— Să faci acolo o minăstiri că-i dovedi dujmanii, o zis săhastru.

Ștefan: Dar voinicii s'o pierdut.

Săhastru: Dar puni nădejdi 'n Dumnezeu.

¹ Amendă.

² Opriți.

Apoi s'o strins voinicii din tati părțile ș'o dovedit Ștefan.

Atunci, în zilele acele o dus și biserică noastră, din Volovăț, o bisericuță miștică, di lemn, amù le propită.

Asta povésti, ni-o povestla bătrini, ș'o spunem și noi urmașilor.

Atunci o adus Ștefan robghi din tătă lumla, ș'o lucrat ș'aici o rămas.

Putna — Nicolai Cornea, 58.

VI

Mă duc la bătut chiătră în prund.

Plata opt pu¹ o moyilă, cu a mea mincare, puțin-
tel dă.

Cin chiătra să farmă mai ghine fas una și jumătati
pă zi.

Mai lucrăm o samă și la pădure și la stinjinl.

Satu ie di patru ori mai mare ca ista, da-s mai mult
Romini și mai puținl streinl.

Îesti'n dial hăt o fintiniță, acolo mai stăm un rind la
hodină; acolo sus ie poiana ovăsului, ie șes și umbră, că
mă doare capu di soare așe cin sed gos în soare. Oalile
li dușem acolo la stină ca să ni dele o țir di lină.

Care aū oi la stină mîerg — da greu — cu bărbănța,
cu calu.

Care are trălēște ghine; care n'avem, cumpărăm di pi
la crișme.

Cu lemnu o dușem greu, că lemnu chiere pin pădure
așe și nu dă un gătej; di ti-o prinde cu'n gătejișor așe 'n
spate trebuie să plătești ștrof.

— Așe și ieū am munșit; am stătuț șese săptămîni
acolo, dar scumpe tăte șelea; nu vine mai nihic vinit.

¹Un pu — 10 crețari.

Apoi cu fîmeia aşé, dacă n'ai bate-o tî-ar bate îe di şése orî.

Marginea — Gavriil Grigorianu, 56.

VII

I gôc Dumineca. Da nu gôacă Nemţi cit gôacă Rominiî. Îei ţin mai puţin la gôc. Mai de mult nu lera gôc fără trinteli, da amû pintru bătăi s'o oprit nu si fac.

Vatra Moldoviţiî — Ion Popescu, 19.

VIII

Îe sat mare. În' sus incolo iese, cimp iară, toloacă¹ şi loc pe lingă casă; dar îe mai mult fondus impreğur. Plătim pãispredzése lei dî-o pãréche de yite, la fondus. Dacă mére un copchil la zñeură-l bate, il batgocuréşte. Poate li-i dor la nişte copchiî şi nis la aşela nu poate mére.

Avem deputat Neamţ. O fost Romîn şi în triî anî n'o făcut niñic. O făcut mult pintru preoţ, da pintru sãraşî nu. Îel îe om bun şi pintru aiaستا i-o dat Rominiî glasurî². La noi sint şi Nemţ şi Rominiî. Unî-s dî-o parte, alţi amestecaţ. Nemţi aû mai multă triésere ca noi, la stat, pentru pãşune.

Vatra Moldoviţiî — Gheorghe Popescu, 50.

IX

Şobanu poartă vara cămeşî unse cu unt di oaie şi cu sterigile³, ş'o moale 'n dzâr. Da iarna 'nghet di frig

¹Vatra satului.

²Voturi.

³Funingine.

intr'insa. Pină la Sintămăriia nică o poartă, că la munte
dă omătu curind. Iarna dăm un car di fin pintru o oaie.
În ist an o fost iarna mare.

Vatra Moldoviții — Nicanor Leșanu, 35.

X

Din tâte satele si duc citi-o sute de oamini — că nu-I še
lucra — si duc pin Romîniia. Dila țară si duc mai mult;
aiș din păduri iese ševa lucru; acolo ține omu un purșel,
un ghițel, și cu așela trălește.

Țară ie unde nu-s munț. Acolo tăt pine si fașe, ie
șes; aiș nu, doar să golim pădurile. Acolo si fașe păpușoi
bun; ie locu nășipos și si coașe répede. La munte n'agunge
soarele, ie umbră.

Vatra Moldoviții — Miftode Istrătel, 32.

XI

Aiș ie rău, trebuie să tăsem molcom că ti ia jan-
daru și ti dușe.

Dacă ar hi nișcare, ar veni Unguru care n'are du-
rére ș'ar hi rău. Io aș hi în stare să fac încă trii ani
la oaste acolo, în Romîniia. Aiș ie limba nemțască și-I
greu.

Romînu si adușe mai iute la capăt. Da la 'mpușcat
ie bun, că-I învățat; di mițitel culcă șerbu cu pușca.

Carnea o murează și coarnile-s scumpe. Nu-I slobodă
vinătoarea, da sei še mărg laolaltă, nu spun.

Nainte si bătea la oaste; am căpătat io două pălîi,
d'am amețit. Da amù nu si bate, o palmă nu capeț amù.

Vatra Moldoviții — Miftode Istrătel, 32.

XII

Am fost în Bosniia. Dzi și noapte 'n ploaie. Da bini-o fost c'o dovedit înălțatu împărat a nostru că-l spurcat tare Turcu.

Ni-aduc aminte ca'n yis. O fost și Toader Săghin, da iel o fost țugscăprar, iel porunșa da io di rind, ghe-maîn cu toți.

Vatra Moldoviți — Chiriac Bic, 75.

XIII

Cită lume iese la noi? apăi trebuie să hie aproape la o mîie cu mîiși cu marî; ni-o spus pfeotu odată. Pfeot avem dila Bucșoala di-aiș. Tăt o fost rezbel în Moldova?

— Ai vădzut mă Nicolaî? pintru așeia triabă s'o sculat oaminiî, pintru pămînt. Odată iera tăt o țară, tăt un neam aiș. Amù aiș nu ti-a 'ntreba nimenî nimfic, șine ești, di-une iești?

— Trăim cu lucru, cu mînurile. Sînt locuri, da li-o 'mpărțit oaminiî la fișori. Rar une-i unu să aibă cîte puțin ne'mpărțit. Amù s'o tăt strîmtat, tăt o cuprins fondusul. Avem ștreafuri destule pintru yite ori dacă tai șeva d'e foc din pădure. Tare șudă are pi noi. Vîezi: buruiana, ie tăt si usucă, ș'o propește... Pădurea amù-i puțină că méré la mășnuri tătă.

Dorotei — Vasile Lehaș, 45.

XIV

O fost putere, da amù s'o potolit.

Mărg cu pchișoarele, cu trăsura care mîi-o dat-o Dum-nedzău.

Trăim și mai bine și mai rău.

Oaminii sînt și buni și răi și di tătă mina.

Amù-i boală 'n sat; copchii mor tare, trii odată. Într'o dîi o murit o babă bătrînă și trii copchi. Cite unu si mai îndreaptă.

— Am avut durere mare di cap și d'asela am încărunit.

Am avut greutăț, copchiul mult, și la fiește care îi trebuie multe.

Apăi se să purtăm? Cămese și pristoară¹ cu birneț; se ai porț, nu se n'ai.

Vama — Ivana Gheorghe Baltag, 50.

XV

Trăim cu minurile, cu pchiatra, cu lemnu, da n'adună omu mai nihic.

Di supre pascătorile yitelor și fondus ni ardi și ni frizi. Dacă ti-a prindi ti jupchești. Pintru dobghitoc puni ștreaf, cit vra iel, felvaltăru²; cin ari driept ț-a lua pchiela, tăt și ai.

Dî-ar da Dumnedzău să trăiască și iel asé.

Împăratu nî-o lăsat să trăim bini, da iel nu știie nihic, nu vini aiș.

Ti ie amù pi dinnainti jîdanu; Romînu îi fricos, si témi.

O fost antistu³ 'n Rominia; nî-o povistit c'o fost frumoasă adunare și mult norod acolo.

Plotonița — Paraschița Petre Iancu, 30.

XVI

Ținem yite da n'avem uni li paște.

Măria sa împăratul nu știie citi si fac p' aiș la tâte selea.

¹Catrință.

²Administratorul pădurilor.

³Primare.

Să am bani mai că m'aş duci pin la 'mpăratu. Îel singur, să ştiie, ar faşe şeva.

Îaca astăzi le sfînta Duminecă, m'am dus să culeg o cofă di afine şi m'o înturnat dila grindei înapoi fîşterul ¹ Şi yitile li popresc.

În țara Moldovii sint oaminiî mai cuprinş; acolo tătă vādana poate ține o vacă.

Aiś prindî-o yitā la buruiană şi ni puni la ştreaf.
Dumnedzeu numa ar faşe mai bine.

Voroneţ — Costan Cucu, 29.

XVII

Di podu di plēste Dunāre povistesc şeî dî-o fost, că tare-i nînunat.

Ni pare rău că n'am fost, c'o fost ușor drumu. A hi mai mult cîmpchiie acolo, şes plēste tāt?

Da țara Moldovii trebuî să hiie mult mai mare ca Bucovina.

Voroneţ — Costan Cucu, 29.

XVIII

În hotaru Voronețului ieste loc di păscut, numa să ni lase mai ieftin.

Aiś o fos şerut oaminiî şi Oncu s'o făgăduit, o dzis că ni-o dā cu aşela preţ cu care preţ capătă şi jîdanîi cu şînspredzēse cu şēspredzēse lei falsă. Aşteptām şi noi amū.

Îel o trimās răspuns c'om căpāta; ş'om hi bucuroş tare. V'o nouădzeş di oaminiî o scris, s'o iscālīt.

Voroneţ — Duñitru Cucu, 57.

¹Pădurarul.

XIX

La noi ie răgulă. Îeû mă tem să mărg dincolo di hraniță.

Ca să merem acolo la minăstire la Slatina? Oaminiî nu mărg că si tem, acolo-i aminterea. Cîn ni dușem acolo ni poprêște; d'acolo încoase nu.

Trebuie să merem cu pas, alfel nu ti lasă.

La noi tare bună dreptate-i, nu-i slobod să-ț dzică șeva, șineva; alfel ti dușe la ariște. Numa să fas răû, ti îeû jandarii.

Voroneț — Toader Beleagă, 56.

XX

Satu ista-i vechi. Omu îeû o vinit c'o foamite di la Morășeni aiș.

Acolo o fost greû di trăit ș'o vinit aiș, s'o făcut gospodar și ni-o 'mpreunat Dumnedzeû, ș'am avut copchiî. Îeû trăiesc cu moșitu. O sută doaûădzeș di copchiî am moșit, i-an scos din păcate.

Se putem noi ști še-a mai hi, še-or fașe, că-s cite șese amu 'n casă ș'or hi căși lingă căși.

Apăi am așuns, mulțămăsc domniilor voastre.

Mănăstirea Humorului — Rahira Moroșan, 57.

XXI

CÎINILI BATRÎN

Un țaran o avut un cîini bun, cari si chema Sultan. Îel o fost imbatrinit și nu mai avé dinț, încit nu puté nimfici apuca cum si cadî. O dati sta țaranu cu fiméi-sa la poartî ș'o dzis: „pi batrînu Sultan mîni am si l-împușc, îel nu-i niș dî-o treabi“.

Fimeîi i îera mîili di bghîetu cîini, ş'o dzis: „daci nî-o slujit atîta anî credinşos şi cu priîinţă, tot î-am puté da pîini di mîili“. — „Înci mai şe, o raspuns ţaranu, tu nu îeşt cu tăţi; îel n'ari niş dinţ în guri, şi niş un talhar nu sî mai temi di dinsu: amu las' sî margî. Cit nî-o slujit, o avut şi mincăriă sa pintru aşeia“.

Bghîetu cîini tocma atunşa sta nu diparti intins la soari, îel o aûdzit tăti şi s'o intristat, pintru cî dziûa di mîini avé sî-i şîie şe mai di pi urmă.

Îel o avut um priétin bun, pi lup; la asésta s'o furişat citri sari im paduri şi i s'o tînguit, cî şe avé sî paţasci. „Audz, o dzis lupu, nu ti teami, îo tî-oî scoati din nevôfe, îo am iscodit şeua.“

Horodnic — Gartner, Zeitschr. f. rom. Phil. XXVI, 242.

XXII

(URMARE)

Miine dzez dze dîiminîaţă mérze stapînu-tău cu ne-vasta sa la cosit, şi îei îeû coptsîlu lor şel mînic cu dinşîi, pentru că nu rămîine nîme acasă. Îei, cînd lucră, o obişei dze a pune coptsîlu sub gard la umbră. Tu culcă-tse lingă dinsu, ca şi cînd l-ai păzi. Îo oî îeşi dip'aseia dîim pădure ş'oî răpi pi coptsîlu. Tu trebue s'alerz répedze după miîne, parc'ai vrea să-l scoţ dze la miîne. Îo il las să ptsîse, şi tu l-aduş innapoî parinţilor. Îei or gîndzi, că tu l'ai scapat dze miîne, şi pré mulţamitorî, spre a-ţ faşe vr'un rău. Togma atunşa î-avé mare tréşere la dinşîi, şi îei or griji dze tşine, că nu ʼa mai lipsi nîmnică“.

Sfatu asesta î-o plăcut cîineluî, şi cum s'o înţălîes aşé o şi făcut. Talà o strigat cînd o vâdzut că lupu aliargă cu coptsîlu pestse cîmp; însă cum o vâdzut că batrinu Sultan i l-o adus iar innapoî, s'o bucurat, l-o netedzit ş'o dzis: „ţîie nîmnică să nu ʼi să 'ntimple, tu-î căpata pîine de mîilă, cit îi trăi“. Şi cătră fumiéia sa o dzis: „merz

indată acasă și sérbe-I batrinului Sultan sir, în așesta nu trebuie să muștse, ș'adă-I pierina džin patu mñieũ, așela I-o dăruiesc s'o albă dze culcuș". Dze aís incolo îi merzé batrinului Sultan așe dze biñe, cum nu s'ar și mai putut dori.

Scheia — Gartner, Zeitschr. f. rom. Phil. XXVI, 242.

MARAMUREŞ

MARAMUREȘ

I

FATA SOARELUI

Pă cununa d'ealului
Merè fata soarelui
Și frat'e-său după é.
— Hei, tu sororeaăa mé,
Hei, tu soră, tu mîirile
Fă colac d'in nouă griie,
Bl'em¹, soră, la cunuîie.
— Hei, tu frat'e vițișcraiă
Ce haznă ți d'e crăie
Dacă mint'ea ți brud'ie?
Eû atunci frat'e m'oi duce,
Dacă tu numa ți fa(ce)
O morișcă d'e aramă,
Să maciîe fără vamă.
Îel alita și-o dimblat,
Pină moara și-o gătat,
Fără vamă-o măcinat.
Și'nnapoi s'o dinturnat.
— Hei, tu soră, tu mîirile.
Fă colac d'in nouă griie,
Bl'em, soră, la cunuîie.
— Hei, tu frat'e vițișcraiă,

¹Să mergem.

Ce haznă¹ ți d'e crăile
 Dacă mint'ea ți brud'ile?
 Eă atunci frat'e m'oi duce,
 Dacă tu numa ți fa(ce)
 Pod d'e-aramă
 Păst'e vamă,
 Pod d'e-argint,
 Păst'e pămînt.
 Îel atita și-o dîmblat,
 Lumea tăta-o 'ncungîurat
 Pin'aîest'e l'e-o gătat.
 Înapoi s'o dînturnat.
 — Hei, tu sorureaăa mé,
 Hei, tu soră, tu mîirlîe,
 Fă colac d'in nouă grîle,
 Bl'em, soră, la cunuîile.
 — Hei, tu frat'e viîșcraiă,
 Ce ți haznă d'e crăile,
 Dacă mint'ea ți brud'ile?
 Eă atunci, frat'e, m'oi duce,
 Dacă tu-î încungîlura
 Tăt numa tăta lumé
 Și necărl nu-î afla
 Tăt o soață ca și eă,
 Să-ț placă, frăt'îucă, dzăă.
 Îel lumea o'ncungîurat
 Numa tăt in lung și lat,
 Soață ca é n'o aflat.
 Înapoi și-o dînturnat
 Și d'in graî o cuvîntat:
 — Hei, tu soră, tu mîirlîe,
 Fă colac d'in nouă grîle,
 Bl'em, soră, la cunuîile;
 Lumea o-am încungîurat,

¹Folos.

Ca și t'ine n'am aflat.
 — Hei, tu frat'e vițișcraiū,
 Ce ți haznă d'e crăiie,
 Dacă mint'ea ți brud'ile?
 Eū atunci, frat'e, m'oi duce,
 Dacă tu frat'e-i t'ema
 Tăt st'el'el'e
 Drușt'el'e,
 C'acel'e mni-s verel'e,
 Luceferii d'e st'egari,
 C'aceii ni-s veri primari
 Și soarel'e socru mare
 C'acela ni'o fost tatare¹.
 Iel atita și-o dimblat
 Pină pă ei i-o t'emat;
 Înnapoi și-o dinturnat.
 — Hei, tu soră, tu mn'irile,
 Fă colac d'in nouă grile.
 Bl'em, soră, la cunușile.
 Cite-ai dzis tu cu gura,
 L'e-am făcut eū cu mina;
 Cîl'e-ai gînd'it cu gîndu,
 L'e-am pl'iînit cu sufl'etu.
 — Hei, tu frat'e vițișcraiū,
 Ce ți haznă d'e crăiie,
 Dacă mint'ea ți brud'ile?
 Eū colacu l-oî găta,
 Da und'e'n lume și-a fi,
 Und'e'n lume ni-om găsi,
 Und'e-om găsi popă-anume,
 Ca pă noi să ne cunușe?
 — Soră, sorureaūa mé,
 Eū atita mni-oî imbla,
 Pină popă ni-om afla,

¹Tată.

Noi, soră, nîi-om cununa.
Ê d'e nuntă s'o gătat,
Și griuț o măcinat
Și colacu l-o gătat;
La beserică-o 'nd'emnat,
Mărs-o și s'o cununat.
Popa-o prins a-î cununa,
Icoanel'e-a blăstăma
Și pă gîos tăt'e-a pt'ica,
Și icoana Precest'ii
D'in fundu beserecii
Ê o prins a lăcrima
Și d'in gură-a cuvînta:
Că nu-î popă cu dreptat'e,
Cunună soră cu frat'e.
Sint feciori pă alt'e sat'e,
Sint și feciori cu struțuri
Sint și fet'e cu cununî,
Pă cari îel să'î unîlască
După legea omenîlască,
Dară nu frat'e cu soră,
D'e mn'înuînea tuturoră.
S'o gătat d'e cununat,
Îel pă drum s'o ind'emnat.
Cînd o fost pă pod d'e-aramă:
— Lasă-mă, fra'te, d'e mină,
Să-m răd'ic o pod'ê 'n loc,
Să văd, avé-om noroc?
Îel d'e mină o lăsat-o,
Ê pod'eaûa o răd'icat-o,
La apă că s'o uîtat
Și d'in gură-o cuvîntat:
— Hei, tu frăt'îuluțu mîncu,
Spusu-ț-am frătîucă ție:
N'ai noroc să ai soție.—
Aiest'e d'e l'e-o grăit,

Îară la drum o pornit.
Cind o fost pă pod d'e aur:
— Lasă-mă, frat'e, d'e mină,
Să-m răd'ic eū o pod'é,
Să mă uit la Dunăré,
C'amū cură lacrămni pin é,
Frăt'iucă d'e jel'ea mé;
D'e jel'e și d'e bănat,
D'ept ce noi ne-am cununat.
— Îel d'e mină o lăsat;
O pod'é o răd'icat
Și-acolo s'o aruncat,
Tăt d'in gură o cuvintat:
— D'ecit păcat'e cu frat'e
Mai bine cioant'e 'nhecă'te,
Tăt hrănuța peș'ilor
Și cuibuțu racilor,
Rădăciini răt'iților.
— Îel atita ș-o dîmblat,
Pină pă é o d'aflat
Și pă é o dingropat
La beserică su prag.
Și d'e jel'e și bănat
Înima'n iel o crepat,
Și pă iel l-o îngropat
La beserică su prag.
Cind o fost pă la anuț
D'in iel răsăré un ruguț,
Și peș'te v'o tri dzile
É s'o făcut floricé;
Cind iera slujba mai mare,
Ruguțu să întind'é,
Rujita o cuprind'é,
Tătă lume să ciud'é.

Biserica-Albă — (Tiplea, Poesii pop. din Maramureș, 5).

II

INELUL ȘI NĂFRAMA

Pe cé coastă, mamă, arșă
 Mîndră ploaie să răvarsă,
 Da nu-l ploiță curată,
 Da-s lăcrimîtoare d'e-o fată,
 D'e o fată tinăruță,
 Ce-l la curt'e slujnicuță.
 C'o bătut-o doamna rău,
 C'o ibeșt'e hiu-său.
 Hiu Joia l-o născut,
 Viñerea l-o mol'itvit,
 Simbătă l-o bot'edzat,
 Dumiñecă l-o 'nsurat,
 Luñi în cătañe-o pl'ecat.
 Cînd d'e-acasă ș'o porñit
 Cătă mă-sa ș'o grăit:
 — Hei, tu mămul'ica mé,
 Țîne-m drăgucioara biñe:
 Cu colac înt'ins în mñere,
 Da d'ela noi n'a mai mere;
 Cu colac în lapt'e dulce,
 Da d'ela noi nu s'a duce.
 Cătă mîndră își dzicé:
 — Mîndră, mîndrul'ioara mé,
 Na oñelu' d'ela miñe,
 Puñe-l în ged'et la t'îñe:
 Cînd a hi cu pl'iatra 'n gîos,
 Mîndră n'oi mai hi d'e 'ntors.
 Dară é așé dzicé:
 — Na și tu năframa mé.
 Acolo dacă-î sosi,

¹Inelul.

D'emiñeață t'-i scula,
 Pă obraz d'e t'-i spăla,
 Năframa d'e t'-i căta
 Pă mñijloc d'e-a hi poposită¹,
 Și pă marginîl d'est'iită²,
 Șt'i-i biñe că-s murită.

Biñ' d'e-acasă n'o pl'ecat,
 Mă-sa doi sol'i o cătat,
 Mint'en³ pă é o l'egat-o
 Și'n T'isa o aruncat-o.
 Îel d'e-acasă cum pl'eca,
 Biñe-acolo nu sosé,
 La năframă să ulta:
 Pă marginîl lera d'est'iită
 Și pă mñijloc poposită,
 Șt'ie biñe că-l murită,
 D'in ot'i lacrămñi i pl'ica,
 D'in inimă sust'ina,
 Cătă casă să'nturna.
 Ibd'ita și-o căta.

— Mamo, mămul'ica mé,
 Und'e mñi ibd'ita mé?

Mă-sa d'in gură grălé:
 — Dragu mami, hiu mami,
 Fă-ț tu ot'ișorii roată
 Și 'ncungiură lume tătă,
 Că mai sint în lume flori,
 Ca să-ț placă ot'ilor.
 — Ot'ii roată i-am făcut,
 Da ca mindra-m n'am vădzut.
 St'ele-s mult'e mit'it'el'e,
 Puțin să ved'e d'e iel'e;
 Da lunița-i singuré,

¹Pătată.

²Destivită.

³Indată.

Mindru să ved'e d'e é:
Așe-i da și mindra mé.

Îel d'e acolo s'o luat,
Pă oameñl d'e-o dintrebat.
Oameñil așe dzicé:

— Dut'e, voiñice, și cată,
Und'e-a hi pl'isa mai lată.

Îel o mârș ș'o și cătat
Și'n pl'isă s'o aruncat,
Mă-sa-atunci s'o supărat,
Numa é d'e ș'o sculat
Tăt un sat d'e iobăgei,
Ca să-i gășască pă îel.
Apa 'n T'isă o stirt'it,
Și pă dînșii i-o găsit
Înt'o margine d'e baltă,
Cu fețâl'e laolaltă.
D'e-acolo d'e i-o luat,
Pă îel doi i-o dingropat,
Pă îel numa in altar,
Pă é numa lingă prag.
D'in é numa că creșt'é,
Tăt o mindră floricé,
Da d'in îel un ruguț sfint;
Și ruguțu s'o întins
Și rujița o cuprins.
Mă-sa dacă audzé
Să ducé și o ved'é;
D'in ot'î lacrămñl i pt'ica,
D'in inimă sust'ina
Și d'in gură cuvînta:
— Ciñe-a face ca și ieű,
I bătut d'e Dumñedzăű.
Ciñe strică dragost'î dulci,
Care-i carñea cronci¹ 'n huciű

¹Croncani.

Cioant'el'e pă sub butugî;
 Cîne strică dragostî dragi,
 Care-i carnea corbd'i 'n fagi,
 Cioant'el'e pă sub copaci.

Biserica-Albă — (Țiplea, Poesii pop. din Maramureș, 19).

III

FATA CETIÎNÎ

Frundză verd'e d'in tri flori,
 Sint la Bradu tri feciori
 Și să gată a peți
 La fet'el'e cet'iîni.
 Cé tinără atunci grăie:
 — Mindru, mindruluțul'e,
 D'ecit noră miîne-ta,
 Mai biîne ieû că m'oi fa
 Tăt colbuțu vintului
 Pă mînjlocu drumului.
 — Și ieû, mindrucă, m'oi fa
 Un vintușel
 L'iînișel
 Și'n atita oi sufla,
 Pulberea oi răd'ica
 Și pă t'îne t'e-oi afla.
 Tăt mami noră t'e-oi da.
 — D'ecit ieû nevasta ta,
 Mai biîne ieû că m'oi fa
 Tăt mîncarea peșt'ilor
 Și culcușu racilor.
 — Mindră, mindrul'ioara mé,
 Și ieû numa că m'oi fa
 Un pascărel
 Frumoșel
 Ș'atita mîi-oi pascui,
 Apa 'n T'isă oi stirl'i

Și pă t'îne t'e-oî găsi,
 Tăt a mé nevastă-i hi.
 — D'ecît ieû nevasta ta,
 Mai biîne ieû că m'oî fa
 Tăt o ald'înă galbină
 Ș'oî zbură păst'e țarină,
 Pină 'nt'o pădure l'înă.
 — Mindră, mindrul'ioara mé,
 Și ieû numa că m'oî fa
 Un iăgărel¹
 T'înerel
 Ș'atita mîî-oî legări²,
 În păduri, oî pribăgi,
 Pină mindră, t'e-oî găsi,
 Tăt a mé nevastă-i hi.
 — Hei, tu mindruluțule,
 D'ecît noră miîne-ta,
 Mai biîne ieû că m'oî fa
 O rujiță mindră, plină,
 Ș'oî hi la doamnă 'n grăd'înă.
 — Da ieû, mindrucă, m'oî fa
 Un cocișel
 Frumoșel
 Ș'atita mîî-oî cociși,
 La doamnă 'ncredzui oî hi
 Și'n grăd'înă m'or lăsa,
 N'ici o floare n'oî ciunta,
 Făr, mindră, pă dumata,
 Tăt mami noră t'e-oî da.
 — D'ecît noră miîne-ta,
 Mai biîne ieû că m'oî fa
 Doțintél'e³ minințél'e
 La Armeîi in boldurel'e.

¹Vînător.²A vîna.³Nasturi de zinc cusuți pe șerpi.

-- Hei, tu mindrul'ica mé,
Și ieū numa că m'oi fa
Tăt un frumos voînicel,
Doîintél'e lua-mîi-oî,
Dac'acasă duce-t'e-oî,
Noră mami face-t'e-oî. —
— D'ecit noră mîne-ta,
Mai biîne ieū că m'oi fa
Florica cimpului,
D'in mîijlocu ritului.
— Mindră, mindrul'ioara mé,
Și ieū numa că m'oi fa
Tăt un frumos cosășel
Și 'nt'atita mîi-oî cosi,
Pină ieū că t'e-oî găsi
Și la clop t'e-oî răsăd'i,
Dac'acasă duce-t'e-oî,
Noră mami face-t'e-oî.
— D'ecit noră mîne-ta,
Mai biîne ieū că m'oi fa
Tăt floarea sint'ieîi
D'in funduțu poeîi.
— Și ieū, mindrucă, m'oi fa
Un păstorel
Frumoșel
Ș'atita mîi-oî păstori,
Pin pă t'îne t'e-oî găsi,
Tăt a mami noră-i hi.
— D'ecit noră mîne-ta,
Mai biîne ieū că m'oi fa
Un dosîic d'e cătă soare,
Cit i umbla lume mare,
Pă mîne nu mi aflare.
Cînd i hi la răsărit,
M'oi întoarce la sfințit.
Atunci doară îe-om ved'é,

Cind luna cu soarel'e.
 Și atunci ne-om aduna,
 Cind soarel'e cu luna,
 Pin'atunci, băd'iță, ba.

Biserica-Albă — (Țiplea, Poesii pop. din Maramureș, 26).

IV

Sus la Țara-Rumiñiască,
 La băciia ciobăniască,
 Est'e-o masă, străluceșt'e,
 Bătută cu soldz d'e peșt'e.
 După masă ciñe-m șed'e?
 Șed'e Mirce cu Codre.
 Numa iei d'e să muștra:
 — Und'e-ai vărat Mircio, hei,
 De ți fața ca la zmâl?
 — C'am vărat la Țăfigrad,
 Und'e bat cirlañi în cap.
 Cirlanu-i cu șese coarñe
 Și la coadă-i d'e tri palme.
 Și tăiei un fel'i pă masă,
 D'int'o dată cit'e șese.
 Care iera fără său,
 L-am lăsat la Dumñedzău.
 Și mincam col'eșa răce,
 Unsă cu său d'e berbece,
 Ș'am mincat col'eșa goală,
 Unsă cu său d'e mñioară.
 Ș'am mincat pl'ită prăjită,
 Tăt cu carñe 'nvăluită.
 — Spuñe-m, Mircio, ad'evărat
 Cit'e oi gras'ai mincat?
 — N'am mincat așe d'e mult'e,
 Numa cinci o șese sut'e.
 — Da cu lina ce-ai făcut?

— C'o înit o iarnă gré
 Și ne-am învăscut cu é.
 — Da cu cașu ce-ai făcut?
 — C'am făcut că l'am vindut,
 Tăt d'ept bañi și d'ept potari
 Că-I bun cișt'ig la ciobañi.

Biserica-Albă — (Tiplea, Poesii pop. din Maramureș, 33).

V

DE IZBITURI

Mătrice mătricită,
 Cu bob mest'ecată,
 Năjită cu urbalț,
 Urbalț cu mătrice;
 Izd'ituri, îmbălături,
 Izd'ituri de nouă fel'iuri,
 Ieș d'in mață,
 Ieș d'in brață,
 Ieș d'in crerii capului,
 D'in fața obrazului.
 D'in cioantele nasului,
 D'in cap,
 D'e după cap,
 D'in tăt'e cionțițal'e,
 D'in tăt'e 'nt'ieturițal'e
 Și t'e du la Maria-Roșie
 Și la Dunăre
 C'acolo bine t'e-așt'eaptă,
 C'acolo t'e așt'eaptă
 Cu mesă înt'insă,
 Cu păhară
 Cu băuturi.
 Acolo ți locu,
 Acolo ți sorocu.
 Acolo strică,

Acolo d'est'ică.
 Aici n'ai loc,
 Aici n'ai soroc,
 Nu strica
 Nu d'est'ica.
 Biște t'e-oi al'ege,
 Biște t'e-oi cul'ege.
 [Cutare] să rămîie
 Lumîinat
 Și curat
 Și ca soarel'e cind răsare
 Și ca Maica-Precurată.
 L'eac și vac,
 L'eacu-I d'ela Dumîedzău
 Nu ți-l pot da ieû.

Biserica-Albă — (Țiplea, Poesii pop. din Maramureș, 98).

VI

Ieș mindră pină'n port'ița
 Și-m dă apă și guriță.
 Ieș mindrucă pină'n prag,
 Și mă'nvață, ce să fac,
 Ieș mindrucă pin'afară
 Și-mî arată drum dé țară.
 Ieș mindrucă pină'n poartă,
 Ieș mindră ieși-o-ai moartă.

*

Măi mindrule pentru t'îne
 Mult răbd scirbă și rușîne
 Probozală 'n tăt'e dzile.
 Mindruț pentru ot'iî tăi
 M'aû urit părinți mîei.
 La fîntînă nu mă mină,
 Făr odată'n săptămînă.
 La prilaz nu-m daû răgaz

Făr d'e l'îne să mă las.
 Noi atunci ne vom lăsa
 Cînd popț'îi biserica,
 Noi atunci ne vom lăsa
 Cînd mătă a număra
 Frundzuca d'int'on stăjar
 Și iarba d'ela hotar.

*

Fă mândrule cit'e-i fa
 Numa 'n ghîezeș¹ nu urca
 Și d'e miîne nu ulta.
 Fă mindrule cit'e-i șt'i
 Numa 'n ghîezeș nu sui,
 Ghîezeșu-i cu mult'e roat'e
 Duce t'i-a tare d'epart'e.

*

Lasă, lasă, mindra mé,
 Numaî două dzile-ori tre
 Duce-m'oi nu mi ved'e. —

*

Frundză verd'e d'e pă baltă
 Fostu mîî-o și biîî-odată,
 Dar s'o'ntors frundza pă tău
 Ș'amu mîî-i buget d'e rău.

*

Ciîî-o dzis focu-i „daîna“²
 Rău l-o durut iîîma
 Ca pă miîne pă una.
 Ciîî-o dzis focu-i „duînu“^{2a}

¹Tren.

²„Daina“ sau „duinu“ e un refren obicinuit după fiecare strofă, cînd cîntă fetele.

Rău l-o durut sufletu
Ca pă miște pă unu.

*

Namțule 'n șireagu tău
Nu-î omuț ca mindrul mșteu!
Namțule 'n compania ta
Nu-î omuț ca și bad'ia!
Măi Namțule limbă ră
Mindru 'n cinst'e t'e slujé,
T'e slujé fără simbrîie
Lasă-l acasă să zîie;
T'e slujé fără togmală,
Lasă-l să zîie p'o sară.

*

Îe-m voînice, fata mé
Că ț-oî da doi boî cu îe.

*

Nu mîi-î jele după țară
Făr după mindra că zd'iară.
Nu mîi-î jele că mă duc,
Ci mîi-î jele după plug.

*

Spuște-m, mindră, voia ta
Agod'i-mi¹ tu orî ba?
Spuște-m, mindră, gînduțu,
Agod'i-mi tu orî nu?

*

Trăi, mindrucă, cu bănat,
Dacă nu m'ai așteptat;
Trăi mindrucă cu urîț,
Dacă nu m'ai agod'it!

*

¹Așteptămăve).

Toată supărarea-î mare
 Dar ca miște nime n'are;
 Toată supărarea-î ră,
 Nime n'are ca ș'a mé.

*

Supărare voîe ră
 T'e-ai pus la înima mé
 D'e o vreme puținé.
 Ț-ai făcut acolo loc
 Ca un cărbunaș d'e foc;
 Ț-ai făcut așezămint,
 Pin mi duce în mormint.

*

Ce poat'e asta să sîle
 Că tu nu-m scriî cart'e mîîle,
 Cart'e tu mîîle nu-m scriî
 N'icî pâla miște nu zîl.

*

Cît îi Bărsana d'e mare
 N'icî o fată drăguț n'are,
 Strîmtura-î un sat mîîcuț,
 Tătă fata-î cu drăguț.

*

Frunză verd'e bob și lint'e
 D'escunună-mă părint'e,
 Că d'e mi d'escununa
 Șept'edzecî d'î-argint Ț-oî da
 Și 'nt'o vară Ț-oî lucra!
 — Ieu-s popă, nu-s mincinos,
 Cî-am ștopț'it¹ să ling d'e jos.
 Cunuîa o fo la miște,
 Ot'îi 'n cap o fo la t'îne,

¹Scuipat.

Ce n'ai luat sama bine,
Cu cinîi-ai venit la mine?
— Noapt'î-o, fo nu l-am vădzut
D'e cu dzi nu l-am știut
Făr la zarea lumîi'înil,
Am gînd'it că hăt a si;
Amu-i dzuă și să ved'e,
N'o mai fost d'î-a mamei fet'e !

Bărsana — (com. de D-ra Elena Fabian).

ȚARA OAȘULUI

TARA OASULUI

I

DE ZGAÎBĂ

Spată albă pe albă,
Neagră pe neagră,
Bubă de nouă neamuri,
Bubă pe mîirătură,
Bubă pe strigătură,
Și pin dedeot'û
Și pe mincare de strigă,
Acolea nu te-alipt'i,
Că [cutare] nu te pôte sălășlui,
Că mîinca pl'itâ cenușosă
Și bé apă tulburósă.
Îeș din creerii capului
Și din fețele obrazului
Și din brața
Și din mața
Și din tâte 'nchieturile
Și din tâte cõntile
Și te du în codrii pustii
Unde cocoș negru nu cîntă,
Mița neagră nu mîaună,
Acolo-s cûte grasă, săuósă.
În codrii negri pustii,
Acolo te-oi sălășlui
Pe tine bubă ră.

Tîrsolț — Larin Ioneasa Văduia, 60.

II

Doi ai și două luni om slujă pe-aicea ca cotună.

Tata și mama o murit, Io nici nu-i știu, așe de mitel am fost. Mîile tare rău mi să strică irima, tare rău facu că mă ducă departe.

Cămărzana — Roșcu Grigor, 21.

III

Țiganu s'o dus cu racii la solgăbirău dela Domnu notarăș. S'o 'ntimplat c'o hodinit ling' ori-ce apă, da iel o vădzut racii acolo în coșarcă cum să căznescu. Da iel o dzis cătă raci: „de-aț hi așe de buni să m'ascuțat, că Io v'aș năpusti în apă să vă răcoriț“. I-o țipat în apă. Atunci Țiganu s'o culcatu ș'o adurmîitu. Dacă s'o sculat, o strigat racii să yîie afară din apă. Da racii n'o ieșit din apă. Țiganu ar mé (= merge) la solgăbirău, n'are cu ce; tăt o mărs, da n'o avut ce să-i defe, numa coșarca gólă și cartea dela notarăș. Solgăbirău, dac'o citit cartea, o spus: „unde-s racii, Țigane, că aicea-i scris o sută de raci?“ Da Țiganu o răspuns: „cit I-am cotate, n'am știut că-s în carte, am credzut că-s în vale“. Solgăbirău o dzis: „aicea-i scris numa cit s'o tremăs, da nu-s acolo“. Țiganu o spus numa atita: „bd'ine că-s acolo 'n carte“.

Cămărzana — Grigor Glodorean, 35.

IV

S'o 'ntimplat odată c'o durmîit un Țigan în capātu satului sup cruce. O yinit un vînt și s'o 'mburdat crucea pe dînsu de i-o rupt mîijlocu. O poftit pe popa să-l spovedească, și popa i-o dat să sărute crucea. Da Țiganu o dzis: „vai! domnule părinte, lasă-mă, că și aiașta a hi

tăt așe de păgină cînd a crêște mare ca ș'aceia din capătul satului care mîi-o rupt mîijlocu.

Cămărzana — Ștefan Berindei, 20

V

Rógă-te la clopotafû
Ca să sune clopotile,
Să răsune dealurile
Să să stringă neamurile.

Cămărzana — Ștefan Berindei, 20.

VI

O dzis un solgăbirău cătă un popă ca să puie trii sute de nucî c'a căpăta trii sute de coróne.

Popa o pus nucîi ș'o mársu la solgăbirău după coróne. Solgăbirău o 'ntrebat: „prinsu-s'o nucîi?” Popa o răspunsu că nucîi s'o prins, și placă la solgăbirău să-i cote nucîi. O poftit corónele. Solgăbirău o spus: „așteaptă că a rodi nucîi și róda a hi a dumitale”.

Cămărzana — Grigor Glodorean, 35.

VII

Popa o adus în Cămărzana un clopot fănă de știrea ómenilor. Clopotu dacă l-o ridicat sus, ómeniî n'o fost învătat cu glasu clopotului, ș'o dzis cătă popă că l-or pune în clopot și l-or trămete la Șopron de unde l-o adus, că ómeniî o dzis că clopotu-l ungurescû, nu ruminescû. Popa o mársu la besérecă înt'o Duminecă și după cí-o ieșit dela slujbă o vestit în besérecă că cinî-a grăi în potriva clopotului, a muri. Ș'aceia s'o și 'nîmplat, că din acei mai guriș o murit unu. Atunci popa iar o vestit în besérecă că de nu s'or întórce cătă glasu lu Dumnedzău, tăț or muri. Atunci o murit și altu, apoi dinte íei o yinit și s'o 'mpăcat ș'o plătit clopotu.

Și popa o adus un injelefû ș'o măsurat clopotu ș'o

dzis că-l rumînesc, nu unguresc, că nu gice „buza kenyér“, ce „pt'ită de mălai“.

Cămărzana — Grigor Glodorean, 35.

VIII

Un Țigan o mărș să să spovedească. O căpătat canunu să să rōge de o sută de orî la mînelușelu lu Dumnedzău. Da Țiganu nu s'o rugat. În anu următōfū iară s'o spovedit. — „Împlinitu-ț-ai canunu?“ Țiganu o răspuns: „încă nu!“ Popa o dzis: împlinește-ți-l aicea naintea mea canunu din anu trecut, ș'apoî iară te spovedesc“. Țiganu o 'nceput să să rōge: „berbécele lu Dumnedzău, care an ai fost mînelușel, rōgă-te la tatăl cerescū să-m ierte purcelu cel furat“.

Cămărzana — Ștefan Berindei, 20.

IX

O fost un viteaz mare Pinteă acela. O avut pigniță la Conja, ș'o avut nouădzeci și nouă de feciorî, cu iel o fost o sută. Apoî după acéla o 'mblat pe țară ș'o 'mblat pe lume cu iei. Cînd o avut împăratu nevoie cu altî împăraț, atunci l-o aglutat Pinteă, o mers în aglutorință. Unde s'o dus tăt o 'nvînsū pe toț împărați. Plumbū nu i-o prinsū. Apoî s'o dus la perirea lui; l-o pușcatu 'n Baie-Mare. O avut o drăguță și l-o pușcatū cu trii cuile din potcōvā și cu trii grăunță de grîu de primăvară.

Racșa — Băbuț Ión, 63.

X

Ma hăt dăunădz o îișit un miț tare rău și s'o tilnit acolo cu un leū, mițu. Apoî leu o 'ntrebat:

— Ce iești tu?

— Miț.

— Da ce iești tu de iești așe rău, unde ședz tu?

— Iaca 'n sat cu ómeni, o dzis mițu.

- Da cum is ómeni acéla, rái-s tare?
- Ba nu, da nu-s sănátos ío din lontru, o dzis mițu.
- Aș ibd'i să-i vād, o dzis leu câtă miț.
- Arătațu-i-oi să-i vedz, haī cu mine, o dzis mițu.

Da s'o dus la drum, apoi o yinit un fecior tînăr pe drum.

- Dóră, gice, aīesta-i ũom?
- Ba nu, o dzis mițu, a hi de-amu înainte.
- Apo o yinit un moșu bătrîn.
- Dóră, gice, aīesta-i ũom?
- Ba nu, că aīesta o fo pân'amu.

Apo o yinit un cotună hormeghiescu călărăște cu sabd'ie și cu piștíole. Da o dzis leu:

- Aīesta dóră-i ũom?
- Aīesta-i ũom.

Apoi leu s'o dus să-l vadă de-aprópe. Apo cotuna o scos un piștíolū din teacă și l-o pușcat între ol' la leū. Leu s'o făcut mai aprópe să-l vadă mai biīne. Apo o scos sabd'ia din teacă, apoi tāt o dat pe leū până s'o dus tāt păru pe leū. Apoī s'o dus la mițū, o dzis:

— Eī, ba rái-s ómeni! M'am dus să-l vād și m'o ștopl'it între ol'. Apoī o scos o limbă lungă și pe unde m'o lins tāt păru s'o dus de pe mine.

Racșa — Băbuț Ión, 63.

XI

Pe vrémea 'mpăratului Eliazar s'o ascuns sórele și luna. Ș'o avut împăratu acela trii feciori, ș'o dzis că la acela i-a da glumătate împărăție la care a afla sórele și luna. Ș'o dzis cel mai mare că iel să 'nvoie la acéla s'o afle. Da o dzis câtă tată-său să-l imbrece cu haine albe și cotunii lui și pe iel, și cai albi, care să vadă de ieī ca de sóre.

Și s'o luat și s'o tāt dus pină ce-o 'noptat. Și s'o lăsat de mas pe-o cîmpl'ie. Și 'ndatăș cit s'o pus gîos, o aūdzit

ceva răhnet mare, și s'o dus să vadă ce-i. Ș'o văzut că-i un cerb în gura unui bălaur. Ș'ase s'o spăriét cit tăt o 'mplut lumea, de-abie o fost doi laolaltă, și s'o dus pân' acasă la 'mpărat. O spus ce-o pățit.

Atunci celalalt de mîijloc o dzis cătă tată-său:

— Nu-i de treabă frate-mheû, tată. Îmbracă-mă pe mine cu cai negri și haine negre, să sie nópte pe unde m'oi duce și dzuă, că io le-oi afla.

Și s'o tăt dus și ala fecior. Și iar o nemerit și ala fecior chiar în locu ala ce-aû masăluit celalalt fecior. Și iar o audzit ceva larmă ș'aieșta, cit așe s'o spăriét că tăt s'o 'mplut lumea. Ș'o mărșu la tată-său, la 'mpărat, ș'o spus că ceva dobitoc i-o spăriét cai cit nu i-o mai putut opri.

Atunci cel mai mînic fecior o dzis cătă tată-său:

— Tată, spusu-ț-am că nu-s de treabă ceialalt feciori a tăi. Ț-am spus mai 'nainte că io de nu le-oi afla sórele și luna, nu le-or afla nici-care.

Și s'o luat și s'o dus acel mai mînic și și pe-acela i-o spăriét dobitocu acela care o spăriét pe ceialalt feciori. S'o rătăcit pint'un deal ș'o dat de-o babă că șede int'o căsuță mînică în dealu 'nt'alt pustiî. O dzis:

— Năroc bun, mătușă.

— Dzuă bună, fîrtate.

Da o dzis baba:

— Bun năroc te-o bătut că mîi-ai dzis mătușă.

— Și pe tine bun năroc te-o bătut că mîi-ai dzis fîrtat, că ț'aș si dată o 'mproșcată, de și ușa ți s'a si fîrmată.

Da o dzis baba:

După ce te pîrtă păcatele pe-aicea pin deal pin-t'aiste pustiî?

— Da că-i bai, babă, că vîdz că nu-i nici sóre nici lună, și tata vré ca să deie gîmătate împărăție cuî a afla sórele și luna.

Atunci o dzis baba:

— Hei, fîrtate, io am trii feciori, un Mihăilaș, ș'un

Tóderaș, ș'un Petre tare frumos, și de nu or afla acéia, nu le-a afla nimeni.

— Da unde ți-s feciorii babă?

— A hăitui.

— Ce-I hăituit ore?

Da o dzis baba:

— Să prindă ceva galiță bun de minca.

Și'n besedzele acéle o și zinit tustrii feciorii, ș'o dzis că iei să prind c'or afla sórele și luna. Numai să le deie cai și să margă și fecioru 'mpăratului cu iei.

Și s'o luat și s'o dus Mihăilaș, Tóderaș și cu Petre cel frumos, și s'o tăt dus până 'nt'un deal ș'o și audzit sbd'erind cerbu in gura bălaurului. Atunci Mihăilaș cu frați lui o sărit la bălaur. Cerbu, cum o dat cu ot'i de ei, o dzis:

Mihăilaș, scóte-mă din gura bălaurului aiestui spúrcat, că de-un an mă tăt căznéște, că vré să mă 'nghițască și nu mă póte, că mi-s mari córnelé. Taie bala a spúrcată de pe mine, să ies din gură de la iel, că io știu după ce imblaț voi.

Atunci bălauru o dzis:

— Ba nu, Mihăilaș, ce lové córnelé cerbului ca să-l poci inghiți.

Atunci cerbu o dzis:

— Mihăilaș, taie bala a spúrcată de pe mine, că io știu că imbli după sóre și după lună ca s'o afli, că io te-oi îndrepta că unde să le coț.

Atunci Mihăilaș odată o tăiét bălauru. Atunci cerbu odată o săritu și s'o dat de trii ori peste cap și s'o făcut din iel un fecior frumos. Ș'o dat mina cu Mihăilaș și s'o giurat ca să sie fraț până la mórte, că l-o scos de la perire.

Și iel i-o dzis:

— Sórele și luna, le-o 'nghițit doi fraț de-a mnei, Da tare cu greú i-ei prinde, că-s mai tarí decit cerbu cel mai mare. Și dacă i-ei prinde, îi omor și taie irima 'n iei, că 'n irimă la iei afli sórele și luna. Da te du la podu cel de

sier de sub dealu codrului și ședz acolo pină mîiadză-nópte. Și bagă de samă că cînd a zini, a tremura drumu că tare multe sierî a aduna înaintea lui. Și stăi la pod și nu sări 'naintea lui pînă n'or tré tâte sierile, că iel a si dinapoia lor.

Atunci Mihăilaș i-o băgat pe ceialalt soți sup pod și iel o stat pe pod ș'o stat călărăște cu sabdzia 'n mină. Și cînd o fost în mîiadză nópte o și aúdzit că trămură drumu. Atunci Mihăilaș o strigat pe cea fraț ș'o sărit înaintea lui. Atunci cerbu o dzis:

— Mihăilaș, Mihăilaș, da amu pe ce ne-om da, pe tăiete o pe-aruncate, hă te vād că vreî a bate?

— Vreú dară, măi fártate.

Atunci Mihăilaș i-o ș'apucat capu cu sabdzia ș'odată i-o belit, ș'o cotate în irimă la iel, și n'o aflat nemnică.

Atunci o 'nturnat la cerbu care l-o-scos de la bălaur ș'o dzis cătă iel:

— Ce mă adătuiești, frate, ca să imblu după nemnică, c'ai dzis că-m iești frate giuratú.

Atunci cerbu o dzis:

— Io nu te-adătuiescú, frate, da cótă că io trii fraț am. Și n'am bai dip'ce i-ei omori pe tustrii, că iei o știut că i-os în gura bălaurului de un an și nu m'o cotate. Da io-ț spuî să te duci la podu de aramă că ti-i aduna cu celalalt frate a mheú. Da grij! că acela-i cu trii capuri și pe tustrii v'a înghiți de-odată, și pe tine și pe frați tăi.

Atunci Mihăilaș s'o luat și s'o dus pînă la podu de aramă. Și cînd o fost în mîiadză-nópte o ș'aúdzit că trămură drumu, așa adună sierî cu dinsu. Atunci Mihăilaș o și sărit la iel ș'o dzis cătă iel:

— Hei, frate și fártate, da amu pe ce ne-om da, pe tăiete o pe-aruncate?

Atunci cerbu o dzis:

— Nicî mă tem de tine pe tăiete, nici pe-aruncate.

Și s'o prins pe-aruncate și nu s'o putut fa nici-unu nemnică. Atunci Mihăilaș o dzis cătă iel:

— Stăi tu de dzece paș de la mine mai încolo.

Atunci în besedzele alea s'o și repedzit frați lu Mihăllaș cu sabdzia la cerb și i-o și tălét două capuri de-odată, și la altă repedzită i-o tălét și cela cap; s'odată i-o belit ș'o tălétu'n irimă la iel. Atunci la cea dintîie tăletură o și zburat luna din irimă de la iel. Și s'o bucurat tăț, ș'o băut, ș'o mincat. Și s'o dus la podu de oțel și s'o 'nțales iei la-olaltă că cum să-l prindă pe ala zmău, că ala o fost cu cinci capuri. Atunci Mihăllaș s'o pus să hodinească cu frați lui, și cind o fost în mîladză-nópte o și aúdzit că zine cum zin trăznetele. Ș'odată s'o spăriét Mihăllaș, ș'o dzis:

— Să sărim la iel numai noi tustrii și cellalt, soți ce-i avem să șadă sup pod, și să puțe o ólă, cu sînge la foc, și să bage de samă că cind a tré[ce] sîngele peste ólă, atunci să safe și iei afară de sup pod, că atunci perim și noi.

Ș'odată cind o fost în mîladză-nópte o și sosit sîerile la pod și cu zmău acela. Atunci Mihăllaș o și sărit la iel. Da zmău de spaîmă o și săritu de cincdzeci de paș cu spa-tele înapoi. Atunci Mihăllaș s'o dus la iel.

— Da ce-i, cine de zmău? Da amu pe ce ne-om da, pe tălète o pe aruncate?

Zmău o dzis:

— Pe-aruncate, Mihăllaș.

Ș'odată s'o prins pe-aruncate ș'atîta s'o izbzit până ce-o asudat de pe Mihăllaș sudorî de sînge. Atunci Mihăllaș o dzis:

— Hei, frate, nu-i bd'ine așe a să bate, da io m'oi fa o rôtă de oțel și tu te fă una de sîer,, și tu te sui în cela vîr de deal și io m'oi sui în iestalalt vîr de deal, că aicea simt două dealuri și ne-om repedzi cătă olaltă, ș'a căruia rôtă s'a farma, ala a si invîns. Și s'o repedzit mai de multe ori unu cătă altu. Atunci Mihăllaș o dzis cătă zmău:

-- Hei, pretine, că sîeru numai să pleșté, da din oțel tăț sforgăci mé.

Atunci zmău o dzis:

— Ne-om prinde pe tălète, Mihăllaș.

Ș'atita s'o tălét cu sabdzie, până s'o făcut tină de singe până susuori. Atunci il învingea zmău pe Mihăilaș, ș'odată o sărit frați lu Mihăilaș la zmău și tustrii nu l-o putut omori, ce a 'nceput iară a-i tălé pe tăț. Atunci o mârș un frate de-a lu Mihăilaș la ceialalt soți sup pod ș'o vădzut c'aceia dormū. Ș'incitu l-o stîrnit o și vădzut că tré[ce] singele peste ôlă. Atunci iute o sărit la frate-său, c'o știut că móre, dacă o vădzut singe. Ș'odată minioș o tălét cu sabdzie și l-o și tălét tâte capurile la zmău. Atunci odată l-o belit ș'o tălatu'n irimă la Iel, ș'odată o zburat sórele pe cefū. Și Iei o'nceput a bé ș'a să molătui de bucurie c'o aflat luna și sórele. Și s'o 'ntors pe drum voioș câtă casă. Și s'o dus pe la fratele zmăilor pe la al ce l-o scos de la balaur ș'o vădzut că nu-l acasă. Da n'o cutedzat a 'ntreba de mă-sa că unde-l fecioru Iei, și s'o făcut Mihăilaș un miț tare frumos și s'o băgat pe fereastră în casă.

Atunci boresale zmăilor l-o prins pe miț ș'o prins a-l drăgosti, ș'o dzis câtă Iel:

— Coțoru moșului, cel din dzile din cele tinere, că tuma așe o avut și tata unu cîn m'am măritat.

Atunci mama zmăilor le-o audzit cum grălesc de miț ș'o dzis câtă Iele:

— Îan aduceți-l încóce, că să-l văd și io.

Ș'așe o fost de bătrînă mama zmăilor cît nu vedé de géne, ș'o dzis câtă Iele:

— Împingeți-m génele de pe ot' ca să vă văd și io mițu.

Și cind l-o gătat de 'mpins génele de pe ot', ô și dzis baba:

— No fété, mițu alesta-l cinele de Mihăilaș, și v'o omorît pe tustrii bărbați vști.

— De, du-te, o dzis fétéle, că nu să temū aceia de-un coțor ca alesta.

Atunci o dzis a mai bătrînă dinte Iele:

Îo să știū că l-o omorît pe bărbatu-mheū, da m'aș fa o căldură mare 'naintea lor ș'o fintină lingă drum și tăț or sări la mine ș'or bé apă. Și care-or bé, tăț or muri.

Cealaltă o dzis:

— Îo să știu că l-o omorît pe-a mneû bărbat, m'aş fa un măr cu mere aurite naintea lor şi care-or mânca din mine din mere, tăţ or muri.

A triia fată o dzis câtă mama zmăilor:

— Îo să știu că l-o omorît pe-a mneû bărbat, da m'aş fa un păr cu pére, ca care n'o mai vădzutû de cînd îl lumea aşe frumôsă pére.

Da o dzis baba:

— N'eţ fa voi nemnîcă până nu m'oi scula io.

Da Mihăllaş mîtu o fugit cînd o aûdzît tôte aléstea.

Atunci fecîoru babîl, acel care l-o scos de la balaur Mihăllaş, le-o aûdzît şi iel că ce grălesc, ş'o şi sârit cu fuga după Mihăllaş, ş'o dzis câtă iel:

— Grij! Mihăllaş, că Ian có[tă] ce-o dzis alea c'or fa cu tine.

— De c'aûdzîtu-le-am io că ce-o dzis léle. Că m'am făcut un mîţ şi m'am băgat la léle în casă şi știu ce vréu să facă cu mine.

Da de léle nu mă tem, de nu s'ar îndemna baba după mine.

Da te du ş'o 'ntreabă pe babă, că ce are gînd să facă lé cu mine.

Atunci o mărs cela la babă ş'o dzis câtă mă-sa:

— Da ce-l fa, mamă, cu Mihăllaş, că iacă ţ-o omorît pe tustrii fecîorii? Da nu-l pagubă după iel, că nici iel n'o avut bălû de mine, batîn c'o ştiut că-s în gura balaurului.

Atunci o sârit baba la iel şi i-o dat două pălmî peste obraz ş'o dzis câtă iel:

— Şi tu stai cu Mihăllaş, da lasă că mă 'ndemn io după iel.

Atunci fecîoru babîl o si mărsû la Mihăllaş ş'o dzis câtă iel.

— Grij! că s'a îndemna mama după tine şi te indeamnă la fugă, şi grij! că de v'a agîunge te-a şi omorît. Da d'il vedé că te-a agîunge te 'ntórce înapoi şi fugî până

la mine că io pân'atunci oi fa o casă de sier ș'oi infoca o buzdugă de sier și i-om țipa în gură.

Atunci Mihăllaș ș'o luatū dzuă bună dela fecioru babil și s'o luatū pe drum. Și cînd s'o indemnătū Mihăllaș pe drum, numai o leacă o măsū pe drum și i-o și agiuns baba pe Mihăllaș ș'odată o vrut să-l omóră. Atunci Mihăllaș s'o 'ntors înapoi la fecioru babil cu fuga. Și cînd o sosît la fecioru babil odată s'o băgatū în casa cé de sier. Atunci baba așe o zinit de miniosă că cîndū o datū cu capu în păretele de sier, atunci o și dat cu ot'iî de Mihăllaș.

— Bd'ine, Mihăllaș, amu și io ț'oi tălé capu că și tu ai tălétū capurile feciorilor mnei. Țîpă-mni-l în gură, dragu mamiî.

— Așteaptă o leacă, mamă.

Și odată o luatū cu Mihăllaș, buzduga cé infocată și i-o țipat în gură babil, și odată s'o și făcutū baba o costă de oțal. Ș'o dzis fecioru babil cătă Mihăllaș:

Ț'oi fa din oțalu aiesta un cal tare frumos ca care n'o mai fostū de cîndu-l lumea. Și odată i l-o și făcutū lu Mihăllaș și s'o luatū pe drum Mihăllaș până la împăratu cu care o făcut tirgu să scôtă sórele și luna.

Și împăratu o avut o fată și i-o dat lu Mihăllaș de femeie și glumătate din împărăția lui o datū lu Mihăllaș. Ș'o făcut un praznic mare împăratu și l-o luat de ginere pe Mihăllaș.

Și pôte că trălesc și astădz de n'o si muritū.

Bicsad — Motică Tóder, 23.

XII

DE MÁRIN

Mărin de nouă dzile,
Mărin de optu dzile,
Mărin de șapte dzile
Mărin de șasă dzile,

Mărin de cincî dzile,
Mărin de patru dzile,
Mărin de trii dzile,
Mărin de două dzile,
Mărin de o dzi,
Mărin de nici-o dzi,
Mărin de nici-un ceas,
Atita să hiie durere
Citu-i amu dimineață.
Descintecu mîneū
Și porunca lu Dumnedzău.
Mărin de nouă feluri,
Mărin vinăt,
Mărin galbăn,
Mărin roșlu,
Aicea nu te cocini,
Nu te sălășlui,
Că descintecu mîneū,
Și porunca lu Dumnedzău,
Atuncea să crești,
Cînd or crește pîietrile.
Atita să h'ie duiere
Citu-i amu dimineață.

Bicsad — Bandrea Mărife, 70.

XIII

Tată lumea-i strămutată amu, s'o ștîmbat tăta lumea.
Cînd am fo io pruncă, în formă de v'o șapte ai, o fost
amintrile lumea atuncea, nu-i nemînică cum o fost atuncea.
Amu așe-s de hamiș prunci, cum o fost ómeni bătrîni de-
atunci. Mai muță lége ști, că cîndu-i de dzece doispră-
dzece ai scóte cuțitu și minteni te-a tăié. Nu știu ce-om
aglunge, știe-ne Dumnedzău.

Boînești — Bercea Mărica, 60.

XIV

DE DEOCHÎ

Să luă [cutare] pe cale pe cărare
 Să-ș imble imbletele,
 Să-s grijască grijetele.
 Și să timp!înă
 Cu deot' de cină,
 Cu deot' de vecină,
 Cu deot' de mîladză-nópte,
 Cu deot' de ceas de mórte.
 Să cîntă, să văletă,
 Nime 'n lume n'aűdzî.
 De-o hi deot'at bărbat
 Curat, necurat,
 Boreasă curată,
 Necurată,
 Fecior curat,
 Necurat
 Fată curată,
 Necurată,
 Pruncu curat,
 Necurat,
 Pruncă curată,
 Necurată,
 De-o hi deot'at ot' ócheș,
 De-o hi deot'at ot' mńerîi,
 Ot' căprii,
 Ot' tărcaș,
 Ot' de muroi.
 Ot' de strigol,
 Deot' de nóűă dzeci și nóűă de felurî.
 Deot' pin mirăturî,
 Deot' pin rinzăturî,
 Crăpe-le țîțale,
 Margă-le singele,

Că io nu le-am descintat
Dumnedzău leac le-o dat.
Din gura mé,
Din limba mé.
Voî, moș,
Baloș,
Nu vă mirat,
Nu vă ciudiț,
Că [cutare] nu v'îl dătore
Nici cu masă,
Nici cu casă,
Nici cu pat,
Nici cu bărbat,
Ce mereț în mare,
C'acolo iese,
O mreană de mare,
Souz pe sine n'are,
Carnea l-o mîncaț,
Singele il beț.
[Cutare] să rămîie curat
Luminat
Ca măcă-sa ce l-o zîdit,
[Cutare] să rămîie curat
Ca măcă-sa ce l-o făcut,
Să rămîie curat
Ca argintu măsurat,
Ca laptele strecurat;
Atîta să țîie deot'etura
Cîtu-l amuîa sară.

Boînești — Bercea Mărica, 60.

TRANSILVANIA

TRANSILVANIA

I

Sus, opincă pină poț,
Sus opincă sus,
Pin' mai ai v'o doi-trei zloț,
Sus opincă sus,
La girgoi' om pune florî,
Sus opincă sus,
S'aminósă pină 'n norî,
Sus opincă sus,
La nojiță zurgalău,
Sus opincă sus,
Să ne-audă Dumnezeău,
Sus opincă sus.
Iară cîn te-î găuri,
Sus opincă sus,
Cu mătasă te-om circhi,
Sus opincă sus.

Mănăstur (Kápolnok-Monostor), comit. Solnoc-
Dobica — Gheorghe Adam, 43

II

Maică, măiculița mea,
D'in prăguț până'n gărduț
Tată fata-î c'on drăguț,

¹Gurui.

Numa ioû maică cu tri,
 Nici unu nu-l aci.
 Unu l-am mîna[t] la jiă¹,
 Pt'ice frunza, nu mai viă.
 Unu l-am mîna[t] la móră,
 Pt'ice pt'atra, şi-l omóră.
 Unu l-am mîna[t] la tîrg,
 Îel mîile să-m tîrguîască
 On scul d'e mătasă neagră,
 Să-m fac o cămêşi dragă.
 Nu ştiu cum mîl-o tîrguit,
 Că năpoi mîl-o poruncit
 Printre pă tri şire² d'î-alun
 Ioû să mă duc să-l cunun.
 Ioû năpoi l-am poruncit
 Printre pă tri şire d'î-odos,
 Să să 'nsófe sínătos.

Gherla, comit. Solnoc-Dobîca — (Weigand,
 Jahresbericht VI, 57).

III

Trimăsu mîl-o bad'a dor,
 Pă un măr d'in măru lor.
 Da iău iara l-am trimăs,
 Să-l mănînse jumătat'e,
 Că d'e miîne n'afe part'e.
 N'afe part'e, că-s d'epart'e,
 Dóuă d'éluf ne d'espart'e.
 Dóuă d'éluf ş'o pădufe,
 Şi calie d'e dóuă dzilie.

Telci, comit. Bistriţa-Năsăud — (Weigand,
 Jahresbericht VI, 65).

¹Vie.

²Fire.

IV

Frundză verd'e d'e stăjar
 Rămii sinătos Ard'eal,
 Că ieū ies p'aici la d'eal;
 Stăicuț verd'e d'e săcară
 Rămii sinătoasă țară,
 Că ieū ies d'in t'îne-afară.
 Cin am trecut grașița,
 Rău m'o durut inima
 După mindra săraca.
 Mindra-i naltă supțirică
 Gînești că-i trasă'n verigă,
 Gura ieî păhar cristafû;
 Buzălie mărgăritafû;
 Fața ieî păscur d'e sinze,
 Uîne-o vedz inima-ț plînze,
 Pe d'in sus d'e otșișori
 Năframă țasută'n flori,
 Pe d'in zîos d'e gurișoară
 Năframă d'e păioară.
 — Spuîne-m, bad'e, cum t'e tsamă?
 Măzeran d'e bună samă.
 — Da pe t'îne mindră dragă?
 Măzeran și vizdoncuță,
 Că mîî-ai fost dulce drăguță
 Și m'ai ars la inimuță.

Zagra, comit. Bistrița-Năsăud — (V. Onișor,
 Doine și strigături, 1).

V

Luîiță, mindră luîiță,
 Ține bad'ii lumîniță,
 Să vie d'ela oiță.
 Țipe-să luptsîi 'ntre oi
 Batăr două-zăși și doi,

Nice unu să nu iasă
 Fără d'e-o mîioară grasă,
 Nice unu să nu hie
 Fără d'e-o mîioară zie.

Zagra, comit. Bistrița-Năsăud — (V. Onișor,
 Doine și strigături, 25).

VI

Suflă vîntu, dor adună
 D'ila țara mea cea bună;
 Suflă vîntu, dor aleargă,
 D'ila țara mea cea dragă;
 Suflă vîntu, cucu cîntă,
 Viîne-m dor d'il'a mea mîndră;
 D'ila munt'e iese-un nor,
 D'ila mîndra viîne-m dor;
 D'ila munt'e ies tri st'elie
 D'ila mîndra-m viîne jellie.

Vai mindruță pentu t'îne
 N'o rămas înimă 'n miîne.
 Biîelie ce l-am avut,
 Nu-l mai pocî avea mai mult;
 L-am mîncat dint'un păhar,
 Dulce-o fost și mult amar.
 Vai d'e miîne mult aş da
 D'e urit să pocî scăpa;
 N'ai ned'ejd'e d'e scăpat,
 Că d'e miîne s'o 'ncărcat
 Și pe miîne m'o 'nvellit
 Ca cet'ina pe mollid.

Doamîne, scoat'e-mă odată
 Să mă uît in lumea toată,
 Pe uîne-am îmblat odată,
 Să mîl-aduc batăr amint'e
 De-a mîne biîne d'inaint'e.

Zagra, comit. Bistrița-Năsăud — (V. Onișor,
 Doine și Strigături, 31).

VII

Cî'te hîd'e, cî'te mut'e,
 Tăt'e aŭ drăguț in curt'e
 Num'a mî'eŭ îl sus la munt'e.
 — Norișor mîndru d'e ploaie
 Nu sui la munt'e tare,
 Că-l acolo mîndru mî'eŭ,
 L-i ploua și l-i uda
 Și la oî n'a puté 'mbla.
 Cîn coboară 'ntre isvoare
 Staŭ hîd'ele să-l omoare,
 Cîn coboară la Ned'ee¹
 Staŭ hîd'ele să mîi-l ieie.

Zagra, comit. Bistrița-Năsăud — (V. Onișor,
 Doine și strigături, 44).

VIII

Supărat ca miîe nu-l,
 Nu pocî mere 'n tîrg să spuî,
 Nîcî la lună, nîcî la st'elîe,
 Nîcî la surorîle melîe;
 Nîcî la st'elîe, nîcî la lună,
 Nîcî la maîca mea cea bună,
 Nîcî la st'elîe, nîcî la nor,
 Nîcî la măîcuța cu dor.

Zagra, comit. Bistrița-Năsăud — (V. Onișor,
 Doine și strigături, 38).

IX

Dzis-aî, bad'e, ș'aî dzis, cîîe,
 Că n'aî dragă ca pă miîe.
 Dacă merî la Făgădău

¹Nedeea e o parte a muntelui Țibleș, în partea nord-est a Ardealului.

Țesu-ț două 'n drumu tău,
 Lie iubești 'n butu mîneu,
 Tu gînești că-m pare rău.
 Băd'iță d'e-m pare rău,
 Ușce-mîni-să struțu mîneu,
 Ca iarba pe lingă tău
 Și băd'iță rău d'e-m pare
 Ușce-mîni-să cununa
 Ca iarba primăvara
 Cîn o tale cu coasa
 Și o greablă cu grebla.
 — Haîda, mîndră, haîda bliem¹
 La vlăd'ica să zîurăm
 Dreptat'ea să ne-o aflăm,
 Cîn o prins iel a zîura
 T'isa 'n t'isefû verd'e sta
 Și d'e rîuă să 'ncărca.
 Cîn o prins ea a zîura
 T'isa 'n t'isefû să usca
 D'e rîuă să scutura.
 — Las' mîndră, nu mai zîura
 C'amu-ț vād ieû dreptat'ea,
 Că dreptat'ea d'ila t'îne
 Îi ca sîrma d'e supțire
 Cîn o trază pin ac nu țîne.

Zagra, comit. Bistrița-Năsăud — (V. Onișor,
 Doine și strigături, 62).

X

Pin pădure d'e nuielie
 Mărg răgut'e t'înerelle,
 Mărg răgut'e cit'e patru
 Mărg răgut'e la 'mpăratu.
 — Înălțat'e împărat'e!

¹Să mergem.

Să ne cet'ești nouă cart'e
 Pe o frundză d'e porbal
 Și să ne duci în Ard'eal,
 C'avem mîndre t'înerelle,
 De-a nost dor, d'e-a nost bănat
 Și cerceii i-o țipat.

Zagra, comit. Bistrița-Năsăud — (V. Onișor,
 Doine și strigături, 95).

XI

Frundză verd'e bărbînoc
 Zmulturile zîlocă 'n zîloc,
 Fișiorii să duc la foc
 Și staū noapt'ea șoloboc¹,
 Zmulturile țas la țeară
 Fișiorii să bagă 'n pară
 Și li-i inima d'amară,
 Că să duc d'in a lor țară
 Și li-i jelie și bănat,
 Că să duc tri ai d'in sat.
 Tri ai trece-or ca o noapt'e,
 Da li-i mint'e d'e-a lor moart'e
 Și d'e celealalt'e toat'e.
 Că poruncilîe-s nîmțești,
 Cată să lîe împlîiînești;
 Viîe porunca pînă 'n sară,
 D'emîneța t'e plecară
 P'o sută și tri d'e cară.
 Și 'n bătaie t'e băgară,
 În bătaie mare foart'e
 Și nu poț să scaptși d'e moart'e.
 Vin plumbdzii ca griū curat
 Și nu-ț mai vedz a tău sat,
 Nice maică, nice tată,

¹Sentinelă (=Schildwache).

Nici a ta drăguță dragă,
 Nice fraț, nice surorî,
 Fără-'ntre străini să morî,
 Între străini și-'ntre păgini,
 D'e nu mă petrec veciîl,
 Nice pret'inîl cîl buîl,
 Nice neamuri, nici fărtaț,
 Fără 'n sinze tăț scâldat,
 Fără 'n sinze și 'n durere,
 Fără 'n sinze și pin t'ină.
 Fără leacă d'e lumînă
 Rămîl maică 'n vôle bună,
 Veac nu sint'em împreună.

Zagra, comit. Bistrița-Năsăud — (V. Onișor,
 Doine și strigături, 108).

XII

Cîntă un cuc într'o pădure;
 Nime'n lume nu-l aud'e
 Fără o dîmnă d'intr'o curt'e.
 — Măi, cuculie, dragu mîău,
 Hai cîntă 'n curt'ea mea
 Că io biîe t'e-oî țîîe
 Cu zîn¹ roșu străcurat
 Ș' cu pită d'e griu curat.
 — Ba io, dîmnă, n'oî veîi,
 C'oî minca frunză d'e fag,
 Ș'oî cînta 'n codru cu drag,
 Ș'oî minca frunză d'e chîî²
 Ș'oî cînta bad'i Maștei.

Băița, comit. Mureș-Turda — (Weigand,
 Jahresbericht VI, 60).

¹Vin.

²Teiu.

XIII

BOLBOČANU

Verde foale dă secară,
 Dă negară dă secară
 Îeși Bolbočanu 'n țară,
 În țara dintre hotare
 Bate cōcoil la scară
 Să-i dea bani dă cheltuială
 Și aîne dă primeneală.
 Frunzuliță crăci dă tei
 Și cu oțu dă Matei;
 Verde foale dă susai
 Și cu Crețu Neculai,
 Care fură șapte cai
 Și zice Moldova vai.
 Foale verde ș'o lalea
 Îar Voichiț' așa-m grăia:
 „Bea Vasile nu-m prea bea
 Că potera-i ici coala”.
 — „Las'să îie și pă cruce
 Că cum ine-așa să duce,
 Nu-s mulere cu cîrpă¹ 'n cap,
 Ci-s volnic cu comănac,
 Cu șapte poteri mă bat.
 Las' să îie cinci, nu-m pasă,
 Că șez cu frații la masă;
 Și n-îe ocaua plină rasă
 Și măninc pine frumoasă
 Ș'o găină friptă grasă.
 Durdulița²-î plină rasă,
 Chistoalili-s pă fereastră,
 Coadă la cōmag n-îe groasă,

¹Basma.²Pușca.

Unde-ai da să-m folosească.
 — Cuvintu nu-ș isprăia
 Și potera ni-l sosia:
 — Dă-te Vasile legat,
 Să nu te ducem stricat,
 C'așa poruncă ne-a dat!
 — Dă ce să mă dau legat
 Că nu mă știu inovat?
 Nici cu mă-ta n'am unblat,
 Cu soru-ta n'am jucat.

Satulung (Săcele), comit. Brașov — Stoica Popchița, 75.

XIV

Verde foaie salbă moale
 Ș'apucaî p'un drum la vale,
 Mă 'ntîlnîi cu Leana 'n cale,
 Îa pă jos și ieû călare.
 Mă plecaî să iaû o floare,
 Nu fu floare ci fu izmă
 Toț boierîi 'm prinse chizma.
 Verde foaie bob năut
 Știi, Leano, ce ieû ț-am spus,
 La sapă dă cucuruz?
 Să-ț faci îie dă sulfie
 Să-m hîi dragă numa niie.
 Tu ț-ai făcut dă fulor
 Să hîi dragă tuturor,
 Tutoor voînicilor.
 — Verde foaie avrămeasă,
 Numa Leana-î mănioasă.
 — Ce șez, Leano, mănioasă?
 Oar n'ai dat paâr¹ la masă,
 Oar te uiț că iești borțoasă
 Cu logofețiî din casă

¹Pahar.

Cu zapcii dă pin plasă?
— Verde foale ș'o lalea,
Leano, din pricina ta
Murgu neū apă nu-m bea,
Și-l dusei la o cișmea,
Făcu apa că țe rea;
Și l-am dus la o fântină
Făcu apa că nu-î bună.
Ș'ar bea apă strecurată
Dăla Leana din găleată;
Strecurată pin bazma
C'așa Murgu vrea să bea.
— Verde foale undălemn
Ai pă Leana s'o cătăm
La minăstirea d'un lemn.
S'o cătăm s'o blăstămăm,
Cu blăstăm dăla hicaț
Că-î jurat dă șapte fraț.

Satulung (Săcele), comit. Brașov — Stoica Popchița, 75.

XV

Verde foale tiriplic,
Pă cel deal pă cel colnic,
Pă cel drum can părăsit,
Ine-o pruncă ș'un voinic.
Voinic ine șuierînd
Și pă murgu bulestrînd.
Prunca-m ine suspinînd
Și din gură așa grăind:
— Verde foale ș'o cicoare
Pune-mă neică călare
La spatele dumniitale,
Că nu mai poț dă chiçoare.
Că n-îe drumu gloduros,
Nu mai poț merge pă jos.
— Verde foale mărăcine,

Bucuros, puică, te-aş pune,
Da-î murgu tânăr dă zile,
Aghîa mă duce pă mine
Şi n-îe murgu mititel,
Nu pot merge doi pă iel.
— Frunzuliţă ş'o lalea,
Îar puicuţa aşa-m grăia:
— Verde foaie mărăcine,
Nu-î murgu tânăr dă zile,
Poate duce doi ca mine
Şi nu-î murgu mititel
Po să mergi şi doi pă iel.
— Frunzuliţă ş'o lalea,
După murgu să pleca,
Frumuşel nî-o săruta
Şi pă murgu nî-o pune
Drum pîn codru apuca:
— Mă rog codru dumînitale
Să mă laş supt unbra ta
Cu puica aia tinerea
Să-m fac dragostea cu ia.
— Bucuros nî te-aş lăsa,
Da ţ'e puica tinerea
Şi-ţ faci păcate cu ia,
Şi frunza nî s'oa usca
Voîniciî nî oa blăstăma.
— Verde foale iarbă grasă,
Ceaţă, ceaţă, negureaţă,
Îa-te mai dă dimineaţă
După lungu drumuluî,
După coama murguluî,
Că m'apucă ziua 'n sat
Şi n-îe murgu dă furat
Şi n-îe frică dă legat.

Satulung (Săcele), comit. Braşov — Stoica Popchiîa, 75.

XVI

Cînd ieram bălat nîc am trecut p'aici și ne-am dus pă Doftana; ieram poate-o sută dă oameni, cîn cu răzîrița. Și ne-am dus la Ploiești ș'acolo a venit Rusu și d'acolo a plecat să fie p'aici pîn Bratocea, să fie la Ungur și aici Unguru a încurcat pădurea. Și d'acolo a 'nceput ieî a da dă după copaci în Ruș și Rusu s'a 'ntors ș'a prins v'o zece doozeci dă spioni d'al Ungurului. Și în spioniî ăla a fost și vo doo trei fete 'nbrăcate voînicește. Și așa a pornit Rusu al doilea din Ploiești după ce s'a strins multe conpăniî. Ș'a venit pă Praova Rusu, d'acolea, ș'a găsit nește Rîjnoveni pă drum care i-a 'ndreptat pîn păduș spre Brașeu. Și'n Tinpla Brașeuului s'a pomenit oamenii cu Rusu și d'acolo a dat iel cu tunurili. D'atunci e mûlamenteu pă vîrfu Tinpli¹.

Atunci a venit Rusu d'adreptu pă la Predeal, dă vale, pă Timnîiș. Ș'atunci cînd a simțit Ungurii c'a trecut Rusu Predealu dîncoace, a'nceput a fugi. A fugit care-a fugit, da pă ciț i-a prins i-a robghit ș'a dus atunci v'o op sute dă Unguri la Ploiești pă care i-am văzut ieû cu ochii Ńei. Și i-a gonit Rusu pă Unguri p'aici încolo pînă la pod la Chichiș ș'acolo s'a închinat Unguru, dac'a văzut nevoia. Cătanili lu împăratu nostru fugise 'n Ploiești și'n București. În București și'n Brăila iera loagăr dă Turci atunci.

Aici în Săcele iera loagăr dă Olteni tot cu lănci și cu sărici înbrăcați.

Cînd a venit răvăluțiia ungurească oamenii a ieșit cu steaguri albe dă pace și le-a loat steagurile din mină la ghețiî mocani ș'a 'nceput a-i înblăti cu ieie. A mai și omorit pe cite unu. Apoi s'a băgat în sat ș'a 'nceput a loa măfuri ș'a sparge ușili. Și oamenii a fugit toț din sat, care cum a scăpat, peste Igheș², peste Tăituristică³, pîn pă-

¹Muntele «Timpa» de lîngă Brașov.

^{2,3}Munți mai mici de lîngă Satulung.

duri. Pin curtea lu Hier ăl bătrîn iera numa burduși dă brînză și cașcavaluri tălate cu lancea; puținî dă lapte sparte și butoaie dă in dășertate. Atunci a omorît pă moș Vlad Gologan, pă Voiculeț și pă alții. La Golea ăl bătrîn a dat Sechelii foc și i-a topchit bandorile¹ cu seû din chimniță și chimnița avea uluce² și seu a curs pă uluce in vale³, și brînză și in⁴ și ce-a mai avut a jefuit tot.

Satulung (Săcele), comit. Brașov — Neagoe Gologan, 70.

XVII

Tot atunci s'a dus mocaniî la Beldea 'n Budila și i-a jefuit curții și din pricina lu Beldea a jefuit Sechelii Săcelili.

Din mocani a fugit și la Rîjnov și la Brașeu și s'a 'nchis acolo și d'acolo din cînd in cînd să slobozia zece doozeci călări și jefuia și iei ce putea.

Așa l'a găsit pă popa ăl săcuiesc din Satulung acasă ș'a ars soba și i-a pus-o'n cap arsă. Iei a gîndit ca să-și spuie banii. Da banii a fost ingropați in gunoi și iel n'a spus și i-a găsit alții.

Satulung (Săcele), comit. Brașov — Neagoe Gologan, 70.

XVIII

Oameniî ăștia d'aici sint veniți din toată lumea. Sint adunați din toate părți la mocaniî, că iei să trag pă lingă itili-astea.

Sint veniți din țara ruminească după la munte, din găuri, după Făgăraș — strînsură din lume.

Că iei ce fac? Clobănește la mocaniî ș'apoî nu să mai duce acasă la iel și să'nsoară aici.

Mocaniî mai 'nainte avea antiriie, zeichi albe, lalbăre

¹Stomacurile de la oaie.

²Tuburi pentru scurgere.

³Părău.

⁴Vin

dă pînă d'asta dă casă; le cosea frumos croitorii, atunci, cu flori. Nevestili iș făcea aine dă pînă dă casă — ce-i drept — și le cernea¹ apoi.

Chiar mumă-mea avea rochiile dă pînă dă casă văcsită vinătă. Apoi în loc dă dulamă² d'astea avea bundă și cojoc fără mineci. Și purta fetili cizme d'astea cu ștecă³. Pînă cînd iera dă cinsprezece ani avea cizme roșii și după ce să mai mărea le cumpăra galbine. Purta și sărici. La biserică venia cu sărici și cu cheptare dă chiele p'atunci.

Școli a fost și mai 'nainte. Ieu aici am învățat.

Satulung (Săcele), comit. Brașov — Bucur Găitan, 86.

XIX

STRIGĂTURĂ CIOBĂNEASCĂ

Dă'n pămînt să bubuîască,
Că-i opchincă stăpînescă!
— Da n-îe nîlă dă oghele,
C'a lucrat maica la iele.

Satulung (Săcele), comit. Brașov — Ion al lu Urs, 27.

XX

POVESTEA NOROCULUI

(Norocu iese ca o flăoară:)

Au fost ădată un împărat, și împăratu ăsta au avut șapte fete. Iel până n'au născut a de-a șaptelea au fost tare norocos, da după c'au născut a de-a șaptelea, n'au mai fost așa norocos. Așa s'au jeluit iel odată la alț împărat, da un împărat l-au întreat, cîț copchi are? Și iel l-au spus că șapte fete. Atunci l-au zis împăratu ăsta bătrîn să mîrgă sara, după ce să culcă tûote și să să ăite

¹Le vopsea.

²Scurteică cu mineci lungi și cu blană de samur ori jder.

³Toc.

la ieie, care cum dăorme. Aşa după ce s'au culcat tăote
 au intrat împăratu la ieie şi s'au uitate, ş'au văzut, care
 cum au durnit. Una iera cu mîna sup cap, alta cu mînile
 peste cap, da a de-a şaptelea au durnit cu mînile încruci-
 şate între ghenunchi. Apoi s'au dus iel la împăratu ala bă-
 trîn şi i-au spus c'au vâst. Atunci iel i-au spus, că fata a
 a de-a şaptelea au născut fără flăoarea norocului. Năcăjit
 au vint apoi acasă şi i-au spus împărătesei lui c'au auzit,
 da fetiţa n'au fost durnind, ş'au auzit to[t] c'au povestit tată-
 său cu mumă-sa. Şi dacă s'au sculat fata dimineaţa au
 zis: mamă, ieū am auzit c'au povestit tata az năoapte tăote
 ieiea, că ieū am născut fără flăoarea norocului şi că-s fără
 noroc în casa dumneavăoastră. Da dumneata n'ai decit să
 stringi fetele de împărat, să dai o masă, că ieū vreau să
 mă duc dela dumneavăoastră, ca să nu hiū ieū ina nenor-
 ocului casi, să hiū numa ieū nenorocită. „Nu, draga măichi,
 n'au zis tată-tău să te duci tu dela noi, cum să te duci tu
 dela mine draga măichi”? I-au zis atunci mumă-sa.—„Nu,
 măică, ieū mă duc şi n'ai decit să-m solzăşti o cămaşe cu
 galbiū”. Mumă-sa n'au avut ce să-i facă, i-au cusut cămaşa
 şi fata s'au îmbrăcat cu ia pă chelea găolă ş'au plecat.
 După c'au ajuns la un birt mare au cerut să-i dea sălaş.
 Acolo iera tomna zi de tîrg şi trăga carele cu buţ cu in
 în curte şi cu alte mărfuf. Peste năoapte au vint norocu
 iei c'un sfredel mare în mână ş'au dat cep la tăote buşile
 ş'au pornit inu pîn curte, şi sfredelu l-au pus la capu iei.
 Cînd s'au sculat dimineaţa ūómeni ş'au vâst paguba, au
 căutat să vază cine-au dat găuf la buţ, ş'au găst la capu
 iei sfredelu. Atunci ia au zis: „Nu-i nîinica, dragi nêi,
 asta-i nenorocu nêū, socotiţ cît face paguba şi ieū să v'o
 plătesc”. Apoi s'au dat la o parte, au lăat bañ din cămaşe,
 au plătit ş'au plecat mai departe până au dat de alt birt,
 unde iar s'au oprit să dăormă. Acolo au fost iar zi de tîrg
 şi în curte iera o grămadă de cară cu vase. Peste năoapte
 au vint iar norocu iei cu o măciucă mare ş'au început a
 sparge la vasele din cară, până ce le-au spart pă tăote,

ș'apoi au pus măciuca la capul lui, unde dură. Dimineața o deșteaptă oamenii și o întreabă: „Cine te-au pus să spargi vasele cu măciuca”? Atunci s'au năcăjit și la ș'au zis: „Dragi mei, n'am ce face, asta-i nenorocul meu, socotiți cât face și vă plătesc”. Apoi s'au dat de-o parte, au luat galbeni din cămașe, au plătit paguba ș'au plecat mai departe năcăjită. Acuma, ca să nu mai dea de năcaz au tras la un croitor. Croitorul lucra toamna o aină de fireasă la o fată de împărat. Peste noapte au venit iar norocul lui, au făcut aina tot [t] zdrănce, au pus fûorfecile la capul lui și s'au dus. Dimineața să scûolă croitorul și găsește numa petece din aina că scumpă de fireasă, și cum caută, vede fûorfecile la capul lui, fûorfece de care nici n'au mai văst. Și o întreabă: „ce-ai făcut și ce-ai gândit? Cum ai venit în casa mea cu fûorfecile acestea? Când oi mai făca ieș o aină ca asta? Ce-oi face ieș acum”? Ia au început a plînge ș'au întrebat cât face aina? Apoi au plătit paguba și la au rămas acum fără nici un galben. De filă croitorul i-au dat un galben, ca să aibă cu ce să să [du]că mai departe. Apoi s'au dus săraca plîgînd și năcăjită mai departe, până c'au văst o lumînă. Acolo lera scorbura norocelor. Ajungînd aici au găsit o casă frumûsă și curată, în care ieș o muieră urîtă, urîtă, de mai ghine-ț vină să scuipchi pe obrazul lui, decît pe podiș. Și muiera asta i-au zis: „Ieș știu de ce-ai venit tu aici, da să-m cauț o țir în cap”. Căutîndu-i fata în cap i-au venit să scuipe, s'au uitat în dreapta și nu i-au venit să scuipe nicăief, s'au uitat apoi și în stînga ș'au văst, că fața babei le mai urîtă, și pe fața lui au scuipat. — Că lui i-au căst ghine, că uo scuipat. — „Să-ț fac și ieș țile un ghine. Să vez că punct la 12 ine tûote norûócele cîntînd, norocul tău ie al dinții, și le mai cu voie ca tûote norûócele, că-i cu flûórea ta la ieș, și tu cînd te-i întîlni cu ieș în față, să puț mina și să-i zmulgi flûórea și să pleci înainte cu ia și îndărăt să nu te uiț de fel, că ieș nu mai pûóte veni după tine, dacă i-ai luat flûórea norocului”. Ia au făcut cum au învățat-o baba și așa ș'au cîștigat flûórea

norocului, cu care s'aũ întors apoi acasă. Cind aũ fost venind fata cu flũórea în minã s'aũ intrat în oraş, împãratu sta tomna pã fereastrã şi sã uita pã uliã. Trecind fata pã lingã casa împãratului, aũ strigat-o împãratu: „Fetiã, fetiã, sta! o țir în loc, ce cei tu pã flũórea aia din minã“? Ia aũ zis: „Cit va veni ia“. Atunci împãratu aũ chemat-o înãuntru s'aũ pus flũórea 'ntr'o cumpinã şi'n ailantã aũ to[t] pus la bañ pinã s'aũ pus tũótã averea, da flũórea to[t] nu s'aũ ridicat dela pãmînt, atîta aũ fost de grea. Atunci s'aũ nîrat împãratu, cã ce flũóre pũóte hi aia, dac' aũ vãst cã Iel n'are atîta bañ s'o pũótã cumpãra, i-aũ dat feócru de bărbat. Şi unde sã [du]ca hãrbatu cu flũórea izbindea. Acuma s'aũ ginît ia: sã vedem cu flũórea la mine mã poț prãpãdi? Aũ pus s'aũ ars cuptoru o zi ș'o nũópte, s'aũ dezbrãcat ș'au lãut flũórea'n minã sã sã bage 'n cuptor, da n'aũ apucat sã între s'aũ vint o furtunã s'aũ aruncat-o 'ntr'o livade cu flũóre cu tot, s'aũ vint aici bărbatu-sãũ s'aũ întrebat-o ce-au pãțit. Ia i-aũ povestit to[t] ce-aũ avut. Iel aũ îmbrãcat-o s'aũ a[du]s-o acas, s'aũ trãit zile dulci și de n'aũ murit, mãi trãlește și astãz.

Și Ieũ m'am pus p'o șa,
 Și v'am spus așa,
 Și m'am pus p'o panã de gãină,
 Și m'am da[t] pîn tinã,
 Și m'am pus p'o rață,
 Și m'am da[t] pã ghiață.

Braşov — (Weigand, Jahresbericht VIII, 67—70).

XXI

Aũ fost ũodatã un clisiier bătrîn. Clisiieru ala avea o fatã vrenicã și frumũósã, de numa Iera mãi vrenicã și mãi frumũósã ca ia. Ia în tũóte dumineci diminețla mătura pã malu biserici. Într'o dimineață — cum ine boieri din țarã — sã [du]ce un boief (din țarã) la bisericã ș'o vede, și-i zice: „da, fetiço, to numa singurã mături p'aici“?

„Numa, boierule, I-aŭ răspons fetița, că Ieŭ sîn[t] fata clisiierului și numa pă mine mă are taica“.

„Da acasă-I taică-tău“?

„Acas“.

Atunci negustoru s'aŭ dus la bătrinu 'n casă, I-aŭ dat binețe și bătrinu I-aŭ mulțănit, apoi I-aŭ întreat boieru: „moșule, ști la ce-am vint Ieŭ“?

„Știu, dacă n-ei spune“.

„Am vint să-m dai pă fata asta nîle“.

„O boierule! aŭ zis atunci moșu, să ț-o dau dumni-tale? cum să ț-o dau? că sînt om bătrîn și neputincîos, și ce să fac Ieŭ făr de ia“?

„Nu-I nînica, moșule, Ieŭ vreaŭ s'o Iău de nevastă și grijesc Ieŭ și de dumniata“.

„O boierule! pŭote-ț baț joc, cum să Iai fata mea? o fată de ūom sārăc“?

Nu, moșule, făgăduiește-m, că nî-o dai nîle și Ieŭ îț făgăduiesc de az incolo, că n-ei hi tată.

Atunci I-aŭ făgăduit bătrinu, că I-o dă. Iel n'aŭ mai zis nînica, după aia s'aŭ lŭat și s'aŭ dus în tîrg și I-aŭ luat feti la cāmăș, aîne, ca s'o 'mbrace ș'aŭ vint cu Iele, ș'aŭ luat cu Iel ș'o nevastă mai bătrînă, care-aŭ știut să 'mbrace, aŭ chemat pă popa și I-aŭ logodit, și mai tîrziŭ aŭ făcut și nunta. Pă bătrinu I-aŭ lŭat cu Iel și I-aŭ îngrijit, și lui I-aŭ umblat așa de ghine, și din nevasta lui așa o mulere aŭ ieșit, incit aŭ fost fŭörte mulțănit de ia. Într'o sară Iel să gătea să plece la drum cu negoț și ca să nu lase pă nevastă-sa singură, aŭ lăsat o bătrînă să-I țile de urît. La drum aŭ plecat cu mai mulț ūomeni tinef, și 'ntre Iel și un fecîor. Pă drum aŭ început hieștecare să-ș laude nevestele, da Iel nu știia cum să ș'o laude p'a lui mai tare. Atunci craîu de fecîor I-aŭ zis: „Ce tot îț laoz nevasta, că nevastă ca a ta nu mai Ieste? Ai să ne prindem amîndoi pă tŭötă averea ta și pă tŭötă averea mea, că mă duc Ieŭ la ia“.

Poț merge, Ieŭ mă rămășesc cu tine pă tot ce am.

Apoi Iel s'aũ dus în treaba lui, nu l-aũ fost frică, c'aũ știut ce nevastă are, și craiu de fecior s'aũ întors îndărăt.

Iel nu știia acuma cum să intre la Ia, că Ia cum însăra închidea tot. Întîi s'aũ făcut ca călător beteag ș'aũ cerut să-i dea lăcaș, da Ia n'aũ vrut să-l primnască 'n casă. Apoi s'aũ făcut cerșitor și nici așa n'aũ putut să intre, că Ia l-aũ dat bătrîni un ștuc de chită, să-i dea să să ducă. Așa Iel ce să facă, că Iefa rămășit și-ș cherdea toată averea? Să 'nvoiește cu bătrîna, îi făgăduiește ban mult, și bătrîna ce să-i facă? Avea o ladă a ieii afară, l-aũ băgat în Ia și s'aũ dus la stăpînă-sa s'o rûoge s'o lase să ș'o bage în casă, să dũormă pă Ia, că pă Ia dũorme mai ghine, ca pă or ce. Stăpînă-sa s'aũ învoit ș'atunci baba aũ chemat doi ũomeni și ș'aũ băgat lada 'n casă. Sara s'aũ ȳtat craiu de fecior pă gaura dela ladă ș'aũ văst tot ce-aũ făcut Ia, cînd s'aũ culcat. Ia ș'aũ lăat cercei din urechi, inecele și le-aũ scos din degete și le-aũ pus sup căpătîi. Peste noapte îi deșchide baba lada, Iel Iese afară, să duce frumușel la patu ieii, trage frumos cheile de sup căpătîi și deșchide încet scrinu, și-i Ia un inel și să șterge ũoțu cu Iel. Apoi s'aũ dus să dea de bărbatu-săũ, și l-aũ întîlnit într'o circiũmă, unde bea ũomu neũ și benchetuia vesel că aũ ciștigat rămășagu. Craiu de fecior s'aũ dus frumos la Iel și l-aũ zis: „Te mai rămășești tu cu mine? Al cui ie inelu ăsta? Vez de drag ce l-am fost, nî-aũ dat și inelu ăsta“. Atunci Iel s'aũ întristat foarte tare și n'aũ mai avut ce să zică.

Așa am zis și așa să hîie. Așa aũ vînt acasă trist tare. Nevastă-sa aũ văst numa decit, că are ceva bărbatu-săũ și l-aũ întreat: „ce-ai de iești' așa năcăjit, n'ai vindut cumva marfa de iești' așa trist“? Da Iel nu l-aũ spus nînica, i-aũ strins tot ce-aũ avut Ia dela tată-săũ ș'aũ băgat în nește dăsağı, ș'aũ porîncit slugi să prinză cai, și ieii l-aũ zis să să gătească, că are poftă să să [du]că cu Ia la plimbare. Pă Ia aũ pus-o dîndărăt și Iel s'au pus de-aũ minat cai. Așa s'aũ tot dus pînă la marginea Dunări,

acolo i-au zis: „dă-te jos, nevastă, și te dezbracă de ainele alea, că văz că n'ai fost vrenică de iele și te 'mbracă cu ele dela tată-tău, ș'au înbrăcat-o cu alea și i-au dat drumu în Dunăre, fără s'o întrebe ceva. Îel aū vint apoi îndărăt. Da s'au sfetit treaba, că poliția i-aū tras la răspundere, că ce-aū făcut și ce-aū deres și unde-I iese nevasta? Și i-aū închis.

Dumnezău aū vâst credința ieī și n'aū lăsat-o să să 'nece. Peste nūópte aū bătut vîntu și i-aū adus o salciie, ia s'aū agățat de ia ș'aū tot mers pã ia, mai un an de zile. Dela o vreme s'aū oprit la o margine. Ce-aū făcut ia, s'aū tras ș'au ieșit afară și aici iefa o scorbură și hincă ploūa tare s'au băgat în ia. Peste noapte aude un cîntec frumos, iefa ieleele. Vinia cu curaje mare, că losese puterea la un 'mpărat și cînta și jura, că atunciā i-o trece împăratului, cînd s'o spăla cu apă din scorbura asta. Atunci ia minte-naș s'aū desculțat de cizme, aū lăat apă'n iele și le-aū lăat de-a umere, ș'aū vint pân'aū dat de orașu ala, unde iefa împăratu beteag. Acuma ia ce să facă, stă în loc și să gîndește și să ducē la un croitor și să rûógă să-i dea un rînd de aīne bărbăteșt', că dacă-i ajută Dumnezău uó să-i hile ghine plătite aīnele alea. Croitoru i-aū dat aīnele, ca să vază cî-úó să facă. Apoi fata i-aū cerut ș'o sticlă ș'aū golit apa din cizme și s'aū dus cu ia la palat, unde cite zece rînduf de doftor întra și ieșā și n'avea ce să-i facă împăratului, că i-aū fūost cherit tūótā puterea. Aici s'aū rugat (și) ia de straja dela pūórtā s'o lase să între să 'ncerce să vindece și ia pã'mpăratu. Atunci s'aū dus slugile să'ntrebe ce să facă, c'aū vint un doftor străin sārāc, să-l lase or nu înăuntru? L-aū chemat apoi sus, ca să vază c'-are să-i facă. Ia aū dat pã toț afară din casā, aū dezbrăcat pã împăratu în chelea gūólā ș'aū început a-l spăla cu apă dī-aīa, care aū zis ieleele. După ce i-aū spălat, parcā i-aū lūót cu mina betejala, apoi s'aū dat împăratu jos, ș'aū zis: „Cine ieșt' și ce să-ț daū, că m'ai făcut odatā sārātos?“ Ia n'aū vrut să spuīe nīnīca, ș'aū

zis: „Că alceva nu vreaŭ, numa să hiŭ mai mare peste închisoŭ,“ că Iefa to[t] cu gîndu la bărbatu-său, c'aŭ ştiut c'ŭo să hiŭe închis, şi împăratu i-aŭ făcu[t] pã voŭe.

Acuşa aŭ porîncit ia, să slobŭózã pã toŭ robghi să-i vazã. Cînd aŭ ieşit bărbatu-său cu neşte hîarã de chi-čŭóre, iei i-aŭ vint răŭ, da şi luŭ Iefa frică, că domni i-aŭ osîndit la mŭórte, că Iefa mai anu. Ia porînceşte mintenaş la slujbaş să-i ia hîarãle dela chičŭóre şi să-l aducã sus. După ce i-aŭ adus sus, i-aŭ întreat: Ce-ai făcut de ai avut hîarãle de chičŭóre şi de cînd ieşŭ închis? Da iei n'aŭ ascuns niŭnica, aŭ spus tot č'aŭ făcut. Atunci ia i-au zis: Pãcãtosule, de ce n'ai întreat pã nevastă-ta, dac'ai vint acasă vez, i-adevãrat cu inelu, or ba? Atunci iei aŭ zis: Îm pare răŭ, că n'am întreat-o.

Da tu crez, c'aŭ făcut ia lucru ala?

Îel aŭ zis, că n'aŭ întreat-o şi nu ştiŭe. Atunci îi ine iei răŭ dela inimã şi împăratu Iefa acolo ş'aŭ întreat-o ce ie, ş'aŭ zis, nu-ŭ cherde hirea pentru un pãcãtos ca asta. Atunci ia aŭ strîgat: Îeŭ il iert, că ie bărbatu-ŭeŭ. Ş'a-tunci aŭ cãst iei jos ş'aŭ leşinat. Ia aŭ pus numa decit de i-aŭ trezit, i-aŭ dus numa decit la baŭe şi i-aŭ îmbrãcat în aŭne fáine, s'aŭ îmbrãcat pã urmã şi ia cu aŭne mŭlereşŭ şi împăratu i-aŭ făcut pã iei al dollea împărat şi pã ia împărăteasă ş'aŭ lŭat pã bătrina la'ntrebare şi pã unşfutu ala de tinãr, şi i-aŭ osîndit împăratu la mŭórte pã amîndoŭ. I-aŭ lega[t] la cŭódele telegarilor şi i-aŭ făcut to[t] niŭ şi fãrime. Iei ŭó mai hi trãind şi astãz, dacã nu-ó hi murit.

Braşov — (Weigand, Jahresbericht VIII, 70—74).

XXII

Tu, mindruŭo, ieşŭ cãŭea,
Cã io ş'asar' am fost la voi
Şi tu şãdeaŭ între doŭ;
Care şãdea lingã tine,

Îera preten bun cu mine;
 Care şădea lângă masă,
 Inima friptă şi arsă,
 Ca mine pe la fereastă.

Mucundorf (Moha), comit. Tîrnava-Mare —
 Paraschiva Cîorea, 26.

XXIII

Ridică-te, negurice,
 De pe-o ţîr' de pădurice
 De pe parî, de pe nuiele,
 De pe doru mîndrei mele,
 De pe şăţu¹ drumului,
 De pe coada murgului.
 Murgu-î negru şi 'nţîntat,
 Badea merge supărat,
 La işcoală la 'nvăţat.
 — Îeş, badeo, de la işcoală,
 Că ficiorii toţ să 'nsoară
 Şi fetele să mărită
 Şi tu rămii inima friptă.

Mucundorf (Moha), comit. Tîrnava-Mare —
 Paraschiva Cîorea, 26.

XXIV

Ciobănaş la oi m'aj duce,
 Oile nu le ştiu mulge;
 Ciobănaş la oi am fost,
 Oile nu le cunosc;
 Da cunosc două niori,
 Care umblă 'n şăzători,
 La fete şi la ficiori.

Mucundorf (Moha), comit. Tîrnava-Mare —
 Paraschiva Cîorea, 26.

¹Şes.

XXV

Cite mindre nîl-am avut
Să le-adun aş face-un tîrg,
Cite-am avut ş'am lăsat
Să le-adun aş face-un sat.

Mucundorf (Moha), comit. Tîrnava-Mare —
Paraschiva Cîorea, 26.

XXVI

Pe sub deal, pe sub pădure,
Fuge-o nevestă 'n lume.
Fugită de la bărbat,
Cu pruncu nebotezat.
Şi pruncuţu tot plîngea
Ea din grai aşa zicea:
— Tacî, tacî, tacî, pruncuţule,
Că pădurea asta-i mare
Şi ne-or ieşi hoţii 'n cale.
Nici vorba n'o isprăyia
Hoţii 'n cale le ieşia
Şi din grai aşa-i zicea:
— Nevastă, nevasta noastă,
Îngroapă-ţ pruncu 'n pămînt
Şi hai cu noi la hojit.
Ea din grai aşa zicea:
— Ba io nu l-oî îngropa,
Că pruncu-i sufletu fleu
Şi-i păcat de Dumnezeu,
Dară fă-i un legănel
Dintr'un vîrf de ştejărel
Că vîntu cîn va sufla
Pruncu nîi l-o legăna.

Mucundorf (Moha), comit. Tîrnava-Mare —
Paraschiva Cîorea, 26.

XXVII

— Ha!i, mindru!o, 'n deal la cruce
De vez Neam!u cum m!a duce.
— Du-m!a, badeo, !i pe mine
Badeo, 'n c!tane cu tine.
— !o te-a! duce bucuros
Da !i-e drumu glon!uros.
— Nu te teme, badiu-!e!u,
C! dac'o fi drumu gre!u,
F!-m! lu!in! de se!u
!i m! bag! 'n sinu t!u.
De-! vedea c! s! tochi!este,
Scoat-m! din sin afar!,
F!-m! lu!in! de cear!,
C!, bade, unde-! !ns!ra,
!o cu drag !-o! lu!ina,
!i, badeo cin' te-o !ntreba:
C! ce lu!in!-! asta ?
Tu s!-! spu!, badeo, a!a:
„C!sta-! lu!in! de cear!,
Mindru!a din a mea !ar!
Asta-! lu!in! de se!,
Mindru!a din satu !e!u.

Mucundorf (Moha), comit. T!rnava-Mare —
Paraschiva C!orea, 26.

XXVIII

De cin, bade, ne-a! l!sat,
Multe lacr!n !i-am v!rsat,
De-am f!cut fintin! 'n sat.
Fintin! cu tri izvoar!,
Cine b! din ea s! moar!.
!ar de-o b! !ubitu !i!!u,
S! !i-l !!le Dumnez!u.

Și de-o bé dujmañil' ñeî,
Să să cufunde cu îel.

Danăș, comit. Tirnava-Mare — (Weigand,
Jahresbericht VI, 60).

XXIX

— Cărărușă di pe deal,
Ce vii bădiț' așa rar?
— Cărărușă di pe șăs,
Aș veni, mîndră, mai des.
Cin pornesc să vii la tine,
Strigă maica după mine.
Cin pornesc să vii la voi,
Mă strigă maica năpoi.

Danăș, comit. Tirnava-Mare — (Weigand,
Jahresbericht VI, 60).

XXX

Așa ne spunea Mitropolitu la biserică cînd eram io
tinăr la 'nvățatură: „uîte cum s'o schimbat toate! în uliță
aiciă aũ fost Rumini, acușia vād tot lucruri schimbate, nu
să mai vād Rumini de ai noști, numa Sași. Dar noi n'avem,
Rumini, două minî și cap să nu ne lăsăm să ni-apuce
sup chicloare? Să punem și noi să facem d'elea cu poni,
să ne luăm după treaba lor, cum fac și ei“. Și mai zicea:
„ai noști nu 'nchepe¹ 'n slujbă, numa Sași sint în slujbă“.

Să hi tot ascultat cum ne spunea Mitropolitu. Uîte
dela patruzeci cum s'o ridicat Rumînu, o vint în rînd cu alții.

Sibiũ — Lazăr Vîntilă, 60.

XXXI

Aici dacă are omu băleți și vrea să studieze mai
departe n'are putere să-l ajuture, il dă la meseriile. Cîtîodată
mai capătă ștupendiu, dacă 'nvață bine.

¹Incap.

Băieții 'nvață mulți acuma la școala de cadeți. Învață și fetele, să duc la preparandii, învață patru ani și ies învățătoare.

Sibiū — Lazăr Vintilă, 60.

XXXII

La mama tată-nejă — io acolo am și crescut, în poarta turnului peste riū, — era un doctor dela Muscani, și aci s'o 'ntimplat în vecini c'o murit ficior junișan și cin o fost immormintarea o făcut pomană și o dat și la Muscani și tomna fomeia aceia cari-o avut bălatu o zis așa c'o pus o clocă într'o lădiță cu cenușe și lă de frica Muscanilor o chitulat svanțihii su clocă 'n cenușe, l-o chitulat să aibă să facă pomu. Și Muscanii l-o luat pe toți și mulerea l-aū văzut și s'aū dus după dinșii ca să-i dele și Muscanii o alungat-o. Și așa fomeia o vint la doctoru și l-aū pirit și numa decit o adunat miliția 'ntreagă ș'o zis doctoru câtă fomeie: „cunoști pe soldatu ala care o furat?“ O făcut două glide¹ și fomeia l-o văzut ș'o zis: „no, asta-i“. Ș'atunci numa decit aū pus pe soldații toți și l-aū dezbrăcat în chielea goală și l-o bătut cu joardele, și după ce ș-o luat ștrofu² l-o 'nvelit în lepedeū³ și l-o dus la spital.

Sibiū — Lazăr Vintilă, 60.

XXXIII

Unchi-nejă, în vremea rezelului pe patruzeci și opt, s'o dus să ducă gunoi pe cimp și aici la proviant, une face pine la cătane, să 'ntilnește cu Muscani și numa de cit îl inhamă să ducă pogaja⁴ lor. Unchi-nejă o fos dezbrăcat ș'o vint să-ș lele ceva de 'mbrăcăminte, și așa Muscanii zice: „une-ai fost?“ D'apăi zice așa unchi-nejă: „am

¹Grupuri.

²Pedeapsa.

³Cearșaf.

⁴Bagajul.

fost să-mi aduc ceva pentru ite¹ și pentru mine“. Nu știu cî-o mai zis unchi-*ne*u cătră Muscan și Muscanu o zis: „am vint să-*ț* scap capu tău și tu mă 'njuri“. Și așa o luat gîrbaclu și o dat la unchi-*ne*u și l-o purtat v'o doo zile cu caru ș'apoî o scăpat noaptea cum o putut.

Sibiū — Lazăr Vintilă, 60.

XXXIV

Uite acolo la Țaponia Muscanu nu să mișcă, i-ar mai da inc'odată și nu să duce. Muscanu n'o tras oastea 'n-dărăpt.

Sibiū — Lazăr Vintilă, 60.

XXXV

Poiana-i 'nt'un deal sus... așa. Și de icia pin' la Poiana mai treci Galeșu și Tilișca, apoî suî Butila la deal ș'ajungi 'n Rod. Dup'aceia mai meri ca trei kilometri ș'ajungi 'n Poiana. Din Poiană ieși afară din sat, mai meri ca trei kilometri ș'ajungi în Jina. Apăi din Jina to năinte dai pe niște locuri răle, pe coasta Dobrii, numa potec de om și de cal, și cobori în Șugag. Păi de 'ci 'ncolo prinzi muntele. Apăi meri ca o zi ș'ajungi 'n pămîntu Rumîniîi.

O venit și Ferdinand, nepotu Regeluî, pin munte — să hîie cinci, șasă ani d'atunci; l-am văzut la Lotru, eram cu oile pe muntele Cărbunele, spre Jiî; punea ciobani d'ai noști de cînta cu fluera. Pe Regele l-am văzut cînd o venit acu trei ani cu vaporu la Bistreț. Îera un om așa cam uscățiu și cărunt.

Poiana, comit. Sibiū — Dumitru Fîntînă, 58.

XXXVI

Oile, toamna la Sintă Mărie, le dreptăm la țară; punem pe măgar căldarea și dăsagiî și bota cu apă și sacu cu mălai în dăsagiî și burdufu cu brînză tot în dăsagiî, cu

¹Vite.

legumă la ciobani, și pe urmă unu chîmă dinainte și ălalț mai mici adună oile de pe urmă și coboară la țară de pe munte. Și merge pe drum pînă ajunge la moșile, acolo un să 'nvoesc de ernează pînă primăvara la Sfîntu Constantin.

Ne ducem cite zece zile, ne ducem pînă la baltă, învoim oile la cite un ciocoi. Boțeru-ț cere de oae doozeci de bani pe filecare lună. Ne ducem cu oile noastre, cam pînă la o mîle, cite cincî.

Polana, comit. Sibiu — Dumitru Fintînă, 58.

XXXVII

Jina e așa o comună aproape de op sute de numărușe; oamenii să ocupă cu oile și cu lucrarea pădurii. În țări străine puținî umblă. Sîn numai Rumîni, cu stare mijlocie, că ieî aū hotar mare și țin vite.

Jina, comit. Sibiu — Pamfilfe Budrala, 38.

XXXVIII

Unguru are putere mare, infurmează la dete¹, la adunări, și votează cu minciunî și birue ieî.

Am cetit pin foi că și Rumîniî de dincolo îș pune parte la Rumîniî de ici, și să dea Dumnezău să pună tot mai mult . parte, doară mai izbutește și Rumînu să lasă la lumină.

În Jina avem școală cu șasă clasă și Unguru bagă cărți ungurești mai cu de-a musai, ca să să 'nfurmeze limba lui.

Jina, comit. Sibiu — Pamfilfe Budrala, 38.

XXXIX

Dela ris și dela scărchinat nu te poate opri nimenî. Ridem și noi de Unguri. Îi socotim ca pe veneticî. Din

¹Diete, adunări.

patruzeai și opt ai prins putere Ungurii, de cînd ai supus pe Mălestatea cu vicleșug.

Jina, comit. Sibiu — Pamfilte Budrala, 38

XL

Dela noi din Apold o plecat odată op fîclorî, acuma-s cinci ani în primăvara asta; ai dolle o plecat patrusprece, și 'nsurați și mestecați, și acuma la cinci ani sîn doo sute și obzeci și cinci duși, și 'ncă mai pleacă doisprezece peste v'o zece zile.

Acolo slujesc la mașinuri, la drumuri, numa pămînt nu lucră. Ai care pleacă să 'ntorc după doi-trei ani, să 'ntorc cu bani. Ruminii o ajutat di-o făcut biserică acolo, în America; o dat unu un icusar, altu o cărboavă.

Dacă lucră un an și jumătate poate să facă o mie și cinci sute de zloți.

Pe-acolo sînt oameni harnici toți; ala care n'a vrea să lucre ala nu ciștigă pine.

Io am un tînar în Indiana-Napoleo, că-s mai multe Americi; are noo coroane pe zi. A plecat dinente de Sintă Măriie.

Apoldu-de-Jos, comit. Sibiu — Nicolae Popa, 50.

XLI

O fost o mănăstire în pădure, la Chilit îi zice, în riu Sibiului, tomna 'ntre hotar, între Sibiul și Săliște, ș-o făcut acolo călugări o mănăstire mică de Ilemn; și după acela s'o iscat un bătrîn, Oprea Zeicu, de-ai noștri, c'o fost făcută pe locu lui și iel s'o apucat acolo cu mai mult bătrîni ca să facă beserică și s'o și 'nceput cu făcutu; o scos acolo oamenii pe cai var, cărămidă, și s'o tomnit maiștorî ș'o lucrat pînă deasupra fereștilor. Pe urmă Dumnezeu, nu știu cine l-o hi oprit să nu mai lucre ș'o rămas mănăstirea neisprăyită, le ș'acuma grădina cu poîi. Și locu ala l-a cumpărat comuna și-l dă în arîndă.

Săliște, comit. Sibiu — Bucur Comșa, 83.

XLII

Noi am fost sup Sași, n'am fos iobagi, am fos scăunaș, plătlam toate dijmele la Sași; eram șasă sate la un loc: Valea, Sibielu, Cacova, Tilișca, Galeșu, și toate șasă satele era arînda Sașilor: trei sfirtae ale lor și un sfirtai al nostru. Ș'apăi s'o socotit oamenii că să răscumpere dreptu de crișmărit dela Sași. După patruzeci și opt o rămas numai dreptu de beutură de l-o avut. Străini n'au fos de loc în sat, acuma sint cițiva meșteșugari.

Săliște, comit. Sibiu — Bucur Comșa, 83.

XLIII

Fintina Foltii, așa spune din bătrîni poate de sute de ani, trebuie să hi fost ceva lucru sfînt, sint pe-acolo niște chilii și o beserecă; să spune că'n vremurile ele de demult, de cîn s'o iscat, cura lapte și yin, ș'apăi după aceia s'o prefăcut tot apă. La Sfîntu Ghîorghe să face slujbă, botez, yin și oamenii de pin sate.

Săliște, comit. Sibiu — Bucur Comșa, 83.

XLIV

Plătim multe dări. Sint multe aruncuri¹ ale satului mai mari ca ale ștatului. Aldată dările erau mai mici; acum doi ani a fost numa șalzeci de coroane, acum plătesc o sută obzeci. Să valță oamenii, da s'o lucrat mult la sat, văzt-ai podurile elea de hîer, riū ziduit?

Săliște, comit. Sibiu — Bucur Comșa, 83.

XLV

Aicia o fos intii tot cu marhă, cu yite, și ieî în vremurile de demult nu trecea nici în Rumîniia nici în Dobrogea, ci să ținea mai mult în țara ungurească, cu oile;

¹Imposite.

dup'aceia o 'nceput a trece în Rumîniia, ş'apăi o trecut şi Dunărea în Dobrogea, ş'apăi acolo o trăit mult ani; venia vara la munte şi toamna să ducea iar pin Dobrogea, pin ţara rumînească era locu mai văratic. O'nceput apăi oamenii de rămînea şi pî-acolo, apoi mult o rămas pî-acolo cu yitele, că s'o strîmtat locu de n'o mai putut umbla cu lele pe drumuri, şi aştia — mai tinerime — s'o apucat de negoţ şi de meşteşug ş'aşa o apucat mai bine Săliştea.

Sălişte, comit. Sibiu — Bucur Comşa, 83.

XLVI

Cînd am început a mere la şcoală eram de v'o zece ani ş'aveam un învăţător, da tot Rumin, şi era numa o clasă. Învăţătoru une-o hi 'nvăţat tot ştiia puţinel, de-aghia a ceti şi a scrie o ţiră.

La şcoală era doo hodăi, dup' aceia s'o făcut de s'o prefăcut a doua oară, ş'acum asta-i a treia oară.

Învăţam aşa puţin a ceti şi a scrie, sclovele, ceasclovu, acaftistu. Era lucru cam prost atunci. Din patruzeci şi opt încoace s'o 'ntărit şcolile, de cînd o vinit Şaguna.

Sălişte, comit. Sibiu — Bucur Comşa, 83.

XLVII

L-am cunoscut pe pe Încu după ce ş-o chiert mintea după patruzeci şi opt, la Abrud; mai toată lunia-l întilniam la tîrg. Cînta cu fluera pin Abrud, să ducea pe la fleşeri¹ şi lua carne şi să ducea dî-o frigea la o crîsmă. Ş'apăi Rumîni care o fost pretinii lui atunci l-o luat dela Abrud şi l-o adus în Alba-Iulia şi o stat în Alba-Iulia, nu ştiu cît o hi stat; ş'apăi n'o avut ce face, o venit tot în partea Abrudului ş'o murit pe urmă. Din ce s'a hi zmintit nu să ştie; unii zicea că nu-l dase 'mpăratu ce-l făgăduise — cine ştie cî-o hi fost.

Sălişte, comit. Sibiu — Bucur Comşa, 83.

¹Măcelari.

XLVIII

Biserica din gruiū cînd o fostū de l-o pusū temelū o zîsū că nu ştîie încătŕo să pue altaru. Ş'apăi ca şi cînd ar hi vintū un calugărū ş'o 'ntrebatū pe oameni că ce să socotescū; ş'ar hi spusă oameni că nu ştîie încătŕo să pue altaru. Şi călugăru aela o luatū un pociumbū şi s'o dusū ş'o 'mplîntatū dînsu acolo şi le-o spusū că: „aicia să hiie fundu altarului“. Ş'apăi ca şi cînd ar hi mincatū la-olaltă cu oameni şi cu zidarii ş'o beutū, şi dăp'aia călugăru ca şi cînd s'ar hi dusă, da oameni n'o ştiutū încătŕo s'o dusū.

Sălişte, comit. Sibiu — Ilie Săcăşan, 38.

XLIX

Pe Budă, în deal, nî-am făcut un bordeū de doo săptămîni; a hi v'o doo sârcini de tufe şi v'o treî sârcini de fin. Cîn o bate criveţu mă daū spre aostru; am avut v'o şaptesprece bordee, de şaptesprece ani. Nia nî-i drag acolo, aia-i Budapesta mea, Iorsagu¹ nîcū. Cîn capăt citî-un zlot mai iaū citî-o nîerţă de făină, aorea²-i beaū, ş'apăi nu-i nime ca mine atunci, nici Regele 'n Bucureşti nu trăeşte ca mine acolo sus, că 'n sat mai auzî gălăgile, copchiîi plîngînd, muerile certîndu-să.

Sălişte, comit. Sibiu — Sava al Saftiî, 61.

L

Pe cel deal, pe cel cilnic,
Mere-o pruncă ş'un voînic.
Voînicu mere călare,
Prunca mere pe chiçoare,
D'adunîndu-ş cite-o floare.
— Floare nîcă, floare mare,

¹Moşia.

²Uneori.

Suie-mă, badeo, călare!
 — Nu te poč. mindruță, nu,
 Că ni-i murgu tinerel
 Și 'n chiçoare supțirel;
 Ad'ea-m duce trupu ție,
 Trupu cu păcatele,
 Și pușca și d'armele.

Roșia, comit. Alba-inferioară — (Weigand,
 Jahresbericht IV, 314).

LI

Vai mincată-s de străinū.
 Ca iarba de boū bătrînū.
 Ș'vai mincat-s de năcaz,
 Ca iarba de boū rămas.
 Și s'te vād lume arzîndū,
 N'aș alerga să te stingū.
 C'aș alerga să te aprîndū,
 De tri părț,
 Cu lémne verz
 Și de-o parte,
 Cu uscate,
 Să arz lume 'n direptate.

Totoi, comit. Alba-inferioară — (Weigand,
 Jahresbericht IV, 312).

LII

Trandașir d'in șingătoafe,
 Nu ieș(ți), bad'e, rupt d'in soafe:
 T'ar d'in soafe d'e-ai și rupt,
 C'o fost noapt'e n'am văzut.
 Da acuma-i zuă biște,
 Nu mai șād, bad'e, cu t'îne,
 Că cu maica n'o duc biște.

La fintină nu mă mină,
La pirlaz nu-m dă răgaz,
Côtă, bad'e, să t'e las.

Tefuş (Tövis), comit. Alba-inferioară — (Weigand, Jahresbericht IV, 313).

LIII

Am fost în Italia dzela şaizăşi pină la şaizăşi şi şinş.
Cu răgămentu am fost întâi 'n Mantăia, după aia 'n Verona,
dup' aia 'n Villafranca la graniţa Franţuzuluî. Țineam
şilboaşe, la vardă. Am fost şi la Vineţia după fosolaş¹
dze haine. Îi tot apă pe dze lături, tot loc. I pardosit, piaţ
mindru, cu piatră; sin numa mindreţuri; pă la fereşti să vād
numa şeasuri atîrnate, frumoasă. Am stat doo săptămîni.

În şinzeşi şi noo o fos bătae groaznică 'n Italia, ni-am
dus ca răgutşe. Şasă ani am stat în răgăment. Am fost
hornist, cu trimbiţa. Era căpitan Obodişi, măfur era Urs
dze Marzine. La zile mari io am zis dzin flueră; Obodişi
punia mina 'n pozunar şi zişa: „no, Comenşi, zi dzin
flueră să bei o cupă dze vin“. Ş'apăi Țipa întîi-un taler.

Mantăia-i incunjurată cu şanţuri ş'apuî cin slobod
mările umplu şanţurile şi peştii rămin în sac şi tot așa
să izbesc cu coadele dze zid.

În Veneţia sin multşe beserşi frumoasă — acolo se
putsere dze oraş!

La vinars Tălienii-i zic *acovita*, la apă *acva*, la mă-
măligă *polinta*, la pită *păñoacă*. Tălienii vorbesc câtse;
sin oameni aspri; avea cuţitu atît... , il băga 'n tureatca
şizmiî, da le era frică dze cătane.

Î-am auzit zicînd: *grandu siñuri piccola Com-
manda, scarpe de leñe capelu de paie* = te Ținî domn
mare ş'apăi eşti cu opinşi dze liemn şi pālărie dze pale.

Dînsuş — Pătru Comenşi, 67.

¹Aprovizionare.

LIV

Dacă moafe sîneva d'ela doozăși și patru 'n jos, la vistra d'e căsătorite, pină la opsprăzăse, atunsa méfe șapt'e fîsori cu șasă cal, unu méfe pă jos ș'apăi mîerg în pădufe d'e brad și caută acolo lîemn nîse mafe nîse mic, să fîle cu crușe frumoasă 'n virv, în capetu desupra. După șe-l gășasc il dobor cu toporu și după haia să string și-l iaă apăi toț, unu d'ela virv și doi d'ela mîljoc și doi la căturu hăl gros și-l iaă ș'apăi tună cu iel pă plaî în jos ș'apăi il suie pă cal, unu cafe-i năint'e-l țîne d'e virv, hăi-lalt, doi laolaltă, il țîn ca rudă d'e mîljoc și d'e capetu al gros. Ș'apăi vin la casa mortului. Pin sat'e pe und'e tîfec d'ela un sat pină la hălălalt il petfec fet'e și fomăi pină 'n treizeși d'e anî, și hestea-l petfec cu jălîe. Dacă-l duc la casa mortului il răzimă aă pă șură aă pă casă și stă acolo pină 'n haîlantă zi, il pun jos și-l impule¹. Dup'aia pun în virvu bradului șîngătăă² și năframă. A dooa zi la 'ngropăsune fîsori duc bradu după crușe și pă urma mortului vin doi fluerași și fomăile cafe cîntă și fac petfecania d'e jălîe. Fomăile-l cîntă pină să fașe mormintu 'ntfeg, și pă urmă să duc și iellie și gropițașî string l'êbele³ și le pun pă mormînt ș'atunsa apăi iestă o muéfe cafe adușe apa cu cafe să stropêșt'e mortu și din haia rămînîe o țîră și din haia să spală hăi cafe or dus mortu. Ș'apăi dup'aia mîerg la casa mortului și fac masă.

Dînsuș — Pătru Nîculescu, 45.

LV

Așa s'arădae⁴)
CÎNTȘECU BRADULUI

Tîsinefel voînic,
Dze undze ț-ai tunat

¹Fac diferite desenuri pe el: cruci, roate, etc.

²Clopoțel.

³Sapele.

⁴Se începe.

Brad însetşinat?
Dzin virşor dze muntşe,
Acolo-s oî mai multşe.
Şi tu Ț-ai tunat
În miljoc dze sat.
Tsinefel voînic,
C'aşa Ț-o fos drag
Ție să-Ț aduşi,
Dzin virşor dze muntşe
Brad însetşinat.
Su dumbrița té şin' s'odihneştşe?
Maica Domnului,
Şade 'n zenunȚi,
Póle să-I sãruȚi.
Tsinefel voînic
Şi nu Ț-ai plecat
La miljoc dze sat,
Vin sama să-Ț ieî,
Sã nu mi-Ț d'apuşi
Pã mîna ha stîngã,
Şi să mi-Ț d'apuşi,
Pã mîna ha dzireaptã,
Cã-i calea 'nȚãleaptã,
Cu sapa-i sãpatã,
Cu flori-i sãmãnatã,
Cu vin picuratã,
Şi vin sama să-Ț ieî
Şi să nu mi-Ț d'apuşi
Pã mîna ha stîngã
Cã mi-i calea strîmbã,
Cu plugu-i aratã
Cu spinî sãmãnatã,
Cu şarã picatã.
Tsinefel voînic,
Dze un' Ț-ai tunat?
Dzela loc petros,

La loc mlăștinos,
C'așa Ț-o fos drag?
Dze un' Ț-ai tunat?
Niamurî Ț-ai lăsat.

Dînsuș — Anuța Iliońi, 30.

LVI

Tsinefel voînic,
Și tu să-m rădziși
Séle miñeși dalbe,
Și tu să-m sprizonî
Șest prunduț mărunt,
Să nu-Ț cadă gfeû
Pă trupșoru tău.
Tsinefel voînic,
Roagă-tse, mai roagă,
Dze noo zidarî
Ție să-l zidiască
Noo zăbreluiși¹,
Pă una să-Ț vină
Dor dzela mălcuța,
Pă una să-Ț vină
Dor dzela frați;
Pă una să-Ț vină
Zarea soafeluî;
Pă una să-Ț vină
Bihofel² dze vînt,
Să tse bihofești
Să nu putrezăști.

Dînsuș — Anuța Iliońi, 30.

¹Diminutiv.

²Diminutiv dela vîfor.

LVII

Știu c'o fost odată, spunia moșu-mieū, o fost o răz-miriță ș'o pușcat pă un domn în virvu Codzinului, ș'apăi iel s'o dus pușcat pină dzincolo dze sat, pină 'n dimb, ș'apăi o picat acolo și i-o făcut un tșip¹ dze piatră.

Dinsuș — Pătru Džinișońi, 61.

LVIII

Beséreca noi așa am auzit că-I făcută dintińi dze urleși dzin liézea véchie, că nu poatăse să fiie făcută dze oamenii ești dži-acuma, că tot niamu dzela Hristos incoase or pemenit-o făcută. În mijlocu besérișii or venit neștse domńi dzepartse și pă scrisoare or cotate în mijloc su piatră ș'or găsit neștse oase dze om, șine ștșiie šini-o fi fost acolo îngropat.

Dinsuș — Pătru Džinișońi, 61.

LIX

Am auzit dzin bătrini c'o fos satu la cimp dzin sus dze une-i acu, la Bălturii, ș'apăi incoase incoase s'o făcut satu hăsta.

Dinsuș — Dionisfe Džinișońi, 50.

LX

Tata a nost spune că cin or venit Ungurii o fužit lumea 'n pădufe ș'apăi cin or tunat aișa'n sat Ungurii or pușcărit în tăte părțile pină cind o strigat tșistu² lor și s'or oprit, și tot ši-or poptit³ dzin sat li-o dat birăii, s'or așăzat și n'or mai făcut prișină. N'or stătat mai mult dze doo zile și s'or tras pă urmă cătră Bănat, spre Rășava.

¹Chip.

²Comandantul.

³Poptit.

Cind o fost vara pă la Sîm Pietru or venîit Muscanii
și i-or luat dîin năpoi.

Dînsuș — Dionisie Dîzinișoîi, 50.

LXI

Pă popa Vizantie l-or luat Ungurii și l-or legat cu
minîile între roatșe la loîtră și l-or bătut pestă cap, cum or
făcut Jidovii cu Hristos și l-or dus pîn la Hațag. Ș'apăi
așîia s'or dus bătrîni dîin sat și l-or scos în chizășile, că
era 'n săptămîna Paștîilor și trăbia să le dé paștîi la oa-
menî la beserică.

Dînsuș — Dionisie Dîzinișoîi, 50.

LXII

Binîe or trait odăta Merîienii, ieră tâte hăle mai lezne¹:
vinărsu, bucătșele; acuma s'o 'ngreunăt, traim mai gfeû,
avem o țîrucă dze oi și traim cu stînjiniî, cu taiātu dze
liemnie. Fuzim la Sumiedru cu biétșele oi să scapăm dze
niăuă.

Merîa — Ștefan Salașău, 63.

LXIII

Noî nu sintsem dîin masura alora carî-or venîit unu
dîintr'un sât, âltu dîintr'âltu. Noî sintsem vechî, dîin hăi
carî-or fost dze cîn s'o 'nșeput Merîa.

Merîa — Ștefan Salașău, 63.

LXIV

Dacă porniești dădziminiță ajunzi postă vfeme la
Merîa, drumu-i bun pînă la Lunca Șernii, apoi ieși la dîiâl,
merî pîncă², ie căle dze pisore dîin Lunca Șernii la dîiâl.

Merîa — Ianăș Salașău, 72.

¹lefine.

²Pieziș.

LXV

Dzin vféme batrină or fos oameni proști, numa vi-tsele o fost mai proaste ca ieî; am pomenit bagind grosu¹ cu boii, fartuindu-l, mindro, doi oameni dze citși-un căpet la caloñ; ardzeă citși-o saptamină dzin boanca² aia, boanca era cit o ploscă dze fin.

Atunși n'am pomenit dind porțile, acuma oamenii-s sarăși, mindro, în muntse acolo; lucră la stînjini, să făcă hăi șinzăși dze zloț să-i ducă la 'mpărātu.

Meria — Iovân Struia, 101.

LXVI

Cin mi s'or stins oile, sin v'o doispfése ani, erăm în Banăt; li-o lăat pintru fin și pintru pășune. Am venit gol în Meria, numa cu cinii și m'am dus la stînjini să am cu se trai.

Nu-i făse și dumniată v'o dzifeptătse dzin întrebă-șiunea hăsta? să-m viie și miie v'un binie.

Meria — Iovân Struia, 101.

LXVII

Si c'o fost odată ca niș odată că dze n'ar fi nu s'ar povesti și niș iău nu v'aș ștși minți. O fost odată on împărat ș'o avut on copil. Da'mpăratu s'o dus la vinat păstă niștse ogăară ș'acolo o găsit o grămadă de porumbi. Și s'apropie dze ieî și dădze cu pușca. Și vadzu întorcindu-să unu dzin ieî. Și cin să dusă să-l prindă găsi on copil baș c'a lui hăl dz'acasă. Împăratu stătù în loc și să gindzi: vai dze miie, o fi păcat să umblu io la vinat, asta-i baș copilu mlaū și-l lo'n brați și să dusă cu iăl acasă și prinsă a striga dzi pin ocol după împărătsasa.

Împărătsasa cum audzi veñi și-l întrebă: vai dze miie

¹Trunchiul gros.

²Buturuga.

dze uñe-i copil'osta? Împăratu să miñiia pă Ié ş'aşa-i dădže dăuăă pălmî dze şudă. Da ves'tu c'asta-i copilu nost, că dăr dz'aia ts'am tsemať io aiş. Împărătsasa batun' pălmî şi dzisă cum pūatse să fiie asta lucru că io am lăsat doica să grijască dze iăl şi prinsără a striga amîndoi după doică. Doica mintseñaş veñi cu copilu împăratului in braţă şi dzisă că s'aű cu ia. Iei stătură'n loc incremeniť şi dzisă împăratu: las că'i biñe, că asta ni l-o dat Dumñedzău. Iă-i p'amîndoi şi dz'acuma năintse caűtă dz'amîndoi că ŭoi mai da atita plată pă cită ai.

Copii crescură unu ca altu dze nu-i mai putsa cunăştse, că cafe-i a lor şi cafe-i al găsit. Împăratu să dusă la bătaie ş'acolo l-or omorit şi rămasă împărătsasa văduvă cu copii amîndoi.

Într'altă țară să vesti on împărat ş'ala avea o fată, vrăjitate mafe, dze i să dusasă vesta'n țară, că şine s'o afla să ghisască ghişiturile iăl Ié pă ala-l iă dze bărbat şi dacă nu ghişeştse trebă să'i taia capu. Dac'audziră fişori împărătsesi, al cafe o fost a lor dz'acasă să rugă dze mumă-sa să-l slobadă să să ducă să-ş şerşe şi iel nărocu. Da mumă-sa dzisă că să baže dze sama, aia-i vrăjitărea dracului a mafe, dze nu pătse nimie să'i ghisască ghişiturile iei.

Fişoru n'avu bai dz'aia. Înşală doi cai, unu pintu iăl şi unu pintru frătse-so şi-ş băgară merindze'n straia. Da frătse-so îi spusă că să baže dze sama că iăl îi vilvaş şi s'ascultse dze iăl, dacă vré să fiie biñe că cin or pleca mumă-sa-i dă on păhar dze otravă numa iăl să nu-l beie şi să dzéie cu iel păstă cap năpoi. Muma-sa şi veñi pă cin ieră iei gata să pleşe şi'i întsînsă păharu să-l beie şi să-ş iéie drumu cu Dumñedzău c'or vede iei s'or păti. Iăl lo păharu şi dădže cu iăl păstă cap, da din otravă o azuns o țiră la cal dz'asupra dze cadă, şi nu să dusără niş zumatatse dze dzi pună s'otrăvi calu lui şi pică zos.

Atunsa dzisă frătse-so: hai să stăm aia lingă iăl pună miñe. Da dz'o veñi şineva p'aia cu v'on cal să-l cumpărăm dze la iăl, că numa cu asta n'om putse mére.

Îei șadzură pină miñe da nu mai veni nime p'acolo, numa dze veniră doi croncani și să pusără pă cal și cum mincară muriră. Atunsa hăl vilvaș să dusă și-i lo și-i șupeli și dzisă: lasă că aștă or fi buni pintru noi. Atunsa lără calu hălalalt ș'o lără la drum. Mersără pună sara ș'azunsără int'o pădufe mafe. Acolo vădzură on foc mafe și să trasără să dũarmă și iăl păstă năptse acolo. Acolo găsiră doisprădzăse hoț, cari șadé pi lingă foc.

Hoți cum îi vădzură îi tsemară la foc și-i întrebare că uñe să duc și după se umblă. Îei dzisără c'or vrut să ducă pă altă cale ș'or rătășit pin pădure-aiă și să rugară să facă biñe să-i lasă la foc pună dzimiñața. Hoți-i lăsară. Da fișoru împăratului odată adurmi. Hălalalt scasă croncani dzin straiță și să rugă să facă biñe să-l lasă să-i frigă. Îei îl întrebare că se-s ahăia și iăl dzisă că-z doi porumbi. Hoți atunsa îi lără dze la iăl și-i împărțiră la tăț. Da cafe cum minca odată adurmia.

Atunsa vilvașu sculă pă fratse-so și-i spusă: nă acuma nu-ț mai fite frică că p'ahăștă îi așadzaî io. Și ghișitarea îi la miñe'n straiță, dac'o ghiși-o fata împăratului ș'asta atunsa-i măi mafe drac ca miñe. Fratse-so-l întrebă, că cum și iăl îi spusă c'așa să spună, că unu o omorit pă doi și hăia doi pă doisprădzeșe. Dacă să făcũ ziũă să lără la drum și păstă tri zile azunsără la fata împăratului și șerură cortșel păstă năptse. Împăratu îi tsemă'n casă și după se'i omeñi biñe îi prinsă a întreba de citse tătse.

Îei spusără c'or adus o ghișitură la nălțata crălasă, numa să facă biñe să lie spună se lăgătuială iestă intră la și intră hăl dze nu ghișesc. Împăratu lie spusă că viñe fata dzimiñață și lie spuñe. Da fiincă-i vėdze imbracăț măi răũ îi întrebă că dze siñe-s trimeș. Îei spusără că unu-i fișor dze crai ș'unu-i coșișu lui. Atunsa dacă să făcũ ziũă veni fata împăratului și dzisă că să-i spună ghișitarea. Fișoru împăratului îi spusă că unu o omorit pă doi și hăia doi pă doisprădzăse și dac'o ghiși'o să lie tale capu l'amindoi.

Fata împăratului dac'audzi asta să pusă pă ginduri

și lie serù să-i dzéie termin dze tri zilie. Da fișoru împăratului numa dze-i dădze douădzăs și patru dze șasuri și daca n'o ghiși-o, o să-i file muléfe și cu zumatatse dze'm-părăție, o să-i taié capu. Atunsa fata împăratului să dusă la tata-so năcăjită, și-i spusă c'asta-i ghișitură mafe ca pamintu n'o pătse ghiși. Numa s'o slăbădă și pă ié și pă mumă-sa să să dzéie'n buñe cu coșișu. N'o putse găsi cumva dze la iăl. Atunsa împăratu dzisă să nu să spăriie și să facă cum o ștși măi biñe, numa să spună la coșiș că crațu lui îi a sutălea cap. Și ié dacă n'o putse ghiși pintru c'o tăiat capu la năuădzăs și năuă pună asiia, apăi mai biñe să dușe după coșiș numa să'i spună ghișitarea și să taiă ș'a sutălea.

Da coșișu o înșălă năintse să dărmă cu iăl în grajdz int'o năptse și'n haialaltă năptse să dărmă mumă-sa. Dacă să dusă fata dz'asi coșișu să dusă la craișor și ștșimbară haiñelie și-i spusă că cum stă lucru și-l mină să dărmă iăl în grajdz. Așa făcură dze biñe dze lie'nșălară p'amindăuă și ghișitura nu le-o spusă pună trecu ș'a trela zi. Ș'atunsa n'avu încătro împăratu numa dădze fata după craișor. Și dacă să cununară și să uspatară biñe, atunsa craișoru lie spusă ghișitarea. Da'impăratu de suda că i-o'nșălat sări cu sabila asupra lui și vru să-l omără. Atunsa veñi coșișu și-i spusă că să rupă léza dze cununiie și să rămină fata iar la'impăratu, numa să ștșiie că fata lui nu-i mai fată, fără o blăstămată. Și iei iș lără sinătatse bună și plecară pe calia, cafe or venit și dze n'or fi murit și astăz trăiesc în credzînța frățască unu cătă altu.

Soșet (Szocset), comit. Hunedoara — (Iosif Popovici, Rumänische Dialekte, 138—141).

LXVIII

O avut on împărat patru fișori. Și tata lor o orbit. Și o dzis cătă fișori. c'o visat să să ducă'n cotafe oraș că iestă o pasăfe dze aor și s'o aducă să-i cintse, că iar

o védzè cum o vâst. Și s'o dus unu și l-or încuñat hoți și o pornit hălalant dze acasă și l-or prins și pă ăla. Și dac'o vâst tată-so că nu vine nis ahăla l-o minat și pă hălalant. Ș'ala s'o dus și s'o băgat la o sétatse să minse ș'o dat dze on om mort acolo. Și o tșemat oameñi dze l-or îngropat cu popa. Dži-ăsî s'o dus năintse. O ieșit o hulpe 'n calea lui. P'aiș, Pietre, pînă la domnu-l cu pasărea. Și o dzis hulpea cătă iel ca să iele pasărea fără caletcă că dze o ié și pă ié zboară. Și să scoală sluzilie și l-or prins să-l spînzufe. Și l-or întsis pînă dzimineața. Și s'o dus hulpea ș'o căutat prin gunoïu cailor ș'o găsit o cartse, o scris-o ș'o dat-o la iăl pă crepătura uși, dzimineața cin îl scot să-l spînzufe s'o dēle la stapîn-ol cu pasărea. Ș'o zis așé cătă iel: că lezi-tse să-m adus še-î scris aiș. Iăl o zis că să leagă, să-î aducă și s'o dus pînă la on împărat să-î furi-on cal. Și o zis hulpea cătă iăl că ș'o zis nu l-o ascultat, să-l ascultse barem acu, că dacă-l întsidze nu-l poatse scăpa. Să iele calu dze căpăstru și să-l aducă pînă la domn-ol cu pasărea și l-o dat la domn-ol cu pasărea. Și l-o dat pasărea pintru cal.

O luat pasărea să vină acasă. Venin pă drum intlininu-să cu hăi tri fraț o vrut hoți să-î spînzure și l-o dzescumpărat dze la hoț cu bañi și or venit pă drum pînă la o fintină. Și s'o vorbit iei, tri frați, ca să omoară pă hăl unu dze șudă c'o adus pasărea. Să nu meargă la tată-so acasă, să nu spună la tată-său c'o dzescumpărat pă hăi tri fraț dze la furș. Și l-or țipat dze șudă'n fintină. Și după še s'or dus iei dži-ăsî l-o scos hulpea iar afară dze l-o scăpat dze la mūartse. Ș'o venit pînă acasă la tată-său și o spus că ș'o petrecut cu hălalanț tri fraț și o zis tată-so cătă hăi tri fraț c'o visat nūaptsa că dacă s'omoafe om pă om še léze să-î dēle. O zis, că cap pintru cap. Ș'atunșa l-o scos pă hălalant dzin casă că iăl n'or ștșut că și hăla iar o 'nviat. Și s'o dat și l-o pușcat: cap pintru cap.

Žosañ (Zsoszány), comit. Hunedoara — (Iosif Popovici, Rumänische Dialekte, 144—145).

LXIX

Or fost doi fraț, unu sărac ș'unu gazdă. Acuma al sărac cîn o venit sărbătorile Paștilor s'o dus la fratsi-so bogat să șară o mîerță dze griu la ial imprumut. Fratsi-so o dzis ca i-o dă numa dze-l honos. Și o dzis că să-i sepe'n ziua dze Paști.

Omu cîn s'o dus oameŋi să iefe Paști ial s'o dus la sapă să-i sepe niște spiŋ. Dumnezău s'o dus la ial și o dzis că dži se sapă acolo. Ial o spus c'asa i-o dat fratsi-so griu. Dar Dumnezău o dzis că să lasă acolo sculele lui și să ducă amindoi și dup'aia s'o dus la ursitofile omului să le 'ntrêbe că cum o ursit om-ola. Dar ursitofile or dzis că or ursit să fure.

Dumnezău s'o dus cu ial la sfînta Duminecă. Acuma Dumnezău i-o arătat la sfînta Duminecă o pără[che] dze mānuș dze aor. Și s'o dus omu cu iele acas. Și dacă li-o băgat în casă i-o luminat casa dze iele. Fratsi-so s'o dus la ial și li-o văzut și o zis că să i le dele lui că-i dă o ferdelă dze banî. Ial o dzis că să-i dēle două. Ial o dzis că două nu-i dă. S'o dus acasă ș'o minat muieria dze li-o văzut. Dup'aia muieria i-o dat două pintru iele. Dup'aia omu s'o dat ș'o cumpărat iosag, pămînt ș'o pus în ial tăt griu. Ial toamna dacă s'o făcut griu și s'o copt i-o sășerat. Dup'aia i-o făcut stoguri acolo'n loc.

Omu s'o giŋit că nu poatăse să-l imlătească. Dumnezău i-o dat o lumină și i-o dat foc. Paile or ars, griu o rămas frumos și i-o dus acas. Fratsi-so o dzis că și ial nu-i mai fașe tseltuială într'alt an, numa li dă foc și ial ca fratsi-so hăl sărac. Anu viitof i-o dat foc și o ars și boambele și paiele. Nu s'o ales cu nimic. Dup'aia fratsi-so o sărășit. Dzin bogat mafe o rămas sărac mafe.

Ulmî (Ulm), comit. Hunedoara — (Iosif Popovici, Rumänische Dialekte, 153—154).

LXX

O fost on țigan. Da țiganu o avut on nănaș dze rumin cafe l-o tsemaț la sapă. O săpat pînă'n vremea prîndzului. O veñit găzdoaňa cu prîndzu ș'or prîndzit. Acuma țiganu cătă rumîn: „nașule, să mai așădzăm bucatsele, că dacă porñim noi și ieie porñesc după noi“. Acuma s'or culcat ș'or durmit pîn l'amiadz. O veñit găzdoaňa cu amiadzu ș'or amedzit ș'or adurmit. Ș'apăi dzil'amiadz or durmit pînă sara. Sara s'or dus acas și n'or lucrat nimic. Acum rumînu cătă țigan: „măi viñ, fiñe, la miñe la sapă?“ — „Vin, nașule, ca la tsiñe n'am trăit la fiñe“. Dzimîñaț'or porñit iar la sapă ș'or săpat pîn la prîndz și rumînu o plecat acas după găzdoaïne și ieie o prîndzit acas și s'o dus la sapă. Țiganu n'o mincat fiñic. O spus rumînu cătă țigan că găzdoaňa-i betsagă. L'amiadz iar s'o dus rumînu acas să spună să vină găzdoaňa cu amiadzu. Da țiganu tet n'o mincat fiñic. Sara o plecat să meargă acas. Țiganu s'o băgat înt'o grădzină și s'o suit înt'on prun ș'o prins o minca la prune. „Da vină, nașule, aișa, că'n prunu ăsta prunele-s fără oasă“. Ieie o mincat cit's'o mincat. S'o dat la alt prun, „o Doamne, nașule tse comedzie, că'n prunu ăsta prunele's cu oasă?“ S'o dus acasă la găzdoaïne. Găzdoaňa o avut laptse stricat și l-o strecurat și la țigan i-o umplut on blid dzele mari dze dzăr acru ca oțatu. Ieie o mincat cit o mincat, da rumînu o așteptat.

Găzdoaňa o pus curits cu sclăină și plășintă și brindză și carña friptă. La țigan nu i-o plăcut. Țiganu: „o Doamne, nașule, mîncăril'ăștă o fost dzistul dzi buñe, numa nașu nu li-o ștsut puñe, să fi cufitsit, apăi să fi brîndzuit, apăi să fi plasîntsit, apăi să fi lăptsuit, apăi să fi dzărui, cui drac i-ar mai fi trebuit“. Țiganu s'o dus acas și o găsît pă calie o tsesclă, da ieie s'o păzît dzin calia ieie ș'o dzis: „Dumnedzau tău, pui dzi sapă, lasă, că pă miñe m'o mîncat mumă-ta ierî“.

Lăpužu-dze-Sus (Felső-Lapugy), comit. Hunedoara — (Iosif Popovici, Rumänische Dialekte, 161—162).

LXXI

Du-te, bade, duce te-î,
 Un-o sta apa să stai
 Și năroc să nu mai ai.

Biscarea (Dédács), comit. Hunedoara —
 Anton Rîpă, 17.

LXXII

Maică, de cîn m'ai făcut
 Nicî un năroc n'am aûut,
 De-î fi făcut stean de t'atră
 Să să mire lumea toată.
 Maică, tu m'ai blăstămat
 Zile s'am, năroc să n'am;
 Tu, maică, m'ai blăstămat,
 Cu minile citră soare,
 Ca să n'am o sirbătoare,
 Niş la Paşti, niş la Rusale,
 Niş la Dumeneca mare.

Biscarea (Dédács), comit. Hunedoara —
 Anton Rîpă, 17.

LXXIII

La poartă la Țiligrad
 Sede Ion supărat
 Pă noo scindurî de brad,
 Și roagă pă maică-sa
 Să-î dele pă soru-sa.
 Maică-sa din graî grăe:
 „Măi Ioane, măi păgine,
 Dar soru-ta nu-î de tine“.
 Ion tare să supăra
 Și murgu mi-l înșăla,
 Lumea, țara 'ncunjura,

Ca soru-sa nu-m d'afla.
 Îar acasă cîn vinîa
 Și la maică-sa spuné,
 Maică-sa din grai grăe:
 „Atunci pă soru-ta ț-oî da
 Cîn tu mîle că mi-I face
 Pod de-aramă
 Păstă vamă,
 Pod de-argint
 Păstă pămînt,
 Și luna ninășița
 Și soarele ninaș mare“.
 La cununițe pleca¹.

.
 Decît la frate muere
 Mai bin'straîu broaștelor
 Și hărana peștilor.

Biscarea (Dédács), comit. Hunedoara
 Anton Ripă, 17.

LXXIV

Mă rog satu-I bine, și să ține bine care are boî și
 plug și avere și moșile și are cu ce trăi. În sat sîn numa
 Ruminî — limpede Ruminî; Ungurî nu sînt.

Biscarea (Dédács), comit. Hunedoara —
 Anton Ripă, 17.

LXXV

Părauț cu apă réce
 Pă la poarta mindrii tréce.
 Îeși mindra să să spélie,
 Și nu să putu d'e jélie,

¹Povestitorul n'a putut spune versurile care explică încheerea.

Că văzu' urmelie melle,
Crescută iarbă pă ielle.

Lupşa, comit. Turda-Arieş — (Weigand,
Jahresbericht IV, 318).

LXXVI

— Tu t'e duci, bad'e sărace,
Îeū cu doru tăū, ce-oī face?
— Da tu, mindro, îi face biñe,
Înimuţa mea-ţ rămiñe.
Îa-o sus ş'o puñe biñe,
Puñe-o în sinuţ la t'iñe,
Du-o 'n grăd'ină ş'o săd'esh'e,
În grăd'ină la umbriţă
Şi-i du apă în guriţă.
D'e-i ved'ea că s'a usca,
Nu mai traje ned'ejd'ea,
D'e-i ved'ea că să 'nverzesh'e,
Mai traje ş'a mea ned'ejd'e.

Ofenbaşa, comit. Turda-Arieş — (Weigand,
Jahresbericht IV, 318).

LXXVII

Trandafhir di pi cetat'e,
Spuñe mindrii sănătat'e,
Că d'e miñe n'afe part'e,
Nici acum, nici la moart'e,
Că îăū sim şstudent la cart'e.
Trandafhir di pe hint'eū,
Spuñe iubitului mñeū,
Că mñile nu mñi-i d'i îel,
Ca şi lupului d'i mñel.

Albac, comit. Turda-Arieş — (Weigand,
Jahresbericht IV, 318).

LXXVIII

CORINDĂ

La grăd'ira raifului,
La pomu led'irului
Grăia zidovi cu toț:
Pă Cristos să-l răstîmniască.
„Răstîmnișt'e-l, o Pilat'e,
Că d'e nu lîi-i răstîmni,
Noaună'mpărat nu nî-iî fi“.
Da Pilat s'o minîiîat
Și pă minî s'o sufulcat,
Pălmî păstă obraz l-o dat,
Pă cruce l-o răd'icat,
Curură d'e spinî l-o pus
Și cu sulîța l-o'mpuns,
Sînze și apă l-o curs.
Lura s-o'nveșt'it în sînze,
Stélîlie'ncepur'a plînze
D'e milă și d'e bărat,
Că-l sînze nîevirovat,
O'nt'îrăm spră sărâtat'e.
Și t'e'ntoarce cruce'n masă,
Să fîl gazdă sărătoasă!

Albac, comit. Turda-Arieș — (Alexici, Texte
din lit. pop. rom. 144).

LXXIX

(Fragment)

„Maică, măiculița mîa,
Îeș la poartă'n calîa mîa,
Că'n sîru mieu s'o băgat
Un șarpe d'aur bălaur.
Bagă-ț, maică, mîra ta,

Și-m mai scapă viața".
 „Dragu mami pulișor,
 Mira mla nu oi băga,
 Că șarpille m'o mușca
 Și d'ecit fără d'e miră,
 Mai bire fără d'e t'ire.
 Că d'o fi tată-to'n pace,
 Ca t'ire altu mni-oi face".
 „Îură dragă mindra mla
 D'e-m scapă viața".

Vidra-de-Sus, comit. Turda-Arieș — (Alexici.
 Texte din lit. pop. rom. 77).

LXXX

DE DEOCHIAT

„Mărgind D'ord'e'n căraria lui să tălnii cu nouă făr-mă-cătoare, cu nouă pocitoare, cu nouă d'eot'itoare, și-l făr-măcară, și-l pociră, și-l d'eot'ară și tăt nu să săturară. Cuzman d'e Amin liacu lu D'ord'e! [Trebuie suflat, scuipat și zis: „Du-t'e'n pt'atra Mat'elui!“] Da mărgind D'ord'e'n căraria lui să tălnii cu Sinta Măriia. Măriia cu poalille, minfecille sufulcat'e il întrăba: Da ce ț-i țile D'ord'e? Mărgind în căraria mla m'am tălniit cu nouă făr-mă-cătoare, nouă pocitoare și nouă d'eot'itoare, m'or făr-măcat, m'o pocit și m'o d'eot'at și tăt nu s'o săturat. [Trebuie suflat, scuipat și zis: „Du-t'e'n pt'atra Mat'elui!“] D'e-i d'e bărbat, crepe-i boacille, saie-i ot'i, rupă-ii-să băerille irimi, iară i'ord'e răsăle, trăsăle ca un aur niemăsurat, ca Dumniezo ce l-o dat d'in pint'ecille minie-sa. Cuzman d'e Amin liacu lu D'ord'e! Trebuie suflat, scuipat și zis: „Du-t'e'n pt'atra Mat'elui!“] D'e-i d'e mulere, crepe-i țitille, pt'ice-i cosițille, rupă-ii-să băerille irimi, saie-i ot'i, iară D'ord'e răsăle, trăsăle ca un aur niemăsurat, ca Dumniezo ce l-o dat d'in pint'ecille minie-sa. Cuzman d'e Amin liacu lu D'ord'e! [Trebuie suflat, scuipat și zis: „Du-t'e'n pt'atra Mat'elui!“] D'e-i d'e fet'e

mărunțele său d'e copt'ii mărunței, să lie crape călcăiile,
să lie curgă sinzîile, saie-lie ol'i, rupă-îi-să băierile irimi,
iară D'ord'e răsăie, trăcsăie ca un aur nîemăsurat, ca Dum-
nîezo ce l-o dat d'în pint'ečilie minîe-sa. Cuzman d'e Amin
lacu lu D'ord'e!" [Trebuie suflat, scuipat și zis: „Du-t'e'n
pt'atra Mat'elui!"]

Vidra-de-Sus, comit. Turda-Arieș — (Alexici, Texte
din lit. pop. rom. 208—209).

CRÎȘANA

CRÎȘANA

I

T'IVA

La crijma Mărint'ili
Biaū dumnișori țări,
Tăt iș biaū și diluiesc,
Pă T'iva o logod'esc
Joī sara o logod'it,
Simbăta o și murit.
Duminică vin cuscri,
Și ieșe tata T'ivi
Pină'n pragu ușii,
C'un păhar galbăn în mină
Tăt int'ină și suspină
Cu lacrimi dăla inimă.
Îel d'in grai așe grăie:
„Soacră, soacră, draga mé,
Criață brău'n tri fătăi
Și nie'ngroapă p'amindoi.
Și-i punie o cruce dalbă,
C'o murit că mi-o fost dragă.
Și-i punie cruce roșile.
C'o murit dă nîlcoșile.
Și nie'ngroapă p'amindoi
În ușa biserici
D'ind'e-ș cîntă d'ileci”.
Că pă mormîntu T'ivi

Crescu pana colii,
 Ciț drumarî pă drum trecé
 Tăt d'in coliiie rupé
 Și pă T'iv'o pominie,

Căuașd (Kavasd), comit. Bihor — (Alexici, Texte
 din lit. pop. rom. 80).

II

VĂLIAN

Frunză verd'e mugurian,
 Ce fiçor iera Vălian!
 Simbătă, duminieca,
 Mîndru, Doamnie, să ș'imba
 Și la uliță ieșé,
 Cu tri mîndre să'ntălnii.
 Pă una ūot'u trăja,
 Cu una vorbe prind'a,
 Și d'in grai așé grăia:
 „Asta-i floaria florilor,
 Asta-i mîndra mîndrilor“.
 Strigă mama pă ferlastă:
 „Pasă Vălianie in casă,
 Că-i prînzutu cald pă masă“.
 „Rămas bun mîndruța mé,
 Mai mult nu mai pot șid'é,
 Și mă doafe capu rău,
 Maic'aș'ternie patu mîneū“.
 „Spusu ț-am Vălianie ieū,
 C'or mîncea și capu tăū“.
 Cînd iera d'e cătă sară,
 D'in Vălian ūotravă zboară.
 Cînd iera d'e cătă noapt'e,
 Biet Vălian traje pă moart'e.
 Cîntă cucu'n vîrf d'e spinie,
 Lu Vălian lumină-i țînie.

Cînd iera în zori d'e ziună,
 Vălian iera pă scindură.
 Cîntă cucu'n virf d'e fag,
 Lu Vălian hăranje-i trag,
 Cîntă cucu'n virf d'e salcă,
 Lu Vălian i sapă groapă.
 Cîntă cucu'n virf d'e nuc,
 Pă Vălian la groapă-l duc,
 Nucu-i mafe, frunza-i rară,
 Pă Vălian il ingropară.
 Da d'e cruce ce i-om punie?
 Și puni-om cruce roșile,
 C'uo murit d'e nielcoșile.
 Și puni-om cruciță dalbă,
 Că i-o fost lumia pré dragă.

Niermeghi (Nyermegy), comit. Bihor — (Alexici, Texte
 din lit. pop. rom. 189).

III

DE BUBE

„Îeș buba bubilor, pulu čumelor; ieș bubă d'e 99 d'e
 ani, că cu mătura t'-oi mătura și'n mare t'-oi țipa“. [Des-
 cîntătoarea îl scuipe în ochi pe bolnav și zice: „EI, Doamne,
 reu ț-o fost!]

Boroș-lneű (Boros-Jenő), comit. Arad — (Alexici,
 Texte din lit. pop. rom. 209).

IV

Cînd împărăța pria slăvită Gutile, sobornic iera Căp-
 șuna, postelniic Vișina, iar sămădușag trăje Cîrșea; ji-
 tarul împăratului iera Pruna. Atuncea vinia și Struguru la
 d'ivan și zisă: „Cinsti'e'mpărat'e! Să-ț fie în șt'ire, c'o vinii
 D'imbru cu miros d'e zamă și cu cred'inčosu Piperi. Aū
 d'e gînd să poruncască Împărății Talie, și t'e băjocuresc“

Atunța zisă împăratu: „Ai mărturiile, să-m spuni acést'e d'e față?"; zisă Struguru: „Am mărturiile, pă gongoasa Mazefe, pă Girgărița, pă Lint'a și pă maica călugărița Păsulă, umflătură d'e foalle, iar Mazeria trup fefecat. Încă și pă pria slăvită Agrij, mai pă boieriasa Clapă în 23 d'e hainie îmbrăcată și cu barba să traje pă pământ". Apu zisă împăratului D'imbru: „Vestie'e 'mpărat'e! Să n'am pă frat'ille mnieu Ai și să n'am part'e d'e socru mnieu Hirian, d'e soacră-mé Brozbă, d'e frat'ille mnieu mic Nap, d'e fiica mé Rădlită și d'e nepoat'ille mélie Hajme; mă jor pă sufliet, cumcă o grălit Struguru mincună innaint'a'mpărății Talle". Atunța zisă 'mpăratu: „Descideț cărțile jud'ecați drépt'e!" Viniră sftelnici'împăratului: Nucille ca st'ellille, Alunille ca ploala d'împreună cu Merille și Porumbelille și Coarnille. Vinli și volvoda cel mafe, Crumpiru și șezură la jud'icată și jud'icata o făcură dfept. Îară Struguru d'e văzu, că să află în vină, să minlie și să țipă în cap la împăratu Gutii. Împăratu strigă d'e vinli cosoru-cuțit și lovi Struguru d'e pica jos. Pepenille, care și iel iera în față d'e masă adunat, dacă văzu că Struguru dét'e în Împăratu Gutii, d'e cüdă tăt gălbînii și crăpă. Atunța Împăratu Gutii, dacă văzu, că Pepenille crăpă d'e cüdă blăstămă pă Strugufe, d'e-i zisă: „Du-t'e d'ela minie blăstămat'e, d'e llemn cîrn să fii spinzurat, d'e cuțit cîrn tăiat, d'e volnic călcat; volnici sinjille să-ț béle, fețille să lli să roșască, d'intr'un păfét'e 'ntr'altu să să loviască". Apu strigară tăt cei adunaț: „Amin, amin!"

Boroș-Ineu (Boros-Jenö) comit. Arad — (Alexici,
Texte din lit. pop. rom. 225).

V

D'E POCIT

„Doamnie tu-m ajută, maică sfintă! D'escint'ecu-i d'ela minie, liacu-i d'ela Dumniezo! Să luvă D'ord'e d'ela casa lui pestă cîmpuri, pestă dîmburi, să tîlni cu 9 unguroi și cu

9 bosorcoi. Cu minie nu să tălnii, numa cu maica sfintă. Maica sfintă'n grai grăia: Ce t'e cinț D'ord'e și t'e vaieț? M'am luvāt d'ela casa mé și d'ela masa mé pestă cimpuri, pestă dimburi, mă tălnii cu 9 unguroi, cu 9 bosorcoi. Nu t'e cinta, nu t'e vălta, că lo am două surori, una-i mai mică, una-i mai stornică, o luva tăl'e durerile și li-o duce la ierbe nîepăscut'e și la fintinie nînceput'e. D'ord'e trecsară curat ca arjintu curat, ca Dumnîezo ce l-o dat. Nîmica nu i-o fi; și nu-i file d'in ziua asta năiint'e!"

Socodor, comit. Arad — (Alexici, Texte din lit. pop. rom. 209—210).

VI

DE DESCLINTIT

„Doamnie tu-m ajută, maică sfintă! D'escint'ecu-i d'ela minie, liacu-i d'ela Dumnîezo! Să luvă Dumnîezo cu Sim Petru pă calle, pă cărafe pin la podu d'e aor. Dumnîezo trecu, Sim Petru nu putu, că pod'aûa să clăt'i, piçoru [orî mina] să sclint'i. Treci, Petfe! Pod'aûa s'o clăt'it, piçoru s'o sclint'it. Io l-oî tāmădui: çont cu çont, carne cu carne, vină cu vină și așa s'o forăsti, cum forăstêșt'e căuăçu fieru!"

Socodor, comit. Arad — (Alexici, Texte din lit. pop. rom. 210).

VII

DE ORBALȚ

„Doamnie tu-m ajută, maică sfintă! De'scint'ecu-i d'ela minie, liacu-i d'ela Dumnîezo! Să luvară 9 fêt'e nalt'e, conçolat'e, cu costiîlle pă spat'e, cu sécerille la briu liegat'e pă calle, pă cărafe, să tălniră cu maica sfintă'n calie. Maica sfintă'n grai grăia: Ind'e mefeț fêt'e nalt'e, conçolat'e, cu costiîlle pă spat'e, cu sécerille la briu liegat'e? Mem, c'am auzit că-s coapt'e oarzille, și lîe secerăm. Înturnaț tafe și mai tafe, că s'o țipat orbanțu la D'ord'e, orbanțu pin

ustenială, orbanțu pîn foamîe, orbanțu pîn ferbințală, orbanțu pîn sét'e, orbanțu pîn 99 d'e fêlurî în 99 d'e t'îpurî. Îeș d'in cferi capuluî, că d'e nu-i îeșî, cu sêcera t'-oî secera, cu mătura t'-oî mătura, pă mafe t'-oî arunca, acolo să pierî, cum pefe rôua d'e soafe!"

Socodor, comit. Arad — (Alexici, Texte din lit. pop. rom. 211).

VIII

DE BUBĂ REA

„Doamni-ajută, țîle-ț Doamnie. Îo mă rog țîle, tu-m ajută miîe! Fuj bubă d'in fața obrazuluî, d'in ot', d'e supt ot', că îo cu cuțîtu t'-oî tăîé, cu briôca t'-oî împunjé. Fuj d'in fața obrazuluî, d'in ot', de supt ot', d'in cferî, d'in rinză, ca D'ord'e să rămină curat și luminat, ca maîca ce l-o făcut, ca sfînta zi ce l-o lăsat“.

Pecca (Pécska), comit. Arad — (Alexici, Texte din lit. pop. rom. 211).

BĂNAT

BĂNAT

I

DZE DZIOTS

Maica sfântă Măfiie mafe
Pliecă pă calie pă cărafe
Să 'ntilnii cu salca 'n calie.
— Bună dziûa, salcă!
— Mulțămiesc Dumitalie,
Maică sfântă Măfiie mafe.
— Ștsiî, salcă, še tşe-aș întreba?
N'ai vădzut nouă muroh
— Și nouă strigoñ?
— Î-am vădzut
Și nu i-am cunoscut.
Maica Sfântă Măfie mafe
Dzin grai grăla:
— Fifi-ai blăstămată, salcă,
Să tşe prindz, in țarmufe dze apă
Rod dzin tsinle să nu să facă.
Maica sfântă Măfiie mafe
Îar o, pllecat
Pă calie pă cărafe
S'o 'nti[l]nîit cu lóza viñii 'n calie.
— Bună dziûa, lóza viñiî.
— Mulțămiesc Dumitalie,
Maică Măfiie mafe

— Ștîii, lóza viîii, še tşe-aș întreba?
 N'al vădzut nóuă muroñ
 Și nóuă muroaște?
 — Li-am vădzut,
 Și li-am cunoscut
 Și li-am întrebat
 Că undze să duc
 La pîat[r]ă crepată
 La apă blăstămată.
 Maica sfîntă Măfiie mafe
 Cînd audza
 Dzin gură așa grăla:
 — Bună să fiî, lóza viîii,
 Strugufi dzin tşînie să să facă,
 Vinu să să stoarcă,
 Paştîili să să cîntşe,
 Boîefi să-l bête.
 Mîniîs dalbe sufulca,
 Poalîe albe rădzica,
 Zbiş dzi loc in mină lăa,
 La pîat[r]ă crepată să duşa,
 Dzi la cutafe ũom găsa
 P'înie¹ da
 Piélîa liie plîesniîa
 Praŭ și pulbefe făşa.
 Prin praŭ și prin pulbefe căŭta
 Iniima ũomului o găsa,
 Ca o grăunţă dzi mac
 În patru crepat.
 Măi frumos o duşa
 Ș'o creştşa
 Ș'o plămădza,
 Cum creştşe ũou 'n găină,

¹Pe unde.

Veardza 'n grădzină,
 Mierla 'n stupină,
 Aloatu 'n postavă
 Pita 'n cuptof. . . .

Župănfeșts — Măfiia Gavrilă, 47.

II

DZE IZDÂT

Fuž izdâtse, blăstămâtse,
 Șinle mi ts-o blăstămât
 Șăptse dzilie 'n săptămînă,
 Măi cu sâma dziua d'ăstădz.
 Cu dăscintsecu tse dăscintăi,
 În măfille niégfe tse așădzăi,
 Acolo ai aflât
 Căsa dă șădzut,
 Măsa dă mincăt,
 Păt dă culcăt,
 Âpă d'adăpăt,
 Acolo ts-ai potoliit.
 Cutăfe o udžit
 Curăt luminăt,
 Ca din tălcă sămănat,
 Ca din mumă născut,
 Ca din moașă moșit,
 Ca din nănăș nănășit,
 Ca dă la popă botședzăt,
 Curăt o rămînlăt.

Băniia — Păuna Hinda, 65.

III

UNSURA MĂR'E

Pliecă [cutare] pră călie pră cărăfe,
 Pră potsăcă dă drum măfe
 S'o tilnîit cu nouădzăs și nouă

Dă mănături,
 Cu nouădzăș și nouă
 Dă poșituri;
 În călie zos l-o trintsit,
 Sinzeli-o vârsât,
 Cârnia i-o dzimicât,
 Snăga și putșeria i-o luwât.
 Iel s'o dât, s'o vâierât.
 Sfinta Măică Măfile l-audză,
 La iel să coboră,
 Pră iel il audză,
 Cintind și vâierind:
 „Iăna, Iăna, Costindzâna,
 Cu soru-ta Similiăna,
 Se șadz zos măi dă zos
 Pră sel cimp vîerdze frumos,
 Făr' cunună, făr' munună,
 Ca o nlăgră mogindzâta?
 Iă-ț cununa,
 Iă-ț mununa,
 Că Ț-oî da biș dă foc
 Și viî trése prăstă riû dă róuă
 La o căsă nouă,
 Și viî bătse toatse hălîelie
 Prăstă minî, prăstă pișoafe
 Prăstă fătă, prăstă brătă,
 Ūochiî din căp să lie zălietșască
 Îniîma să lie pliezniășcă
 Ca s'aducă cfeîl căpului,
 Vedzefilie, putșefilie,
 Încheietură la încheietură,
 Ūos la ūos,
 Măi virtos dă cum o fos[t].

Bănfia — Păuna Hinda, 65.

IV

DZE DZIOCHÎ

O plëcat [cutare] în calie în cărafe
Să 'ntilnii cu patru dzidziochiuri în calie.
Dacă o fi dziochiât dze ūom
Să fie dze risu oamenilor;
Dacă o fi dze muiéfe,
Să-i crape țitălie,
Să fie dze risu mulefilor;
Dacă o fi dze fată mafe,
Să-i pișe cosițalie,
Să fie dze risu fetselor.
Și dzin vorbelie alia
Maica Măfiie s'o milostsivit
Și cu poala l-o cuprins
Și cu sufletu l-o suflat
Și tătse dzidziochiuri
Și minături
Și poșituri
Li-aū măturat,
Și l-o lăsat curat
Ca staūa șefului
Și ca poala Simtă Maichiî Măfiîi.

Borloveni — Sofiia Stan, 68.

V

SOARELE ȘI SORU-SA

Plëcat, mî-o plëcat
Soafe să să'nsoafe
Cu opspése caî.
Atit mî-o umblat
Și mî-o trăpădat,
D'in opspése caî

Zése mî-or murit,
 Opt or obosit.
 Acas'azunzéfe,
 D'in gură-m grăléfe:
 „Țesă-m Îano, țesă-m
 Fir și imbrișin,
 Sculurî d'e mătasă,
 C'o să-m fas cămașă.
 Că io mî-am umblat
 Cu optspése cal,
 Zése mî-or murit,
 Opt or obosit,
 Și io n'am găsit
 Potrivnică mîle,
 Fără se pă t'înie,
 Tu sameni cu minie.“
 Îana că-m grăléfe:
 „Soafe frățioafe,
 Und' s'o mai văzut
 Și s-o pomenlit,
 Să ia sor pă frat'e
 Și frat'e pă soră?“
 Îar Iel că-m grăla:
 „Țesă-m Îano, țesă-m,
 Fir și imbrișin,
 Sculurî d'e mătasă,
 C'o să-m fas cămașă.“
 Îar Îana-m grăléfe:
 „Soafe frățioafe,
 Așa t'-oi luva,
 Dacă tu vei tașe
 Un pod păstă mări
 Și popă d'e șară
 Biseris d'e șară,
 Soafe-m auzéfe,
 Un pod că-m fășéfe,

Un pod păstă mări,
 Biseris d'e șară
 Și popă d'e șară.
 D'e mi'n mi-o luvafe,
 La mări d'azunzéfe,
 Îana că-m grălefe:
 „Soafe frățioafe,
 Tu să mai aștept,
 Că io să mă spăl.“
 Iar soafe-m grălefe:
 „Îano, nu t'e las,
 Că tu, măi, t'e neș.“
 Îana că-m grălefe:
 „Soafe frățioafe,
 Dacă frică-ț iēs't'e,
 Ținîe-mă d'e brău.“
 D'e brău mi-o luva,
 Să d'esfășura,
 La mări d'azunza,
 Îa că mi-ș săria
 Și să innieca.
 Soafe cum vid'a,
 Baliegă luva,
 În faț'o lovia.
 Îa că mi-ș grăla:
 „Mai binie c'ol fife
 Smoala pîétrilor,
 Hrana pieș'îlor,
 D'ecit soțioară
 L'al mieu frățior.“

Lescovița, comit. Timiș — (Alexici, Texte
 din lit. pop. rom. 51).

VI

DESCÎNTECE

[Cu cuțitu faș crușe, und'e-î izdatu; und'e t'e doafe].

„Fuz izdat'e, năcurat'e, cu cuțitu t'-oi tăia, cu gura t'-oi d'escinta și cu mîna t'-oi lăpăda, niis d'e liac nu t'-oi lăsa. Fuz izdat'e, blăstămat'e, nu-l strînze și nu-l cufrînze, c'am curit cu nouă cuțit'e și cu nouă sufliet'e; cu d'escint'ecu t'-oi d'escinta, cu mîna t'-oi lăpăda, d'epart'e t'-oi arunca, prestă mări niégf'e t'-oi arunca. D'ord'e liac să aibă d'e minie și d'e maica Măfiia!“

*

„Fuz izdat'e, blăstămat'e, că nu-î loc d'e t'ini-aiis; d'e crușe, mănăstife, und'e popa t'e șit'êșt'e, aș mîna t'e zgor-niêșt'e cu un bit fefecat la ușa cui t'-o minat“.

*

„Dela rădășină să uscară, voi bubie dulș vă uscară, N. curată, luminată, ca maica présista d'in șef lăsată“.

*

„Fuz ol' pestă cap la ușa cui t'-o minat. N. curată, luminată, ca maica présista d'in șef lăsată“.

*

„Moașă puturoasă, moașă d'e 99 d'e fêluri, moașă frânțuzască, moașă tălăniască, moașă ungurîască, d'e 99 d'e fêluri cu frunt'a t'-oi înfrunta, d'epart'e t'-oi lăpăda“.

*

„Pliecat-or tri păcurari la munt'e cu tri pilcuri d'e oi, unu mut, unu șt'op, unu orb. Pină orbu o vid'a, pină mutu o striga, pină șt'opu o curi, vinle lupu și luva oiilie, luva gilsilie, bubilie, lăturoailie, strigoailie, toat'e șumilie. Toată frunza d'e brumă-î brumită, cotoiu, gișt'i d'in zenunt' la valie niis nu sacă, niis nu să uscă, da gilsilie lu D'ord'e să-cară, să uscară și în pămînt să băgară“.

*

„Pliacă D'ord'iță pă o cărafe, s'ontălniit cu tri fêt'e mari în calie. Una fu cu liingura cu miéfe, una fu cu liin-

gura cu unt și una fu cu boala'n poală. A cu lîingura cu mîefe mă'ndulsi, a cu lîingura cu unt m'o uns, a cu boala'n poală mă trînt'i, mă zdrobi, îm dé'te griată la inlîmă și duféfe'n cap. Plîecală pă calîe, mă'ntălnîi cu maîca Sîntă Măfîle Mafe. Nu t'e văita, nu t'e d'el'ecăli, du-t'e la Ana d'escîntătoafe, că ia cu plépt'in t'-o plépt'ina, cu mătura t'-o mătura, cu untură t'-o unze, cu boabîe t'-o hărănîi. [Ana mereu lapădă boabe de cucuruz pe jos, pin'ce descîntă.]

*

[Puî tri dărăbuî d'e pituță și pă iélîe safe și cu pita ocîlieșt' buba zîcînd:]

„O plîecat D'ord'e pă drumu mafe și s'o'ntălnîit cu buba și poșitura'n calîe. Bubă puîoasă, bubă porșască, bubă vășască, bubă cînîască: nu umfla, nu gimfa, că cu d'escînt'ecu t'-oî d'escînta și cu safe t'-oî sâra, cu pită t'-oî d'escînta, nîîs d'e lîac nu t'-oî lăsa, la pămînt t'-oî muta“. [Îei pita și o îngropî la poartă, und'e să-ntoarșe'n pămînt].

*

„Culîesăî cînîepă d'e vară, îeși zund'u afară. Bătui cînîepă d'e vară, îeși zund'u afară. Sămănai cînîepă d'e vară, îeși zund'u afară“.

*

„Orbalț cu orbalț, cu săzetătură, cu umflătură: nu umfla, nu gimfa, numa năpoî să t'e-ntorș, că nu-î locu tău aîîs, numa locu Sînt'i Măfîiî Mafê, curată, spălată, lûminată, ca maîca présista d'in șef lăsată“.

Straža, comit. Timiș — (Alexici, Texte
din lit. pop. rom. 205—208).

SERBIA

S E R B I A

I

LEGENDA SATULUI ȚIRNAICA

Alt sat aproape îl număște Țirnaica. Îel nu i-o dzis Țirnaica atunsa, ma o fost Miloș Cobilici (ala să poveștește în Sirbia că o fost vișaz, cum să dize lunăc), ș'o durmilit la o plută și cin o tras sufletu în îel s'o incoviat pluta dze l-o astrucat, și cin o suflat s'o ridzicat iar în sus. Și soru-sa cu mamă-sa o vădzut că vin Turș dăpă valie la dzał, și o dzis mamă-sa la fe-sa: „Muichie, du-tse, scoală, că nie robesc Turși“, să să ducă să-l scoalie pă frățse-su. Și ia s'o dus să-l scoalie macar s'o omoafe, și cin o strigat la îel: „frățse-miu, nu vedz că vin Turși și nie robesc? Și îel cin s'o sculat o pus mina pă buzducan și cin o tras cu buzducanu, o rupt și pluta, și buzducanu o udzit acolo în plută. Și cin s'o sculat, s'o dus la mamă-sa și mamă-sa i-o dat o țiță pă umăru ăl sting, ș'o țiță pă umăru ăl dzifept și suze o țiță și una zumatse. Și cin să uită, dize: „asta țirnă-i malca“ (—țirnă-i năgru—). Și cin s'o sculat o încălțecat calu și s'o băgat pin Turș, n'o măi udzit niș-unu, pă toț i-o tălat. Alta nu măi ie.

Tanda — Iowan Iowanoviš, 23.

II

LEGENDA SORBULUI

Sorbu ie un liemn dze o făcut cuie dze o intrat în Cristos. Fie-care păcuraf dă cu săcufiile în îel cin tfeșe

pă lîngă iel și-l șocirtséștse, că ie blăstămat dze Dumniedzău și ũomu nu fașe nîmîică dżin hăla liemn, și nu-l bagă in casă, niș in foc nu-l bagă să ardă. Că dżin toatse liemnîlie o făcut cuie și n'o intrat, numa dżin sorb alia cuie s'-o făcut o intrat in Cristosu cin l-o omorit.

Tanda — Iwan Iowanoviš, 23.

III

PIȚIGUI ÎMPĂRATU

O fost o muîfe încărcată cu un copil și copilu o plins in mumă-sa și l-o soroșit cum să fie pă pămînt, să fie oț, să moară dżin pușcă, să moară dżin săcufe și iel n'o tăcut. Ia l-o soroșit să să ducă la robiie, să-l baze in fiară și iel tot n'o măi tăcut, pină l-o soroșit să ia pă fata lu Pițigui împăratu. Creștse iel mafe, să fașe mafe ș'o pliecat la Pițigui împăratu să să 'nsoafe ș'o măi luwat un ũom cu iel și s'o prins fraț amindoî, că se va fașe unu să nu strîse alălalt. Și pleacă pe drum, și să 'ntîlnîesc la un pod, să lasă la conac. Cînd ala se s'o dus să ia pă fata lu Pițigui împăratu, adoarmîe, dar alălalt încă n'o adurmîit și cin ascultă iel vin trei vulturi, și să vorbîesc vulturîi ăia că asta o pliecat să ie pă fata lu Pițigui împăratu și mumă-sa îi fașe o cămașă cusută dze Sînta-Dumîinlecă cin va pleca cu gôvia¹ la cununîie să să aprindă pă iel. Și cafe va audzi și va spunîe să să 'nliemniască și să să 'mpetřească și cu apă dze la soafe să să liecuîască. Să fașe dzuă și plîacă, iar pă drum și azunze int'un muntse și să lasă dze conac acolo. Și cin ala se să ie pă fata lu Pițigui împăratu adoarmîe, alălalt n'adoarmîe. Vin trei vulturi și să vorbîesc că dzîse: „aasta o pliecat să ie pă fata lu Pițigui împăratu, da mumă-sa l-o sprimîit² un cal cin să va încălieca pă iel să plîeșe la cununîie, calu să zboafe in șef cu iel și să-l

¹Mireasa.

²Pregătît.

trintsească dze pămînt dze nîmîic să nu să măi allagă dze iel. Și cafe va audzi și va spunîe să să 'mpetfească și să să 'nliemniască și cu apă dze la soafe să să lieculască. Și să fașe dzua și iar plăcă pă drum. Și mieig iei, mîerg pă drum și să lasă iar dze conac. Cîn bălatu iar adoarmîe, alălalt n'o adurmlit. Cîn vin iar trei vulturi și să vorbîesc că aăsta o pliecat să ié pă fata lu Pițigui împărat, dar mumă-sa i-o sprimlîit un șârpe cu o falcă în pragu al dze sus și cu o falcă în pragu al dze zos, și cîn va intra iel înuntru cu gôvia lui să întfe în gura șârpelui să-i înghită șârpelîe. Iel minîncă, bea, da fratșe-su niș nu minîncă, niș nu bea. Dzișe fratșe-su: „dze še nu minîns, dze še nu bei?—„Nu minînc și nu béu că mi-i grijă dze ala dze la pod, ũorbu ala o rămas acolo“. Și ié pă fata lu Pițigui împăratu și să 'ntoarșe cu ié 'ndărăt ș'azunze la iel acasă cu nunta. Și cum să dă zos dze pă cai, mumă-sa îi dă cămașa cusută dze Sînta-Dumîinlecă. Atîta ștîiü.

Tanda—Iowan Iowanovis, 23.

ISTRO-ROMÎNIÎ

ISTRO-ROMÎNII

I

Ur ūom a fost cruto siromâh, n'a vut dă lu feçori mănă, și ce s'a zmislit, che va ur feçor ucide și che va dă poidi lu cel'i âlți.

Mes aw âm boșchê cu secura, che va tal'ă lémne, cu ce va paricéi cela feçor, ce ucisere de dă poidi lu cel'i âlți.

Domnu și sveti Petru s'a âmbatit pre Iel', Iuvê tâl'é lémne. Domnu l-a ântebât: „ce cer tu cu căște lémne?“ e lui a fost rușire spure, che n'a vrut spure.

Ontrat a zis Domnu: „Io știwu, ce tu mislești“. Siro-mâhu zis aw: „Io sām märe siromâh, voi moréi un feçor ucide și paricéi se nu-m moru cel'i âlți de fome“.

Dunche Domnu a zis: „âmnê tu la cela hrast și zesece cu secura ân Ie, ma niș nego do vote“.

Mes aw la hrast și zeseceit-aw. Ontrat l'i s'a prospit țichini fârê din hrast.

Un om a fost foarte sărac, n'a avut să dea de mîncare la copii, și ce s'a gîndit, că va ucide un copil și că va da de mîncare la ceilalți.

A mers în pădure cu securea ca să taie lemne, cu ce va pregăti pe acel băiat pe care-l va ucide ca să-l dea de mîncare la ceilalți.

Dumnezeu și sfîntul Petru au dat peste el unde tăia lemne. Dumnezeu l-a întrebă: „ce vrei (să faci) cu aceste lemne?“ Și lui i-a fost rușine să spuie, (așa) că n'a vrut să spuie.

Atunci a zis Dumnezeu: „eu știu ce gîndești“. Săracul a zis: „eu sînt foarte sărac, voi omorî un fecior și voi găti ca să nu-mi moară ceilalți de foame“.

Deci zise Dumnezeu: „du-te la stejarul acela și lovește cu securea într'însul, dar numai de două ori“.

S'a dus la stejar și lovi. Atunci i-au curs galbeni afară din stejar.

Zesecit-a dowę votę; ontrat aw l'i se prospit inche mălmun țichini. E ie treié votę făr de urdin zesecit aw. Domnu l'i a zis: „zâc ai facut mălmun, nego che am urdinéit?” ma l'i a otproștit, che a știwut, che-i siromâh. Și ie mes aw cășe cu pinezi.

Și ie facut aw märe bogatie și căsa a facut märe și pus a locânda.

Na, nușcât vrême, verit aw Domnu și sveti Petru, che serl'a lasă durmi. A ie che a zis che n'äre loc za durmi.

Dowę votę che a tremés sveti Petru nâzat rugă, che serl'a lasă durmi. E hlapetu spus a lu gospodăru, che cel'i siromâș ännâzat a verit rugă, che serl'a lasă durmi.

Îe zis a, che colé, iuvę porci dormu ân hliw. Acmoce nopta hlapetu slăbo durmít a și a vezut cela hliw, iuvę iel' dormu.

Cia cela hliw nigdâr așă vea beleța mușâte și hlapetu mes a către gospodăru și spure: „Gospodăru, nigdâr șă mușâte belețe n'am vezut, cași fost a nostru hliw“.

Gospodăru zis a: „ămne tu către iel' și zi le, nea cé șă lăsu, che nea cé șă fie vâvic mușât“. Domnu zis a: „ămne, la ie și zi tu lu gospodăr, che-i porc, și porc che va fi.“ „Și cé votę ie ramăs a cași porc.

A lovit a doua oară; atunci i-au curs încă mai mulți galbeni. Și el a treia oară a lovit fără poruncă. Dumnezeu i-a zis: „de cei ai făcut mai mult, decît am poruncit?“ dar l-a iertat, c'a știut că-i sărac. Și el s'a dus acasă cu banii.

Și a făcut mare bogăție și casă a făcut mare și și-a așezat gospodăria.

Ei, nu știu cită vreme (după aceia), au venit Dumnezeu și Sfintu Petru ca să-i lase că doarmă. Dar el a zis că n'äre loc de dormit.

A doua oară l-a trimis pe Sfintu Petru înapoi să se roage ca să-i lase să doarmă. Și sluga a spus stăpînului, că acei sărmani au venit înapoi să se roage ca să-i lase să doarmă.

El a zis, că (pot dormi) acolo unde dorm porcii în cocină. Acum noaptea sluga a dormit rău și a văzut cocina unde dormiau ei.

Aici, cocina aceia niciodată nu avusese așa o frumoasă mîndrețe și sluga se duse la stăpînu-său și zise: „Stăpîne, niciodată așa o frumoasă mîndrețe n'am văzut, cum a fost în cocina noastră“. Stăpînul a zis: „du-te tu la iei și zi-le să lase acelea ca să fie totdeauna așa de frumos“. Dumnezeu a zis: „du-te la el și spune-i stăpînului tău că-i porc și că porc va fi“. Și de astădată rămase ca și un porc.

II

Sveti Frantsiscu Domnu-l l'ubît. Îe vut aw căce bogât, un yeneră. Ântrebât a îe căce, che neca l' dâle pines, che mére făce un brot la mări, ma îe n'a lucrât brodu, se nu basérichę.

Mes a la căce, neca inchę dâle pines, che-î slábo. Căce l'a dât pines. Inchę a fost slábo pines, n'a potut finî. Căce n'a vrut dâ pines, se nu che mére și îe vedé che ce lucrę.

Sveti Fr. fost a jâlostân și vut a frichę de căce, che muréit aw aratâ lu căce, ce lucré. Când a vezut lui căce, îe w lucrât basérichę, zvadit a șpâda, che l va reseci.

Sveti Fr. scocit aw pre o mări árpe la mări. Cé árpe s'a facut cași scriîa și zecl'is se aw, și scocit aw pre árpe ma nu s'a vrut otopî, nego mes aw plivindâ su Rim âm port.

Cé árpe s'a rescl'is și omiri din Rim flât ál aw. Și ontrat dât aw ști lu prewți și lu poglavâri, che cia verit aw âm port o árpe și che-î ânuntru un mușât mladić.

Și ontrat a mes prewți și jâcni și poglavâri și a mes ântrebâ-l, che dende verit aw. Sveti Fr. âle a spus, cum a verit și cum s'a zgodit.

Ontrat l-a lât âm basérichę și l-a pus pre altâr. Ac-moce pre cela altâr ma și vé pâpa și ân cășta manera sveti Fr. ramâs aw svet.

III

Lovrânți o votę necrtéit aw bărca cu fruture și vrut aw mére ân Zâdru.

Mânce mes aw ân oștarie bé și îel' s'a popit. Așâ bęt mes aw âm bărchę nopta.

Ma utât aw reslegâ dela crâi bărca. Îel' a lât sachî se vesle și poșnit aw vozî che mergu ân Zâdru.

Îel' s'a muncit totę nopta. Poșnit aw mânce de zi cocoți cântâ și clopotele zvoni. E îel' ganéit aw ur lu ât, che „smo vec su Zâdru“.

Când[ă] s'a súbuto facut zi, ontrat a fost ăm portu lovránschi. De ruşire n'a potut arată se lu omiri, se nu mes aw căşe către mul'er.

Mul'erile le ganescu, che n'a nigdâr aşá zvelţ fost caşi cmoce, che aşá vreda verit aw din Zádru. Iel' n'a potut de ruşire spure, se nu iel' aw fost jâlosni şi mes aw durmi.

IV

Lovránţi vut aw basérica strintę, che n'a potut ćuda omir ánuntru. S'a zmislit, che w or făce mai lărghe.

Iel' pus aw camişolele la zid de fâre, che vor şti, căt aw o reşirit.

Verit aw tfgovţi vlăşi, furât le aw camişolele. Căn, dupe zâlic vrême mes aw ur fâre vedé, che căt aw reşirit basérica, cawtât aw, che iuvę s camişolele, ma nu le [a]flât, che le a Vlăşi furât.

Şi iel' a mislit, che aw ramăs zegrnite cu zidu de basérichę, şi iel' s'a veselít, che aw basérica reslarghélt.

(Weigand, Jahresbericht I, 132, 140, 152).

MEGLENIȚII

MEGLENITII

I •

FICIORU ȘI SICULȚU

Un ficiorună oară si dusi cū boil'î și țirea să za joacă, ați ași la zacaciō sicul'țu di un spin și ca si dusi si l'ia toarnă boil'î, cōn vini, spinu vė criscut. Și-l'î zisi la spin:

- Spinuli, du-mi la sicul'țu! — Nu la duc!
- Si-ū vicnes băltia di s-ti tal'ia. — Vicnea-ū.
- Ai, băltiu, s-la tal'î spinu! — Nu vin, nu.
- Ama s-la vicnes focu s-ti ardă. — Du-ti!
- Ai, foculi, si-ū arzi drăjaūa la băltia. — Nu vin, nu!
- Ama s-mi duc, di si-ū vicnes valea s-ti stingă.
- Du-ti!
- Ai, vali, s-la stindzi focu! — Nu vin nu!

FECIORUL ȘI TRĂISTUȚA

Un fecior odată se duse cu boii și voia să se joace: apoi își acăță trăistuța de un spin, și cînd se duse să întoarcă boii, cînd veni, spinul crescuse. Și-i zise spinului:

- Spinule, adu-mi trăistuța! — Nu o aduc!
- Am să chem securea să te taie. — Chiam'o!
- Ai, secure, să tai spinul! — Nu vin, nu!
- Atunci am să chem focul să te ardă. — Du-te!
- Ai, focule, să arzi coada securii — Nu vin, nu!
- Atunci am să mă duc să chem riul să te stingă. — Du-te!
- Ai, riule, să stingi focul! — Nu vin, nu!

— Ama s-mi duc s-l'ia vicnes boi'l'i, di s-ti bea. — Du-ti !

— Aidiți, boi si-ū beți valea! — Nu vinim, nu!

— Ama s-mi duc di s-l'ia vicnes lupil'i, di să va mănancă! — Du-ti!

— Aidiți, lupi, s-l'ia măncați boi'l'i! — Nu vinim, nu!

— Ama s-mi duc di s-l'ia vicnes luvacil'i, di să va tălciască! — Du-ti!

— Aidiți, luvaci, s-l'ia tălcioți lupil'i! — Nu vinim, nu!

— Ama s-mi duc di s-l'ia vicnes șoarițil'i, di s-va mănancă urecl'ili. — Du-ti!

— Aidiți, șoariți, s-la măncați la luvaci! — Nu vinim, nu!

— Ama s-mi duc si-ū vicnes mața, di să va mănancă. — Du-ti!

— Ai, mațu, s-l'ia mănanți șoarițil'i — Îundi sa?

— O, l'ia an duláp.

Mața dupu șoariți, șoarițil'i dupu luvaci, luvacil'i dupu lupi, lupil'i dupu boi, boi'l'i dupu vali, valea dupu foc, focu dupu băltiă, băltia dupu spin, spinu așa căzu și ficioru așa la lo sicul'iu și mersi casă.

(Oșani — Papahagi, Megleno-Români, II, 1—2).

— Atunci am să mă duc să chem boii să te bea. — Du-te!

— Aideți, hoi, să beți riul? — Nu venim, nu!

— Atunci am să mă duc să chem lupii să vă mănince! — Du-te!

— Aideți, lupi, să mîncați boii! — Nu venim, nu!

— Atunci am să mă duc să chem vînătorii să vă omoare. — Du-te!

— Aideți, vînători, să omoriți lupii! — Nu venim, nu!

— Atunci am să mă duc să chem șoarecii să vă mănince urechile! — Du-te!

— Aideți, șoareci, să mîncați urechile vînătorilor! — Nu venim, nu!

— Atunci am să mă duc să chem pisica să vă mănince! — Du-te!

— Ai, pisică, să mănânce șoarecii! — Unde sint?

— Iată-i în dulap.

— Pisica după șoareci, șoarecii după vînători, vînătorii după lupi, lupii după boi, boii după riul, riul după foc, focul după secure, securea după spin, spinul căzu și feciorul își luă trăistuța și se duse acasă.

II

CUSI-CUCÒTI, ILI PRICAZMA CU BABA ȘI CUCOTI

Aș vut-aũ ună babă un Cusi-cucoti. Aș la trimitea ȧer-ȧe zuũ di rãma ȧn gnoi și mȧnca ȧe fla. Cum aș rãma ună dimnȧȧ, aș flo ȧn gnoi ună spricȧ. Aș-aũ lo și și-u dȧdi la baba.

Baba-șȧ vȧ borgȧ la ampiratu pri virghiȧ și nu vȧ lanti pari si da, ȧș-u dȧdi spricȧ.

Dupu vȧȧot aũ pruubidi Cusi-cucoti spricȧ și baba zisi: „ȧo-ũ ded la ampiratu pri borgȧ“, Cusi-cucoti zisi: „Cum șa? și ampiratu aũ lo di la baba mea spricȧ! ȧo si mi duc s-mȧ-ũ ȧer!“

Și șa Cusi-cucoti cȧ chinisi drumu, aũ flo lisiȧ. Ca ntribo lisiȧ: „ȧun'ti duȧȧ, Cusi-cucoti?“ ȧel al'ȧ zisi: „mi duc la ampiratu sȧ-l'ȧ ȧer spricȧ.

— Nu mi verȧ și mini?

— Ti voȧ, amȧ poȧ si amnișȧ.

— Pot, cum sȧ nu pot? di ȧea iũ lisiȧ.

Și Cusi-cucoti aũ lo.

Și șa, amnarȧ, amnarȧ și ca-șȧ rȧmasȧ lisiȧ și nu putea vȧchȧ si amnȧ și-l'ȧ zisi Cusi-cucoti:

— A! a! lisiȧ! la aȧ curu greũ! ȧȧ rȧmasișȧ?

— Nu pot, pustȧniȧ, mȧ si tȧl'ȧrȧ picȧoarili.

— Fȧ-ti mai ȧncoa, fȧ-ti mai ȧncoa! al'ȧ zisi Cusi-cucoti, și ca la prucȧșȧ curu, aũ angȧl'ȧ lisiȧ.

Ca și chinisi, ȧș bȧtu pri lup ȧn drum. Lupu antribo;

— ȧun'ti duȧȧ, Cusi-cucoti?

— Mi duc la ampiratu, s-mȧ-ũ ȧer spricȧ.

— Nu mi verȧ și mini?

— Cum nu ti voȧ! ama poȧ si amni?

— Cum sȧ nu pot, cȧ di ȧea iũ lup.

— Bun, amȧ ȧȧ diparti.

— Cȧt sȧ iȧ, ȧo pot.

Și la lo și ȧista Cusi-cucoti, și ca și chinisirȧ, ca și amnarȧ, amnarȧ, ȧșȧ rȧmasi lupu. ȧl'ȧ zisi Cusi-cucoti.

— Aïdi! lupuli! țe, tu nu amni? Cota-ți tu?

— Nu pot, Cusi-cucoti, pustăni!

Îră Cusi-cocoti, ă! zisi:

— Fȃ-ti mai ăncoa, fȃ-ti mai ăncoa!

Și ca si pruchiȃ lupu di Cusi-cucoti, ca la prucăscȃ curu, la anglitȃ lupu.

Amnȃ, amnȃ Cusi-cucoti și bȃtu pri albina. Ă! zisi albina.

— Îundi Cusi-cucoti?

Îra[arȃ] iel zisi:

— Mi duc la ampiratu s-mȃi-ȃ ȣer spricȃ.

— Nu mi verȃ și mini.

— Ti voȃ, 'ma poȃ si amnișȃ?

— Cum sȃ nu pot? Nu sȃm albinȃ ȃo? Nu lag toati poȣili, sȃ dun ȃȃari și luminari?

Aȃ ȃȃ și chinisirȃ drumu. Așȃ amnarȃ, amnarȃ și rămasi albina nȃpoȃ, cȃ pustȃni și nu-ȃ ȣinȃu vechȃ pȃnili.

— Aïdi! albinu! țe șizușȃ?

— Nu pot, pustȃniȃ, nu pot!

— Fȃ-ti mai ăncoa, mai ăncoa. Și ca si pruchiȃ albina. cȃ la prucascȃ Cusi-cucoti curu, aȃ anglitȃ albina.

— Așȃ chinisi Cusi-cucoti drumu și nuȃȃ valea. Ă! zisi valea lu Cusi-cucoti:

— Îundi, ȃun'ti duȃȃ, fȃrtati!

— Mi duc la ampiratu sȃ-mȃ ȣer spricȃ.

— Nu mi verȃ și mini?

— Ȃi, ti voȃ, cum nu ti voȃ!

— Așȃ chinisirȃ drumu-drumu și pustȃni valea și rămasi. Ă! zisi Cusi-cucoti:

— Aïdi vali! pustȃnișȃ?

— Pustȃniȃ!

— Fȃ-ti mai ăncoa, ă! zisi Cusi-cucoti și ca si pruchiȃ valea, la prucăscȃ curu și aȃ angl'itȃ.

Și ca și amnȃ, amnȃ, așȃ junsȃ la ampiratu și si pusi an gnoȃ și prucȃntȃ Cusi-cucoti, cȃȃ putu:

„Cucuricu, ricu,
udă mari ș-micu!
Ampiratulî, dō-nî spricica . . .

Și ca uzo ampiratu „bra!“ zisi, „un Cusi-cucoti si m-anjură! mara! țe-î țela? lați-la, la puniți an cucotiîlî noștri, si la ciuplăscă și să la tălcăscă!“

Și ca la pusiră an cucoti ampirateși, Cusi-cucoti [aū lășo lisița din cur și un cōti un, al'î nico toți cucotiîlî lu ampiratu și ară prucănto iel:

„Cucuricu, ricu,
udă mari ș-micu!
ampiratulî, dō-nî spricica . . .

Ca uzo ampiratu mult rōu al'î vini și zisi: „Lăgați, vedeți, țe si fēsi bra!“ Ca si dusiră, vizură toți cucotiîlî lu nicați, ară Cusi-cucoti ca bic.

Ampiratu zisi: „Lați-la, puniți-la an cal'il'î noștri, să-l necă, să la zdruncină!“ Ca la pusiră Cusi-cucoti an cal'il'î lu ampiratu. „caca, caca, ca! caca, caca, ca!“ di pri un cal pri lant, pōnă lășo lupu din cur și l'ia nico toți cal'il'î. Ați ară ișo și prucănto:

cucuricu, ricu
udă mari ș-micu!
ampiratulî, dō-nî spricica . . .

Ca uzo ampiratu, foc si fēsi; „Lăgați bra! vedeți țe fați cōinili și dușmanu Cusi-cucoti!“ Ca pucătară, cal'il'î cupōnî dărați, ară Cusi-cucoti mai di bic! Ampiratu tunțea zisi la oaminil'î lui „ardiți bra! furna! ardiți di nōu orî, să iă bun arsă!“ Ca arsiră furna și ca la pusiră Cusi-cucoti an furnă, nu știtō mult și al'î dēdi drumu la vali din cur și au stinsi. Ați cāntō și pricāntō ară din furnă:

cucuricu, ricu
etc., etc.

Uzo ampiratu și zisi: „lăgați bra! puștu, vedeți țe fați? Cōn si dusiră la furnă, flară Cusi-cucoti ca bic nuntru. Zisi ampiratu tunțea: „Dați-la bra! puștu s-la pun an iz-mēni, să șod pri iel să-l'î iēsă și mațali.“

Și ca la pusi ampiratu Cusi-cucoti an izmêni, di c-au lășo albina din cur, la fêsi țesta ampiratu an niți un al! Zis-au iel tunțea: „Lați-la bra! puștu, la puniți an aznă, las satură di spricichi și belchi, si gibărdisescă di tama-chlărloc.“

Și ca la pusiră an aznă, si bucușo Cusi-cucoti și ca prucășco curu, angl'ito toati furlinli și ați prucănto cu chief mari. Si dusiră di la ampiratu di l'la dișcl'isiră și ca scăpo Cusi-cucoti, ași vini casă și-l'i zisi la baba:

— „Ștérni, babu, un pucrov și lé-ți ună virzêuă, ca s-mi pun pri grindă, s-mi frășcățేశi.“

Ca și știrnut-aũ baba un pucrov, ași lat-aũ și vérga, ași pusi Cusi-cucoti pri grindă și la frășcăi pôn li scoasi toati parili. Ați ași disfêsi Cusi-cucoti dipri grindă și-l'i zisi babal'ia Cusi-cucoti: „află, babu, ună ciutură s-li mirim.“

Baba si dusi din maală și flo ună ciutură și vini li miri parili. La miriri parli, si lipi ună furlină an curu di ciutură și cón l'i-u dus-aũ ciutura di iundi aũ vé lat, țesta antribat-aũ:

— Țe veți mirit?

— Un'éc ghipt.

— Ghipt nu-i, că pari veți mirit! Na, furlina țe si ipi, aũ spuni.

Tunțea baba nu putu si scundă și zisi, cum ași vé un cucot și ca și la pusi pri grindă, di ca-și lo ună vérgă. a bātu, la bātu, că-l'i căco saldi furlinli ampirateși.

Țea-și vé și ea saldi un cucot la gâl'inli, la pusi pri grindă, belchi al'i fați și la ea furlinli, ama ca la bātu, aș muri.

Oșani — (Papahagi Megleno-Românii, II, 1—2).

III

BOLIU DUICIU

Ra ună oară di mult, cari știă di cón un ficlor di vrină dōu-zôț di aňl cari si cl'ima Boliu Duiciu. Nu vea niți mumă, niți tată, vea sãldi ună soră. Țista ficlor

ra mult ubav și mult juni. Cota ra juni, încot pona tuntea nu si vea vizut tari ficior.

Ună zuă, Boliu Duiciu si inlușo și căzu pri crivet. A astăzi si scoală, a moīni tricură proapi noūă aīl di zoli și Boliu Duiciu nu si fătea sănătos și din zuă an zuă slăbea mai mult.

Soră-sa lă căta cu multă vreari; nu si muta di la capu lui; și ra azor la țe lucru s'iīă, sālđi si l'i facă chefu.

Di ca si anlușo Boliu Duiciu si ivi an cātunu lor un „Rap“ mult fricos, cari fătea multi nibunil'i la cātuneaīl. Dintru că cātunu si scapă di iel; e seara il'i duțeau cōti ună vacă, cōti ună buti di vin și cōti ună feată, și mon-tiza si-l'i da drumu. Și șa cu urdinu, astăzi ună feată moīni lantă junsī urdinu și la sora lu Boliu Duiciu. Țea zuă cum șadea soră-sa la capu lui, cățo si plongă și cum aū vizu că plonzi il'i zise:

— Di țe plonzi, soru? Dali ați si dudii di mini di cota cātari?

— Oh! nu frati! il'i zisi soră-sa: la mini vrină oară nu-ī si dudieaști di tini, tucu ia di țe plong: Înī vini ș' la mini urdinu și moīni seară țeari s' mi duc și si dorm cu „Rapu“ și mi ciudes cum si scap di țeasta moncă.

— Nu dună gaile, soru. Domnu īl mari! Iel na va scăpa di toati monțli.

Boliu Duiciu vea trei fătați: un nalbant, un cuțatar și un duchiangiă. După țe si ciudi uneac vacot il'i zisi la soră-sa:

— Moīni dimneața lea-ū iapa din aor și du-ti la fărtatu-meū, la nalbantu și-ū farică, dintru că di noūă aīl di zoli nu-l făricată.

Monțiza sora-sa feasi după cum il'i zise iel, aū lo iapa, s' dusi la nalbantu și la rugo ca si-ū farică virisia. Nalbantu al'i zisi:

— Acu-īl daī ocl'il'i tol'i si-ū faric iapa, ară, cu nu,

nu u faric. Feata si răsplonsi și si turno casă cu iapa nifăricată.

Boliu Duiciu il'i deadi căloacă ca si-ũ ducă la cutătaru și si-ũ tuciască virisia.

Feata s' dusi, ma și țista al'i zise ca și lantu fărtat:

— Acu-ni daĩ ubrajil'i țol'i, si-ũ tuclos? I'amin-trea nu.

Feata birda si turno casă cu căloacă nituciță și frate-su aũ trimeasi la duchiangia, ca si lea 14 di arșoni di astar tot virisia. Duchiangia il'i deadi nu 14, tucu 18 di arșoni. Boliu Duiciu di ca si anvărti din cap pona an picioari cu toata astar, ancălico iapa, își lō căloacă și trasi drept la primu lui fărtat. Cum jinsi pri prag vicini:

— Eși bra fărtate s' nă videm, dintru că di nouă aňi nu im vizuți. Ună și ună cum işo fărtată-su lă lō di grătlan, il'i la tăl'iō capu și la șutui in triușă. Nap-cunta s' dusi la lantu fărtat, cari vea țirut obrazil'i soră-săi, il'i li scoasi mațali și li turi la cōni. Di cola s' dusi la marzinea di catun, iundi si flăia „Rapu“. Ună că la vizu scoasi căloacă și cu ună ugudire la 'ngrupo 12 di arșoni an pimint. Și șa scăpo cātunu di Rap. După țe la jungl'iō Rapu s' dusi casă, au lō soră-sa și s' dusi la vearnicu lui fărtat, la duchiangia și după țe-l'i spulaitisi, il'i zisi:

— Fărtate, din trei fărtați țe veam, tu fuși mai vearnic și eũ nu pot si-ți plătes bunu țe-ni la fiseși, tucu ați las sora mea ca si-ũ ai an criel. După țe zisi țeasti shoari șazu pri un scand și cățo si si disvărtească di astar. Și cum si disvărti, oasili lui si răsturiră și șa muri Boliu Duiciu.

Oșani — H. Papa Ghîorghe, 70.

AROMÎNIÎ

AROMÎNII

I

Cîndu iram fiĉor nĉicu, p rinq l'i a n el mi pitricur  la scul'i . Scul'i lu ira tu mesea di hoară,  i aclo e ira dascalu grec   i n' anvi a gr  e ste. N s n  dz  ea zboară  ' noi nu-l ac  chiseam,  ' n s n'agud a c  e nu-l ac chisim  i n  dz   e,  ' n  dz   ea Vlahi  Ksilupinachea. Noi m rasl'i iram cu n s ca mutlu cu hutlu. A   e u tricu  niscinq  ani. Dup' aist  avdz m un  dzuă că vine 'n hoara noastră Apus-t li  i spunea c'adusi vivli  arum ne ti  ' li da batihav . Atum  ea noi la scul'i  aveam gr m tichila al  eofilu  i aveam λείπω, λείπεις, λείπει,  i nu puteam s' cunoa tim  iva di aiste zboară  i toată taxla noastră n  v t m  multu dascalu a nostru  i s' cl'ima Costantinidi. Noi cirtiq  di vătămarea  i n  fea e, n  zburăm to  fi orl'i

Când eram băiat mic, p rinq ii mei m  trimiseră la  coal .  coala era in mijlocul satului,  i acolo era dascăl grec  i ne invăța grecește. D nsul ne spunea vorbe  i noi nu-l pricepeam  i d nsul ne b  ea de ce nu pricepem ce ne spune,  i ne zicea Români capete-de-lemn. Noi, s rmanii, eram cu d nsul ca mutul cu nebunul. A a trecură c  i-va ani. După aceia auzir m in 'o zi c'a venit in satul nostru Apostol [Mărgărit]  i se spunea că a adus c r i, rom ne ti  i că le dă gratis. Atunci noi la  coal  aveam gramatica lui Theofil  i aveam λείπω, λείπεις, λείπει,  i nu puteam in  elege nimic din aceste cuvinte  i toată clasa noastră o trudi r u dascălul nostru care se chema Constantinidi. Noi sup ra i de truda ce făcurăm, ne vorbirăm to i băieții din clasă că după pr nz să

di tu taxie, că ti prindzu s'nu nă duțim la scul'io, ma s' n'adunăm toț la Rungu și z'videm ți va s'fațim cu aistu dascal, ți năs nă dzițe ș'noi nu-l acăchisim. După țe prândzim j'după zborlu țe-aveam, n'adunăm toț pân' t' un la Rungu și aclo acățăm s'nă plindzim halea cum va s'fațim cu aistu om. Ieū ca cama mare lă dziș a fi-
 čorlor: Vreț s'mi ascultați mine tia s'ascăpăm di năs? Io avdzii că vine Apustoli al Margarit în hoară j'va z' dișcl'idă ș'năs scul'io j'va n'anveață grămate aruminești. va nă da ș'cărțile batihava fără paradz. Ș'toț fičorl'i idéa mea o-aflară ti bună și fără tia s'nă minduim cama multu nă sculăm dinăoară toț și nă dusim acasă la Apustoli. Ieū cari iramu 'n cap, il' dziș: „Bună dzua“ ș'năsu nă-u turnă și nă dzise „Ghine vinit“! E, ți căstaț fičorl'i a nêi? Ieū il' dziș: Avdzim că tine viniș ta z disfaț scul'io aoă tu hoara noastră, scul'io aruminescu, că noi ațea ți n'anveață dascalu grățescu nu putem s'lu cunoaștim că nu știm grățește. Te-ațea și noi vinim aoațe ca s'n'anveț arumi-neaste ș'nu grățește. Ghini! ma singuri vinit voi? Ia ti țe vinim noi, că nă deade λείπω, λείπεις, ți vărnu di noi

nu ne ducem la școală, ci să ne adunăm toți la Rungu și să vedem ce o să facem cu acest dascăl, care ne vorbește și noi nu-l pri-cepem. După ce prinzirăm și după vorba ce o aveam. ne aduna-răm toți pînă la unul la Rungu și acolo începurăm să ne plingem halul și cum să facem cu acest om. Eu, ca mai mare. le zisei băieților: „vreți să mă ascultați pe mine ca să scăpăm de dînsul? Eu am auzit că a venit Apostol Mărgărit în sat și o să deschiză și el o școală și o să ne învețe slove rominești și o să ne dea și cărțile gratis fără parale. Și toți băieții găsiră ideea mea bună și fără ca să ne mai gîndim mult ne scularăm toți de odată și ne du-erăm acasă la Apostol. Eu care eram în cap, li zisei: „bună ziua!“ iar dînsul ne-o înapoie și ne zise: „bine ați venit!“ Ei, ce poștiți, băieți?“ Eu li zisei: „am auzit că ai venit să deschizi școală în satul nostru, școală rominească, căci noi aceia ce ne învăță descălul grec nu putem pricepe, căci nu știm grecește. De aceia și noi am venit aici ca să ne înveți rominește, iar nu grecește“.— „Binel dar singuri ați venit?“— „Iată de ce am venit, că ne a dat λείπω, λείπεις pe care nici-unul din noi nu le-am putem zice și de aceia ne-a trudit mult și noi altă dată nu ne mai ducem la școală, aceia, ci vom veni la tine să ne înveți rominește“.— „Bine, dar să întrebați pe părinți ca să veniți aici“.— „li vom întreba, dar și pă-

nu putum ta s'u dzițim, te-ateă nă vătămă multu și noi altă oară nu nă duțim la scul'iolu ațel, ți va z'vinim la tine s'n'anveț arumîneaște. Ghine! ma să 'ntrebaț și părințil' că vinetu aoateă. Va-l'i 'ntribăm, ma și părințil'i a noștri voru z'vinim la tine ta s' ne-anveț gramate arumînești. E, macă iaste așite șădeți 'm pade, că va vă dau cite-ună carte arumîneasă, Abecedaru. Noi șidzum toți 'm pade și așiptam cu nearăvdare cindu di cindu s'n'aducă cărțile, ș'ma le-aduse; deade la cașe-un cite ună, și cărțile ațeale ira ași: Giumitiț arumîneaște, și giumitiț grățeaste. Noi ma li lûăm cărțile tu mină și nă spuse di li disfeățim ea 'n cap, tu ahîursit' ali carte, și nă spusă ași: A e arumîneasca, alfa iaste grățească, aistă e b, aistă e β... Și tu ună dzuă până seara anvițăm AB toată și acățăm să vghivăsim. Și ți harauă ira ti noi atumțea că iți vghivăslam li cunușteam toate. Ș'a treia dzi nă deade dascalu a nostru „istoria biblică” s'u xighisim de-arumîneaște tu grățeaste ași: „Dumnezeu a creat cerul și pămîntul... iară 'n grățeaste: ὁ θεὸς ἐκτίσας τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν... și di 'n cap până 'n coadă u xighisim tută istoria biblică. Iara cindu nă aflam cu ficiorl'i di la scul'iolu grățescu, lă dzițeam zboară grățești și năș nu știa țe va dzică ațeale zboară pe-arumîneaște, iara noi iram fudul'i, că știam

rinții noștri voesc să venim la tine ca să ne înveți slove romînești”. — Ei, dacă este așa, ședeți jos, c'am să vă dau cite-o carte romîneasă, *Abecedarul*”. Noi șezurăm toți jos și așteptăm cu nearăbdare să ne aducă cărțile, și cind le aduse dete fiecăruia cite una. Și cărțile acelea erau așa: jumătate romînește și jumătate grecește. Noi luarăm cărțile în mină și el ne spuse să le deschidem la început, în capul cărții și ne spuse așa: *A* e romînesc, *afla* e grecească; acesta e *B*, aceasta e *via*... și într'o zi pînă seara învățarăm *AB* (alfabetul) tot și începurăm să citim. Și ce bucurie era pe noi atunci că tot ce citeam pricepeam toate. Și a treia zi ne dete dascalul nostru „Istoria biblică” și o traduceam din romînește în grecește așa: „Dumnezeu a creat cerul și pămîntul... iar în grecește așa: ὁ θεὸς ἐκτίσας τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν... și de la un capăt pînă la celălalt traduserăm toată istoria biblică. Iar cind ne aflam cu băieții dela școala grecească, le spuneam cuvinte grecești și ei nu știau ca însemnează acele vorbe pe romînește,

multu cama ghine di năș grățeaste ș'că năș anvița maș grățeaste. T' un an di dzile anvițăm gramatica di Stelescu. Geografia di Gorjan și Aritmetica di Pop, și așite, puteam multu ghine ta s'lugursim tot țe aveam ananghe, iara fe-
 çorl'i di la scul'olu grățescu nu știa de-ațale lucruri hici.

Vlaho-Clisura — Nicolae Naum Nacea, 47.

iar noi eram mindri că știam mult mai bine decit ei grecește, pe cind ei învățau numai grecește. Intr'un an de zile învățărăm gramatica lui Stelescu, Geografia lui Gorjan și Aritmetica lui Pop, și așa puteam mult mai bine să socotim tot ce aveam nevoie, iar băieții de la școala grecească nu știau de acele lucruri nimic.

II

PIRPIROLU

Cindu nu da ploaie s'adună mulți fiçori și adară un di nășl pirpiro. Adună iboajă ș-lu anvirtescu cu iboajă și li leagă de-avirliga di năș ta s' nu z' veadă hici, ta s' nu-l cunoască lumea cari iaste. După ațea de-adun cu toț fiçorl'i pirpirolu 'n cap ș' fiçorl'i după năș il' cintă : „Pirpiro, saragò, aruvineadză agărlă, agărlă ș' magărlă; chicuta cit p(a)rălu, j'gărnul cit țeățirea“.— Aistă s' cintă din casă 'n casă și iase nicuchirlu a casil'eî și arucă stri pirpiro un ghîlum de-apă și pirpirolu să scutură și dup'ațea tot nicuchirlu lă da puțână fărină ș'nihiām di umtu; așite fac pi la toate casile. După țe adună fărină și umtu, fi-
 çorl'i toț z'duc tu ună casă di un soț de-a lor, iù lă adară ună pită, ș'u mănă toț.

Vlaho-Clisura—Nicolae Naum Nacea, 47.

III

Ia ți să spune di l'auș ti hoar' a noastră Vlahu-Clisura. Nășl spun că hoara nu ira maninte tu loclu iu s'află az. Ira naparte. Tru chirolu ațel trițea prin naparte

duduñle¹ și z duțea tu Arbinușie. Și oamiñl'i nu putea z'băneadză aclò, că lă vinea caŭe seară cunăchi; t'ătea u sculară hoară de-aclò și z'dusiră aclò lu s'află az. Și dea-virliga di Clisură ira multe alte hoare acarl muriră toț de pușcle; ma niscinți, ți arămasiră viniră 'n Clisură. Hoarle ațeale aspartile di pușcl'e, s'cl'amă ași: Murchi², că muriră oamiñl'i toț; la Păstrămadz, că oamiñl'i l'i-aflară morți ca păstrămadz; la Cărăgê, la Cireș, Iăjea și Codurlu-di-Iăjea. Di tu ațeale hoare oamiñl'i țe-arămasiră s'a-dunară tuț tu un loc, ș'adărară hoara cari s'cl'amă az Vlahu-Clisura.

Vlaho-Clisura—Niculae Naum Nacea, 47.

IV

Ș'ira, țe nu 'ș ira.

Ș'ira ună oară trei fraț. Doi orghi ș'un nu videa. Ș'avea trei tufechi: daule frimte ș'ună fără lămnie³. Și z'dusiră a vinare; aclo lă inșiră trei l'îopuri: doi l'i lă fudziră, ș'unlu nu putură s-lu agudească. După ți s'turnară de-aclo, 'n cale aflară ună poartă. Ș'luară un hir di pal'ū dim pade ș'ciucutiră tu poartă: tac! tac! tac! Ațel ți nu ira lă dzise: „Ți căttaț aūațe? Ș'acarl hiț? Noi him trei fraț: n'avem trei tufechi: daule frimte ș'ună fără lămnie. Nă dusim a vinare ș'nă inșiră trei l'îopuri: doi nă fudziră, ș'unlu nu putum s'lu-agudim. Ațel ți nu ira lă dzise: ș'io n-am trei oale: daule frimte ș'ună fără fundu, fudziț de-aūațe că cara va s' l'iaū ună cumată di oală, j'va vă fringu caplu. Năși fudziră de-aclo și z'dusiră 'm păzare și-j' vindură tufechile, ș'luară ti năse trei nil'i di groș, ș'cumpărară trei nil'i di oi. Ma hoara tu care s'fățea păzarea ira tu mardzinea de-ariū, și puntea di ste-ariū ira aspartă, și avea maș ună grendă dī-ună parte păn' dī-alantă. Orbulu 'ngăna oile 'n cap ș'ațel ți nu videa agunța oile di-năpoi. Trec oile pisti grendă.

¹Heniceril cu cealmale.

²Poate stă în loc de *Murchi*?

³Teava.

Tora alăsăm oile s'treacă di partea alantă di-ariu. Iara io ți vă spușu aistu pârmiu, vă cumpărai cîte ună fese aroșe, j'vineam z'vă le-aducu. Ma'n cale ira ună baltă ș'avdzil di tu baltă că striga multe boți: brac! brac! brac! Añila ni să părură că ira Turți și li lăsa! fesurlă 'm pađe j'viñu aũa fără ta z'v'aduc țiva. Pârmiu ni știam pârmiu vă spușu. Nu știu cum feci, ma nu v'arișu.

Vlaho-Clisura—Niculae Naum Nacea, 47.

V

AȚEL ȚI-ARE, ȚI VA, FAȚE.

Tu un chiro era un hîngi nafoară di un cisibă tru cale. La ațea hane z' duse un fiçor și z-băgă huzmichiar; năs știa s'cîntă multu mușat ditu ughilie. Domnu-su nu știa că fiçorlu știe s' cîntă. Di-apoia ahiursiră s' facă p'zare ș' fiçorlu dzise ta să sta s' l'i veadă lûcurlu ș' di-apoia s' l'i da citu l'i va inima. După aistă Domnu-su l'i deade ună udate ta s' doarmă singur și să-ș mutrească di lucru. Fiçorlu lucră acloțe vîrnă siptîmină și vidzîndaluî Domnu-su, că easte dișteptu ș' că s'achicăseaste la tute, îl bagă la tizeahe. La tizeahe fu fiçorlu ca vîrnu mesu și s' cunuscu cu tuți muștiradzli a Domnu-sui. Tr' ună dzuă di sirbîtoare mare pi ningă seară dipu ți fudziră tuți muștiradzli, mică plne și z' duse tu udate s' apufacă ș' luo ughilia ș' acăță s' cîntă multu mușat. Domnu-su avdzîndaluî cînticlu, s'nîră ș' pitricu alanți huzmichiarî z' veadă, ditu cari udate s' avde aestu cîntic. Huzmichiarli după ți aflară că cînta fiçorlu di la tizeahe, l'i spusiră a Domnu-sui. Ditu oara ațea Domnu-su arcă ună sivdae pi fiçor și-l vrea ca un hil'û, ma fiçorlu nu știa țiva di aeste, ș' lucra cu tută inima. După vîrnă mesu di dzile, nă seară, aciță iară s' cîntă un cîntic jilos, ți fățea omlu s' plîngă. Tru sihatea ațea trițea dzinile și avdzîndaluî boățea ațea jiloasă a cînticluî, șed di ascultă și dzic, ună cu alantă, că până toara nû-avem avdzită ahtare cîntic jilosa, și tre-ațea vre

s' veadă ațel ți cîntă. Marea dzise: macă vreți s' lu videm, haideți s' nă fațim muști și s' intrăm tu udaie. Cum dzisiră feațiră. Intrară, l' vidzură, ș' acățară să zburască. Ațea di prota dzise: taha aestu gîone n'are tihe di șeade și cîntă ațațe! A doaă dzise: are mare tihe ma nu o știe lu easte. A treia dzise: tihea lui easte, tr'ună chipită di munte multu analtu iu nu poate să s' alină vîrnu. Tru ațea chipită easte ună vuloagă, easte un buhce ligat și acloțe easte tihea. Dzina ațea marea dzise: macă muntile easte ahîțu analtu cum va s' alină? nulgîucana dzise: cari va s'iasă dit hane nafoară easte ună cilișoară ți ease ndreptu la munte. „Ningă munte pascu buluchî di vâți, ș' fiçorlu cari z' ducă la munte, s' acăță ună vacă, s'u tal'e ș' carnea s'u da la orni, iară pînticlu di vacă s'lu gulească și s' intră niuntru, ș' după puțin, va z'yină orniul ațel cama marle ș' cari nu va s' află carne, va s' arăchîască pînticlu, va-l ducă tu vuloaga di pi munte, ș' va-l bagă 'm pade s' lu mică. Atumțea fiçorlu z'da cu miñile s' arupă pînticlu și s' iasă nafoară, s' cață ș' va s' află tihea. Dipu ți dzisiră aeste dzinele, fudziră“. Fiçorlu avdzindalui aeste zboară cidzu pi mare minduire și așite durni până dimneața. Dimneața s' acăță iară di lucru. Dipu niscînte dzile l'i viniră tu minte a fiçorlui, zboarale țe dzisiră dzinile, ș' bigă niheamă pine tu trastu, lo izine di la Domnu-su ș' 'nchinsi. Agîumse ningă munte și tru oara ațea viniră vâtle. Fiçorlu acăță ună vacă, u til'e, deade carnea la orni și nîsu intră tu pîntic. Dipu puțin vine orniul, lă-arăchi și-l duse pi munte, tu vuloagă ș' lu alăsă 'mpade, atumțea fiçorlu deade di miñi ș' mutri dîavîrliga ș' află buhcelu sum un arbure. Dipu țî-l lo, s'minduia cum z' dipună di ghîos, că muntile era [ca] cițut. Atumțea dișcl'ide buhcelu z' veadă ți are nuntru, și află: un cițut, doaă scafe ș' ună șapcă di chiale; scoase cițutlu pi giumitate ditu teacă, și diancolea l'i s' alinciră dinîntea lui, ună buluche¹ di oa-

¹Mulțime.

miîl. şi-l' dzisîră : ți vreî, afindico? Fiçorlu cîflă s' lu dipună dighîos şi-l dipusîră tru oară şi z' duse la hane şi s'aciîa di lucru ca mă nîinte.

Tru ună seară lo un ocă di yin, şi z' duse tu udate, scoase scafa di tu geape j' biu; ş' cînd o alăsă pi measă u vidzu mplînă di lire. Atumîtea biu cama multe şi aşıte feate ună aveare multu mare. Dipu ți feate ahîtă aveare 11' dzise a Domnu-suî s' l'i află un loc ta s' adară casă Domnu-su. După niscinte dzile află un loc carşi di pîlatea amirălăluî, lu acumpîră cu doaûă miliuni di lire, ş' pîziripsi masturi s' l'i adară ună pâlăte multu cama muşată di pâlătea amirălăluî. Stri uşă bigă ună firmă lu 'ngripsea : „Aţel ți-are, ți va, faţe“. Dipu ți pâlătea z'bitisi, amirălu cîlîmă pi Domn-so-a fiçorluî, ş' lu ntribă macă are efharistise z'yină z' veadă pâlătea. Domnu-su l'i spuse a fiçorluî, şi fiçorlu l'i dimîndă că lu aşteaptă cu harao, ma-l pîlîcirseaste s' l'i da tu ştire cu doaûă dzile nîinte dzua ți va z'yină. Fiçorlu cu doaûă dzile nîinte tra z'yină amirălu z'duse la pâlăte, scoase ciţutlu di tu teacă şi dîunăoară umplu pâlătea di oamiîl, cari-l' dzisîră : ți vreî, afindico? Fiçorlu lă dzise, că va s'l'i umplă pâlătea tu ună dzuă cu tute muşiteţle di pisti loc. Tru ună sihate pâlătea fu etimă. Dzua alantă amirălu il'î deade hibare, că va z'yină, atumîtea fiçorlu z' duse la pâlăte, scoase ciţutlu şi dîunăora s'umplu pâlătea di tute turlile de oamiîl: birbaţi, mul'ierî, feate şi fiçorî. Fiçorlu lă dzise să adară di tute turlile di micări şi să 'ndreagă measă că va z' yină amirălu s'lu filipsească. Dipu ună sihate îşîră di aştiptară amirălu, cari s' ċudisi di mul'imea di oamiîl, ți lu aştipta. Cînd s' alînă amirăllu pi chioşcu s' ċudisi di lucîrle ți vidzu acloţe. Dipu measă, fiçorlu priimnă amirălu pi tu tute udăile ditu pâlăte ş' di apola amirălu lă alasă sănătate j' fudzi. Tru fugă amirălu ċutri stri uşe şi vidzu 'ngripsită : „aţel ți are, ți va, faţe“. Calea cîndu s' duţea la pâlătea lui ntribă amirăroaîna ți s' cîlîamă aţea, ma nu putu s' află; la pâlăte ntribă pi tuţi vizir'î, ma vîrnu nu putu s' an-

guăscă. Di atumțea amirălu s' mindula s' lu chîlără pi fičor cu iți trop, că l'i era frică s' nu-l'i l'ia tronlu. Amirălu avea ună singură hil'e care u ținea ca tu irnie tu ună casă di geame.

Nisū pistipsea că hil'i-sa nu poate s' află vîrnu, și tr'ateă cl'imă fičorlu și-l'i dzise: Ieū am ună feată, macă poți s'o afli iu easte va s' ț'u daū 'nveastă, ma macă nu o afli va s' ti spindzur. Fičorlu il'i dzise; s' mi minduescu și dîapoia va s' ț'a daū hibare și s' duse la Domnu-su și l'i spuse țe l'i dzise, amirălu. Atumțea Domnu-su-l pitricu la pâlăte s' l'i dzică amirălu că „ațel țî-are, țî va fațe, și z' l'i caftă muclete ti trei meși di dzile tra s' l'i aducă semnu dila hil'i-sa. Amirălu il'i deade muclete s' fičorlu fudzi și s' duse la Domnu-su, Domnu-su lu 'ntreabă di se are vîrnă 40—50 di ucadzi di amalamă ta s' adară un țerbu. Fičorlu il'i dzise că are cită va. Atumțea Domnu-su cl'imă doi hrisiuchi de-ațel'i cama buñl'i di pisti lume, ș' lă dzise s' adară un țerbu di amalamă cu mihăni di niuntru ta s' poată s'imnă și s' arsară ca țerbul. Dipu niscintu chiro țerbul fu etim ș' fičorlu intră tu țerbu și ahiursiră s' lucrează mihaniile ș' imna ca țerbul dîalihea și atumțea Domnu-su il duse la un siraf s' lu vindă. Siraflu il'i dzise macă va s' lu alasă s' lu ducă la amirălu s' lu veadă și poate s' lu acumpără. Hingilu lu-alăsă și siraflu l-duse la amirălu, cari il'i dzise s' lu alasă s' lu veadă ndoaună dzile și dîapoia s' facă pizare. Tru sihatea cind siraflu adusé țerbul la amirălu, huznichlăra amirălu il'i duțea micare a feati'ei di tu irnie ș' l'i spuse țî țerbu vidzu. Feata cidzu pi mare mirache ș' il'i dimindă a tătî-sui s' lu pitreacă țerbul s' lu veadă ș' nisă. Tată-su di multa vreau țî avea cită feată l'i-ul pitricu nică dzua alantă pi huznichlăra. Feata lu arăsi multu ș' il ținu și seara z' doarmă tu udea iu durňa nisă.

Cindu era tra să z' bagă feata, il'i deade a țerbului s' mică, ma el nu mică. Dipu țî durňa feata, fičorlu își di tu țerbu ș' mică tute țî află pi tu aphiate. Cind si sculă feata

ș' află tute micate, cunuscu că prinde s' hibă omu 'n casă. Dzua alantă huzmichlăra z' duse s' l'ia țerbul, ma feata nu l'i-ul deade și-l' dzise că va-l țină nică ună dzuă. Seara feata dipu measă s' agucă cu țerbul, z' blgă și s' feațe că durhla; atumțea fiğorlu își ditu țerbu tra s' mică, ma feata cari lera diștiptată arsări dim patu ș' lu acăță di gușe ș' lu 'ntribă ți l'i fu vinirea. Fiğorlu l'i spuse istoria tri ți vine ș' atumțea feata di marea lui sivdae si arucă pi năs și-l' deade nelu, sihatea ș' cusița.

Fiğorlu după ți li lo aeste, intră tru țerbu ș' dzua alantă vine huzmichlăra, il lo ș' il duse la pâlăte. Atumțea siraflu z' duse și 'ntribă pi amirălu, disi va-l țină, ma amirălu l'i si pîru scumpu ș' nu-l ținu. Siraflu lo țerbul ș' il duse la hane di l'i-ul deade a hingilui ș' fudzi. Dipu ți fudzi siraflu, fiğorlu își di tu țerbu și l'i spuse a Domnu-sui seamnile ți avea loată di la hil'ia di amiră. Dipu doauă dzile fiğorlu z' duse la pilate și l'i spuse amirălu, că afla cum easte hil'a. Cîndü-avdzî aeste amirăllu s' čudisi și-l' ciftă seamnile ți avea loată. Fiğorlu scoase prota sihatea și nelu, ma amirălu s' feațe că nu li cunoaște; diapoala scoase cusița. Cîndu vidzură amirălu și amirăroaňa cădzură 'm pade, leșinară. După vîrnă minută, z' diștiptară ș' pitricură oamiñi di adusiră feata. Feata cînd agumse la pâlăte spuse că per l'i sunt a l'iei.

Amirălu nă-avu ți s' facă și isusi hil'ia cu fiğorlu di la hane, j' dipu 15 dzile feațiră ună numtă multu mare. La aestă numtă viniră tuți amirăradz l'i di pisti loc.

Di atumțea fiğorlu dila hane avu ună bană multu bună ș' tu sone s' feațe amiră.

Nevesca (Macedonia) — Teodor G. Biciola, 17.

VI

FEATELE MUȘATE ȘI TIMBELE

Tu zămanea veac'le se-afla ună fumeal'e di ținți inși, tatăl, muma și trei feate mări tră mărtare. Featele aeste iera avdzite tu tută hoara ațea, di mușiteața ți avea.

Ma cu cite eale iera mușate, ahintu cama multu și iera eale timbele. Tu hoară le-avea cu numa „featele mușate și timbele” di la mari ș' pînă la nicū.

Ună dzuă, cindū părințal'i alor nu iera acasă featele șidea di-vîrliga di foc, treile surări să 'ncăldza și spunea măsłăți.

T'ună cohe șidea ma marea, tu alantă ațea di mese și tu mese nica, ți ținea un tucine tu mină și tut schina foclu.

Ma marea soră tut cu mîfle pri vatră stitea și maș pălăcârsea alante surări să-l'i da bucl'îța cu apă z' bea că avea cripată di seate, ma virnă nu o-avdza.

Tu oara ațea ți fățea lavă ș'aurla ma marea pi alante, că nu avdza și nu-l'i dădea apă z' bea, asună la ușea a casil'eî ș' intră pri neaștiptatilea ună m'eari xeană la eale. Aestă m'earie după ți lă deade bună-dzuă, 'ntribă iu sun părințil'i a lor, ma eale s' friminta a leane și dit loc nu-s' mina. Ma marea dzițea alăntor si si scoală tras' șeadă oa-spita, alante l'-u-turnară: „nu ț' arșine că hii ma mare ș' prinde s'ti scol'i. Oaspita ți tora yine ca pruxinită, tră tine yine”.

M'earia xeană, cari iera cama avuta dit ațea hoară, di-aliochea că-avea vihită pruxenita tră una di ațea trei feate cama ma mșeate. Nisă avea trei ficiori, doi 'nsurați ș' un ni'nsurat. Ea și bîrbatu-su avea mare mirache, că doarele nurări țe loară era multu fronime și lucritoare, ma era urite; de-ațea fu pitricută di bîrbatlu al'eî s' caftă una di featile ațea mșatile cari era timbeale, că tră

lucru avea alante nveaste. M'learea pruxinită, dicari vidzu ci nu s' mina featile di la vatră nică l'i griră zbor și ea vrea s' lă veadă trupu, lă ciftă apă tri beare. Featile cama ghine s' le-agudea cu mulișea dică să si scoală, s' pindzea un-alantă și ocl'il'i di la foc nu ș' l'i lăa. Atumțea oaspita 'ntribă iu fasti bucl'ița cu apă și treile feate tu' nă boate l'i-griră și-cu dzeaditlu l'i spuseră vaslu cu api. Ninca niscoasă bucl'ița dit gura a pruxinitil'eî ma marea feată gri și dzisi: Tetă! ș' acși te-aduse D-ză, dă-ni ș' ania bucl'ița, acși s' binedzi, ci cripai di seate. Tu oara ți-l'i didea bucl'ița a featil'eî avu chiro și apirni pruxinita di sburi cu featili ndoaună zboare și li mutri tu față ghine; l'i se umplu inima di mușiteață-lă. După marea feată biură ș' alante doaunăle apă, că ș' alor lă era seate ma nă-avea cari s' lă da.

Tu-oara ațea vine ș' muma a featilor, că era la ună vițină, tră un lucru, ș' cara află oaspita 'mproastă tu mesea di casă și featile 'mpade tu vatră să 'nfărmacă corba și aruși de-arșini. Lo oaspita di mînă ș'u trapse 'n cohe iu era ma marea feată care si sculă di zorea a mă-sai și dupu ea si sculară ș' alante doaunăle și z' dusiră la foclu a unei vițină.

Di cara biu cafelu și zburî multe măslăt oaspita cu muma featilor, apoia si sculă și tu ișita di ușea casil'eî l'i dzise, că ea și bărbatlu a l'eî zălipsiră mușiteața a featilor al'eî și că aū nadă si 'ncuscreadză cu ea și s' l'ia feata ațea ma marea la fićorlu a lor. ațel cama nīclu, cara s' va și ea ș' tatăl a featelor Cindu avdzi muma a featilor aeste zboare, manainte l'i se părură șicae, apoia duchi că sbura cu tută-l'i inima, ma ghine si s' avea discată loclu și s' intra di yie. Di cara s' mindui năbeamă l'i-dzise; macă nă vrei tră cuscri va s' zburăscu ș' cu bărbat-nīu, ună oară afindil'a vā dzațe ori noi.

După aestă mum' a featilor s' turnă 'n casă, ac'l'imă featile dit viține, tra s' lă spună mșeata hībare, și

cindu lă zbură, asudoare upărită chica dit față-l'i, ama ș' adusi aminte cum află featile și oaspita tu intrare 'n casă.

Seara yine ș' tatăl a featilor di la lucru și, cara li spuse mul'eari-sa că feata lor ațea marea fu căftată tu ațea nicuchirească casă, s'hârși și el multu, și cindu șidzură pri measă la țină, ahîursi di nvița featile-l' cu turlil di turlil di paradiimate cum si s' poartă de-aoa și'nclo și cama multu ațea marea cări si z' ducă la tihea-l'i. Tut l'i si părea ca minciună cindu s' minduia și fumeal'e mare era ațea și 'ncuscreadză cu 'nă fumeal'e oarfână ca a lor.

Alantă dzuă ninca di dimneață asună poarta-l'i, și țe s' veadă, intră 'n casă pruxinita de-aseară cu tut bărbat-su, s' loară di mină, di cara s' călistisiră șidzură; viniră și featile treile una după alantă chiptinate și late și bășeară minle a oaspiților.

Bărbatlu a pruxinitil'eî scoase din gepe un nel și fluril dupti 'mbăirate tute tu un hir di sirmă, di tu alantă gepe un piguricu cu arăchie, l' da tu mîna a tatilui a featilor dzicindu-l'i: „ursiți, cuscru arvoana, hiirlitcu. Cu mare harao alăxiră cuscrăl'i ațea arvoană, biură tuți arăchie dit păgur și ș' urară un alantu multe urări. Di cara biură și de-arachia a 'nveastil'eî, alăxiră culaț'l'i și vdziră cuscrăl'i alăsindalui zbor si si 'ndreagă, că duminica țe yine va s' facă nunta. Haraoa părinților, a featilor era neaspusă; că featile era treile tră mirtare și vărnu nu li cifta, di timbeale țe era, a s'era și mșeate. Duminica așteptată numta s' feațe cilnicească, cu cuscri mulți, cu nuți și firtați cu buglazi, cu nimal'e fripte, cu yinu ș' arichiil. Nveasta di cara își din coru s'incl'ina și bișe minli a tuturor numtarilor, apoia fudziră părințal'i a 'nveastil'eî cu taifa. Alantă dzuă Lunî, giumbuzi, Marță giumbuzi, nîercuri cu vghiliile 'nveasta fu dusă la șopot și dicara, aumse șopotlu 'ncruțișu, umplu doaūale poace de-apă și cu cinițe u toarnă acasă pale. Și goclu acși trecu: nu s' săturară

fumel'le di mutrită la nădia și mușiteața a noaûl'eî nveastă. Cu cîtă haraoă durfiră seara ațea grambolu cu 'nveasta.

Vîniri ne-apirită ghine, bărbaț'l'i si 'ndridzea tră la lucru și după dzațe minute arăiră tuț; mul'erile se-avea sculată și eale di băga pine tu tastrele a birbațlor tră la lucru, ma și 'nveasta ațea noaûa era ninca tu-aștirnut. Socurlu cu calu di căpestru, stîtu 'm poartă și gri a ml'eari-saî: moașe, va nu daî pine a nveastil'eî astindză pină z' vinim noi di la lucru. Seara se-adunară tuți 'n casă și-dzură pri measă. Aușlu til'e pita coduri multu nîți și mări ș' apoia 'ntribă soacra ică moașal'i, țe lucru feațiră nveastile ațea dzuă. Ea dzise: marea 'nveastă frimintă pine, lă strañile, ș' arcă cupria tută di la pl'eamță; alantă nveastă aprease foclu ș' lăo apă, spilă vasile tuti, arni casa, scutură ș'aștirnu. 'Nvistica ațea noaûa cu unu acu 'nțipă pinea dit tăpsie tra s' nu s' mută cua pri focu. Eu ca moașe țe hiu dicar vă pitricum la lucru, adăpaî cal'i, și boil'i armașî acasă, l' arcaî pal'i ș' apoia 'n-loai niputiț'l'i alță 'mbrată tra s' nu plingă, că mumînl'i ș' avea lucru.

Socurlu da un codur mare di pită ș' pine tră sātu-rari a maril'eî 'nveastă, alinteî ma nîc codur și ma pînă pine, a 'nvisticăl'eî scoase cu custura guvițile di pine 'nțipate di nisă cu aclu și l'i-li deade dzicîndu-lă: nveaste s' nu vă pară arău a virnei, cit lucru feațit astindză ahită pine vă daū ș' mine după lucurlu-vă va s' aveț și mcare. A moașil'eî l'i deade de-a sătulalul mcare. Tuta noaptea seara țe nvistica nu-șî băgă somnu la ocl'i că ma-țile-l'i gurlidza di foame, doaûă, trei ori s' plîmse la gionile a l'eî dzicîndu-l'i: bărbate până iram la pîrinți-nî cu tute că iram ne-avuți nu mi culcam virnă oară ağună ș' tu casa voastră ți mică suti di oamiñî 'n dzuă pine, me-alăsașî s' mor di foame? Și gonile l'i-u turnă: lipseaste s-lucredzi tra s' ti saturî cum adrară ș' alante 'nveaste. Simbăta ninca neapirita 'nvistica să scoală ditu aștirnut ș' la fața, aprinde la icoană, l'ia apă și greaște a sucrimil'eî di lă toarnă

și s' la tu față, apoia s' chiptină 'n cap. Socurlu, vi-dzîndalui aistu lucru deadi ș' ună cumătică di pine a 'nvistical'eî. Dup' ațea năpoi fudziră bărbat'l'i la lucru. Seara după țe s'turnară acasă și șidzură pri measă, 'ntribă socurlu moașa-l'i, țe lucru feațiră 'nveastile ș' ea l'i dzise: astindză 'nveasta ațea nică, arni, scutură, lūo apă, lă vasele, adră și țina, ș' alanti lucrară ca și aerî. Astăseară, 'n-vistica s' sătură și di ghelă j' di pine, j' durîi până tu-apirita Dumănică'l'eî cindu u loară ș' nisă la băsearică. Părințil'i a 'nvistical'eî dit altă hoară s' minduiră cum treațe timbela a lor hil'e la bărbat-su. Lunî dimineața tată-su z' duse s' u veadă. Cindu așumse acasă află timbela lor hil'a tu scamnu iu tridzea, ș' ni dată bună-dzuă nvistica arape ună findachi di lînă și-u da a tată-suî dzicindu-l'i: tată, aoa, carî s' nu lucredz, armîni așun, na lina aestă și scarmin-u; tu-ațea oară așundze și cuscur-su ș-lū-află iu scărmina; l'i dzise: cuscuru, scoală așundzi lucrulu, avuși tihe, că vai arminea! așun carî s' nu lucrai. Tată-su a timbelă'l'eî nu știa cum să fhăristisească a cuscur-suî, că feațe hil'i-sa di timbelă lucrătoare. De-atumțea 'nvistica noastră lūo numa di nvistica mșeată și lucrătoare ș' până 'ndzua di-astindzi.

Pirivole (Pind) — D. Scriba, 18.

VII

ADEȚLE DI LA NUMTA DIN HOARA AVDELA.

Adețle di numtă di Avdelă sunt. Cindu virnu fișor va să si isusească, bagă un bărbat i ună mulțari prucsinită și si duți la părințil'i a featil'eî, vrută di fișor și 'n-treabă: u da i nu u da. Macă părințil'i a featil'eî vor tra-s u da, atumțea si duțe prucsinita la fișor și aduțe zbor. Atumțea părințil'i a fișorului da a li prucsiniti un nel și-l aduți la părințil'i a featil'eî și părințil'i a featil'eî il'i da a li prucsiniti altu nel di-l aduți la parințil'i a fișorului.

Seara, tra s, da hăbari 'n hoară că s' isusescu, arucă ma naintea di la grambolu ună cumbură i tufechi, apoia arucă și di la nveasta. Tută soia, i di la grambo i di la nveasta si adună la căsli a isusiilor și goacă, cintă și au 'ndreptu tras, fură iți va s' află tu udă, ma anantă dzuă li aduc.

După un an, tră Mavrunolu, ma ma multu tră Stă Viiniri, fac numta acși: L'ia yifti'l'i și la grambolu și la nveasta di goacă și cintă. Apoia u l'ia nveasta, u trec pri la grambolu, di aclo o-aduc la șopot și cuscăr'l'i cintă cinticlu aestu:

Adunaz-vă soațiile
Să ne țem la șopute!
Țez-vă voi că lo nu yin,
Că dada mi isusi
Aūaltari Duminică
Nel curat n'ī-adusiră.

Apoia l'ia ună mul'iari un vas și-l umpli la fintină și cintă altu cintic:

Umple, soră, vearsă frate,
Si-l' dăm apă a li surate.
Nu l'ī-o foame, că l'ī-u seate
Nu l'ī-o seate că l'ī-o foame.

După țe bițescu di cintic, si ncl'ină nveasta trei ori citră șopot, apoia toarnă și de anantă parti di si ncl'ină. Cindu yini oara tra s' fugă nveasta arucă tu șopot paradzi și zăhărtări. Cindu fug di la șopot, o-aduc la bisearcă, di u ncrună ma năfoară goacă. După țe bițescu di ncrunari, nunlu mbartă ordzu, zăhărăț și altila tuț ațel'i țe suntu tu băsearcă și arucă pri gambro și pri nveastă până cindu z' duc la casa gambrolui cu preftul. Cindu aģungu la uși aungu ușa cu umtu și arucă lină albă tra s' aușască. Nauntru aștearnă șiiac albu ș'trec tuț pri el.

Citră seara ncarcă strañili di la nveastă și le-aduc

la gramboļu și cuscărl'i arucă pristi cal'i cîț fîcōrî vor,
grambolu il'i dipuni, l'ibași și lă da paradzi. După țe l'i
dipuni tuț, firtațl'i discarcă cal'i și aducu'n casă strănili.

Anantî dzuă bagă nveasta di adară ună pită, tuț
s'adună, cîntă, goacă și arucă paradzi tu pită pînă cîndu
u bițeaști și apoia dzua tută goacă, pînă seara și fug.

Nunta s'fați și după ună i doaă sîptămîni, ama
adetea iasti după un an.

Avdela (Epir) — Martu Gheorghe, 17.

VIII

UVREÛLU ȘI CRVȘTINLU

Un crîștin di Ianina, vru s' nărgă tu hăgiliche, și
adună toată avearea lui, ca vărănă doaă nîl'e di lire vi-
netițe, neale și mulți guvaricadzi, li bagă tu ună pungă
și le-alăsă a unui Uvreu, ți lo-avea multu oaspe.
Punga era mplătită maș cu un hir și gura crîștinlu u
vulusi cu țeară și bigă vula a nelui, țe-l purta totna
tu dzeadit, ași că Uvreușu șiz' vrea nu avea cum să
scoată țiva di năuntru.

După doi aňi crîștinlu s' turnă dit hăgiliche, și
Uvreușu il'i deade năpoi punga, nearuptă, ș'cu vula ni-
cărtită.

Di cit, cîndu o dișcl'ise, țe z' veadă năuntru? Tut
flurîl calpe și neale di mulițe; năpirtică țe mi mîcă, zghili
el, corbul, și tr'oară aligă la Uvreu.

— Nu știu, frățic, țiva. Cum ni-u dideși acși țî-u ded.

Y' gură-te Uvreușu și blastimă-te că nu adră țiva, că
nu u cărti dip. Țe s' facă crîștinlu? Si scoală și s' duțe la Ali-
Pașa, il'i bașe poala și cu ocl'i mplîni l'i spune tut țe păți

Pășelu pitricu un om și acl'imă Uvreușu. După țe
aistu intră galbin ca țeara și trimburîndalu ca vearga,
Ali-Pașa il'i dzise:

— Bre, Uvreu, aist crîștin s' plîndze că l'alăxiși flu-

riile și guvaricadzîl'i. Spune ndriptatea, că ma s' min-
čunedzî, nu va sta caplu pri gușe pînă mîne.

— Nu, Pășe, nu vizir, pri barba ta, că nu adrai țiva.
Cum nî-ŭ-alisă, ași l'i-u turnaî. Ma că s' eram ahtare
om, puteam s' nu l'i-o daŭ dip punga, că nu era vrînu,
cîndu nî-o-alisă.

Uvreŭlu dzîțea altă, acși că și Ali-Pășe nu putea z
duchească care easte mincinoslu. Îl'i dzîțe a crîștinlul s'
alasă punga și nelu și l' feațe semnu s' easă.

Alanta dzuă Ali-Pășe disică punga cu un cuțut,
scoate pri nă carte vula neluî și acl'amă doî di ma buîl'i
masturî di lanina:

— Puteți sî-nî fățeți voi ună vula și un nel ca aiste?

După doaŭă dzile masturl'i s' turnară cu lucrul bitisit.

Unlu nu putu s' adară vula, ca s' nu cunoască ca
alantă di pri nel alăxea niscinte lilice.

Ma alantu mplăti punga țe iuva ș' iuva nu 'z duche
că nu-i ntreagă ațea țe u disică Ali-Pășe.

Atumțea Pășelu îl'i dzise:

— Bre, masture, ai mplătită altă oară ahtare pungă?

— Mplătiî a unui Uvreŭ, are născintu chiro.

— Îl cunoști?

— Cum s' nu.

Ali-Pășe aduse pale crîștinlu cu tot Uvreŭ, și masturlu
îl bigă tu altă udate.

— Spune dealihea, bre Uvreŭ, li loași fluriile a crîș-
tinluî i nu?

— Nu, Pășe, nu Vizir, nŭ li loaî.

Cîndu vidzu aestă, Ali-Pășe cl'imă masturlu și-l' dzise:

— Aestu easte Uvreŭlu?

— Aestu-i, Pășe.

— E, țe dzițiî tora, mincinoase?

— Stipsiî, vizirlu a űeŭ.

— Du-te tora și dă-l'i a crîștinluî tot țe-l'i loași, apoai
toarnă-te aŭa, s' ti spindzur.

Ișiră nafoară Uvreulu cu tot criștin.

Di cit Uvreulu, tu loc să s' toarnă la Pășelu să-l
spindzură z' duse și s' nică tu baltă.

Cîndu află Ali-Pășe arise și dzise: „ahânt ma ghine,
mi scoase di nă cripare“.

Sămărina — Costică Sterie Ţiulache, 18.

INDICE DE NUME ȘI DE LUCRURI

ALECSANDRI 473, 474, 479.
Alegeri 488.
Aleșii satului 35, 147, 241.
 ALEXANDRIA 148.
Anecdote și snoave 58—60, 204, 209, 256, 418, 501, 503, 506, 537; II, 58—60, 159, 160.
 AR CER-PALANCA 3.
Arendași 49, 141, 161, 166, 211, 410, 542.
 ARGEȘ (Curtea-de-) 103, 104.
Armata 105, 179, 203, 272, 277, 335, 422, 431.
Arnăuți 15.

Bani (din trecut) 316.
Beția 255, 396.
 BIBEASCA 50.
 BIBESCU (Gheorghe) 50, 104, 235.
Birnici 233.
Biserici 7, 34, 490; II, 113.
Boale și leacuri 280, 315.
Boieri 212, 218, 219, 310.
 BRÂNCOVEANCA 145.
 BRÂNCOVEANU 223.
 BRĂTIANU (Ioan) 36, 196, 398.
 " (Tudor) 104.
 BUCUR (Ciobanul) 121.
Bulgari 149, 158, 162, 168, 335.

Caloianul 245.
Călugări 105, 220, 364; II, 107.
 CARAGEA 179.
Cărciumari 268.
Cârjalii 167.
 CAROL (Domnitorul) 146, 196, 233.

CAROL (Regele) 4, 35, 135, 229.
 CATERINA (Impărăteasa) 342.
Cazaci 204, 231, 241, 319, 323.
Cerchezi 204, 355, 364.
Ciuma 356.
Clacă 141, 146, 202, 230, 402.
Clăcași 178, 233, 410.
Colinde 125, 412, 415, 507, 548.
 CORBEA (haiducul) 168.
Cosmogonie 173, 275, 291; II, 153.
 COSTACHE (Spătaru) 8.
Crimeeni 363.
 CUZA (Domnitorul) 7, 8, 118, 136, 142, 145, 146, 148, 149, 162, 165, 178, 179, 196, 202, 210, 217, 219, 221, 223, 226, 231, 233, 236, 241, 309, 321, 335, 354, 359, 364, 398, 429, 440, 491.

Dări II, 105.
Datine și obiceiuri (v. Sărbători).
 Idem (la botez) 9, 393.
 Idem (la în..mormintări) 5, 314; II, 110.
 Idem (la naștere) 9, 490.
 Idem (la nunți) 16, 138, 178, 198, 245, 392, 403, 423, 484; II, 187.
 DAVILA 36.
Descănțețe și vrăji.
 " (de brîncă) 137, 281.
 " (de bubă) 27; II, 133.
 " (de bubă dulce) 504; II, 146, 147.
 " (de bubă rea) II, 136.

- Descânțete* (de ceas rău) 498.
 " (de deochi) 82, 279, 293, 295, 296, 316, 317, 320, 329, 394, 505; II. 70, 126, 139, 143.
 " (de desclintit) II, 135.
Descânțete (de desfăcut) 299.
 " (de friguri) 26.
 " (de gîlci) 318; II, 146.
 " (de izbituri) II, 49.
 " (de izdat) 21, 90, 95; II, 141, 146.
 " (de junghi) 279, 368; II, 147.
 " (de lipitură) 277, 329.
 " (de mană) 462.
 " (demărin) 461; II, 68.
 " (de măsele) 22.
 " (de mătrecă) 22, 96, 138.
 " (de năjit) 278, 281, 320, 461.
 " (de orbal) II, 135, 147.
 " (de perit) 304.
 " (de pocit) II, 434.
 " (de potcă) 458.
 " (de rîhnă) 461.
 " (de rîie) 506.
 " (de șarpe) 292, 417, 503.
 " (de spurc) 28.
 " (de unsura mare) II, 141.
 " (de ursită) 500.
 " (de vivor) 22.
 " (de zgaibă) II, 57.
Doctori 490.
Domnu-de-rouă 50, 95.
Drumu-robilor 190.
Emigrări II, 104.
Evrei 136, 226, 234, 353, 401.
Expoziția (din București dela 1906) 148, 161, 162, 187.
Falanga 141.
Ferdinand (Principele) 161; II, 102.
Filoftei (Episcopul) 233.
Ghica (Alexandru) 8, 50, 147, 149, 202.
Ghica (Costache) 8.
 " (Grigorie) 105.
Ghîcitori 535.
Goleșcu 104, 118.
Gorciacov 222.
Grăniceri 196.
Greci 165, 166, 196, 232, 234, 365, 387.
Grigorie (Episcopul) 105.
Grivița 400.
Haiduci și hoți 19, 20, 167, 365, 366, 397, 404.
Heret (Colonelul) 136.
Holera 326, 379.
Iancu (Avram) II, 106.
Imbrăcămințe 204, 392, 393, 404, 410, 430; II, 88.
Invoielii agricole 49, 76, 141, 144, 146, 189, 190, 191, 203, 220, 230, 231, 234, 324, 336, 358, 386, 388, 391, 427, 429.
Ipsilante 15.
Italiani II, 109.
Japonia 102.
Japonezi 229.
Judecăți 257, 385, 387, 390, 409, 488.
Kogălniceanu (Vasile) 156.
Lăcuste 51, 225; II, 24.
Legende și credințe 84, 156, 187, 355, 535, 536; II, 133, 176.
Lehi 241.
Magheru 117.
Mahomed 350.
Mănăstiri 14, 31, 165; II, 104.
Manole (Meșterul) 103.
Martori 394.
Mavru (Generalul) 218.
Mazili 219, 233.
Mihai-Viteazul 157, 160.
Mircea-Vodă 127.
Mocani II, 88.
Moda 213.
Muscali, v. Ruși.
Napoleon Bonaparte 202.
Negru-Vodă 122.
Negustoria 213.

Nemți 27, 105, 323, 421, 442.
NOE 156.

Olteni II, 87.

Originea satului (Legende despre) 20, 21, 117, 119, 127, 149, 151, 155, 179.

OSMAN-PAȘA 146.

Păduri (Exploatare de) 433.

Panduri 167.

Părcălabi 203, 239.

Păstori 15, 16, 23, 38, 122, 132, 242, 429; II, 27, 102, 105.

Pătule de rezervă 236, 241, 265, 270.

Pescuit 36.

PLEVNA 199, 217, 319.

Poezii populare (Doine, balade, etc.) 6—8 14, 17,—19, 24—26, 32, 33, 37, 38, 50—76, 81—84, 91—94, 96, 97, 106, 112—113, 118, 120, 127—131, 159, 160, 162—164, 174, 177, 188, 200, 201, 206, 282, 283, 288, 290—292, 294, 297, 307, 308, 321, 322, 324—326, 328, 331, 334, 380, 394, 411, 412, 418, 443, 450, 452, 454, 455—458, 463—466, 468, 495—497, 522, 523, 538, 539; II, 3—19, 37—49, 50—54, 75—86, 89, 96—100, 107—108, 110—112, 122—126, 131, 132, 143.

Popi 145, 268, 529.

Postelnici 233.

Povești 42, 45, 85, 98, 180, 207, 210, 249, 252, 254, 255, 275, 305, 306, 327, 337, 338, 347, 350, 366, 368, 419, 505, 515, 530, 532, 552; II, 32—34, 61—68, 89—96, 115—121, 152, 157—159, 163—170, 177—187, 189.

RADU-VODĂ 122.

Răscala din 1907: 201, 391, 402, 410; II, 29.

Războaie 3, 145, 161, 199, 211, 217, 223, 241, 357, 363, 365, 434, 435, 485, 486, 491; II, 29, 109.

Răzeși 410.

REȘID-PAȘA 359.

Revoluția dela 1848: 201, 364; II, 101.

Ruși 15, 34, 77, 105, 114, 135, 144, 149, 162, 167, 168, 197, 202, 204, 217, 222, 223, 228, 230, 239, 319, 323, 342, 355, 368, 364, 392 432, 486; II, 87, 101, 102.

SAID-PAȘA 363.

Sărbători și sfinți (datine, obiceiuri, credințe, legende).

- " Anu-nou 314.
- " Foca 236, 271, 272.
- " Ignat 272.
- " Joia-furnicilor 186.
- " Joia-mânioasă 271.
- " Joile după Paști 270.
- " Mărina 271.
- " Marțea-seacă 272.
- " Miczii-Păresimi 269, 270
- " Mucenicii 186.
- " Pălie 247.
- " Păpăluga 252.
- " Pilipii 188, 269, 270, 271, 272.
- " Pintilei 269.
- " Pirpirolu II, 176.
- " Rusaliile 198, 213, 222, 269.
- " Sămbăta lui Lazăr 270.
- " Sămbăta lui Săn-Toader 270, 272.
- " Săm-Pietru 269.
- " Săn-Toader 265, 270, 272.
- " Sânzienele 247.
- " Sfânta-Barbură 158.
- " Sfânta-Varvara 272.
- " Sfântu-Andrei 271, 315.
- " Sfântu-Anton 265.
- " Sfântu-Gheorghe 252.
- " Sfântu-Grigore 31.
- " Sfântu-Haralambie 265, 272.
- " Sfântu-Ilie 197, 212, 213, 222, 235, 236, 238, 247, 265, 271; II, 23.
- " Sfântu-Nicodin 13.
- " Sfântu-Pantelimon 271.
- " Sfântu-Spiridon 265, 271.
- " Sfântu-Tănase, 269.

- Sărbători* Sfinții-Arhangheli
 Mihail și Gavril 328.
 " Spolocaniile 269.
 " Strat de Rusalii 271.
 " Trifu 269, 272.
 " Trisfetitele 272.
 " Vinerea 270.
 " Vinerea-seacă 265.
Sași II, 100, 105.
Școala 4, 8, 120, 142, 147, 396,
 400, 401, 427, 477; II, 24, 100,
 101, 106, 173.
Secetă 252.
 SLĂTINEANU 155.
 SOLIMAN-PAȘA 3.
Stații 406.
Starea socială 23, 121, 142, 162,
 182, 388, 391, 395, 397, 399.
 ȘTEFAN-CEL-MARE 542; II, 23, 25.
 ȘTIRBEI 50, 104, 144, 146, 202.
Ștrigoi 297, 313, 314.
 STURZA (Mihail) 421, 429.
Tătari 122, 167, 319, 364, 365.
- Țigani* 21, 145, 178, 189, 237,
 248, 402, 417, 419, 501.
Traiul de odinioară 220, 235,
 245, 280, 320, 336, 356, 358,
 403; II, 114, 115.
 TUDOR VLADIMIRESCU 5, 15, 117.
Turci 3, 5, 8, 15, 31, 34, 49, 50,
 77, 105, 117, 122, 135, 144, 145,
 148, 157, 162, 167, 168, 195,
 197, 199, 202, 204, 211, 217,
 221, 223, 226, 227, 228, 229,
 232, 234, 239, 241, 319, 321,
 322, 342, 353, 355, 356, 358,
 364, 365, 392, 417, 421, 486.
- Unguri* 28, 105, 127, 364, 429,
 472, 476; II, 87, 103, 113, 114.
Ursari 402.
- Vârcolaci* 165, 293, 297.
Veterani 150.
 VIDIN 3.
 VINTILĂ-VODĂ 240.

GLOSAR¹

Abi 18, 148 = abia.
 abitir, *mai mult, mai tare*: nă-a
 iubit inai abitir ca un pă-
 rinte 210.
 acătără 542, *cum se cade, cum
 se cuvine*.
 acioale 119, *adăposturi, colibe*.
 aclaz = atlas: foai verdi di aclaz
 290, 307.
 adălmaș 143 = aldămaș.
 adătui II, 64, *a amăgi*.
 adîncos, *cu înfeles adânc, as-
 cuns*: vorbile șele adîn-
 coasă 411.
 agîtorință II, 60, *ajutor*.
 agodi II, 52, *a așteptă*.
 alant 168, *celălalt*.
 albituri 86, *lucruri alburii, ce
 se zăresc albind departe*.
 ales 398, *mai ales*.
 alimană, *fel (probabil o altera-
 țiune din „animal”)*: nu crește
 nici o alimană dă pom 182.
 alini (a se), *a curge mai lin*:
 Unde s'alinește apa 74.
 alîlă 25 = alteia.
 alunuță 458, *dim.* alună.
 ama 150, *însă*.
 am(e)andă 427, 429, 530 = a-
 mendă.
 amănda +02 = amendă.
 amandé, *fuga*: amandé la ba-
 ros 503.

amezi II, 121, *a lua masa de
 amiazi, a prânzi*.
 amiaz 93, *miezul nopții*; II, 121,
măncarea dela amiaz, prânz.
 aminat 70, *târziu*.
 aminosi II, 75, *a mirosi*.
 amirui 21, *a câștiga, a lua în
 stăpânire*.
 amuia II, 71, *acum*.
 amur 308 = amor.
 amurgi 228, *a întârziă seara
 pe drum*.
 ană 20, *adu-ne*.
 antiler(i)ie 161, 436 = artilerie.
 antist II, 30, *primar*.
 antrepiză 433, antepriză 427 =
 antrepriză.
 anuț II, 41, *dim.* an.
 aorea II, 107, *uncori*.
 apaleturi 196 = epoleți.
 aplecătăl, *dim.* aplecat, *care
 suge*: La trii oi aplecătăl 289.
 apusat, *dosit, ascuns*: trei sate
 apusate, 84.
 apusoafe 496, *apus*.
 arădui (a se) II, 110, *a se începe*.
 arămbașa 18, *căpetenie (de hai-
 duci)*.
 arană 67 = hrană.
 arăni 150, arini 73, 85 = hrăni.
 argea 239, *război de țesut, făcut
 într'o groapă, cum se obici-
 nuiă altădată*.

¹Pe lângă cuvintele și înțelesurile rari ori necunoscute înregistrăm și for-
 mele care prezintă interes prin particularitățile lor fonetice sau de altă natură.
 Nu s'au înregistrat formele istroromâne, meglenite și aromâne.

ăriște II, 32, *arest*.
 arman 324, *arie*.
 arpi 85 = aripi.
 arțarăș 160, *dim.* arțar.
 artiștișuri 135, *focuri de artificii*.
 arunc II, 105, *taxă, dare*.
 arvați, *luptători*: arvați lu Tudor 117.
 așcheri 195, *soldai turci*.
 așezămint II, 53, *loc unde se așează, unde stă cineva*.
 astruca II, 151, *a acoperi*.
 atituca 546, *dim.* atât.
 aũ II, 110, *sau*.
 auli 66, *a cântă tare*; 92, *a strigă cu glas tare pe cineva*.
 austrian 178, *austriac*.
 avalele 486, *dări, angarale*.
 avan. *foarte*: o murit lumi avan di multi 343.
 avant 49, 429, *folos*.
 azimloară 160, *dim.* azimă.
 azna 10, 56, 57, *ladă de bani*.

Bă, *exclamație pe lângă nume proprii, mă*: du-te și tu, bă Stane, 85.
 băbății 287, *babă*.
 băcie II, 48, *loc unde stă baciul, stână*.
 bai II, 64, 67, 116, *grije, supărare*.
 băitanaș 545, *dim.* băiat
 bălărină 213 = pelerină.
 balerc 395, *balercă*.
 baltonũ 208 = palton.
 bandori II, 88, *stomacuri de oaie*.
 bandrăburci 546, *cartofi*.
 bardaș 546, *tâmplar*.
 bărdut 287, *cioplit cu barda*.
 baș II, 115, *toemai*.
 basam 21 = bag' samă.
 bătălion 3 = batalion.
 bechet 203, *pichet de pază*.
 beilic 222, 323, *clacă, muncă greă*.
 belet 207, 257, 258 = bilet.
 belșugat II, 11, *întors, semănând cu un belciug*.
 belțișoare 489, *broboade*.
 benchi 535 = benghiu.
 besedă II, 63, 65, *vorbă*.
 bichisuri 449, *unelte*.
 bihofel II, 112, *dim.* vifor.

bilciuleț 97, *dim.* bălcu.
 bilhac II, 15, *măștiină*.
 bișag 20, 51, *belșug*.
 bitcută 450, *înălțime pe coastele unui munte*.
 bivelii 32 = bivoli.
 bizdigăni: erau mai di multi vremi multi bizdigăni și stahii pin pădurile este 406.
 bl'em II, 37, 80, *să mergem*.
 blești 462, *a spune*.
 blogodori 226, *a bolborosi*.
 boambe II, 120, *boabe*.
 boancă II, 115, *budurugă*.
 bochiõi 461, *flori galbene care se culeg la Ziua-Crucii*.
 bogheti : găini bogheti 535, *găini moțate*.
 boghitoari 290, *care dă în bobi*.
 boiască : brîncă boiască 137, *brîncă de bou*.
 bojdeuci 419, *colibă*.
 bolindatic 20, *nebun*.
 bolintir 145 = volintir.
 bologani 185 = gologani.
 boncâi 501, *a face sgomot*.
 bondă 474, boandă 478 = bundă.
 borșuri 479, *jocuri*.
 boștiora : a lăsa gol boștiora 507.
 bozgun 363, *războiu*.
 brad : joacă flăcăii și fetele bradu la mireasă 185.
 bradoci 147, *plăcinte ce se fac la Sfinții-Mucenici*.
 briică II, 136, *briceag*.
 brighideu 449, *băful cu care se bate laptele în putineiu, mătcă*.
 brinaș 18, *dim.* brău.
 bringi 34 = brânci.
 brudiu II 37, 38, 39, *tânăr, crud*.
 bucățele 236, 237, 240, *bucate, cereale*.
 budăcă 449 = budacă, *vas de lemn în care se strânge laptele*.
 budăcică 268, *putinică*.
 budihali 447, *mătăhale*.
 bufti : fel si buftești di somn 530.
 bughet II, 51 = bogat, *foarte*.
 buhădiș 225, *burueni mari*.
 buhni = bufni : o buhniat a ridi 547.
 buibărac 334 = baibarac.
 bufeștra II, 85, *a merge în bueștru*.

bulduși 53, *a căută pe cineva de bani, a-i scotoci buzunarele.*

bumnituri 28 = bufnituri.

bunghi, *a se face ca bumbii, a se înholbă*: ochii șorofului și bunghiri 502.

burci 339, *adăpost.*

burii 199, *butoiașe.*

burletic 242, *ciobani tineri.*

bușimaș 294, *dim. bucium.*

buturea 51, *buturugă.*

buzdugă II, 68, *buzdugan, măciucă.*

Cadreluri 410, *haine de stofă în careuri.*

caia 131, *cuiu de potcoavă.*

căiască: brincă căiască 281, *brâncă de cal.*

calamb 315 = calapăr.

călărăște II, 61, 64, *călare.*

calcavuri: am să-i torn o calcavuri 530, *am să-l iau la trei parale.*

călcete 195, *cizme rășfrante și cusute cu găitane.*

caletcă II, 119, *colivie.*

caloń II, 115, *polișă de-a-lungul zidului lângă vatră; vatră.*

căluguraș 284 = călugăraș.

cântălerie 542, *cântălare 203, cancelarie; prin acest cuvânt țaranul înțelege de obicei primăria ori casa proprietarului.*

căpistere 88, *albie pentru făină.*

căpos 491, *cu cap, deștept.*

cărămizar 104, *care face cărămidă.*

cărbunaș II, 53, *dim. cărbune.*

cărpănaș 535, *dim. carpen.*

cărțăluțe 415, *scrisorică.*

carte II, 58, *scrisoare.*

casincă 430, II, 8, *broboadă.*

căsușoari II, 3, *dim. casă.*

catolniși (a se), *a se face neglușit: amu si catolnișeste lumea 489.*

catravasă 74, *unelte.*

catunii 465 = cătănie.

cătur II, 100, *trunchiu.*

căuac II, 135, *fierar.*

ceadir 360, *cort militar.*

ceasclov II, 106 = ceaslov.

celmelele 53 = cealmalele.

cenac 186, 257, *blid, castron.*

cerni II, 89, *a vopsi în negru.*

cetioară 118, *dim. cetină.*

chelcug 72, *cheltuială.*

cherit 304 = celperit. *boală.*

cherut: o cherut tot 396, *a pierit tot.*

cherziș 396 = pierseci.

chidă 131, *brumă.*

chîeptișor 206, *dim. piept.*

chiler 268, *cămară, chelar.*

chilim: Rumîniț țera la chilimul lor 224, *Românii erau la cheremul lor.*

chilnă : 09, *partea dindărăt a trăsuri.*

chimitir 186 = cimitir.

chiscoafe 326 = piscoafe, *șghia-bul dela moară prin care curge făina în covată.*

chiti 224, 239 = piti, *a ascunde; 546, a crede, a se gîndi.*

chitula II, 101, *a ascunde (v. pitula).*

chiznovat 246, *ciudat.*

cinească: bubă cinească 27, *bubă de câine.*

cinta (a se) II, 135, *a se boci. cioante II, 41, 45, 49, 57, oase.*

ciobăni II, 88, *a face slujba de cioban.*

ciolpan 200, *trunchiu.*

ciontițăle II, 49, *dim. cioante.*

ciopor 23, *turmă de câte o mie de oi.*

cîrpălab 195 = pîrcălab

Cirstov 51, *Ziua-Crucii (14 Septembrie).*

cisti 208 = cinsti; cistit 213 = cinstit.

cîțsea 3, *câteva.*

cîudi (a se) II, 41, 71, *a se mira.*

cîunta II, 46, *a tăia.*

cîurel 88, *dim. ciur.*

clăcășesc 435, *de clăcăș.*

clăcui 202, *a face clacă.*

clădiș 37, *clăditul căpițelor.*

clisiifer II, 92, 93, *paraclisier.*

clocotit 520, *clocot.*

clöp II, 47, *pălărie.*

cloță 93, *cloșca (constelație).*

cocărit 220, *dajdie plătită de*

- țărani proprietarului pentru porumbul luat înainte de culegerea recoltei.*
 cocini (a se) II, 69, *a se adăposti.*
 cocirlă 71, *casă mică, bordeiu.*
 cocișel II, 46, *dim. cociș, vizitiu.*
 cociși II, 46, *a face slujba de vizitiu.*
 colbuț II, 45, *dim. colb.*
 colindețe 186, *colaci.*
 colnicel 66, 284, *dim. colnic.*
 coltiva 395, 427 = cultivă.
 comind, *rânduială*: dăla Cuza a venit comindu ăsta 142.
 concet 150 = concediu.
 condra (a se) 529, *a se certă.*
 condrat 533, 534 = contract.
 consetra 400, 410 = concentra (*în armată*).
 conșilier 227 = consilieri (*v. conșiliu*).
 conșiliu 141, 161, 168, 541, *consilier; prin acest cuvânt țăranul înțelege în general un funcționar administrativ (a-julor de primar, etc.) și uneori un funcționar înalt.*
 conțu 178 = consul.
 conțura 553, *a înconjură.*
 copilărea 25, *copilărie.*
 copită 37 = căpiță.
 copităl, 37, *dim. copită.*
 copoi 76, *a prăși.*
 coporiș 55, *învelitoare.*
 coraj 103, 205 = curaj.
 cornițele 66, *dim. corn.*
 cornorate, *cornute*: yite cornorate 396.
 coroetic 359, *cu nasul coroiat.*
 corpora (a se) 539, *a intra în armată.*
 cortel II, 117, *cuartir, gazdă.*
 coș 221, *coșul pieptului.*
 coșășel II, 47, *dim. coșăș.*
 coșerari 429, *probabil proprietar de coșare, de pătule.*
 cosorit, *incoroiat*: cu nasu cam cosorit 324.
 costata 258, 259 = constată.
 coștiug 246 = cosciug.
 costorar 158, *Țigan spoitor.*
 coșiș II, 117, 118, *vizitiu.*
 cotoaie 66, *ciolane.*
 cotoarba: vazu balauru c'o făcut cotoarba 503, *văzu bălaurul c'a făcut pozna.*
 coțor II, 66, *pisoiu.*
 cotrobont 181, *contrabandă.*
 cotrola 203 = controlă.
 cotună II, 58, 61 = cătană.
 covali 548, *fierar.*
 coverz 472, *bețe.*
 crăița 332 (?).
 credinșos 49 = credincios.
 credit, *credință*: soro, Ieș Țif credit lu Dumnezeu 327, *sânt credincioasă lui D-zeu.*
 cfeș II, 142 = creieri.
 creștinăș 130, *dim. creștin.*
 crișerunci 467 = rieruncă, *găinășe.*
 criiil 447 = creeri.
 cronci II, 44, *croncani.*
 crucișat 359, *care se uită cruciș.*
 cucă 5, *deal.*
 cuibuț II, 41, *dim. cuib.*
 culișări 449, *făcălețul de mestecat făina, mestecău.*
 culmiță 17, *dim. culme.*
 cuptoraș 92, *dim. cuptor.*
 cura 118 = curge.
 curaje II, 95 = curaj.
 curcăreasă 98, 99, *păzitoare de curci.*
 curi II, 146, *a alergă.*
 cușini II, 12, *fundul căruții.*
 cutile: domnu Cuzea a spus să-l dea la cutile, la doici, să-l crească 136.
 cuțita 137, *a înșepă ca un cuțit.*
 cutitriș 339, *clăteșitrei.*
 cōbănău 237, 238, *cioban.*
 cuf 238 (?).
 cūmpoi 237 = cimpoi.
 Daică 67, 81, 82, *lele.*
 dăfuliță 213, *dim. daică.*
 daŋa II, 51, *refren în cântece din Maramureș.*
 dălog 8 = dărlog.
 dălozel, *dim. dărlog.*
 dănănău: irea un dănănău di drug 266.
 dăpă 226 = după.
 dărab II, 147, *bucată.*

dărăci 368, *a pieptănă cu daracul*.
dărîma 123, 242, *a tăia cren-gile, a da jos din arbore*;
dărîmat 200, *fără cren-gi*.
dăruială 286, 287, *dar*.
datu: a văzut dinaintea bisericii
pă piatră scris cum erea
datu 1ei, cum lăsasă Neagoe
104, *cum eră hotărât ei, cum
se lăsase de Neagoe*.
decindea 196, *dincolo*.
decurăte 491 = decorație.
degeros 70, *rece, geros*.
degrădea 136 = degradă.
d'el'ecăi (a se) II, 147, *a se
văită, a se olicăi*.
delimitate 146, *pământuri deli-
mitate*.
delișor 224, *dim. deal*.
deochetori 26 = deochietori.
d'ept II, 49 = drept, *pentru*.
desăvirșire: le facem în desă-
virșire 76, *le facem de-a în-
tregul, de tot*.
d'escununa II, 53, *a desface de
cununie*.
deșt 31, 508 = deget.
deveni: de ce ar deveni să dea
moșii la arindaș 49.
dihonîe: crezu ci-I altî dihonîe
di mîncări 501.
diîac 256, *diacon*.
dimistrație 385 = administrație.
dipota 82, 146, 203 = deputat,
ales al satului.
dirdură: când a dat în dirdură
să moară 202.
dîrle 66, *dim. dără*.
discînteca 328, *a descântă*.
dispainzini 302, *a luă pînji-
neala de pe ochi*.
dispozitie 162, 187 = expoziție.
dissocala (a se) 547, *a se des-
brăcă*.
disviștiți 302, *a face să nu
mai fie veșted*.
divastare 401 = devastare.
dizdroghi (a se) 330, *a se în-
dreptă iar după ce a fost
sdrobit*.
dizmășelări (a se) 330, *a se în-
dreptă iar după ce a fost
tăiat, măcelărit*.

dizvirtî (a se), *a se descolăci*:
balauru s'o dizvirtit dîm pri-
juru lor 33'.
doară II, 61, *oare*.
dohori 14, 15, *a cobori*.
dobrogenește 39, *în graiul din
Dobrogea*.
dogăriî: meșteșugari dă dogăriî,
119.
dogoare 81, *dogoreală*.
doptoriie 14 = doftorie.
dor 96, *durere*.
dorobănțesc: cal dorobănțesc
143.
doțintel'e II, 46, 47, *nasturi de
zinc cusuți pe șerpar*.
dovincat 127, *adîncat*.
drăgucioară II, 42, *dim. drăguță*.
drămui 287, *a cântări*.
drepta II, 102, *a îndreptă, a
duce*.
dropici 505 = idropizie.
drumar II, 132, *călător*.
dudaie 169, *bălării*.
dumbriță II, 111, *dim. umbră*.
durduliță II, 83, *dim. durdă*.
durlui: păsté oili, durluind din
trișci 501.
durui 219, *a face sgomot*.
dzicalaș 442, *lăutar*.
dzescumpăra II, 119, *a răs-
cumpără*.
dzimica II, 147 = dumatică.
Eget-beget 221 = get-beget.
epuraș 535, *dim. iepure*.
erbărit 77, *taxă pe pășunat*.
escladon 4 = escadron.
estimp 23, *anul acesta*.
etane 343, *iatajane*.
Face: nu faceret 27, *nu faceți*;
a făpt 395, *a făcut*; 531, 532,
534, 547, *a zice*.
făcut: în făcut dze dzt3, *în făptul
zilei*.
falangă: il trîntîa jos la fa-
langă și de două părți cu bi-
cele-I trăgea 141.
fămelie 14 = familie.
fărmătorele 547, *dim. fărma-
tură*.
fărtăi II, 131, *părți*.
fartir 224 = cuartir, *gazdă*.

fartui II, 115, *a impinge, a purta în mâini pentru a pune într'un loc.*

fătarie: fătarie di arie 508.

fedeleş 138, *joc popular.*

felezui 508, 550, *a mişcă din coadă.*

felvaltăr II, 30, *administrator.*

feredeu 520, *baie.*

fiester II, 31, *pădurar.*

fiindrci 545 = fiind că.

filocsără 396, 401 = filoxeră.

filotim 269, *bun la inimă.*

finişor 51, *dim. fin.*

firfiric 222, *mică monedă veche.*

firşi 99, 205, 246, 449, 462, *a sfârşi.*

fişci: din gur'o fişciit 453.

litantă 61 = chitanţă.

fleacă 89 = flăcău.

fleacău 475, *dim. flăcău.*

leşer II, 106, *măcelar*

fliuştura: fliuştură din cioc 69.

floriţi 81, *dim. floare.*

flueraş II, 110, *care cântă din fluer.*

fo 85, 97, 98, 149, *vre-o.*

foma 20, *a răbdă de foame.*

fomească 17, 54 = femească.

fomefe 35, 71, 237, 238, 257, 433,

II, 110, fumefe 279, 280, 295,

397, 430, 444, 447, 475, II, 33,

fiumeie 147 = fmeie.

fomeieşte 20 = femeieşte.

fonctie 203 = funcţie.

forăsti II, 135, *a tăia.*

formă 202, *uniformă.*

fosolaş II, 109, *aprovizionare.*

frăncuţ 232, *dim. franc.*

frang 259, 260, 336, 396, 397, 399,

402, 403, 427, 433 = franc.

fraşonite, *alese*: ale bucate fraşonite 64.

frăţfucă II, 38; frăţfuluţ II, 40, *dim. frate.*

frimbie 52 = frânghie.

frumuşiţă 55, *dim. frumoasă.*

frundzucă II, 51, *dim. frunză.*

fugaş 235, *care fuge repede.*

fuguţa: vin' fuguţa 537.

fulgerători: bubă cu fulgerători 27.

fun 189, *vre-un.*

funduţ II, 47, *dim. fund.*

Găicuţa 160, *dim. gaică.*

gălant 283 = galant, *cochet.*

galaoane 54, *bărci.*

gălbenei 109, *dim. galbeni.*

gălbiori 175, *dim. galbeni.*

găletuşă 109, *dim. găleată.*

gărduţ II, 75, *dim. gard.*

gărzi 258, *păzitori, sergenţi.*

găta 107, *a pregăti.*

gătejişor II, 26, *dim. gătej.*

găuadză, *gaură*: găuadza şăr-pilu 448.

găvan 22, *lingură mare.*

găvănat: la chiept găvănat 54.

gerişor 380, *dim. ger.*

ghelmea 365, *ridicătură de pământ, valul lui Traian*

ghemaîn II, 29, *la un loc, împreună.*

ghemuţ 173, *dim. ghem.*

ghenu(n)che 104, 110, 186, 219, II, 90.

ghierafe 90, *ghiere mari.*

ghiespar 189, 190, *viespe.*

ghiezeş II, 51, *tren.*

ghilost 328, *a spală.*

ghîoldiş 59, *chiortş.*

ghioşi 341, 387, *căruţă.*

ghirşug 235 = belşug.

gice II, 10 = zice.

glji 9, *lighioane.*

gilcătură 318, *umflătură de gălci.*

gîmfa II, 147, *a se umflă.*

ginduţ II, 52, *dim. gând.*

gineri 14, *a face pe cineva ginere.*

giorăchel 365, *dim. ciorap.*

girete 70, *beţe scurte.*

giriţ 431, *fel de peşte.*

girlici 167, *piniiţă.*

girneai 276, *fel de stejar.*

giscască, *de găscă*: brîncă giscască 281.

giţili 505 = viţele de păr.

giţiţă 489, *gât.*

gîuncănaş 388, *dim. juncan.*

glăsurele 113, *dim. glas.*

glid II, 101, *grup (de mai mulţi soldaţi).*

globi 123, *a amendă.*

glonţuros 284, *care nu-i neted, plin de bulgări, de ridicături, grunţuros.*

gomot 461, *sgomot.*

goniță, *gonitoare*: ie goniță drașilor 414.

gonitor 146, *taur tânăr*.

govie 50, II, 152, *petrecere, nedeie*, grăda, *a da cuiva un grad în armată*: pă mine mă grădase câprar 203.

grădui, *a măsură cu gradul*: o pat rău cind îl grăduiește domnu lăptar 187.

grăjdar 369, grăzdi: 517, *ingrijitor la grajd*.

grămăjui 239, *dim.* grămadă.

grăunță II, 140, *grăunț*.

grazantșin 495, *tufănică*.

griulturos 471, *care se ocupă cu agricultura*.

gripsoroaică 377 = sgriptoroaică.

griuț II, 40, *dim.* grâu.

gropiș II, 110, *gropar*.

gantaua 108 = geanta.

Hăineni 9, *haini*.

hăitui II, 63, *a umbla după vânat, a goni*.

hălălae 247, *sgomot*.

hali 502, *a înghiți lacom*.

hamiș II, 69, *istef*.

hamnică 146 = ohabnică, *veche, de moștenire*.

haraci 222, *tribut la Turci*.

hărană 45 = hrană.

hăranje II, 133, *clopote*.

hărâni 121 = hrâni.

hărpile 45 = aripile.

hătac 3 = atac.

hătaș 523, *potecă prin pădure*.

hațaui 327, *soăpăiat, într'o ureche*.

haznă II, 37, 38, *folos*.

hiertură: să-i taie o găină grasă și să-i facă hiertură 239.

hiler: 204, *fel de încălțăminte*.

hint'eū II, 124, *trăsură*.

hirsă bătrînă 253.

hîrtioară 412, *dim.* hîrtie, *scri-soare mică*.

h'o 227, 323, *vre-o (v f'o)*.

hobăi 120, *văi infundate*.

hodae 21, 104, *casă*.

hondroace 221, *androace (?)*, *șesături (?)*.

honos II, 120 (?).

hormeghiesc II, 61, *de varmeghie (comitat)*.

hornist II, 109 = gornist.

hoțime 367, *col.* hoț.

hramă 46 = năframă.

brănuță II, 41, *dim.* hrană.

hreapcă 396, *pădure de lăstar*.

huble 338 = hlube.

huciū II, 44, *pădure măruntă, tufiș*.

huhura: iaca un drac di iepuri, și ieū n'am di lucru, m'apuc di huhurat 88.

h'un 229, 335, *vre-un (v. f'un)*.

hură 16 = horă.

hutuchi 299, *a îmbrânci*.

Iaga 545, 546, 547 = iacă

iăgărel II, 46, *vânător*.

iahl 545 = iacă.

ibd'ită II, 43 = iubită.

ibi II, 42 = iubi.

ibomnică 95 = ibovnică.

ibovnișel 288, *dim.* ibovnic.

icușar 324 = icusar.

idilea = ideea: s'a dat cu idilea 181.

iegări II, 46, *a vână*.

ierbărit 195, 220, 230, *tară pentru pășunat*.

ieșche 26 = așchie.

ifanteriie 435 = infanterie.

igzamân 120 = examen.

îmbărbura 158, 272, *a descântă de S-ta Varvara ungând fața cu miere, cu câline, etc.*

îmbîrnat 299, *încruciat ca două bărne*.

îmbrăzda 177, 358, *a face brazdă*.

îmbuna 6, *a gîndi, a speră să dobindești un lucru*.

îmburda (a se) II, 58, *a se răsturnă*.

îmlăti II, 120 = îmblăti.

împărătiță 180, 181, *împărăteasă*.

împeți 16 *a peți*.

împlimba, 71, 104, *a plimbă*.

împroscată II, 62, *împroscătură*.

împuia II, 110, *a face pe ceva diferite deseneuri*.

împuternici (a se), *a-și lua putere*: ia să împuternici să saie pe el 45.

in 547, 552 = iau!
 închepta (a se) 492, *a da piept cu cineva la luptă*.
 încherba (a se), *a se adună la un loc*: se 'ncherbau copii ciț să putșea 4.
 închițetureli 460, *dim.* încheetură.
 închipuieră, *simulacru*: închipuieră de răzbel 7.
 închipurlui, *a drege ceva cu ce-și stă la îndemână*: păr' și-am închipurluit ieū caru ni s'o făcut foami 546.
 încolțurat 415, *împodobit pe la colțuri*.
 încondrat 155 = contract.
 încondura (a se), *a se umflă, a se mindri*: armăsarul să 'ncondura și necheza pe lângă fomei 71.
 încreștina 490, *a boteză*.
 îndataș II, 61, *îndată*.
 ind'e II, 135 = unde.
 îndovidi 229, *a dovedi în luptă, a învinge*.
 înfasonat 173, *priceput, de seamă*.
 înfurma, *a pune la cale, a înfință, a întemeia mai bine*: veni Cuza și să 'nfurmă șicoalele 8; ca să 'nfurmeze limba lui II, 103.
 îngaloșat 213, *cu galoși*.
 înghenunchia 186 = ingenunchia.
 înghizui (a se) 546, *a se sili*.
 îngîrlui 88 = îngurlui.
 înglobi 237, *a pune dări nedrepte*.
 îngrada 355, *a da cuiva un grad superior în armată*.
 înfe II, 140, *v. ind'e*.
 inița: tutun inița 54.
 injelefă II, 59 = inginer.
 înjunghia: să 'njunghea a ride, 360, *se zămbia a râde (forma zămbi s'a confundat cu înjunghia)*.
 innăcăjit 247, 257, *necăjit*.
 înpămîntat 484, *care a căpătat pămînt*.
 înrumini 302, *a rumeni*.
 însămarat 120, *cu samarul pe el*.

înșolomonit 414, *fermecat*.
 înstatornici (a se) 121, *a se așeză, a se stabili*.
 înșetsinat II, 111, *cu cetină*.
 înțăpoșă 550, *a înțepă*.
 înticsi, *a îngrămădi peste ceva, a umplea de ceva*: iș înticsea păru cu cenușă 356.
 întîeturiță II, 49, *dim.* încheietură.
 întîlnitură 279, 297, 316, *boală pricinuită din întîlnirea cu ore-un spirit rău*.
 înțîntat II, 97, *cu semn, cu pată albă în frunte*.
 înțîntilat 452 (?).
 întorsuri 441, *fapte necinstite, trebură*.
 între 9, *înainte, în fața*.
 întrebăștune II, 115, *întrebare*.
 întruna (a se) 119, *a se întruni, a se adună*.
 întrupat 440, *solidar*.
 întunchina 242 = întămpină.
 înturturat 414, *acoperit cu țurțuri*.
 învește (a se) II, 49, *a se îmbrăcă*.
 iobăgel II, 44, *dim.* iobag.
 ionoare 136 = ianuar.
 iordăni 190, *a ură cu Iordanul de Bobotează*.
 iosag II, 120, iorsag II, 107, *moșie, pămînt*.
 ipotat 168 = deputat.
 irimă II, 58, 63, 65 = inimă.
 ișcoală II, 97, *școală*.
 ispoziție 148 = expoziție.
 isprămnice 231 = isprăvnicel.
 itate 205 = etate.
 iub 66, *iubire*.
 iunac II, 151, *viteaz*.
 iură II, 126, *vino, aleargă!*
 izară (a se) 449, *a se risipi, a pieri*.
 izdat 90, 91, 95, II, 141, 146, *boală cu cărcei la stomac*.
 izină 106, *primejdie, nenorocire, pacoste*.
 Jălnici 65, *a se jeli*.
 jandar 258. 259 = jendarm.
 jice 155, 169 = zice.
 jugrăveală 105 = zugrăveală.

jugrăvi 68, 73, 104 = zugrăvi.
jugu gitului 137.
juma 391, jumăta 168, 340 = jumătate.
junișan II, 101, *tinerel*.

Lăcrămă 400, 485, *reclamație*.
lăcrăma 400, 401, *a reclama*.
lămurele 26 = rămurele.

lăuda: să nu să laudie dîe rău
16, *să nu se vorbească de rău*.
legănel II, 98 *dim.* leagăn.
legumă II, 103, *hrană*.
lesnit: an trăi și noi mai lesnit
476.

leție 147 = lecție.
lezne II, 114, *ieftin*.
liancă 339, *suman*.
libărtate 142, 143, libertate 201,
202, *v. libărtăție*.

libărtăție, *epoca dela 1848*: asta
era pă la 45, nainte dă libărtăție
146.

lichitură 277, 330, *boală din
dragoste, din frică, despre
care poporul crede că e pri-*
ciniută de sburător, etc.

lîegătuială II, 117, *înțelegere*.

lîemn 5, *sicriu*.

lighîan 90 = lighioană?

linfe 230 = *linie*; 14 *stradă*.

lînișel II, 45, *dim.* lin.

lînuță 467, *dim.* lână.

listră 389 = listă.

lînguri 277 = lingură.

livadarî 553, *păzitor de livezi*.

loagăr 7, II, 87 = lagăr.

logofetel 159, *dim.* logofăt.

lozîncă: desară vine să-ț dai
lozinca Statacot cu barba
dî-un cot 44.

lumarîț 327, *căruia-i place să
trăască*.

lume 9, 59, 67 = nume.

lumeț 246, *iubitor de viață*.

lumi 155 = numi.

luminîță 7, *dim.* lumină.

lumit 59, *renumit*.

luncuți 458, *dim.* luncă.

lungoare 25, *tîfos*.

lunguîat 225, *lungueț*.

luniță II, 43, *dim.* lună.

luntrieară 75, *dim.* luntre.

lupchiț, *care seamănă cu lunii*,

iufi: nu c'aveam cini ști ci
lupchiț di cai 267.

lutărie 405, *loc de unde se scoate
lut*.

luva 6, II, 134, 135, 144, 145,
146; luwa II, 142, 152 = luă.

luxi (a se), *a se face luxos*: s'a
luxit lumea 204.

Ma II, 151, *însă*.

mache! 87, *dar ce!*

măduhi 504 = măduvă.

măgăoană 32, *mătăhală*.

maîster 253, *meșter*.

maîstor II, 104, *meșter zidar*;
maîstor dîe măturat coșu-
rile 14.

măligă 237, 474, 545, 546, 547 =
mămăligă.

mani! 89, *cuvînt cu care se
chiamă ratele*.

mănunțal 508, minințal 535, 549,
minințel II, 46 = mărunțel.

mărăciniș 225, *col.* mărăcine.

maramet 429, *reparare de șo-
sele, etc.*

mărăraș 284, *dim.* mărar.

mărășiune 307, mirișiuni II, 7,
fem. 466 = mărăcine.

margină 45 = margine.

marhă II, 105, *vite*.

mărin 461, II, 68, *boală*.

marmure 44 = marmoră.

marne 196, 208 = margine.

marșină 336 = mașină.

mărtac 285, *par mai gros în-
trebuițat la clădit*.

mărunchi 52 = mărunchiu.

măruntac 143, *dim.* mărunt.

mărunțis: am băgat în pămînt
op pogoani di mărunțis 267.

măsălui II, 62, *a poposi*.

masaluți 460, *dim.* maseă.

mătăsuti 523, *dim.* mătase.

mă tin că 342 = *mă tem că,
mi se pare că*.

mătiță 74, *partea din fund a
năvodului, împletită mai des*.

mătrice 96, 138, metrică 22, *co-
lici (mai ales la copii)*.

mătriculat: metrică mătricu-
lată 22.

megadi 54, *marfă*

meic 246, *boală de cai*.

menută 226, *minut*.
 merement 324, *v. maramet*.
 mierlută 33, *dim. mierlă*.
 mijlocaş 146, *om de stare de mijloc*.
 mîndreţuri 4, *lucruri frumoase*.
 mîndrucă II, 50, *dim. mândră*.
 mîndrulişoară II. 42, 45, 47, *dim. mândră*.
 mîndruluţ II, 45, *dim. mândru*.
 mîndzărui 451, *dim. mînzare*.
 mînea 105, *a poposi*.
 mînicuţi 551, *dim. mîneacă*.
 ministu 166 = ministru.
 mînten II, 43, 69, *îndată*.
 minunt 517 = minut.
 mistuit II, 13, *ascuţit*.
 miştel II, 26, *mititel*.
 mitutel 24 = mititel.
 mîneriū II, 70, *albastru*.
 modela: acu s'o modelat lumea 428, *acum s'a modernizat*.
 mogîldi 248, *umbre, năluciri*.
 mogîndzâţă II, 142, *mătăhală*.
 molament 228 = monument.
 molătui (a se) II, 66, *a se vesele*.
 molitvi II, 47, *a face molitvă cuivă*.
 molivdă 9 = molitvă.
 moniţie 486 = muniţie.
 moraraş 509, muraraş 551, *dim. morar*.
 mormîntare 339, 473, *îmmormîntare*.
 mornă 431, *fel de peşte*.
 morticios 223, *care aduce moarte multă*.
 moţai: nu moţăie din cap cînd iş ia căciula la fel 212.
 moşiluţi 462, *dim. movilă*.
 muică 86, 89, muicăhe II, 151, *maică*.
 muiculiţă 55, *dim. muică*.
 mulament II, 87, *v. molament*.
 munculiţă 211, *dim. muncă*.
 munună II, 142, *podoabă a capului la fete, în formă de cunună*.
 musai 277, *îndată*.
 muscel 131, 132, muşel 288, *deal*.
 muştra: să mustrează 20, *se spune, se bănuşte*.

muştră 118, muştră 7, *exerciţiu militar*.
 muştit 300, *amuştit*.

Năjit 278, 281, 320, nejit 461, *boată de urechi*.
 nămaş 324 = imaş.
 nămezî 185, năñiez 231, namiaz 49, nimiază 138, *amiaz*.
 nandrişi 324, *tineri*.
 naţie 167, *neam*.
 năzdrăvănică 294, năzdrăvă-
 Ńioară 282, *dim. năzdrăvană*.
 neam 117, *generaţiune*.
 nebuneală, 269, *nebunie*.
 necoreti 289, *burete care se face pe pomi*.
 negreaţă 86, *lucru negru*.
 Negru 351, *dracul*.
 negureaţă 88, II, 86, *ceva întu-
 necat, ca o negură; negură*.
 negurice II, 97, *dim. negură*.
 negustori 73, *a face negustorie*.
 negustoros 471, *priceput la ne-
 gustorie, practic*.
 nemeţi 242, *a acoperi cu nă-
 meţi*.
 nenhierat 288, *fără fiare, neîn-
 cătuşat*.
 neputat 290 = deputat.
 nerăgulă 203 = neregulă.
 nestrămată 83 = nestimată
 (piatră)
 nevodar 71, 72, 74 = năvodar.
 nîlcoşie II, 131, 133, *fudulie,
 cochetărie*.
 nima 10 = nime.
 nimeria 211, 378 = nimeni.
 nimeric(a) 258, 231, *nimeni*.
 nînăşiţă II, 123, *dim. nănaşă*.
 norişor II, 79, *dim. nor*.
 notarăş II, 58 = notar.
 noura 245, *a acoperi cu nori*.
 nouşor 266, *dim. nou*.
 nşerşeta 489, *a cercelă*.
 nşinze 533 = înfige.
 nuculeţ 113, *dim. nuc*.
 numă 43 = numai.
 numărătoare 525, *numărare*.
 numărăuş II, 103, *număr (la
 casă)*.
 nunişoari 334, *dim. nună*.
 nunişoară 72, *dim. nuntă*.
 Ńecări II, 38 = nicăiuri.

nerctic 550 = mertic.
 nic 391, 435, nica 300 = nimic.
 nihohoi 340, *a face „mihoho“*
(verb. de cal).
 ninus 296 = miroș.
 nișela (a se) 499, *a se tângui.*
 nzenunta 497 = îngenunchiă.

Obăgiie 203, obăciie 60 = io-
 băgie.

oblu 4, *drept.*

ocenie 118, oșenie 7, *exercițiu*
militar.

ochia 155, *a lua pușca la ochiu.*

ocsârva 228 = observă.

odoleană 308, *odolean.*

odlos II, 76, *ovăs sălbatic.*

ogoi (a se) 246, *a se potoli.*

ohavnic 155 = ohabnic (*v. ham-*
nică).

omuț II, 52, *dim. om.*

oñel II, 42 = inel.

opăcini 74, 75, *lopeți (la barcă).*

orătanie 156, *dihanie.*

orji 25 = orz.

orzișor 127, 206, *dim. orz.*

osșoare 112, oșloră 93 = oscioare.

ostui (a se) 292, *a se astâmpără.*

osuți 460, *dim. os.*

otăvi: iarba n'a mai otăvit 25.

otrază 304, *putere.*

Padlină 13, *loc șes.*

pădureț 487, *pom sălbatec.*

paică 64 = parcă.

păier 398, *saltea de paier.*

păioară II, 77, *pânză ușoară.*

pălăcică 143, *fel de monedă.*

pălanci 389, *adăpost.*

pălmaș 146, *țărăn fără vite de*
muncă și care lucrează cu

brațele; 432, salahor.

păltinaș 282, *dim. paltin.*

pămînteni (a se) 422, *a primi*
pămînt.

pandela 319, *steagul, pavilionul*
unei corăbii.

păpălugă 252 = paparudă.

părat 180 = împărat.

parchet 246 = pachet.

păringa: dze-a-păringa 5, *cu*
targa.

păsătel II, 8, *dim. păsar.*

păscărel II, 45, *dim. pescar.*

păscătoare II, 30, *pășune.*

păstorel II, 47, *dim. păstor.*

pătăcică 143, *monedă mică.*

pataranie 545, *pățanie.*

patroanci 552, *monedă mai*
mare.

patrofiie 237 = epitropie.

pături 174, *v. poturi.*

păvrici 121 = fabrici.

pazvant 367 (?).

pedestime 486, *soldai pe jos.*

penție 400, pențune 400 = pen-
 siune.

pernișoară 206, *dim. pernă.*

peș: iera 'nsuraț cu peș...

Adică si dusé la popă c'o

găină si-î cununa și si chema

că-s 'nsuraț cu peș 473.

peticuți 546, *dim. petică.*

petrece (a se) 205, II, 119, *a*
muri.

plclisit 304, *blestemat, urăcios.*

piece 268, *carne.*

pil 77, *biciu cu coderiștea scurtă.*

pindărit 76, 220, *paza semănă-*
turilor.

pine: pine albă 386, 406, *grâu,*
orz, ovăs.

pingănit 64 = pingărit.

piotă 167, *infanterie.*

pirafe 90 = *piroane.*

pirapete 400, 485 = parapete.

pircalaghiță 239, *nevastă de*
părcălab.

pirlog 84, II, 17, *loc de muncă*
lăsat în părăsire.

• pirnaie 268, *vas mare de pă-*
mânt de 4-5 litri.

pitpăriți 50), *bucată de fier în*
gârliciu de pietrii alergătoare
la moară.

pisăni 405 = pe semne.

pisanie 104, *inscripție*

pisar 477, *scrib, funcționar.*

pisculeț 112, *dim. pisc.*

pișitor 13, *cascade.*

pitula (a se) 64, *a se ascunde.*

plăfeli: pi plău plăfelilor 466.

plăpoțoară 309, *dim. plapomă.*

plască 36, *plusă.*

plescaviți 504, *spuzeală pe*
fluerele picioarelor care prin

scărpinare se prefăce în rani.
 plești (a se) II, 65, *a se turti.*

plinsoare 462, 465, *plâns, dur.* *ve.*
plîsă II, 44, *loc mai adânc în-*
tr'un râu.

ploaia 4 = plouă.

ploiță II, 42, *dim.* ploaie.

ploscă II, 115, *căpiță.*

ploșchiță 380, *dim.* ploscă.

plotog 84, *ptele groasă.*

plugaraș 510, *dim.* plugar.

public: să nu-l dei 'n public

505, *să nu-l spună la alții.*

pochi 364, *a face popă.*

poclit II, 13, *cutie.*

podvadă 230, 241, *transport cu*
carul la care e impus cineva
în timp de războiu.

pogaje II, 101 = bagaj.

pohoart 509 = povară.

poivan 15, *prigon.*

polată 19, *acoperiș.*

polițar 485 = polițaiu.

polog 37, *grămadă de iarbă*
care cade de sub coasă: 226,
pânză de așternut pe jos (?).

pomint 524, 525 = pământ.

pomnețe 186, *pomeni ce se dau*
pentru mort

poncă II, 114, *drept, în față.*

ponosi 72, 418, *a strică, a uză.*

pontaș 398, 410 (?).

poposit II, 43, *pătat.*

popți II, 43 = pofti.

porșesc: brincă porșească 281.

porumb: cal porumb 201.

porumbel: vinăt-porumbel 7.

posăsăr 542 = posesor.

postă II, 114 = peste.

postavă II, 141, *albie, troacă.*

postrungă 71 = păstrugă.

potari II, 49, *fel de monedă.*

potec II, 102, *potecă.*

potișea 289, *dim.* potecă.

potret 36, 359, putret 398 = por-
tret, *ilustrație; 301 față.*

potșoi 458, *augm.* potcă.

poturi 204, 412, *nădragi largi,*
ca șalcarii.

povidi II, 13, *a umplea (de sân-*
ge, etc.).

prăguț II, 75, *dim.* prag.

prășilă 235, prașlă 386. *prășit.*

prastol 105 = pristol.

prăvi 479, prăvi 519, 520 = privi.

prăziniți 509, *dim.* prăjină.

preclețit 297 = proclețit, *bles-*
temat.

preduț 187 = product.

premuta 436 = permută; (a se)
401, *a se duce dintr'un loc*
într'altul.

prepeleși: cu coarnele prepe-
leși 451, *cu coarnele drepte,*
țepoase.

prepenații 447, *cârciumă, local*
având dreptul de a vinde spir-
toase.

presect 529, 541 = perceptor.

presora 397 = presăra.

prezonet 485, *prizonieri.*

priciptor 222, priciptor 270 =
perceptor.

prinzare 71, *prindere.*

prinzut II, 132, *dim.* prânz.

prioteșică 109. *dim.* preoteasă.

priponaș 286. *dim.* pripon.

prapor 236, *coastă, loc înclinat.*

pristoară II, 30, *cătrînță.*

prîstui 503, *a cuminecă.*

probozală II, 50, *muștrare,*
ocară.

procest 259 = proces-verbal.

profect 359 = prefect.

profisor 219, profisăr 342, pro-
fisur 229 = profesor.

propetar 433, propitar 146, 161,
422 = proprietar.

propeli 301 = propte.

prosta (a se) 280, *a se prosti,*
a-și pierde mintea.

pruba 136 = probă.

prunduniel, prundunié 467, *pro-*
tabil prundăraș (pasăre).

prunduț II, 112, *dim.* prund.

publica (a se) 155, *a ieși la lu-*
mină, a se înfinșă.

puhă II, 15, *biciu.*

pui II, 26, *monedă de 10 crei-*
șari.

pună II, 118 = până.

puntru 545, 547 = pentru.

pușcări II, 113, *a da cu pușca.*

putere: de-a-puterea hi 389.

puțun 478, 547 = puțin.

puțuntel 476 = puțintel.

Răcuta 539 = recrută.

răcutari 539 = recrutare.

răcuții 539 = recruții.

rădăcioară 46, *dim.* rădăcină.
 rădute 199, 200 = redute.
 răfuială II, 24, *socoteală, aritmetică.*
 răgăment II, 109 = regiment.
 răgula 259, 547 = regulă.
 răgulă II, 32 = regulă.
 răgută II, 80, 109 = recrut.
 raia 226, *ținut tributar Porții.*
 rălița 76, *a prăși.*
 ramăt 225, *sgomot.*
 răpedeșune 515, 517, 519, *repegiune.*
 rara: o ia rara la drum 419.
 rareie 169, *bălării.*
 răscoale: face potera răscoale 62, 63, *risipește potera.*
 răstimni II, 123, *a răstigni.*
 ratus 540, *han.*
 răvăluție II, 87 = revoluție.
 răyila 292, *a trece cânepa prin raghila (unealtă pentru pieptănat fuorul).*
 răzămători 506, *partea dela strană pe care se razimă brațul.*
 răzvoluție 201 = revoluție.
 registratur 260 = registrator.
 repedzită II, 65, *repezitură.*
 resfet 220 = rusfet, *ce se dă peste locmeală, pe deasupra.*
 reșipisite 387 = recip.să.
 rețică 144 = rețină.
 revolțiile 136 = revoluție.
 rezu 399, 400 = regele.
 riclit: riclitu broștilor II, 15.
 rihni 146, *boală.*
 rihnitori, rihnitoari 458, *duhuri rele despre care poporul crede că aduc răhna.*
 rilă 236, 364 = liră.
 rili = rină: culcat înt'o rină 501.
 ritmic 131, *tale.*
 ripit 435, *cu răpi.*
 rișchia 292, *a desface, a pune pe rășchitor.*
 rit II, 47, *pajiște.*
 rogoade 236, 237 (?).
 rosti 392, *a da cu suveica prin rost.*
 rotit 320. *rotat.*
 rubliță 109, *dim.* rublă.
 rueni (a se) 122 = a se ruina.

rûget 33, *loc acoperit cu rugi.*
 ruguleț 112; ruguț II, 41, 44, *dim.* rug.
 rujiță II, 41, *dim.* ruje.

Sălbățică 334, *dim.* sălbatec.
 sălbuliță 110, *dim.* salbă.
 saldat 441 = soldat.
 salot 227 = salut.
 săltsire 5 = psaltire.
 șalupar 56, 57, *care conduce o șalupă.*
 șălvăroi 323, *augm.* șalvari.
 sămădușag II, 133, *purtarea socotelilor, contabilitate.*
 sămișerc 4 = semicerc.
 sandale 54, *bărți.*
 săpăcios 304, 305, *care sapă, care roade, care lasă urme adânci (vorb. de o boală).*
 sar-care 174, *oricare.*
 șaraban 545, 546, *căruță.*
 sărătură 231, *loc sărat.*
 sășerică 550, sășireli 508, *dim.* secere.
 sătuc 220, *dim.* sat.
 săuos II, 57, *plin de seu, gras.*
 săvai 131, *ca să.*
 scăpătat 86, *apus.*
 scăunaș: n'am fos iobagi, am fos scăunaș II, 105.
 schelma 323, *a o sfecli.*
 schilă 23 = schelă, *port mic.*
 schilăvi 259, *a strivi în bătaie.*
 schintae 98, = scântee.
 sclăină II, 121 = slănină.
 sclove II, 106 = slove.
 sclujbă 17 = slujbă.
 scobăieș 431, *fel de pește.*
 scobași 502, *fel de pește.*
 scofeli 53, *a adună, a lua de ici și de colo.*
 scoroci, *a pune la cale, a învâța:* i-a pus pă fei să 'nvețe pân' a scorocit pricina 118.
 scorobăi 22, *văi adânci.*
 scorțat 120, *scorțos.*
 scripcărife 402, *meșteșugul de scripcar.*
 sevăstra 403 = sevestră.
 sfanduc 342, *ladă.*
 sfântoaică 220, sfântuică 15, 76, *monedă veche, sfaș.*

sfeți (a se) II, 95, *a eși la lumina*, *a se afla ceva*.
 sfîrloage 84, *bucăți, sfîrouri*.
 sfirtai II, 105, *sfert*.
 sforgăci II, 65 (?).
 sfrămînta 519, *a frămînta*.
 sfulgera 197, *a fulgera*.
 sghiui 414, *a scutură tare pe cineva*.
 sghiși (a se) 389, *a se sbici, a se sodnă*.
 șicoală 4, 8 = școală.
 siglitar 187 = secretar.
 sigura(n)ție 236, 241, *asigurare*.
 șlboc II, 109, *pază, gardă*.
 silvi 189 = servi.
 simți 147, *Sfinții mucenici*.
 simțîia 108 = sfinția.
 șindili (a se) 75, *a se așază ca șindila, unul peste altul, a se îndesă*.
 sinuț II, 124, *dim. sân*.
 șlă 103, *șindilă*.
 șleah II, 12, *drum mare*.
 slomni, *a însemnă (cuvinte)*:
 d'ăia le tot slomneșu pă lrtițe 203.
 slugăret 405, *col. slugă*.
 șmirloagă 542 = mârloagă.
 snăgă II, 142, *putere, vlagă*.
 socitar 166 = societar, *asociat*.
 șoloboc II, 81, *v. șlboc*.
 solzi II, 90, *a ucoperi cu solzi*.
 soml 277, *grămadă, mulțime*.
 șop: șop dă frunză 35.
 sor 158, *sau*.
 șoroae 252 = șiroae.
 sororea II, 37, 38, *dim. soră*.
 șorț 105 = sorți.
 sporîș 63, *plantă*.
 sprimi II, 152, 153, *a pregăti*.
 spulbărătura: șas rău cu spulbărătura 498, 499.
 spulberîș 476, *loc fărânos*.
 spurc 28, *boală*.
 spuzițe 161 = expoziție.
 stailă, stăilar 122 = stavilă, stăvilar.
 ștălcuț 431, *fel de pește*.
 stămboală 440, *dîmerlie din doage, baniță*.
 stămînă 474 = săptămână.
 stărui 161, 473, *a sta, a petrece mult într'un loc*.

Stat 393 = Stat.
 stavă 43, *herghelie*.
 stean II, 122, *stand (de piatră)*.
 stebălă 98, *mănunchiu (de busuioc)*.
 ștecăl II, 89, *toc (la ghele)*.
 tei de piatră 89.
 stejărel II, 98, *dim. stejar*.
 sterigile II, 27, *stirigii 322, picături de funingine înche-gate*.
 știadză 449, *pină*.
 știimba 180 = schimbă.
 ștfoală 443, *vâltoare*.
 stîrci, *a strînge, a mototoli*:
 stărceai căciula sup supțioară dă crăpa 202.
 stîruc 180, *bucată*.
 stoborî 35 = sobor.
 stopti II, 53, 61, *a scui-pă*.
 stornic II, 135 (?).
 străbunic 484, *străbun*.
 ștraf II, 25, *v. ștreaf*.
 ștramporta (a se), *a se duce, a se căra*: ăsta s'a ștramportat la țara lui 155.
 straport 156, străport 189, 203 = transport.
 stravele 432 = *traverse*.
 ștreaf 321, 335, 397, II, 29, 30, 31, *pedeapsă, amendă*.
 streat 209 = strat, *culcușul vi-telor*.
 streina 397, strina 93, *a în-streina*.
 striilor 112, *dim. strein*.
 strîmticel 66, *dim. strîmt*.
 strîmtori 476, *a face cuiva traiul greu, a asupri*.
 strînatate 38, *lume streină, din alte părți*.
 ștrof II, 26, 101, *v. ștreaf*.
 strundzită 498 = *trîmbiță*.
 stîcuț II, 77, *dim. spic*.
 ștupendiu II, 100 = stipendiu.
 sucita (a se) 156, *a se asocia*.
 sudit 178, *supus strein*.
 sudoame 7, *răpe*.
 sufulca II, 125, 140 = *suflecă*.
 sugătorel 24, *dim. sugător*.
 sulemendriță 293, *sulimindriță 292, solomăsdără*.
 sumeța 367, *a sumeți*.
 suplicat 299 = *suflecat*.

supre II, 30 = spre.
 supșinea (a se) 7, 280, *a se sus-
 ține, a trăi*.
 supune (a se), *a se plecă, a
 se lipi de pământ ca să nu
 fie văzut*: nî-am supus unor
 șanțuri dă yîi părăsite 199.
 surățică 210, *dim. surată*.
 surceli 242, *a tăia în surcele*.
 surda: dă surda 241, *de geaba*.
 suroreli 457, *dim. soră*.
 surpa (a se) 148, *a cădea dela
 tron, a eși din domnie*.
 suruepi 550 = sirepe.
 surughi 529, 542, *a învârti, a
 înșelă*.
 surzi 278, *a face surd*.
 suspanda 165 = suspendă.
 suzetătură 498 = săgetătură.
 svaștihi II, 101 = svaști.
 svîrloazi II, 17 = svîrloage.
 șambura: a umbla șambura 501.
 șingătău II, 110, *clopoșel*.
 șîorcobană 423, *epitet dat Tîga-
 nilor*.
 șorb 462, *vas stricat, hîrbut*.
 șoricar 450, *care poartă cioa-
 reci*.
 șosmoli (a se) 547, *a se mișcă
 alene*.
 șumoî, șumoafă 459, *augm.
 ciumă*.
 șupeli II, 117, *a jumuli*.
 Taban 443, *lemn gros care se
 pune la plute*.
 tabără: porumbu-l culegem și-l
 ducem la tabără, tabăra le
 un cîmp mare a boeru-
 lui 191.
 tabie 169, taghie 323, *tabără,
 redută*.
 tăbultoc 551, *sac de pus fîlînd*.
 tacsife 409 = taxă.
 tăgadă: atuns învătă în tăgadă,
 vra și zică dacă-l luam în
 casă pi pisar, îl dam o cafe,
 șeva, îți lua copchilu și-l în-
 veți 477.
 tăgîrț 267, *cai slabi, rable*.
 țalcă 70, *lele*.
 taînă 21, *pocește*.
 tălnui 36, *a sta de vorbă*.
 tălni II, 124, 135 = întălni.

tălănesc II, 146, tilni II, 60, *italian*.
 tamazlic 234, *turmă de vaci
 pentru prăsilă*.
 țand(ă)ră: o țand(ă)ră dă pă-
 mînt, dă măligă 227, 231.
 taple 359, *act de proprietate*.
 țapine 433, *unealtă cu care se co-
 doară copacii tăiați din munte*.
 tărășenie 376, *pășanis*.
 tarîmbașa 118, 119, *v. arâmbașa*.
 tăujări 449, *bățul cu care se
 mestecă jîntița*.
 tăvăliș 65, *de-a-tăvălucă*.
 taxidar 157, *incasator de dări*.
 telcă 276, *lădiță, în spec. cu-
 tie mișcătoare în care cad
 grăunțele dela coșul morii*.
 tete 167, 168, 349, *totă*.
 tihlăriș 434, *pădure măruntă,
 tufșuri*.
 tilarior 485, 486 = tiralior.
 tilcuf 545, *glume*.
 timpla (a se) 490, *a se întîmplă*.
 tinăruță II, 42, *dim. tănără*.
 ținălaș 226, *dim. ținău*.
 țipa II, 58, 68, 119, *a aruncă*.
 țirla 347 = tarla, *bucată de pă-
 mînt cultivat*.
 țirli 121, *a-și așază țirla în-
 tr'un loc*.
 țirlîță 68, *dim. țarlă*.
 țirlog 167, *vale*.
 țirnă 145, *coș*.
 țirș 449, *pădure*; 447, *brad îm-
 podobit*.
 țîrsină 36, *sfoară*.
 țîrșit 323, *turtit*.
 țîrucă: o țîrucă II, 114.
 tituluș 104, *inscripție*.
 tluci: n'am banî tluci 23, *n'am
 bani de loc*.
 tivgă 248 = țigvă.
 tizic 252, *balegă uscată la soare,
 cu care țărani fac foc*.
 țoale 187, *haine, stofe*.
 toană: unde-i toana peștelui
 74, 75.
 tochilă 301 = topilă, *locul unde
 se topește cînepa*.
 togmă 76, *tocmeală*.
 togegel 98, *dim. toiag*.
 toloacă II, 27, *vatra satului*.
 tolocăni 524, *a vorbi mereu*.
 tomite 155, *tocmai*.

tomna 38 = tocmăi.
 tomni 87 = tocmi.
 topsicat 137, *inveninat*.
 tovaroș 107 = tovarăș.
 tragă 49, *sanie de transportat lemne*.
 trăgătoare 477, *vână de bou cu care se bate*.
 transport 191 = transport.
 trebuială 81, *trebuișă*.
 trimbghiți 452, *bucium ciobănesc*.
 trin 188, 217, 336 = tren.
 troagă 502, *țidă, cap*.
 troc 51, *troacă*.
 troncări 88, *a face sgomot*.
 trupa (a se): s'o trupat una 478, *a se intrupă, a se face una, a se împreună*.
 trupușurel 52, 53, *dim. trup*.
 țesclă II, 121 = țeslă.
 țîst II, 113, *comandant*.
 tuchi (a se) 319, 339, 506, *a (se) pîti*.
 tufăriș 420, *tufiș*.
 țugscăprar II, 29, *șef de pluton*.
 țuhal 441, *pânză ordinară de așternut pe jos*.
 tulburos II, 57, *turbure*.
 tulumbe: venia tulumbe-tulumbe 70, *veniau grămezi-grămezi*.
 tumurug 276, *stălp*.
 tuna 19, II, 116, *a intra; II, 110, 111, 112, a cobori*.
 țupîșă 448 (?).
 tutungiu 137, *de coloarea tunului*.
 țebe II, 110, *sapă*.
 Udzi II, 151, *a rămînea*.
 ulei 130, *coș de stupi, ladă*.
 ulma 6, *a simți că vine cineva*.
 umbrar: ăreau la gardă supt un șop dă frunză, umbrari 35, 217.
 umbrea 214 = umbrelă.
 umbriță II, 122, *dim. umbră*.
 una: di una 542, *mereu*.
 unic 182, *unul singur*.
 unțfut II, 96, *netrebnic*.
 urechifut 460, *dim. ureche*.
 urmuz 160, *plantă*.
 ursă 9, *a ursi*.

ursărime 402, *mulțime de Țigani ursari*.
 ursătoare 9, 97, *ursitoare*
 ușii 129, *a alungă (o pasăre), zicându-i: „uș, uș”*.

Vac 166, 197, *țîmp*; in vac 203, *mereu*.
 vâc(e)ască: brîncă vâcească 137, brîncă vâcască 281, bubă vâșască II, 147, *brîncă de vacă*.
 vâcsit II, 89 = vâpsit.
 vâcui 91, *a petrece, a trăi*.
 vâduoi 392, *văduo*.
 vâiera (a se) II, 142, *a se vâita*.
 vâlmăci 45, *a strînge la un loc, a acoperi de toate părțile*.
 vâra 485, II, 48, *a petrece vara*.
 vârdă II, 109 = gardă.
 vârgui 128, *a ascuți (o coasă)*.
 vâros 70, *cald, plăcut ca vara*.
 vătărog 87, *iepure mic*.
 vâtau 71 = vâtaf.
 vechitură 536, *lucru, haină veche*.
 veleat: Iote cum să bocesc muierile, parcă li-a eșit veleatu 239.
 venetic: galbinj venetici 55.
 veninat 95, *inveninat*.
 verișică 406, *dim. vară*.
 vghiera 68, *a sbiera*.
 vîestă 5 = veste.
 vîforit: vîntu vîforit 53.
 vilcan 121, *vultur*.
 vilvaș II, 116, 117, *năsdrean*.
 vîna 73, *a pescui*.
 vînatăre 325, *vînatăie*.
 vîntre 483, *burți*.
 vîntușel II, 45, *dim. vînt*.
 vîrtilej 449 (?).
 vîrvări: pi vîrvu vîrvărilor 466.
 vîstră II, 110 = vîrstă.
 vîvorăști 416, *ca vîforul*.
 vîvorat: vîvor vîvorat 22.
 vîzdoncuță II, 77, *dim. vîzdoagă*.
 vrăjmaș: sat vrăjmaș 443, *sat mare, întins*.

Yicol 477, *viscol*.

Zăbreluși II, 112, *dim. zăbreă*.

zahara 239 = zaharea, proviziuni.
 zăhărit: apă zăhărită 158, apă
 îndulcită cu zahăr.
 zăhăruit 551, presărat cu zahăr.
 zălieŃsi II, 142, a se turbura.
 zăpor 196, revărsare de apă.
 zăpostit 4, lăsare de post.
 zăpsi 533, a prinde pe cineva
 asupra unui fapt, a-l sur-
 prinde.
 zarvură 224, zarvă.
 zăselnic 434, posesor de zece
 prăjini de pământ.
 zăuita (a se) 88, 89, a se uita.
 zbughi 246, a o lua la fugă.
 zburăŃăl: iream zburăŃăl copchil
 229, eram copil mărișor.
 zburd: În zburdu oilor, Și 'n
 jocu Ńeilor 298, unde sburdă,
 unde se joacă mieii.

zgărda 432, a pune sgardă.
 zgirfaș 449, căuș.
 zgoni 309, a isgoni.
 zgorni II, 146, a alungă.
 ziduit II, 105, întărit cu zid.
 zilișoară 72, dim. zi.
 zinghi: s'o zinghit di ris 341.
 zmînsi 288 = smunci.
 zmultură II, 81, fată cu părul
 ciufulit.
 znochitură 318, umflătură pro-
 venită din bătaie.
 zvircolac 165, 297 = vârcolac.
 zăliște: În zăliște vântului 550,
 în bătaia vântului.
 zenil 489 = geniu (armată).
 zinghi 545, 547 = zinghi.
 zumla 340 = jumătate.
 zuncălăi 548, junci mai mari.

INDREPTĂRI

		In loc de	a se citi
I, 94	rândul 2 (de jos)	fagi	fagi
98	4 (de jos)	toefgelu	toefgelu
69	14	ibovmic	ibcmnic
138	16	ajunge	ajungi
141	18	măsii	mă-si
156	4 (de jos)	mijlociu	cel mai mic
159	2 (de jos)	'ndragosti	îndrăgosti
178	9	plătfau	plătia
182	8	sişeu	yişen
189	14	străpost	străport
227	21	ho	h'o
229	22	hun	h'un
232	19	čocfulu	čocofulu
241	2	puna	punea
242	5	sunt	sint
266	23	sub	su
276	6 (de jos)	su-l	sî-l
284	9 (de jos)	puna	pune
302	12		ni-oî lua
313	3	numa şi îe	; numa şi îe
340	4 (de jos)	işi	işi
341	21	sicriū	săcriū
431	6 (de jos)	făşé	făşé
440	17	atiharit	talharit
489	14	catolniseşte	catolniseşte
547	2	fărmătorelil	fărmătorelil
II, prefata	2	In	Cu
"	5 (de jos)	I. Giuglea	G. Giuglea
30	4 (de jos)	împăratul	împăratu

		in loc de	a se citi
II, 51 rândul 5		mata	mă-ta
52	1 (de jos)	aşteptamăvei	aştepta-mă-vei
66	7 (de jos)	vşti	voşti
81	14	Ńeară	t'ară
109	18 (de jos)	Comenşî	Cornenşî
109	4 (de jos)	<i>Comanda</i>	<i>comanda</i>
110	8 (de jos)	s'arădae	s'arădue
119	7 (de jos)	s'o	s'o

TABLA DE MATERII

VOL. I.

	<u>Pag.</u>
MEHEDINȚI	3
GORJ	13
VÂLCEA	31
DOLJ	49
ROMANAȚI	81
ARGEȘ	103
MUSCEL	117
DÂMBOVIȚA	127
OLT	135
TELEORMAN	141
VLAȘCA	135
PRAHOVA	173
ILFOV	185
IALOMIȚA	195
BUZĂU	217
BRĂILA	245
RÂMNICU-SĂRAT	265
PUTNA	275
COVURLUI	313
TULCEA	347
CONSTANȚA	363
TECUCI	385
TUTOVA	409
BACĂU	428
NEAMȚU	440
SUCEAVA	447
ROMAN	471
VASLUI	483

	Pag.
FĂLCIU	495
IAȘI	515
BOTOȘANI	529
DOROHOI	545

VOL. II.

BASARABIA	3
BUCOVINA	23
MARAMUREȘ	57
ȚARA OĂȘULUI	38
TRANSILVANIA	131
CRIȘANA	75
BĂNAT	139
ȘERBIA	151
GRAIUL ISTRO-ROMÂNILOR	157
„ MEGLENIȚILOR	163
„ AROMÂNILOR	173

— — — — —

Toate drepturile rezervate.

